

Αρ. πρωτ. 126711

Αριθ. έγκυκλίου 96

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

Κοινοποιήσις αναλυτικῶν προγραμμάτων τῶν μαθημάτων τῶν σχολείων Μέσης
Ἑκπαιδεύσεως.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ

Π ρ ο ς

Τοῦς κ. Γενικοῦς Ἐπιθεωρητάς Μέσης Ἑκπαιδεύσεως καὶ Διευθυντάς
Σχολείων Μέσης Ἑκπαιδεύσεως.

Κοινοποιοῦμεν ὑμῖν κατωτέρω τὰ αναλυτικὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων
τῶν σχολείων Μέσης Ἑκπαιδεύσεως, τῶν ὁποίων τὴν ἐφαρμογὴν παραγγέλλομεν ἀπὸ τοῦ τρέχοντος σχολικοῦ ἔτους 1938-1939.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1938

Ὁ Ὑπουργός

ΘΕΟΦΥΛ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ἀκριβὲς Ἀντίγραφον

Ὁ Διευθυντής

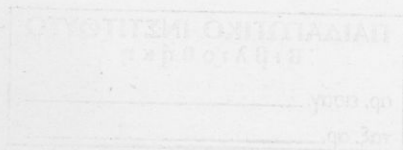
Γ. ΤΟΥΝΤΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΡΩΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ (Α' Β' Γ' ΤΑΞΕΩΝ)

19134

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Βιβλιοθήκη
αρ. εισαγ. <u>34474/12-10-2004</u>
ταξ. αρ. _____

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α' κλάδος Θρησκευτικά Ωραι 2 εβδομαδιαίως

1. Σκοπός.

Σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών είναι :

α) η καλλιέργεια και διάπλασις υγιούς θρησκευτικού συναισθήματος δια της μεταδόσεως και ἐμπεδώσεως ἐν ταῖς καρδίαις τῶν μαθητῶν τῶν διὰ τῆς θείας ἀποκαλύψεως γνωσθεισῶν θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀληθειῶν, ὡς αὗται εἶναι ἀποτεθησαυρισμέναι ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ, διερμηνεύονται διὰ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ βιοῦνται ἐν τῇ ἐλληνικῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ,

β) ἡ καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξις ὀρθοδόξων βιωμάτων δημιουργουμένων διὰ τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν καὶ τῆς οἰκειώσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ὀρθοδόξου ζωῆς,

γ) ἡ διάπλασις χριστιανικῶν προσωπικοτήτων ἐμφορουμένων ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ἐκδηλουμένης ἐν γνησίῳ θρησκευτικῷ βίῳ καὶ ἐν ἔργοις φιλαλληλίας καὶ κοινωνικῆς εὐποιίας.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Α'

Α'. Κατὰ τὸ Α' 4 μνημον: Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θὰ διδαχθῶσιν ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὸν προπαιδευτικὸν αὐτῆς σκοπὸν διὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀπόδοχὴν τῆς διὰ τοῦ Κ.Η.Γ.Χ. σωτηρίας, συμφώνως πρὸς τὸ ἀποστολικὸν «ὁ Νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν» (Γαλ. γ' 24). Εἰδικώτερον θὰ διδαχθῶσι τὰ ἀκόλουθα :

1) Ἡ διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου (ὁράτου καὶ ἀοράτου) ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ. 2) Οἱ Πρωτόπλαστοι. 3) Ἡ διασπορά τῶν ἀνθρώπων. 4) Ἡ κλήσις τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἡ δι' αὐτῶν μεταδιδόμενη «προσδοκία». 5) Οἱ Ἰσραηλῖται ἐν Αἰγύπτῳ. 6) Ὁ Μωϋσῆς καὶ ἡ ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδος. 7) Ἡ ἐν Σινᾷ θεοφάνεια. Ὁ ἠθικὸς καὶ λειτουργικὸς νόμος. 8) Ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (ἐγκατάστασις εἰς Χαναάν, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ). 9) Ἔργον καὶ ἀποστολὴ τῶν Κριτῶν. Ἡ Ἱστορία τῆς Ρούθ. 10) Ὁ Δαυὶδ καὶ αἱ περὶ Μεσσίου προφητεῖαι. 11) Οἱ Ψαλμοὶ 1, 2, 8, καὶ 103. 12) Ἐκλογαὶ ἐκ τῶν Παροιμιῶν. 13) Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Ἡσαΐου καὶ Ἱερεμίου ἀναφερόμενα εἰς τὰ πάθη τοῦ Κυρίου. 14) Ὁ Σολομών, ὁ Ναός. 15) Οἱ Προφῆται τοῦ Ἰσραὴλ καὶ αἱ Μεσσιανικαὶ αὐτῶν προφητεῖαι. 16) Οἱ Ἰσραηλῖται ὑπόδουλοι τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων (Μεσσιανικαὶ προφητεῖαι τοῦ Δανιήλ). 17) Ἐπάνοδος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας : Νέος Ναός (Ἐδραῖος Κανών). 18) Ἑλληνικὴ κυριαρχία - Μακαββαῖοι. Μετάφρασις τῶν Ο' 19) Τὸ πλή-

ρωμα τοῦ χρόνου (Γαλ. δ' 4). α) Ὁρησκευτική, ἠθική καὶ πολιτική κατά-
 στασις τοῦ εἰδωλοκρατικοῦ κόσμου κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ
 Κυρίου. β) Ὁρησκευτική καὶ ἠθική κατάστασις τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Τὸ
 ἔργον τῶν Συναγωγῶν μεταξύ τῶν κατοίκων τῶν ὀχθῶν τῆς Νεκρᾶς Θαλάσ-
 σης.

Β'. Κατὰ τὸ Β' τετράμηνον: Ἱερὰ Ἱστορία ἐκ τῆς
 Καινῆς Διαθήκης.

Ι. Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς Κ. Διαθήκης θὰ διδασθῶσιν ὅσα ἀνα-
 φέρονται εἰς τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Κυρίου. Εἰδικώτερον θὰ διδασθῶσι
 τὰ ἐξῆς: 1) Περὶ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. 2) Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
 3) Τὰ περὶ γεννήσεως τοῦ Κυρίου, τῆς παιδικῆς ἡλικίας Αὐτοῦ μέχρι τῆς
 ἐπισήμου ἐμφανίσεως Αὐτοῦ ὡς Μεσσίου. 4) Δημόσιος βίος τοῦ Κυρίου
 (περιοδεῖαι καὶ θαύματα—θριαμβευτικὴ εἴσοδος εἰς Ἱεροσόλυμα. Οἱ Ἑλλη-
 νες παρὰ τῷ Ἰησοῦ). 5) Τὰ δραματικὰ γεγονότα τῶν τελευταίων ἡμερῶν
 τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου (Μυστικὸς Δείπνος. Ἡ σύλληψις. Τὰ
 Ἅγια Πάθη. Ἡ Ταφή. Ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου).

Σημείωσις: Ἡ διδασκαλία ἐν μέρει τῆς ἱστορίας τῆς Π.Δ. καὶ ἐξ
 ὁλοκλήρου τῆς ἱστορίας τῆς Κ.Δ. θὰ συνοδεύηται ἀπαραιτήτως ὑπὸ ἀναγνώ-
 σεως τοῦ ἀντιστοίχου ἀγιογραφικοῦ κειμένου, ἐπιζομένων τῶν μαθητῶν εἰς
 τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τούτου καὶ τὴν ἀντλήσιν τῶν θείων ἀληθειῶν ἀπ' εὐ-
 θείας ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

ΤΑΞΙΣ Β'.

Α'. Κατὰ τὸ Α' τετράμηνον: Ἡ Διδασκαλία τοῦ Κυ-
 ρίου

Ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου θὰ διδασθῶσιν τὰ ἐξῆς:

1. Ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἱδρυσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.
 (Μαρκ. Η' 14-16, Λουκ. Δ'. 43, ΙΖ' 20-22).

α. Ἡ μεγίστη τῶν ἐντολῶν (Μαρκ. ΙΒ' 28-34).

β. Ὁ «πλησίον» (Λουκ. Ι' 25-37).

2. Ἡ πρόσκλησις τῶν πιστῶν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ.

α. Τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον (Λουκ. ΙΕ' 1-7)

β. Ἡ ἀπολεσθεῖσα δραχμὴ (Λουκ. ΙΕ' 8-10).

γ. Ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως (Ματθ. ΙΓ' 1-12, 18-50).

δ. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου (Λουκ. ΙΕ' 11-32).

3. Αἱ διδασκαλίαι διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ.

α. Ὁ Τελώνης καὶ ὁ Φαρισαῖος.

β. Αἱ φιλιδοξίαι τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

γ. Ὁ ἄφρων πλούσιος.

δ. Τὸ μέγα δεῖπνον.

ε. Ὁ πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος.

4. Ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου.

α. Ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου (Ματθ. ΚΕ' 31-46).

β. Ἡ παραβολὴ τῶν 10 Παρθένων (Ματθ. ΚΕ' 1-13).

γ. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία τοῦ Κυρίου (Ματθ. Ε, ΣΤ, Δ).

Β'. Κατὰ τὸ β' τετράμηνον : — Ἡ ἐξάπλωσις τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Εἰδικώτερον θὰ διδασχθοῦν τὰ ἐξῆς :

1. Ὁ δὴ γίαι τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητάς του.

α. Οἱ μαθηταὶ ἔναντι τοῦ κόσμου (Ματθ. Ι' 5-23).

β. Οἱ μαθηταὶ ἔναντι τοῦ διδασκάλου. (Ματθ. Ι' 24-42).

γ. Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη (Ματθ. Κ 16-20).

2. Ἰδρυσις τῆς Χρ. Ἐκκλησίας (Πρ. Β' 1-36).

3. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων πιστῶν (Θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ ὁργάνωσις) (Πραξ. Δ' 32-37).

4. Αἱ πρώται δοκιμασίαι τῶν πιστῶν.

5. Ὁ πρῶτος μάρτυς τῆς πίστεως (Πραξ. Στ' 8-15, ζ, 1-60).

6. Ὁ Φαρισαῖος Σαοὺλ γίνεται χριστιανός.

7. Αἱ ἀποστολικαὶ περιοδεῖαι τοῦ Παύλου, Σύνοδος Ἀποστόλων.

8. Μέθοδος ἐργασίας καὶ καρποὶ τῶν κόπων τοῦ Παύλου.

9. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.

10. Οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι.

11. Οἱ Εὐαγγελισταὶ καὶ οἱ ἀδελφότητες.

12. Ὁ ὁργάνωσις τῆς χριστιανικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους.

α. Διοικήσις τῆς Ἐκκλησίας — Ἀποστολικὴ διαδοχὴ-κληρικοί.

β. Οἱ τύποι καὶ τρόποι λατρείας.

γ. Τὰ μυστήρια. Ἡ τελετουργία τῶν μυστηρίων. Παλαιοχριστιανικὸς λειτουργικὸς τύπος.

δ. Αἱ πρώται αἵρέσεις καὶ τὰ κατ' αὐτῶν μέτρα τῆς Ἐκκλησίας.

Σημείωσις. Ἡ διδασκαλία θὰ συμπληροῦται διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀντιστοιχῶν ἀγιογραφικῶν κειμένων, ἐπιζομένων οὕτω τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ὀρθὴν κατανόησιν τῶν κειμένων καὶ τὴν ἀντλήσιν τῶν θεῶν ἀληθειῶν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν πηγῶν.

Α' τετράμηνον

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ

Σύντομος ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ πραγματοποιήσις τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ κοινωνικὸν ἀναμορφωτικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Εἰδικώτερον θὰ διδασχῶσι τὰ κάτωθι:

Ἀπὸ τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ Σχίσματος.

1. Ἡρωϊκὴ ἐποχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Διωγμοί, μάρτυρες καὶ μαρτυρολόγια.

2. Οἱ συγγραφεῖς α) Ἀποστολικοὶ Πατέρες
β) Ἀπολογηταί.

3. Χριστιανικὸς βίος κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν περίοδον.
(Ἡ ἐκκλησία τῶν κατακομβῶν).

4. Ἡ κοινωνικὴ διδασκαλία τοῦ Χριστιανισμοῦ (Ἰσότης ἐν τῷ σεβασμῷ τῶν νόμων — ἡθικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐλευθερία).
Ἡμέρωσις τῶν ἠθῶν καὶ τῶν Νόμων, (Χριστιανικὴ Ἀγάπη — Χριστιανικὸς ἀνθρωπισμός).

5. Τὰ Χριστιανικὰ Γράμματα.

(σχέσις Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ—Θεολογικαὶ Σχολαὶ καὶ ἐκπρόσωποι αὐτῶν. Οἱ Μεγάλοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας — Ὑμνογράφοι).

6. Ἡ Ὁρθοδοξία ὑπὸ τοὺς Τούρκους (θέσις τοῦ Πατριαρχείου, τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τοῦ κλήρου. Τὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου — Νεομάρτυρες).

7. Ὁρησκειτικὴ μεταρρύθμισις καὶ ἀντιμεταρρύθμισις.

8. Αἱ δρῶσαι σήμερον ἐν Ἑλλάδι ἀντορθόδοξοι αἱρέσεις.

Β'. τετράμηνον.

Τὰ θεμέλια τῆς Πίστεως. Αἱ κυριώτεραι ἠθικαὶ καὶ δογματικαὶ διδασκαλαὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς αὗται ἐκτίθενται ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς Πίστεως. Αἱ περὶ Θεοῦ, Κόσμου, Χριστοῦ, Ἁγίου Πνεύματος, Ἐκκλησίας καὶ μυστηρίων αὐτῆς, ὡς καὶ τὰ τῆς Ἐσχατολογικῆς αὐτῆς διδασκαλίας θὰ ἐκτεθῶσι δι' ἀναφορὰς εἰς τὴν ὀρθόδοξον λειτουργικὴν ζωὴν, εἰς τὴν ὑμνογραφίαν, καθὼς καὶ τὴν ἀγιογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Πρὸς τοῦτο ἡ διδασκαλία ἐκάστου θέματος καὶ ἰδίᾳ περὶ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, τῶν Ἀπολογητῶν, τῶν μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ὑμνογράφων θὰ δλοκληροῦται διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀντιστοίχων κειμένων.

Εἰδικώτερον ἐκ τῶν Πατερικῶν κειμένων θὰ διδασχῶσι εἰς μὲν τὴν Α' τάξιν ἡ ὁμιλία τοῦ Μεγ. Βασιλείου ἀετῶς ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λό-

γων» ἐκ μεταφράσεως, εἰς τὴν Β' τάξιν ὁ πρῶτος πρὸς Εὐτρόπιον λόγος τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ κειμένου, ὑποβοηθούσης τῆς μεταφράσεως, εἰς δὲ τὴν Γ' τάξιν ὁ δεύτερος πρὸς Εὐτρόπιον λόγος ἐκ τοῦ κειμένου.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις. Τὰ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκόμενα μαθήματα τῶν θρησκευτικῶν ὁλοκληροῦνται διὰ τῶν βιωμάτων, τὰ ὅποια δημιουργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἡ πεφωτισμένη συμμετοχὴ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ πλέον ἐπιτυχὴς ἐν τῇ αἰθούσῃ διδασκαλία τῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν δύναται νὰ ἐπιβέσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν τὴν εἰδικὴν ἐκείνην σφραγίδα τοῦ ὁρθοδόξου φρονήματος, τὴν ὁποίαν ἐναποθέτει ἡ λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ μυσταγωγία τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ ὑποβλητικὸς Ἑσπερινός, ὁ θριαμβικὸς Ἀκάθιστος, ὁ ἱκετήριος Παρακλητικὸς Κανὼν καὶ οἱ ἄλλοι θησαυροὶ τῆς ὁρθοδόξου λατρείας, ἀποτελοῦν ἀνεκτίμητον παιδαγωγικὸν καὶ μορφωτικὸν ὕλικόν, τὸ ὅποιον καταλλήλως χρησιμοποιοῦμενον δύναται νὰ διαπλάσῃ προσωπικότητας μὲ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ὁρθοδόξου χριστιανοῦ.

Ἐπὶ σειρὰς γενεῶν ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐστάθη ἡ μοναδικὴ πηγή, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ ὁρθόδοξοι ἤντλουν τὰς διδασκὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ εὕρισκον τὸ ὕλικόν τῆς ἡθικῆς οἰκοδομῆς των. Κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς δὲ χρόνους τῆς δουλείας ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνεπλήρου εἰς τὸ ἔργον τῆς καλλιέργειας ὁρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς, τόσον τὸν ἐξ ἀνάγκης συνῶντα Ἀμβώνα, ὅσον καὶ τὴν ὑπόλοιπον χριστιανικὴν ἀγωγὴν. Ἐπέτυχε δὲ νὰ διατηρήσῃ ἐντὸς τοῦ ὁσπράκου τῆς λειτουργικῆς Παραδόσεως τὸν μαργαρίτην τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἀλώβητον καὶ νὰ παρασχῇ διὰ τῆς ὁρθοδόξου λατρείας μίαν ἔξοχον μορφωτικὴν καὶ ἡθοπλαστικὴν δύναμιν, ἀφοῦ ἡ λειτουργικὴ πράξις τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦτο παρά ἡ εὐλόγητος ἐποπτικὴ διδασκαλία ἡ μεταδίδουσα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὸν ἐν αὐτῇ τεθησαυρισμένον πλοῦτον τῶν δογματικῶν καὶ ἡθικῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν μορφωτικῶν ἀξιών τῆς ὁρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς ἀσκοῦσα τὴν «βιωματικὴν ἀγωγὴν».

Διὰ τοῦτο δέον ὅπως προβάλλεται διὰ τῆς διδασκαλίας ὁ ὁρθόδοξος λειτουργικὸς χαρακτῆρ τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος.

Ὁ ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι, ἡ τελετουργικὴ λαμπρότης καὶ αἱ λοιπαὶ λειτουργικαὶ εὐκαιρίαι ὑπῆρξαν διὰ τὰς προγενεστέρas γενεὰς αἱ πηγαὶ τῆς ὁρθοδόξου πνευματικότητος, ἐνθα ἐδημιουργοῦντο βαθύτατα ὁρθόδοξα βιώματα μὲ ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παιδικῆς ἰδίᾳ ψυχῆς. Εἰς τοὺς τόπους τούτους ἐντὸς τῶν ὁποίων σφύζει ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ καίει ἀκοίμητος ἡ κανδήλα τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως δύνανται καὶ σήμερον οἱ ἑλληνοπαῖδες νὰ ἀναεώσουν τὴν λειτουργικὴν ἐμπερίαν των καὶ νὰ ἀποκτήσουν θερμότερα καὶ γνησιώτερα λειτουργικὰ βιώματα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος δέον ὅπως συμπληροῦται καὶ ὁλοκληροῦται διὰ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν, εἴτε ἐν τῷ ναῷ τῆς ἐνορίας, εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκεται τὸ Σχολεῖον, εἴτε εἰς εἰδικὰ παρεκκλήσια ἢ γειτονικάς μονάς, διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς διοργανώσεως εἰδικῶν παιδικῶν λειτουργιῶν, διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὸ συμπάλλειν κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν πρὸς βαθμιαίαν ἐπα-

ναφοράν τοῦ ἀρχαίου ἔθους τοῦ συμπάλλειν, διὰ τῆς ἐπισκέψεως μνημείων λειτουργικῆς τέχνης, διὰ τῆς προβολῆς φωτεινῶν εἰκόνων καὶ κινηματογραφικῶν ταινιῶν λειτουργικοῦ περιεχομένου, διὰ τῆς ἀκροάσεως βυζαντινῶν ὕμνων ἀπὸ μαχητοφώνου ἢ ἐκ δίσκων ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, διὰ τῆς προτύπου ἐκτελέσεως ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὡς τοῦ Ἑσπερινοῦ, Ὁρθρου, Παρακλητικοῦ Κανόνος, εἰς ὥρας καθ' ἃς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν παρακολούθησις των.

Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι πρωταρχικὴ προϋπόθεσις διὰ τὴν ὀρθοσκευτικὴν καθόλου ἀγωγὴν τῶν μαθητῶν εἶναι ἡ ὑποδειγματικὴ ζωὴ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἡ προβολὴ αὐτοῦ ὡς παραδείγματος πρὸς μίμησιν.

Τὸ πρόγραμμα δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968-1969 καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις.

Μέχρι τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινομένων πρὸς τὸ παρὸν πρόγραμμα θὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ἐγκεκριμένα σχολικὰ βιβλία τοῦ μαθήματος, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ λαμβάνωνται κατ' ἐπιλογὴν τὰ κεφάλαια τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ παρὸν πρόγραμμα.

Ἑσπερινὸν Γυμνάσιον

ΤΑΞΕΙΣ Α, Β, Γ.

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου

Β' Κλάδος. Πατερικὰ Κείμενα ὥρα 1 ἐβδομαδιαίως

1. Σκοπὸς

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Πατερικῶν Κειμένων εἶναι :

α) Ἡ μύησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν Πίστιν, ὡς αὕτη ἡρμηνεύθη καὶ ἐβιώθη ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ καλλιέργεια ἡθικοῦ βίου.

β) Ἡ συνειδητοποίησις τοῦ ἀδιασπάστου τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου διὰ τῆς ἐν τῇ γλωσσικῇ καὶ πνευματικῇ ἐνότητι διαπιστουμένης συνεχείας καὶ

γ) Ἡ διαμόρφωσις ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ ἥθους καὶ ἀκμαίου ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν (ἀγάπη-δικαιοσύνη)

2. Διδακτέα ὕλη

ΤΑΞΙΣ Α'

Ὁλόκληρα πατερικὰ ἔργα ἢ ἀποσπάσματα αὐτῶν. Εἰδικώτερον θὰ διδασθῶσι τὰ ἀκόλουθα κείμενα ἐκ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῆς παρατιθεμένης δόκιμου μεταφράσεως εἰς ἀπλὴν καθαρεύουσαν γλῶσσαν μετὰ παραλλήλου ἐμβασύσεως.

1. Κλήμεντος Ρώμης, Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴ (τὰ κεφ. 49-50, 59 (παρ. 4)-61 ΒΕΠ 1, 32-33 καὶ 37-38)

2. Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων (τὰ κεφ. 1-10, 14, 16 ΒΕΠ. 2,215 ε.).
3. Μαρτύριον Πολυκάρπου
4. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως. Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος (Ὁ μετανόησας ληστής ΒΕΠ 8, 372-3)
5. Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλίαι εἰς τὴν Ἑξαήμερον (ἐκ τῆς ὁμιλ. Δ' τὸ κεφ. 3 (MPG. 29,84) καὶ ἐκ τῆς ὁμιλ. Ζ' τὸ κεφ. 5: «Ἦκουσα ἐγὼ τῶν παρὰ λίων τινός... τὰ σὰ οὐκ ἐπισκοπεῖ. MPG.29,160 AB)
6. Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία ΙΑ' «Περὶ φθόνου» (τὰ κεφ. 4 καὶ 5 MPG. 31, 377-81)
7. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ Κεφάλαια περὶ ἀγάπης 1-25 (M.P.G. 90,960 κ.ε.).
8. Ἐπιλογὴ ἐκκλ. ὕμνων (Ἀπολυτίκια: Ἀναστάσιμα, Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν)
9. Ἐπιλογὴ ἐκκλ. εὐχῶν (Ἑωθινὴ προσευχὴ ἐκ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου. Εὐχὴ πρὸ τῶν ἀναγκασμάτων τῆς Θ. Λειτουργίας)

ΤΑΞΙΣ Β'

Ὡς καὶ ἐν τῇ Α' τάξει. Εἰδικώτερον θὰ διδαχθῶσι :

1. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας. Ἐπιστολαὶ πρὸς Ἐφεσίους καὶ Ρωμαίους.
2. Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἄγιον μάρτυρα Ἰγνάτιον τὸν Θεοφόρον.
3. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ. Ἐπιστολαὶ (ἀριθμ. 51 καὶ 54 MPG. 37,105 A-108 C καὶ 109 B)
4. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Ι' εἰς ἀνδριάντας (κεφ. 3 καὶ 4 MPG 49, 114-117).
5. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἐπιστολαὶ πρὸς Ὀλυμπιάδα Α' καὶ Ε'
6. Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολαὶ Γ, 373,374, Δ,24,53 καὶ Ε' 133, 137, 226
7. Διαδόχου Φωτικῆς, Περὶ πνευματικῆς τελειότητος (τὰ κεφ. κ' καὶ κα')
8. Μαρτύριον Ἀγ. Δημητρίου, (H. DELEHAYE LES LEGENTES GRECQUES DES SAINTS MILITAIRES. PARIS 1909 σ. 259-263)
9. Ἐπιλογὴ ἐκκλ. ὕμνων (Ἐξαποστειλάρια καὶ Ἑωθινὰ)
10. Ἐπιλογὴ ἐκκλ. εὐχῶν (Ἑσπερινὴ προσευχὴ ἐκ τῶν Ἀπ. Διαταγῶν-Ἡ εὐχὴ τοῦ Ἀποδείπνου «Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου»)

ΤΑΞΙΣ Γ'

Ὡς καὶ ἐν τῇ Β' τάξει. Εἰδικώτερον θὰ διδαχθῶσι τὰ ἐξῆς:

1. Πρὸς Διόγνητον Ἐπιστολή, (κεφ. 5-7 πλὴν τοῦ στ. 6 τοῦ κεφ. 5 ΒΕΠ 2, 253-4 καὶ 255-56)

2. Μεγάλου Βασιλείου, 'Ομιλία εις Τεσσαράκοντα Μάρτυρας
3. Μεγάλου Βασιλείου, 'Ομιλία εις τὸ «Καθελὼ μου τὰς ἀποθήκας...» (κατ' ἐπιλογὴν)
4. 'Αστερίου 'Αμασειας, 'Ομιλία Γ' Κατὰ πλεονεξίας (τὸ τμήμα MPG 40.201)
5. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τὴν προσευχὴν λόγος Α'
6. 'Ιωάννου Χρυσοστόμου, 'Ομιλία πρὸ τῆς ἐξορίας
7. Κυρίλλου 'Ιεροσολύμων, Κατηχήσεις (ἐκ τῆς Κατηχ. Α' αἱ παρ. 3 καὶ 5 καὶ ἐκ τῆς Ε' τεμάχια κατ' ἐπιλογὴν)
8. 'Ιωάννου Σιναΐτου, Κλῆμαξ, Κεφ. ΚΗ' (Λόγος) (M.P.G. 83,1129-1140 κατ' ἐπιλογὴν)
9. 'Ιωάννου Δαμασκηνοῦ, "Εκδόσεις ἀκριβῆς 'Ορθοδόξου Πίστεως (Βιβλ. Δ' κεφ. 15 καὶ Α' Λόγος ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων (τὸ τμήμα MPG. 96,699)
10. 'Επιλογὴ ἐκκλ. ὕμνων (Τροπάρια ἐκ τῶν ἑορτῶν Μεγάλων 'Αγίων κατ' ἐπιλογὴν καὶ ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς)
11. 'Επιλογὴ 'Εκκλ. εὐχῶν (Α' εὐχὴ τῶν Πιστῶν ἐκ τῆς Θ. Λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων).

2. ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ)

1. Σκοπός: 'Ο σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος εἶναι πολυμερὴς καὶ σύνθετος ἤτοι γλωσσικός, πολιτιστικός, φρονηματοπιστικός (ἔθνικός, ἠθικός), αἰσθητικός, παιδευτικός.

Διὰ τοῦ γλωσσικοῦ σκοποῦ ἐπιδιώκεται ἡ ἀρτία γλωσσικὴ κατάρτις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐκφράζωνται ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ὀρθῶς εἰς τε τὸν προφορικὸν καὶ τὸν γραπτὸν λόγον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ κατανοῶσι πάντα τὰ πνευματικὰ δημιουργήματα τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου. Διὰ τῆς γλωσσικῆς τῶν κατερίσεως εἰς τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν ὁδηγοῦνται ἀκόμη οἱ μαθηταὶ νὰ κατανοήσουν τὴν ψυχρὸν σύνθεσιν καὶ τὴν νοοτροπίαν τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ, ὡς αὗται ἀποκρυσταλλοῦνται καὶ ἀντικατροπτρίζονται εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ, καὶ βοηθοῦνται διὰ τὴν προσαρμογὴν καὶ τὴν ὁμαλὴν ἔνταξιν τῶν εἰς τοὺς κόλπους τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ 'Εθνους. Προσέτι διὰ τῆς γλωσσικῆς κατερίσεως ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ πνευματικὴ ἐξύψωσις τῶν μαθητῶν, δεδομένης τῆς συναρτήσεως μεταξὺ γλωσσικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ γλωσσικὴ κατάρτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς ἐρμηνείας καταλήλων νεοελληνικῶν κειμένων, διὰ τῶν γλωσσικῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐκθέσεων, προφορικῶν καὶ γραπτῶν.

Διὰ τοῦ πολιτιστικοῦ σκοποῦ ἐπιδιώκεται ἡ γνωριμία τῶν μαθητῶν πρὸς ὅλα τὰ πολιτιστικὰ δημιουργήματα τοῦ νεοελληνικοῦ πνεύματος, ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῶν εἰς τὸν νεοελληνικὸν πολιτισμόν, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησε, συντηρεῖ καὶ καλλιιεργεῖ ἡ πολιτικὴ Κοινότης τοῦ νέου 'Ελληνισμοῦ. Διὰ τῆς ἀναγνώ-

σεως και της ερμηνείας των εκλεκτοτέρων δημιουργημάτων, πεζών και ποιητικών, τα οποία παρήγαγον αι μεγάλοι πνευματικοί φυσιογνώμιοι του Έθνους και η λαϊκή μουσα από των ριζών του νεοελληνικού πνευματικού βίου μέχρι των ημερών μας, εισάγονται οι μαθηταί εις όλας τας εκδηλώσεις του νεοελληνικού πολιτισμού, την θρησκείαν, τα ήθη και έθιμα, το δίκαιον, την τέχνην, την λογοτεχνίαν, την μουσικήν, τον χορόν, την επιστήμην, τους έθνικούς πόθους και τα έθνικά ιδανικά, τα ήθικα ιδεώδη. Γνωρίζουν τας ιστορικές περιπετείας, τους κινδύνους, τα παθήματα, τους ήρωϊσμούς και τας θυσίας του Έθνους εις τον μακραίωνα αγώνα του δια την έθνικην επιβίωσιν του, δια την ανάκτησιν και την διατήρησιν της ελευθερίας του. Γνωρίζουν ακόμη τας ιδιαιτέρας ψυχικάς αρετάς του Έλληνικού λαού, ως είναι η πίστις εις την θρησκείαν των πατέρων, η αγάπη προς την οικογένειαν και τα αγνά ήθη και έθιμα, η αφοσίωσις προς την γενέθλιον γήν και την πατρίδα, η φιλοξενία, η γενναιοδωρία, η έτοιμότης, η πρωτοβουλία κ.λ.π. Ούτω καλλιεργείται εις τους μαθητάς η πίστις προς τας δημιουργικάς δυνάμεις του Έλληνικού λαού και την ζωτικότητα του Έθνους, συνειδητοποιείται υπ' αυτών η βιολογική, η ψυχική, η πνευματική ένταξις των εντός της ολότητας του Έλληνικού Έθνους και η προσωπική ευθύνη των δια την επιβίωσιν και την πρόοδον, δια την ιστορικήν μοίραν της πολιτικής Κοινότητος του Νέου Έλληνισμού και του νεοελληνικού πολιτισμού. Δια της επενεργείας των παιδευτικών αυτών στοιχείων δημιουργείται εις τους μαθητάς άρρηκτος ψυχικός και πνευματικός δεσμός προς την σύγχρονον πολιτικήν μορφήν και τας πολιτιστικάς εκδηλώσεις του Έθνους των, καλλιεργείται η έθνικη συνείδησις των και εξυψώνεται το ήθικόν και έθνικόν φρόνημα αυτών. Δια τον τοιοῦτον δέ ήθικόν και έθνικόν φρονηματισμόν των μαθητών περιέχει άφθονα παιδευτικά στοιχεία η νεολογική Γραμματεία.

Δια της γνωριμίας των μαθητών προς εκλεκτά δημιουργήματα της νεοελληνικής λογοτεχνίας, αντιπροσωπευτικά όλων των ειδών του λόγου, επιτυγχάνεται η μύησις αυτών εις την τέχνην του λόγου και η δημιουργία αισθητικών βιωμάτων και αισθητικής απολαύσεως, ούτω δέ καλλιεργείται η καλαισθητική αντίληψις των μαθητών, αναπτύσσεται η ψυχική ικανότης αυτών να κατανοούν, να αισθάνονται και να εκτιμούν το όραϊόν εις τα έργα της τέχνης του λόγου, δημιουργείται εις αυτούς αγάπη προς την λογοτεχνίαν, ήτοι επιτυγχάνεται η αισθητική άγωγή των μαθητών. Η καλαισθητική δέ αυτή άγωγή των μαθητών άσκει και γενικωτέραν ψυχικήν καλλιέργειαν αυτών, ήθικην εξύψωσιν και ψυχικόν εξευγενισμόν των, εφ' όσον διδάσκονται κείμενα με άνώτερον ιδεολογικόν και αξιολογικόν περιεχόμενον και με τελείαν μορφήν.

Δια της βιώσεως υπό των μαθητών του ιδεολογικού και αξιολογικού περιεχομένου και της καλλιτεχνικής μορφής εκλεκτών έργων της λογοτεχνίας εύρνεται ο παραστατικός κύκλος αυτών, καλλιεργούνται αι ψυχικαί λειτουργίαι των (παρατηρητικότητα, νόησις, μνήμη, φαντασία), πλουτίζεται η συναισθηματική έμπειρία των και εκλεπτύνεται η συναισθηματική εύαισθησία των, προκαλούνται βουλευτικά παρορμήσεις προς μίμησιν ιδανικών προτύπων και εξυψούται το ήθικόν φρόνημα.

Ἐπὶ τούτοις ὡς μάθημα ἐκφράσεως τὰ Νέα Ἑλληνικά, καὶ ἰδίᾳ αἱ ἐκθέσεις ἰδεῶν, βοηθοῦν τοὺς μαθητὰς νὰ καλλιεργοῦν καὶ ἀναπτύσσουν τὰ προσωπικά των ἐκφραστικά μέσα, νὰ καλλιεργοῦν καὶ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἰδιοτυπίαν τῆς προσωπικότητός των.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ μέρους σκοπῶν θὰ ἐπικρατοῦν, κατὰ περίπτωσιν, εἷς ἢ πλείονες ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν καὶ τῆς φύσεως τοῦ διδασκομένου λογοτεχνήματος· π.χ. εἰς τὰς μικρὰς τάξεις ἡ ἐπιδιώξις αἰσθητικῆς ἀγωγῆς θὰ εἶναι περιορισμένη, διότι οἱ μαθηταὶ τῆς ἡλικίας αὐτῆς δὲν εἶναι ὥριμοι δι' αἰσθητικὴν ἀγωγήν. Εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς θὰ ἐπικρατῇ ὁ γλωσσικός, ὁ πολιτιστικὸς καὶ ὁ φρονηματιστικὸς σκοπός· ἀντιθέτως εἰς τὰς μεγάλας τάξεις θὰ ἀποδίδεται μεγάλη σημασία καὶ εἰς τὸν αἰσθητικὸν σκοπὸν. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν πεζογραφήματος μὲ ἀφθονα πολιτιστικὰ στοιχεῖα θὰ ἐπικρατῇ ὁ πολιτιστικὸς σκοπός, ἐνὼ κατὰ τὴν διδασκαλίαν πεζοῦ ἡ ἐμμέτρον μὲ πλούσιον λυρισμὸν θὰ ἐπικρατῇ ὁ αἰσθητικὸς σκοπός.

Ὁ φρονηματιστικὸς σκοπὸς πρέπει νὰ μὴ παραμελῇται εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν, ἰδίᾳ ὅταν τὰ διδασκόμενα κείμενα προσφέρωνται διὰ φρονηματιστικὴν διδασκαλίαν.

2. Διδασκτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Α'

Α' Γλωσσικὴ διδασκαλία

α) Γραμματικὴ. Συστηματικὴ διδασκαλία τῶν κυριωτέρων γραμματικῶν φαινομένων τῆς ἀπλῆς καθαρευούσης βάσει λημμάτων, λαμβανομένων ἐξ εἰδικῆς ἐκλογῆς καταλλήλων νεοελληνικῶν κειμένων. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς εἰδικῆς ταύτης ἐκλογῆς θὰ λαμβάνωνται τὰ λήμματα ἐκ κειμένων τῆς καθαρευούσης τοῦ σχολικοῦ βιβλίου τῶν Νεοελληνικῶν Ἀναγνωσμάτων. Φθόγγολογικόν: φθόγγοι, γράμματα, φωνήεντα, δίφθογγοι, σύμφωνα, συλλαβαί — συλλαβισμός, τόνοι καὶ πνεύματα, ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις, σημεῖα στίξεως καὶ ἄλλα σημεῖα, πάθη φθόγγων. Τυπικόν: μέρη τοῦ λόγου, ἄρθρον, οὐσιαστικά, κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν, ἐπίθετα, κλίσις τῶν ἐπιθέτων, ἀνώνυμα οὐσιαστικά, ἀνώνυμα ἐπίθετα, παραθετικά, ἀντωνυμίαι, ἀριθμητικά, ρήματα, βοηθητικά ρήματα, βαρύτονα ρήματα, κλίσις τῶν μετοχῶν, συνηρημένα ρήματα, ἐπιρρήματα, προθέσεις, σύνδεσμοι, ἐπιφωνήματα).

Ἡ διδασκαλία τῶν γραμματικῶν φαινομένων θὰ ἀφορμᾶται ἐκ τῶν σχετικῶν λημμάτων καὶ διὰ τῆς ἀναλύσεως αὐτῶν καὶ τῆς παρατηρήσεως θὰ ὁδηγῇ εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν γραμματικῶν φαινομένων καὶ τὴν διατύπωσιν τῶν ἀντιστοιχῶν κανόνων (ἐπαγωγικὴ μέθοδος).

— Ἡ διδασκαλία θὰ διεξάγεται μὲ γοργὸν ρυθμὸν, δεδομένου ὅτι οἱ μαθηταὶ ἔχουσι διδαχθῇ στοιχειωδῶς τὴν Γραμματικὴν τῆς καθαρευούσης εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου. Οὕτω δύναται νὰ χρησιμοποιῇται ἐδῶ ἡ παραγωγικὴ μέθοδος ὡς οἰκονομικωτέρα καὶ ἡ διδακτικὴ ἐργασία νὰ ἔχῃ τὸν χαρακτήρα συμπληρώσεως, ἐπεκτάσεως, συνειδητοποιήσεως καὶ ἐμπεδώσεως τῆς γραμματικῆς ὕλης.

— Ποικίλαι άσκήσεις, προφορικοί και γραπτοί, πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς διδασκομένης γραμματικῆς ὕλης εἶναι ἀπαραίτητοι.

— Ἐπακριβὴς καθορισμὸς καὶ διαστολὴ τῶν τύπων τῆς καθαρευούσης καὶ τῆς δημοτικῆς πρὸς συνειδητοποίησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἑκατέρας τῶν γλωσσικῶν τούτων μορφῶν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ ἀποφυγὴν γλωσσικῆς συγχύσεως.

— Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου τῆς Γραμματικῆς.

β) Σύντακτικόν. Στοιχειώδης διδασκαλία συντακτικῶν φαινομένων τῆς συντάξεως τῆς καθαρευούσης πρὸς κατανόησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς δομῆς τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου βάσει τῶν κειμένων τῆς εἰδικῆς ἐκλογῆς ἢ καταλλήλων περικοπῶν ἐκ κειμένων τῆς καθαρευούσης τῶν Νεοελληνικῶν Ἐκλογῶν (ἢ σύνθεσις τῶν προτάσεων διὰ λέξεων, ἢ σύνθεσις τῶν περιόδων ἐκ προτάσεων, πρότασις καὶ στοιχεῖα αὐτῆς, ἀπλὴ καὶ σύνθετος πρότασις. Τὸ ὑποκείμενον, τὸ ῥῆμα, τὸ κατηγορούμενον, τὸ ἀντικείμενον ἐν τῇ προτάσει. Κύρια καὶ δευτερεύουσαι προτάσεις. Σύνταξις τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν. Ὀνομαστικοὶ καὶ ἐπιρρηματικοὶ διορισμοί. Ἐνεργητικὴ σύνταξις, ἀντικείμενον. Παθητικὴ σύνταξις, ποιητικὸν αἰτιον. Ἡ μετοχή, ἡ σημασία τῆς θέσεως τῶν λέξεων ἐν τῇ προτάσει. Σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις τῶν περιόδων πρὸς κατανόησιν τῆς δομῆς αὐτῶν).

γ) Γλωσσικαὶ άσκήσεις

Προφορικαὶ άσκήσεις ὀρθοφωνίας καὶ ἀγωγῆς τοῦ λόγου πρὸς διόρθωσιν φωνητικῶν σφαλμάτων τῶν μαθητῶν καὶ άσκησιν αὐτῶν εἰς τὴν ὀρθοφωνίαν καὶ τὴν καλὴν ὁμιλίαν (διόρθωσις ἀτομικῶν ἐλαττωμάτων τῶν μαθητῶν, εἴτε φυσικῶν εἴτε ἐκ συνηθείας, περὶ τὴν ἐκφώνησιν τῶν φθόγγων ἢ τὴν προφορὰν λέξεων κατὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ άσκήσεις αὐτῶν εἰς τὴν πλήρη καὶ καθαρὰν ἐκφώνησιν τῶν λέξεων καὶ τῶν φράσεων κατὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν. Ἀσκήσεις διὰ τὴν πλήρη ἀπόδοσιν τοῦ νοήματος καὶ τὸν χρωματισμὸν τῆς ὁμιλίας εἰς τὸν προφορικὸν λόγον).

— Ποικίλαι λεξιλογικαὶ άσκήσεις, προφορικοί καὶ γραπτοί, πρὸς πλουτισμὸν τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ τῶν μαθητῶν (καταρτισμὸς λεξιλογίου κατὰ τὴν γλωσσικὴν ἐρμηνείαν τῶν διδασκομένων κειμένων, καταρτισμὸς λεξιλογίου βάσει τῆς ἐκ τοῦ περιβάλλοντος ἐμπειρίας τῶν μαθητῶν — (φυσικὸν περιβάλλον, πολιτιστικὸν περιβάλλον, ἐπαγγέλματα κ.λ.π.) — Καταρτισμὸς λεξιλογίου κατὰ οἰκονομίας λέξεων ἢ κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν καταγωγὴν κ.λ.π. Συνώνυμα καὶ ἀντίθετα. Ἀνάλυσις τῆς κυρίας καὶ τῆς μεταφορικῆς σημασίας τῶν λέξεων).

— Ὄρθογραφικαὶ άσκήσεις πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς ὀρθογραφικῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν.

— Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν γλωσσικοῦ λεξικοῦ.

Β' Διδασκαλία Κειμένων

— Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία κειμένων τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας, πεζῶν καὶ ποιητικῶν, δημωδῶν καὶ ἐντέχνων, ἐκ καταλλήλου καὶ ἐγκεκριμένης συλλογῆς Νεοελληνικῶν Ἐκλογῶν.

— Τὰ κείμενα ταῦτα, ἀπλᾶ καὶ προσιτὰ εἰς τὴν γλωσσικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν ἀντιληπτικὴν ἱκανότητα τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης, θὰ ἐπιλέγωνται ἐκ τῶν ἐλλεικτοτέρων δημιουργημάτων τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τοῦ "Ἐθνὸς καὶ θὰ ἔχωσιν ἀναμφισβήτητον παιδευτικὴν ἀξίαν (ἡθικὸν καὶ φρονηματιστικὸν περιεχόμενον, λογοτεχνικὴν ἀξίαν ὑπὸ ἔποψιν μορφῆς). Ὑπὸ ἔποψιν χρονικὴν θὰ ἀναφέρονται τόσον εἰς τὰς παλαιότερας περιόδους τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς, ὅσον καὶ εἰς τὴν νεωτέραν καὶ τὴν πρόσφατον περίοδον. Θὰ προβάλλωσι μορφὰς ἀξιωμαμίτους διὰ τὴν ἀρετὴν των, χαρακτηριστικὰ γεγονότα τῆς ἱστορικῆς, τῆς θρησκευτικῆς, τῆς οἰκογενειακῆς, τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, καὶ περιστατικὰ ἐξεικονίζοντα συμμετρῶς τὰς πολυπλεύρους ἐκδηλώσεις τοῦ ἑλληνικοῦ πνευματικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ βίου, ἀπόψεις τῶν ἀγώνων τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἰδίᾳ τοῦ "Ἑλλήνος εἰς τὸν καθ' ἡμέραν ἐπαγγελματικὸν βίον, τὸν ἀγροτικόν, τὸν ναυτικόν, τὸν οἰκονομικόν, τὸν τεχνικόν κ.λ.π. Θὰ ἐξαιρώσι τὰ ἐπιστημονικά, τὰ οἰκονομικά, τὰ τεχνικά καὶ τὰ πνευματικά ἐπιτεύγματα τῆς πατρίδος μας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ θὰ παρουσιάζωσι ζωηρὰς εἰκόνας τοῦ ἑλληνικοῦ τοπίου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος (φυσικοῦ, οἰκογενειακοῦ, κοινωνικοῦ, ἐθνικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ, ἱστορικοῦ), ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῇ, κινεῖται, δρᾷ, ἀναπτύσσεται καὶ δημιουργεῖ ὁ νεοελληνικὸς κόσμος. Δεδομένου δὲ ὅτι εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν διδάσκεται ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ἱστορία, μεταξύ τῶν διδασκομένων κειμένων δύνανται νὰ περιλαμβάνωνται καὶ κείμενα πολιτ. Νεοελληνικῆς Γραμματείας ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν πολιτισμόν.

Πρέπει ἐπίσης τὰ ἀγνώσματα ταυτα νὰ μὴ εἶναι μακρά, νὰ διακρίνονται δὲ διὰ τὴν ἀρμονικὴν διάταξιν τῶν μερῶν, τὴν λογικὴν σύνδεσιν τῶν νοημάτων, τὴν ὁμαλὴν γλῶσσαν καὶ τὴν καλαίσθητον ἔκφρασιν, ὥστε νὰ δύνανται νὰ προβάλλωνται εἰς τοὺς μαθητὰς ὡς ὑποδείγματα πρὸς μίμησην.

— Τὰ πεζογραφήματα θὰ ἀναφέρονται εἰς τὰ ἀκόλουθα λογοτεχνικά εἶδη : τὸν μῦθον, τὸ ἀφήγημα, τὴν περιγραφὴν, τὴν διηγηματικὴν περιγραφὴν καὶ τὴν περιγραφικὴν διήγησιν, τὴν ταξιδιωτικὴν ἐντύπωσιν, τὸ χρονογράφημα, τὸ διήγημα.

— Ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια θὰ ἐπιλέγωνται τὰ ἀναφερόμενα εἰς ἡθ., ἔθιμα καὶ χαρακτῆρας τῆς οἰκογενειακῆς, τῆς ἀγροτικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Τὰ ἐντεχνα ποιήματα θὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν θρησκευτικὴν, τὴν οἰκογενειακὴν, τὴν κοινωνικὴν, καὶ τὴν ἐθνικὴν ζωὴν, εἰς τὴν ἑλληνικὴν φύσιν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, καὶ θὰ εἶναι λυρικά ποιήματα καὶ μικρὰ ἐπικά, ἀπλᾶ καὶ ὁμαλὰ ὑπὸ ἔποψιν γλωσσικὴν, νοηματικὴν, μετρικὴν, τεχνικὴν, ὥστε νὰ εἶναι προσιτὰ εἰς κατανόησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης.

— Πάντα τὰ ἀγνώσματα πρέπει νὰ παρουσιάζωσιν εἰκόνας καὶ διαθέσεις χαρᾶς, δράσεως, αἰσιοδοξίας.

"Ὅλα τὰ κείμενα τῶν Νεοελληνικῶν Ἀγνώσμάτων, πεζὰ καὶ ἔμμετρα, πρέπει νὰ ἔχωσι ὁμοίωμορον ὀρθογραφίαν πρὸς ἀποφυγὴν γλωσσικῆς συγχύσεως τῶν μαθητῶν. Πρὸς τοῦτο ἀπαραίτητον εἶναι νὰ καθιερωθῇ ὑποχρεωτικῶς ἡ ἱστορικὴ ὀρθογραφία δι' ὅλα τὰ σχολικὰ βιβλία.

Ὑπὸ τὸν ὄρον ἐρμηνεῖα νοεῖται : ἡ σημασιολογικὴ καὶ ἐτυμολογικὴ ἀνάλυσις τῶν ἀγνώστων λέξεων καὶ φράσεων, ἡ πραγματολογικὴ ἐρμηνεῖα καὶ

δὴ ἡ τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου αὕτη εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν κατανόησιν ἢ διὰ τὴν γνωριμίαν τῶν μαθητῶν μὲ τὰ λαϊκὰ πολιτιστικὰ δημιουργήματα (ἡθογραφικὰ στοιχεῖα), ἢ ἀνάλυσις τῶν ἐπὶ μέρους νοημάτων, ἢ εὗρεσις τῶν ἐκφραστικῶν μέσων, ὅσον τοῦτο εἶναι ἐπιτρεπτόν ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης, ἢ ψυχολογία τῶν προσώπων, ἢ παρακολούθησις τῆς δομῆς τοῦ ἀναγνώσματος, ἢ ἀνάλυσις, κατανόησις καὶ βίωσις τοῦ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου, ἢ συνολικὴ θεώρησις πρὸς σχηματισμὸν ἐποπτικῆς εἰκόνος τοῦ ἐρμηνευθέντος κειμένου καὶ δημιουργίαν βιωμάτων ἐξ αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ καταβάλλεται ἰδιαίτερα καὶ συστηματικὴ προσπάθεια δι' εἰδικῶν μαθημάτων, ὥστε νὰ ἀποβάλωσιν οἱ μαθηταὶ τὰ περὶ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐλαττώματα καὶ νὰ ἀσκηθῶσιν οὗτοι εἰς τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν περὶ κειμένων καὶ τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν ποιημάτων.

Γ' Γραμματολογία — Μετρική.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ παρέχωνται κατὰ τρόπον συντομον καὶ ἀπλοῦν τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα (σύντομοι πληροφορίαι περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τῶν διδασκόμενων συγγραφέων καὶ περὶ τῶν διδασκόμενων ἐν τῇ τάξει λογοτεχνικῶν εἰδῶν) πρὸς ὁλοκληρώσιν τῆς ἐπὶ τῶν λογοτεχνικῶν κειμένων ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ποιημάτων θὰ παρέχωνται προσέτι καὶ στοιχεῖα νεοελληνικῆς μετρικῆς, (τόνος μετρικὸς ὡς βασικὸν στοιχεῖον ρυθμοῦ), μέτρον, στίχος, συνήξεις, χασμοῦδι καὶ μέσα πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῆς, διαίρεσις καὶ τομὴ, λαμβικὸς καὶ τροχαϊκὸς στίχος, 15σύλλαβος, 12σύλλαβος, 8σύλλαβος, 7σύλλαβος, 11σύλλαβος).

Δ' Ἐκθέσεις

α) Προφορικαὶ λεκτικαὶ ἀσκήσεις, ἀναφερόμεναι εἰς σύνθεσιν προτάσεων ἐκ λέξεων, σύνθεσιν περιόδων ἐκ προτάσεων, σύνθεσιν προτάσεων κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν, εἰς ἐτυμολογικὴν καὶ σημασιολογικὴν ἀνάλυσιν λέξεων καὶ ἐκφράσεων κλπ. καὶ ἐν συνεχείᾳ τοιαῦται λεκτικαὶ ἀσκήσεις γραπτῶς, ὥστε νὰ κατανόησωσιν οἱ μαθηταὶ πλήρως τὸν μηχανισμόν τῆς δομῆς τοῦ λόγου.

— Προφορικαὶ ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν εἰς συνεχῆ λόγον ἐπὶ θεμάτων τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας των ἐκ τῆς ζωῆς των ἐντὸς τοῦ φυσικοῦ, τοῦ οἰκογενειακοῦ, τοῦ σχολικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, ὡς καὶ ἐπὶ θεμάτων ἐκ κατ' ἰδίαν ἀναγνωσμάτων αὐτῶν. Κατὰ τὰς ἐκθέσεις ταύτας καὶ τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐπ' αὐτῶν συζητήσιν ἐν τῇ τάξει διόρθωσις ὀρθοφωνικῶν ἐλαττωμάτων καὶ ἐκφραστικῶν σφαλμάτων, ἀσκήσις εἰς ὀρθὴν, ἀνεπιτήδευτον καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθουμένην ὁμιλίαν, καθοδήγησις καὶ ἀσκήσις εἰς τὴν διεξαγωγὴν ὀρθῆς καὶ εὐπρεποῦς συζητήσεως.

β) Γραπτὰ ἐκθέσεις. Γραφὴ μιᾶς ἐκθέσεως ἰδεῶν ἀνὰ 15-ὥμερον ἐν τῷ σχολεῖν καὶ ἐντὸς τῆς χρονικῆς διαρκείας μιᾶς διδακτικῆς ὥρας εἰς ἴδιον τετράδιον ἐκθέσεων. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπεται νὰ γρα-

φῶσιν ὀλιγώτεροι τῶν 10 ἐκθέσεων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους. Ἡ ἑκτασίς τῶν ἐκθέσεων δὲν πρέπει νὰ υπερβαίνει τὰς δύο σελίδας συνήθους μαθητικοῦ τετραδίου. Τὰ θέματα τῶν ἐκθέσεων θὰ λαμβάνονται ἀπὸ προσωπικὰ βιώματα τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς παιδικῆς, τῆς οἰκογενειακῆς, τῆς σχολικῆς, τῆς θρησκευτικῆς, τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ἐπίσης δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἰς μύθους, παραμύθια, παραδόσεις, ὡς καὶ εἰς περιγραφὰς τοπίων, ζώων, φυτῶν, καταστημάτων, ὅσον τοῦτο εἶναι προσιτὸν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως αὐτῆς. Κατ' εἶδος αἱ ἐκθέσεις αὗται θὰ εἶναι ἀπλᾶ διηγήσεις καὶ ἀπλᾶ περιγραφαί. Τὰ θέματα θὰ προέρχονται ἐκ τῆς τάξεως, ὁδηγουμένης καταλλήλως ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, ἢ θὰ ὑποδεικνύονται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, θὰ εἶναι δὲ κοινὰ δι' ὅλην τὴν τάξιν, μὴ ἀποκλειομένης τῆς γραφῆς ἐνίοτε ἐκθέσεως με θέμα ἀτομικὸν τῆς ἐκλογῆς ἐκάστου μαθητοῦ.

— Ἡ διόρθωσις τῶν ἐκθέσεων τούτων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος θὰ εἶναι καλονικὴ καὶ προσεκτικὴ, κατὰ τὴν σχετικὴν δὲ ἐν τῇ τάξει ἐργασίαν εἰς μίαν διδακτικὴν ὥραν θὰ ἐπισημαίνονται τὰ συνήθη καὶ κοινὰ σφάλματα, (γραμματικά, συντακτικά, ἐκφραστικά, λογικά, πραγματολογικά), καὶ θὰ γίνεσιν ἐπ' εὐκαιρίᾳ σχετικῆς διδασκαλίας, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἐπανάληψις αὐτῶν καὶ νὰ ἐμπεδούται εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἱκανότης πρὸς ὀρθὴν ἔκφρασιν καὶ διατύπωσιν τῶν νοημάτων των.

— Ἰδιαιτέρα προσοχὴ θὰ δίδεται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος εἰς τὴν καταπολέμῃσιν τῆς κενολόγου καὶ πομπώδους ἐκφραστικῆς φλυαρίας τῶν μαθητῶν, ἐμφανιζομένης ὑπὸ τὴν μορφήν δῆθεν λογοτεχνικῶν ἱκανοτήτων, καὶ τὴν ἄσκησιν αὐτῶν εἰς τὴν κυριολεκτικὴν καὶ ἀκριβολόγον ἔκφρασιν, τὴν σαφῆ, σύντομον, παραστατικὴν ἀλλὰ καὶ με ἀυστηρὰν λογικὴν διάρθρωσιν διατύπωσιν τῶν νοημάτων των. Ἡ μορφή τῆς ἐκθέσεως πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ νὰ συνδέεται στενῶς μετ' αὐτοῦ.

— Ἐπίσης ἰδιαιτέραν προσοχὴν πρέπει νὰ διδῇ ὁ διδάσκων εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τῆς ἐκθέσεως, ὥστε νὰ ἀσκηθῶσι οἱ μαθηταὶ νὰ παρουσιάζωσιν ὅλα τὰ γραπτὰ των με καθαρὰν γραφὴν, με τάξιν καὶ καλαισηθείαν (χάρτης, μελάνη, εὐανάγνωστος γραφὴ, περιθώρια, στίξεις, συλλαβισμός, παράγραφοι, ἐπιγραφὴ κλπ.).

ΤΑΞΙΣ Β'

Α' Γλωσσικὴ διδασκαλία

α) Γραμματικὴ. Συνέχισις καὶ συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας τῆς Γραμματικῆς τῆς καθαιρενύσης (τὰ ρήματα, σχηματισμός τῶν χρόνων κατὰ ἐκτενεστέραν καὶ βαθυτέραν ἐξέτασιν, ρήματα εἰς -μαι (ἵσταμαι, κάθηναι κ.λπ.), ἀόριστος β' τῶν ρημάτων, ἀνώμαλα ρήματα. Κανόνες ὀρθογραφίας, δασυνόμεναι λέξεις, κανόνες τονισμοῦ, ἢ προσωδία τῶν διχρόνων (πότε εἶναι μακρὰ καὶ πότε βραχέα) εἰς τὰ οὐσιαστικά, τὰ ἐπίθετα, τὰ ρήματα. Ὄρθογραφία κυρίων ὀνομάτων, ὁμώνυμοι λέξεις, παρώνυμα. Ἐτυμολογικόν. Ὅρισμοί, παραγωγὴ, παράγωγα ρήματα, παράγωγα οὐσιαστικά, παράγωγα ἐπίθετα, παράγωγα ἐπιρρήματα. Σύνθεσις, πρῶτον συνθετι-

κόν, δεύτερον συνθετικόν, παρασύνθετα, τονισμός και σημασία τῶν συνθέτων. Ὁρθογραφικοὶ κανόνες βάσει τοῦ ἐτυμολογικοῦ).

— Ἡ διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει. Ἐπὶ πλεόν συσχετισμός και σύγκρισις τῶν γραμματικῶν φαινομένων τῆς καθαιρευούσης πρὸς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τῆς δημοτικῆς και τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐκ τούτου ἐπακριβῆς καθορισμός τῶν ὁμοιοτήτων και τῶν διαφορῶν πρὸς ἀποφυγὴν γλωσσικῆς συγχύσεως.

— Ἐμπέδωσις τῆς ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου τῆς Γραμματικῆς.

β) Σύντακτικόν. Συνέχισις και συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας τοῦ Συντακτικοῦ τῆς καθαιρευούσης, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει. Ποικίλαι ἀσκήσεις ἐφαρμογῆς και ἐμπεδώσεως τῆς διδασκομένης ὕλης. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου τοῦ Συντακτικοῦ.

γ) Ἀσκήσεις ὀρθοφωνίας και ἀγωγῆς τοῦ λόγου, λεξιλογικαί, ὀρθογραφικαί, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει. Ἰδίαι γλωσσικαὶ ἀσκήσεις ἀναλύσεως τῆς σημασίας και τῆς ἐτυμολογίας τῶν λέξεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐμφαίνεται ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης και ἡ ἐνότης αὐτῆς εἰς τὰς διαφόρους μορφάς της. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὸν σχηματισμὸν νέων λέξεων διὰ τῆς παραγωγῆς και τῆς συνθέσεως και εἰς τὴν κατανόησιν τῶν τεχνικῶν ὄρων εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν, εἰς τὰς τέχνας και τὰ ἐπαγγέλματα. Ἐμπέδωσις τῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν διὰ τὴν εὐχερῆ χρῆσιν γλωσσικῶν λεξικῶν.

Β' Διδασκαλία Κειμένων

— Ἀνάγνωσις και ἐρμηνεία κειμένων τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας, πεζῶν και ποιητικῶν, δημοτικῶν και ἐντέχνων, ἐκ καταλλήλου και ἐγκεκριμένης συλλογῆς νεοελληνικῶν ἀναγνωσμάτων, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει.

— Τὰ κείμενα ταῦτα πρέπει νὰ πληροῦν ὑπὸ ἐποψιν ἐκτάσεως, περιεχομένου, μορφῆς, ἰδίαι δὲ ὑπὸ ἐποψιν παιδευτικῆς ἀξίας, τὰς προϋποθέσεις, αἵτινες καθωρίσθησαν διὰ τὰ ἀναγνώσματα τὰ προοριζόμενα διὰ τὴν Α' τάξιν. Δεδομένου δὲ ὅτι εἰς τὴν τάξιν ταύτην διδάσκεται ἡ Ἱστορία τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὰ κείμενα ταῦτα, ποιητικὰ και πεζά, δημῶδη και ἐντεχνα, δύνανται νὰ λαμβάνωνται και ἐκ τῆς παλαιότερας πνευματικῆς παραγωγῆς τοῦ Ἑθνους, εἰς τὴν ὁποίαν ἀντικατοπτρίζονται ἀγῶνες, ἥρωϊσμοὶ και αὐτοθυσίαι τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἐθνικὴν των ἐλευθερίαν, ἐκφράζονται ἐθνικοὶ πόθοι και ἐθνικὰ ἰδεώδη και ζῆ ἡ μνήμη ὑψηλῶν και εὐγενῶν μορφῶν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς. Ὡς πρὸς τὰ εἶδη, μεταξὺ τῶν κειμένων τούτων δύνανται νὰ περιλαμβάνωνται και χαρακτηρισμοί, συγκρίσεις, ἀντιθέσεις τόπων, προσώπων, καταστάσεων, ὡς και ἐπιστολαί.

— Θὰ συνεχισθῇ και εἰς τὴν τάξιν ταύτην μετ' ἐπιμονῆς ἡ διδακτικὴ ἐργασία, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῶν πεζῶν κειμένων και τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν τῶν ποιημάτων.

Γ'. Γραμματολογία. Μετρική.

— Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ παρέχωνται καὶ τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα περὶ τῶν συγγραφῶν καὶ τῶν διδασκομένων ἐν τῇ τάξει λογοτεχνικῶν εἰδῶν, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει (τὸ διήγημα, ἡθογραφικὰ διηγήματα, ἔντεχνος καὶ δημοτικὴ ποίησις, δημοτικὰ ἄσματα, ἀκριτικά, ἱστορικά, κλέφτικα κλπ. Ἔντεχνα ποιήματα, λυρικά-ἐπικά κλπ.). Ἐπίσης θὰ παρέχωνται στοιχεῖα νεοελληνικῆς μετρικῆς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν διδασκομένων ποιημάτων, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει (ἐπανάληψις εἰδῶν στίχων, ἰδίᾳ τοῦ 11 συλλάβου, διδασκαλία λοιπῶν εἰδῶν στίχων (ἀναπαιστικῶν, δακτυλικῶν, μεσοτονικῶν), ἰδίᾳ δὲ τοῦ 13 συλλάβου, θσυλλάβου, 5 συλλάβου. Ὁμοιοκαταληξία καὶ εἶδη αὐτῆς).

Δ'. Ἐκθέσεις.

α) Προφορικαὶ καὶ γραπτὰ λεκτικαὶ ἀσκήσεις, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν δομὴν τοῦ λόγου, καὶ προφορικαὶ ἀφηγήσεις πρὸς ἄσκησιν εἰς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν συζήτησιν, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει.

β) Γραπτὰ ἐκθέσεις. Γραφὴ μιᾶς ἐκθέσεως ἰδεῶν ἀνὰ 15 θήμερον ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἐντὸς χρονικῆς διαρκείας μιᾶς διδακτικῆς ὥρας εἰς ἴδιον τετράδιον ἐκθέσεων. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δικαιολογεῖται νὰ γραφῶσιν ἐκθέσεις ὀλιγώτεροι τῶν 10 κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους. Ἡ ἔκτασις τῶν ἐκθέσεων, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει.

— Τὰ θέματα τῶν ἐκθέσεων, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει. Εἶδη ἐκθέσεων : ἀπλὴ διήγησις καὶ περιγραφή, ἅπλοὶ χαρακτηρισμοὶ προσώπων ἐκ τοῦ παιδικοῦ, τοῦ σχολικοῦ, τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ τοῦ οἰκείου κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, περιγραφαὶ σκηνῶν τοῦ δρόμου ἢ ἄλλων σκηνῶν ἐξ αὐτοψίας καὶ περιγραφαὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ σχολικῆς ζωῆς. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν σύνταξιν ἐπιστολῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν οἰκογενειακὴν καὶ τὴν σχολικὴν ζωὴν.

— Ἡ διόρθωσις τῶν ἐκθέσεων κατὰ τὰ καθοριζόμενα διὰ τὴν Α' τάξιν. Ἐπιμονὴ εἰς τὸν ἐλεγχὸν τῆς ἐκφράσεως τῶν μαθητῶν πρὸς ἔθισμὸν αὐτῶν εἰς τὴν ἀκριβολογίαν, τὴν κυριολεξίαν, τὴν πυκνὴν διατύπωσιν τῶν νοημάτων καὶ εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῶν ἐπαναλήψεων, τῶν πλεονασμῶν, τῶν ἀνευ ἔννοιολογικοῦ περιεχομένου τοιπωδῶν ἐκφράσεων.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ παρατηρουμένων ἐλλείψεων τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Γραμματικὴν καὶ τὸ Συντακτικὸν τῆς καθαρευούσης, ἐπανάληψις καὶ ὁλοκλήρωσις τῆς ὕλης τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ, ἡ ὁποία ἐδιδάχθη εἰς τὰς δύο προηγουμένας τάξεις. Ἐπέκτασις τῆς διδασκαλίας τοῦ Συντακτικοῦ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ εὐθέος καὶ πλαγίου λόγου, τῶν σχημάτων τοῦ λόγου καὶ τῶν σχετικῶν μὲ τὴν δομὴν τοῦ λόγου καὶ τὸ ὕφος. Ἐπίμονος ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τήρησιν τῶν κανόνων τῆς στίξεως καὶ τῆς διακρίσεως τῶν παραγράφων,

εἰς τὴν ἁρμονικὴν σύνθεσιν τῶν περιόδων ἐκ προτάσεων κ.λ.π. Ἰδιαιτέρα ἐξέ-
τασις καὶ ἀνάλυσις περιόδων χαρακτηριστικῶν διὰ τὸ κάλλος τῶν ἢ διὰ τὴν
ιδιόζουσαν σύνθεσιν τῶν.

— Ποικίλαι γλωσσικαὶ ἀσκήσεις, σκοποῦσαι εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν καὶ τὴν
ἐμπέδωσιν τῆς γλωσσικῆς καταρτίσεως τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς
γλώσσης. Συγκρίσεις γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων τῆς καθα-
ρευούσης, τῆς δημοτικῆς, τῆς ἀρχαίας, ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς ἐτυ-
μολογίας λέξεων καὶ φράσεων τῆς καθαρευούσης ἐν συγκρίσει πρὸς ἀντιστοι-
χοὺς λέξεις καὶ φράσεις τῆς δημοτικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας, γλωσσολογικὴ ἐρμη-
νεῖα ἐνίων γλωσσικῶν φαινομένων, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται βαθύτερα μῆσις τῶν
μαθητῶν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης καὶ καταδεικνύεται ἡ ἐνότης τῆς Ἑλληνι-
κῆς γλώσσης εἰς ὅλας τὰς μορφὰς αὐτῆς.

— Λεξιλογικαὶ ἀσκήσεις πρὸς πλουτισμὸν τοῦ λεξιλογικοῦ θησαυροῦ τῶν
μαθητῶν. Σημασιολογικὴ καὶ ἐτυμολογικὴ ἀνάλυσις τῶν λέξεων καὶ καταρτι-
σμὸς λεξιλογίων κατὰ κατηγορίας λέξεων. Λέξεις ἀρχαϊκαί, δημοτικαί, νεω-
τερικαί, λέξεις πολὺχρηστοὶ καὶ λέξεις εἰδικευμένοι, λέξεις τῆς ἐπιστημονικῆς
καὶ τεχνικῆς ὁρολογίας, λέξεις κυριολεκτικῆς σημασίας, λέξεις μεταφορικῆς
σημασίας καὶ λέξεις ἀσαφὺς ἢ ρευστοῦ περιεχομένου. Εἰδικαὶ λέξεις τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς φρασεολογίας, λέξεις καὶ ἐκφράσεις ἰδιαιτέρως λογοτεχνικαί.

— Περαιτέρω ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς Γραμματικῆς,
τοῦ Συντακτικοῦ, τῶν Λεξικῶν.

Β'. Διδασκαλίαι κειμένων.

— Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα κειμένων τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας
ἐκ καταλλήλου καὶ ἐγκεκριμένης συλλογῆς νεοελληνικῶν ἀναγνωσμάτων. Τὰ
κειμένα ταῦτα θὰ λαμβάνωνται ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων καὶ ὑποδειγματικῶν
δημιουργημάτων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, θὰ εἶναι ἀνωτέρου πνευμα-
τικοῦ περιεχομένου καὶ θὰ ἀνταποκρίνωνται πρὸς τὸν ψυχικὸν κόσμον τῶν
μαθητῶν τῆς τάξεως αὐτῆς. Θὰ ἀναφέρονται εἰς τὰς πολυπλεύρους προσπα-
θείας τοῦ Ἑθνους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του, εἰς τὰς πολιτιστικὰς του δημιουργίας
καὶ τὰ ἐπιτεύγματα (τὰ ἦθη, τὸν ἐπαγγελματικὸν βίον, τὴν τεχνικὴν, τὰ ἐπι-
στημονικὰ καὶ τὰ πνευματικὰ γενικῶς ἐπιτεύγματα), θὰ προβάλλουν ἡρωικὰς
ἠθικὰς μορφὰς πλήρεις ἀκτινοβολίας, πρότυπα σκέψεως καὶ δράσεως, ὥστε
νὰ βοηθοῦνται οἱ μαθηταὶ δι' αὐτῶν πρὸς διαμόρφωσιν ἑλληνοπρεποῦς βιο-
θεωρίας καὶ καλλιέργειαν τῆς ἱστορικῆς μνήμης. Θὰ εἶναι δὲ ἀντιπροσω-
πευτικὰ ὅλων τῶν εἰδῶν τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου, πεζοῦ καὶ ποιητικοῦ, (ἐκ-
τενῇ πως διηγήματα, ἐπικολυρικά ποιήματα, ἐπικά ποιήματα, παραλογές καὶ
μπαλλάντες, δημοτικὰ τραγούδια, αὐτοβιογραφίαι, ἐπιστολαί, διηγήσεις κλπ.)
Κατ' ἀντιστοιχίαν πρὸς τὴν διδασκομένην ἐν τῇ τάξει ἱστορικὴν ὕλην ποιήματα
καὶ πεζὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Τουρκοκρατίαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

— Ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία τῶν κειμένων, ὡς εἰς τὰς προηγουμένας
τάξεις, ἀλλὰ ἐπὶ ἀνωτέρου ἐπιπέδου.

— Τὰ διδασκόμενα κείμενα δύνανται νὰ λαμβάνωνται καὶ ἐξ αὐτοτελῶν
ἐκδόσεων, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι ταῦτα ἀρμόδιως ἐγκεκριμένα.

Γ'. Γραμματολογία—Μετρική.

— 'Επ' ευκαιρίᾳ τῶν ἐρμηνευομένων κειμένων θὰ παρέχωνται τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα, ὡς εἰς τὰς προηγούμενας τάξεις. Κατὰ τὸ δεύτερον τετράμηνον θὰ γίνῃ συστηματικὴ ἀνακεφαλαίωσις καὶ ταξινομήσις τῶν διδαχθέντων γραμματολογικῶν στοιχείων, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ περιεκτικὴν καὶ σαφὴ εἰκόνα τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς. Ἐπίσης κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ποιημάτων θὰ συμπληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς μετρικῆς, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ ἀντίληψιν τῶν μέτρων καὶ τῶν ρυθμῶν τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως (ἐπανάληψις διδαχθείσης ὕλης καὶ διδασκαλία εἰδῶν στροφῶν. Στοιχειώδης ἐκθεσις περὶ ποιημάτων με σταθεράν μορφήν).

Δ'. Ἐκθέσεις.

α) Προφορικαί. Συνέχισις τῆς γενομένης εἰς τὰς δύο προηγούμενας τάξεις σχετικῆς ἐργασίας. Ἀνακοινώσεις εἰς συνεχῇ λόγον περιγραφῶν ἐξ ἐπισκέψεων, ἀφηγήσεις περὶ γεγονότων ἢ καταστάσεων ἐξ αὐτοψίας, ἀπόδοσις τοῦ περιεχομένου ἀναγνωσμάτων καὶ μελετημάτων. Κατὰ τὰς ἀνακοινώσεις ταῦτα ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ οὐσιώδους καὶ τοῦ ἐπουσιώδους, εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ καλαίσθητον προφοράν, εἰς τὴν βραχυλογικὴν ἔκφρασιν, εἰς τὴν ἤρεμον, ἀνευ ἐκνευρισμοῦ καὶ χειρονομιῶν, ὀμιλίαν καὶ συζήτησιν.

β) Γραπτὰί. Γραφὴ μιᾶς ἐκθέσεως ἀνὰ 150 ἡμέρας ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας διδακτικῆς ὥρας εἰς ἴδιον τετράδιον. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δικαιολογεῖται νὰ γραφῶσιν ἐκθέσεις ὀλιγώτεροι τῶν 10 κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους. Ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν, δύνανται νὰ εἶναι ἐκτενέστεραι τῶν ἐκθέσεων τῶν προηγούμενων τάξεων.

Εἶδη ἐκθέσεων : διήγησις, σύνθετος περιγραφή, χαρακτηρισμοὶ προσώπων, περιγραφή ἔργων τέχνης, στοιχειώδης κριτικὴ ἀνάλυσις λογοτεχνικῶν ἔργων καὶ μελετημάτων. Ἡμερολόγιον. Αἰτήσεις, ἀναφοραί, τηλεγραφήματα, ἐπιστολαί, δημόσια ἔγγραφα.

Θέματα Ἐκθέσεων : Εἰκόνες ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἤτοι περιγραφὰν συμβάντων, τεχνικῶν ἔργων, κοινωνικῶν γεγονότων καὶ καταστάσεων, ἔργων τέχνης, χαρακτηριστικῶν σκηνῶν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς κινήσεως εἰς καταστήματα καὶ βιομηχανίας, ἐκ ταξιδίων, ἐπισκέψεων, ἐκδρομῶν.

Ἰδιαιτέρα προσοχὴ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὴν σύνταξιν αἰτήσεων, ἀναφορῶν, τηλεγραφημάτων, δημοσίων ἐγγράφων, διότι δι' αὐτῶν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀσκοῦνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν σύντομον καὶ πειθαρχημένην διατύπωσιν τῶν νοημάτων τῶν, ἀφ' ἑτέρου δ' ἀποκτῶσι μίαν ἱκανότητα ἀμέσου πρακτικῆς χρησιμότητος. Ἡ διόρθωσις τῶν ἐκθέσεων, ὡς εἰς τὰς προηγούμενας τάξεις, ἀλλὰ ἐπὶ ἐπίπεδου ἀντιστοίχου πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις :

α) Τὸ πρόγραμμα τοῦτο δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968-69 καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις.

β) Μέχρι τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινόμενων πρὸς τὸ παρὸν πρόγραμμα, δύνανται νὰ χρησιμευοῦνται Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα ἐκδόσεως τοῦ ΟΕΔΒ, ἐγκεκριμένα μέχρι τοῦ 1963. Διὰ τὴν γλωσσικὴν διδασκαλίαν (Γραμματικὴ-Συντακτικὴν) δύνανται νὰ χρησιμευοῦνται βοηθητικὰ βιβλία, ἐγκρινόμενα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου κατὰ περίπτωσιν.

γ) Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐγκρίσις καὶ ἡ ἐκδοσις σχολικῶν ἐγχειριδίων Γραμματικῆς τῆς καθαρευούσης, Συντακτικοῦ τῆς καθαρευούσης, Μετρικῆς, Γραμματολογίας καὶ Ἀνθολογίας κειμένων.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

ΤΑΞΕΙΣ Α,Β,Γ.,

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

3. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ)

1.—Σ κ ο π ό ς .

Γενικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν εἶναι ἡ ἐνεργητικὴ-δημιουργικὴ βίωσις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἀξιολογικοῦ περιχομένου τῶν κλασσικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ λόγου, τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών καὶ τῶν ἀνθρωποπλαστικῶν δυνάμεων τῶν ἀποκρυσταλλωμένων εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἀρχαίου λόγου, καὶ ἡ ὑποβοήθησις τοῦ μαθητοῦ διὰ τῆς βιώσεως ταύτης νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ μορφωθῇ εἰς ἐθνικῶς καὶ ἀνθρωπιστικῶς καλλιεργημένην προσωπικότητα, εἰς ὠλοκληρωμένην ἠθικὴν, πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν προσωπικότητα, ἱκανὴν νὰ ἐνταχθῇ, νὰ ζήσῃ καὶ νὰ δράσῃ δημιουργικῶς ἐντὸς τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς Κοινότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (Σκοπὸς παιδευτικὸς, ἀνθρωπιστικὸς-ἐθνικὸς).

— Εἰδικώτερον διὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἐπιδιώκονται καὶ ἐπιτυγχάνονται οἱ ἀκόλουθοι μερικαὶ σκοποί, οἱ ὁποῖοι συντείνουν καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ γενικοῦ τελικοῦ σκοποῦ :

α) Ἡ κατάρτισις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι νὰ κατανοῶσιν εὐχερῶς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς διὰ λελογισμένης χρήσεως βοηθημάτων. Διὰ τῆς γλωσσικῆς ταύτης κατάρτισεως τῶν μαθητῶν καθίσταται ἀρτιωτέρα ἡ γλωσσικὴ ἱκανότης αὐτῶν διὰ τὴν ὁρθὴν, ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, χρῆσιν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης εἰς τε τὸν προφορικὸν καὶ τὸν γραπτὸν λόγον, δεδομένου ὅτι ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι μία τῶν τελειοτάτων ὑπὸ ἔποψιν ἐκφραστικῶν δυνάμεων γλωσσῶν καὶ ἀποτελεῖ τὰς ρίζας καὶ τὴν πηγὴν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Διὰ τῆς τοιαύτης γλωσσικῆς κατάρτισεως τῶν μαθητῶν ἐξυφύονται παραλλήλως καὶ αἱ νοητικαὶ λειτουργίαι αὐτῶν καὶ καλλιεργεῖται ἡ σκέψις των. Ἐπὶ τούτοις ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι μόνον φορεὺς ἀξιών, ἀλλ' ἀποτελεῖ

αξίαν αὐτῇ καθ' ἑαυτήν, διὸ ἡ γνώσις καὶ ἡ βίωσις αὐτῆς πειθαρχεῖ τῷ πνεύμα καὶ ἀσκεῖ γενικωτέραν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν. (Σκοπὸς γλωσσικὸς, εἰδολογικὸς, παιδευτικὸς).

β) διὰ τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας ἐπιτυγχάνεται ἡ μύησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τέχνην τῆς ἐρμηνείας γενικώτερον καὶ καθίσταται οὗτοι ἱκανοὶ νὰ εἰσδύουν εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὅποιον κρύπτεται ὑπὸ τὰ ἐκφραστικὰ σύμβολα, νὰ κατανοοῦν καὶ νὰ ἐρμηνεύουν τὰ δημιουργήματα τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἐρμηνεύουν καὶ νὰ ἀναβιώνουν τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὰ κλασσικὰ ἔργα βιώματα. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ ἐργασία τῆς ἐρμηνείας ἀσχεῖται οὐχὶ παθητικῶς ἢ μονομερῶς διὰ μιᾶς μόνον ψυχικῆς λειτουργίας, ἀλλὰ δι' ἐνεργητικῆς συμμετοχῆς ὅλων τῶν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, διὰ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων ἐργασίας ἐπιτυγχάνεται ὅχι μόνον ἐξύψωσις τῶν νοητικῶν λειτουργιῶν τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα πνευματικὴ ἐξύψωσις καὶ ψυχικὴ καλλιέργεια αὐτοῦ, ἥτις παραμένει ὡς μόνιμον παιδευτικὸν ἀποτέλεσμα (σκοπὸς εἰδολογικὸς - παιδευτικὸς).

γ) διὰ τῆς γνωριμίας τῶν μαθητῶν πρὸς τὰ θαυμαστά ἐπιτεύγματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς πολιτικῆς δράσεως καὶ τῆς πολιτικῆς δημιουργίας, διὰ τῆς προβολῆς τῆς δράσεως καὶ τῆς θυσίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς συνειδητοποιήσεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς μεγίστης πνευματικῆς εἰσφορᾶς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἰς τὴν θεμελίωσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σημερινοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀναπτύσσονται καὶ καλλιεργοῦνται εἰς τοὺς μαθητὰς συναισθηματα ἐθνικῆς ὑπερηφανείας διὰ τοὺς ἐνδόξους προγόνους, ἀλλὰ καὶ ἡ συνείδησις τῆς εὐθύνης καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, τῶν ἀπορρεουσῶν ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐθνικῆς κληρονομίας, διὰ τὸ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, καλλιεργεῖται δὲ οὕτω εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἱστορικὴ μνήμη (σκοπὸς ἐθνικὸς φρονηματιστικός).

δ) διὰ τῆς προβολῆς εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἀνθρώπου - πολίτου, ὅπως τὸν συνέλαβον διὰ τοῦ πνεύματός των καὶ τὸν ἐπραγματοποίησαν εἰς τὸν δημόσιον βίον των οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν καλυτέρων ὑποδειγμάτων καὶ κατὰ τὸν ἀποδοτικώτερον τρόπον ἡ πολιτικὴ ἀγωγή τῶν μαθητῶν (σκοπὸς πολιτικὸς - φρονηματιστικός).

ε) διὰ τῆς διδασκαλίας ἀνυπερβλήτων προτύπων ὑπὸ ἔποψιν περιεχομένου, δομῆς καὶ μορφῆς εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς Λογοτεχνίας καὶ διὰ τῆς γνωριμίας τῶν μαθητῶν πρὸς τὰ ἀπαράμιλλα ἔργα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης, ἐπιτυγχάνεται ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἡ λογοτεχνικὴ ἀγωγή τῶν μαθητῶν καὶ καλλιεργεῖται τὸ διαφέρον καὶ ἡ ἀγάπη αὐτῶν πρὸς τὸ ὥραϊον καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν Λογοτεχνίαν, ἀρχαίαν καὶ νέαν, Ἑλληνικὴν, καὶ Ξένην (αἰσθητικὴ - λογοτεχνικὴ ἀγωγή).

στ) διὰ τῆς ἀναβιώσεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ ἰδεολογικοῦ καὶ ἀξιολογικοῦ περιεχομένου τῶν κλασσικῶν συγγραμμάτων, τῶν ἀποκρυσταλλωμένων εἰς τὰ κλασσικὰ κείμενα ἀνθρωπιστικῶν ἀξιών καὶ ἀνθρωποπλαστικῶν δυνάμεων, διευρύνεται ὁ πνευματικὸς ὀρίζων τῶν μαθητῶν καὶ ἐξυψοῦνται τὸ πνεῦμα των, καλλιεργοῦνται αἱ ἰδιαιτέρας ἰδιότητες τῆς ψυχῆς των, ἀναπτύσσονται ἐν

ἁρμονία ὅλαι αἱ ψυχοφυσικαὶ ιδιότητες καὶ δυνάμεις των, ὑψοῦται ὁ νοῦς, ἐξευ-
γενίζεται τὸ ἦθος, διαπλάσσεται ὁ χαρακτήρ, ἀναπτύσσεται καὶ μορφοῦται ἡ
προσωπικότης των (ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις, ἀνθρωπιστικὴ παιδεία).

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Α'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν μαθητῶν εἰς
τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἀσκήσεων ἐκ τοῦ ἐγκεκριμένου
Ἀναγνωστικοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

β) Γραμματικὴ. Βάσει λημμάτων ἐκ τῶν διδασκομένων ἀσκήσεων
συστηματικὴ διδασκαλία τῶν κυριωτέρων γραμματικῶν φαινομένων τοῦ ἁπτι-
κοῦ πεζοῦ λόγου ἐκ τοῦ φθογγολογικοῦ καὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς μέχρι
τῆς συζυγίας τῶν εἰς -ω ρημάτων (βαρυνότων καὶ συνηρημένων) (Φθόγγοι, συλλαβαί, συλλαβισμός, πνεύμα-
τα καὶ τόνοι, κανόνες τονισμοῦ, ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις, σημεῖα
στήξεως καὶ ἄλλα σημεῖα τοῦ γραπτοῦ λόγου, πάθη φθόγγων (φωνηέντων, δι-
φθόγγων, συμφώνων). Τυπικόν: μέρη τοῦ λόγου, πτώσεις, γένος, ἀριθμός,
κλίσις, ἄρθρον, οὐσιαστικά, Α', Β', Γ'. κλίσις οὐσιαστικῶν, ἐπίθετα καὶ κλίσις
αὐτῶν, ἀνῶμαλα ἐπίθετα, ἀνῶμαλα οὐσιαστικά, ἁπτικόκλιτα οὐσιαστικά, παρα-
θετικά (ὀμαλά - ἀνῶμαλα), ἐπιρρήματα καὶ παραθετικά ἐπιρρημάτων, ἀντωνυ-
μιαί, ἀριθμητικά, ρήματα, βαρύτερα ρήματα φωνηεντόκλιτα, βοηθητικά ρή-
ματα, κλίσις μετοχῶν, βαρύτερα ρήματα εἰς -ω συμφωνόκλιτα, συνηρημένα
ρήματα).

Ἡ διδασκαλία δὲν θὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν διάταξιν τῆς ὕλης
ἀλλὰ παιδαγωγικὴν ποιεῖαν ἐκ τῶν ἀπλουστέρων πρὸς τὰ συνθετώτερα, ἐκ
τῶν εὐκολωτέρων εἰς τὰ δυσκολώτερα. Εἰδικώτερον τὸ φθογγολογικὸν θὰ
διδασχῇ, ἀφοῦ προχωρήσῃ ἀρκούντως ἡ διδασκαλία τοῦ τυπικοῦ. Ἡ διδασκα-
λία τῶν ρημάτων θὰ χωρῇ παραλλήλως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἄλλων μερῶν
τοῦ λόγου.

γ) Συντακτικόν. Βάσει τῶν διδασκομένων ἀσκήσεων τοῦ Ἀναγνω-
στικοῦ διδασκαλία κατὰ τρόπον πρακτικὸν τῶν ἀπλουστέρων φαινομένων τῆς
ἀπτικῆς συντάξεως (πρότασις καὶ ὅροι τῆς προτάσεως· κύρια καὶ δευτερεύου-
σαι προτάσεις· κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων·
τὸ ἀπαρέμφατον ἢ μετοχὴ· ὑποκείμενον τοῦ ρήματος, τοῦ ἀπαρεμφάτου, τῆς
μετοχῆς· ἀντικείμενον: ἡ δοτικὴ, ἡ γενικὴ, ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἀντικείμενον καὶ
πρωτοκὸς προσδιορισμός· δυνητικὴ ὀριστικὴ καὶ δυνητικὴ εὐκτικὴ).

Ἡ διδασκαλία τῶν ἀσκήσεων τοῦ Ἀναγνωστικοῦ μετὰ τὰ πρῶτα εἰσα-
γωγικὰ μαθήματα πρέπει νὰ γίνεται μὲ γοργὸν ρυθμόν, ὥστε νὰ περατοῦται
εἰς μίαν διδακτικὴν ὥραν. Κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην διδακτικὴν ὥραν θὰ
γίνεται διδασκαλία τῶν ἀντιστοίχων γραμματικῶν φαινομένων.

Ἐπὶ τὴν ἔννοιαν ἐρμηνεία νοεῖται ἡ πρώτη θεώρησις τῆς ἀσκήσεως διὰ

τῆς ἀναγνώσεως, ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν τῆς σημασίας τῶν ἀγνώστων λέξεων καὶ φράσεων, ἡ πραγματολογικὴ ἐρμηνεία μόνον ὅπου παρίσταται ἀνάγκη διὰ τὴν κατανόησιν, ἡ μετάφρασις εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, ἡ ἀνάπτυξις τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ διατύπωσις αὐτοῦ εἰς περίληψιν. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ θὰ δίδεται εἰς τὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν πρὸς ὀρθὴν ἄρθρωσιν, καλὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἔκφρασιν.

Ἡ διδασκαλία τῶν γραμματικῶν φαινομένων θὰ ἀφορμᾶται ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν παραδειγμάτων καὶ θὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν γραμματικῶν φαινομένων καὶ τὴν διατύπωσιν τῶν ἀντιστοίχων κανόνων (ἐπαγωγικὴ μέθοδος). Μετὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν διὰ τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου θὰ χρησιμοποιῆται καὶ ἡ παραγωγικὴ μέθοδος ὡς οἰκονομικωτέρα, ὅπου εἶναι δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις αὐτῆς ἐκ τῆς φύσεως τῆς διδασκομένης ὕλης.

Ἡ διδασκαλία τῶν συντακτικῶν φαινομένων θὰ ἔχῃ πρακτικὸν χαρακτῆρα.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς θὰ γίνεται ἀναφορὰ καὶ συχρῆτισμός πρὸς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ὅπου τοῦτο καθίσταται δυνατόν ἐκ τῆς φύσεως τῆς διδασκομένης ὕλης καὶ ἐκ τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν γραμματικῶν φαινομένων τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

Ποικίλαι ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν (προφορικαὶ καὶ γραπταὶ) πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς διδασκομένης ὕλης τῆς Γραμματικῆς καὶ πλουτισμὸν τοῦ λεξιλογίου τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι ἀπαραίτητοι. Μεταξὺ τούτων ἡ ἀπομνημόνευσις τοῦ ἀρχαίου λεξιλογίου καὶ ἡ μεταφορὰ λέξεων, φράσεων, προτάσεων καὶ μικρῶν περιόδων ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸν νέον καὶ ἀντιστρόφως, κατ' ἀρχὰς μὲν προφορικῶς, ἔπειτα δέ, μετὰ τὴν σχετικὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν, καὶ γραπτῶς.

Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου τῆς Γραμματικῆς.

Διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς εἶναι δυνατόν νὰ λαμβάνωνται λήμματα καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φρασεολογίαν, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ εἰς τοὺς μαθητὰς ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν τῶν ζώων π.χ. πάντων καὶ πασῶν... εἰρήνη ὑμῖν, ... τοῖς ἱερεῦσι, τοῖς βασιλεῦσι..., παρὰ σχῶ Κύριε, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, μεθ' ἡμῶν γενοῦ, τοῦ Κυρίου... εὐφρανέσθω τὰ οὐράνια... ἐπελθὼν γὰρ ὁ θάνατος, πάντα ταῦτα ἐξηφάνισται κλπ. κλπ.

Εἰς τὰ πρότυπα καὶ τὰ πειραματικὰ σχολεῖα εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιῆται διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς, ἀντὶ τοῦ Ἀναγνωστικοῦ, Ἀνθολόγιον ἀρχαίων συγγραφέων, μετὰ τὴν στοιχειώδη μύσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία, ὡς ἀνωτέρω, θὰ γίνεται καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

Β'. Διδασκαλία Κειμένων (Συγγραφέων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν ἐξ Ἀνθολογίας Ἀρχαίων Ἑλλήνων Συγγραφέων, κλασσικῶν καὶ μετακλασσικῶν, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Β' τετραμήνου καὶ ἐξῆς. Σημειοῦνται ἐνδεικτικῶς τὰ ἔργα καὶ οἱ συγγραφεῖς,

ἐκ τῶν ὁποίων δύναται νὰ συντεθῇ ἡ Ἀνθολογία : Αἰσώπειοι μῦθοι, Στρατηγήματα τοῦ Πολυαίνου. Βιβλιοθήκη Ἀπολλοδώρου, Ποικίλη Ἱστορία Αἰλιανοῦ. Νεκρικοὶ διάλογοι καὶ Ἐνύπνιον Λουκιανοῦ. Ἀποφθέγματα τοῦ Πλουτάρχου. Παράβολα ἐκ τῆς Κ. Διαθήκης. Λόγοι καὶ Ἐπιστολαὶ Μ. Βασιλείου καὶ Ἰ. Χρυσόστομου.

— Ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὰς λεξιλογικὰς ἀσκήσεις ἰσχύουσιν αἱ ἀνωτέρω παρατηρήσεις περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀσκήσεων τοῦ Ἀναγνωστικοῦ.

— Τῆς διδασκαλίας ἐκάστου συγγραφέως ἐκ τῆς Ἀνθολογίας θὰ προηγῇται στοιχειώδης εἰσαγωγή περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ περὶ τοῦ ἐρμηνευομένου ἔργου του.

β) Ἐκλογή ἐκ τῶν Ἱστοριῶν τοῦ Ἡροδότου καὶ συγκεκριμένως τὰ ἀκόλουθα : Κροῖσος (I, 86), Πυγμαῖοι (II, 32) Αἰθιοπία (III, 20), Ἀφρική (IV, 42), Λάβδας (V, 12), Πλαταιαὶ (IX 61). (Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκδοκίμου μεταφράσεως κατὰ τὸ Α' τετράμηνον).

ΤΑΞΙΣ Β'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία.

α) Γραμματική. Συστηματικὴ διδασκαλία τῆς ὑπολοίπου ὕλης τῆς Γραμματικῆς τοῦ Ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐτυμολογικοῦ, βάσει λημμάτων λαμβανομένων ἐκ τῶν ἀντιστοίχων ἀσκήσεων τοῦ Ἀναγνωστικοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, διδασκομένων μὲ λίαν γοργὸν ρυθμὸν (ἀνάγνωσις, ἄμεσος κατανόησις καὶ περιληπτικὴ ἀπόδοσις περιεχομένου, ἐπισήμανσις σχετικῶν λημμάτων).

— Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμματικῶν φαινομένων δύναται νὰ ἐφαρμόζηται καὶ ἡ παραγωγικὴ, ἡ ἀναλογικὴ καὶ ἡ κατασκευαστικὴ μέθοδος καὶ νὰ γίνεται συσχετισμὸς καὶ σύγκρισις πρὸς τὰ ἀντίστοιχα γραμματικὰ φαινόμενα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, τὰ ὅποια γνωρίζουν ἤδη οἱ μαθηταὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς Καθαρευούσης εἰς τὴν Α' τάξιν.

— Τὰ λήμματα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς δύναται νὰ λαμβάνωνται καὶ ἐκ δεδιδασμένων κειμένων τῆς Ἀνθολογίας ἢ ἄλλων κειμένων διδασκομένων ἐν τῇ τάξει.

Ποικίλαι γλωσσικαὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει, ἀλλὰ συνθετώτεροι.

β) Συντακτικόν. Διδασκαλία κατὰ τρόπον πρακτικῶν συντακτικῶν φαινομένων, ἡ γνῶσις τῶν ὁποίων εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐν τῇ τάξει ἐρμηνείαν συγγραφέων (ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐν τῇ Α' τάξει σχετικῆς διδακτικῆς ἐργασίας). Σημειοῦνται ἐνδεικτικῶς τὰ διδακτέα συντακτικὰ φαινόμενα : Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, ὀνομαστικοὶ καὶ ἐπιρρηματικοὶ διορισμοί, σύνταξις παραθετικῶν, ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί, σύνταξις τῶν κυριωτέρων προθέσεων, γενικὴ ἀπόλυτος, ἀπρόσωπα ῥήματα, ἡ χρῆσις τῆς Εὐκτικῆς.

Β'. Διδασκαλία Κειμένων (Συγγραφέων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν ἐκ τῆς Ἀνθολογίας ἀρχαίων Συγ-

γραφῶν, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει (ἐπὶ 1 ὥραν ἐβδομαδιαίως ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων μέχρι τέλους Δεκεμβρίου).

β) Εἰσαγωγή περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Ξενοφῶντος, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τῶν ὁμαλωτέρων καὶ εὐκολωτέρων κεφαλαίων τῆς Κύρου 'Αναβάσεως τοῦ Ξενοφῶντος. Διὰ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας βαθύτερα ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου πρὸς πλήρη κατανόησιν καὶ βίωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Ἡ ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐρμηνευτικὴ ἐργασία θὰ συμπληροῦται δι' ἀναγνώσεως γλαφυρᾶς φιλολογικῆς μεταφράσεως τῶν μὴ ἐρμηνευμένων κεφαλαίων, οὕτως ὥστε κατὰ τὸ τέλος τῆς διδασκαλίας τοῦ ἔργου νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ πλήρη καὶ σαφὴ εἰκόνα τοῦ περιεχομένου καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου ὡς ἱστορικῆς συγγραφῆς.

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφῶντος, κατὰ τὸ Β' τετράμηνον. Ἑρμηνευτικὴ ἐργασία ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου, ὡς ἀνωτέρω ἐπὶ τῆς Κύρου 'Αναβάσεως.

δ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκ τῶν συγγραφῶν τοῦ Πλουτάρχου τῶν βίων τοῦ Λυκούργου, τοῦ Σόλωνος, τοῦ Περικλέους, ἐκ γλαφυρᾶς φιλολογικῆς μεταφράσεως κατὰ τὸ Β' τετράμηνον. Ἐπίσης ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἀποσπασμάτων ἐκ τῆς Ξενοφῶντος 'Αναβάσεως (μετάφρασις 'Αναστασοπούλου, ἔκδοσις Φέξη) καὶ διὰ τὰ μέρη: Κούναζα (I, VIII, 1) Πρωτοβουλία (III 1, 2) Θάλαττα (IV, VII, 21) καὶ Πειθαρχία (V, VII, 1).

Ἡ ἐπὶ τῶν κειμένων ἐρμηνευτικὴ ἐργασία θὰ συμπληροῦται μὲ ποικίλας γλωσσικὰς ἀσκήσεις, σκοπούσας εἰς τὴν ἀσφαλῆ κατάρτισιν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν κατανόησιν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία.

α) Γραμματικὴ. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ παρατηρουμένων ἐλλείψεων καὶ ἀδυναμιῶν τῶν μαθητῶν ἐν τῇ γνώσει τῶν γραμματικῶν φαινομένων τοῦ ἄττικοῦ πεζοῦ λόγου ἐπανεξέτασις τῶν σχετικῶν φαινομένων τῆς Γραμματικῆς καὶ ἀσκήσεις ἐμπεδώσεως αὐτῶν. Σύγκρισις ἀντιστοιχῶν γραμματικῶν φαινομένων τῆς δημοτικῆς, τῆς καθαρειούσης καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ σχετικαὶ ἀσκήσεις, ἰδίως ἐν τῷ ἐτυμολογικῷ, ὡς καὶ γλωσσολογικῇ ἐρμηνείᾳ ἐνίων γραμματικῶν φαινομένων, πρὸς συνειδητοποίησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἀδιαλείπτου συνεχείας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Μετὰ τὴν διδασκαλίαν περικοπῶν ἐκ τοῦ Ἡροδότου καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας ἐπισήμανσις τῶν ἰδιουτυπῶν τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου.

β) Συντακτικόν. Συστηματικὴ ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων συντακτικῶν φαινομένων ἐκ τῶν διδασκέντων πρακτικῶς εἰς τὰς δύο προηγουμένης τάξεις ἐπὶ τῇ βάσει καταλλήλων παραδειγμάτων, λαμβανομένων ἐξ ἡρμηνευμένων ἄττικῶν συγγραφῶν. Προσπάθεια πρὸς βαθύτεραν ἐρμηνείαν ἐνίων συντακτικῶν φαινομένων. Στοιχειώδης ἐξέτασις τῆς δομῆς τοῦ ἀρχαίου ἄττικοῦ λόγου καὶ κατάδειξις τῆς ἀξίας αὐτοῦ διὰ τὴν λογικὴν καὶ καλλιεπῆ παράστασιν τῶν νοημάτων.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Συντακτικοῦ θὰ ἀφορμᾶται ἐκ τῶν παραδειγμάτων καὶ διὰ τῆς ἀναλύσεως αὐτῶν καὶ τῆς παρατηρήσεως θὰ ὀδηγῇ εἰς τὴν διάπυσιν τῶν συντακτικῶν φαινομένων, τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν καὶ τὴν διατύπωσιν τῶν ἀντιστοίχων κανόνων.

— Ποικίλαι ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων συντακτικῶν φαινομένων εἶναι ἀπαραίτητοι. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι : μεταφορὰ φράσεων, προτάσεων, περιόδων καὶ χωρίων ὁλοκλήρων ἐκ τοῦ ἀρχαίου εἰς τὸ νέον καὶ ἐκ τοῦ νέου εἰς τὸ ἀρχαίον, προφορικῶς καὶ γραπτῶς· μετατροπὴ περιόδων δι' ἀλλαγῆς τοῦ προσώπου τῶν ρημάτων, διὰ μεταβολῆς τῆς συντάξεως ἀπὸ ἐνεργητικῆς εἰς παθητικὴν καὶ τανάπαλιν, κ.λ.π.

— Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου τοῦ Συντακτικοῦ.

Β'. Ἑρμηνεία Κειμένων (Συγγραφῶν)

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν ἐκ συγγραφῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγράφων, κλασσικῶν καὶ μετακλασσικῶν, κατὰ τὸ Α' τετράμηνον (Ἡρόδοτος, Θουκυδίδης, Διόδωρος Σικελιώτης, Πλούταρχος, Ἀρριανός, Πολύβιος, Στράβων, Παυσανίας, Προκόπιος, Ἄννα Κομνηνή).

— Τῆς διδασκαλίας ἐκάστης περικοπῆς θὰ προηγῇ συντομὸς εἰσαγωγὴ περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ἔργων του. Ἡ ἐρμηνευτικὴ ἐργασία θὰ συμπληροῦται μὲ ἀνάγνωσιν ἐκτενῶν, σαφῶν καὶ γλαφυρῶν περιλήψεων τοῦ ἐρμηνευμένου ἔργου.

— Κατὰ τὰ τελευταῖα μαθήματα θὰ γίνῃ συνθετικὴ θεώρησις τῶν διδασχθέντων ἱστορικῶν συγγραφῶν, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ σαφὴ εἰκόνα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστοριογραφίας καὶ τῶν ἀντιπροσωπευτικῶν αὐτῆς συγγραφῶν.

β) Μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν εἰς τὸν Ὅμηρον, τὰ ὁμηρικὰ ἔπη καὶ τὸ Ὅμηρικὸν ζήτημα, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς τοῦλάχιστον ραψωδίας τῆς Ὀδυσσεΐας (κατὰ τὸ Α' τετράμηνον).

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐκ τῶν μικρῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου (π.χ. ὑπὲρ Ἀδυνάτου, Δήμου καταλύσεως ἀπολογία, περὶ Σηκοῦ, ὑπὲρ Μαντιθέου κ.λ.π.) καὶ ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐκ τῶν μικροτέρων συμβουλευτικῶν ἢ ἐπιδεικτικῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους (πρὸς Δημόνικον, πρὸς Νικολέα, Εὐαγόρας, περὶ εἰρήνης κ.λ.π.) κατὰ τὸ Β' τετράμηνον.

— Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας ἐπὶ ἐκάστου λόγου θὰ γίνῃ συνολικὴ θεώρησις τοῦ λόγου πρὸς σχηματισμὸν ὑπὸ τῶν μαθητῶν πλήρους καὶ σαφοῦς εἰκόνης τῆς ἐπιχειρηματολογίας, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τοῦ ρητορικοῦ ὅρους καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν τοῦ λόγου.

δ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκ γλαφυρᾶς φιλολογικῆς μεταφράσεως τοῦ κατὰ Λεωκράτους λόγου τοῦ Λυκούργου, ἐνὸς τῶν μεγαλυτέρων λόγων τοῦ Ἰσοκράτους (π.χ. Παναγυρικὸς) καὶ μιᾶς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου κατὰ τὸ Β' τετράμηνον.

— Συνολικὴ θεώρησις τῶν διδασχθέντων ρητορικῶν λόγων, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ σαφὴ εἰκόνα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ρητορικῆς καὶ τῶν κυριωτέρων ἐκπροσώπων αὐτῆς.

ε) Μετὰ κατ'ἀλλήλων εἰσαγωγὴν ἀνάγνωσις ἐκ γλαφυρᾶς φιλολογικῆς μεταφράσεως τῆς ἀπολογίας Σωκράτους τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐνὸς διδασκτικοῦ δράματος τοῦ Σοφοκλέους ἢ τοῦ Αἰσχύλου ἢ τοῦ Εὐριπίδου (π.χ. οἱ Πέρσαι, ἡ Ἀντιγόνη, Ἱφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι, Ἱφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις, Ἡρακλεΐδαι, Ἰκέτιδες, Τρωάδες), ὥστε οἱ μαθηταί, οἵτινες δὲν θὰ συνεχίσωσι τὴν φοίτησίν των εἰς τὸν ἀνώτερον κύκλον τοῦ Γυμνασίου, νὰ ἀποκτήσωσιν ἔστω καὶ ἀμυδρὰν εἰκόνα ἀντιπροσωπευτικῶν ἔργων τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς δραματικῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

— Ἡ ἐρμηνευτικὴ ἐν τῇ τάξει ἐργασία θὰ σκοπῇ εἰς τὴν πλήρη ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατανόησιν καὶ βίωσιν τοῦ ἰδεολογικοῦ καὶ ἀξιολογικοῦ περιεχομένου τῶν διδασκομένων συγγραφέων, ὡς καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ λόγου (ἐννοιολογικὴ σαφήνεια, ἀκρίβεια καὶ πληρότης, παραστατικότητα καὶ ἐποπτικότης, γλαφυρότης, συντομία, πυκνότης κ.λ.π.), ὅσον τοῦτο καθίσταται δυνατόν ἐκ τῆς ἀντιληπτικότητος καὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης. Θὰ συμπληροῦται δὲ ἡ ἐρμηνευτικὴ ἐργασία μὲ ποικίλας γλωσσικὰς ἀσκήσεις, ἀποβλεπούσας εἰς τὴν ἐπαρκῆ κατάρτισιν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν εὐχερῆ κατανόησιν τοῦ ἀρχαίου λόγου. (Ὡς ἐν τῇ Β' τάξει καὶ ἐπὶ πλέον ἀπόδοσις τῆς περιλήψεως τῶν ἐρμηνευομένων ἐνοτήτων εἰς τὴν ἀρχαίαν, μετάφρασιν ὀλιγοστίχου κειμένου τῆς ἀπλῆς καθαρευούσης εἰς τὴν ἀρχαίαν).

Γ'. Γ ρ α μ μ α τ ο λ ο γ ί α. Συμπλήρωσις, ἐπέκτασις καὶ ταξινόμησις τῶν γραμματολογικῶν στοιχείων, τὰ ὅποια ἐδιδάχθησαν κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν συγγραφέων, ὥστε νὰ σχηματίσουν οἱ μαθηταί σύντομον καὶ περιεκτικὴν εἰκόνα τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας.

ΤΑΞΕΙΣ Α', Β', Γ'.

— Εἰ σ α γ ω γ ῇ εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον.

Ἀνάγνωσις ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἀφηγημάτων ἀναφερομένων εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐξ εἰδικοῦ ἐγκεκριμένου σχολικοῦ βιβλίου πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον. Τὰ ἀφηγήματα ταῦτα θὰ παρουσιάζωσι κατὰ τρόπον ἀπλοῦν καὶ γλαφυρόν, ὥστε νὰ εἶναι εὐχάριστα ἀναγνώσματα, εἰκόνας καὶ σκηνὰς ἀπὸ τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Σπαρτιατῶν. Διὰ τῶν ἀναγνώσμάτων τούτων προπαρασκευάζονται οἱ μαθηταὶ ὑπὸ ἐποφῆν ψυχολογικὴν καὶ πραγματολογικὴν διὰ τὴν κατανόησιν τῶν διδασκομένων ἀρχαίων συγγραφέων. Τὸ σχετικὸν βιβλίον πρέπει νὰ κοσμηθῇ διὰ κατ'ἀλλήλων εἰκόνας (ἐνδεικτικῶς σημειοῦνται κεφάλαιά τινα: Ὁ Ὀμηρικὸς κόσμος, οἱ θεοί, οἱ ἥρωες, οἱ βασιλεῖς, ἡ κοινωνικὴ ζωὴ. Αἱ Ἀθήναι, οἱ Ἀθηναῖοι πολῖται, οἱ μέτοικοι, οἱ δοῦλοι, οἱ ἄρχοντες, ἡ βουλὴ, ὁ Ἀρειὸς Πάγος, ἡ Πνύξ, ἡ Ἡλιαία, αἱ παλαίστραι, τὰ γυμναστήρια, τὰ Παναθήναια, τὸ θέατρον καὶ ἡ διδασκαλία δραμάτων, ἡ ἐκπαίδευσις τῶν νέων, οἱ ἔφηβοι καὶ ὁ ὄρκος των, ἡ Ἀκρόπολις, ὁ Κεραμεικός, τὰ δημόσια κτίρια, ἡ κατοικία, ἡ ἐνδυμασία κ.λ.π. Ἡ Σπάρτη, οἱ Σπαρτιατὰ πολῖται, οἱ περίοικοι, οἱ εἰλωτες, οἱ ἄρχοντες, οἱ βασιλεῖς, ἡ γερουσία, οἱ ἔφοροι, ἡ ἀνατροφὴ

τῶν νέων, ἡ στρατιωτικὴ ἀγωγή κ.λ.π. Αἱ κυριώτεραι τῶν ἄλλων πόλεων καὶ ἡ ζωὴ εἰς αὐτάς. Αἱ πανελλήνιοι ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις, τὰ μαντεῖα, τὰ θεο-
ραπειτήρια, οἱ ἐπὶ τὰ σοφοὶ κ.λ.π. κ.λ.π.).

Τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ χρησιμοποιῇται καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις, δι' ἐκάστην
δὲ τᾶξιν θὰ ἐπιλέγωνται τὰ κατάλληλα δι' αὐτὴν κεφάλαια.

Πρὸς ἐξοικονόμησιν χρόνου θὰ μελετῶσιν οἱ μαθηταὶ κατ' οἶκον ἐν ἡ
πλείονα κεφάλαια κατὰ μάθημα καὶ ἐν τῷ σχολείῳ θὰ γίνεταί σχολιασμός
καὶ ἀνάγνωσις τμηματάων, ἡ καὶ ὀλική, ἀναλόγως τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ
διατιθεμένου χρόνου.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις:

Κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν τὸ ἀρχαῖον κείμενον δὲν πρέπει νὰ κατα-
τεμαχίζεται εἰς μικρὰ καὶ ἀσύνδετα νοηματικῶς τμήματα, ἀλλὰ νὰ προσφέρεται
εἰς ὁλοκληρωμένας νοηματικῶς ἐνότητας, τηρουμένης τῆς ἀρχῆς τῆς συνο-
λικότητος. Πρὸς τοῦτο ἡ διδακτικὴ ἐργασία πρέπει νὰ διεξάγεται μὲ γοργὸν
ρυθμὸν καὶ χωρὶς χαλάρωσιν μὲ ἀσκόπους παρεκβάσεις ἢ μὲ χρονοτριβὴν δι'
ἐνασχολήσεως περὶ δευτερεύοντα ἢ ἀσήμαντα.

Ἡ ἐξέτασις δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τυποποιημένην μορφήν τῆς ἀποδόσεως
ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν μεμαθημένων διὰ μηχανικῆς μνήμης, ἀλλὰ νὰ ἀπο-
τελῇ ἀνασύνθεσιν τῶν μεμαθημένων εἰς νέας μορφὰς διὰ πνευματικῆς αὐτε-
μεργείας τῶν μαθητῶν.

Ὁ διδάσκων ὀφείλει νὰ ἔχῃ προγραμματίσει τὴν διδακτικὴν ἐργασίαν του,
νὰ εἶναι ἀπολύτως ἐνήμερος τῶν ὁδηγίων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Εἰδικῆς
Διδακτικῆς τοῦ μαθήματος καὶ νὰ προσέρχεται πάντοτε καλῶς προπαπα-
σκευασμένος τόσον ὡς πρὸς τὴν διδακτέαν ὕλην, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν μεθό-
δον τῆς διδασκαλίας του κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Παιδαγωγικῆς.

Ἡ ἀπαίτησις περὶ αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν δύναται κάλλιστα νὰ ἰκα-
νοποιηθῇ κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν μετὰ τὴν μύησιν τῶν μαθητῶν εἰς
αὐτὴν, τῆς ὅλης διδακτικῆς ἐργασίας διεξαγομένης ὑπὸ τῶν μαθητῶν, τοῦ
διδάσκοντος δὲ περιοριζομένου εἰς καθοδήγησιν, ἐλεγχον καὶ συμπληρώσεις.

Τὰ κείμενα τῆς Ἀνθολογίας τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων διὰ τὴν Γ' τάξιν
πρέπει νὰ ἐπιλεγῶσιν κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ δίδεται δι' αὐτῶν ἡ χρονικὴ ἀλλη-
λουχία τῶν ἱστορικῶν γεγονότων.

Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐγκρίσις καὶ ἡ ἐκδόσις συνοπτικῆς Ἱστορίας τῆς
Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας καταλλήλου διὰ τὴν Γ' τάξιν.

Μέχρι τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινο-
μένων πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος δύνανται νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀκό-
λουθα βιβλία ἐκδόσεως τοῦ ΟΕΔΒ.

Διὰ τὴν Α' τάξιν. Ἀναγνωστικὸν Γ' Ζούκη, Γραμματικὴ Ἀχ.
Τζαρτζάνου, Ἑκλογαὶ Συγγραφέων Β. Κρητικοῦ - Γ. Παπαοικονόλου.

Διὰ τὴν Β' τάξιν. Ἀναγνωστικὸν Γ. Ζούκη, Γραμματικὴ Α. Τζαρ-
τζάνου, Ἑκλογαὶ Β. Κρητικοῦ - Γ. Παπαοικονόμου, Ξενοφῶντος, «Κύρου
Ἀνάβασις», Κ. Κοσμᾶ, Ξενοφῶντος «Ἑλληνικά» Ν. Φραγκίσκου.

Διὰ τὴν Γ' τάξιν. Γραμματικὴ Α. Τζαρτζάνου, Συντακτικὸν Α. Τζαρτζάνου, Ἡρόδοτος Κ. Κοσμᾶ, Ἀρριανὸς Β. Κρητικοῦ, Λυσίας Κ. Κοσμᾶ, Ἴσοκράτης Ν. Ζαφειρίου, Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι, μετάφρασις Δ. Σάρρου. Ὀμήρου Ὀδύσσεια Ν. Ἐλεοπούλου.

— Τὸ παρὸν πρόγραμμα διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968—69 διὰ τὰς Α' καὶ Β' τάξεις, ἀπὸ δὲ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1969—70 καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις. Διὰ τὴν Γ' τάξιν κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1968—69 δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀκόλουθον πρόγραμμα, ὥστε νὰ ἀποτελῇ τοῦτο συνέχειαν τοῦ ἰσχύσαντος διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως ταύτης προγράμματος Β' τάξεως κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1967—68.

ΤΑΞΙΣ Γ' 1968—69

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία. Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ τῆς γενομένης ἐν τῇ Β' τάξει τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1967—68.

Β'. Διδασκαλία κειμένων (Συγγραφένων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Ξενοφώντος κατὰ τὸ Α' τετράμηνον.

β) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐκ τῶν μικρῶν δικανικῶν λόγων τοῦ Λυσίου καὶ ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐκ τῶν μικροτέρων συμβουλευτικῶν λόγων τοῦ Ἴσοκράτους κατὰ τὸ Β' τετράμηνον.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Τάξεις Α', Β', Γ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου γυμνασίου μὲ προσαρμογὴν ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς διδασκαλίας ὕλης εἰς τὸν διατιθέμενον χρόνον. Ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία πρέπει νὰ ὁλοκληροῦται κατὰ τάξιν, ὡς εἰς τὸ ἡμερησίον γυμνάσιον. Ἡ σύμπτυξις τῆς ὕλης θὰ ἀφορᾷ α) εἰς τὴν διδασκαλίαν ἐκ μεταφράσεων καὶ β) εἰς τὴν διδασκαλίαν κειμένων.

4. ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ἀγγλικὴ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης εἶναι :

α) Νὰ καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς νὰ κατανοοῦν εὐχερῶς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ, νὰ ἀναγινώσκουν ὁρθῶς καὶ νὰ κατανοοῦν πλήρως τὰ Ἀγγλικά κείμενα, νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ γράφουν ὁρθῶς τὴν γλῶσσαν ταύτην.

β) Νὰ διεγείρῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν, ὅπως γνωρίσουν τὴν ἰδιαιτέραν νοστορπίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει τῶν ἀγγλοφώνων λαῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ἀμερικανῶν, ὡς καὶ τὰς ἐπιδράσεις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τούτων ἐπὶ τοὺς ἄλλους λαοὺς.

γ) Νά καλλιεργήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν λογοτεχνίαν καὶ ἐπιστήμην καὶ νά παρακινήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν μελέτην κλασσικῶν ἔργων τῆς ἀγγλοφώνου Γραμματείας.

Ἐπὶ τοῖτοις τὸ μάθημα τοῦτο ὡς γλωσσικὸν μάθημα ἀσκεῖ καὶ γενικωτέραν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοὺς μαθητάς.

2. Διδασκτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Α'.

1. Προφορά. Συστηματικαὶ φωνητικαὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐξοικείωσιν τῶν γλωσσικῶν ὀργάνων ἐκάστου μαθητοῦ εἰς τὴν ὀρθὴν προφορὰν τῶν ἀγγλικῶν φθόγγων, λέξεων καὶ φράσεων. Διὰ τῶν ἀσκήσεων τούτων δεόν νά καταστή ἱκανὸς ἕκαστος μαθητὴς νά ἀκούῃ ἀκριβῶς καὶ νά προσφέρῃ ὀρθῶς καὶ μερυθμικὸν τόνον τοὺς φθόγγους, τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης. Ἡ διδακτικὴ αὕτη ἐργασία δύναται νά ἐπιβοηθῆται καὶ διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας καταλλήλων δίσκων. Συστηματικὴ καθοδήγησις τῶν μαθητῶν διὰ τὴν κατ' οἶκον σχετικὴν ἐργασίαν.

2. Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Συστηματικὴ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν συνομιλίαν διὰ φράσεων λαμβανομένων ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἢ ἀναφερομένων εἰς τὸ περιεχόμενον ἀντιστοίχου ἐνότητος τοῦ διδακτικοῦ βιβλίου. Συνήθη θέματα διὰ τὴν τοιαύτην ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸν διάλογον εἶναι ἡ τάξις, τὸ σχολεῖον, ἡ οἰκογένεια, ὁ χρόνος, αἱ κοινωνικαὶ φιλοφρονήσεις κ.λ.π. Ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν σύνθεσιν ἀπλῶν φράσεων καὶ προτάσεων καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀπαντήσεων ἐπὶ ἐρωτήσεων. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως. Ἀσκήσις εἰς τὴν χρῆσιν ἐρωτηματικῶν καὶ ἀρνητικῶν προτάσεων.

3. Ἀνάγνωσις. α) ἀνάγνωσις μικρῶν φράσεων καὶ προτάσεων, ἀπλῶν περιγραφῶν καὶ ἀφηγήσεων, ἰδιωματικῶν ἐκφράσεων γραφομένων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ ἀσκήσεις ἐπ' αὐτῶν. β) ἀνάγνωσις κειμένων ἐκ καταλλήλου σχολικοῦ βιβλίου. Τὸ περιεχόμενον τῶν ἀναγνωσμάτων τούτων θὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν σχολικὴν ζωὴν, τοὺς ἀριθμοὺς, τὰ χρώματα, τὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου, τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ τὰς κυριωτέρας λειτουργίας αὐτοῦ, τὴν τροφὴν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰς ἀπλουστεράς κοινωνικὰς σχέσεις. Θὰ εἶναι ταῦτα συντεταγμένα εἰς γλῶσσαν ἀπλὴν καὶ ὁμαλὴν. Μεταξὺ τῶν ἀναγνωσμάτων δύναται νά εἶναι καὶ ἀπλὰ ποιήματα ἐκ τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας. Ὁ ἑλεγχος τῆς κατανόσεως τῶν ἀναγινωσκομένων κειμένων ὑπὸ τῶν μαθητῶν θὰ γίνεται δι' ἀπαντήσεων αὐτῶν ἀγγλιστὶ εἰς καταλλήλους ἐρωτήσεις τοῦ διδάσκοντος.

4. Λεξιλόγιον. Αἱ διδασκόμεναι κατὰ μάθημα λέξεις καὶ φράσεις θὰ ἀπομνημονεύωνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ἀγγλικοῦ λεξιλογίου αὐτῶν. Ἐπίσης θὰ ἀπομνημονεύωνται ἰδιωματικαὶ ἐκφράσεις, μικρὰ ἱστορήματα, διάλογοι, ποιήματα. Τὸ λεξιλόγιον τῆς τάξεως ταύτης πρέπει νά περιλαμβάνῃ 400-500 λέξεις ἐκ τοῦ βασικοῦ ἀγγλικοῦ λεξιλογίου, ἐπιλεγόμενες ἐκ τῶν μᾶλλον εὐχρήστων εἰς τὸν καθημερινὸν βίον.

5. Γραμματική καὶ Συντακτικόν. Θὰ διδασθῶσι τὰ κυριώτερα στοιχεῖα ἐκ τοῦ τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς (ἄρθρον, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἀντωνυμία, προθέσεις, ἐπιρρήματα, τὰ εὐχρηστότερα ῥήματα καὶ τὰ βοηθητικά ῥήματα). Ἐκ τοῦ Συντακτικοῦ θὰ διδασθῶσι ἡ σύνθεσις ἀπλῶν φράσεων καὶ προτάσεων, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἰδιάζουσα θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως. Ἐπίσης θὰ ἀσκηθῶσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀρνητικῶν καὶ ἐρωτηματικῶν προτάσεων καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀπαντήσεων. Ἡ διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ θὰ ἀφορμᾶται πάντοτε ἐκ τοῦ διδασκομένου κειμένου καὶ θὰ γίνεται διὰ τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου (ἐκ τῶν παραδειγμάτων παρατήρησις καὶ διαπίστωσις τοῦ γραμματικοῦ καὶ συντακτικοῦ φαινομένου καὶ διατύπωσις τοῦ ἀντιστοίχου κανόνος). Κατὰ τὴν γλωσσικὴν ταύτην ἐργασίαν θὰ διδασθῶσι οἱ μαθηταὶ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῶν σημείων τῆς στίξεως καὶ θὰ ἀσκηθῶσιν εἰς τὴν ὀρθογραφίαν.

6. Γραπτὰὶ ἀσκήσεις. Συστηματικαὶ γραπτὰὶ ἀσκήσεις πρὸς ἀφομοίωσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων ὑπὸ τὰς ἀκολουθούσας μορφάς. Ἀντιγραφή διδασκέντου κειμένου· γραφὴ κειμένου καθ' ὑπογόρευσιν· συμπλήρωσις ἢ τροποποιήσις φράσεων καὶ προτάσεων· ἀντικατάστασις λέξεων καὶ φράσεων εἰς προτάσεις· μετατροπὴ καταφατικῶν προτάσεων εἰς ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς· ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις κ.λ.π. Πᾶσαι αἱ ἀσκήσεις αὗται θὰ ἀναφέρονται εἰς διδασχθεῖσαν ἐν τῇ τάξει ὕλην.

Παρατήρησις. Πᾶσα ἡ ἐν τῇ τάξει ταύτῃ διδακτικὴ ἐργασία θὰ τελεῖται ὅπως καταστῶσιν ἱκανοὶ οἱ μαθηταὶ νὰ χρησιμοποιῶσι προφορικῶς καὶ γραπτῶς μὲ εὐχέρειαν τὴν διδασχθεῖσαν γλωσσικὴν ὕλην.

ΤΑΞΙΣ Β'

1. Προφορά. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ὀρθὴν προφορὰν τῶν λέξεων καὶ εἰς τὸν ὀρθὸν ρυθμικὸν τόνον τῶν προτάσεων συμφώνως πρὸς τὸν ἰδιαίτερον χαρακτήρα τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, ὡς καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει.

2. Ἀνάγνωσις κειμένων. Ἀνάγνωσις κειμένων ἐκ καταλλήλου σχολικοῦ βιβλίου. Τὰ κείμενα ταῦτα δύνανται νὰ εἶναι ἀπλᾶ περιγραφαί, διηγήσεις, μῦθοι, ἱστορίαι, ζῶν, ἀπλᾶ ποιήματα. Ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον θὰ ἀναφέρονται ταῦτα εἰς τὸ γινώριμον εἰς τὸν μαθητὴν περιβάλλον (σχολεῖον, οἰκογένειαν, χωρίον, πόλιν, ἐπαγγέλματα, παιχνίδια κ.λ.π.), ὡς καὶ εἰς τὴν ἀπλὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Τὰ ἀναγνώσματα ταῦτα θὰ εἶναι συντεταγμένα εἰς τὴν ἐν χρήσει καὶ ἀπλὴν γλωσσικὴν μορφήν. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀναγιγνωσκόμενου κειμένου θὰ ἀποδίδεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἀγγλίστι δι' ἀπαντήσεων εἰς καταλλήλους ἐρωτήσεις τοῦ διδάσκοντος.

3. Λεξιλόγιον. Ἀπομνημόνευσις τῶν ἐκάστοτε διδασκομένων νέων λέξεων πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ἀγγλικοῦ λεξιλογίου τῶν μαθητῶν. Ἐπίσης ἀπομνημόνευσις ἰδιωτικῶν ἐκφράσεων, ἀπλῶν καὶ μικρῶν ἱστορημάτων καὶ ποιημάτων. Σκόπιμον εἶναι αἱ διδασκόμεναι νέαι λέξεις νὰ ἀπομνημονεύωνται ἐντεταγμένοι εἰς φράσεις. Τὸ λεξιλόγιον τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης δέον νὰ περιλαμβάνῃ 500 νέας λέξεις ἐκ τοῦ βασικοῦ ἀγγλικοῦ λεξιλογίου,

ὥστε ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν γνωστῶν εἰς τοὺς μαθητὰς λέξεων νὰ ἀνέρχεται εἰς 1000. Κατάρτισις λεξιλογίου κατὰ ὁμάδας λέξεων καὶ φράσεων με ἐννοιολογικὴν καὶ ἐτυμολογικὴν συγγένειαν.

4. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν. Ἐπανάληψις καὶ ἐμπέδωσις τῆς διδασχθείσης εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν ὕλης. Πλέον συστηματικὴ ἤδη ἡ περαιτέρω διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ καὶ σύγκρισις τῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων πρὸς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅπου τοῦτο εἶναι δυνατόν (παραθετικά, ἀριθμητικά, ἀντωνυμιαί, ἀνώμαλος πληθυντικὸς ὀνομάτων, συνηθέστεραι ἄκλιτοι λέξεις, ρήματα εἰς ὅλους τοὺς χρόνους τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἰδιωματικά ἐκφράσεις).

Τὰ κύρια χαρακτηριστικά τῆς ἰδιαζούσης συντάξεως τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης. Κύρια καὶ δευτερεύουσαι προτάσεις, ἐρωτήσεις, ἀρνήσεις.

5. Προφορικὰ ἀσκήσεις. Ποικίλαι ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν προφορικὴν χρῆσιν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, ὡς αἱ ἀκόλουθοι : συνομιλίαι ἐπὶ θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν διδασθέντων κειμένων τοῦ σχολικοῦ βιβλίου. Ρυθμικὴ ἐκφορὰ τοῦ λόγου. Διάλογοι ἐπὶ γνωστῶν καὶ δεδιδασμένων θεμάτων. Ἀπαντήσεις ἐπὶ ἐρωτήσεων. Περιλήψεις ἀναγινωσκομένων κειμένων. Ἀπαγγελίαι ποιημάτων. Ἀπομνημόνευσις μικρῶν ποιημάτων καὶ ἐκλεκτῶν χωρίων πεζῶν κειμένων. Τὰ θέματα τῶν ἀσκήσεων τούτων θὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν γνωστὴν εἰς τοὺς μαθητὰς σχολικὴν, οἰκογενειακὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν, ὡς καὶ εἰς γνωστὰ εἰς αὐτοὺς πράγματα καὶ ἀντικείμενα (ἐνδύματα, κατοικία, καιρὸς κ.λ.π.).

6. Γραπτὰ ἀσκήσεις. Συστηματικαὶ γραπτὰ ἀσκήσεις, ὡς αἱ ἀκόλουθοι : γυμνάσματα ἐπὶ διδασθείσης ὕλης τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ. Περίληψις ἀναγνωσθέντος κειμένου. Παρηλλαγμένη ἀπόδοσις διδασθέντος κειμένου. Ἀπαντήσεις ἐπὶ ἐρωτήσεων. Συμπλήρωσις ἑλλειπῶν προτάσεων. Μετατροπὴ ἀποφατικῶν προτάσεων εἰς καταφατικά. Ἀπλᾶ συνθέσεις ποικίλου περιεχομένου. Σύνταξις ἐπιστολῶν. Σύντομοι καὶ ἀπλᾶ περιγραφαὶ καὶ διηγήσεις ἐπὶ θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς, μετὰφρασις φράσεων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κ.λ.π.

ΤΑΞΙΣ Γ'

1. Προφορά. Φωνητικαὶ ἀσκήσεις, ὡς εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις.

2. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία κειμένων. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία κειμένων ἐκ τοῦ σχολικοῦ βιβλίου. Τὰ κείμενα ταῦτα θὰ εἶναι περιγραφαί, διηγήσεις, ποιήματα καὶ θὰ ἀναφέρονται εἰς θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὸ περιβάλλον τοῦ μαθητοῦ, τὴν φύσιν, τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, τὴν ζωὴν τῆς ὑπαίθρου καὶ τῆς πόλεως, τὴν συγκοινωνίαν, τὴν οἰκονομικὴν, τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Ἐπίσης θὰ ἀναφέρονται εἰς θέματα ἀντίστοιχα πρὸς τὰ παιδικὰ διαφέροντα καὶ εἰς χαρακτηριστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀγγλικῆς καὶ τῆς ἀμερικανικῆς ζωῆς. Τὰ κείμενα ταῦτα τοῦ

σχολικού βιβλίου πρέπει να περιέχουσι λεξιλόγια 1500 περίπου λέξεων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 1000 γνωσταὶ εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκ τῶν προηγουμένων τάξεων καὶ αἱ 500 νέαι. Ἡ ἀνάγνωσις θὰ γίνεται συνήθως μεγαλοφώνως καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἀναγιγνωσκομένων θὰ ἀποδίδεται ἀγγλιστὶ εἴτε ὑπὸ μορφὴν ἀπαντήσεων εἰς ἐρωτήσεις εἴτε εἰς συνεχῆ λόγον.

3. Λεξιλόγιον. Θὰ συνεχισθῇ ὁ πλουτισμὸς τοῦ ἀγγλικοῦ λεξιλογίου τῶν μαθητῶν διὰ τῆς ἐκμάθησews 500 νέων λέξεων καὶ τῆς ἐμπειρώσεως τῶν 1000 ἄλλων λέξεων, τὰς ὁποίας ἐξέμαθον οἱ μαθηταὶ εἰς τὰς δύο προηγουμένας τάξεις. Αἱ νέαι λέξεις θὰ ἀπομνημονεύωνται ἐντεταγμένοι εἰς καταλλήλους φράσεις. Ἀπομνημόνευσις ἐπίσης ἰδιωματισμῶν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης καὶ μικρῶν ποιημάτων. Κατάρτισις ἰδιαιτέρων λεξιλογίων κατὰ τὴν ἐτυμολογικὴν καὶ ἐννοιολογικὴν συγγένειαν τῶν λέξεων.

4. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν. Ἐπανάληψις πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς διδασχέσεως εἰς τὰς δύο προηγουμένας τάξεις ὕλης τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ καὶ συστηματικὴ ἐν συνεχείᾳ διδασκαλία μὴ διδασχθέντων γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων, (ἀνώμαλοι τύποι τῆς Γραμματικῆς, ῥήματα ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς, ἄκλιτοι λέξεις, χρῆσις ἰδιωματικῶν ἐκφράσεων, ἰδιάζοντα φαινόμενα συντάξεως τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἀκολουθία τῶν χρόνων).

5. Προφορικαὶ ἀσκήσεις. Ποικίλαι προφορικαὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐξοικειώσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ ὁμιλεῖν ἀγγλιστὶ, ὡς αἱ ἀκόλουθοι : διάλογοι ἀγγλιστὶ ἀναφερόμενοι εἰς θέματα τῆς φύσεως, τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους, τῶν μέσων συγκοινωνίας, τῶν μέσων ψυχαγωγίας, τῶν ἐπαγγελμάτων, τῆς υἱείας. Περιγραφή ἀντικειμένων, γεγονότων, βιωμάτων τῶν μαθητῶν. Περιλήψεις ἀναγιγνωσκομένων κειμένων. Ἀπαντήσεις ἐπὶ ἐρωτήσεων. Συνδιαλέξεις ἐπὶ γνωστῶν καὶ δεδιδαγμένων θεμάτων. Βραβεῖαι ὁμιλίας ἐπὶ θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀπομνημόνευσις καὶ ἀπαγγελία ποιημάτων καὶ ἐκλεκτῶν περικοπῶν πεζῶν κειμένων.

6. Γραπτὰ ἀσκήσεις. Συστηματικαὶ γραπτὰ ἀσκήσεις ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον, ὡς ἐν τῇ Β' τάξει καὶ ἐπὶ πλέον μικραὶ συνθέσεις, ὡς περιγραφαὶ ἀντικειμένων, γεγονότων, βιωμάτων τῶν μαθητῶν, μετατροπὴ ποιημάτων εἰς πεζὸν κ.τ.τ.

Α'. Ὁδηγίαι γενικαί.

1. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης θὰ χρησιμοποιοιοῦνται παραλλήλως ἡ ἄμεσος μέθοδος (Direct Method) καὶ ἡ μορφολογικὴ ἢ καὶ γλωσσολογικὴ (Linguistic).

2. Ἡ διδασκαλία κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος της θὰ εἶναι προφορικὴ καὶ θὰ διεξάγεται εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλώσσαν. Οὕτω παρέχεται εὐκαιρία εἰς τοὺς μαθητὰς διὰ τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῆς.

Ὡσαύτως ἡ διδασκαλία θὰ διεξάγεται εἰς φυσικὸν ρυθμὸν ταχύτητος, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ ἐθίζωνται ἐξ ὑπαρχῆς εἰς αὐτόν.

3. Δέον νά ἀποφεύγηται ἡ χρῆσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ μετάφρασις καθίσταται ἀναγκαία διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν Ἀγγλικῶν Γραμματικῶν ὅρων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τῶν νέων λέξεων τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον δὲν εὐρίσκεται ἐντὸς τῆς ἐμπειρίας τῶν μαθητῶν.

4. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γραμματικῆς θὰ ἐφαρμόζεται ἡ ἐπαγωγικὴ μέθοδος. Ὁ μαθητὴς πρῶτον θὰ μαθάνῃ νά χρησιμοποιεῖ προφορικῶς καὶ γραπτῶς τὰς νέας «βασικὰς φράσεις» (Structures) καὶ ἔπειτα διατὶ τὰς χρησιμοποιεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

5. Ἐκάστη διδασκαλία θὰ περιλαμβάνῃ: α) τὴν φωνολογίαν, β) τὸ λεξιλόγιον, γ) τὰς «βασικὰς προτάσεις» ἢ «προτάσεις - κλειδὰς» (Structures-Patterns), δ) τὴν ἀνάγνωσιν, ε) τὰς προφορικὰς καὶ γραπτὰς ἀσκήσεις.

6. Ὁ ἑλεγχος τῆς προόδου τῶν μαθητῶν θὰ γίνεται διὰ καταλλήλων διαγνωστικῶν κριτηρίων, προφορικῶν καὶ γραπτῶν. Ὁ ἑλεγχος δὲ διὰ τῶν διαγνωστικῶν τούτων κριτηρίων δὲν ἀποσκοπεῖ τόσον εἰς τὴν βαθμολογίαν τῶν μαθητῶν, ὅσον εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν ἐλλείψεων αὐτῶν πρὸς λήψιν τῶν ἀναγκαίων μέτρων.

Β'. Εἰδικαὶ ὁδηγίαι.

1. Φωνολογία. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ πρέπει νά δοθῇ εἰς τὴν φωνολογίαν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης, διότι αὕτη διαφέρει βασικῶς τῆς Ἑλληνικῆς. Ἀπὸ τοῦ πρώτου μαθήματος ὁ διδάσκων δέον νά ἀσκήσῃ τοὺς μαθητὰς καὶ νά ἐπιμένῃ εἰς τὴν ὀρθὴν προφορὰν τῶν φθόγγων, φωνηέντων καὶ συμφώνων, ὡς καὶ εἰς τὸν ρυθμικὸν τόνον τῶν προτάσεων (Intonation). Ἐπιβάλλεται εἰς ἕκαστον μάθημα, ἰδιαιτέρως κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ Αὐτοῦ ἔτους, συστηματικὴ ἀσκήσις προφορᾶς. Κατὰ τὰς φωνητικὰς ταύτας ἀσκήσεις ἐνδείκνυται ἡ χρησιμοποίησις εἰδικῶν δίσκων προφορᾶς.

2. Δομὴ τῆς γλώσσης. Ἐπειδὴ αἱ δύο γλῶσσαι — Ἀγγλική, Ἑλληνική — διαφέρουσι ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῆς φράσεως, ὁ διδάσκων ὀφείλει νά τονίσῃ ἐξ ἀρχῆς τὴν σημασίαν τῆς θέσεως τῶν λέξεων ἐν τῇ προτάσει. Ἡ ὀρθὴ ὑπὸ τῶν μαθητῶν χρησιμοποίησις τῶν χρόνων τῶν ρημάτων πρέπει ν' ἀποτελῇ ἐπίσης ἰδιαίτερον μέλημα αὐτοῦ. Τὰ ἀνωτέρω ἐπιτυγχάνονται διὰ καταλλήλων γυμνασμάτων (Drills), ὡς εἶναι ἡ ἐπανάληψις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἐκάστοτε διδασκομένης ὑποδειγματικῆς προτάσεως (Patterns), ἡ ἀντικατάστασις τῶν ὁρων τῆς προτάσεως (substitution tables), ἡ μετατροπὴ καταφατικῶν προτάσεων εἰς ἐρωτηματικὰς καὶ ἀποφατικὰς, ἡ ἀλλαγὴ τῶν χρόνων τῆς προτάσεως.

3. Λεξιλόγιον. Αἱ νέαι λέξεις διδάσκονται προφορικῶς καὶ εἴτα γραπτῶς ἐντεταγμέναι εἰς φράσεις. Ἡ παρουσίαις τῶν νέων λέξεων γίνεται διὰ διαφόρων τρόπων π.χ. δι' ἐπιδείξεως ἀντικειμένων, διὰ κινήσεων τοῦ διδασκοντος καὶ τῶν μαθητῶν σχετικῶν πρὸς τὴν φράσιν, διὰ χρησιμοποίησεως ἀντιθέτων λέξεων. Διὰ τὰς ἀφηρημένας ἐννοίας δίδεται ἡ ἀντίστοιχος ἑλληνικὴ λέξις πρὸς ἀποφυγὴν ἀπωλείας χρόνου. Μετὰ τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν αἱ νέαι λέξεις γράφονται εἰς τὸν πίνακα ὑπὸ τοῦ διδασκοντος, ση-

μειουμένων πάντοτε τῶν τρόπων συντάξεως αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ ὀρθὴ χρῆσις των, π.χ. I want an apple, I want to go, I am thinking of κ.τ.λ. Αἱ δοθεῖσαι κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον λέξεις ἐπαναλαμβάνονται ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ καταγράφονται εἰς τὰ τετράδιά των.

4. Ἀνάγνωσις. Ὁ διδάσκων ἀναγινώσκει τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰ προφορικῶς διδασκόμενα (φωνολογία, λεξιλόγιον, φράσεις κατὰ προτάσεις, τὰς ὁποίας οἱ μαθηταὶ ἐπαναλαμβάνουσιν ἐν χορῇ τῇ βοηθείᾳ τοῦ διδάσκοντος κατ' ἀρχάς καὶ ἀκολουθῶς ἄνευ αὐτοῦ).

Πρὸς ἐμπέδωσιν οἱ μαθηταὶ δέον ν' ἀσκῶνται διὰ καταλλήλων ἀσκήσεων ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ κατ' οἶκον. Ἐπίσης πρέπει νὰ δίδεται προσοχὴ εἰς τὴν καλλιγραφίαν καὶ τὴν ὀρθὴν στίξιν.

5. Συνομιλία. Οἱ μαθηταὶ δέον ν' ἀσκῶνται συνεχῶς ἀπὸ τῶν πρώτων μαθημάτων καὶ καθ' ὅλα τὰ ἔτη διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης εἰς τὴν εὐχερῆ καὶ ὀρθὴν χρῆσιν της. Διὰ τοῦτο αἱ ἀσκήσεις συνομιλίας θὰ γίνωνται ἐπὶ συνήθων θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

ΤΑΞΕΙΣ Α', Β', Γ'.

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΓΑΛΛΙΚΗ

1. Σκοπὸς

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης εἶναι :

1. Νὰ καταστήσῃ τὸν μαθητὴν ἱκανὸν ὅπως κατανοῇ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ὁμιλουμένην, ἀναγινώσκειν ὀρθῶς καὶ κατανοῇ τὰ γραπτὰ κείμενα αὐτῆς, καὶ χρησιμοποιοῇ ὀρθῶς ταύτην προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

2. Νὰ διεγείρῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ διαφέρον τοῦ μαθητοῦ διὰ τὴν γνώσιν τοῦ διὰ τῆς γλώσσης κυρίως ἐκφραζομένου τρόπου ζωῆς, τῶν ἀντιλήψεων καὶ γενικώτερον τοῦ Γαλλικοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ, ὡς καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν σύγχρονον πολιτισμόν.

3. Νὰ παρορμήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐκτίμησιν ἔργων τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς κλασσικῆς καὶ νεωτέρας Γαλλικῆς λογοτεχνίας. Ἐπὶ τούτοις ἡ διδασκαλία τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὡς γλωσσικὸν μάθημα, ἀσκεῖ καὶ γενικωτέραν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοὺς μαθητάς.

ΤΑΞΙΣ Α'

2. Διδασκτέα ὕλη

1. Προφορά. Φωνητικαὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐξοικείωσιν εἰς τοὺς ἰδιόζοντας φθόγγους τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὥστε ὁ μαθητὴς ν' ἀκούῃ ἀκρι-

βῶς καὶ προφέρῃ ὀρθῶς καὶ μὲ τὸν ἀρμόζοντα ρυθμικὸν τόνον, φθόγγους, λέξεις καὶ φράσεις τῆς γλώσσης ταύτης. Παραλλήλως διδασκαλία πρὸς ἐξοικείωσιν τῶν μαθητῶν μὲ τὰ γράμματα τοῦ Γαλλικοῦ ἀλφαβήτου καὶ δὴ τὰ διάφορα τῶν Ἑλληνικῶν.

2. Ἀνάγνωσις. α) Ἀνάγνωσις φράσεων καὶ ἀπλουστάτων περιγραφῶν καὶ διηγήσεων εἰς ἄμεσον καὶ ἐποπτικὴν τῶν πραγμάτων διδασκαλίαν, β) ἀνάγνωσις κειμένων ἐκ καταλλήλου βιβλίου. Τὸ περιεχόμενον τῶν διδασκομένων Γαλλικῶν κειμένων θ' ἀναφέρεται εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τὴν σχολικὴν ζωὴν, τοὺς ἀριθμοὺς, τὰ χρώματα, τὰς διαστάσεις, τὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου καὶ τὰς ἐποχάς, τὴν τροφὴν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν οἰκίαν, τὴν οἰκογένειαν, καὶ τὰς ἀπλουστέρας κοινωνικὰς σχέσεις. Μεταξὺ τῶν κειμένων δύνανται νὰ περιλαμβάνωνται καὶ ἀπλᾶ ποιήματα.

Τὰ ἀναγνώσματα θὰ εἶναι συντεταγμένα εἰς γλῶσσαν ὁμαλὴν καὶ σύγχρονον καὶ τὰ ποιήματα θὰ λαμβάνωνται ἐκ τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας. Ἡ κατανόησις τοῦ κειμένου ἐλέγχεται προφορικῶς καὶ γραπτῶς δι' ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων εἰς τὴν Γαλλικὴν.

3. Λεξιλόγιον. Ἀπομνημονεύσεις τῶν διδασκομένων ἐκάστοτε λέξεων καὶ φράσεων, μικρῶν διηγήσεων, ἰδιωματικῶν ἐκφράσεων, διαλόγων, ποιημάτων. Τὸ λεξιλόγιον τῆς τάξεως ταύτης πρέπει νὰ περιέχῃ 400—500 λέξεις, ἀπάσας εἰλημμένας ἐκ τοῦ «βασικοῦ Γαλλικοῦ λεξιλογίου». Αἱ ἀπομνημονεύμεναι λέξεις πρέπει νὰ ἐντάσσωνται εἰς φράσεις.

4. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν. Θὰ διδασθῶσι ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ κυρίως τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα (ἄρθρα, κλίσεις ὀνομάτων, τὰ ῥήματα τῆς α' συζυγίας καὶ τὰ μᾶλλον εὐχρηστα τῆς β' καὶ γ' εἰς τὸν Ἑνεστώτα, Μέλλοντα καὶ Παρακείμενον, αἱ κυριώτεραι ἀντωνυμίαι, ἰδίαι αἱ προσωπικαί, αἱ προθέσεις) καὶ ἐκ τοῦ Συντακτικοῦ ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐν τῇ φράσει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκάστοτε ἀναγιγνωσκομένων.

5. Προφορικαὶ Ἀσκήσεις. Ἀσκήσεις εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι διὰ συνομιλίας ἀναφερομένης εἰς τὰ ἐκάστοτε ἀναγιγνωσκόμενα. Ἀπομνημόνευσις χωρίων καὶ ἰδιωματικῶν φράσεων. Χρήσις ἐρωτηματικῶν καὶ ἀρνητικῶν προτάσεων, διαλόγων, ᾠσμάτων, ἀπαγγελία ποιημάτων.

6. Γραπτὰὶ Ἀσκήσεις. Ἀντιγραφή κειμένου κατ' οἶκον, συμπλήρωσις ἢ τροποποιήσις φράσεων, ἀντικαταστάσεις λέξεων, ἀπαντήσεις εἰς στοιχειώδεις ἐρωτήσεις σχετικὰς πρὸς τὰ ἀναγιγνωσκόμενα, γραφὴ καθ' ὑπαγόρευσιν. Ἀπλουστάτα θέματα μεταφορᾶς φράσεων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν. Οὐχὶ ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν.

ΤΑΞΙΣ Β'

1. Προφορά. Ἀσκήσεις εἰς τὴν ὀρθὴν προφορὰν τῶν φθόγγων τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, τὸν ὀρθὸν τονισμόν τῶν λέξεων καὶ τὴν ρυθμικὴν ἐκφορὰν τῶν προτάσεων.

2. Ἀνάγνωσις. α) Ἀνάγνωσις περιγραφῶν καὶ διηγήσεων ἐξ-

γομένων ἐξ ἀμέσου καὶ ἐποπτικῆς διδασκαλίας πραγμάτων τῇ εἰκόνων ἀναφερομένων εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ μαθητοῦ, τὴν οἰκίαν, τὴν οἰκιακὴν ζωὴν, εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα καὶ τὰς κυριωτέρας λειτουργίας αὐτοῦ, εἰς τοπία, ταξίδια καὶ β) ἀνάγνωσις σχετικῶν πρὸς τὴν ἀνωτέρω ὕλην πεζῶν κειμένων καὶ ἀπλῶν ποιημάτων ἐκ καταλλήλου βιβλίου.

Ἡ κατανόησις τοῦ κειμένου ἐλέγχεται, ὥς καὶ εἰς τὴν Α' τάξιν, προφορικῶς καὶ γραπτῶς δι' ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων γαλλιστί.

3. Προφορικαὶ Ἀσκήσεις. Ποικίλαι προφορικαὶ ἀσκήσεις ἀναφερόμεναι, ὥς ἐν τῇ Α' τάξει, εἰς ἀπομνημόνευσιν τῶν διδασκομένων ἐκάστοτε νέων λέξεων καὶ φράσεων καὶ εἰς ἀπαγγελίαν ἀπλῶν ποιημάτων. Ὁμοίως ἀσκήσεις εἰς τὴν συνομιλίαν ἐπὶ συνήθων θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

4. Λεξιλόγιον. Τὸ λεξιλόγιον τῶν ἀναγνωσμάτων τῆς τάξεως ταύτης πρέπει νὰ περιέχῃ 400 — 500 νέας λέξεις πέραν τοῦ λεξιλογίου τοῦ διδακτικοῦ βιβλίου τῆς προηγούμενης τάξεως. Ἀπομνημόνευσις τῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων, τῶν ἰδιωματικῶν ἐκφράσεων. Κατάρτισις ὁμάδων λέξεων συγγενῶν ἐτυμολογικῶς καὶ ἐννοιολογικῶς, καὶ ἐκφράσεων ἰδίᾳ ἐπιρρηματικῶν ἐκ τῶν λίαν συνήθων καὶ ἀπαραιτήτων διὰ τὴν διεξαγωγὴν συνομιλίας.

5. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν. Ἐπανάληψις, συμπλήρωσις, ταξινόμησις καὶ ἐμπέδωσις τῶν γνώσεων τῆς προηγούμενης τάξεως. Διδασκαλία τῶν ὑπολοίπων χρόνων τῆς ὀριστικῆς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῶν ρημάτων (παρατατικός, ὀριστος, ὑπερσυντέλικος, ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴ ἐνεργητικῆς φωνῆς. Ὑποθετικὴ ἐνεστώτος. Χρήσις αὐτῶν. Ἀντωνυμίαι, ἰδίᾳ ἀναφορικαί, παραθετικά, ἐπιρρήματα). Ἐκ τοῦ Συντακτικοῦ ἐπὶ τῇ βιάσει τῶν ἐκάστοτε διδασκομένων καὶ ἀναγιγνωσκομένων κειμένων διδασκαλίᾳ τῶν συντακτικῶν φαινομένων. Σύνταξις ἀντικειμένου, κατηγορουμένου, προσδιορισμῶν, προθέσεων, ἐπιρρημάτων, κυρίων καὶ δευτερευουσῶν προτάσεων, ἐρωτήσεων, ἀρνήσεων.

6. Γραπταὶ Ἀσκήσεις. Γραπταὶ κατ' οἶκον ἀσκήσεις, ὥς ἐν τῇ προηγούμενῃ τάξει.

Παρατήρησις. Ἡ ἐπίδοσις εἰς τὴν τάξιν ταύτην θεωρεῖται ἱκανοποιητικὴ, ἐφ' ὅσον οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους δύνανται νὰ χρησιμοποιοῦσιν μὲ εὐχέρειαν τόσον γραπτῶς, ὅσον καὶ προφορικῶς, τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν ἐν τῷ πλαίσιῳ 1000 περίπου λέξεων.

ΤΑΞΙΣ Γ'

1. Ἀνάγνωσις. α) Ἀνάγνωσις περιγραφῶν καὶ διηγήσεων ἐξαγομένων ἐξ ἀμέσου ἐποπτικῆς διδασκαλίας εἰκόνων καὶ πραγμάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῆς (τὴν οἰκονομίαν, τὴν συγκοινωνίαν, τὰς πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις κ.λ.π.) καὶ β) ἀνάγνωσις σχετικῶν πρὸς τὰ ἀνωτέρω πεζῶν κειμένων καὶ ποιημάτων ἐκ καταλλήλου βιβλίου, ἔχοντος ὥς τοπικὴν βᾶσιν διὰ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ τὴν Γαλλίαν. Τὰ πραγμα-

τικοῦ περιεχομένου ἀναγνώσματα λαμβάνουν βαθμηδὸν λογοτεχνικὸν ὕψος.

Ἡ κατανόησις τοῦ κειμένου ἐλέγχεται δι' ἐρωτήσεων καὶ ἀπαντήσεων προφορικῶς καὶ γραπτῶς εἰς τὴν Γαλλικὴν.

2. Λεξιλόγιον. Τοῦτο θὰ ἀποτελεῖται ἐκ 1500 λέξεων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 500 νέαι, εἰλημμένοι ἐκ τοῦ «βασικοῦ λεξιλογίου». Ἀπομνημόνευσις τῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων, μικρῶν διηγημάτων καὶ ποιημάτων, ὡς καὶ τῶν ιδιωματικῶν ἐκφράσεων.

3. Γραμματικὴ καὶ Σύνταξις. Ἀνασκόπησις τῶν διδαχθέντων. Συμπλήρωσις τοῦ ἀνωμαλοῦ ἰδίᾳ τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ. Παράγωγα καὶ Σύνθετα. Ὑποθετικὴ τῶν ἄλλων χρόνων. Ἀκολουθία χρόνων γενικῶς. Περιφραστικοὶ τύποι ρημάτων (Je vais σὺν ἀπαρέμφατον, Je viens de σὺν ἀπαρέμφ. Je suis en train de σὺν ἀπαρέμφ.). Συμπλήρωσις δευτερευουσῶν προτάσεων (αἰτιολογικαί, συμπερασματικαί, ἀναφορικαί). Ὑπόλοιποι ἀντωνυμίαι, ὡς αἱ κτητικαὶ καὶ αἱ σύνθετοι ἀναφορικαί. Χρῆσις «ΕΝ» καὶ «Υ».

4. Προφορικὰ Ἀσκήσεις. Συνομιλία, ὡς εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις ἐπὶ θεμάτων, ὡς τὰ ἀκόλουθα : ἡ χώρα μας, ἡ φύσις, αἱ ἐποχαί, ἡ συγκοινωνία, αἱ ὥραι ψυχγωγίας κ.τ.λ.

5. Γραπτὰ Ἀσκήσεις. α) Περιλήψεις ἀναγνωσθείσης ὕλης β) διάφοροι ἀσκήσεις Γραμματικῆς καὶ Συντακτικοῦ γ) μεταφράσεις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν δ) συνθέσεις ποικίλου περιεχομένου ε) ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις, μετατροπαὶ χρόνων, μεταβολὴ ἀποφατικῶν προτάσεων εἰς καταφατικά, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει.

Γενικὰ ὁδηγία

1. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης θὰ χρησιμοποιοῦνται παραλλήλως ἡ «ἄμεσος» (Directe), μέθοδος, ὡς καὶ ἡ μορφολογικὴ τιαυτή (Structuroglobale).

2. Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ζωντανῆς γλώσσης, ἡ διδασκαλία γενικῶς θὰ εἶναι προφορικὴ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος. Κατὰ τὰς πρώτας ἐβδομάδας δὲ τοῦ πρώτου ἔτους μόνον προφορικῇ, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ συνηθίσωσι τοὺς φθόγγους τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ νὰ κατανοῶσι τὴν προφορικὴν ὁμιλίαν πρὶν μάθουν νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν γραπτὴν γλῶσσαν.

Ὁ καθηγητὴς θὰ προσφέρῃ εὐκρινῶς φθόγγους καὶ φράσεις, τὰς ὁποίας θὰ συνοδεύῃ διὰ σχετικῶν κινήσεων καὶ μιμικῆς π.χ. ἀνοίγω τὴν θύραν (ὁ καθηγητὴς πράττει τοῦτο), κλείνω τὸ παράθυρον, ὀνομάζομαι τάδε, πῶς ὀνομάζεσθε. Θὰ ὑποχρεῶνῃ σταθερῶς τοὺς μαθητὰς νὰ ἀπαντῶσι Γαλλιστὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας δι' ἀπλουστάτων προτάσεων : εἰμαι μαθητὴς, εἴσθε καθηγητὴς, ὀνομάζομαι τάδε κ.λ.π.

3. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου σχολικοῦ ἔτους αἱ προφορικαὶ ἀσκήσεις θὰ ἐξακολουθήσωσι νὰ κατέχωσι σημαντικὴν θέσιν, ἀκόμη καὶ ὅταν οἱ μαθηταὶ θὰ ἔχωσι ἐκμάθει ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, θὰ συνεχισθῶσι δὲ αὐταὶ εἰς ὅλας τὰς τάξεις.

4. Αἱ νέαι λέξεις δὲν θὰ διδάσκωνται μεμονωμέναι, ἀλλὰ ἐντεταγμέναι εἰς φράσεις, αἱ ἐκφράσεις δὲ θὰ εἶναι τῆς συνήθους συνομιλίας.

5. Ἡ Γραμματικὴ καὶ τὸ Συντακτικὸν θὰ διδάσκωνται οὐχὶ θεωρητικῶς καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν κειμένων ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διδασκομένων καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγικῆς μεθόδου. Ὁ μαθητὴς δηλ. πρῶτον θὰ μανθάνῃ νὰ ἐκφράζεται καὶ κατόπιν διατὶ ἐκφράζεται κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκφράζεται.

6. Αἱ προφορικαὶ καὶ γραπτὰ ἀσκήσεις θὰ χρησιμοποιοῦνται ἀπαραιτήτως εἰς ἕκαστον διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς διδασκαλίας τῆς γλώσσης.

7. Ἡ μετάφρασις τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν θὰ χρησιμοποιῇται ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον. Ἡ χρῆσις αὐτῆς εἶναι ἀναγκαία μόνον διὰ τοὺς ὅρους τῆς Γραμματικῆς ἢ τῆς Συντάξεως τοὺς διαφέροντας ἐκ τῆς μιᾶς γλώσσης εἰς τὴν ἄλλην ἢ διὰ ἐννοίας ἐκτὸς τῆς ἐμπειρίας τῶν μαθητῶν. Συνιστᾶται ἀντιθέτως ἡ μετάφρασις φράσεων καὶ σὺν τῷ χρόνῳ μικρῶν κειμένων ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν, διὰ νὰ καταστῶσι συνειδητὰ εἰς τοὺς μαθητὰς αἱ διαφοραὶ τῆς διαρθρώσεως τῆς φράσεως καὶ τῆς θέσεως τῶν λέξεων εἰς τὰς δύο γλώσσας, ὥστε νὰ μὴ μεταφράζωσιν οὗτοι κατὰ λέξιν τὴν μητρικὴν τῶν γλώσσων εἰς τὴν ξένην.

Εἰδικαὶ ὁδηγίαι

1. Προφορά. Αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν γραμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Γαλλικοῦ ἀλφαβήτου παρουσιάζουσι διὰ τοὺς Ἑλληνόπαιδας πρόβλημα. Διὰ τοῦτο ὁ καθηγητὴς θὰ ἀφιερῶσθαι ἓνα μῆνα περίπου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου ἔτους διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν διφθόγγων, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουσι ἀκριβῆ ἀντιστοιχίαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ δὴ εἰς τὴν προφορὰν τῶν «U», «CH», «J», καθὼς καὶ τῶν ἐνρίνων (EN, ON, IN, UN). Ἐπίσης εἰς τὴν προφορὰν τῶν διαφόρων «E» (ἁφώνου, κλειστοῦ, ἀνοικτοῦ). Μόνον ἀφοῦ ἐξοικειωθῶν πλήρως οἱ μαθηταὶ μὲ τοὺς φθόγγους ἀκουστικῶς καὶ τὴν προφορὰν αὐτῶν θὰ προβῇ ὁ καθηγητὴς εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς ὀρθογραφίας. Δύνανται ἐν τούτοις νὰ χρησιμοποιηθῶσι παρὰλλήλως τὰ δύο ὡς ἂν στάδια (προφορὰ — ἀνάγνωσις) μετὰ τὰ πρῶτα μαθήματα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ καθηγητοῦ. Διὰ τὴν ἀκουστικὴν ἐξοικείωσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Γαλλικὴν προφορὰν δύνανται νὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ κατάλληλοι δίσκοι.

2. Συνομιλία. Οἱ μαθηταὶ δεόν νὰ ἀσκῶνται ἀπὸ τῶν πρώτων μαθημάτων εἰς τὴν κατανόησιν καὶ τὴν προφορικὴν χρῆσιν τῆς κοινοχρήστου Γαλλικῆς γλώσσης. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο αἱ ἀσκήσεις συνομιλίας θὰ γίνωνται ἐπὶ συνήθων θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

3. Ἀνάγνωσις. Εἰς τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις ἡ ἀνάγνωσις θὰ γίνεται πάντοτε μεγαλοφώνως μὲ κύριον σκοπὸν τὴν κατανόησιν τῶν ἀναγινωσκομένων καὶ τὴν ὀρθὴν προφορὰν αὐτῶν. Εἰς πάσας τὰς τάξεις ἡ ἀπόδοσις τοῦ νοήματος θὰ γίνεται εἰς τὴν Γαλλικὴν. Διευκολύνεται ἡ ἀπόδοσις δι' ἐρωτήσεων ἢ διαφόρων εἰδῶν ἀσκήσεων, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μαθηταὶ ἀπαντῶσι γραπτῶς ἢ προφορικῶς.

4. Αἱ γραπταὶ ἀσκήσεις κρίνονται ἀπαραίτητοι. Κατὰ τὰς πρώτας ἐβδομάδας τοῦ πρώτου ἔτους μία ἀπλὴ ἀντιγραφὴ θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἐξοικειωθοῦν μετὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ὀρθογραφίας. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως δύο μηνῶν ἡ ἀντιγραφὴ δεόν νὰ μετατραπῇ εἰς ὀλιγώτερον παθητικὴν καὶ μονότονον ἀσκήσιν. Ζητεῖται ἀπὸ τοὺς μαθητὰς νὰ μεταβάλλωσιν ἀντιγράφοντες εἴτε τοὺς ρηματικοὺς χρόνους εἴτε τὸ γένος ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων. Ἐπίσης θὰ μεταγράφωνται, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους, αἱ διηγήσεις εἰς διαλόγους καὶ τὰνάπαλιν, τὰ ποιήματα δὲ εἰς πεζὸν λόγον. Πολυάριθμοι ἀσκήσεις προφορικαί γραπταὶ κρίνονται ἀπαραίτητοι, διὰ νὰ ἐλέγχῃται ἡ δυνατότης τῶν μαθητῶν εἰς τὸν ἀεφαριμύζωσιν, ὅσα ἔμαθον.

5. Διὰ τὴν ὀρθογραφίαν συνιστᾶται ἡ ἀπομνημόνευσις 2-3- στίχων εἰς ἕκαστον μάθημα καὶ ὁ ἐλεγχὸς τῶν εἰς τὴν τάξιν.

6. Διὰ νὰ καταστῇ ἡ διδασκαλία περισσότερον ἐποπτικὴ καὶ ζῶσα συνιστᾶται ἡ χρῆσις μὴ δαπανηρῶν ἐποπτικῶν μέσων. Τοιαῦτα εἶναι φωτογραφίαι, διαφημίσεις τουριστικαί, ἀποκόμματα ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, λιθογραφίαι, πίνακες, τὰ ὅποια προσφέρουσιν εἰς τοὺς μαθητὰς εὐκαιρίας θεμάτων διὰ συνομιλίας.

7. Εἰς τάξεις πολυπληθεῖς μὲ διαφορὰν γνώσεων δύνανται οἱ μαθηταὶ νὰ χωρισθῶσιν εἰς 3 ὁμάδας: ἡ μία ὁμάς (ἡ πλέον ἀδύνατος) θὰ ἐξετάζεται προφορικῶς, καθ' ὃν χρόνον ἡ δευτέρα (μετρία) θὰ ἀσκῆται γραπτῶς καὶ ἡ τρίτη (περισσότερον προχωρημένη) θὰ προετοιμάζῃ τὰς ἀπορίας τῆς διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ νέου μαθήματος.

8. Τὰ κύρια σημεῖα τῆς διδασκαλίας (προφορὰ — φράσεις νέαι — Γραμματικὴ — Ἀσκήσεις) σκόπιμον εἶναι, ὅπως λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ εἰς ἕκαστον μάθημα, κατανεμομένης τῆς διδακτικῆς ὥρας μεταξὺ τούτων ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων ἀναγκῶν τῆς τάξεως.

9. Κατὰ τοὺς διαγωνισμοὺς δὲν πρέπει νὰ ζητῇται ἡ μετάφρασις τοῦ κειμένου ὅπωςδὴποτε, ἀλλὰ νὰ τίθενται ἐρωτήσεις καὶ νὰ ζητῶνται ἀπαντήσεις. Ἡ μετάφρασις ἀποστηθίζεται μηχανικῶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν, χωρὶς οὗτοι νὰ γνωρίζωσι πολλάκις τὸ Γαλλικὸν κείμενον.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Τάξεις Α', Β', Γ'.

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

5ον ΙΣΤΟΡΙΑ

Ι. Σκοπὸς

— Τελικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς ἱστορικῆς σκέψεως τῶν μαθητῶν, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι νὰ κατανοοῦν τὰ ἱ-

στορικά γεγονότα κατά την χρονικήν διαδοχήν και ἀλληλουχίαν αὐτῶν, ἐν τῇ συναφείᾳ καὶ τῇ ἀλληλεξαρτήσει των, καὶ νὰ ἐρμηνεύουν αὐτά, νὰ δύνανται νὰ κατανοοῦν, νὰ ἐρμηνεύουν καὶ νὰ ζοῦν (νὰ ἔχουν προσωπικὰ βιώματα) τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν, τὸ ἱστορικὸν γίνεσθαι, διὰ τῆς κατανοήσεως δέ, τῆς ἐρμηνείας καὶ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος νὰ ἀντλοῦν ἐξ αὐτοῦ διδάγματα διὰ τὸ παρόν. Δηλαδή κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει ὁ μαθητὴς νὰ δύναται νὰ αἰσθανθῇ καὶ νὰ κατανοήσῃ δι' ὅλου τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ δυναμικοῦ τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐν βιολογικὸν ὃν ἀλλ' εἶναι ὃν ἱστορικόν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν συναίσθησιν τῆς προσωπικῆς του εὐθύνης διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἱστορικοῦ ὄντος.

— Εἰδικώτερον διὰ τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας ἐπιδιώκονται καὶ ἐπιτυγχάνονται τὰ ἀκόλουθα παιδευτικὰ ἀποτελέσματα :

α) διὰ τῶν προσφερομένων ἱστορικῶν γνώσεων καὶ διὰ τῆς κριτικῆς καὶ βιωματικῆς ἐπεξεργασίας αὐτῶν καλλιεργοῦνται αἱ ψυχικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἱκανότητες τοῦ μαθητοῦ καὶ δημιουργοῦνται εἰς αὐτὸν προσωπικὰ βιώματα.

β) διὰ τῆς προβολῆς τῶν ἀξιολόγων ἐπιτευγμάτων τῶν προσωπικοτήτων τῆς ἱστορίας καὶ καταλλήλων ἱστορικῶν παραδειγμάτων, ὁδηγεῖται ὁ μαθητὴς εἰς αὐτογνωσίαν, ἀναπτύσσεται ἡ κοινωνικότης του καὶ δημιουργεῖται εἰς αὐτὸν ἡ διάθεσις προσωπικῆς εἰσφορᾶς τοῦ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἥτοι φρονημάτων ὁ μαθητῆς.

γ) διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὰς ἀξίας τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ ὡς πνευματικὰ δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκτᾷ ὁ μαθητὴς ἀξιολογικὴν εὐαίσθησιν καὶ καθίσταται ἱκανὸς νὰ ἐκτιμᾷ με ἀντικειμενικότητα τὰς ἀξίας τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου.

δ) διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας γνωρίζει ὁ μαθητὴς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ Ἑθνους μας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, γνωρίζει τοὺς ἀγῶνας, τὰς περιπετείας, τοὺς κινδύνους, τοὺς ἡρωϊσμούς, τὰς θυσίας, τὰ κατορθώματα, οὕτω δὲ αἰσθάνεται ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς συνδεδεμένος πρὸς τὸ Ἑθνος του καὶ καλλιεργεῖται τὸ ἐθνικὸν του φρόνημα.

ε) διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ Ἑθνους μας καὶ τῆς συναγωγῆς ἐξ αὐτῆς διδαγμάτων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀγωγή τῶν μαθητῶν ὡς μελόντων πολιτῶν.

στ) διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας τῶν ἄλλων λαῶν γνωρίζει ὁ μαθητὴς τὴν ἱστορικὴν ζωὴν τῶν ἄλλων λαῶν, τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ἰδιοσυστάσιν των, συνειδητοποιεῖ ὅτι ἡ ἱστορικὴ ζωὴ τῶν λαῶν ἐξελίσσεται με ἀλληλεξάρτησιν καὶ ἀλληλοεπιδράσεις, οὕτω δὲ καταπολεμεῖται ἡ μισαλλοδοξία καὶ καλλιεργεῖται ἡ διάθεσις πρὸς διεθνῇ κατανόησιν καὶ συνεργασίαν.

ζ) διὰ τῆς κατανοήσεως καὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος βοηθεῖται ὁ μαθητὴς εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ παρόντος καὶ εἰς τὴν ὁμαλὴν προσαρμογὴν του πρὸς τὸ κοινωνικόν, τὸ πολιτικόν, τὸ ἐθνικὸν καὶ τὸ πολιτιστικὸν περιβάλλον καὶ παρακινεῖται πρὸς δημιουργικὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν τελουμένην ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ ἐργασίαν διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ παρόντος καὶ τὴν προετοιμασίαν τοῦ μέλλοντος.

η) διὰ τῆς κατανοήσεως τοῦ ἱστορικοῦ βίου γνωρίζει καὶ κατανοεῖ καλῶς τὸν ὁ μαθητὴς τὸν δημιουργὸν καὶ φορέα τοῦ ἱστορικοῦ βίου, τὸν ἄνθρωπον, καὶ συνδέεται στενωτέρω δι' ἀγάπης πρὸς αὐτὸν

θ) διὰ τῆς προβολῆς τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπου προβάλλονται εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ μαθητοῦ αἱ μεγάλαι δυνατότητες τοῦ ἀνθρώπου πρὸς κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς φύσεως, πρὸς αὐτοβελτίωσιν, πρὸς πνευματικὴν δημιουργίαν, οὕτω δὲ καλλιεργεῖται εἰς τοὺς μαθητὰς αἰσιοδοξία καὶ αὐτοπεποίθησις καὶ διευρύνεται ὁ ὀρίζων πρὸς δημιουργικὴν ἐλευθερίαν.

— Οὕτω νοούμενον καὶ διδασκόμενον τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας καθίσταται μάθημα κατ' ἐξοχὴν φρονηματιστικὸν καὶ ἀνθρωπιστικόν.

2. Διδασκτέα ὕλη

Τάξις Α'

Ἀρχαία Ἱστορία. Ἑλληνικὴ ἱστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων (146.π.Χ.). Σύντομος ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν. Σύντομος Ρωμαϊκὴ ἱστορία. Γενικὸν διάγραμμα τῆς ὕλης.

I. Εἰσαγωγή.

— Σκοπὸς καὶ ὑποκείμενον τῆς ἱστορίας. Διαίρεσις τῆς ἱστορίας εἰς μεγάλας ἱστορικὰς περιόδους (ἀρχαία ἱστορία, μεσαιωνικὴ ἱστορία, ἱστορία νεωτέρων καὶ νεωτέρων χρόνων). Πηγαὶ τῆς Ἱστορίας. Παιδευτικὴ χρησιμότης τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας.

— Ὁ ἑλληνικὸς χῶρος. Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς, Νῆσοι, Μεσόγειος. Παράγοντες ἐπικοινωνίας καὶ ἀπομονώσεως. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ γεωγραφικοῦ παράγοντος εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων. Διαίρεσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἱστορίας εἰς ἱστορικὰς περιόδους.

II. Προϊστορικὴ περίοδος

— Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὰς ἐποχὰς τοῦ λίθου καὶ τοῦ χαλκοῦ.

— Ὁ Αἰγαῖος πολιτισμός. Κρήτη, Κυκλάδες, Μυκῆναι.

— Ἡ καταγωγὴ τῶν Ἑλλήνων.

— Ἡ ἐγκατάστασις τῶν πρώτων Ἑλληνικῶν φύλων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον.

— Ἡ Κρήτη.

— Ἡ ἀκμὴ τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.

— Ἡ ἀβάθος τῶν Δωριέων καὶ τὰ ἐπακλόουθα αὐτῆς.

— Ὁ ἑλληνικὸς ἀποικισμός.

— Ἡ παρακμὴ τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.

— Πηγαὶ διὰ τὴν περίοδον ταύτην (μνημεῖα-γραφῆ).

III. Οἱ Ἀνατολικοὶ λαοί.

— Αἰγυπτos, Αἰγύπτιοι, Αἰγυπτιακὸς πολιτισμός.

— Ἡ Μεσοποταμία : χῶρα, λαοί, κράτη, πολιτισμοὶ (Σουμέριοι, Βαβυλώνιοι, Ἀσσύριοι).

- Οἱ Ἑβραῖοι.
- Οἱ Φοίνικες
- Μῆδοι καὶ Πέρσαι
- Μ. Ἀσία, Χετταῖοι

IV. Γεωμετρικὴ καὶ ἀρχαϊκὴ περίοδος

- Γεωμετρικὴ περίοδος
- Ὀμηρὸς καὶ Ἡσίοδος
- Εὐρυτέρα ἀποικιακὴ ἐξάπλωσις
- Ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων
- Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα
- Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον.
- Ἡ Σπάρτη-Αἱ Ἀθῆναι, ἡ ὀργάνωσις τοῦ δημοσίου βίου, ἡ νομοθεσία. (Δράκων-Σόλων).
- Ὁ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνισμός.
- Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὸ τέλος τοῦ ΣΤ' αἰῶνος (Πεισίστρατος, Πεισιστρατίδαι, Κλεισθένης).
- Ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν περίοδον (θρησκεία, γλῶσσα, δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος, τέχνη, γράμματα).
- Παράγοντες τῆς ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς ἐνότητος τῶν Ἑλλήνων.
- Πηγαὶ διὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν περίοδον.

V. Οἱ κλασσικοὶ χρόνοι (Ε' καὶ Δ' αἶων π.Χ.)

A'. Μηδικὰ

- Ἡ Ἑλλάς καὶ οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸ τέλος τοῦ ΣΤ' καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ε' αἰῶνος.
- Ἕλληνες καὶ βάρβαροι.
- Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἰωνίας.
- Τὸ Περσικὸν κράτος
- Οἱ Μηδικοὶ πόλεμοι (αἷτια, ἀφορμαί, πρώτη φάσις, δευτέρα φάσις, ἡγετικά καὶ προσωπικότητες τῶν Ἑλλήνων, κοσμοϊστορικὴ σημασίας μάχη κλπ.).
- Συμπεράσματα ἐκ τῶν Περσικῶν πολέμων.
- Οἱ Ἕλληνες τῆς Δύσεως καὶ ἡ κατ' αὐτῶν ἐπίθεσις τῶν Καρχηδονίων.

B'. Ἡ λαμπρὰ πεντηκονταετία τῶν Ἀθηνῶν

- Ἡ Ἑλλάς μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους
- Σπάρτη καὶ Ἀθῆναι-Ἡ ἀνοδος τῶν Ἀθηναίων, ἡ Ἀθηναϊκὴ ἡγεμονία.
- Ἡ Διοίκησις τοῦ Περικλέους καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἀθηναϊκῆς πολιτείας (ἀρχαί, θεσμοί, κοινωνία, οἰκονομία κλπ.)

Γ'. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος

- Αἷτια καὶ ἀφορμαί. Ἀντίπαλοι παρατάξεις. Αἱ κύριαι φάσεις τῆς διεξαγωγῆς του. Τὸ τέλος του. Ἡ ἥττα καὶ ἡ πτώσις τῶν Ἀθηναίων. Ἡ ἐπίδρασις τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν ἥτταν καὶ τὴν πτῶσιν τῶν Ἀθηναίων.
- Συμπεράσματα καὶ διδάγματα περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

— 'Ο 'Ελληνικὸς πολιτισμὸς κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα. Ἡ ὁρμηκεία, ἡ γλῶσσα, ὁ δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος, αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστήμαι, τὰ γράμματα.
— Αἱ 'Αθῆναι καὶ ὁ Περικλῆς. 'Ο χρυσοῦς αἰὼν τοῦ Περικλέους.

Δ'. Ἡ ἡγεμονία τῆς Σπάρτης

- Αἱ 'Αθῆναι μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον.
- Ἡ ἄνοδος τῆς Σπάρτης.
- 'Ο μετὰ τῆς Περσίας πόλεμος.
- 'Ο Κορινθιακὸς πόλεμος
- Ἡ 'Ανταλκίδειος Εἰρήνη.
- Ἡ δευτέρα 'Αθηναϊκὴ συμμαχία.

Ε'. Ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν

- Πελοπίδας καὶ 'Επαμεινώνδας, ἡ μάχη τῶν Λεύκτρων, ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη.
- Ἡ παρακμὴ τῶν πόλεων τῆς ἡπειρωτικῆς 'Ελλάδος. Αἱ 'Ελληνικαὶ πόλεις τῆς Δύσεως καὶ οἱ Καρχηδονιακοὶ πόλεμοι.
- 'Ο 'Ελληνικὸς πολιτισμὸς κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα. 'Ο δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος, αἱ τέχναι, αἱ ἐπιστήμαι, τὰ γράμματα.
- Πηγαὶ διὰ τὴν ἱστορικὴν περίοδον τῶν κλασσικῶν χρόνων.

VI. 'Ο Μακεδονικὸς 'Ελληνισμὸς.

- Ἡ Μακεδονία καὶ οἱ 'Ελληνες τῆς Μακεδονίας.
- Φίλιππος ὁ Β' καὶ αἱ πόλεις τῆς ἡπειρωτικῆς 'Ελλάδος (ἱερὸς πόλεμος, μάχη Χαιρώνειας, 'Αθῆναι καὶ Φίλιππος, κοινὸν συνέδριον τῶν 'Ελλήνων κλπ.).
- 'Αλέξανδρος ὁ Μέγας (ἡ ἐκπαίδευσίς του, ἡ πολιτικὴ του).
- Τὰ κατὰ τὴν 'Ελλάδα καὶ τὸν Ἰστρον.
- Αἱ ἐκστρατεῖαι κατὰ τῶν Περσῶν καὶ αἱ κατακτήσεις του εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀσίαν.
- Ἡ πολιτικὴ τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου εἰς τὰς κατακτηθείσας χώρας.
- 'Ο θάνατος τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου.
- Τὰ πολιτιστικὰ ἀποτελέσματα τῶν κατακτήσεων τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου ὑπὸ 'Ελληνικὴν καὶ Οἰκουμένην θεώρησιν.

VII. Οἱ 'Ελληνιστικοὶ χρόνοι.

- Ἡ διαδοχὴ τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου.
- Οἱ πόλεμοι τῶν διαδόχων.
- Ἡ δημιουργία τῶν 'Ελληνιστικῶν κρατῶν.
- Οἱ Πτολεμαῖοι τῆς Αἰγύπτου.
- Οἱ Σελευκίδαι ἐν Ἀσίᾳ.
- Ἡ Πέργαμος.
- Ἡ ἡπειρωτικὴ 'Ελλάς κατὰ τοὺς 'Ελληνιστικοὺς χρόνους. Αἱ 'Αθῆναι, ἡ Μακεδονία, ἡ Ἡπειρος καὶ ὁ Πύρρος, ἡ Αἰτωλικὴ καὶ ἡ Ἀχαϊκὴ Συμπολιτεία.
- 'Ο 'Ελληνισμὸς τῆς Δύσεως.
- 'Ο 'Ελληνικὸς πολιτισμὸς κατὰ τοὺς 'Ελληνιστικοὺς χρόνους, ὁρμηκεία,

γλῶσσα, παιδεία, ἐπιστήμη, γράμματα, τέχνη, τὰ νέα κέντρα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

— Πηγαι διὰ τὴν ἱστορικὴν περίοδον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων.

VIII. Ρωμαϊκὴ ἱστορία

- Ἡ Ἰταλία, Χώρα καὶ κάτοικοι.
- Ἑτροῦσκοι καὶ Ἑτρουσκικὸς πολιτισμός.
- Αἱ ἀπαρχαὶ τῆς Ρώμης.
- Ὁ πρῶτος πολιτικὸς καὶ θρησκευτικὸς βίος.
- Ἡ κατάκτησις τῆς Ἰταλίας.
- Ρώμη καὶ Καρχηδὼν, Καρχηδονικοὶ πόλεμοι.
- Αἱ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ Ἑλληνικαὶ πόλεις.
- Πολίτευμα καὶ θεσμοὶ.
- Ἡ πρὸς ἀνατολὰς ἐπέκτασις τῆς Ρώμης.
- Ἡ Ρώμη καὶ τὰ Ἑλληνιστικὰ κράτη.
- Οἱ Μακεδονικοὶ πόλεμοι.
- Ἡ ὑποταγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους.
- Ρώμη καὶ Ἑλλάς. Ὁ Ρωμαϊκὸς πολιτισμός. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.
- Πηγαί.

— Παρατηρήσεις.

— Ἡ ἱστορία τῶν προϊστορικῶν χρόνων θὰ εἶναι σύντομος καὶ θὰ δίδεται κατὰ τρόπον ἀπλουστευμένον, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀντιληπτικὴν τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως αὐτῆς, οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἀκόμη ἀκριβῆ παραστάσιν τοῦ ἱστορικοῦ χρόνου. Τὸ αὐτὸ θὰ ἰσχύῃ καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, ὡς πρὸς τοὺς ὁποίους θὰ τονισθοῦν κυρίως τὰ στοιχεῖα τῆς προσφορᾶς τῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ αἱ πολιτιστικαὶ σχέσεις τῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

— Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἱστορικῶν χρόνων θὰ ἐξαίρωνται αἱ προσωπικότητες, αἱ ὁποῖαι διεδραμάτισαν πρωτεύοντα ρόλον εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν καὶ περὶ αὐτάς θὰ πλέκωνται τὰ ἱστορικὰ γεγονότα.

— Θὰ προβάλλωνται καὶ θὰ τονίζωνται αἱ χρονολογίαι τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων, ὥστε νὰ διατηρῶνται αὗται σταθερῶς εἰς τὴν μνήμην τῶν μαθητῶν.

— Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Μακεδόνων θὰ τονίζεται ἡ ἑλληνικότης αὐτῶν καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου νὰ ἐνώσουν τοὺς Ἕλληνας εἰς μίαν δύναμιν ἱκανὴν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐξ ἀνατολῶν κίνδυνον. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν κατακτήσεων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου θὰ ἐξαίρωνται τὰ πολιτιστικὰ ἀποτελέσματα τῆς πολιτικῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου διὰ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας.

— Θὰ προβάλλωνται τὰ ἥρωϊκά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐλκύουν τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν τῆς ἡλικίας ταύτης. Θὰ ἐξαίρωνται αἱ ἀρεταί, τὰ ἐπιτεύγματα καὶ ἡ εἰσφορὰ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ θὰ ὑποδεικνύωνται τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν εἰς τὴν παρακμὴν καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς Ρωμαίους.

Τάξις Β'.

Ἑλληνική ἱστορία ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (146 π.Χ.-1453 μ.Χ.) μετὰ στοιχειῶν Γενικῆς Ἱστορίας.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΓΛΗΣ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Τὸ ὑποκείμενον τῆς ἱστορίας τῆς τάξεως ταύτης.
- Αἱ περίοδοι.
- Πηγαὶ καὶ βοηθήματα.

II. Η ΕΛΛΑΣ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

(Ἱστορία Ρωμαϊκὴ καὶ Ἑλληνικὴ)

Α'. Τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος κατὰ τὸν Β' καὶ Α' π. Χ. αἰ-
ῶνα

- Αἱ κατακτήσεις τῆς Ρώμης.
- Τὸ τέλος τῆς Δημοκρατίας.
- Ἡ πτώσις τῆς Ἑλληνιστικῆς Ἀνατολῆς.
- Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.
- Ὁ Ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην (δημόσιος καὶ ἰδιω-
τικὸς βίος, ἐπιστήμαι, τέχναι, γράμματα).
- Ὁ ἐξελληνισμὸς τῆς Ρώμης.

Β'. Οἱ αὐτοκρατορικοὶ χρόνοι.

- Ἡ παρὰ τὸ Ἀκτιον νίκη καὶ ἡ ἱδρυσις τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας.
- Ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία κατὰ τὸν Α' καὶ Β' μ.Χ. αἶωνα. Αὐτοκρά-
τορες, κατακτήσεις, θεσμοί.
- Ἡ Ρωμαϊκὴ Εἰρήνη (PAX ROMANA).
- Ἡ Οἰκουμενικὸς τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.
- Ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία κατὰ τὸν Γ' μ.Χ. αἶωνα.
- Ὁ Ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους.

Γ'. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους

- Ὁ ἑλληνισμὸς ἐν τῷ συστήματι τῆς Ρωμαϊκῆς εἰρήνης.
- Ὁ θρησκευτικὸς, ὁ κοινωνικὸς, ὁ οἰκονομικὸς καὶ ὁ πνευματικὸς βίος τῶν Ἑλλήνων.
- Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ παγκόσμιος ἀποστολὴ αὐτῆς.
- Ἡ οἰκουμενικότης τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύμα-
τος.

- Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ρωμαίους.
- Ἑλληνίζοντες Ρωμαῖοι, Ἰουδαῖοι, Ἀσιᾶται.
- Φιλοσοφία, γράμματα, τέχναι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.
- Τὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Δ'. Ἡ Ρώμη καὶ ὁ ἐξελληνισμὸς τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ε'. Ὁ Χριστιανισμὸς

- Ἡ ἐμφάνισις, ἡ διάδοσις καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ.
- Ἡ πολιτικὴ τῶν Ρωμαίων ἔναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ διωγμοί.
- Χριστιανισμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς.

III. Η ΜΕΤΑΒΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΡΩΜΑΙΚΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΝ.

- Ἡ παρακμὴ τῆς Ρώμης.
- Αἱ βαρβαρικαὶ ἐπιδρομαί.
- Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ ἡ κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
- Ἡ ἐπικράτησις τοῦ Χριστιανισμοῦ.
- Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος (Θεοδόσιος ὁ Μέγας καὶ οἱ διάδοχοί του).
- Μετακινήσεις λαῶν εἰς τὴν Εὐρώπην.
- Βαρβαρικαὶ ἐπιδρομαὶ κατὰ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.
- Τὸ τέλος τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.

IV. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Πρώτη Περίοδος

- Ἡ ἀρχὴ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.
- Τὸ Βυζαντινὸν Κράτος μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
- Ἡ Δυναστεία τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
- Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τὸ ἔργον του.
- Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
- Ἡ Δυναστεία τοῦ Ἡρακλείου
- Ὁ Ἡράκλειος καὶ τὸ ἔργον του.
- Οἱ Περσικοὶ πόλεμοι.
- Οἱ Ἀβανοὶ καὶ ἡ πολιορκία τῆς Κων/πόλεως.
- Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καὶ αἱ κατακτήσεις αὐτοῦ.
- Οἱ Σλάβοι καὶ ἡ ἐγκατάστασις αὐτῶν εἰς τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἰμοῦ.
- Ἡ Ἐκκλησία. Ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῶν αὐτοκρατόρων. Οἱ μεγάλοι πατέρες τῆς ἐκκλησίας.
- Ὁ χαρακτήρ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν.
- Ὁ πολιτισμὸς κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν.

Δευτέρα περίοδος (641-1204).

- Ἡ Δυναστεία τοῦ Ἡρακλείου.
- Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἡρακλείου.
- Ἡ ἰδρυσις τοῦ Βουλγαρικοῦ κράτους.

- 'Η διοικητική αναδιοργάνωσις.
- 'Η θρησκευτική πολιτική.

'Η Δυναστεία τῶν 'Ισαύρων.

- 'Ο Λέων Γ' ὁ 'Ισαυρος καὶ ἡ Δυναστεία του.
- Οἱ ἀγῶνες κατὰ τῶν 'Αράβων.
- Οἱ Βουλγαροὶ καὶ οἱ Σλάβοι εἰς τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἰμου.
- 'Η εἰκονομαχία.
- Τὸ Βυζαντινὸν κράτος ἀπὸ τῆς δυναστείας τῶν 'Ισαύρων μέχρι τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας (αὐτοκράτορες, ἀγῶνες κατὰ τῶν 'Αράβων, Βουλγαρικοὶ πόλεμοι, ἐμφάνισις τῶν Ρώσ, εἰκονομαχία).
- 'Ο Βυζαντινὸς πολιτισμὸς ἀπὸ τῆς Δυναστείας τοῦ 'Ηρακλείου μέχρι τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας (δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος, Παιδεία, τέχνη, γράμματα, ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Σλάβων).

Η ΔΥΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ

- Σύντομος πολιτικὴ ἱστορία τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος μέχρι τῆς Μακεδονικῆς Δυναστείας.
- Κάρολος ὁ Μέγας.
- Αἱ σχέσεις τοῦ Βυζαντίου πρὸς τὴν Δύσιν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.
- 'Η πνευματικὴ κατάστασις εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

VI. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

'Η Μακεδονικὴ Δυναστεία

- Οἱ Αὐτοκράτορες.
- Οἱ πόλεμοι εἰς τὴν 'Ασίαν. Οἱ 'Αραβες. Οἱ Σελτζούκοι Τοῦρκοι.
- Οἱ πόλεμοι κατὰ τῶν Βουλγάρων.
- Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Δύσις.
- Οἱ Οὐγγροι.
- Τὸ 'Αγιον Γερμανικὸν Κράτος.
- 'Η Βενετία.
- Οἱ Νορμανδοί.
- 'Η Βυζαντινὴ 'Ιταλία.
- 'Η ἀνάπτυξις τῶν πολιτικῶν καὶ διοικητικῶν θεσμῶν (νομοθεσία, κοινωνικὴ πολιτικὴ, παιδεία κ.λ.π.).
- 'Η 'Εκκλησία. 'Ο μοναστικὸς βίος. 'Ο Πατριάρχης Φώτιος.
- 'Η ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ καὶ αἱ σχέσεις μετὰ τῆς 'Εκκλησίας τῆς Δύσεως.
- Τὸ σχίσμα τῶν ἐκκλησιῶν.
- 'Ο Βυζαντινὸς πολιτισμὸς κατὰ τὴν περίοδον ταύτην (δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος, τέχνη, γράμματα, παιδεία, κλασσικαὶ σπουδαί, φιλοσοφία).

VII. Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

- 'Η Δυτικὴ Εὐρώπη κατὰ τὸν Ι', ΙΑ' καὶ ΙΒ' αἰῶνα.

- Ἡ πολιτικὴ διαμόρφωσις.
- Τὸ κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν σύστημα.
- Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία.
- Ὁ Δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος.
- Ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καὶ αἱ Σταυροφορίαι.
- Ἡ Παιδεία.
- Ἡ Τέχνη.

VIII. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ Δυναστεία τῶν Κομνηνῶν

- Οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Δυναστείας καὶ ἡ πολιτικὴ των (ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ).
- Οἱ πόλεμοι εἰς τὴν Ἀσίαν, οἱ Τοῦρκοι.
- Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Νορμανδῶν.
- Αἱ Σταυροφορίαι καὶ τὸ Βυζάντιον. Ἡ Α' καὶ Β' Σταυροφορία.
- Ἡ Λατινικὴ διέσδυσις εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἡ Δυναστεία τῶν Ἀγγέλων.

- Οἱ Αὐτοκράτορες καὶ ἡ πολιτικὴ των.
- Οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Σέρβοι.
- Ἡ Γ' Σταυροφορία.
- Ἡ Λατινικὴ διέσδυσις εἰς τὴν Ἀνατολήν καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμὴ τοῦ Βυζαντίου.
- Ἡ Δ' Σταυροφορία καὶ ἡ κατάλυσις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.
- Ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς κατὰ τὴν περίοδον τῆς Δυναστείας τῶν Κομνηνῶν καὶ τῆς Δυναστείας τῶν Ἀγγέλων.
- Τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμὸς κατὰ τὴν δευτέραν καὶ κυρίαν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας (χαρακτηρισμοί).

IX. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τρίτη περίοδος (1204-1453 μ.Χ.)

- Τὸ Βυζάντιον κατὰ τὴν περίοδον τῆς Λατινικῆς κυριαρχίας.
- Ἡ Λατινικὴ κυριαρχία εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον καὶ ἡ διάσπασις τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ.
- Τὰ Ἑλληνικὰ κράτη τοῦ διεσπασμένου Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Νικαίας, ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τὸ Δεσποτάτον τῆς Ἡπείρου.
- Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Νικαίας καὶ ἡ Δυναστεία τῶν Λασκάρεων.
- Ἀνταγωνισμοὶ μεταξὺ τῶν Ἑλληνικῶν κρατῶν.
- Αἱ σχέσεις μετὰ τῶν Βουλγάρων, μετὰ τῶν Τοῦρκων, μετὰ τῆς Δύσεως.
- Ἡ ἀνάκτησις τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπαρχιῶν.
- Ἡ ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

- Ἡ Δυναστεία τῶν Παλαιολόγων.
- Ἡ ἀποκατάστασις τῆς αὐτοκρατορίας.
- Οἱ αὐτοκράτορες καὶ ἡ πολιτικὴ τῶν.
- Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Δύσις.
- Ἡ ἀνατολικὴ πολιτικὴ
- Ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους.
- Ἡ κατάκτησις τῆς Μ. Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων.
- Ἐσωτερικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ κρίσεις.
- Ἀνταγωνισμοὶ ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου.
- Οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἡ διάσπασις τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.
- Ἡ ἐκκλησις πρὸς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἀπήχθεις καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς.
- Ἡ πολιορκία καὶ ἡ πτώσις τῆς Κων/πόλεως. Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος. Μωάμεθ ὁ Πορθητῆς. Οἱ ἱστορικοὶ τῆς ἀλώσεως.
- Ἡ κατάλυσις τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.
- Τὰ γράμματα καὶ αἱ τέχναι κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας.
- Ἀνακεφαλαίωσις καὶ συμπεράσματα
- Χαρακτηριστικὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ.
- Ἡ μεγάλη εἰσφορὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου εἰς τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς.

Χ. Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

- Σύντομος ἱστορία τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν ΙΓ', ΙΔ', καὶ ΙΕ' αἰῶνα.
- Ἡ πολιτικὴ διαμόρφωσις. Ἡ παρακμὴ τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ ἀνάδειξις τῶν ἐθνικῶν κρατῶν.
- Πολιτικοὶ ἀνταγωνισμοί, δυναστικαὶ κρίσεις, πόλεμοι.
- Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ὀργάνωσις.
- Ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία.
- Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις (ἐθνικαὶ γλώσσαι, παιδεία, γράμματα, τέχνη, ἀνθρωπισμός).
- Τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωρος.
- Ἀνακεφαλαίωσις καὶ συμπεράσματα.
- Χαρακτηριστικὰ τῆς πολιτικῆς, τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ὀργάνωσεως ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν Μεσαίωνα.
- Χαρακτηριστικὰ τοῦ δημοσίου καὶ ιδιωτικοῦ βίου.
- Ὁ πολιτισμὸς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὸν Μεσαίωνα.

Παρατηρήσεις.

Δεδομένου ὅτι ἡ ἱστορία τῆς τάξεως αὐτῆς λαμβάνει μεγάλην χρονικὴν ἑκτασιν, θὰ περιορισθῇ αὕτη εἰς τὰ κύρια καὶ τὰ οὐσιώδη, παραλειπομένων τῶν ἐπιδεικνυμένων γεγονότων καὶ τῶν δευτερευόντων προσώπων.

—'Η ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων θά συνδυασθῇ πρὸς τὰς προσωπικότητος τῶν μεγάλων αὐτοκρατόρων.

— Κατὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβαρικῶν λαῶν κατὰ τοῦ Βυζαντίου θά δοθοῦν ἐν συντομίᾳ καὶ στοιχεῖα περὶ τῶν λαῶν τούτων.

— Ἰδιαιτέρος λόγος θά γίνη διὰ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν καὶ τὴν Ἑκκλησίαν

— Θά ἐξαρθῇ ὁ ἰδιάζων χαρακτήρ τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ μεγάλη εἰσφορὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εἰς τὸν ἐκχριστιανισμὸν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης.

Τάξις Γ'

Ἱστορία νεωτέρων χρόνων: Ἑλληνικὴ ἱστορία ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Γενικὴ ἱστορία ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

ΓΕΝΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΓΛΗΣ

Ι. ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α'. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Νεωτέρων χρόνων.

Β'. Ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰῶνα.

— Αἱ μεγάλαι Εὐρωπαϊκαὶ Μοναρχίαι.

— Αἱ μεγάλαι ἀνακαλύψεις καὶ ἐφευρέσεις καὶ ἡ παγκόσμιος αὐτῶν σημασία.

— Ὁ ἀνθρωπισμὸς καὶ ἡ ἀναγέννησις. Οἱ Ἕλληνες λόγιοι εἰς τὴν Δύσιν.

— Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ὁργάνωσις.

— Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις καὶ ἡ ἀντιμεταρρύθμισις.

— Ἡ διαμόρφωσις τῶν Κρατῶν κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα καὶ οἱ πόλεμοι.

— Ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία

Γ'. Ὁ ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶν.

— Τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Ἡ Ἰσπανία ἡ Γαλλία, ἡ Μ. Βρετανία, ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη, τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος, ἡ Ρωσία.

— Ἡ ἀποικιοκρατία καὶ ἡ ἐμποριοκρατία.

— Αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ Τέχναι, τὰ Γράμματα κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα.

— Τὰ εὐρωπαϊκὰ Κράτη κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα. Ἡ Γαλλία, ἡ Μ. Βρετανία, ἡ Πρωσσία καὶ τὰ Γερμανικὰ Κράτη, ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, ἡ Ρωσία, τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος.

— Αἱ ἀποικίαι καὶ ἡ ἀποικιακὴ πολιτικὴ.

— Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ὁργάνωσις.

— Ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς.

— Αἱ Ἐπιστῆμαι, αἱ Τέχναι, τὰ Γράμματα εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα

— Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις.

— Ὁ Μ. Ναπολέων καὶ ἡ Εὐρώπη.

- Ἡ Διεθνὴς πολιτικὴ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μεσογείῳ.
- Ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ καὶ τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος.
- Ἡ Ἰερὰ Συμμαχία ἐν Εὐρώπῃ.
- Ἡ πολιτικὴ κατάστασις καὶ ἡ διεθνὴς πολιτικὴ ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

II. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α'. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν

Β'. Ἡ Τουρκοκρατία (1453-1821 μ.Χ.)

— Ἡ ἄλωσις τῆς Κων/πόλεως καὶ ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς κατακτήσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Τούρκων. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς Τουρκοκρατίας.

Οἱ Ἑλλήνες ὑπὸ τὴν Ὄθωμανικὴν κυριαρχίαν.

— Διοικητικὰ καὶ στρατιωτικὰ μέτρα τοῦ Κατακτητοῦ. Ἡ ἔγγειος κτῆσις καὶ τὸ φορολογικὸν σύστημα. Ἡ νομικὴ θέσις τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις αὐτῶν. Ἐξισλαμισμοί, παιδομάζωμα, αἰχμαλωσία, πειρατεία.

— Ὁ θρησκευτικὸς βίος. Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κων/πόλεως, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία, τὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου. Τὰ τοπικὰ προνόμια.

— Ὁ ἐν διασπορᾷ Ἑλληνισμός.

— Οἱ ὑπόδουλοι Ἑλλήνες κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Ὄθωμανικῆς κυριαρχίας.

— Ἡ θρησκευτικὴ, ἡθικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐνότης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ τὴν Ὄθωμανικὴν κυριαρχίαν.

— Οἱ Ἑλλήνες ὑπὸ τὴν Ὄθωμανικὴν κυριαρχίαν ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος μέχρι τῆς Μεγάλης Ἐπαναστάσεως.

— Ἐναρξίς ὀργανώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Οἱ θεσμοὶ τῆς αὐτοδιοικήσεως. Αἱ Κοινότητες. Τὸ ναυτικόν. Ἡ πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς διασπορᾶς. Ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Παιδείας, οἱ Διδάσκαλοι τοῦ Γένους, ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος Ἡ πνευματικὴ κίνησις. Ἐξέχοντες Ἑλλήνες εἰς ἐπικαίρους διοικητικὰς θέσεις (ἡγεμόνες τῶν Παραδουναβειῶν ἐπαρχιῶν, Διερμηνεῖς τοῦ Στόλου, Μεγάλοι Διερμηνεῖς). Ὁ οἰκονομικὸς βίος.

— Στρατιωτικὰ σώματα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως (ἀρματολοὶ καὶ κλέφται, ναυτικόν) Ἀπελευθερωτικὰ κινήματα μέχρι τῆς Μεγάλης Ἑθνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

— Οἱ Πρόδρομοι τῆς Ἐπαναστάσεως. Φιλικὴ Ἑταιρεία. Ρήγας Φεραίος. Ἡ ψυχικὴ, ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ στρατιωτικὴ προπαρασκευὴ τοῦ ἔθνους διὰ τὸν ἀγῶνα πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του.

— Ἑλληνικαὶ περιοχαὶ ὑπὸ Λατινικὴν κυριαρχίαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας.

— Πηγαὶ διὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας.

Γ' Ἡ Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις καὶ ἡ ἔδρυσις τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος (1821-1832 μ.Χ.)

— Ἡ προπαρασκευὴ, ἡ κατάστασις τῆς Τουρκίας, αἱ δυνατότητες τῶν Ἑλλήνων, αἱ διαθέσεις τῆς Εὐρώπης.

— Ἡ ἑναρξίς τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τὰ πολεμικὰ γεγονότα κατ' αὐτὴν εἰς τὰς κυριωτέρας φάσεις των. Ἡρωϊσμοί, κατορθώματα καὶ θυσίαι τῶν Ἑλλήνων. Καταστρεπτικαὶ ἐκδηλώσεις ἐθνικῶν ἐλαττωμάτων. Αἱ μεγάλοι προσωπικότητες τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος.

— Ὁ φιλελληνισμός.

— Ἡ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου, ἡ ἐπέμβασις τῶν Προστατίδων Δυνάμεων καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας.

— Ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας : ἡ προσωπικότης του, αἱ προσπάθειαι του διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κατεστραμμένης χώρας, ἡ δολοφονία του καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα.

— Πηγαὶ διὰ τὴν περίοδον ταύτην.

III. ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερικὴ κατὰ τὸν 19^{ον} αἰῶνα.

— Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῆς συνθήκης τῆς Βιέννης μέχρι τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870.

— Τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870 μέχρι τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου.

— Πολιτικὴ διαμόρφωσις, οἰκονομικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις, ἀποικιακὴ ἐξάπλωσις, ἀνταγωνισμοί.

— Τὰ Βαλκάνια μέχρι τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

— Αἱ ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Β. Ἀμερικῆς ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας των μέχρι τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου. Διοικητικὴ ὀργάνωσις, γεωργικὴ, οἰκονομικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις.

— Τὰ κράτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

— Τὰ Γράμματα, αἱ Ἐπιστῆμαι, αἱ Τέχναι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν κατὰ τὸν 19^{ον} αἰῶνα.

IV. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

— Ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ Ὁθωνος μέχρι τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου.

Α'. Ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος.

— Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Βασιλέως Ὁθωνος.

— Ἡ ἀπόλυτος μοναρχία τοῦ Ὁθωνος.

— Ἡ Συνταγματικὴ Μοναρχία τοῦ Ὁθωνος.

— Ἡ κρατικὴ ὀργάνωσις, ἡ οἰκονομικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξις ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος.

— Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Ἰδέας.

Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος καὶ ἡ Ἑλλὰς.

— Ἡ ἔξωσις τοῦ Ὁθωνος.

— Ὁ Ὁθων καὶ ἡ Ἀμαλία ὡς Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων.

- Β'. Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τῆς Βασιλείας Γεωργίου Α'
- Ἡ Δυναστική μεταβολή. Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ βασιλέως Γεωργίου Α'
 - Ἡ ἔνωσις τῆς Ἑπτανήσου.
 - Ἡ Κρητικὴ ἐξέγερσις τοῦ 1866 καὶ τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ Ἀρκαδίου.
 - Ἡ Μεγάλη Ἰδέα καὶ οἱ Βαλκανικοὶ ἐθνικισμοί.
 - Ὁ Ρωσοτουρκικὸς πόλεμος, ἡ Συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου, ἡ προσάρτησις τῆς Θεσσαλίας καὶ τοῦ νομοῦ Ἀρτης.
 - Ὁ Χαρίλαος Τρικούπης.
 - Τὸ Κρητικὸν ζήτημα καὶ ὁ ἀτυχὴς πόλεμος τοῦ 1897.
 - Ὁ Μακεδονικὸς ἀγών.
 - Ἡ πολιτικὴ παρακμὴ καὶ ἡ Ἐπανάστασις τοῦ Στρατοῦ τοῦ 1909.
 - Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος, ἡ ὀργάνωσις τοῦ Κράτους καὶ ἡ προπαρασκευὴ διὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους.
 - Οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι. Ὁργάνωσις, διεξαγωγὴ καὶ ἀποτελέσματα αὐτῶν. Ἐλευθέριος Βενιζέλος καὶ Διάδοχος Κωνσταντῖνος.
 - Ἡ δολοφονία τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Α'. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος.
 - Ἡ Ἑλλάς δύναμις βαλκανικὴ καὶ μεσογειακὴ.

V. ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ὁ πρῶτος Παγκόσμιος πόλεμος.

- Αἷτια, ἐμπόλεμοι δυνάμεις, διεξαγωγὴ, ἀποτελέσματα.
- Ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλιών καὶ ἡ νέα πολιτικὴ διαμόρφωσις τῆς Εὐρώπης.
- Ἡ Ρωσικὴ ἐπανάστασις καὶ ἡ ἐγκατάστασις κομμουνιστικοῦ καθεστώτος εἰς τὴν Ρωσίαν.
- Ἡ συμβολὴ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν νίκην τῶν Συμμάχων.

VI. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον.

- Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν.
- Ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ.
- Ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ. Αἷτια καὶ ἀποτελέσματα.
- Ἡ συνθήκη τῆς Λωζάνης.
- Ἡ ἱστορικὴ σημασία τῆς ἐκριζώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας.

VII. ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ὁ Κόσμος μετὰ τὸν δῦο Παγκοσμίων Πολέμων

- Ἡ πολιτικὴ διαμόρφωσις.
- Ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν.
- Ἡ Οἰκονομικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις.
- Ἡ πνευματικὴ κίνησις.
- Ὁ διεθνὴς κομμουνισμὸς καὶ τὰ ὀλοκληρωτικὰ κράτη.

VIII. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

‘Η ‘Ελλάς μεταξὺ τῶν δύο Παγκοσμίων πολέμων.

- Πολιτειακαὶ μεταβολαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀνωμαλίας.
- Τὸ προσφυγικὸν πρόβλημα.
- Προσπάθειαι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας.
- ‘Η πνευματικὴ ἀνάπτυξις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

IX. ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

A’. ‘Ο Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος.

- Αἷτια, ἐμπόλεμοι δυνάμεις, διεξαγωγή, ἀποτελέσματα.
 - ‘Η πολιτικὴ διαμόρφωσις τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν Β’ Παγκόσμιον πόλεμον.
 - ‘Η δημιουργία τοῦ ‘Οργανισμοῦ ‘Ηνωμένων ‘Εθνῶν (Ο.Η.Ε.)
 - ‘Η οἰκονομικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ συμβολὴ τῆς ‘Αμερικῆς εἰς αὐτήν.
 - ‘Η δημιουργία νέων κρατῶν εἰς τὴν ‘Αφρικὴν καὶ τὴν ‘Ασίαν.
 - Αἱ ἐφευρέσεις, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ‘Επιστημῶν καὶ τῆς Τεχνικῆς.
- B’. ‘Η σύγχρονος πολιτικὴ κατὰστασις εἰς τὸν κόσμον.
- Εὐρώπη, ‘Αμερικὴ, ‘Ασία, ‘Αφρικὴ.
 - Οἱ Διεθνεῖς ‘Οργανισμοί.
 - ‘Η διεθνὴς πολιτικὴ τοῦ Κομμουνισμοῦ.
 - ‘Η ‘Ατλαντικὴ Συμμαχία.
 - Αἱ προσπάθειαι διὰ τὴν οἰκονομικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ἔνωσιν τῆς Εὐρώπης.
 - ‘Ο ρόλος τῆς ‘Αμερικῆς ὡς παγκοσμίου ἡγετικῆς δυνάμεως.

X. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

A’. ‘Η ‘Ελλάς εἰς τὸν Β’ Παγκόσμιον πόλεμον.

- ‘Η προπαρασκευὴ τῆς ‘Ελλάδος. ‘Ο βασιλεὺς Γεώργιος Β’ καὶ ὁ ‘Ιωάννης Μεταξᾶς.
- ‘Η ἐπίθεσις τῆς ‘Ιταλίας καὶ τὸ ‘Ελληνικὸν ἔπος εἰς τὴν Β. ‘Ηπειρον.
- ‘Η ἐπίθεσις τῶν Γερμανῶν καὶ τὰ ὄχυρά τῆς γραμμῆς Μεταξᾶ.
- ‘Η μάχη τῆς Κρήτης.
- ‘Η ἐχθρικὴ κατοχὴ τῆς ‘Ελλάδος καὶ ἡ καθολικὴ ἐθνικὴ ἀντίστασις.
- ‘Η συνέχισις τοῦ πολέμου ἐκτὸς τῆς ‘Ελλάδος παρὰ τὸ πλεονὲς τῶν Συμμάχων.
- ‘Η ἐκμετάλλευσις τῆς ‘Εθνικῆς ἀντιστάσεως ὑπὸ τῶν κομμουνιστικῶν ὁργανώσεων, ἐγκλήματα καὶ προδοτικαὶ ἐνέργειαι αὐτῶν.
- ‘Η ἀπελευθέρωσις τῆς ‘Ελλάδος.
- Τὸ κομμουνιστικὸν κίνημα κατὰ Δεκέμβριον 1944.
- ‘Ο βασιλεὺς Γεώργιος Β’.
- ‘Ο στρατάρχης ‘Αλέξανδρος Παπάγος.
- ‘Η συμβολὴ τῆς ‘Ελλάδος εἰς τὴν νίκην τῶν Συμμάχων.

Β'. Ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον.

— Προσπάθειαι διὰ τὴν πολιτικὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας.

— Ἡ ἐνσωμάτωσις τῆς Δωδεκανήσου.

— Ἡ πολιτικὴ τοῦ διεθνoῦς κομμουνισμοῦ ἐναντι τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ συμμοριτοπόλεμος.

— Βοήθεια τῆς Ἀμερικῆς πρὸς διαφύλαξιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς χώρας. Ἡ νίκη τῆς Ἑλλάδος.

— Ὁ βασιλεὺς Παῦλος.

— Αἱ ὑπερβολαὶ τοῦ πολιτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ αἱ δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις εἰς τὸν δημόσιον βίον τῆς χώρας (δημαγωγία, κτηρὴν δημοσιογραφία κλπ.).

— Οἱ ἐκ τοῦ κομμουνισμοῦ ἐθνικοὶ κίνδυνοι.

— Ἡ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνασυγκρότησις τῆς χώρας.

Γ'. Ὁ σύγχρονος Ἑλληνικὸς πολιτισμός.

— Ἡ Κρατικὴ ὀργάνωσις, ἡ Ἐκκλησία, ἡ Παιδεία, ὁ Ἑθνικὸς Στρατός, ἡ Γεωργία, ἡ Συγκοινωνία, ἡ Βιομηχανία, τὸ Ἐμπόριον, ἡ Ναυτιλία, αἱ Ἐπιστήμαι, αἱ Τέχναι, τὰ Γράμματα.

Δ'. Τὸ Κυπριακόν, τὸ Βορειοηπειρωτικόν.

Ε'. Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας κατὰ τὰς τρεῖς μεγάλας ἱστορικὰς περιόδους (Ἀρχαίαν, Μεσαιωνικὴν (Βυζαντινὴν), Νεωτέραν).

Παρατηρήσεις.

— Ἐκ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας θὰ ἐπιλεγῶσι μόνον τὰ σημαντικὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν κατανόησιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως, καὶ θὰ ἐκτεθῶσι μὲ συντομίαν, σαφῆνειαν καὶ γλαφυρότητα. Θὰ ἐξαίρωνται αἱ μεγάλαι προσωπικότητες καὶ τὰ παγκοσμίου σημασίας ἱστορικὰ γεγονότα, πολιτικὰ καὶ πολιτιστικά. Τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας θὰ εἶναι ἐκτενέστερα.

— Σκόπιμον εἶναι νὰ συνταχθῶσι δύο σχολικὰ ἐγχειρίδια, τὸ ἓν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ τὸ δεύτερον διὰ τὴν Γενικὴν ἱστορίαν. Οὕτω θὰ ἔχωσιν οἱ μαθηταὶ συνεχῆ τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν τῶν Νέων Χρόνων καὶ θὰ δύνανται νὰ σχηματίζωσιν εὐχερῶς σαφεῖς εἰκόνας τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ διὰ τῆς κατ' ἰδίαν μελέτης· ἐνῶ ἡ ἐνσωμάτωσις τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας εἰς ἓν ἐνιαῖον σχολικὸν ἐγχειρίδιον Γενικῆς ἱστορίας, ὡς μέχρι τοῦδε, διασπᾷ τὴν ἐνότητα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορικῆς ὕλης καὶ δυσχεραίνει τοὺς μαθητάς εἰς τὸν σχηματισμὸν σαφοῦς εἰκόνης τῆς νεοελληνικῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως.

— Τὸ ἰδιαιτέρον τοῦτο σχολικὸν ἐγχειρίδιον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ χρήσιμον ἀνάγνωσμα καὶ διὰ τὰς οἰκογενεάς τῶν μαθητῶν.

— Ἡ ἐπιλογή τῆς ὕλης κατὰ τὴν διδασκαλίαν θὰ γίνεται ἐκ τῶν δύο σχολικῶν ἐγχειριδίων κατὰ τὸ διάγραμμα τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις.

— Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ μαθήματος δέον νὰ ἐπιτελῶνται αἱ

ἀκολουθοῖ διδασκτικὰ ἐνέργειαι κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐκάστης ἐνότητος τῆς Ἱστορίας : α) ἡ προσφορὰ τῆς ἱστορικῆς ὕλης, ἡ προσφορὰ τῆς νέας ἱστορικῆς ἐνότητος. Ἡ ἐνέργεια αὕτη ἐξυπηρετεῖ τὸν ὕλικόν μόνον σκοπὸν τοῦ μαθήματος καὶ εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὰς ἐπομένους δύο ἐνέργειας, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν εἰς τὸν τελικὸν σκοπὸν τοῦ μαθήματος. β) ἡ κριτικὴ ἐπεξεργασία τῆς δοθείσης ἱστορικῆς ὕλης, ὥστε νὰ κατανοήσουν οἱ μαθηταὶ τὴν ἀλληλουχίαν καὶ τὴν συνάφειαν, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, γ) ἡ συναισθηματικὴ διέγερσις τῶν μαθητῶν καὶ ἡ δημιουργία εἰς αὐτοὺς βιωμάτων καὶ βουλευτικῶν παρορμησέων, ὥστε νὰ συναισθανθῶν οὗτοι ὅτι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐγνώρισαν, κατενόησαν καὶ ἡρμήνευσαν, ἀφοροῦν εἰς τὴν μοῖραν τοῦ ἔθνους των, ἐπομένως καὶ εἰς τὴν ἰδικήν των μοῖραν, καὶ νὰ ἀποκτήσουν τὴν συνείσθησιν ὅτι ἔχουν καὶ αὐτοὶ προσωπικὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἱστορικὴν μοῖραν τοῦ ἔθνους των καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του. Ἡ τρίτη αὕτη ἐνέργεια δύνανται καὶ νὰ διασταυροῦνται κατὰ τὴν διδασκαλίαν πρὸς τὰς δύο προηγουμένας.

— Ὁ διδάσκων εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν του πρέπει νὰ μὴ παραλείπῃ νὰ χρησιμοποίῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐποπτικὰ μέσα, ὥστε ἡ διδασκαλία νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαραίτητον ἐποπτικότητα (χάρται, εἰκόνες, σχεδιαγράμματα, χρονολογικοὶ πίνακες, γενεαλογικὰ δένδρα, ἐπισκέψεις ἀρχαιολογικῶν καὶ ἱστορικῶν τόπων κ.λ.π.). Ἐπίσης εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν πρέπει νὰ τηροῦνται αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς βιωματικότητος, τῆς αὐτενεργείας, τῆς συνολικότητος.

— Ὁ διδάσκων πρέπει νὰ προγραμματίζῃ τὴν διδασκτικὴν του ἐργασίαν ἐπὶ τοῦ μαθήματος δι' ὅλον τὸ διδασκτικὸν ἔτος. Οὕτω θὰ κατανείμῃ τὴν διδασκτικὴν ἱστορικὴν ὕλην εἰς ἐνότητας ἀντιστοίχους πρὸς τὰς ὥρας διδασκαλίας καὶ θὰ μεριμνήσῃ ὥστε νὰ διδαχθῇ ὅλη ἡ διδασκτέα ὕλη. Ἐν περιπτώσει περικοπῆς τῶν ὥρῶν διδασκαλίας θὰ συμπύκνῃ ὀρισμένους ἐνότητας, περιοριζόμενος εἰς τὰ οὐσιώδη καὶ παραλείπων τὰ δευτερεύοντα. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπονται ἄλλατα, διὰ τῶν ὁποίων καθίσταται ἀδύνατος ἡ κατανόησις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἀλληλουχίας καὶ τῆς συναφείας τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐπίσης ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπονται κενὰ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορικῆς ὕλης ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν.

— Ὁ διδάσκων, διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ ἀποδοτικῶς τὸ ἔργον του κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου, πρέπει νὰ κατέχῃ καλῶς τὴν διδασκτέαν ἱστορικὴν ὕλην (ἀντὼν ταύτην οὐ μόνον ἐκ τῶν σχολικῶν ἐγχειριδίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιστημονικῶν βοηθημάτων), τὰ θεωρητικὰ καὶ τὰ μεθοδολογικὰ προβλήματα τῆς Ἱστορίας καὶ τὴν Εἰδικὴν Διδακτικὴν τοῦ μαθήματος. Ἐπίσης πρέπει νὰ χρησιμοποίῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα βοηθητικὰ μέσα.

Σημειώσεις : Χρήσιμον εἶναι νὰ ἐκδοθῶσιν Ἱστορικαὶ Ἀνθολογίαι διὰ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, διὰ τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν καὶ διὰ τὴν Νεωτέραν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ἐκάστη τούτων θὰ περιλαμβάνῃ ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν μὲ βραχεῖας εἰσαγωγικὰς σημειώσεις καὶ ὀλίγα ἐρμηνευτικὰ σχόλια. Οὕτω ἡ διδασκαλία ἐκάστης μεγάλης ἱστορικῆς ἐνότητος θὰ συμπληροῦνται καὶ διὰ τῆς ἀναδρομῆς εἰς τὰς πηγάς. Προκειμένου περὶ ἀρχαίων κειμένων μὴ προσιτῶν γλωσσικῶς εἰς τοὺς μαθητὰς ἢ περὶ νεωτέρων κειμένων ξενολόγῶσων, ἡ Ἀνθολογία δέον νὰ περιλαμβάνῃ καὶ ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

ΤΑΞΕΙΣ Α', Β', Γ'.

—Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

6. ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

1. Σκοπὸς :

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι νὰ εἰσαχθῶσιν οἱ μαθηταί, βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων φρονηματοστικῶν μαθημάτων, εἰς τὴν σύγχρονον ὀργάνωσιν τοῦ κοινωνικοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, νὰ συνειδητοποιήσωσι τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν μελῶν τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ νὰ καταστῶσιν ἱκανοὶ νὰ ἐνταχθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Κοινότητος ὡς δημιουργικὰ καὶ χρήσιμα μέλη αὐτῆς, ἱκανοὶ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν διατήρησιν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ Ἑθνους.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Γ'.

Α'. Κοινωνικὴ ἀγωγή. Ὁ ἄνθρωπος ὡς πνευματικὸν καὶ κοινωνικὸν ὂν. Ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου. — Ἡ οἰκογένεια ὡς φυσικὴ κοινότης καὶ κύτταρον τῆς κοινωνίας. Ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ. — Τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, δικαιώματα καὶ καθήκοντα αὐτῶν. Ἡ παράδοσις τῆς Ἑλληνικῆς οἰκογενείας.

Ἡ εὐρυτέρα τῆς οἰκογενείας κοινωνικὴ διάρθρωσις. Ἡ συμβιωτικὴ Κοινότης. Τὸ χωρίον, ἡ κομόπολις, ἡ πόλις. Ἡ ἐπαγγελματικὴ ὀργάνωσις τῆς συμβιωτικῆς Κοινότητος. Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ ἐν τῇ συμβιωτικῇ Κοινότητι. Ἡ Ἐκκλησία — τὸ Σχολεῖον — ἡ Διοίκησις. Οἱ συνεταιρισμοὶ καὶ οἱ σύλλογοι, ἐπαγγελματικοὶ καὶ πολιτιστικοί. Βασικὰ ἔργα ἐν τῇ συμβιωτικῇ Κοινότητι. Ἡ ὕδρευσις, ὁ φωτισμός, ἡ συγκοινωνία, ἡ πολεοδομία, ἡ ὁδοποιΐα, τὰ κέντρα ἀναπαύσεως, ψυχαγωγίας, ὕμνης κ.λπ.

Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἀτόμου ἐν τῇ συμβιωτικῇ Κοινότητι.

Δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸ φυσικὸν περιβάλλον πρὸς τοὺς θεσμοὺς, πρὸς τὰ κοινὸνχρηστικά ἔργα. — Ὁ σεβασμὸς τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἄλλου καὶ ὁ αὐτοσεβασμὸς. Τὸ ἐπάγγελμα, μελέτη καὶ ἀνάλυσις τοῦ ἐπαγγέλματος, ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπαγγέλματος. Καθήκοντα ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος. Οἱ κατὰ τόπους εὐεργεταί.

Β'. Ἐθνικὴ ἀγωγή. — Ἡ συγκρότησις τῆς Κοινωνίας εἰς Κράτος. Ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους — χώρα — λαὸς — ἐξουσία. Ἡ ἔννοια τοῦ Ἑθνους. Κράτη πολυεθνικὰ καὶ κράτη ἐθνικά. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Θεμελιώδη πνευματικὰ γνωρίσματά του. Τὸ Νεοελληνικὸν Κράτος κατ' ἐξοχὴν ἐθνικόν

κράτος. Ἡ πατρίς — τὰ Ἐθνικά σύμβολα. — Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ ἡ εἰσφορά του εἰς τὸν πολιτισμὸν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ὡς ἔννοια εὐρυτέρα καὶ υπερτέρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. — Τὰ καθήκοντα τοῦ Ἑλλήνος πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ Ἔθνος του. Γ'. Πολιτεία καὶ ἀγωγὴ. Κράτος καὶ πολιτεύμα. Τὰ πολιτεύματα καὶ οἱ πολῖται εἰς τὰ ἀσιατικά κράτη. Ὁ ἄνθρωπος — πολίτης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τὰ πολιτεύματα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα· τὰ ὀρθὰ καὶ αἱ παρεκβάσεις των. Τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν σύστημα τοῦ Μεσαίωνα. — Ἡ διαμόρφωσις τῶν πολιτευμάτων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Τὰ σύγχρονα κοινωνικά καὶ πολιτικά συστήματα. Ὁ φασισμὸς, ὁ ἐθνικοσασιαλισμὸς, ὁ κομμουνισμός. — Τὸ ἀστικὸν Δημοκρατικὸν σύστημα. Τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα. Τὰ πολιτικά κόμματα. — Ἡ ὁργάνωσις τοῦ συγχρόνου ἀστικοῦ Κράτους. Θεμελιώδεις θεσμοὶ αὐτοῦ.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Οἱ θεμελιώδεις θεσμοὶ ἐν αὐτῷ. — Τὸ Σύνταγμα. Ὁ ἀνώτατος ἄρχων. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Ἡ Κυβέρνησις. Τὸ Δίκαιον· Ἡ Δικαιοσύνη (γενικὴ, διοικητικὴ, φορολογικὴ). Ἡ Παιδεία. Τὰ πνευματικά ἱδρύματα. Ὁ ἐθνικὸς στρατός. Τὰ σώματα ἀσφαλείας. Ἡ ὑγεία, ἡ κοινωνικὴ πρόνοια, ἡ προστασία τῆς ἐργασίας. Οἰκονομικὰ ἀγαθὰ καὶ οἰκονομικὴ ὁργάνωσις. Ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον, ἡ ναυτιλία, ἡ βιοτεχνία, ἡ βιομηχανία, αἱ Τράπεζαι. Ἡ συγκοινωνία. Κράτος καὶ πολῖται ἐν τῇ οἰκονομικῇ ὁργάνωσει. Τὰ Δημόσια Οἰκονομικά. Ἡ ὁργάνωσις τῆς Κρατικῆς διοικήσεως. Αὐτόνομοι ὁργανισμοὶ. Δ.Ε.Η. — Ο.Τ.Ε. καὶ κ.λπ. Αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις. Τοπικὴ αὐτοδιοίκησις. Δῆμος. Κοινότης.

Ἡ Ἐκκλησία ὡς θρησκευτικὸς, ἐθνικὸς καὶ πολιτιστικὸς παράγων. Κράτος καὶ Ἐκκλησία. Προστασία τῶν πολιτῶν ἐκ τῆς καταχρήσεως τῆς ἐξουσίας τοῦ Κράτους. Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν ἐναντι τοῦ Κράτους. Αἱ ἐλευθερίαι τοῦ πολίτου, ἀτομικαί, πολιτικαί, ἠθικαί, κοινωνικαί, οἰκονομικαί. Ἐκτασις, ὅρια αὐτῶν. Οἱ ἐκ τῶν καταχρήσεων τῶν ἐλευθεριῶν κίνδυνοι διὰ τὸ ἐθνικὸν σύνολον. Προστασία τοῦ Κράτους καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τῶν ἐλευθεριῶν ὑπὸ τῶν πολιτῶν. Ἡ δημαγωγία καὶ ἡ ἀναρχία.

— Ἡ κοινὴ γνώμη : παράγοντες ἐπιδρῶντες εἰς τὴν κοινὴν γνώμην : ὁτύπος, τὸ ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις, τὸ θέατρον, ὁ κινηματογράφος, τὰ προπαγανδιστικά ἔντυπα. Αἱ δυσμενεῖς ἐκ τούτων ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς νεολαίας καὶ τὰ ἀπαραίτητα προφυλακτικὰ μέτρα.

Τὰ σύγχρονα μέσα ψυγαγωγίας. Αἱ ὑπερβολαὶ καὶ παρεκτροπαὶ αὐτῶν καὶ ἡ ἐκ τούτων προφύλαξις τῆς νεολαίας. Κοινωνικά ἑλαττώματα : ἀλκοολισμός, χαρτοπαιξία, ἀσωτεία, ἐκφυλισμός κ.λπ.

— Ὁ κομμουνισμὸς ὡς ἐθνικὸς κίνδυνος.

Αἱ διεθνεῖς σχέσεις τῶν Κρατῶν. Διεθνὲς δίκαιον, διεθνεῖς συμβάσεις καὶ συμμαχίαι. Αἱ διεθνεῖς ὁργανώσεις. Ο.Η.Ε. καὶ παραρτήματα αὐτοῦ, ΝΑΤΟ, Κοινὴ ἀγορά, Διεθνὴς Ἐρυθρὸς Σταυρός.

Παρατηρήσεις. Τὸ σχολικὸν βιβλίον πρέπει νὰ γραφῇ οὐχὶ ὡς ξηρὰ δεοντολογία, ἀλλ' ὡς τερπνὸν ἀνάγνωσμα δυνάμενον νὰ ἀσκήσῃ βιωματι-

κάς επιδράσεις. Παραλλήλως πρὸς αὐτὸ πρέπει νὰ ἐδραχθῇ ἀνθολογία ἐκλεκτῶν κειμένων ἀναφερομένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς θέματα ἀγωγῆς. Ἐκ τούτων θὰ γίνεταί κατὰ περίπτωσιν ἐλευθέρᾳ ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία πρὸς δημιουργίαν εἰς τοὺς μαθητὰς βιωμάτων κοινωνικῆς, ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς.

Πρακτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὰ ἔργα κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς.

Τὸ μάθημα θὰ διδασχθῇ, λόγῳ τῆς φύσεώς του καὶ πρὸς ἀποφυγὴν παρανοήσεων κατὰ τὴν διδασκαλίαν του, μόνον ἐφ' ὅσον ἐγκριθῇ καὶ ἐκδοθῇ ἐπίσημον σχολικὸν βιβλίον. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τούτου, ἡ σχετικὴ ὥρα θὰ διατεθῇ εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ὁποίας θὰ γίνεταί καὶ πολιτικὴ ἀγωγή ἐπ' εὐκαιρίᾳ.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Τάξις Γ'.

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

7. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας εἶναι :

α) Νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς μαθητὰς, ὅσον τὸ δυνατόν, πληρεστέραν εἰκόνα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐν τῷ συνόλῳ τῆς καὶ κατὰ περιοχάς, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐν αὐτῇ διαβίωσιν τῶν ἀνθρώπων.

β) Νὰ καταδείξῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος διὰ τῆς ἐκτελέσεως τεχνικῶν καὶ ἄλλων πολιτιστικῶν ἔργων.

γ) Νὰ καλλιεργῇ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν καὶ τὴν πατρίδα καὶ νὰ διεγείρῃ τὸ εἰδικὸν διαφέρον αὐτῶν διὰ τὴν διατήρησιν καὶ διαφύλαξιν τῆς ἰδιαιτέρας μορφῆς τοῦ ἑλληνικοῦ τοπίου ὡς φυσικοῦ βάθρου τῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

δ) Διὰ τῆς γνωριμίας τῶν ἄλλων γεωγραφικῶν περιοχῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς διαβιούντων λαῶν νὰ καλλιεργῇ εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀμοιβαίας κατανόησεως, βοήθειας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν λαῶν.

ε) Νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς πηγὰς τοῦ φυσικοῦ πλούτου τῆς χώρας καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, ἐν συσχετισμῷ καὶ συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας, καὶ τὴν σημασίαν τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ.

ΤΑΞΙΣ Α'.

Διδακτέα ὕλη :

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατασκευὴ τῆς Γῆς. Λιθόσφαιρα. Ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς. Πετρώματα. Κυριώτερα πετρώματα ἀπαντῶντα ἐν Ἑλλάδι.

Διαμόρφωσις τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τῆς Γῆς. Διάβρωσις τοῦ ἐδάφους ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν ὑδάτων. Μεταφορικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος. Προσχώσεις.

Κλίμα. Παράγοντες αὐτοῦ. Εἶδη κλιμάτων ἀπαντῶντα ἐν Ἑλλάδι.

Χάρται, εἶδη χαρτῶν, κλίμαξ χάρτου.

Η ΕΛΛΑΣ

Ἐξέτασις τῆς Ἑλλάδος κατὰ μεγάλας Γεωγραφικὰς περιοχάς. Ἀττικὴ, Στερεὰ Ἑλλάς, Εὐβοία, Πελοπόννησος, Θεσσαλία, Ἡπειρος, Μακεδονία, Δυτικὴ Θράκη, Νῆσοι Ἰονίου πελάγους, Νῆσοι Αἰγαίου πελάγους, Κρήτη, Δωδεκάνησος, Κύπρος.

Ἐκαστον ἐκ τῶν μεγάλων τούτων γεωγραφικῶν τμημάτων τῆς χώρας (π.χ. ἡ Πελοπόννησος) θὰ διαιρῆται εἰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ ὅποια θὰ ἐξετάζονται κεχωρισμένως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν αἰτιωδῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων (ἀπὸ φυσικογεωγραφικῆς ἀπόψεως), κατόπιν δὲ θὰ ἐξετάζεται ἡ διοικητικὴ διαίρεσις τῆς περιοχῆς, αἱ πόλεις κλπ.).

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θέσις, ἔκτασις, μορφή τοῦ ἐδάφους, ποταμοί, λίμναι, φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἑλλάδος.

Κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Οἰκονομικὴ ζωὴ, γεωργία, κτηνοτροφία, ἀλιεία, δασοκομία, ὀρυκτορυχία, βιομηχανία, ἐμπόριον, συγκοινωνίαι, ἐμπορικὸν ναυτικόν.

Κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐκκλησία. Ἐκπαίδευσις. Ἑλληνισμὸς τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Τουρισμός. Ἡ Ἑλλάς ὡς μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινότητος.

ΤΑΞΙΣ Β'.

Α. Στοιχεῖα Φυσικῆς Γεωγραφίας

Ἡ Γῆ ὡς οὐράνιον σῶμα. Σχῆμα καὶ μέγεθος τῆς Γῆς. Ἀπλανεῖς ἀστέρες. Ἡλιακὸν σύστημα. Ὅριζων, Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Περιστροφή τῆς Γῆς περὶ ἄξονα. Ἄξων καὶ πόλοι τῆς Γῆς. Ἰσημερινός, Μεσημβρινοί, Παράλληλοι κύκλοι, Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος. Ἡμέρα καὶ νύξ.

Κίνησις τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον. Ἐκλειπτικὴ, ἰσημερίαι, ἡλιοστάσια, τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι. Διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Ἐποχὰι τοῦ ἔτους. Ζῶναι τῆς Γῆς. Ἡλιακὴ ἡμέρα. Τοπικὴ καὶ διεθνὴς ὥρα. Ἡμερολόγιον. Ἰουλιανὸν καὶ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

Κατανομή τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ἡ ξηρά. Μορφολογία τῆς ξηρᾶς. ὄρη, ὀροπέδια, πεδιάδες, ποταμοὶ καὶ λίμναι.

Ἡ θάλασσα. Ζῶναι τῆς θαλάσσης, πυθμὴν τῶν θαλασσῶν, σύστασις τοῦ θαλασσίου ὕδατος, κινήσεις τῆς θαλάσσης, κύματα, θαλάσσια ρεύματα, ρεῦμα τοῦ Κόλπου, παγετώνες.

Ἡ ἀτμόσφαιρα. Σύστασις, ὕψος, στρώματα, κινήσεις τῆς ἀτμοσφαίρας, ἄνεμοι, εἶδη ἀνέμων, νέφη, βροχαί, κλίμα, παράγοντες τοῦ κλίματος, κατηγορίαι κλιμάτων.

Γεωγραφικὴ κατανομή τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς. Γηγενὲς θερμότης. Πτυχώσεις καὶ ρήγματα. Σεισμοί. Ἡφαίστεια. Θερμαὶ πηγαί. Κυριώτεραι ἱαματικαὶ πηγαί τῆς Ἑλλάδος. Διαβρωτικὴ καὶ μεταφορικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀνέμου. Σύντομος ἱστορία τῆς Γῆς. Γεωλογικοὶ αἰῶνες. Ἡλικία τῆς Γῆς.

Β'. Η ΕΥΡΩΠΗ (πλὴν τῆς Ἑλλάδος)

Θέσις, ὄρια, ἔκτασις τῆς Εὐρώπης. Ὅριζόντιος καὶ κάθετος διαμελισμός. Ὑδατογραφία, κλίμα, χλωρίς καὶ πανὶς τῆς Εὐρώπης.

Ἐξέτασις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἠπείρου κατὰ μεγάλας φυσικὰς περιοχάς, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς βαλκανικῆς χερσονήσου.

1) Νότιος Εὐρώπη (Βαλκανικὴ, Ἰταλικὴ καὶ Ἰσπανικὴ χερσονήσος).

2) Κεντρικὴ Εὐρώπη.

3) Δυτικὴ Εὐρώπη.

4) Σκανδιναυικαὶ χῶραι (Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Φιλανδία, Ἰσλανδία).

5) Ἀνατολικὴ Εὐρώπη (Πολωνία, Ρουμανία, Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία).

Ἐκάστη μεγάλη φυσικὴ περιοχὴ θὰ ἐξετάζηται ὡς γεωγραφικὴ ἐνότης ἀπὸ φυσικογεωγραφικῆς ἀπόψεως, ἐν συνεχείᾳ δὲ θὰ ἐξετάζωνται τὰ ἐν αὐτῇ Κράτη ἀπὸ ἀπόψεως πληθυσμοῦ, ἀσχολιῶν τῶν κατοίκων, οἰκονομικῆς ζωῆς κ.λ.π.).

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ ἐθνολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Εὐρωπαϊκὴ κοινὴ ἀγορά.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ (πλὴν τῆς Εὐρώπης)

Ἐξέτασις τῶν ἡπείρων Ἀσίας, Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς, Ὠκεανίας καὶ Ἀνταρκτικῆς κατὰ μεγάλας φυσικὰς περιοχάς.

Ι. Ἀσία. Νοτιοδυτικὴ ἢ πρόσω Ἀσία (Μικρὰ Ἀσία, χῶραι ἐγγὺς ἀνατολῆς. Ἀραβικὴ χερσονήσος). Νότιος Ἀσία (ὀροπέδιον τοῦ Ἰράν, Ἀφγανιστάν, Ἰνδία). Νοτιοανατολικὴ Ἀσία (Ἰνδοκίνα, Μαλαισία, Ἰνδονησία, Φιλιππῖναι) Ἀνατολικὴ Ἀσία. Κεντρικὴ Ἀσία. Βόρειος καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας.

II. Ἀφρική. Βόρειος Ἀφρική. Δυτική Ἀφρική. Κεντρική ἢ Ἰσημερινή Ἀφρική. Ἀνατολική Ἀφρική. Νότιος Ἀφρική. Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς. Γενική ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς.

III. Ἀμερική. Βόρειος Ἀμερική. Ἀρκτική Βόρειος Ἀμερική, Καναδάς, Ἀλάσκα, Γροιλανδία, Ἦνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Κεντρική Ἀμερική, νῆσοι Μπαχάμαι καὶ Ἀντίλλαι. Νότιος Ἀμερική. Χῶραι τῶν Ἀνδεων, βαθύπεδα καὶ Ἀνατολικαὶ χῶραι, Γῆ τοῦ πυρός, νῆσοι Φάκλανδ. Γενική ἀνασκόπησις τῆς Ἀμερικῆς.

IV. Ὠκεανία. Αὐστραλία. Νέα Ζηλανδία. Μελανησία, Μικρονησία, Πολυνησία.

V. Ἀνταρκτική.

Ἀρκτική περιοχή.

Ὁδηγίαι :

Ἐκάστη φυσικὴ περιοχή θὰ ἐξετάζεται ἀπὸ φυσικογεωγραφικῆς ἀπόψεως, ἐν συνεχείᾳ δὲ θὰ ἐξετάζωνται τὰ ἐν αὐτῇ Κράτη. (Πληθυσμός, οἰκονομικὴ ζωὴ κλπ.).

Ἐκ τῶν κρατῶν θὰ ἐξετάζωνται ἀναλυτικώτερον τὰ σπουδαιότερα, διὰ δὲ τὰ λοιπὰ θὰ γίνεται σύντομος περιγραφή. Ἰδιαιτέρα σημασία θὰ δοθῇ εἰς τὰ κράτη τῆς περιοχῆς Μεσογείου τὰ γειτνιάζοντα μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Ἑλλάδος

Φυσικογεωγραφικὴ ἐξέτασις τῆς Ἑλλάδος. Κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς περιοχῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερον. Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἐκκλησία. Ἐκπαίδευσις. Ἑλληνισμός τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Ἡ Ἑλλάς ὡς μέλος τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινότητος. Σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν οἰκονομικὴν κοινότητα.

Γενικαὶ παρατηρήσεις

— Τὸ πρόγραμμα θὰ ἰσχύσῃ ἀπὸ τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1968-69 διὰ τὴν πρώτην τάξιν, ἀπὸ τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1969-70 διὰ τὴν Α' καὶ Β' τάξιν καὶ ἀπὸ τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1970-71 καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις.

— Κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1968-69 διὰ τὴν Β' καὶ Γ' τάξιν καὶ κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1969-70 διὰ τὴν Γ' τάξιν θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἥδη ἐν ἰσχύϊ πρόγραμμα (Β' Τάξις Αἱ Ἠπειροὶ, Τρίτη τάξις Ἑλλάς).

— Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐποπτικὰ μέσα (χάρται, εἰκόνες, στατιστικοὶ πίνακες κ.λ.π.).

Ἑσπερινὸν Γυμνάσιον

Τάξεις Α.Β.Γ.

Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διαιτιθέμενον χρόνον.

8ον ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Σκοποί τῆς διδασκαλίας τῶν μαθηματικῶν εἶναι :

1. Ἡ διέγερσις καὶ συνειδητοποίησις τοῦ *a. priori* γεωμετρικοῦ ἐφοδίου τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος με ἀφορμὰς τὰ ἐκ τῆς ἐμπειρίας προβαλλόμενα γεωμετρικὰ προβλήματα καὶ ειδικώτερον ἡ ἀκριβῆς ἀντίληψις τῶν ιδιοτήτων τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων καὶ τῶν μεταξύ αὐτῶν σχέσεων.
2. Ἡ ἐκμάθησις τρόπων ἀριθμητικοῦ λογισμοῦ.
3. Ἡ ἐκμάθησις τρόπων εὐρέσεως γενικῶν ἐγγραμμάτων τύπων, οἱ ὅποιοι νὰ παρέχουν ἀριθμούς, ἱκανοποιῶντας δοθέντας ὅρους.
4. Ἡ ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν πάσης φύσεως σκέψεων των κατὰ τρόπον μονοσήμαντον καὶ σαφῆ καὶ εἰς τὴν ἀπόδειξιν αὐτῶν κατὰ τὸ μαθηματικὸν ὑπόδειγμα, πρὸς πρόληψιν παρανοήσεων καὶ συγχύσεων.

ΤΑΞΙΣ Α'

Ἀριθμητικὴ

Ὡραι 3

Ἐκ τῆς θεωρίας τῶν συνόλων

Ἡ ἔννοια τοῦ συνόλου καὶ ὁ καθορισμὸς αὐτοῦ. Στοιχεῖα τοῦ συνόλου. Ἡ ἔννοια τοῦ πεπερασμένου συνόλου διὰ παραδειγμάτων. Διμελῆ καὶ μονομελῆ σύνολα. Τὸ κενὸν σύνολον. Συμβολισμὸς τοῦ συνόλου. Ὑποσύνολα βασικοῦ συνόλου καὶ σχέσεις αὐτῶν. Γραφικὴ παράστασις συνόλου. Ἴσα σύνολα. Μονοσήμαντος καὶ ἀμφιμονοσήμαντος ἀντιστοιχία. Ἰσοδύναμα σύνολα. Τομὴ συνόλων. Ἐνωσις συνόλων. Ἰδιότητες ἐνώσεως καὶ τομῆς. Σύνολα ξένα πρὸς ἄλληλα. Συμπλήρωμα συνόλου ὡς πρὸς ὑπερσύνολον. Διατεταγμένον ζεύγος.

Ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ἀριθμῶν.

Τὸ σύνολον τῶν φυσικῶν ἀριθμῶν. Ἡ ἔννοια τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν στοιχείων ἐνὸς συνόλου. Πληθικὸς ἀριθμὸς συνόλου. Πεπερασμένα καὶ μὴ πεπερασμένα σύνολα. Ὁ ἀριθμὸς μηδέν. Τὸ σύνολον τῶν ἀκεραίων τῆς Ἀριθμητικῆς. Συμβολισμὸς αὐτῶν διὰ τῶν ἀραβικῶν ψηφίων. Χρῆσις γραμμάτων διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν. Τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀριθμήσεως. Ἑλληνικὴ γραφὴ τῶν ἀριθμῶν. Ρωμαϊκὴ γραφὴ. Ἡ ἔννοια τῆς ἰσότητος καὶ ἀνισότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν. Ἰδιότητες. Τὸ σύνολον τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν ὡς διατεταγμένον σύνολον.

Αἱ πράξεις εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν.

Ἡ πράξις τῆς προσθέσεως. Ἰδιότητες : (Ἐπάρξεως ἀθροίσματος δύο ἀκεραίων, μονότροπος, μεταθετικὴ, προσεταιριστικὴ, ὑπάρξεως οὐδετέρου στοιχείου). Ἀθροισμα τριῶν ἢ περισσοτέρων ἀκεραίων καὶ γενικεύσις τῶν ιδιοτήτων τῆς προσθέσεως.

Ἡ πράξις τῆς ἀφαιρέσεως. Ἡ ἐξίσωσις $\beta + \chi = \alpha$ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀφαιρέσεως. Ἡ ἀφαίρεσις ὡς πρᾶξις ἀντίστροφος τῆς προσθέ-

σεως. Εὔρεσις τοῦ ἀριθμοῦ χ ἐκ τῶν ἐξισώσεων: $\chi - \beta = \alpha$, $\alpha - \chi = \beta$. Ἰδιότητες τῆς ἀφαιρέσεως. Ἀριθμητικαὶ παραστάσεις. Ἡ σημασία τῆς παρενθέσεως.

Ἡ πρᾶξις τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Ἰδιότητες: (Ἐπάρξεως γινομένου δύο ἀκεραίων, μονότροπος μεταθετική, προσεταιριστική, ὑπάρξεως οὐδετέρου στοιχείου). Ἡ ἐπιμεριστικότητα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὡς πρὸς τὴν πρόσθεσιν καὶ τὴν ἀφαίρεσιν. Γινόμενον τριῶν ἢ περισσοτέρων παραγόντων. Ἰδιότητες. Πολλαπλάσια ἀκεραίου.

Ἡ πρᾶξις τῆς διαιρέσεως ἀκεραίου διὰ φυσικοῦ ἀριθμοῦ. Ἡ ἐξίσωσις $\alpha\chi = \beta$ ($\alpha \neq 0$) καὶ τὸ πρόβλημα τῆς διαιρέσεως. Ἡ διαιρέσις ὡς πρᾶξις ἀντίστροφος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Ἡ ἀτελής διαιρέσις, τὸ ἀκέραιον πηλίκον καὶ ὁ ὅρισμός τοῦ ὑπολοίπου ἐκ τῶν συνθηκῶν $\Delta = \delta\pi + \upsilon$, $0 \leq \upsilon$. Ἰδιότητες τῆς διαιρέσεως. Περὶ τῶν διαιρέσεων: $0:\alpha$, $0:0$, $\alpha:0$, $\alpha:1$, $\alpha:\alpha$, $(\alpha:\Phi)$.

Ἡ τεχνικὴ τῶν πράξεων εἰς τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀριθμήσεως.

Ἐξήγησις τῆς τεχνικῆς τῆς ἐκτελέσεως τῆς προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως. Προβλήματα ἐπιλύμενα διὰ τῶν πράξεων τῆς προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως. Ἐξήγησις τῆς τεχνικῆς τῆς ἐκτελέσεως τῆς πράξεως τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Συντομίαι περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ, ὅταν ὁ εἰς τῶν παραγόντων εἶναι 10, 100, 1000... ἢ ὁ 9, 99, 999, ... ἢ ὁ 11, 101, 1001, ... Ἐξήγησις τῆς τεχνικῆς τῆς ἐκτελέσεως τῆς διαιρέσεως. Προβλήματα ἐπιλύμενα διὰ τῶν 4 πράξεων.

Ἀσκήσεις καὶ ἐφαρμογαὶ τῶν ιδιοτήτων τῶν 4 πράξεων.

Δυνάμεις ἀκεραίων ἀριθμῶν. Ἡ ἔννοια τῆς δυνάμεως α^n ὅπου α ἀκέραιος καὶ n φυσικὸς καὶ $n \geq 2$. Ἰδιότητες τῶν δυνάμεων. Ἐπέκτασις τῆς ἐννοίας τῆς δυνάμεως διὰ $n = 1$ καὶ $n = 0$. Τετράγωνον ἀθροίσματος ἢ διαφορᾶς δύο ἀκεραίων. Χρῆσις τῶν δυνάμεων τοῦ 10 εἰς τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀριθμήσεως. Δυαδικὸν σύστημα ἀριθμήσεως καὶ χρῆσις τῶν δυνάμεων τοῦ 2 εἰς αὐτό.

Διαιρετότης. Διαιρέται ἀκεραίου ἀριθμοῦ. Πρῶτοι καὶ σύνθετοι φυσικοὶ ἀριθμοί. Κόσκινο τοῦ Ἐρατοσθένους. Ἰδιότητες διαιρετῶν ἀκεραίου. Κριτήρια διαιρετότητος διὰ α) 10, 100, 1000, ... β) 2 ἢ 5, γ) 4 ἢ 25, δ) 3 ἢ 9. Ἀνάλυσις φυσικοῦ συνθέτου ἀριθμοῦ εἰς γινόμενον πρῶτων παραγόντων. Κοινὸι διαιρέται καὶ Μ.Κ.Δ. ἀκεραίων ἀριθμῶν. Ἰδιότητες. Ἀλγόριθμος τοῦ Εὐκλείδου. Εὔρεσις Μ.Κ.Δ. ἀκεραίων δι' ἀναλύσεως τούτων εἰς γινόμενον πρῶτων παραγόντων. Κοινὰ πολλαπλάσια καὶ Ε.Κ.Π. ἀκεραίων ἀριθμῶν.

Κλασματικοὶ ἀριθμοί. Ἡ κλασματικὴ μονάς. Ὁ κλασματικὸς ἀριθμὸς ὡς ἀκέραιον πολλαπλάσιον τῆς κλασματικῆς μονάδος. Ὁμώνυμοι καὶ ἑτερόνυμοι κλασματικοὶ ἀριθμοί. Γινόμενον ἀκεραίου ἐπὶ κλασματικὸν καὶ ἀντιστρόφως. Ἡ σχέσις τῆς ἰσότητος καὶ αἱ ιδιότητες αὐτῆς. Κλάσεις ἰσοδυναμίας εἰς τὸ σύνολον τῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν. Ὁ κλασματικὸς ἀριθμὸς ὡς πηλίκον διαιρέσεως. Τροπὴ ἑτερονύμων κλασματικῶν ἀριθμῶν εἰς ὁμώνυμους. Ἡ σχέσις τῆς ἀνισότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν.

Τὸ σύνολον τῶν ρητῶν ἢ συμμέτρων ἀριθμῶν. Αἱ 4 πράξεις εἰς τὸ σύνολον τῶν ρητῶν ἀριθμῶν. Ἡ διατήρησις τῶν ιδιοτήτων τῶν πράξεων τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν εἰς τὸ σύνολον τῶν ρητῶν ἀριθμῶν. Ἀκεραία δύναμις κλασματικοῦ ἀριθμοῦ. Γραφικὴ παράστασις τοῦ ρητοῦ ἀριθμοῦ εἰς τὴν ἡμιευθεῖαν. Ὁ κλασματικὸς ἀριθμὸς ὡς διατεταγμένον ζεύγος ἀκεραίων ἀριθμῶν. Προβλήματα ἐπιλυόμενα διὰ τῶν τεσσάρων πράξεων τῶν ρητῶν ἀριθμῶν. Λύσεις προβλημάτων διὰ τῆς μεθόδου ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα. Λύσεις προβλημάτων μετὰ τὴν βοήθειαν ἐξισώσεων.

Δεκαδικοὶ ἀριθμοὶ.

Αἱ τέσσαρες πράξεις ἐπὶ τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν. Τροπὴ κλασματικοῦ ἀριθμοῦ εἰς δεκαδικὸν τοιοῦτον καὶ ἀντιστρόφως. Περιοδικοὶ δεκαδικοὶ ἀριθμοί. Περὶ τοῦ λόγου δύο εὐθυγράμμων τμημάτων. Μέτρον εὐθυγράμμου τμήματος.

Συμμιγεῖς ἀριθμοὶ. Πράξεις καὶ προβλήματα.

Γεωμετρία

Ὡραι 2

Εἰσαγωγή. Ἡ ἐποπτικὴ ἔννοια τοῦ στερεοῦ σώματος. Μετάβασις ἐκ τῆς ἐποπτικῆς ἐννοίας τοῦ φυσικοῦ στερεοῦ δι' ἐπιλογῆς τῶν κοινῶν καὶ κυρίων γνωρισμάτων εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ γεωμετρικοῦ στερεοῦ. Ἀνάλογος μετάβασις εἰς τὰς ἀντιστοίχους γεωμετρικὰς ἐννοίας τῆς ἐπιφανείας, τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ σημείου. Τὸ γεωμετρικὸν σχῆμα ὡς σύνολον σημείων. Ἡ ἰσότης τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων.

Ἡ ἐποπτικὴ ἔννοια τῆς εὐθείας καὶ τὰ ἀξιώματα αὐτῆς. Ἰδιότητες. Ἡ εὐθεῖα ὡς σύνολον σημείων. Ἡ ἐποπτικὴ ἔννοια τοῦ ἐπιπέδου καὶ τὰ ἀξιώματα αὐτοῦ. Ἰδιότητες. Τὸ ἐπίπεδον ὡς σύνολον σημείων. Ἡ εὐθεῖα ὡς τομὴ δύο ἐπιπέδων. Ἡ ἡμιευθεῖα. Τὸ ἡμιεπίπεδον. Τὸ εὐθύγραμμον τμήμα. Ἡ τεθλασμένη γραμμὴ. Ἰσα καὶ ἄνισα εὐθύγραμμα τμήματα. Ἰδιότητες τῆς ἰσότητος καὶ ἀνισότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν εὐθυγράμμων τμημάτων. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις εὐθυγράμμων τμημάτων. Ἰδιότητες. Γινόμενον ἀριθμοῦ ἐπὶ εὐθύγραμμον τμήμα. Μέτρον εὐθυγράμμου τμήματος. Ἡ κυρτὴ καὶ ἡ μὴ κυρτὴ διατεταγμένον ζεύγος δύο ἡμιευθειῶν κοινῆς ἀρχῆς. Ἡ κυρτὴ καὶ ἡ μὴ κυρτὴ γωνία, ὡς ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν τῆς γωνίας, τῇ βοηθείᾳ τῶν σημειοσυνόλων. Σχέσεις ἰσότητος καὶ ἀνισότητος καὶ ἰδιότητες αὐτῶν. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις γωνιῶν. Ἡ συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεῖαν (ὁρισμὸς αὐτῆς δι' ἀξιομάτων ἀπορρέοντων ἐκ τῆς ἐποπτείας καὶ τὴν θεώρησιν τῆς συμπτώσεως τῶν δύο ἡμιεπιπέδων, τὰ ὁποῖα ὀρίζονται ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν, διὰ στροφῆς τούτων περὶ αὐτήν). Τὸ συμμετρικὸν εὐθύγραμμον τμήματος, εὐθείας, γωνίας καὶ ἀπλῶν γεωμετρικῶν σχημάτων. Ἰδιότητες τῶν συμμετρικῶν σχημάτων. Ἄξων συμμετρίας σχήματος. Κάθετος εὐθεῖα. Ἡ μεσοκάθετος εὐθυγράμμου τμήματος ὁριζομένη ὡς ἄξων συμμετρίας αὐτοῦ. Χαρακτηριστικὴ ἰδιότης τῶν σημείων τῆς. Ἡ καθετότης δύο εὐθειῶν δ καὶ δ', ὡς ἀναγκαῖα καὶ ἱκανὴ συνθήκη ἵνα ἑκάτερα τούτων ταυτίζονται μετὰ τὴν συμμετρικὴν τῆς, ὡς πρὸς τὴν ἄλλην. Γωνία ὀρθή. Γωνία ὀξεῖα καὶ γωνία ἀμβλεία. Γωνία ἐφεξῆς, συμπληρωματικαί, παραπληρωματικαί, κατὰ κορυφήν. Μέτρησις γωνιῶν.

Ὁ κύκλος καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ. Ἴσοι κύκλοι. Ἀξονες συμμετρίας ἐνὸς κύκλου. Ἴσα καὶ ἀνίστα τόξα. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις τόξων. Ἐπίκεντρος γωνία καὶ ἀντίστοιχον τόξον. Μέσον τόξου. Διχοτόμος γωνίας. Σχετικαὶ θέσεις εὐθείας καὶ κύκλου. Ἐφαπτομένη κύκλου. Σχετικαὶ θέσεις δύο κύκλων. Μέσον εὐθυγράμμου τμήματος. Ἀπλαῖ γεωμετρικαὶ κατασκευαὶ διὰ κανόνος καὶ διαβήτη. (μέσον εὐθυγράμμου τμήματος, μεσοκάθετος εὐθυγράμμου τμήματος, διχοτόμος γωνίας, κάθετος ἐπὶ εὐθείαν ἀπὸ σημείου κειμένου ἐπ' αὐτῆς ἢ ἐκτὸς αὐτῆς, κατασκευή γωνίας ἴσης πρὸς δοθεῖσαν κ.λ.π.). Κύκλοι διερχόμενοι διὰ δύο σημείων. Κύκλοι ἐφαπτομένοι δύο εὐθειῶν.

Ἡ συμμετρία ὡς πρὸς σημεῖον, θεωρουμένη ὡς τὸ ἀποτέλεσμα δύο διαδοχικῶν συμμετριῶν ὡς πρὸς εὐθείας καθέτους ἐπ' ἀλλήλας διερχομένας διὰ τοῦ σημείου τούτου. Ἰδιότητες τῆς συμμετρίας ὡς πρὸς σημεῖον.

Τὸ τρίγωνον καὶ τὰ πρωτεύοντα καὶ δευτερεύοντα στοιχεῖα αὐτοῦ. Εἶδη τριγώνων. Ἰδιότητες ἰσοσκελοῦς καὶ ἰσοπλευροῦ τριγώνου. Κριτήρια ἰσότητος τριγώνων. Κριτήρια ἰσότητος ὀρθογωνίων τριγώνων. Ἀπλαῖ γεωμετρικαὶ κατασκευαὶ τριγώνων. Σχέσεις ἀνισότητος μεταξὺ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν γωνιῶν ἐνὸς τριγώνου. Σχέσεις ἀνισότητος, μεταξὺ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν γωνιῶν δύο τριγώνων.

ΤΑΞΙΣ Β'.

Ἀριθμητικὴ καὶ Ἀλγεβρα

Ἔρρι 2

Ἐκ τῆς θεωρίας τῶν συνόλων

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις. Ἡ ἔννοια τῆς ἀντιστοιχίας. Ἡ ἀμφιμονοσήμαντος ἀντιστοιχία. Ἰσοδύναμα σύνολα. Ἰδιότητες. Πεπερασμένον σύνολον, ἀπειροσύνολον. Ἐνωσις συνόλων. Διάζευξις ἰδιοτήτων. Τομὴ συνόλων. Σύζευξις ἰδιοτήτων. Συμπλήρωμα συνόλου ὡς πρὸς ὑπερσύνολον. Διαμερισμός συνόλων. Κλάσις ἰσοδυναμίας. Σύνολον διατεταγμένον.

Ἐκ τῆς Ἀλγεβρας

Τὸ σύνολον τῶν ρητῶν πραγματικῶν ἀριθμῶν. Θετικοὶ καὶ ἀρνητικοὶ ἀριθμοί. Ἀπόλυτος τιμὴ ρητοῦ ἀριθμοῦ. Συμβολισμός ρητοῦ ἀριθμοῦ μὲν γράμμα. Ἡ σχέση τῆς ἰσότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν ρητῶν ἀριθμῶν καὶ αἱ ἰδιότητες τῆς ἰσότητος: (Ἀνακλαστική, συμμετρική, μεταβατική).

Ἡ πρᾶξις τῆς προσθέσεως. Αἱ ἰδιότητες τῆς προσθέσεως (Ἐπάρξεως ἀθροίσματος δύο ρητῶν, μονότροπος, μεταθετική, προσεταιριστική, ὑπάρξεις οὐδετέρου στοιχείου, ὑπάρξεις συμμετρικοῦ ἢ ἀντιθέτου στοιχείου). Ἀπόλυτος τιμὴ ἀθροίσματος ρητῶν ἀριθμῶν. Ἡ πρᾶξις τῆς ἀφαιρέσεως. Διαφορὰ δύο ρητῶν ἀριθμῶν. Αἱ ἰδιότητες τῆς ἀφαιρέσεως τὸσύνολον (—) ὡς σύνολον τῆς ἀφαιρέσεως καὶ ὡς πρόσθετον. Ἡ σχέση τῆς ἀνισότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν ρητῶν. Διάταξις.

Ἡ πρᾶξις τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Ἰδιότητες τοῦ

πολλὰ πλασιασμοῦ: (Ὑπάρξεως γινομένου δύο ρητῶν, μονότροπος, μεταθετική, προσεταιριστική, ὑπάρξεως οὐδετέρου στοιχείου, ὑπάρξεως συμμετρικοῦ ἢ ἀντιστρόφου στοιχείου.) Ἡ ἐπιμεριστικότης τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὡς πρὸς τὴν πρόσθεσιν. Ἀπόλυτος τιμὴ γινομένου ρητῶν ἀριθμῶν. Γινόμενον τριῶν ἢ περισσοτέρων παραγόντων.

Ἡ πρᾶξις τῆς διαιρέσεως. Πηλίκον δύο ρητῶν ἀριθμῶν. Ἰδιότης τῆς διαιρέσεως. Ἀριθμητικαὶ παραστάσεις. Σημασία τῶν παρενθέσεων. Ἡ ἔννοια τοῦ διανύσματος. Ἡ προσανατολισμένη εὐθεΐα (Ἄξων). Ἀλγεβρική τιμὴ διανύσματος. Ἀπεικόνισις τῶν ρητῶν ἀριθμῶν εἰς τὴν προσανατολισμένην εὐθεΐαν. Σχέσις τοῦ Chasles (Σάλ).

Δυνάμεις ρητῶν ἀριθμῶν μὲ ἐκθέτην ἀκέραιον ἀριθμὸν. Πράξεις ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῶν ρητῶν.

Ἐξισώσεις πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Ἐπίλυσις τῆς ἐξίσωσης: $\alpha\chi + \beta = 0$ ὅπου α καὶ β ρητοὶ ἀριθμοὶ καὶ $\alpha \neq 0$. Ἀπλὰ προβλήματα ἐπιλυόμενα τῇ βοηθείᾳ ἐξίσωσης πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Ἀνισώσεις πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Ἡ συνάρτησις ὡς σύνολον διατεταγμένων ζευγῶν ἀριθμῶν. Γραφικὴ παράστασις τῆς συναρτήσεως $\psi = \alpha\chi$ καὶ τῆς $\psi = \alpha\chi + \beta$. Γραφικὴ ἐπίλυσις τῆς ἐξίσωσης $\alpha\chi + \beta = 0$. Γραφικὴ ἐπίλυσις ἀνισώσεως πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον.

Λόγους δύο ἀριθμῶν. Λόγους δύο ὁμοειδῶν μεγεθῶν. Ἰδιότητες τοῦ λόγου. Μεγέθη εὐθέως ἀνάλογα. Ἰδιότητες. Γραφικὴ παράστασις τῆς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεως $\psi = \alpha\chi$. Μεγέθη ἀντιστρόφως ἀνάλογα. Ἰδιότητες. Γραφικὴ παράστασις τῆς μεταξὺ αὐτῶν σχέσεως $\psi = \alpha/\chi$. Ἀναλογίαι καὶ ἰδιότητες αὐτῶν. Ἐφαρμογαὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν εὐθέως ἢ ἀντιστρόφως ἀναλόγων ποσῶν εἰς τὴν λύσιν προβλημάτων, ποσοστῶν, τόκου, ἐξωτερικῆς ὑφαιρέσεως. Ἀριθμητικὸς μέσος ὁρος. Μερισμὸς εἰς μέρη ἀνάλογα ἢ ἀντιστρόφως ἀνάλογα πρὸς δοθέντας ἀριθμοὺς καὶ ἐφαρμογαὶ εἰς προβλήματα μίξεως καὶ κραμάτων.

Γεωμετρία

Ὡραι 2

Εὐθεΐαι παράλληλοι. Γωνίαι σχηματιζόμεναι ὑπὸ δύο παραλλήλων καὶ μιᾶς τεμνούσης αὐτάς. Γωνίαι ἔχουσιν τὰς πλευρὰς αὐτῶν ἀντιστοίχως παραλλήλους ἢ καθέτους. Ἀθροισμα τῶν γωνιῶν τριγώνου. Ἐξωτερικὴ γωνία τριγώνου. Ἰδιότητες. Ἀθροισμα γωνιῶν κυρτοῦ πολυγώνου. (γωνίαι ἐξωτερικαὶ καὶ ἐσωτερικαὶ). Τετράπλευρον. ἀραλληλόγραμμον. Ἰδιότητες. Ὀρθογώνιον, ῥόμβος, τετράγωνον, Ἰδιότητες διαμέσου ὀρθογωνίου τριγώνου ἀντιστοιχούσης εἰς τὴν ὑποτείνουσιν αὐτοῦ. Τραπεζίον. Ἰδιότητες. Γωνία ἐγγεγραμμένη εἰς κύκλον καὶ σχέσις αὐτῆς μὲ τὴν ἐπίκεντρον τὴν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ ἀντίστοιχον τόξον. Εὐθεΐαι συντρέχουσιν εἰς τρίγωνον. (Μεσοκάθετοι, ὕψη, διαμέσοι, διχοτόμοι). Περιγεγραμμένος κύκλος τριγώνου. Κατασκευὴ. Ἐγγεγραμμένος εἰς τρίγωνον κύκλος. Κατασκευὴ. Παρεγγεγραμμένοι κύκλοι τριγώνου. Κατασκευὴ. Διαίρεσις κύκλου εἰς 2° ἢ 3.2° (ἐνθα ν φυσικὸς ἀριθμὸς), ἴσα τόξα καὶ τὰ ἀντίστοιχα ἐγγεγραμμένα κανονικὰ πολύγωνα. Στοιχεῖα συμμετρίας ἐκάστου τῶν πολυγώνων τούτων καὶ ὑπαρξίς τοῦ ἐγγεγραμμένου εἰς αὐτὰ κύκλου.

Περὶ τοῦ λόγου δύο εὐθυγράμμων τμημάτων. Τὸ θεώρημα τοῦ Θαλοῦ. "Ομοια εὐθύγραμμα σχήματα. Ὁρισμός. Κριτήρια ὁμοιότητος τριγώνων. "Ομοια πολύγωνα. Ἀπλὰ γεωμετρικὰ κατασκευαί. Μονὰς μετρήσεως ἐπιπέδων ἐπιφανειῶν. Ἐμβαδόν. Ἐμβαδὸν τετραγώνου, ὀρθογωνίου, παραλληλογράμμου, ἔμβαδὸν τριγώνου, τραπεζίου, πολυγώνου. Θεώρημα τοῦ Πυθαγόρου. Περὶ τετραγωνικῆς ρίζης. Μῆκος περιφερείας καὶ ἔμβαδὸν κύκλου. Μῆκος τόξου περιφερείας καὶ ἔμβαδὸν κυκλικοῦ τομέως. Ἐφαρμογαί. Προβλήματα γεωμετρικῶν κατασκευῶν.

Σ τ ε ρ ε ο μ ε τ ρ ί α.

Σχετικαὶ θέσεις εὐθειῶν καὶ ἐπιπέδων εἰς τὸν χώρον. (ἐνορατικῶς). Γωνία δύο ἀσυμβάτων εὐθειῶν. Ὁρθογώνιοι εὐθεῖαι. Καθετότης εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. Καθετότης ἐπιπέδων. Ἐμβαδὸν ἐπιφανείας καὶ ὄγκος παραλληλεπιπέδου, πρίσματος, πυραμίδος, κυλίνδρου καὶ κώνου ἐκ περιστροφῆς καὶ σφαίρας.

ΤΑΞΙΣ Γ'

"Α λ γ ε β ρ α

(Α' τετράμηνον 2 ὥραι. Β' τετράμηνον 3 ὥραι)

Ἐκ τῆς θεωρίας τῶν Συνόλων.

Ἡ ἔννοια τοῦ συνεπάγεσθαι. Λογικὴ ἰσοδυναμία. Ποσοτικὰ σύμβολα. Ἐπαναλήψεις ἐκ τῆς Θεωρίας τῶν Συνόλων. Καρτεσιανὸν γινόμενον δύο πεπερασμένων συνόλων. Διμελεῖς σχέσεις. Ἰδιότητες. Σχέσεις ἰσοδυναμίας. Κλάσεις ἰσοδυναμίας. Σχέσις τάξεως. Σύνολα διατεταγμένα. Ἀπεικονίσεις. Συναρτήσεις.

Ἐκ τῆς Ἀλγέβρας.

Ρητοὶ ἢ σύμμετροι καὶ ἄρρητοι ἢ ἀσύμμετροι ἀριθμοί. Ὁ ρητὸς ἢ σύμμετρος ἀριθμὸς ὑπὸ δεκαδικὴν μορφήν μὲ πεπερασμένα ἢ περιοδικὰ ψηφία. Ὑπαρξίς ἀριθμοῦ μὲ ἄπειρα δεκαδικὰ ψηφία μὴ περιοδικά. Ἀσύμμετροι ἀριθμοί. Ἐπέκτασις τῶν ἰδιοτήτων τῶν πράξεων τῶν ρητῶν ἀριθμῶν εἰς τοὺς ἀσύμμετρος ἀριθμούς. Τὸ σύνολον τῶν ρητῶν ἀριθμῶν ὡς ὑποσύνολον τοῦ συνόλου τῶν πραγματικῶν ἀριθμῶν. Δυνάμεις πραγματικῶν ρητῶν ἀριθμῶν μὲ ἐκθέτας ρητούς. Ἰδιότητες τῶν δυνάμεων τούτων. Τροπὴ κλάσματος ἔχοντος ἄρρητον παρονομαστήν εἰς ἰσοδύναμον μὲ ρητὸν παρονομαστήν.

Ἀλγεβρικαὶ παραστάσεις. Ἡ ἔννοια τῆς μεταβλητῆς. Ἀκέραιον μονώνυμον. Ἀριθμητικὸς παράγων (συντελεστής) ἀκεραίου μονωνύμου. Κύριον ποσὸν μονωνύμου. Βαθμὸς μονωνύμου. Ἀριθμητικὴ τιμὴ μονωνύμου. Ἡ ἔννοια τῆς συναρτήσεως. Ἀνεξάρτητος μεταβλητὴ. Τὸ μονώνυμον ὡς συνάρτησις τῶν ἐμφανιζομένων εἰς αὐτὸ μεταβλητῶν. Ἡ συνάρτησις ὡς σύνολον διατεταγμένων ζευγῶν ἀριθμῶν. Ὅμοια μονώνυμα καὶ ἀναγωγή αὐτῶν. Πολλαπλασιασμὸς καὶ διαίρεσις μονωνύμων. Ἀκέραια πολυώνυμα. Βαθμὸς ἀκεραίου πολυωνύμου. Πολυώνυμον ὁμογενές. Ἀριθμητικὴ τιμὴ ἀκεραίου πολυωνύμου. Τὸ ἀκέραιον πολυώνυμον, ὡς συνάρτησις τῶν

ἐμφανιζομένων εἰς αὐτὸ μεταβλητῶν. Πρόσθεσις καὶ πολλαπλασιασμός πολυωνύμων. Ἀξιοσημείωτοι ταυτότητες. Διαίρεσις μονωνύμων καὶ πολυωνύμων. Ὑπόλοιπον διαίρεσεως ἀκεραίου ὡς πρὸς χ πολυωνύμου, διὰ πρωτοβαθμίτου ὡς πρὸς χ διαιρέτου. Πηλίκα τῶν διαίρεσεων τῆς μορφῆς $(\chi^u \pm \alpha^u)$: $(\chi \pm \alpha)$. Ἀνάλυσις ἀκεραίου πολυωνύμου εἰς γινόμενον παραγόντων. Μ.Κ.Δ. καὶ Ε.Κ.Π. ἀκεραίων πολυωνύμων. Ρητὰ ἀλγεβρικά κλάσματα καὶ πράξεις ἐπὶ τούτων.

Ἡ γενικὴ μορφή τῆς ἐξισώσεως πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Διερεύνησις αὐτῆς. Ἐξισώσεις ἀνωτέρου βαθμοῦ ἀναγόμεναι εἰς ἐξισώσεις πρώτου βαθμοῦ. Προβλήματα ἐπιλυόμενα δι' ἐξισώσεων πρώτου βαθμοῦ. Συστήματα ἐξισώσεων πρώτου βαθμοῦ. Διερεύνησις τοῦ συστήματος δύο πρωτοβαθμίων ἐξισώσεων μὲ δύο ἄγνωστους. Γραφικὴ ἐπίλυσις τοῦ ἀνωτέρου συστήματος. Σύστημα ἐξισώσεων πρώτου βαθμοῦ μὲ περισσοτέρους τῶν δύο ἄγνώστων Προβλήματα ἐπιλυόμενα τῇ βοήθειᾳ ἑνὸς συστήματος πρωτοβαθμίων ἐξισώσεων. Ἀνισώσεις πρώτου βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον.

Ἐκ τοῦ Διανυσματικοῦ Λογισμοῦ.

Ἡ ἔννοια τοῦ ἐφαρμοστοῦ διανύσματος εἰς τὸ ἐπίπεδον. Ἡ σχέσις τῆς ἰσότητος. Ἡ διεύθυνσις διανύσματος ὡς κλάσις ἰσοδυναμίας. Τὸ ἐλεύθερον διάνυσμα εἰς τὸ ἐπίπεδον. Τὸ ὁλισθαίνον διάνυσμα. Ἡ σχέσις τῆς ἰσότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐλευθέρων διανυσμάτων. Ἰδιότητες. Πολλαπλασιασμός διανύσματος ἐπὶ ἀριθμῶν. Ἰδιότητος. Διανύσματα ἐπὶ ἄξονος. Ἀλγεβρικὴ τιμὴ διανύσματος ἐπὶ ἄξονος. Σχέσις τοῦ chasles. Πλαγία καὶ ὀρθὴ προβολὴ διανύσματος ἐπὶ εὐθείᾳ τοῦ ἐπιπέδου του. Τὸ θεώρημα τῶν προβολῶν δύο συγγραμμικῶν διανυσμάτων.

— Στοιχεῖα Περιγραφικῆς Στατιστικῆς. Συγκέντρωσις στατιστικῶν στοιχείων. Παρουσιάσις. Διαγράμματα. Κεντρικαὶ τιμαί.

Ἐκ τῆς Τριγωνομετρίας. Τριγωνομετρικοὶ ἀριθμοὶ ὁξείας γωνίας καὶ σχέσεις μεταξὺ τούτων. Σχέσεις στοιχείων ὀρθογωνίου τριγώνου. Τριγωνομετρικοὶ ἀριθμοὶ τῶν γωνιῶν 30° , 45° , 60° . Πίνακες τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν καὶ χρῆσις αὐτῶν. Ἐπιλύσεις ὀρθογωνίων τριγώνων.

Θεωρητικὴ Γεωμετρία

(Α' τετράμηνον 3 ὥραι — Β' τετράμηνον 2 ὥραι).

Εἰσαγωγή.

Ἡ παραγωγικὴ (ἢ ἀπαγωγικὴ) καὶ ἡ ἐπαγωγικὴ μέθοδος εἰς τὴν Ἐπιστήμην. Τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ αἴτημα εἰς τὴν Γεωμετρίαν. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀναλλοιώτου κατὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Γεωμετρικοῦ σχήματος. Τὸ θεώρημα καὶ τὸ πόρισμα. Συνοπτικὸν ἱστορικὸν τῆς Γεωμετρίας.

Γεωμετρία τοῦ ἐπιπέδου

Ἐπιφάνεια. Γραμμὴ. Σημεῖον. Εὐθεΐα. Τὰ ἀξιώματα τῆς εὐθείας. Εἶδη γραμμῶν. Εἶδη ἐπιφανειῶν. Ἐπίπεδα ἔχοντα τρία σημεῖα κοινὰ μὴ κείμενα ἐπ' εὐθείας. Ἡ ἡμιευθεΐα καὶ τὸ ἡμιεπίπεδον. Τὸ εὐθύγραμμον τμήμα. Σχέσις

ισότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν εὐθυγράμμων τμημάτων. Ἰδιότητες τῆς ισότητος : ἀνακλαστική, συμμετρική, μεταβατική. Ἡ πρᾶξις τῆς προσθέσεως εἰς τὸ σύνολον τῶν εὐθυγράμμων τμημάτων. Ἰδιότητες τῆς προσθέσεως : (μονότροπος, μεταθετική, προσεταιριστική). Σχέσις ἀνισότητος. Ἰδιότητες ἀνισότητος. Διαφορὰ εὐθυγράμμων τμημάτων. Γινόμενον εὐθυγράμμου τμήματος ἐπὶ ρητὸν ἀριθμὸν. Ἡ γωνία ὡς διατεταγμένον ζεύγος ἡμιευθειῶν κοινῆς ἀρχῆς. Κυρτή καὶ μὴ κυρτή γωνία, ὡς τομὴ δύο συνόλων ἡμιευθειῶν. Σχέσις ισότητος εἰς τὸ σύνολον τῶν γωνιῶν. Ἰδιότητες τῆς ισότητος. Γωνίαι ἐφεξῆς καὶ διαδοχικαί. Ἡ πρᾶξις τῆς προσθέσεως εἰς τὸ σύνολον τῶν γωνιῶν. Αἱ ἰδιότητες τῆς προσθέσεως. Σχέσις ἀνισότητος εἰς τὰς γωνίας. Διαφορὰ γωνιῶν. Ἡ ὀρθὴ γωνία. Εὐθεΐα κάθετο ἐπ' ἀλλήλας. Ἡ ἐκ σημείου κάθετος ἐπὶ εὐθείᾳ. Γωνία ὀξεῖα καὶ γωνία ἀμβλεία. Γωνίαι συμπληρωματικαὶ καὶ παραπληρωματικαί. Γωνίαι κατὰ κορυφὴν. Μέτρον τῶν γωνιῶν (μονὰς μετρήσεως ἡ ὀρθὴ γωνία). Ἰδιότητες ἐφεξῆς παραπληρωματικῶν γωνιῶν. Ἀντίστροφα θεωρήματα. Μέθοδος τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς. Κάθετοι καὶ πλάγια πρὸς εὐθεΐαν ἐκ σημείου ἐκτὸς αὐτῆς. Ἀπόστασις σημείου ἀπὸ εὐθείας.

Τὸ τρίγωνον. Εἶδη τριγώνων. Κριτήρια ισότητος τριγώνων. Θεώρημα ἐξωτερικῆς γωνίας τριγώνου. Κριτήρια ισότητος ὀρθογωνίων τριγώνων. Ἰδιότητες ἰσοσκελῶν καὶ ἰσοπλευρῶν τριγώνων. Κοινὴ ιδιότης τῶν σημείων τῆς διχοτόμου γωνίας. Κοινὴ ιδιότης τῶν σημείων τῆς μοσοκαθέτου εὐθυγράμμου τμήματος. Ἡ ἔννοια τοῦ γεωμετρικοῦ τόπου. Σχέσις ἀνισότητος μεταξὺ τῶν στοιχείων ἐνὸς τριγώνου καθὼς καὶ δύο τριγώνων. Ἡ συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεΐαν καὶ ἡ συμμετρία ὡς πρὸς σημεῖον.

Εὐθεΐαι παράλληλοι Αἵτημα τοῦ Εὐκλείδου. Ἰδιότητες τῶν παραλλήλων. Γωνίαι ἔχουσαι τὰς πλευράς αὐτῶν ἀντιστοίχως παραλλήλους ἢ καθετούς. Ἀθροισμα τῶν γωνιῶν τριγώνου.

Ἡ πολυγωνικὴ γραμμὴ καὶ τὸ πολύγωνον. Τετράπλευρον. Εἶδη τετραπλευρῶν. Παραλληλόγραμμα. Εἶδη αὐτῶν καὶ ἰδιότητες. Ἐφαρμογαί. Τραπεζίον καὶ ἰδιότητες αὐτοῦ. Ἡ παράλληλος μεταφορά.

Κύκλος, περιφέρεια, Ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν κύκλου. Περί τῶν περιφερειᾶς. Χορδὴ τῶν περιφερειᾶς. Σχέσις τῶν πρὸς τὰς ἀντιστοίχους χορδὰς. Σχέσις χορδῶν καὶ ἀντιστοίχων ἀποστημάτων. Σχετικὴ θέσις εὐθείας καὶ κύκλου. Ἐπίκεντρος γωνία. Σχέσις μεταξὺ ἐπικέντρων γωνιῶν καὶ ἀντιστοίχων τῶν καὶ χορδῶν. Ἐγγεγραμμένη γωνία ἀντιστοχοῦσα εἰς δοθὲν, μεῖζον, ἢ ἕλασσον, τῶν. Σχέσις μεταξὺ ἐπικέντρου καὶ ἐγγεγραμμένης γωνίας βαίνουσῶν εἰς τὸ αὐτὸ τόξον. Ὁ γεωμετρικὸς τόπος τῶν κορυφῶν τῶν ἴσων πρὸς δοθεῖσαν γωνίαν γωνιῶν, τῶν ὁποίων αἱ πλευραὶ διέρχονται διὰ δύο δοθέντων σημείων. Σχετικὴ θέσις δύο κύκλων. Τρίγωνον καὶ τετράπλευρον ἐγγεγραμμένον καὶ περιγεγραμμένον εἰς κύκλον. Χαρακτηριστικὰ σημεῖα τοῦ τριγώνου. Κέντρον τοῦ περιγεγραμμένου κύκλου. Κέντρον τοῦ ἐγγεγραμμένου καὶ τῶν παρεγγεγραμμένων κύκλων. Ὁρθόκεντρον τριγώνου. Κέντρον βάρους.

Γεωμετρικοὶ τόποι καὶ κατασκευαί. Μέθοδοι ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων τούτων.

Παρατηρήσεις.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ Σχολικοῦ ἔτους 1968-69 καὶ εἰς τὰς τρεῖς τάξεις μὲ τὰς ἀκολουθοῦντας ἐπὶ μέρους προσαρμογὰς.

1. Εἰς τὴν Β' τάξιν νὰ διδασκῶν ἐν ἀρχῇ συνότμως τὰ περὶ συμμιγῶν.
2. Εἰς τὴν Γ' τάξιν νὰ διδασκῶν ἐν ἀρχῇ εἰς μὲν τὴν "Αλγεβραν ἢ σχέσεις τοῦ Chasles (Σάλλ), εἰς δὲ τὴν Γεωμετρίαν συντόμως τὰ περὶ ἐμβαδῶν καὶ ὄγκων ἐκ τῆς ὕλης τῆς Β' τάξεως.

Ἡ Ἀριθμητικὴ, ἡ Γεωμετρία καὶ ἡ "Αλγεβρα διὰ τὴν βαθμολογίαν τοῦ μαθητοῦ ἀποτελοῦσι κλάδους τοῦ μαθήματος τῶν Μαθηματικῶν.

Εἰς τὸ Ἐσπερινὸν Γυμνάσιον νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τοῦτο προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον, ἡ δὲ διδασκαλία δεόν νὰ γίνεται κατὰ τρόπον ὀλιγώτερον θεωρητικόν, ὥστε νὰ διδασκῇ ὅλη ἡ διδασκτέα ὕλη.

9. ΦΥΣΙΚΑ

(Φυσικαὶ Ἐπιστήμαι)

1. Σκοπός :

Α'. Γενικὸς σκοπὸς τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

Γενικὸς σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Φυσικῶν ἐν γένει Ἐπιστημῶν εἶναι :

α) Νὰ κατανοήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν Φύσιν ὡς ἐνιαῖον σύνολον, τὴν διέπουσιν αὐτὴν νομοτέλειαν καὶ σκοπιμότητα, τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν αὐτῇ τάξιν καὶ ἀρμονίαν, τὸν «κόσμον» κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἔκφρασιν, καὶ νὰ ἀνακθῶσιν διὰ τοῦ θαυμασμοῦ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ βαθυτέρου θρησκευτικοῦ συναισθήματος αὐτῶν.

β) Νὰ κατανοήσωσιν οἱ μαθηταὶ ὅτι διὰ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καθίσταται ἱκανὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ κυριαρχῇ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς φύσεως, νὰ ἐπιδρῷ ἐπ' αὐτῆς καὶ νὰ θέτῃ ὀρισμένους φυσικὰς δυνάμεις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς του.

γ) Νὰ γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τὰς μεθόδους ἐργασίας καὶ ἐρεῦνης τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, τὰς τεχνικὰς ἐφαρμογὰς διὰ τὴν πρόοδον τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν συμβολὴν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβίωσης τῶν ἀνθρώπων.

δ) Νὰ γνωρίσωσι οἱ μαθηταὶ τὴν ἐργασίαν τῶν μεγάλων ἐπιστημόνων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ δὴ τὴν συμβολὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης, καὶ νὰ καταστῇ εἰς ταυτοὺς συνείδησις ὅτι ἡ πρόοδος τῶν Ἐπιστημῶν ἐπιτυγχάνεται μὲ θυσίας τῶν ἐρευνητῶν ἐπιστημόνων.

Β'. Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῶν Βιολογικῶν Ἐπιστημῶν

Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς διδασκαλίας τῶν βιολογικῶν μαθημάτων εἶναι :

α) Νὰ κατανοήσωσιν οἱ μαθηταὶ γενικῶς μὲν τὸ φαινόμενον τῆς ζωῆς ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ καὶ δὴ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἐναντι τῶν φαινομένων τῆς νεκρᾶς ὕλης, εἰδικώτερον δὲ τὴν ζωὴν τῶν ἐμβίων ὄντων (φυτῶν, ζώων, ἀνθρώπων).

β) Νά γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τοὺς τρόπους ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν ὁργανικῶν ὄντων καὶ νά κατανοήσωσι τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ μελέτη τῶν ἐμβίων ὄντων, ἀπὸ τῶν κατωτέρων μέχρι τῶν ἀνωτέρων, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν γνώσεων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

γ) Νά καλλιεργήσωσι τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν ἐμβιον κόσμον, νά διεγείρωσι τὸ διαφέρον αὐτῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προστασίαν τοῦ κόσμου τούτου καὶ νά ἀναπτύξωσι τὴν καλαισθησίαν τῶν μαθητῶν διὰ τῆς μελέτης καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ ἐν τῷ ἐμβίῳ κόσμῳ παρατηρουμένου κάλλους.

δ) Νά ἀναπτύξωσιν εἰς τοὺς μαθητάς τὴν παρατηρητικὴν καὶ νά ἀνυψώσωσι τὰς πνευματικὰς λειτουργίας αὐτῶν.

Γ'. Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας.

Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας εἶναι :

α) Νά γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τὰ φυσικὰ καὶ χημικὰ φαινόμενα, νά κατανοήσωσι τοὺς διέποντας αὐτὰ φυσικοὺς νόμους καὶ νά δύνανται νά ἐρμηνεύωσιν αὐτά.

β) Νά ἀσκηθῶσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ τὴν πειραματικὴν ἐρευναν καὶ μελέτην τοῦ ὕλικου κόσμου καὶ διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης νά ἀναπτύξωσιν τὴν παρατηρητικὴν, τὴν κρίσιν, τὴν φαντασίαν, τὴν ἐφευρετικὴν ἱκανότητα.

γ) Νά διεγείρωσι τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν διὰ τὴν ἐρευναν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν πρὸς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

δ) Νά ἐκτιμήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν σημασίαν τῆς συνεργασίας τῶν ἐπιστημόνων ὅλων τῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνικοῦ πεδίου διὰ τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβίωσης τοῦ ἀνθρώπου.

ΤΑΞΙΣ Α'

2. Διδασκτέα Γ' λη

ΖΩΟΛΟΓΙΑ

Α' Τετράμηνον

Ι. Γενικὴ Ζωολογία (ὡς βάσις θὰ ληφθῇ ὁ Βάτραχος)

Α. Εἰσαγωγή

Ἀντικείμενον καὶ Μέθοδοι τῆς Ζωολογίας. Ποικιλία τῶν ζωϊκῶν ὀργανισμῶν. Σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὸ περιβάλλον. Βιοκοινότητες. Σημασία τῶν ζώων διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Β. Τύπος ζώου : ὁ βάτραχος.

Τόπος καὶ τρόπος ζωῆς. Ἐξωτερικὴ μορφολογία. Ἐσωτερικὴ ὀργάνωσις.

Συστήματα, ὄργανα, ἱστοί, κύτταρα. Δέρμα. Σκελετός, Μύες, Πεπτικὸς σω-
λήν, Κυκλοφορικὸν σύστημα, ἀναπνευστικὸν σύστημα, ἀπεκκριτικὸν σύστημα,
ἀναπαραγωγικὸν σύστημα, νευρικὸν σύστημα, αἰσθητήρια, Ἀνάπτυξις (ἐμ-
βρυα, προνύμφαι, ἐνῆλικοι). Συστηματικὴ κατάταξις :

Εἶδος, γένος, οἰκογένεια, τάξις, ὁμοταξία, φῦλον (συνομοταξία).

II. Περιγραφικὴ Ζωολογία

A. Θηλαστικά

1. Γαλῆ. Ὑπόδειγμα θηλαστικῶν. Διάφορα εἰς τὴν μορφολογίαν καὶ
τὰς λειτουργίας μετὰ τὸν βάτραχον.
2. Ἄλλα σαρκοφάγα περιληπτικῶς : Λέων, Κύων, Ἄρκτος, Φώκη.
3. Χειρόπτερα (Νυκτερίς), Ἐντομοφάγα (Ἀσπάλαξ) περιληπτικῶς.
4. Τρωκτικά (κύνικλος), Ἀρτιοδάκτυλα (χοῖρος), Μηρυκαστικά (πρό-
βατον) περιληπτικῶς.
5. Περισσοδάκτυλα (Ἴππος) περιληπτικῶς.
6. Κητώδη (Δελφίν) περιληπτικῶς.
7. Μαρσупιοφόρα περιληπτικῶς.

B. Πτηνὰ

1. Ὄρνις. Ὑπόδειγμα πτηνοῦ. Μορφολογία καὶ λειτουργία λεπτο-
μερῶς.
2. Πελαργός, Νῆσσα, Ἱέραξ, Γλαῦξ, Περιστερά, Χελιδὼν περιληπτικῶς.

Γ. Ἐρπετὰ

1. Σαύρα. Ὑπόδειγμα ἑρπετοῦ, περιληπτικῶς χελώνη καὶ ἔχιδνα.

Δ. Ἰχθύες

1. Λάβραξ ὡς ὑπόδειγμα ἰχθύος, μορφολογικὴ καὶ λειτουργικὴ ἐξέ-
τασις λεπτομερῶς. Γενικὰ γνωρίσματα ἰχθύων. Ἐγγελος καὶ καρχαρίας περι-
ληπτικῶς.

Γενικὰ περὶ Σπονδυλοζῳῶν.

E. Ἀσπόνδυλα

1. Μαλάκια. Κοχλίας ὡς ὑπόδειγμα Μαλακίου Γαστεροπόδου.
Περιληπτικῶς Ὀκτάπους (Κεφαλόποδον) καὶ Μύτιλος (Ἐλασματοβράγ-
χιον).

Γενικὰ χαρακτηριστικὰ μαλακίων.

2. Ἀρθρόποδα. Ἀστακὸς ὡς ὑπόδειγμα ἀρθροπόδου. Καρί-
νος (Καρκινοειδής). Ἀράχνη (Αραχνόμορφον), Ἴουλος (Μυριάποδον) περι-
ληπτικῶς.
3. Ἐντομα. Μέλισσα ὡς ὑπόδειγμα Ἐντόμων : Ἀκρίς (Ὀρ-
θόπτερον), Μύα (Δίπτερον), Βόμβυξ (Λεπιδόπτερον), Μύρμηξ (Ὑμένό-
πτερον). Κάβρος (Κολεόπτερον). Περιληπτικῶς.

Γενικά περί ἐντόμων.

4. Ἐχινόδερμα. Ἀστερίας ὡς ὑπόδειγμα, Ἐχῖνος περιληπτικῶς.

5. Κοιλεντερωτά. Ὑδρα ὡς ὑπόδειγμα, Μέδουσα (Σκυφόζων) καὶ Κοράλλιον (Ἀνθόζων) περιληπτικῶς.

Γενικά περί Κοιλεντεροζώων.

6. Σπόγγοι.

Γενικά περί Μεταζώων.

ΣΤ. Πρωτόζωα

Παραμήκιον (Βλεφαριδοφόρον). Ὑπόδειγμα Πρωτοζώων. Ἀμοιβάς (ΡΙζόποδον), Πλασμώδιον τῆς ἐλονοσίας (Σπορόζων), Εὐγλήνη (Μαστιγοφόρον).

Γενικά περί πρωτοζώων.

Ζ. Στοιχεῖα Ζωογεωγραφίας καὶ οἰκολογίας τῶν ζώων.

Σημείωσις. 1) Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων ζώων νὰ τονισθῇ ἰδιαιτέρως ἡ σημασία ὠρισμένων ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς Πατρίδος μας (ὀρνιθοτροφία, μελισσοκομία, σηροτροφία, ἰχθυοτροφία κ.λ.π.).

δ) Δέον νὰ τονίζωνται ἰδιαιτέρως ὠρισμένοι ἰδιαίτεροι χαρακτῆρες ζώων ἔχοντες γενικωτέραν σημασίαν ὥπως π.χ. ἡ ἀποδημία τῶν πτηνῶν εἰς τὴν χελιδόνα ἢ τὸν Πελαργόν, ἡ κοινωνικότης εἰς τὴν μέλισσαν ἢ τὸν μύρμηκα, ἡ χειμερία νάρκη εἰς τὴν χελώνην ἢ τὴν σαύραν, αἱ ἀποικίαι εἰς τὸ κοράλλιον, ἡ ὕφανσις τοῦ ἴστου εἰς τὴν ἀράχην κ.λ.π.

γ) Ἡ Ζωολογία καὶ ἡ Φυτολογία διὰ τὴν βαθμολογίαν ἀποτελοῦσι κλάδους τοῦ μαθήματος τῶν Φυσικῶν.

δ) Κατὰ πᾶσαν διδασκαλίαν ὁ διδάσκων ὀφείλει νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐποπτικὰ μέσα.

Β' τετράμηνον.

ΦΥΤΟΛΟΓΙΑ

Εἰσαγωγή

Ἀνόργανα καὶ ἐνόργανα σώματα καὶ διαφοραὶ αὐτῶν. Κυτταρική δομὴ τῶν ἐνοργάνων σωμάτων. Στοιχειώδης περιγραφὴ τοῦ κυττάρου. Μονοκύτταροι καὶ πολυκύτταροι ὁργανισμοί. Διαίρεσις τῶν ὁργανισμῶν. Φυτὰ καὶ Ζῶα.

Ι. Γενικὴ Φυτολογία (ὡς βάσις θὰ ληφθῇ τὸ φυτὸν τοῦ φασιόλου).

Σπέρμα τοῦ φασιόλου. Συνθῆκαι καὶ πορεία τῆς βλαστήσεως αὐτοῦ. Ρίζα τοῦ φασιόλου. Μορφολογία, αὔξησις, διεύθυνσις, ἀνατομία καὶ φυσιολογία τῆς ρίζης. Διάφορα εἶδη ριζῶν ἄλλων φυτῶν.

Βλαστὸς τοῦ φασιόλου. Μορφολογία, αὔξησις, ἀνατομία καὶ φυσιολογία τοῦ βλαστοῦ.

Διάφορα εἶδη βλαστῶν ἄλλων φυτῶν. Ὑπόγειοι βλαστοί.

Φύλλον τοῦ φασιόλου. Μορφολογία, αὔξησης, διάφορα εἶδη φύλλων ἄλλων φυτῶν, ἀνατομία καὶ φυσιολογία τοῦ φύλλου. — Διαπνοή — Ἀφομοιώσεις — Σύγκρισις ἀναπνοῆς καὶ ἀφομοιώσεως. Θρέψις τοῦ φυτοῦ, ὕλικά προσλαμβάνόμενα ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκ τοῦ ἀέρος — Φωτοσύνθεσις καὶ σημασία αὐτῆς διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς Φύσεως. Ἄνθος τοῦ φασιόλου. Μέρη τοῦ ἄνθους, σκοπιμότης τοῦ ἄνθους, ἐπικονιάσεις — Γονιμοποιήσεις. Διάφορα εἶδη ἀνθέων ἄλλων φυτῶν — Διάταξις τῶν ἀνθέων τοῦ φασιόλου ἐπὶ τοῦ φυτοῦ. Ταξιανθία. Καρπὸς τοῦ φασιόλου — Σπέρμα — Διάφορα εἶδη καρπῶν ἄλλων φυτῶν — Ψυχανθῆ φυτὰ καὶ σημασία αὐτῶν.

Π. Συστηματικὴ Φυτολογία.

Μηλέα — Ἀμυγδαλή — Βάμβαξ — Κράμβη — Ἄμπελος — Πορτοκαλέα — Δαῦκος ὁ καρωτὸς — Γεώμηλον — Καπνὸς — Ἑλαία — Ὁροβάγχη — Κολοκύνθη ἡ κοινή. — Ἑλελίφασκος — Ἡλίανθος — Συκῆ — Δρύς — Τεῦτλον — Σῖτος — Ἀραβόσιτος — Λεῖριον — Λευκόν — Πεύκη. Τὸ δάσος καὶ ἡ σημασία του.

Πτέρις — Πολύτριχον τὸ κοινόν — Ἀγαρικόν τὸ πεδινόν — Φῦκος τὸ κυστοειδές. — Λειχὴν.

Γεωγραφικὴ κατανομή τῶν φυτῶν. Ζῶναι βλαστήσεως.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ : α) Νὰ τονισθῇ ἡ σημασία ὀρισμένων φυτῶν διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς Πατρίδος μας. β) Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων φυτῶν δέον νὰ γίνηται στοιχειώδης περιγραφή συγγενῶν φυτῶν ἔχοντων σημασίαν διὰ τὴν Πατρίδα μας. γ) Εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ομάδος συγγενῶν φυτῶν νὰ γίνηται ταξινομήσις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κοινῶν γνωρισμάτων αὐτῶν. δ) Κατὰ τὴν ἐξέτασιν διαφόρων φυτῶν νὰ ἀναπτυχθοῦν καταλλήλως τὰ περὶ καλλιέργειας, λιπάνσεως, πολλαπλασιασμοῦ, ἐξευγενισμοῦ, ἀσθενειῶν καὶ καταπολεμήσεως αὐτῶν κ.λπ.). ε) Κατὰ πᾶσαν διδασκαλίαν πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐποπτικὰ μέσα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ζωολογίαν. Ἐκαστον σχολεῖον ὀφείλει νὰ εἶναι ἐφωδιασμένον διὰ τῶν μέσων τούτων εἰσγγῆσει τοῦ διδάσκοντος καὶ μερίμνη τοῦ Διευθυντοῦ. Ἡ καλὴ χρῆσις καὶ συντήρησις τῶν μέσων τούτων ἀνήκει εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ διδάσκοντος.

ΤΑΞΙΣ Β'.

Α'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

Ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ἐνότης τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ψυχσωματικὴ καὶ κοινωνικὴ ὁλοκλήρωσις τοῦ ἀνθρώπου. Τοπογραφικὴ καὶ περιγραφικὴ διαίρεσις τοῦ σώματος. Συστήματα, ὄργανα, ἱστοί, κύτταρα.

1. Καλυπτήριον σύστημα. Δέρμα. Παράγωγα τοῦ δέρματος. Τρίχες. Ὄνυχες. Ἐπιδερμίδες. Χόριον. Ὑποδόριος ὀστός. Ἀδένες. Χροιά τοῦ δέρματος. Λειτουργία.

2. Ἐρειστικὸν σύστημα. Σκελετός. Προσδευτική διαμόρφωσις αὐτοῦ ἀπὸ νεογνοῦ μέχρι γέροντος. Ἰνώδης συνδετικὸς ἰστός. Χόνδρος. Ὄστουν. Σκελετός τῆς κεφαλῆς, τοῦ κορμοῦ, τῶν ἄκρων. Ἀρχιτεκτονική, Δυναμική τοῦ σκελετοῦ.

3. Μυϊκὸν σύστημα. Λεῖαι καὶ γραμμωταὶ μυῖκαι ἕνες. Σπλαγνικοὶ καὶ σκελετικοὶ μύες. Εἶδη μυῶν. Οἱ κυριώτεροι μύες τοῦ σώματος. Σχέσεις μυῶν πρὸς τὸν σκελετόν. Μηχανικὴ τῆς λειτουργίας τῶν μυῶν. Τένοντες. Σχέσεις μυῶν πρὸς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Ἐνεργειακὴ τῆς μυϊκῆς συσπάσεως. Σχέσεις μυῶν πρὸς τὸ νευρικὸν σύστημα. Φυσιολογία τοῦ μύος.

4. Κυκλοφορικὸν σύστημα. Σκοπὸς τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος. Αἷμα — Ἀγγεῖα — Καρδία. Μεγάλη καὶ μικρὰ κυκλοφορία. Ἀρτηρίαι — Φλέβες — Τριχοειδῆ. Ἀνατομικὴ τῆς καρδίας καὶ τῶν κυριωτέρων ἀγγείων τοῦ σώματος. Μυοκάρδιον καὶ βαλβίδες. Λειτουργία τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀγγείων. Πίσεις τοῦ αἵματος, σφυγμός. Ὑδροστατικὴ τῆς κυκλοφορίας. Θερμορύθμισις.

Αἷμα. Φυσικοχημικὴ σύστασις. Πλάσμα καὶ κύτταρα. Αἱμοποιητικὰ ὄργανα. Ρόλος τοῦ αἵματος εἰς τὸν ὁργανισμόν. Λέμφος, Λεμφικὸν σύστημα.

5. Ἀναπνευστικὸν σύστημα. Πνεύμονες, Βρόγχοι, Τραχεῖα. Ἀνώτεροι ἀναπνευστικαὶ ὁδοί. Θώραξ, ἀναπνευστικοὶ μύες. Φυσιολογία τῆς ἀναπνοῆς.

6. Πεπτικὸν σύστημα. Ὁ πεπτικὸς σωλήν. Περιοχαί, Στόμα, ὀδόντες, σιελογόνοι ἀδένες, Φάρυγξ, Κατάποσις, Οἰσοφάγος, Στόμαχος, Γαστρικὸν ὑγρὸν, Ὁζίνος πέψις, δωδεκαδάκτυλον. Ἡπαρ. Χολή. Πάγκρεας. Ἀλκαλικὴ πέψις. Λεπτὸν ἔντερον. Χυλός. Ἀπομύζησις. Σκληρωκοειδὴς ἀποφύσεις. Παχὺ ἔντερον. Ἀπορρόφησις. Ἀπτηθυσμένον. Ἀφόδευσις.

7. Οὐροποιητικὸν σύστημα. Νεφροί. Διυλιστήριο τοῦ αἵματος. Νεφρικὸν σωληνάριον. Πύελος. Οὐρητήρ. Οὐροδόχος κύστις. Οὐρά. Ἀπέκκρισις. Ἄλλοι μηχανισμοὶ ἀπεκρίσεως. Πνεύμονες. Δέρμα. Πεπτικὸς σωλήν. Περὶ ἀδένων γενικῶς. Ἐνδοκρινεῖς. Ὁρμόναι.

8. Νευρικὸν σύστημα καὶ αἰσθητήρια. Κεντρικὸν καὶ περιφερεικὸν νευρικὸν σύστημα. Κύτταρα καὶ ἀποφυάδες. Ἐγκέφαλος, νωτιαῖος μυελός, ραχιαῖα γάγγλια. Ἀπλουστευμένον ἀνακλαστικὸν τόξον. Στοιχειώδης φυσιολογία ἐρεθισμοῦ καὶ μετάδοσις τῶν ἐρεθισμάτων. Τὸ αὐτόνομον νευρικὸν σύστημα. Συμπαθητικόν. Παρασυμπαθητικόν. Ἐνσυνειδητοὶ καὶ ἄσυνειδητοὶ λειτουργίαι. Ὑπνος. Ἀναισθησία. Σχέσεις νευρικοῦ συστήματος πρὸς τὰ λοιπὰ συστήματα (ἰδίᾳ κυκλοφορικόν, μυϊκόν, ἀδένες).

Ὀλοκλήρωσις νευρικὴ καὶ ὁρμονική.

Αἰσθητήρια. Ὑποφωτισμοί — Γεῦσις. (Χημειοαισθήσεις). Πῦνα. Ἀφή. Ἀκοή (Μηχανοαισθήσεις). Ἐσωτερικαὶ μηχανικαὶ αἰσθήσεις τοῦ σώματος. Ἰσορροπία — βάδισις, Χειρισμοί. Ὁρασις (Φωτοαισθήσεις). Ὁ ὁφθαλμός ὡς ὑπόδειγμα αἰσθητηρίου.

9. Οἰκολογία τοῦ ἀνθρώπου. Σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ φυσικὸν καὶ βιολογικὸν αὐτοῦ περιβάλλον. Ὁρθία στάσις. Αἱ χεῖρες τὸ τελειό-

τερον ἐργαλεῖον. Ὁ ἐγκέφαλος, τὸ τελειότερον ὄργανον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος.

Διαφοροποιήσεις τῶν ἀνθρωπίνων πληθυσμῶν ἀναλόγως τῶν φυσικῶν, βιολογικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος. Φυλαί. Ἐνότης τῆς ἀνθρωπότητος.

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς. Ἡ χρῆσιμοποίησις ἐποπτικῶν μέσων καὶ ὀργάνων ἢ προμήθεια καὶ ἡ συντήρησις αὐτῶν ὡς εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν.

Β'. ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ

Ἐπὶ 2 ὥρας ἐβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

Εἰσαγωγὴ

Θέμα τῆς Φυσικῆς. Ἡ σημασία τῆς Φυσικῆς εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν. Καταστάσεις τῆς ὕλης. Φυσικὰ μεγέθη καὶ μονάδες μετρήσεως αὐτῶν (μονάδες μήκους, ἐπιφανείας, ὄγκου, χρόνου, γωνίας, μάζης). Συστήματα μονάδων (C.G.S. M.K.S. καὶ T.S.).

ΜΗΧΑΝΙΚΗ

Α'. Σταστική τῶν στερεῶν

Βάρος τῶν σωμάτων, ἐξέτασις τοῦ βάρους διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἐννοίας τῆς δυνάμεως, μονάδες βάρους. Κατακόρυφος. Μέτρησις τοῦ βάρους, ζυγὸς δι' ἐλατηρίου. Δράσις ἀντιδράσις. Ἴσορροπία δύο δυνάμεων. Σύνθεσις δύο δυνάμεων ἐφηρμοσμένων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου. Σύνθεσις δύο παραλλήλων δυνάμεων τῆς αὐτῆς φορᾶς καὶ ἀντιθέτου φορᾶς. Ζευγὸς δυνάμεων. Κέντρον βάρους. Ἴσορροπία στερεοῦ σώματος στηριζομένου ἐπὶ ὀριζοντίου ἐπιπέδου. Ροπή δυνάμεως ὡς πρὸς ἄξονα. Ἴσορροπία στερεοῦ σώματος στρεπτοῦ περὶ ἄξονα. Μοχλὸς καὶ εἶδη αὐτοῦ, ἐργαλεῖα. Ζυγὸς μετ' ἰσοῦς βραχίονας, στάθμισις. Πυκνότης καὶ εἰδικὸν βάρος. Ἐλαστικότητα καὶ ἀντοχὴ τῶν ὑλικῶν.

Β'. Στατική τῶν ὑγρῶν.

Πίεσις καὶ μονάδες αὐτῆς. Ὑδροστατικὴ πίεσις. Θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς Ὑδροστατικῆς. Δυνάμεις ἀσκούμεναι ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ἐπὶ τοῦ ὀριζοντίου πυθμένου καὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ δοχείου. Μετάδοσις τῶν πιέσεων, ὑδραυλικὸν πιεστήριον. Ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους, ἐφαρμογαὶ αὐτῆς, ἰσορροπία στερεοῦ σώματος βυθισμένου ἐν ὁλῳ ἢ ἐν μέρει ἐντὸς ὑγροῦ.

Γ'. Στατική τῶν ἀερίων.

Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις καὶ μέτρησις αὐτῆς. Μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως μετὰ τοῦ ὕψους. Ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους εἰς τὰ ἀέρια, ἀερόστατα, ἀνυψωτικὴ δύναμις. Σχέσις μεταξὺ τῆς πίεσεως καὶ τοῦ ὄγκου ἀερίου (νόμος τῶν BOYLE-MARIOTTE).

ΘΕΡΜΟΤΗΣ

Α'. Θερμοκρασία. — Θερμότης. — Διαστολή.

Θερμότης, Θερμοκρασία, Θερμόμετρον, ὑδραργυρικόν, κλίμακες, Κελσίου καὶ Φαρενάιτ. Διαστολὴ τῶν στερεῶν, συντελεστὴς γραμμικῆς διαστο-

λῆς, ἐφαρμογαί. Διαστολή τῶν ὑγρῶν, συντελεστής κατ' ὄγκον διαστολῆς, ἀνωμαλία εἰς τὴν διαστολὴν τοῦ ὕδατος. Διαστολή τῶν ἀερίων. Θερμικός συντελεστής διαστολῆς τῶν ἀερίων.

Β'. Θερμιδομετρία.

Ποσότης θερμότητος, μονὰς αὐτῆς. Εἰδικὴ θερμότης στερεῶν καὶ ὑγρῶν. Θερμοχωρητικότης. Θερμιδόμετρον. Θερμότης καύσεως καυσίμων καὶ τροφῶν.

Γ'. Μεταβολαί τῆς καταστάσεως τῶν σωμάτων.

Τῆξις καὶ πήξις καὶ νόμοι αὐτῶν. Μεταβολὴ τοῦ ὅγκου κατὰ τὴν τῆξιν καὶ πήξιν. Ἐπίδρασις τῆς πιέσεως ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τήξεως. Ἐξαέρωσις. Ἐξάτμισις (κεκορεσμένοι καὶ ἀκόρεστοι ἀτμοί). Ὑγρασία τοῦ ἀέρος. Βρασμός καὶ νόμοι αὐτοῦ. Θερμότης εξαερώσεως.

Δ'. Διάδοσις τῆς θερμότητος.

Διάδοσις τῆς θερμότητος δι' ἀγωγῆς, διὰ ρευμάτων, δι' ἀκτινοβολίας.

ΑΚΟΥΣΤΙΚΗ

Παραγωγὴ καὶ διάδοσις τοῦ ἤχου. Ταχύτης τοῦ ἤχου. Ἀνάκλασις τοῦ ἤχου. Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἤχου. Χορδαὶ καὶ ἡχητικοὶ σωληνες. Μουσικοὶ ἤχοι καὶ μουσικὴ κλίμαξ.

ΟΠΤΙΚΗ

Φῶς, φωτεινὰ πηγὰί. Εὐθύγραμμος διάδοσις καὶ ταχύτης τοῦ φωτός. Διάχυσις καὶ ἀνάκλασις, νόμοι τῆς ἀνακλάσεως. Ἐπίπεδα καὶ σφαιρικὰ κάτοπτρα, ἐξισώσεις τῶν σφαιρικῶν κατόπτρων. Διάθλασις τοῦ φωτός καὶ νόμοι αὐτῆς, ὀρίκη γωνία, ὀλικὴ ἀνάκλασις, ἀποτελέσματα τῆς διαθλάσεως. Πρίσματα καὶ πρίσματα ὀλικῆς ἀνακλάσεως. Φακοί, ἐξισώσεις τῶν φακῶν. Ἴσχυς φακοῦ. Ἀνάλυσις τοῦ φωτός, ἐξήγησις τῆς ἀναλύσεως τοῦ φωτός, χρῶμα τῶν σωμάτων. Φωτεινὴ ροή, φωτεινὴ ἰσχύς, φωτισμός ἐπιφανείας, φωτόμετρον, νόμοι τοῦ φωτισμοῦ.

Γ'. ΑΝΟΡΓΑΝΟΣ ΧΗΜΕΙΑ

(Ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος).

Φυσικὰ καὶ χημικὰ φαινόμενα.

Θέμα καὶ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς Χημείας.

Τὸ ὕδωρ. Ἀπλὰ καὶ σύνθετα σώματα. Στοιχεῖα. Μέταλλα καὶ ἀμέταλλα.

Μεῖγμα καὶ χημικὴ ἔνωσις. Παραδείγματα. Διαφοραὶ μείγματος καὶ χημικῆς ἐνώσεως.

Φυσικὰ καὶ χημικὰ ἰδιότητες τῶν σωμάτων.

Νόμος τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης. Νόμος τοῦ PROUST.

Ἀτομικὴ θεωρία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Στοιχειώδης θεωρία περὶ ἀτόμων καὶ μορίων.

Ἀτομικὸν καὶ μοριακὸν βάρος. Γραμμοάτομον καὶ γραμμομόριον. Ἀριθμός τοῦ AVOGADRO.

Χημικὰ ἀντιδράσεις. Χημικὴ σύνθεσις καὶ χημικὴ ἀνάλυσις.

Σύμβολα τῶν στοιχείων. Χημικοὶ τύποι. Ἀπλὰ καὶ χημικὰ ἐξισώσεις.

Ἵπολογισμὸς τοῦ μοριακοῦ βάρους καὶ τῆς ἑκατοστιαίας συνθέσεως.
Σθένος τῶν στοιχείων. Ρίζαι. Χημικὴ συγγένεια.

Ἡλεκτρόλυσις, ἡλεκτρολύται, ἰόντα.

Ὁξέξ, βάσεις, ἄλατα. Ὁξειδία, κυριώτερα ὀξειδία.

ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

Ὁξυγόνον, καῦσις, ὀξειδωσις.

Ἵδρογόνον. Ἀναγωγὴ δι' ὕδρογόνου. Ὁξειδωτικὰ καὶ ἀναγωγικὰ σώματα.
Χλώριον, ὕδροχλώριον.

Θεῖον, Θεϊκόν ὀξύ.

Ἀζωτον, ἀτμοσφαιρικός ἀήρ. Ἀμμωνία, Νιτρικόν ὀξύ. Φωσφόρος, πυρεΐα, λιπάσματα.

Ἀνθράξ. Φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ ἄνθρακες. Μονοξειδίου καὶ διοξειδίου τοῦ ἄνθρακος.

Μέταλλα. Γενικαὶ ιδιότητες τῶν μετάλλων, μεταλλεύματα, κράματα.

Νάτριον, Χλωριούχον καὶ ἄνθρακικόν νάτριον. Ὑδροξειδίου τοῦ νατρίου.

Ἀσβέστιον, Ὁξειδίου ἀσβεστίου, κονιάματα, ἄνθρακικόν ἀσβέστιον.

Ἀργίλιον. Σίδηρος. Χαλκός. Μόλυβδος. Ψευδάργυρος. Ὑδράργυρος. Χρυσός.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ.

α) Ἡ διδασκαλία πρέπει νὰ εἶναι πειραματικὴ τόσο ἐν τῇ φυσικῇ ὥσον καὶ ἐν τῇ Χημείᾳ, ὥσπερ τοῦτο ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς φύσεως τῆς διδασκομένης ἐνότητος καὶ κατὰ προσαρμογὴν ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν μικρῶν μαθητῶν.

β) Ἐφ' ἐκάστης διδασκομένης ἐνότητος πρέπει νὰ γίνωνται ἀσκήσεις ἐφαρμογῆς τόσο ἐν τῇ Φυσικῇ, ὥσον καὶ ἐν τῇ Χημείᾳ.

γ) Διὰ τὴν βαθμολογίαν τῶν μαθητῶν ἡ Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ Χημεία θὰ βαθμολογοῦνται ὡς κλάδοι τοῦ μαθήματος τῆς Φυσικῆς, ἡ δὲ Ἀνθρωπολογία θὰ βαθμολογῇται ὡς ἰδιαιτέρον μάθημα.

Σημείωσις. 1) Θὰ ἀναφέρονται ἐπ' εὐκαιρίᾳ αἱ ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦσαι ἀντίστοιχοι χημικαὶ βιομηχανίαι. 2) Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων θεμάτων θὰ ἀναφέρονται σαφεῖς παραδείγματα π.χ. μείγματος, χημικῆς ἐνώσεως, χημικῆς συνθέσεως καὶ ἀναλύσεως, ριζῶν κ.λ.π.

ΤΑΞΙΣ Γ'

Α'. Φυσικὴ Πειραματικὴ.

Ἐπὶ δύο (2) ὥρας ἑβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

ΜΗΧΑΝΙΚΗ

Α'. Κίνησις, τροχιά, διάστημα.

Εὐθύγραμμος ὁμαλὴ κίνησις, ταχύτης, μονάδες αὐτῆς. Εὐθύγραμμος ὁμαλῶς μεταβαλλομένη κίνησις. Ἐλευθέρᾳ πτώσει τῶν σωμάτων. Ἀρχὴ τῆς

ἀδρανείας, Θεμελιώδης ἐξίσωσις τῆς Δυναμικῆς, Ὁμαλή κυκλική κίνησις, κεντρόμολος καὶ φυγόκεντρος δύναμις. Μηχανικαὶ ταλαντώσεις, ἀπλοῦν ἐκκρεμές.

Β'. Παγκόσμιος ἑλξίς.

Παγκόσμιος ἑλξίς. Κίνησις τῶν πλανητῶν περὶ τὸν Ἥλιον. Τεχνητοὶ δορυφόροι.

Γ'. Ἔργον—Ἐνέργεια.

Ἔργον δυνάμεως καὶ μονάδες αὐτοῦ. Ἰσχύς καὶ μονάδες αὐτῆς. Μεγάλαι μονάδες ἔργου. Ἐνέργεια καὶ μορφαὶ αὐτῆς. Μετατροπαὶ τῆς ἐνεργείας. Ἀρχὴ διατηρήσεως τῆς ἐνεργείας. Μετατροπὴ τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας εἰς θερμικὴν. Τριβή. Μηχανικὸν ἰσοδύναμον τῆς Θερμότητος Ἀπόδοσις μηχανῆς. Κινητῆρες ἀντιδράσεις. Πύραυλοι. Κινητῆρες ἀεροπλάνων.

Θερμικαὶ μηχαναί.

Ἡ θερμότης μορφή ἐνεργείας. Γενικὴ ἀρχὴ τῆς λειτουργίας ἀτμομηχανῆς μὲ ἔμβολον καὶ ἀτμοστρόβιλον. Μηχαναὶ ἐσωτερικῆς καύσεως. Τετράχρονος κινητῆρ, κινητῆρ Ντίζελ, κινητῆρες αὐτοκινήτων.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ — ΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΣ

Α'. Στατικὸς ἡλεκτρισμός.

Θετικὸν καὶ ἀρνητικὸν φορτίον. Μονὰς τοῦ ἡλεκτρικοῦ φορτίου. Δομὴ τοῦ ἀτόμου, ἡλεκτρονίον. Ἡλεκτρονικὴ ἐρμηγεία τῆς ἡλεκτρίσεως διὰ τριβῆς. Ἐρμηγεία τοῦ θετικοῦ ἢ ἀρνητικοῦ φορτίου ἀγωγοῦ. Ἡλεκτρικὸν πεδίον.

Β'. Ἡλεκτρικὸν ρεῦμα.

Ἡλεκτρικὸν ρεῦμα, φορὰ αὐτοῦ. Ἀποτελέσματα τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἀγωγοὶ καὶ μονωταί. Τὸ ἡλεκτρικὸν ρεῦμα ροὴ ἡλεκτρονίων. Ἐντασις τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἀμπερόμετρα.

Γ'. Ἡλεκτρολύσεις.

Ἡλεκτρολύσεις διαλύματος ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος. Τὰ ἡλεκτρολυτικὰ διαλύματα (ιόντα). Νόμοι τῆς ἡλεκτρολύσεως καὶ πρακτικαὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῆς.

Δ'. Διαφορὰ δυναμικοῦ — Ἀντίστασις ἀγωγοῦ.

Διαφορὰ δυναμικοῦ καὶ μονὰς αὐτῆς. Βολτόμετρα. Ἀντίστασις ἀγωγοῦ καὶ μονὰς αὐτῆς. Νόμος τοῦ OHM. Σπουδὴ τῆς ἀντιστάσεως ἀγωγοῦ. Σύνθεσις ἀντιστάσεων (ἐν σειρᾷ καὶ ἐν παραλλήλῳ).

Ε'. Ἐνέργεια καὶ ἰσχύς τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος.

Θέρμανσις τῶν ἀγωγῶν. Νόμος τοῦ Τζάουλ. Ἐνέργεια καὶ ἰσχύς τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἐφαρμογαί.

ΣΤ'. Ἡλεκτρικαὶ πηγαί.

Εἶδη γεννητριῶν. Ἡλεκτρεγερτικὴ δύναμις γεννητρίας. Νόμος τοῦ OHM εἰς κλειστὸν κύκλωμα. Ἡλεκτρικὰ στοιχεῖα. Συσσωρευταί. Σύνδεσις.

Ζ'. Μαγνηταί.

Πόλοι τοῦ μαγνήτου καὶ ἀμοιβαία ἐπίδρασις αὐτῶν, μαγνητικὸν δίπολον. Μαγνητικὸν πεδίου, μαγνητικὸν φάσμα. Μαγνητικαὶ γραμμαί. Γήινον μαγνητικὸν πεδίου καὶ στοιχεῖα αὐτοῦ (μαγνητικὸς μεσημβρινός, μαγνητικὴ ἀπόκλισις, μαγνητικὴ ἔγκλισις). Μαγνητικὴ πυξίς.

Η'. Ἡλεκτρομαγνητισμός.

Πείραμα τοῦ OERSTED. Μαγνητικὸν πεδίου εὐθυγράμμου ρεύματος καὶ σωληνοειδοῦς. Ἡλεκτρομαγνήται. Ἀμοιβαία ἐπίδρασις ἡλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ μαγνητικοῦ πεδίου. Ἡλεκτρομαγνητικὴ δύναμις. Ἡλεκτρικοὶ κινητήρες, τροχὸς τοῦ BARLOW. Μικρόφωνον, τηλέφωνον, μαγνητόφωνον.

Θ'. Ἐπαγωγὴ — ἐναλλασσόμενον ἡλεκτρικὸν ρεῦμα.

Παραγωγὴ ἐπαγωγικοῦ ρεύματος διὰ περιστροφῆς μαγνήτου ἔμπροσθεν πηνίου. Ἐναλλασσόμενον ρεῦμα. Μετασχηματιστής. Ἀνορθωτής.

Ι'. Ἀγωγιμότης τῶν ἀερίων εἰς τὸ κενόν.

Διέλευσις ἡλεκτρικοῦ ρεύματος διὰ μέσου ἡραιωμένου ἀερίου, καθοδικαὶ ἀκτῖνες, ἀκτῖνες ROENTGEN. Λαμπτήρες φθορισμοῦ. Ἡλεκτρονικαὶ λυχνίαι. Φωτοκύτταρον. Ὁμιλῶν κινηματογράφος.

ΙΑ'. Ἡλεκτρομαγνητικὰ κύματα.

Παραγωγὴ καὶ διάδοσις αὐτῶν. Ραδιοφωνικὸς δέκτης. Τηλεόρασις. Ραντάρ.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

Πλήθος καὶ μέγεθος τῶν ἀτόμων. Μέγεθος καὶ συστατικὰ τοῦ ἀτομικοῦ πυρήνος. Ραδιενέργεια καὶ ραδιενεργὰ στοιχεῖα. Σχῆσις τοῦ πυρήνος οὐρανίου, πυρηνικὸς ἀντιδραστήρ. Ἐκμετάλλευσις τῆς πυρηνικῆς ἐνεργείας.

Β'. ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ

Ἐπὶ μίαν (1) ὥραν ἐβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

Διάκρισις ἀνοργάνου καὶ ὀργανικῆς χημείας.

Ποῖα τὰ κυριώτερα χημικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται αἱ ὀργανικαὶ ἐνώσεις.

Ἀνίχνευσις τοῦ ἀνθράκος καὶ τοῦ ὕδρογόνου εἰς τὰς ὀργανικὰς ἐνώσεις.

Μεθάνιον. Αἰθάνιον. Προπάνιον. Βουτάνιον.

Σειρὰ τῶν κεκορεσμένων ὕδρογονανθράκων καὶ γενικὸς τύπος αὐτῶν. Ὁμόλογοι σειραὶ καὶ ἐνώσεις. Συντακτικοὶ τύποι. Ἰσομέρεια. Ἀκυκλοι καὶ κυκλικαὶ ἐνώσεις. Κεκορεσμένοι καὶ ἀκόρεστοι ἐνώσεις. Πετρέλαιον. Προϊόντα ἀποστάξεως τοῦ πετρελαίου. Ξηρὰ ἀπόσταξις τῶν λιθανθράκων καὶ προϊόντα αὐτῆς. (Φωταέριον) Ἀκόρεστοι ὕδρογονάνθρακες. Αἰθυνέλιον. Ἀκετυλένιον.

Σημείωσις. Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων θεμάτων θὰ ἀναφέρονται ἐπ' εὐκαιρίᾳ αἱ ἀντίστοιχοι ὑπάρχουσαι ἐν Ἑλλάδι χημικαὶ βιομηχανίαι.

Ἀλκοόλαι, Αἰθυλικὴ ἀλκοόλη. Ἀλκοολικὴ ζύμωσις, ἀλκοολοῦχα ποτά. Ζυμώσεις καὶ φυράματα. Παραδείγματα καὶ σημασία τῶν ζυμώσεων. Γλυκερίνη, νιτρογλυκερίνη, δυναμίτις. Αἰθέρες. Αἰθυλαίθρη. Ὁργανικά ὀξέα. Ὄξεικόν ὀξύ, ζύμωσις, ὄξος. Παλμιτικόν, Στεατικόν καὶ Ἐλαϊκόν ὀξύ. Λίπη καὶ ἔλαια. Σάπωνες. Ἀπορρυπαντικά. Πρωτεΐναι. Βιολογικὴ σημασία τῶν πρωτεϊνῶν. Ὑδατάνθρακες. Σταφυλοσάκχαρον, Γαλακτοσάκχαρον, Καλαμοσάκχαρον, Ἀμυλον, κυτταρίνη, χάρτης. Φυσικαὶ καὶ τεχνηταὶ ὑφαντικαὶ ὕλαι. Πλαστικαὶ ὕλαι.

Γ'. ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Ἐπὶ μίαν (1) ὥραν ἐβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

1. Εἰσαγωγή: Βιολογία: Ἐρευνα τῆς ζωῆς. Βιολογικὴ ἰσορροπία. Ἐνέργεια. Προέλευσις καὶ μεταβολαὶ αὐτῆς ἐντὸς τῶν ἐμβίων ὄντων. Ὑλη, σύστασις τῆς ὕλης τῶν ἐμβίων ὄντων καὶ κύκλος αὐτῆς. Σχέσις ὕλης καὶ ἐνεργείας εἰς τὰ ἐμβια ὄντα. Βιοσφαῖρα.

II. Ὁργάνωσις καὶ βαθμῖδες ζωῆς. Τὸ κύτταρον. Ἡ κυτταρικὴ θεωρία.

1. Μορφολογία τοῦ κυττάρου. Κοινὰ μορφολογικὰ γνωρίσματα. Πυρὴν, Κυτταρόπλασμα, Μembrάνη, Μιτοχόνδρια, Σύμπλεγμα COLGI, Κενोटόπια κλπ. Εἶδη κυττάρων. Ζωϊκὸν κύτταρον. Φυτικὸν κύτταρον, Μικροβιακὸν κύτταρον.

2. Φυσιολογία τοῦ κυττάρου. Ἀνταλλαγὴ ὕλης καὶ ἐνεργείας. Ὄσμωσις, Κατάλυσις καὶ ἔνζυμα. Κυτταρικὴ ἀναπνοή, Βιοσυνθέσεις.

3. Ἀναπαραγωγὴ τοῦ κυττάρου. Μίτωσις, Χρωματοσώματα, Κεντρόσωμα, Ἀτρακτος, Πλασματοδιαίρεισις.

III. Πρώτιστα. Ζῶα. Φυτά. Αἰλιτουργίαι τῶν ὀργασμῶν.

1. Τὰ Πρώτιστα. Βακτηρίδια, Σπόροι, Ἀναπαραγωγή, Ἰοὶ καὶ βακτηριοφάγοι. Ζῶμαι καὶ Μύκητες.

2. Τὰ Ζῶα. Διαφοροποίησις τῶν κυττάρων. Ποικιλία τῶν ζωϊκῶν ὀργανισμῶν. Διατροφή, Πέψις, Ἀπορρόφσις, Ἀναπνοή, Κυκλοφορία, Ἀπέκκρισις, Συντονισμός. Νευρικὸν σύστημα. Ἐνδοκρινικὸν σύστημα. Αἰσθητήρια. Στήριξις καὶ κίνησις. Ἀναπαραγωγή, Μονογονία καὶ Ἀμφιγονία.

3. Τὰ Φυτά. Φωτοσύνθεσις, Χλωροφύλλη, Ὑδωρ. Διοξειδιον τοῦ ἀνθρακος, ἄμυλον. Τὰ φύλλα. Στήριξις καὶ Κυκλοφορία. Κορμός καὶ ῥίζαι, Ἀναπαραγωγή. Ἀμφιγονία καὶ Μονογονία. Αὐξησις. Φυτοορμόναι.

IV. Γένεσις τῶν ὀργανισμῶν:

1. Γεννητικὰ κύτταρα, Μείωσις, Γονιμοποίησις,

2. Ἐμβρυϊκὴ ἀνάπτυξις, Ἐμβρυα, Προνύμφαι, Ἐνήλικες.

3. Κληρονομικότης, Μενδελικοὶ νόμοι, Μονοϋβριδισμός, Χρωματοσωμικὴ θεωρία. Μεταλλάξεις, Γονίδια καὶ Νουκλεϊκὰ ὀξέα.

V. Περιβάλλον των οργανισμῶν. Σχέσεις τῶν οργανισμῶν μετὰ τὸ φυσικὸν καὶ βιολογικὸν περιβάλλον. Οἰκολογία: Αἱ συνθήκαι τῆς ζωῆς εἰς τὴν ξηράν, τὰ γλυκέα ὕδατα, τὴν θάλασσαν. Συμπεριφορὰ τῶν οργανισμῶν. Τροπισμοί, Ἔνστικτον, Μάθησις, Μεταναστεύσεις, Κοινωνικὴ συμπεριφορὰ.

VI. Ἐξέλιξις τῶν οργανισμῶν.

Ἱστορία τῆς ζωῆς. Χαρακτηριστικὰ κληρονομούμενα καὶ μὴ. Θεωρία τῶν μεταλλάξεων. Γεωγραφικὴ ἀπομόνωσις. Δημιουργία νέων εἰδῶν.

Γενικαὶ παρατηρήσεις: Τὸ πρόγραμμα τοῦτο δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ Σχολ. ἔτους 1968—69 δι' ὅλας τὰς τάξεις.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Τάξεις Α—Β—Γ.

Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου προσαρμοζόμενον εἰς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

Σημείωσις:

α) Ἐπὶ τῆς διδασκαλίας ἐκάστης ἐνότητος θὰ γίνωνται ἀσκήσεις ἐφαρμογῆς τόσον εἰς τὴν Φυσικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Χημείαν.

β) Διὰ τὴν βαθμολογίαν τῶν μαθητῶν ἡ Φυσικὴ καὶ ἡ Χημεία θὰ βαθμολογῶνται ὡς κλάδοι τοῦ μαθήματος τῆς Φυσικῆς, ἡ δὲ Βιολογία θὰ βαθμολογῆται ὡς ἰδιαιτέρον μάθημα.

γ) Διὰ τὴν ἀποδοτικὴν διδασκαλίαν τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ὁργάνωσις εἰδικοῦ ἐργαστηρίου ἐφωδιασμένου μετὰ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα. Αὕτη θὰ γίνῃ μερίμνη τοῦ διδάσκοντος καὶ τοῦ Δ/τοῦ τοῦ Σχολείου. Ἡ ὁργάνωσις καὶ ἡ συντήρησις ἐργαστηρίου Φυσικῆς καὶ Χημείας ἀνήκει εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ διδάσκοντος. Ἡ διδασκαλία διὰ πειράματος δὲν πρέπει νὰ παραλείπεται, ὅσάκις τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον ἐκ τῆς διδασκομένης ἐνότητος. Ἐπιβάλλεται ἡ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πειραμάτων ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ καθοδήγησιν τοῦ διδάσκοντος. Πάντες οἱ διδάσκοντες ὀφείλουσι νὰ ἐκπαιδευθῶσιν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν νεωτέρων ὁργάνων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ διδασκαλία καθίσταται πειραματικὴ.

10ον. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

I. Σκοπός.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος εἶναι: α) νὰ γνωρίσωσι οἱ μαθηταὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τὸν χαρακτῆρα, τὸ περιεχόμενον καὶ τὰς συνθήκας ἀσκήσεως τῶν κυριωτέρων ἐπαγγελμάτων ἐν τῇ χώρᾳ, β) νὰ μελετηθῶσιν αἱ ἰδιαιτέροι κλίσεις καὶ ἱκανότητες ἐκάστου μαθητοῦ ἐν συνάρτησει πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐπαγγελμάτων καὶ γ) νὰ καθοδηγηθῶσιν οἱ μαθηταὶ βάσει τῶν δύο προηγουμένων προϋποθέσεων εἰς τὸν ὀρθὸν σχολικὸν καὶ ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμὸν αὐτῶν.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Γ'.

Α'. Θεωρητικὸν μέρος.

Ἡ ἔννοια καὶ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας. Ἡ ἐπαγγελματικὴ ὀργάνωσις τῆς κοινωνίας. Ὁ ἐνεργὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας μας κατὰ φύλον. Ἐννοια καὶ ὁρισμὸς τοῦ ἐπαγγέλματος. Ἡ κατανομή τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας κατὰ ἐπαγγελματικὰς ἀπασχολήσεις. Αἱ κυριώτεραι βάσεις διὰ τὴν κατανομὴν τῶν ἐπαγγελλμάτων εἰς κατηγορίας. Κατανομή τῶν ἐπαγγελλμάτων εἰς κατηγορίας κατὰ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀπασχολήσεως π.χ. ἐπαγγέματα ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά, ναυτικά, γεωργικά, τεχνικά, ὑπαλληλικά, τουριστικά καὶ προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐμπορικῶν, βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν ἐπιχειρήσεων, κλπ. ἰδιάζοντα ἐπαγγέματα, ὡς τοῦ στρατιωτικοῦ, τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ, τοῦ δικαστοῦ κλπ. Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα ἐκάστης κατηγορίας ἐπαγγελλμάτων καὶ ἰδιαιτέρας ἀπαιτήσεις διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀσκήσιν αὐτῶν (προσωπικαὶ ἰκανότητες, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ προπαρασκευὴ). Ἀνάλυσις ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐπαγγέλματος ἐξ ἐκάστης κατηγορίας βάσει τοῦ παραδεγμένου διαγράμματος μελέτης ἐπαγγελλμάτων. Γενικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις. Βαθμίδες τῆς Γενικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡ διάθροσις τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Βαθμίδες τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως (κατωτέρα, μέση, ἀνωτέρα, ἀνωτάτη). Τύποι σχολείων Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Δημοσία καὶ ἰδιωτικὴ Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαίδευσις. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἡ σημασία τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκλογῆς διὰ τε τὸ ἄτομον καὶ τὸ κοινωνικὸν σύνολον. Ποιοὶ παράγοντες πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐπαγγέλματος (αὐτογνωσία, γνώσις τῆς φύσεως τῶν ἐπαγγελλμάτων, εὐκαιρίαι τοποθετήσεως). Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἐπαγγέλματος ἐπὶ τοῦ ἀσκούντος αὐτὸ ἄτομου. Ἐπαγγελματικοὶ τύποι. Ἡ σημασία ὅλων τῶν ἐπαγγελλμάτων διὰ τὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν πρόοδον. Ἡ ἀνάγκη τῆς ὀρθολογιστικῆς κατανομῆς τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ διάφορα ἐπαγγέματα. Ἡ δεοντολογία τῆς ἀσκήσεως τῶν ἐπαγγελλμάτων.

Β'. Πρακτικὸν μέρος.

— Ἀτομικὴ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν μελέτην τῶν ἐπαγγελλμάτων ἐν τῷ σχολείῳ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι τὰ ἀπαραίτητα ἐργαστήρια, καὶ εἰς τοὺς χώρους τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐργασίας ὑπὸ τὴν ἀμεσον καθοδήγησιν καὶ ἐπίβλεψιν τοῦ διδάσκοντος.

— Τήρησις ἀτομικοῦ φακέλου δι' ἕκαστον μαθητὴν καὶ ἀτομικὴ ἐκπαίδευσις αὐτοῦ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν στοιχείων τοῦ ἀτομικοῦ του φακέλου, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπίσῃ οὗτος τὸ πρόβλημα τῆς ἐκλογῆς ἐπαγγέλματος.

Παρατηρήσεις.

Ὁ ἀτομικὸς φάκελος ἐκάστου μαθητοῦ διὰ τὸ μάθημα τοῦτο θὰ περιλαμβάνῃ ὑποχρεωτικῶς ὅλα τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα κατὰ τὰς σχετικὰς ὁδηγίας τοῦ Κέντρου Ἐπαγγελματικοῦ Προσανατολισμοῦ.

— Ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία καὶ ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις δύνανται νὰ συμπληροῦνται διὰ τῆς ὀργανώσεως καταλλήλων ὁμιλιῶν ὑπὸ εἰδικευμένων ἐκπαιδευτικῶν ἢ εἰδικῶν ἄλλων ἐπιστημόνων, διὰ τῆς προβολῆς σχετικῶν

ταινιών, δι' επισκέψεων εἰς ἐπαγγελματικὰς Σχολάς, ἐργοστάσια, ἐπαγγελματικά γραφεῖα καὶ εἰς χώρους ἐν γένει ἐπαγγελματικῆς ἐργασίας.

—Τὸ μάθημα θὰ διδάσκωσι μόνον μετεκπαιδευθέντες εἰς αὐτὸ ἐκπαιδευτικοί.

—Εἰς τὸ Ἑσπερινὸν Γυμνάσιον, ἐφ' ὅσον θὰ διδαχθῇ τὸ μάθημα τοῦτο, θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

10. ΥΓΙΕΙΝΗ

1. Σκοπός :

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι ἡ παροχὴ εἰς τοὺς μαθητὰς στοιχειωδῶν ὑγειονομικῶν γνώσεων ἀπαραιτήτων διὰ τὸν ἀτομικὸν καὶ τὸν κοινωνικὸν τῶν βίον, ἡ ἀσκήσις αὐτῶν εἰς τὴν τήρησιν τῶν κανόνων τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς γενικῆς ὑγιεινῆς, ἡ καθοδήγησις τῶν διὰ τὴν ἀτομικὴν προφύλαξιν ἐκ σωματικῶν ἀτυχημάτων καὶ ἡ ἀσκήσις τῶν διὰ τὴν ἄμεσον καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συνηθεστέρων ἐν τῷ ἀτομικῷ καὶ κοινωνικῷ βίῳ ἀτυχημάτων ὑγείας.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Β'

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἑγεία, ὁρισμὸς καὶ χαρακτὴρ αὐτῆς. Ὁ ὁργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Συναρμολόγησις, δομὴ καὶ καλὴ αὐτοῦ λειτουργία. Σῶμα-νοῦς-ψυχὴ. Ἡ διατήρησις τῆς ὑγείας προϊόν προσωπικῶν φροντίδων καὶ κοινωνικῆς μερίμνης.

II. ΑΤΟΜΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ἑγειονομικὰ προβλήματα νεογνοῦ, βρέφους, νηπίου, μαθητοῦ, ἐφήβου, ἐνήλικος κλπ. Κριτήρια καλῆς σωματικῆς, ψυχικῆς καὶ κοινωνικῆς εὐεξίας. Διαταραχαὶ τῆς ὑγείας καὶ τὰ αἷτια αὐτῶν. Λειτουργικαὶ ἀνωμαλίαι, ἐλλειπῆς ἢ ἀνώμαλος διατροφή, μεταβολαὶ φυσικοῦ περιβάλλοντος (μικροκλίμα), εἰσβολὴ παθογόνων μικροβίων, ἀτελής κοινωνικὴ προσαρμογὴ καὶ ἐνστικτώδεις παρορμήσεις.

III. ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ ΤΟΥ ὈΡΓΑΝΙΣΜΟΥ.

Ἄναπνοῦ καὶ ἡ ποιότης τῆς ἀτμοσφαίρας. Τὸ ὕδωρ καὶ ἡ προέλευσίς του. Τὰ τρόφιμα ὡς δομικὸν ὕλικόν καὶ ὡς πηγὴ ἐνεργείας. Παιγνίδια, ἀθλοπαιδιαί, ἐργασία, κόπωση, ὕπνος. Μαθήματα καὶ διανοητικὴ ἀνάπτυξις. Συναναστροφὴ καὶ ἀνθρώπινα σχέσεις. Παράπλευρα ἐνδιαφέροντα καὶ προσφιλεῖς ἐνασχολήσεις (HOBBIES). Προετοιμασία διὰ τὴν ἐνηλικίωσιν καὶ τὸ γῆρας.

IV. ΑΜΥΝΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΟΣΟΓΟΝΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ

1. Μικρόβια καὶ νοσήματα. Βραχεῖα ἀνασκόπησις σπουδαιότερων νοσημάτων. Ἀποκοπὴ ὁδῶν μεταδόσεως καὶ ἐνίσχυσις τοῦ ὁργανισμοῦ (ἐμβόλια). Καθαριότης, ἐξυγίανσις περιβάλλοντος, χλωρίωσις τοῦ ὕδατος, παστερίωσις τοῦ γάλακτος, ἐλεγχος τροφίμων.

2. Νοσήματα ἐξ ἐλλείψεως βασικῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν ἢ καταχρήσεων. Ἀφυδάτωσις, ὑποσιτισμὸς διαφόρων μορφῶν (ἀνεπάρκεια πρωτεΐνης, βιταμινῶν, ἀλάτων κλπ.). Παχυσαρκία, ἀρτηριοσκληρυνσις, διαβήτης. Ἀλκοολισμὸς, κάπνισμα. Ἰσόρροπος διαίτα καὶ ἰσολογισμὸς προσλαμβανόμενων θερμίδων καὶ ἐκτελουμένου ἔργου.

3. Βλάβαι ἐκ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἡλιακὴ ἀκτινοβολία (ἡλιοθεραπεία). Ἀτμοσφαιρική πίεσις, θερμοκρασία καὶ ὑγρασία τοῦ ἀέρος. Συνωστισμὸς καὶ κλειστοὶ χώροι. Ρυπάνσεις τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐδάφους, καὶ τῶν τροφῶν. Ραδιενέργεια, θόρυβος. Μέτρα προλήψεως.

4. Τὸ ἀτύχημα καὶ ἡ πρόληψίς του.

V. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

1. Ἰατροί, Ὀδοντίατροι, Ἐπισκέπτριαι Ἀδελφαὶ καὶ Νοσοκόμοι. Νοσοκομεῖα καὶ Ὑγειονομικοὶ Σταθμοί. Διεθεῖς Ὁργανώσεις.

2. Ὑγειονομικὴ ὁργάνωσις τοῦ Σχολείου (Σχολιάτρος, Σχολικὴ Ἀδελφή, τὸ πρόχειρον Φαρμακεῖον. Δελτία υγείας. Ὑγειονομικὴ διαφώτισις. Πρῶται βοήθειαι).

Παρατηρήσεις. Τὰ περὶ ὑγειονομικῆς ὁργανώσεως θὰ διδασκῶσι διὰ βραχέων. Ἐκτενέστερον πρέπει νὰ διδασκῶσι τὰ περὶ Πρώτων βοηθειῶν, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ εἶναι ἱκανοὶ καὶ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ ἀτυχήματα καὶ νὰ προσφέρωσι πρώτας βοηθείας εἰς περιπτώσεις ἀτυχημάτων.

Ἑσπερινὸν Γυμνάσιον

Τάξις Β'.

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

13ον ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ — ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι: α) ἡ ὑποβοήθησις τῆς κανονικῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως τῶν μαθητῶν ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, β) ἡ καλλιέργεια εἰς τοὺς μαθητάς τοῦ πνεύματος τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, γ) ἡ ἀνάπτυξις τοῦ διαφέροντος καὶ τῆς ἀγάπης τῶν μαθητῶν διὰ τὸν ὑγιᾶ ἀθλητισμὸν συμφώνως πρὸς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν ἀθλητικὸν πνεῦμα, δ) ἡ ἀσκήσις τῶν ἀθλητῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιαιτέρων ἀθλητικῶν ἐπιδόσεων αὐτῶν.

Εἰδικότερον διὰ τοῦ μαθήματος ἐπιδιώκονται οἱ ἀκόλουθοι μερικοὶ σκοποί: α) ἡ ἐξασφάλισις σωματικῆς υγείας καὶ εὐεξίας, ἡ ἐπίρρωσις τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ ἡ βασικὴ σκληραγώγησις τοῦ σωματικοῦ ὁργανισμοῦ.

β) ἡ διόρθωσις ἐλαττωμάτων καὶ ἐλλείψεων τῆς στάσεως καὶ τῶν ὀργάνων κινήσεως καὶ ἡ πρόληψις τοιούτων ἐλαττωμάτων.

γ) ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀποδόσεως τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ ὁργανισμοῦ, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἀναπνευστικοῦ καὶ τοῦ κυκλοφοριακοῦ συστήματος.

δ) ἡ ἀσκήσις τοῦ μυικοῦ συστήματος καὶ γενικότερον τοῦ ὁργανισμοῦ πρὸς μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν ἔργου.

ε) ἡ ἐπίτευξις συμμέτρου καὶ ἁρμονικῆς διαπλάσεως καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρθῆς στάσεως, κινήσεως, σωματικῆς ἐκφράσεως.

στ) ἡ καλλιέργεια τῆς συνειδήσεως τῆς ἀξίας καὶ τοῦ βαθυτέρου προορισμοῦ τοῦ σώματος καὶ ἡ ἀνάπτυξις πνεύματος σεβασμοῦ πρὸς αὐτό.

ζ) ἡ καλλιέργεια τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς ὑπαίθρου, ἡ ἀνάπτυξις τῆς διαθέσεως πρὸς κίνησιν, πρὸς ἐργασίαν, πρὸς δρᾶσιν, ἡ καλλιέργεια αἰσιοδόξου ἀντιλήψεως περὶ τῆς ζωῆς.

η) ἡ ἄσκησις τῆς ἐτοιμότητος καὶ τῆς πρωτοβουλίας τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ἀπροβλέπτων φυσικῶν ἐμποδίων.

θ) ἡ καλλιέργεια ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ πνεύματος τῆς τάξεως, τῆς αὐτοκυριαρχίας, τῆς πειθαρχίας, τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς συνεργασίας.

ι) ἡ διατήρησις τῶν ἐθνικῶν ἀσμάτων, τῶν ἐθνικῶν χορῶν καὶ ἄλλων συναφῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

ια) ἡ καλλιέργεια τοῦ ὑγινοῦς ἀθλητικοῦ πνεύματος.

ιβ) ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἰδιαίτερων ἀθλητικῶν ἐπιδόσεων τῶν μαθητῶν καὶ ἡ προπαρασκευὴ ἀθλητῶν.

2. Διδασκαλία ὕλης.

Α' Τμήματα Ἀρρένων

Πρῶτος κύκλος, Τάξεις Α', Β'.

Α'. Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ.

1. Ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως καὶ μετασχηματισμῶν. Μετὰ τὴν ὑποθερίαν τοῦ σώματος ὁ ἀσκούμενος εἶναι ἕτοιμος νὰ δεχθῇ πᾶσαν ἄσκησιν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σωματικῆς καταστάσεως, δηλαδὴ τῆς δυνάμεως, ταχύτητος, ἀντοχῆς, εὐκαμψίας καὶ ἐλαστικότητος. Αἱ ἀσκήσεις πρέπει νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ συνεχεῖς καὶ ἐλευθέρας κινήσεις ἐνηρμονισμένας πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ρυθμοῦ. Ἐκάστη ἄσκησις κατὰ τὴν ἐκτέλεσίν της πρέπει νὰ λαμβάνῃ τὴν πλήρη της μορφήν δηλ. τῆς μεγίστης διατάσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν χαλαρώσεως τῶν μυῶν, ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας τῆς τροχιάς καὶ μέχρι τῆς τελικῆς στάσεως.

2. Ἐλευθεραὶ ἀσκήσεις ἐκ τῶν θεμελιωδῶν καὶ παραγῶγων στάσεων αὐτῶν.

Ἀναπιδῆσεις, ἄλματα, φυσικαὶ μετατοπίσεις, συνασκήσεις.

3. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ στρωμάτων ἀπλῆς μορφῆς ἥτοι: κυβιστήσεις ἐμπρὸς καὶ εἰς βάθος, ἀνακυβιστήσεις ὀπίσσω, κυβιστήσεις διαστάδην ἐμπρὸς, κατακόρυφος στήριξις ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς, κατακόρυφος ἀναστροφή, ἄλμα διὰ τῶν χειρῶν (Hand Volt), ἄλμα διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ χειρῶν (Head Volt).

4. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίου ἥτοι: κυβιστήσεις, διαστάδην ἄλματα, ἄλματα διὰ στηρίξεως τῆς κεφαλῆς, ὑπερπηδήσεις, διαπεράσεις, μετὰ βοηθῶν.

5. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις ἐπὶ πολυζύγων, δοκῶν, μονοζύγων, διζύγων ἥτοι: ἐξαρθήσεις, ἑλξεις, ἰσορροπίαί, χειροβαδίσεις ἐπὶ δοκοῦ, αἰωρήσεις, κυβιστήσεις, ἀνακυβιστήσεις μετὰ βοηθῶν.

6. Ἀσκήσεις με βάρη ἤτοι: ταχεῖαι ὠθήσεις, πιέσεις, ὀκλάσεις με τὸν ἄξονα βαρῶν, δηλαδή, τὴν μπάραν ἄνευ δίσκων βαρῶν, ἢ με τοὺς δύο ἀλτήρας καὶ βαθμιαίως αὐξησεις τοῦ βάρους ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων τῶν ἀσκουμένων, μετὰ βοθηθῶν.

Β'. Παιδιαί:

Ὅλα τὰ εἶδη παιδιῶν γυμναστικῶν καὶ ὀμαδικῶν παιδαγωγικοῦ χαρακτῆρος, Ἑθνικῶν καὶ Ξένων, καὶ αἱ ἀγωνιστικαὶ παιδιαί: πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, ποδοσφαίρισις καὶ χειροσφαίρισις. Τούτων θὰ γίνεταί τεχνικὴ ἀνάλυσις, τρόποι μεταβιβάσεως, συνδυασμῶν, τακτικῆς, ἐπιθέσεως, ἀμύνης καὶ ἐλιγμῶν, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 1000 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροί:

Καλαματιανός, Κλέφτικος καὶ οἱ Τοπικοὶ χοροί.

Ε'. Δυνητικῶς Ὁρθοστάδην πάλην.

Δεύτερος κύκλος, Τάξεις Γ', Δ'.

Α'. Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ:

1. Ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως καὶ μετασχηματισμῶν.

2. Ἐλεύθεραι ἀσκήσεις με κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν.

3. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ στρωμάτων πλέον συνθέτου μορφῆς ἤτοι: συνδυασμοὶ κυβιστήσεων καὶ ἀνακυβιστήσεων μετὰ κατακορύφων ἀναστροφῶν ἐμπρός ὀπίσω, πλαγίων κυβιστήσεων (τροχοῦ) χειροβαδίσεων ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν, κυβιστήσεων, ἀλμάτων διὰ στηρίξεως τῆς κεφαλῆς καὶ ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν ὀπίσω, δηλαδή ἀναρρίψεων ὀπίσω (Flick-Flack).

4. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίων συνθετῶν τεύρας μορφῆς ἤτοι: κυβιστήσεις, ἄλματα ἐνδιάμεσα, ἄλματα διὰ τῶν χειρῶν περιστροφικὰ καὶ ἄλματα μετ' ἀναπτερώσεως (ἄλμα τίγρεως), μετὰ βοθηθῶν εἰς ὅλα τὰ ἄλματα.

5. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις ἐπὶ πολυζύγων, δοκῶν, μονοζύγων καὶ διζύγων εἰς δυσκολώτερας μορφάς: Ἐξαρτήσεις, ἔλξεις, αἰωρήσεις, ἄρσεις, ὀρθία στήριξις, ἀνακυβιστήσεις, ἰσοροπία, ἐπὶ μονοζύγου λαβαὶ 1η, 2α, 3η καὶ δι' αἰωρήσεως ἀλλαγὴ λαβῆς καὶ μετώπου, διαπέρασις τοῦ ποδὸς ὑπὸ τὸ γόνυ εἰς τὸν ὀριζόντιον ἄξονα, ἀνάβασις, αἰώρησις ἐμπρός, ὀπίσω, αἰώρησις, γωνιώσις, ἀνάβασις εἰς τὴν ὀρθίαν στήριξιν, γωνιώσις, αἰώρησις, περιφορὰ πέραξ τοῦ ἄξονος, προσγείωσις ἐμπρός εἰς τὴν ἀνάτασιν.

Διζυγόν: Ἐξαρτήσεις ὑπὸ μάλης, αἰώρησις ἐμπρός-ὀπίσω, στήριξις ἐπὶ τῶν βραχιόνων αἰώρησις, κατακόρυφος ἀναστροφή-στήριξις ἐπὶ τῶν ὤμων, γωνιώσις προσγείωσις ἐμπρός. Στήριξις ἐπὶ τῶν βραχιόνων αἰώρησις, πτώσις ὀπίσω με τεταμένους βραχίονας, γωνιώσις δι' αἰωρήσεως τῶν σκελῶν ἐμπρός, ἀνόρθωσις εἰς τὴν προτέραν θέσιν, ἐκείθεν αἰώρησις, γωνιώσις, πλαγία κατὰβασις με τεταμένα σκέλη. Διαστάδην ἀνάβασις ἐπὶ τοῦ διζύγου, λαβή

ἐμπρός, κυβίστησις ἐμπρός. Λαβὴ ὀπίσω, ἀνακυβίστησις ὀπίσω, πλαγία κατὰ-
βασίς δι' αἰωρήσεως.

Εἰς ὅλας τὰς ἐνοργάνους ἀσκήσεις πάντοτε δέον νὰ ὑπάρχουν δύο βοηθοί.

6. Ἀσκήσεις μετὰ βάρη, πιέσεις, ὠθήσεις, ὀκλάσεις μετὰ τὸν ἄξονα βαρῶν μέχρις εἴκοσι χιλιογράμμων καὶ βαθμιαίως ἀναλόγως τῆς δυναμικότητος τῶν ἀσκουμένων μετὰ ὅλα τὰ βάρη τῶν 38 χιλιογράμμων. Ἐπίσης ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ πλινθίου εἰς κεκλιμένην θέσιν μετὰ ελαφρὰ βάρη, λόγῳ ἐλλείψεως εἰδικοῦ πάγκου.

Β'. Ἀθλοπαιδιαί: Πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, ποδοσφαίρισις, χειροσφαίρισις ἤτοι: τεχνικὴ ἀνά-
λυσις, τακτικὴ, στρατηγικὴ, συνδυασμοί, μεταβιβάσεις, ἐλιγμοί, ἐπίθεσις, ἄ-
μυνα, ἐπεξηγήσεις κανονισμῶν παιδιᾶς, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 2.000 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροί: Καλαματιανὸς, Κλέφτικος καὶ οἱ τοπικοὶ χοροί.

Ε'. Δυνητικῶς ὀρθοστάδην πάλη.

Β' Τμήματα Θηλέων

Α' Κύκλος, Τάξεις Α', Β'.

Α'. Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ.

1. Ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως καὶ μετασχηματισμῶν.

2. Ἐλευθεραὶ ἀσκήσεις ἐκ τῶν θεμελιωδῶν καὶ παραγῶγων στάσεων αὐτῶν.

Πάσας τὰς ἀσκήσεις δέον νὰ συνοδεύῃ ρυθμός. Ὅλας τὰς ἐλευθέρας ἀσκή-
σεις δύνανται αἱ μαθήτριάς νὰ ἐκτελέσουν τῇ συνοδείᾳ πιάνου, ἐφ' ὅσον ἡ κα-
θηγήτρια τῶν δώσῃ τὸν ρυθμὸν, τὸν ὁποῖον συλλαμβάνει ὁ πιανίστας ἢ τὸ
μαγνητόφωνον. Ἐπὶ παραδείγματι ἐφ' ὅσον ἡ ἀσκησης ἐκτελεῖται εἰς 4 χρό-
νους, δηλαδὴ 1-4, ἡ ἀσκησης ἐπαναλαμβάνεται τετράκις καὶ γράφεται: $4+4+4+4=16$.

Αἱ ἀσκήσεις τῶν θηλέων δέον νὰ ἔχουν ὡς κύριον γνώρισμα τὴν ρυθμι-
κὴν γυμναστικὴν ἀσκήσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κίνησις ὑποτάσσεται εἰς τὸν ρυ-
θμὸν μετὰ διαρκῶς ἐναλλασσομένης στάσεως εἰς τὸν χώρον καὶ κατὰ τοιοῦτον
τρόπον, ὥστε νὰ διαγράφεται ἡ φυσικὴ ἀλληλουχία τῶν κατὰ φυσιολογικὴν
σειρὰν καὶ τάξιν ἀσκήσεων. Κατὰ τὰς ρυθμικὰς ἀσκήσεις μεγάλον ρόλον παί-
ζουν τὰ κάτω ἄκρα, ἡ δὲ βᾶδις καὶ ὁ δρόμος ἀποτελοῦν τὴν βασικὴν ἐκπαί-
δευσιν διὰ τὰς σχηματιζομένας ἀσκήσεις.

Αἱ ρυθμικαὶ ἀσκήσεις γυμνάζουν, ψυχαγωγοῦν ἀλλὰ καὶ τέρπουν τὰς μα-
θητριάς. «Ρυθμός ἐστὶ κίνησις ἐν χρόνῳ τάξιν ἔχουσα».

3. Ἀσκήσεις μετὰ φορητὰ ὄργανα: ἤτοι κορώνας, ἐλα-
στικὰς σφαίρας, ξυλῖνας στεφάνας, σχοινάκια ἀσκήσεως μετὰ κινησιολογικὴν
βάσιν τὸν ρυθμὸν.

4. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ τῶν στρωμάτων. ἤτοι κυβιστήσεις ἐμπρός καὶ εἰς βάθος, ἀνακυβιστήσεις ὀπίσω, κυβιστήσεις διαστάδην, ἐμπρός, ὀπίσω, κατακόρυφος στήριξις ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς, κατακόρυφος ἀναστροφή, ἄλλα διὰ τῶν χειρῶν (HAND VOLT), ἄλλα διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ χειρῶν (HEAD VOLT).

5. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίου ἤτοι κυβιστήσεις—διαστάδην ἄλματα, ὑπερπηδήσεις, διαπεράσεις μετὰ δύο βοηθῶν, ἐφάσεις ἐπὶ ἐφαλτηρίου καὶ ἄλματα.

6. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις: ἐπὶ πολυζύγων, δοκοῦ ἰσορροπίας, μονοζύγων χαμηλῶν καὶ γυναικείων διζύγων ἤτοι: ἐξαρτήσεις, ἔλξεις, ἰσορροπία ἐπὶ δοκοῦ, αἰωρήσεις, κυβιστήσεις μετὰ βοηθῶν καὶ περιστροφὰι δι' ἐξαρτήσεως ὑπὸ μάλης.

Β'. Παιδιάι:

Ὅλα τὰ εἶδη γυμναστικῶν καὶ ὁμαδικῶν παιδιῶν παιδαγωγικοῦ χαρακτῆρος, ἐθνικῶν καὶ ξένων, καὶ ἀγωνιστικαὶ παιδιάι: πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, χειροσφαίρισις καὶ σφαιροπόλεμος (Γερμανικόν). Τούτων θὰ γίνεταί τεχνικὴ ἀνάλυσις, τρόποι μεταβιβάσεως, συνδυασμῶν, τακτικῆς ἐπιθέσεως, ἀμύνης καὶ ἐλιγμῶν, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 600 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροὶ: Καλαματιανός, Κλέφτικος, Κρητικός, Κερκυραϊκός καὶ ὅλοι οἱ τοπικοὶ χοροί.

Β' ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Γ', Δ'.

Α'. Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ.

1. Ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως καὶ μετασχηματισμῶν.

2. Ἐλεύθεραι ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸν πρῶτον κύκλον.

3. Ἀσκήσεις μετ' φορητὰ ὄργανα ἤτοι: κορύνας, ἐλαστικὰς σφαίρας, ξυλῖνας στεφάνας, σχοινάκια, ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν.

4. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ στρωμάτων πλέον συνθέτου μορφῆς ἤτοι:

συνδυασμοὶ κυβιστήσεων καὶ ἀνακυβιστήσεων μετὰ κατακορύφων ἀναστροφῶν ἐμπρός, ὀπίσω, πλαγίων κυβιστήσεων (τροχοῦ), χειροβαδίσεων, ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν, κυβιστήσεων καὶ ἀλμάτων διὰ τῆς κεφαλῆς.

5. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίου καὶ ἐφαλτηρίου, ἤτοι κυβιστήσεις, ἄλματα διὰ τοῦ διακένου τῶν χειρῶν, ἄλματα περιστροφικὰ διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς.

6. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις: ἐπὶ πολυζύγων, δοκοῦ ἰσορροπίας, χαμηλοῦ μονοζύγου καὶ γυναικείου διζύγου εἰς συνθέτους μορφὰς ἤτοι: ἐξαρτήσεις, ἔλξεις, ἄρσεις, ἰσορροπία—βαδίσεις ἐπὶ τῆς δοκοῦ δι' αἰωρή-

σεως ἑκατέρου τῶν σκελῶν, κυβιστήσεις, ἀνακυβιστήσεις μετὰ βοηθῶν.
Ἐπὶ γυναικείου διζύγου, ἐξάρτησις ἐκ τῆς ἄνω δοκοῦ, αἰώρησις, ἡμιεδραία
θέσις ἐπὶ τῆς κάτω δοκοῦ, ἐκείθεν λαβὴ πρώτη ἐκ τῆς ἄνω δοκοῦ, κυβιστήσις,
ἀνάβασις ἱππαστί, κατὰβασις.

Β'. Ἀθλοπαιδιαί:

Πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, χειροσφαίρισις, σφαιροπόλεμος (Γερμανικόν). Τεχνικὴ ἀνάλυσις, τρόποι μεταβιβάσεως, συνδυασμῶν, τακτικῆς, ἐπιθέσεως, ἀμύνης καὶ ἐλιγμῶν, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 800 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροὶ: Καλαματιανικός, Κλέφτικος, Κρητικός, Κερκυραϊκός, καὶ οἱ τοπικοὶ χοροί.

ΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Α'. ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΡΡΕΝΩΝ

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Α', Β'.

1. Δρόμος ταχύτητος 60 μέτρων
2. Δρόμος ἡμιαντοχῆς 600 μέτρων
3. Σκυταλοδρομία 4×50 μέτρα
4. "Ἄλμα εἰς μῆκος (τεχνικὴ ἑκτακτικοῦ, συσπειρωτικοῦ ἢ ἑναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος).
5. "Ἄλμα εἰς ὕψος (τεχνικὴ διασκελισμοῦ διὰ κοιλιακῆς περιφορᾶς (STRADDLE).
6. Ρίψις ἐπισκίου 700 γραμμαρίων (βαθμιαίως μὲ στροφὴν $1 \frac{3}{4}$).
7. Σφαιροβολία (σφαῖρα 3 χιλιογράμμων — Τεχνικὴ νεωτέρα (0, BRIEN).
8. Ρίψις σπογγώδους σφαίρας βάρους 200 γραμμαρίων, ἥτις προπαρ-
σκευάζει τοὺς μαθητὰς διὰ τὴν ρίψιν τοῦ ἀκοντίου.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Γ', Δ'.

1. Δρόμος ταχύτητος 100 μέτρων.
2. Δρόμος παρατεταμένης ταχύτητος 300 μέτρων.
3. Δρόμος ἡμιαντοχῆς 800 μέτρων.
4. Σκυταλοδρομία 4×100 μέτρα.
5. Δρόμος μετ' ἐμποδίων 80 μέτρων δυνητικῶς ἐφ' ὅσον προμηθευθῶν τὰ σχολεῖα μὲ ἐμπόδια. (τὰ ἐμπόδια εἶναι 7, ὕψους 91,4, ἢ ἀπόστασις ἀπὸ ἀφετηρίας μέχρι τοῦ πρώτου ἐμποδίου εἶναι 13,25μ., μετὰξὺ τῶν ἐμποδίων 8,75 καὶ ἀπὸ τοῦ τελευταίου μέχρι τοῦ τέρματος 14,25.
6. "Ἄλμα εἰς μῆκος (Τεχνικὴ ἑκτακτικοῦ, συσπειρωτικοῦ ἢ ἑναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος).
7. "Ἄλμα εἰς ὕψος (τεχνικὴ διασκελισμοῦ διὰ κοιλιακῆς περιφορᾶς (STRADDLE).
8. "Ἄλμα τριπλοῦν. Τεχνικὴ δρομέων, κοινὴ τεχνικὴ, τεχνικὴ δύο βραχιόνων.
9. Σφαιροβολία (σφαῖρα 4 χιλιογράμμων—νεωτέρα τεχνικὴ 0, BRIEN).

10. Δισκοβολία (Δίσκος 1 1/2 χιλιογράμμων—βαθμιαίως με κατάληξιν εἰς τὴν στροφὴν 1 3/4).

11. Ἀκοντισμὸς (ἀκόντιον 600 γραμμαρίων—Βελτιωμένος Φινλανδικὸς ἢ Εὐρωπαϊκὸς τρόπος ρίψεως).

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς τεχνικῆς ἐκάστου ἀγωνίσματος θὰ διδάσκεται ὁ ἐπικρατέστερος παλμὸς ἢ τεχνικὴ αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ὁ διδάσκων πρέπει νὰ εἶναι ἐνήμερος τῶν νεωτέρων μεθόδων διδασκαλίας ὑπὸ ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνικὴν ἔποψιν.

Β'. ΤΜΗΜΑΤΑ ΘΗΛΕΩΝ

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΑΞΕΙΣ Α', Β'.

1. Δρόμος ταχύτητος 50 μέτρων
2. Σκυταλοδρομία 4 × 50 μέτρα
3. Ἄλμα εἰς μῆκος (τεχνικὴ ἑκτατικοῦ, συσπειρωματικοῦ, ἐναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος)).
4. Ἄλμα εἰς ὕψος (τεχνικὴ διασκελισμοῦ κοιλιακῆς περιφορᾶς — STPAD-DLE).
5. Ρίψις ἐλαστικῆς σφαίρας μετὰ φορᾶς.
6. Ἐπισκυροβολία (ἐπίσκυρος 700 γραμμαρίων — βαθμιαίως με στροφὴν 1 3/4.).

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Γ', Δ'.

1. Δρόμος ταχύτητος 80 μέτρων.
2. Σκυταλοδρομία 4 × 80 μέτρα.
3. Ἄλμα εἰς μῆκος ἀπλοῦν (τεχνικὴ ἑκτατικοῦ, συσπειρωτικοῦ, ἐναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος)).
4. Ἄλμα εἰς ὕψος (τεχνικὴ διασκελισμοῦ διὰ κοιλιακῆς περιφορᾶς STRADDLE).
5. Ἐπισκυροβολία (ἐπίσκυρος ἐνὸς χιλιογράμμου — βαθμιαίως με στροφὴν 1 3/4).
6. Ρίψις ἐλαστικῆς σφαίρας μετὰ φορᾶς.
7. Δισκοβολία (δίσκος ἐνὸς χιλιογράμμου) δυνητικῶς.

ΚΟΛΥΜΒΗΣΙΣ — ΑΓΩΝΕΣ

Πρῶτος Κύκλος (Ἀρρένων καὶ Θηλέων)

Τάξεις Α', Β'.

Ἐξοικειώσις διὰ διολισθήσεως εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφοῦ προηγηθῇ διδασκαλία καὶ ἀσκήσεις εἰς τὴν ξηρὰν τῆς προσθίας κολυμβήσεως. Ἄλματα ὑπὸ μορφὴν παιδιᾶς, ἐπιπλευσις, καταδύσεις ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας εἰς μικρὸν βάθος καὶ ὁμαλὸν πυθμένα. Βαθμιαίως διδασκαλία τῆς ὑπτίας κολυμβήσεως. Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἔχει προηγηθῇ διδασκαλία στοιχείων ναυαγιστικῆς καὶ ἐφαρμογῇ τεχνητῆς ἀναπνοῆς.

Προσθία κολύμβησις 50 μέτρα.

Υπτία κολύμβησις 50 μέτρα.

Δεύτερος Κύκλος (Ἀρρένων καὶ Θηλέων)

Τάξεις Γ', Δ'.

Προσθία κολύμβησις 50 μέτρα.

Ὑπτία κολύμβησις 50 μέτρα.

Ἐλευθέρα κολύμβησις (Crawl) 50 μέτρα)

Σκυταλοδρομία 4 × 50 μέτρα ἐλευθέρως.

Καταδύσεις ἀπὸ ἀναπηδητηρίου ὕψους 1,50 μ.

Ὑδατοσφαίρισις.

Ναυαγρωσαστική: λαβὰι διασώσεως, μεταφορὰ πνιγομένου καὶ ἐφαρμογὴ τεχνιτῆς ἀναπνοῆς.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Ἐὰν λόγῳ δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως καταλήλων χώρων δὲν πραγματοποιητῇ τὸ μάθημα ὑπαιθρίως, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι διδάσκονται ἐντὸς τῆς αἰθούσης διδασκαλίας των τὴν τεχνικὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀγωνισμάτων τοῦ κλασσικοῦ ἀθλητισμοῦ, τὴν προπόνησιν, τὴν τακτικὴν ἀγώνων, ὡς ἐπίσης τὴν τεχνικὴν τῶν ἀθλοπαίδιων, τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων, τῆς κολυμβήσεως καὶ τῶν δρόμων ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους. Προσέτι διδάσκονται στοιχεῖα ναυαγρωσαστικῆς, στοιχεῖα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς γυμναστικῆς, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ τὸ Ὀλυμπιακὸν ἰδεῶδες, τὴν ἐπίδρασιν τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἀθλητισμοῦ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς φυλῆς μας, τὴν ἀξίαν τῶν χειμερινῶν ἀγωνισμάτων, τῶν ἐκδρομῶν καὶ κατασκηνώσεων.

2. Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀναλόγως τῆς ἡλικίας των διαίρουσιν εἰς τρεῖς κύκλους:

Πρῶτος κύκλος ἐκ τῶν Α', Β' τάξεων μέχρις ἡλικίας 14 ἐτῶν.

Δεύτερος κύκλος ἐκ τῶν Γ', Δ' τάξεων μέχρις ἡλικίας 16. ἐτῶν.

Τρίτος κύκλος ἐκ τῶν Ε', ΣΤ' τάξεων μέχρις ἡλικίας 20 ἐτῶν.

Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι μεγαλυτέρας ἡλικίας τῶν μικροτέρων τάξεων μετέχουν εἰς τοὺς κύκλους τῆς ἡλικίας των.

3. Τὸ σχολικὸν ἔτος διὰ τὴν σωματικὴν ἀγωγὴν διαιρεῖται εἰς τρεῖς περιόδους:

α) Τὴν Φθινοπωρινὴν περίοδον ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων καὶ λήγουσαν τὴν 30ην Νοεμβρίου. Κατὰ τὴν περίοδον αὕτην δίδεται ἔμφασις εἰς τὸν κλασσικὸν ἀθλητισμὸν χωρὶς ὅμως νὰ παραγνωρίζεται καὶ ὁ ὀρθοσωματικὸς σκοπὸς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος δι' εἰδικὸν πρὸς τοῦτο σωματικῶν ἀσκήσεων. Συγκεκριμένως πραγματοποιεῖται μεθοδικὴ διδασκαλία - τεχνικὴ ἀνάλυσις καὶ προπόνησις εἰς τὰ ἀγωνίσματα ἐκάστου κύκλου καὶ διεξάγονται ἡμερίδες μεταξὺ τῶν τάξεων ἐκάστου κύκλου τοῦ αὐτοῦ σχολείου καὶ μεταξὺ τῶν τάξεων τοῦ αὐτοῦ κύκλου τῶν σχολείων τῆς αὐτῆς πόλεως. Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην καὶ Πάτρας, διεξάγονται ἡμερίδες μεταξὺ τῶν τάξεων τοῦ αὐτοῦ κύκλου τῶν σχολείων κατὰ Γενικὰς Ἐπιθεωρήσεις Μ. Ἐκπαιδεύσεως, ἄνευ βαθμολογίας. Εἰς ἕκαστον Γυμνάσιον τελοῦνται δύο ἡμερίδες δι' ἕκαστον κύκλον καὶ τηρεῖται εἰδικὸν βιβλίον ἡμερίδων καὶ ἀγώνων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνα-

γράφονται αἱ σημειούμεναι ἐπιδόσεις τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Ἐπίσης ἀναγράφεται ἐν αὐτῷ τὸ πρόγραμμα τῶν τελουμένων κατὰ τὸ τέλος τοῦ διδακτικοῦ ἔτους Γυμναστικῶν Ἐπιδείξεων.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μαθήματος διατίθενται 15' λεπτά δι' ὑποθερμίαν καὶ ἐκτέλεσιν γενικῶν καὶ ειδικῶν ἀσκήσεων δι' ἕκαστον ἀγώνισμα καὶ ἐπακολουθεῖ μεθοδική προπόνησις κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς διδακτικῆς ὥρας.

β) Τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀρχομένην ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου καὶ λήγουσαν τὴν 31ην Μαρτίου. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δίδεται ἔμφασις :

1. Εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν γυμναστικὴν διὰ τῆς ἐκτέλεσεως γυμναστικῶν ἀσκήσεων ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὁποίων ἐκλέγονται αἱ κατάλληλοι διὰ τὸ πρόγραμμα τῶν ἐτησίων Γυμναστικῶν ἐπιδείξεων.

2. Εἰς τὰς παιδιὰς : Παιδαγωγικὰς καὶ ἀγωνιστικὰς, πετοσφαίρισιν, καλαθοσφαίρισιν, ποδοσφαίρισιν καὶ χειροσφαίρισιν.

3. Εἰς τοὺς δρόμους ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους καὶ

4. Εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν.

γ) Τὴν Ἐαρινὴν περίοδον ἀρχομένην ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου καὶ λήγουσαν τὴν 31ην Ἰουνίου. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δίδεται ἔμφασις καὶ πάλιν εἰς τὸν κλασσικὸν ἀθλητισμὸν καὶ κυρίως εἰς τὴν προπόνησιν, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῶν Γυμναστικῶν ἐπιδείξεων, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν, τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ πρόγραμμα ἐπιδείξεων διὰ τὰς μαθητριάς καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν δυνατότητες εἰς τὰ παραθαλάσσια σχολεῖα μετὰ τὴν τέλει τῶν γυμναστικῶν ἐπιδείξεων καὶ ἐπιτρέπουσι αἱ καιρικαὶ συνθήκαι διδάσκειται ἡ κολύμβησις. Αὐτονόητον ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραμεληθῇ τῆς διδασκαλίας τῆς Παιδαγωγικῆς Γυμναστικῆς.

4. Αἱ ἐβδομαδιαῖαι ὥραι διδασκαλίας τοῦ μαθήματος ὀρίζονται διὰ τοῦ ὥρολογίου προγράμματος. Ἐπὶ πλέον τούτων διὰ τὰς ἀθλητικὰς ομάδας διατίθεται ἕν διώρον ἐβδομαδιαίως κατὰ ἐλευθέρον ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀπόγευμα διὰ τὴν ἐλευθέραν ἀσκήσιν εἰς τὸν κλασσικὸν ἀθλητισμὸν καὶ τὰς ἀγωνιστικὰς παιδιὰς, πρὸς δὲ διὰ τὴν τέλει ἀθλητικῶν ἡμερίδων, δρόμων ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους, πρωταθλημάτων ἀθλοπαιδιῶν, καλυμβητικῶν ἡμερίδων, ἐὰν αἱ δυνατότητες καὶ τὰ μέσα τὸ ἐπιτρέπουσι.

Τὰ τοῦ χρόνου καὶ τρόπου τῆς διδασκαλίας α) τῶν ἐσωτερικῶν πρωταθλημάτων ἀθλοπαιδιῶν μετὰ τὰς τάξεις τοῦ αὐτοῦ κύκλου ἐκάστου σχολείου, β) τῶν περιφερειακῶν πρωταθλημάτων ἀθλοπαιδιῶν καὶ δρόμων μετὰ τὰς σχολείων, γ) τοῦ Πανελληνίου πρωταθλήματος ἀθλοπαιδιῶν καὶ δρόμων, δ) τῶν ἐσωτερικῶν κολυμβητικῶν ἀγώνων καὶ τῶν Πανελληνίων κολυμβητικῶν ἀγώνων, ε) τῶν ἐσωτερικῶν σχολικῶν ἀγώνων καὶ γυμναστικῶν ἐπιδείξεων. στ) τῶν περιφερειακῶν σχολικῶν ἀγώνων, ζ) τῶν Πανελληνίων σχολικῶν ἀγώνων, ὡς καὶ πάσης σχετικῆς ἐκδηλώσεως, ρυθμίζονται ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεων ἢ ἐγκυκλίων διαταγῶν τοῦ Ἰπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

5. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν πραγματοποιουμένων ἐν ἐκάστῳ σχολεῖν ἐκδρομῶν αἱ ἀθλητικαὶ μαθητικαὶ ομάδες ἀσχοῦνται εἰς ἀνίχνευσιν, προσανατολισμὸν, ἐκτίμησιν ὕψους, βάθους καὶ μήκους, κατάδειξιν ἀντικειμένων.

6. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος θὰ προσαρμόζεται πρὸς τὰ διατιθέμενα ἐν ἐκάστῳ Σχολείῳ μέσα (συνθῆκαι στεγάσεως, γυμναστικὸς χώρος, ὄργανα κ.λ.π.).

7. Εἰς τὰ ἐσπερινὰ Γυμνάσια θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου προγράμματος τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων μόνον ἡ Παιδαγωγικὴ Γυμναστική, προσαρμοζομένη πρὸς τὰς συνθήκας λειτουργίας τῶν ἐσπερινῶν Γυμνασίων, τῶν μαθητῶν καὶ τῶν μαθητριῶν κατατασσομένων εἰς κύκλους κατὰ φύλον καὶ ἡλικίαν. Οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν κληρικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ἔχοντες ἐκπληρώσει τὰς στρατιωτικὰς τῶν ὑποχρεώσεις ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεωτικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθήματος. Ἐπίσης ἀπαλλάσσονται αἱ μαθήτριά αἱ ἔχουσαι συμπληρώσει τὸ 20ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν.

14ον ΤΕΧΝΙΚΑ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῶν Τεχνικῶν εἶναι:

α) νὰ προβάλλῃ τὴν σημασίαν τῶν τεχνικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν κατασκευῶν διὰ τε τὰς θεωρητικὰς - ἐπιστημονικὰς ἀσχολίας καὶ διὰ τὸν καθ' ἡμέραν βίον, νὰ καταστήσῃ αὐτὴν συνειδητὴν εἰς τοὺς μαθητάς, νὰ διεγείρῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν διὰ τὰς κατασκευὰς ταύτας, νὰ ἐξυψώσῃ εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν μαθητῶν τὴν ἀξίαν τῶν χειροτεχνικῶν καὶ κατασκευαστικῶν ἐν γένει ἐργασιῶν.

β) νὰ διεγείρῃ τὰ ἰδιαίτερα τεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ διαφέροντα καὶ τὰς σχετικὰς κλίσεις τῶν μαθητῶν, νὰ καλλιεργήσῃ τὰς δημιουργικὰς κατασκευαστικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς δυνάμεις αὐτῶν, νὰ ἀσκήσῃ τὰς σχετικὰς δεξιότητάς τῶν, αἵτινες διὰ τοῦ μαθήματος τούτου τίθενται εἰς ἐνέργειαν κατὰ ἄμεσον τρόπον.

γ) νὰ ἀσκήσῃ τοὺς μαθητάς εἰς τὴν χρῆσιν τῆς χειρός, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, κατὰ τὴν πρόσκτησιν τῶν γνώσεων, ὅπερ βοηθεῖ εἰς τὴν βαθυτέραν κατανόησιν καὶ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων γνώσεων, εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ μαθητοῦ καὶ εἰς τὴν ἔμμεσον προπαρασκευὴν αὐτοῦ διὰ τὸν ἐπαγγελματικὸν βίον.

δ) νὰ καλλιεργήσῃ τὸ καλαισθητικὸν συναισθημα τῶν μαθητῶν καὶ νὰ βοηθήσῃ γενικώτερον εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἀγωγὴν αὐτῶν.

2. Διδασκτέες ὕλῃ.

Τάξις Α'.

Α'. Καλλιγραφία.

Πλαγία γραφή (μικρὰ καὶ κεφαλαῖα). Στρογγύλη γραφή (μικρὰ καὶ κεφαλαῖα). Ταχυγραφία. Διδασκαλία τῶν στοιχειωδῶν κανόνων με σκοπὸν τὴν διὰ τῆς ἀσκήσεως καλλιέργειαν τοῦ ἀτομικοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος τῶν μαθητῶν, διακρινομένου διὰ τὸ καθαρόν, ἀπλοῦν, σύμμετρον καὶ εὐανάγνωστον. Μέριμνα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν τυχόν ἐμφύτων ἱκανοτήτων καλλιγραφικῆς δεξιότητέας. Διακοσμητικὰ γραφικὰ στοιχεῖα (τεχνικὰ γραφαί - διακοσμητικαὶ γραφαί).

Β'. Σχέδιον

α) Εισαγωγή: Ἡ ἔννοια τοῦ σχεδίου. Ἀσκήσεις κατάλληλοι ἵνα οἱ μαθηταὶ ἀποκτήσωσι τὴν ἱκανότητα νὰ βλέπουν σχεδιαστικῶς, νὰ μετροῦν καὶ νὰ παρατηροῦν τὸν χαρακτήρα τῶν μορφῶν. Βασικὰ χρώματα: Τρόπος χρησιμοποίησεως αὐτῶν. Ἡ σημασία τοῦ χρώματος εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν τέχνην.

β) Ἐλεύθερον ἐγχρωμον σχέδιον: Ἐλευθέρα σχεδιάσεις ἐξ ἀφορμῆς περιγραφῶν, μύθων, ποιημάτων, ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων, σκηνῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου κ.τ.δ. Τοποθετήσεις σχημάτων καὶ χρωμάτων κατὰ τὴν προσωπικὴν ἀρέσκειαν τοῦ μαθητοῦ.

γ) Σχέδιον ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν προτύπων: Σχεδιάσεις τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ ἀπλουστερῶν μνημείων τῆς τέχνης ἐκ τῆς ἐν τῇ τάξει διδασκομένης ἱστορίας, ὡς κινῶν, τύπων ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ναῶν κ.λ.π.

Γ'. Χειροτεχνία

α) Χαρτοτεχνία (Χαρτοκοπτική-Χαρτοκολλητική): Κατασκευὴ γεωμετρικῶν σχημάτων, ἐν τῇ τάξει διδασκομένων, δι' ἐγχρώμου χάρτου (γλασσὲ) καὶ ἐπικολήσεως αὐτῶν ἐπὶ φύλλων τοῦ BLOCK ἢ ἐπὶ βαθέος χρώματος χαρτονίου, ὥστε νὰ σχηματίζεται ἓν ἀρμονικὸν σύνολον. Συνθέσεις ὑποτυπώδεις διὰ συναρμολογήσεως καὶ ἐπικολήσεως ἐγχρώμων τεμαχίων χάρτου εἰς φύλλον τοῦ BLOCK ἢ ἐπὶ χαρτονίου βαθέος χρώματος πρὸς κατασκευὴν μωσαϊκῶν πλακοστρώτων, προσόψεων οἰκιῶν, κλαδίσκων μετ' ἀνθέων καὶ φύλλων κ.λ.π.

Κατασκευὴ στοιχειωδῶν στερεῶν διὰ συναρμολογήσεως τεμαχίων χαρτονίου ἢ διαφανῶν πλαστικῶν φύλλων. Ὑποτυπώδης κατασκευὴ οἰκίσκων.

β) Πλαστική: Εἰσαγωγή: Ἐννοια πλαστικῆς, σκοπὸς καὶ σημασία αὐτῆς. Ὑλικά καὶ ἐργαλεῖα.

Κατασκευὴ ἀπὸ μνήμης ἢ ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἀπλῶν ἀντικειμένων διὰ πηλοῦ ἢ δι' ἄλλων ἐν χρήσει πλαστικῶν ὑλῶν.

γ) Συναρμολόγησις τμημάτων ἀντικειμένων καὶ πραγμάτων πρὸς ἀνακατασκευὴν τοῦ συνόλου.

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς : Θὰ διδασθῶσι κατὰ κύριον λόγον ἡ Καλλιγραφία καὶ τὸ Σχέδιον καὶ ἀκολούθως ἡ Χειροτεχνία, ἐφ' ὅσον ὑπάρχωσι τὰ ἀπαραίτητα δι' αὐτὴν μέσα.

ΤΑΞΙΣ Β'

Α'. Καλλιγραφία

Πλαγία γραφή, στρογγύλη γραφή. Ταχυγραφία. Διακοσμητικαὶ γραφαί. Συμπλήρωσις τῆς ἐν τῇ Α' τάξει διδασκαλίας. Ἰσοπαχὴς ὀρθὴ στρογγύλη λατινικὴ γραφή.

Β'. Σχέδιον

α) Εἰσαγωγή: Ἀνάλυσις χρώματος-διάκρισις διαμέσεων τόνων τῶν χρω-

μάτων. Ἀσκήσις εἰς στοιχειώδη διάκρισιν καὶ ἀπόδοσιν τῆς συμμετρίας τῶν μερῶν καὶ τῆς σχέσεως τῶν διαστάσεων τῶν ἀντικειμένων. Στοιχεῖα ἐλευθέρως σχεδιάσεως προσώπων.

β) Ἐλεύθερον σχέδιον : Ἐλεύθερα ἐγχρωμος σχεδίασις σκηνῶν συνθετωτέρων ἐξ ἀφορμῆς ἱστορημάτων, ποιημάτων, περιγραφῶν κλπ. ὡς ἐν τῇ Α' τάξει. Ἀσκήσις πρὸς διάκρισιν καὶ ἀπόδοσιν τοῦ κυριάρχου αὐτῶν χαρρακτῆρος.

γ) Σχέδιον ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν προτύπων : Σχεδίασις ἀπλῶν μνημείων τέχνης ἐκ τῶν ἐν τῷ μαθηματι τῆς ἱστορίας διδασκομένων. Σπουδαὶ πτυχο-λογίας.

δ) Γραμμογραφία : Σχεδίασις μὲ BIC μελανοῦ χρώματος ἢ γραμμοσύρτου τῇ βοήθειᾳ χάρακος ἢ διαβήτου καὶ ἐν συνεχείᾳ χρωματισμὸς γεωμετρικῶν ἐπαλλήλων σχημάτων (διαφάνεια), ὡς ῥόμβων, παραλληλογράμων, τετραγώνων, τριγώνων, πολυγώνων, κύκλων, ἐλλείψεων, καὶ ὑπὸ τοιαύτην διάταξιν, ὥστε νὰ σχηματίζεται ἐντὸς τοῦ περιθωρίου ἐν ἀρμονικῶν συνθετικῶν σύνολον.

ε) Διακοσμητικὸν σχέδιον. Ἀπλούστατα ἐγχρωμα διακοσμητικὰ σχέδια μὲ γεωμετρικὰ σχήματα ὑπὸ τύπον λαϊκῶν ὕφαντῶν, κιγκλιδώματα, κίονες, ἀπλάϊ γέφυραι κατὰ μέτωπον, κωδωνοστάσια κλπ. εἰς ἐλευθέρῳ καὶ ἄνευ μετρήσεων ἀπόδοσιν.

Γ'. Χειροτεχνία

α) Χαρτοτεχνία : Κατασκευαὶ στερεῶν διὰ διαφανῶν πλαστικῶν φύλλων (ἐκ ζελατίνης), οἰκίσκων ἐκ χαρτονίου κ.θ.

Κατασκευαὶ κλαδίσκων ἀνθέων ἐκ τῶν διδασκομένων ἐν τῇ τάξει κατὰ τὸ μάθημα τῆς Φυτολογίας δι' εἰδικῶν ἐγχρώμων τεμαχίων καὶ σύρματος.

Χαρτοκοπτική—Πανοκολλητική :

Κατασκευὴ κυτίων, καλυμμάτων βιβλίων (COUVRE LIVRE) διὰ κολλήσεως ὀθόνης καταλλήλως διακοσμουμένης ἐπὶ χονδροῦ χαρτονίου.

Κατασκευὴ χαρτοφυλάκων, ἀπλῆ δέσις βιβλίων.

β) Πλαστική καὶ Γυψοτεχνία. Ἐλεύθεραι ἐργασίαι ἀπὸ μνήμης.

Κατασκευὴ ἀπλῶν ἀντικειμένων ἐκ τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου καὶ σκηνῶν ἐκ τῶν ἀσχιολίων τοῦ ἀνθρώπου, ἔτι δὲ τῶν ἐν τῇ Γεωγραφίᾳ ἐξεταζομένων μορφῶν τοῦ ἐδάφους (λόφων, βουνῶν, χαράδρων, ὄροσειρῶν, ποταμῶν κλπ.). Χρωματισμὸς τῶν κατασκευαζομένων. Ἐργασίαι ἐκ τοῦ φυτικοῦ δι' ὧν κατασκευάζονται γεωμετρικὰ στερεά, διδασκόμενα ἐν τῇ τάξει, ὡς καὶ ἀντικείμενα ἐκ τοῦ φυτικοῦ ἰδίως κόσμου, ἔχοντα τὸ σχῆμα αὐτῶν, ἥτοι : εὐθύγραμμα γεωμετρικὰ σχήματα, σφαῖραι, σφαιρικὰ καὶ σφαιροειδῆ ἀντικείμενα καὶ καρποί, ὀρειδῆ ἀντικείμενα καὶ καρποί, κύλινδροι καὶ κυλινδρικὰ ἀντικείμενα, ἀπλά ἀγγεῖα (ἀνθοδοχεῖα, ποτήρια, κύπελλα κλπ.).

γ) Συναρμολογήσεις, ὡς ἐν τῇ Α' τάξει, ἀλλὰ μὲ συνθετώτερα ἀντικείμενα. Ἀποσυναρμολόγησις καὶ ἀνασυναρμολόγησις μηχανολογικῶν κατασκευῶν (παιγνιδίων κλπ.).

δ) Ξυλοτεχνία—Ξυλογλυπτική. Ἀσκήσις εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὀργάνων καὶ κατασκευὴ μικρῶν ἀντικειμένων ξυλοτεχνίας καὶ ἀπλῶν ἔργων ξυλογλυπτικῆς.

Παρατήρησις. Τὴν προτεραιότητα τῆς διδασκαλίας θὰ ἔχη ἡ Καλλιγραφία καὶ τὸ Σχέδιον. Ἡ Χειροτεχνία δὲ διδασθῇ κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὰ διατιθέμενα μέσα.

Τάξις Γ'

Α'. Σχέδιον

α) Εἰσαγωγή : 'Ὡς εἰς τὴν Β' τάξιν. Φωτοσκίσεις. 'Ανάμειξις χρωμάτων. 'Αξόνες κινήσεων.

β) 'Ελεύθερον σχέδιον : 'Απὸ μνήμης ἢ ἐκ προτύπων προσφερομένων ἀπὸ τοῦ πίνακος. 'Ελληνικὰ τοπία ἑγχρώμα σπίτια, ναῦσκοι, δένδρα, θάλασσα. Πρόσωπα ἀπὸ διαφόρους ὄψεις. Κινήσεις ἀπλὰι ἀνθρώπων, πτηνῶν, ζώων. Πλοίαρια, λέμβοι, αὐτοκίνητα, σιδηρόδρομοι, ἀεροπλάνα. 'Εντυπώσεις ἀπο ταξίδια, ἑορτάς, παιδικούς κήπους κ.λ.π.

γ) Γραμμικὸν-Διακοσμητικὸν σχέδιον : 'Ασκήσις εἰς τὸ γραμμικὸν σχέδιον (γραμμογραφικὰ ἀσκήσεις κ.λ.π.). 'Ασκήσις εἰς τὴν διακοσμητικὴν τέχνην. 'Εξέλιξις καὶ ἐφαρμογαὶ ταύτης εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον. Εὐθύγραμμα διακοσμητικὰ σχήματα διὰ μετρήσεων εἰς συνδυασμούς χρωμάτων τῆς ἀρεσκείας τῶν μαθητῶν. Πλακόστρωτα δαπέδων, κιγκλιδῶματα συνθετώτερα, λαϊκὰ ὑφαντὰ κ.λ.π. ἐκ προτύπων ἀπὸ τοῦ πίνακος προσφερομένων.

δ) Γεωμετρικὸν σχέδιον : 'Η φύσις τοῦ γεωμετρικοῦ σχεδίου. 'Ὀργανα σχεδιάσεως. Λύσεις γεωμετρικῶν προβλημάτων δι' ἀπλῶν κατασκευῶν. Κλίμακες ἀναγωγῆς. 'Ιχνογράφησις ὑπὸ κλίμακα ἐπιπέδων σχημάτων. Γεωμετρικὰ σχέδια δαπέδων, ὀροφῶν.

ε) Προβολαί : Κεντρικὴ προβολὴ ἢ προοπτικὸν σχήματος. 'Ορθὴ προβολὴ (Προβολαὶ σημείων, γραμμῶν καὶ ἐπιπέδων σχημάτων).

στ) Προοπτικὴ : Σημασία αὐτῆς. 'Οπτικὴ γωνία, γεωμετρικὸν καὶ προοπτικὸν ἐπίπεδον. Γραμμὴ ἑδάφους. Γραμμὴ ὀρίζοντος. Σημεῖον ὁράσεως. Σημεῖον ἀποστάσεως. Προοπτικὴ τριγῶνων, τετραγῶνων, ἑγγεγραμμένων τοῦ ἐνὸς ἐντὸς τοῦ ἄλλου, κύκλων, πολυγώνων.

Β'. Χειροτεχνία

α) Πλαστικὴ καὶ γυψοτεχνία : 'Εργασίαι ἐκ τοῦ φυσικοῦ μὲ πρότυπα φυσικά, τεχνικά, φανταστικά. Θὰ κατασκευάζωνται ἀντικείμενα τεχνικώτερα καὶ ἀνάγλυφα (φύλλα, ἄνθη, ἔντομα, διακοσμήσεις κ.λ.π.).

β) Συρματοπλεκτική καὶ Μεταλλοτεχνία. Στοιχειώδης ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὰς χειροτεχνικὰς ἐργασίας τῶν κλάδων τούτων.

γ) Ποικίλαι χειροτεχνικαὶ κατασκευαὶ ἀναλόγως τῶν διατιθεμένων μέσων, τῶν κλίσεων καὶ τῶν δεξιότητων τῶν μαθητῶν.

δ) 'Ελεύθεραι ἀσκήσεις συναρμολογήσεως ἀντικειμένων, ἀποσυναρμολογήσεως καὶ ἀνασυναρμολογήσεως μηχανημάτων καὶ μηχανολογικῶν ἐν γένει κατασκευῶν.

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς : Τὴν προτεραιότητα τῆς διδασκαλίας θὰ ἔχη τὸ Σχέδιον. Ἡ Χειροτεχνία θὰ διδασθῇ κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὰ διατιθέμενα εἰς ἕκαστον σχολεῖον μέσα καὶ ὑπὸ μορφήν καθοδηγήσεως τῶν μαθητῶν δι' ἐλευθέρως χειροτεχνικὰς ἐργασίας, ἀναλόγως πρὸς τὰ διαφέροντα, τὰς κλίσεις καὶ τὰς δεξιότητας αὐτῶν.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις :

α) Εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια διαθέτουν ἐργαστήρια, οἱ κλάδοι τῆς Χειροτεχνίας θὰ διδασκῶσι συστηματικῶς, διότι δι' αὐτῆς κατὰ κύριον λόγον ἐπιτυγχάνεται ὁ παιδευτικὸς καὶ ὁ πρακτικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος.

β) Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Χειροτεχνίας οἱ μαθηταὶ θὰ διακρίνονται εἰς ομάδας, ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων κλίσεων καὶ δεξιότητων αὐτῶν εἰς τὰ διάφορα εἶδη τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ τῶν χειροτεχνικῶν κατασκευῶν. Θὰ παρακολουθοῦνται καὶ θὰ ἀσχοῦνται ἰδιαιτέρως οἱ μαθηταί, οἱ ὅποιοι ἐκδηλώνουν ἰδιαιτέρας ἱκανότητας καὶ διαφέροντα πρὸς τὰς τεχνικὰς κατασκευὰς καὶ τὰς καλλιτεχνικὰς δημιουργίας.

γ) Γραπτῶς θὰ ἐξετάζονται ἡ Καλλιγραφία καὶ τὸ Σχέδιον.

δ) Εἰς τὸ τέλος τοῦ διδακτικοῦ ἔτους ἕκαστος διδάσκων ὀφείλει νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὸ σχολεῖον του ἑκθεσιν μαθητικῶν ἔργων, ἐμφαίνουσιν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος. Ἡ ἑκθεσις αὕτη θὰ ἀποβλέπῃ ἀποκλειστικῶς εἰς παιδευτικοὺς σκοποὺς.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Τάξεις Α' καὶ Β'

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

15ον ΜΟΥΣΙΚΗΝ

Ι. Σκοπὸς

— Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Μουσικῆς εἶναι : α) νὰ καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς νὰ κατανοοῦν στοιχειωδῶς τὰ ἔργα τῆς μουσικῆς δι' ἀκρόα-σεως καὶ δι' ἀναγνώσεως αὐτῶν. β) νὰ διεγείρῃ τὸ διαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν μουσικὴν, ἰδίᾳ πρὸς τὴν ἐθνικὴν, καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ μουσικὸν αἰσθητήριον αὐτῶν, ὥστε νὰ διακρίνωσιν οὗτοι καὶ προτιμῶσι τὴν καλὴν μουσικὴν. γ) νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων μουσουργῶν. δ) νὰ παρορμήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἐκμάθησιν μουσικοῦ ὀργάνου, τὴν ἀκρόασιν μουσικῶν ἔργων καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς μουσικὰς ἐκδηλώσεις. ε) νὰ καλλιεργήσῃ τὴν φωνὴν τῶν μαθητῶν καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὰς μουσικὰς προδιαθέσεις καὶ κλίσεις αὐτῶν. στ) νὰ ἀσκήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἡ μουσικὴ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

2. Διδακτέα ὕλη

Τάξις Α'.

Ι. Θεωρίαι

Ὅρισμός τῆς μουσικῆς. Μουσικὸς ἦχος-φθόγγος. Πῶς παράγεται οὗτος. Ὑψος, διάρκεια καὶ έντασις τοῦ ἤχου. Πεντάγραμμον. Διαστήματα αὐτοῦ. Τοποθέτησις φθογγοσήμων ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου. Βοηθητικὰ γραμμάτια. Κλειδί τοῦ Σόλ. Μουσικὴ ἑκτασις. Τμήματα Μουσικῆς ἐκτάσεως καὶ ἀντιστοιχοῦντα

κλειδιά Σόλ, Ντό και Φά εἰς αὐτήν. Περί μέτρου. Τὸ κλάσμα καὶ ἡ σημασία αὐτοῦ. Μέτρησις μέτρων $2/4$, $3/4$, $4/4$. Παύσεις. Θέσις-ἄρσις. Περί κλίμακος. Κλίμαξ τοῦ Ντό, φυσικοὶ τόνοι καὶ ἡμιτόνια αὐτῆς. Μείζων κλίμαξ. Διαστήματα. Ὀνόματα αὐτῶν. Μουσικὴ ἀνάγνωσις, ρυθμικὴ, μελωδική. Ἀξία τοῦ μέτρου. Μέρη τοῦ μέτρου ἢ χρόνοι. Μέτρον διμερές, τριμερές, τετραμερές. Ἀπλᾶ μέτρα. Ἰσχυρά καὶ ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου. Ἑλλιπὲς μέτρον. Ρυθμικὴ ἀγωγή καὶ οἱ κυριώτεροι ὅροι αὐτῆς. Στιγμὴ διαρκείας. Κύρια στοιχεῖα τῆς Μουσικῆς. Ρυθμός-Μελωδία-Ἀρμονία. Τὰ συνηθέστερα εἶδη τῶν χρωματισμῶν.

2. Πρακτικὴ ἐξάσκησης καὶ ἐφαρμογῇ.

Ἐξέτασις φωνῆς. Ἀναπνοή. Ἀναπνευστικὸν σύστημα. Ἀναπνευστικαὶ ἀσκήσεις. Φωνητικὸν σύστημα. Ἀρθρωσις. Ὀρθοφωνία. Τοποθέτησις φωνῶν διὰ χορδιακῶν σύνολον. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις. Μελωδικὴ ἀνάγνωσις τῆς κλίμακος τοῦ Ντό, με ἡμίση καὶ ὀλόκληρα. Εὐκολοὶ ἀσκήσεις με ὀλόκληρα καὶ ἡμίση.

Ἀσκήσεις με παύσεις ὀλοκλήρου, με παύσεις ἡμίσεος καὶ με παύσεις τέταρτου. Ἀσκήσεις ἐπὶ διαστημάτων 2ας, 3ης, 4ης καὶ 5ης με ἡμίση. Ἀσκήσεις εὐκολοὶ με τέταρτα ἐπὶ διαστημάτων 2ας, 3ης 4ης καὶ 5ης εἰς μέτρον $2/4$, $3/4$, $4/4$.

Ἀσκήσεις εἰς τὴν γραφὴν τῶν φθογοσῆμων, παύσεων καὶ λοιπῶν μουσικῶν σημείων, κατ'ὄλκον, εἰς τὸ τετράδιον Μουσικῆς.

3. Ἀσματα

Προσευχαί. Οἱ σπουδαιότεροι Ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι. Εὐκολα δημοτικὰ Ἑλληνικὰ ἄσματα, ἐμβατήρια, εὐκολα ἄσματα ξένων χωρῶν. Διδασκαλία καὶ ἀνάλυσις τοῦ Ἐθνικοῦ μας ὕμνου καὶ τοῦ «τῇ Ὑπερμάχῳ», τὰ κάλαντα καὶ ἡ ἱστορία των.

Τάξις Β'.

I. Θεωρία

Ἀλλοιώσεις. Ἐνέργεια αὐτῶν. Διπλᾶ σημεῖα ἀλλοιώσεως. Ἰσχυρά ἀσθενῆ μέρη τῶν μέτρων $2/4$, $3/4$, $4/4$. Ἀντιχρονισμός, Ὁμαλός-Ἀνώμαλος. Συγκοπή, Ὁμαλὴ-Ἀνώμαλος. Μέτρον $3/8$. Σύνθετα μέτρα $6/8$, $9/8$, $12/8$. Μέτρησις καὶ ἰσχυρὰ μέρη αὐτῶν. Τρίηχον. Μέτρον $2/2$, $3/2$, $4/2$. Τυχαιὸν σημεῖον ἀλλοιώσεως. Ὀπλισμός τοῦ γνώμονος. Μείζων κλίμαξ τοῦ Ντό, τόνοι καὶ ἡμιτόνια αὐτῆς. Ὀνόματα βαθμίδων. Διαίρεσις τοῦ τόνου εἰς ἡμιτόνια. Διατονικά καὶ χρωματικά ἡμιτόνια. Μετατροπὴ τοῦ τόνου εἰς ἡμιτόνιον καὶ τοῦ ἡμιτονίου εἰς τόνον. Ἐναρμόνιοι φθόγγοι. Σχηματισμός τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ Σόλ καὶ τοῦ Ρέ, τοῦ Φά καὶ τοῦ Σι ὕψους. Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ. Πότε ἐδημιουργήθη. Οἱ μεγαλύτεροι ὕμνογράφοι καὶ τὸ ἔργον των. Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργον τῶν μεγάλων διδασκάλων Μπάχ καὶ Χαίντελ. Περί τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τῶν σπουδαιωτέρων Ἑλλήνων μουσουργῶν.

2. Πρακτικὴ ἐξάσκησης καὶ ἐφαρμογῇ.

Ἀρθρωσις καὶ καλλιέργεια φωνῆς. Τοποθέτησις φωνηέντων. Ἀνάπτυξις τῆς φωνητικῆς ἐκτάσεως.

Μελωδικαὶ ἀσκήσεις με τέταρτα καὶ με ὄγδοα. Ἀσκήσεις με παύσεις τε-

τάρτου και ὀδγού. Ἀσκήσεις με τέταρτα και με ἡμίση ἐπὶ διαστημάτων 6ης, 7ης και 8ης. Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν μέτρων $2/2$, $3/2$, $4/2$. Εὐκολοὶ ἀσκήσεις με σύζευξιν διαρκείας. Ἀσκήσεις με ἡμίση και τέταρτα παρεστιγμένα ἐπὶ μέτρων $4/4$, $3/4$, $2/4$. Ἐλλιπὲς μέτρον. Ἀσκήσεις με δέκατα ἔκτα ἐπὶ μέτρου $2/4$. Τρίγχα ἐπὶ μέτρου $2/4$, $3/4$, $4/4$. Μουσικὴ ὑπαγόρευσις (DICTEE), με ὀλόκληρα και ἡμίση εἰς μέτρον $4/4$. Ἀντιγραφή μουσικῶν ἀσκήσεων κατ' οἶκον εἰς τὸ τετράδιον μουσικῆς.

3. Ἀσματα.

Προσευχαί. Ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι. Ἑλληνικὰ δημῶδη ᾠσματα και χοροί. Ἀσματα ξένων χωρῶν. Εἰς τὰ ἀνωτέρω δεόν νὰ προηγῇται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ μουσικοῦ κειμένου.

4. Μουσικὴ Ἀκρόασις.

Ἀκρόασις ἐκ δίσκων ἢ ἀπὸ μαγνητοφώνου ἔργων προκλασσικῆς και κλασσικῆς μουσικῆς. Ἀνάλυσις αὐτῶν και περιγραφή τῶν ἐντυπώσεων κατ' οἶκον.

Τάξις Γ'

Ι. Θεωρία.

Αἱ ὑπόλοιποι μεῖζονες κλίμακες με διέσεις και με ὑφέσεις. Χρονόμετρον, περιγραφή και ἐφαρμογὴ ἐπὶ τῶν ἀσκήσεων. Ὅροι ἀλλοιώνοντες τὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν. Ὅροι ἐπιβραδύνοντες, ἐπιταχύνοντες και διακόπτοντες τὴν ρυθμικὴν ἀγωγὴν. Χρωματισμοί. Εἶδη διαστημάτων. Ποῖα διαστήματα περιλαμβάνει ἡ μεῖζων κλίμαξ και εἰς ποίας βαθμίδας. Ἀναστροφὰ διαστημάτων κατὰ τὸ ὄνομα και τὸ εἶδος αὐτῶν. Ἀπλὰ και σύνθετα διαστήματα. Ἐλάσσονες κλίμακες, σχηματισμὸς αὐτῶν. Ἐλάσσων μελωδική. Εὗρεσις τῶν μειζόμενων κλιμάκων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκει ἓνα διάστημα. Προσφθιά. Ὅροι προσφθιάς και εἶδη αὐτῆς. Ὁμώνυμοι κλίμακες.

Ἡ μουσικὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν και εἰς τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν κόσμον. Ἀρχαία Ἐλάσσων κλίμαξ τοῦ Λα. Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κων/πόλεως μέχρι σήμερον. Οἱ σπουδαιότεροι Ὑμνογράφοι και τὸ ἔργον των ἐκτενῶς.

2. Ἐννοία Μορφολογίας: Θέμα, ἐπανάληψις, ἀνάπτυξις. Παλαιοὶ χοροί. Μενούδο Ροντό. Ἀνάλυσις τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ μεταδιδομένης μουσικῆς. Οἱ τρεῖς μεγάλοι κλασσικοὶ τῆς Βιέννης: Χάινδ-Μότσαρτ-Μπετόβεν και τὸ ἔργον των.

2. Πρακτικὴ ἐξάσκησις και ἐφαρμογὴ.

Φωνητικὰ γυμνάσματα και ἀσκήσεις, ὅπως εἰς τὴν Β' τάξιν. Τὰ σύμφωνα, ἡ τοποθέτησις των και ὁ ρόλος των εἰς τὴν ἄρθρωσιν.

Μελωδικαὶ ἀσκήσεις ἐπὶ μέτρων $6/8$, $9/8$ και $12/8$, με ὀγδοα, παρεστιγμένα και δέκατα ἔκτα. Ἀσκήσεις ἐπὶ μέτρων $2/4$, $3/4$, $4/4$ με δέκατα ἔκτα ἐξάχρον.

Μουσικὴ ὑπαγόρευσις (DICTEE) με ἡμίση και τέταρτα.

4. Ἀσματα

Προσευχαί. Ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι. Ἀπλοὶ Ἑλληνικοὶ χορευτικοὶ ρυθμοὶ

καὶ δημώδη ἄσματα. Ἄσματα κλασσικῆς μουσικῆς μονόφωνα καὶ δίφωνα. Ἄσματα δημώδη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάσσανος κλίματος τοῦ Λά. Ὅλα τὰ ἀνωτέρω δεόν νὰ ἐκτελοῦνται δι' ἀναγνώσεως προηγουμένως τοῦ μουσικοῦ κειμένου.

5. Μουσικὴ ἀρρέσεις.

Ἀκρόασις δίσκων μὲ ἔργα προκλασσικῆς καὶ κλασσικῆς Μουσικῆς. Ἀνάλυσις τῶν ἔργων κατὰ μέρη. Μουσικαὶ μορφαὶ αὐτῶν. Περιγραφή κατ' οἶκον τῶν ἐντυπώσεων ἐκ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως.

Παρατηρήσεις.

— Διὰ τὴν ἀποδοτικωτέραν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος ἕκαστον σχολεῖον δεόν ὅπως μεριμνήσῃ νὰ ἀποκτήσῃ α) φορητὸν ἀρμόνιον ἢ κλειδοκίμβαλον (πιάνο) διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μουσικῶν κειμένων καὶ τῶν ᾠμάτων, β) σειρὰν δίσκων καὶ ἡλεκτρόφωνον ἢ μαγνητόφωνον διὰ τὰς μουσικὰς ἀκροάσεις καὶ γ) ἄλλα ἀπαραίτητα εἰς τὸ μάθημα ὁπτικοακουστικὰ μέσα. Τὰ πρότυπα σχολεῖα δύνανται νὰ ἐφοδιασθῶσι καὶ μὲ σχολικὴν ὀρχήστραν συστήματος CARL ARFF (SELUCL WERK SUSTEM).

— Ἐκαστος διδάσκων ὀφείλει νὰ ὁργανώσῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χορωδία ἐκ καλλιφῶνων μαθητῶν ὅλων τῶν τάξεων τῇ συνδρομῇ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου καὶ τοῦ συλλόγου τῶν διδασκόντων. Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν χορωδίαν ταύτην τῶν μαθητῶν τῶν κρινόμενων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ὡς καταλλήλων καὶ ἀπαραιτήτων εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτούς. Ἡ ἄσκησις εἰς τὴν χορωδίαν θὰ γίνεται κατὰ τὰ ἐλεύθερα ἀπογεύματα ἢ κατὰ τὴν λήξιν τῶν μαθημάτων ἐκάστης ἡμέρας, πάντως δὲ κατὰ τρόπον, ὥστε οὔτε νὰ διαταράσσεται ἡ διεξαγωγὴ τῶν μαθημάτων, οὔτε οἱ μαθηταὶ τῆς χορωδίας νὰ παρακωλύωνται ἐκ τῆς μελέτης των. Διὰ τῆς χορωδίας δύναται νὰ δημιουργηθῇ εἰς τὸ σχολεῖον ἀξιόλογος σχολικὴ ζωὴ καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ κοινωνικὴ προβολὴ αὐτοῦ. Ἡ προγραμματισμένη καὶ συστηματικὴ ὁργάνωσις μουσικῶν ἀκροάσεων ἐκ δίσκων ἢ ταινιῶν μαγνητοφώνου μετὰ κατατοπιστικῶν εἰσηγήσεων καὶ ἀναλύσεων συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν μουσικὴν ἀγωγὴν τῶν μαθητῶν.

Τὸ μάθημα ἐξετάζεται καὶ γραπτῶς ἐπὶ θεμάτων τῆς θεωρίας.

Ὁδηγίαι

Ἡ θεωρία καὶ ἡ πρακτικὴ ἐξάσκησις δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν ἀνέξαρτῆτους τομεῖς τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ νὰ διασταυροῦνται καὶ νὰ συνάπτωνται εἰς ἐνιαῖον σύνολον.

Κατὰ τὴν πρακτικὴν ἐξάσκησιν ἰδιαιτέραν θέσιν πρέπει νὰ κατέχῃ ἡ ἐκτέλεσις ᾠμάτων μὲ συμμετοχὴν ὅλων τῶν μαθητῶν.

Ἐπιλογὴ τῶν πλέον καλλιφῶνων γίνεται μόνον διὰ τὴν χορωδίαν.

Αἱ ἀσκήσεις ὀρθοφωνίας καὶ ἀρθρώσεως εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἐκτέλεσιν τῶν ᾠμάτων.

Ἀπαιτεῖται προσοχὴ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκφώνησιν τῶν κειμένων καὶ τὴν ἐνδεδειγμένην τοποθέτησιν τῶν συλλαβῶν.

Διὰ τῆς καλλιέργειας τῆς μουσικῆς ἀκοῆς διεγείρονται ὅλαι αἱ μουσικαὶ καὶ ψυχοπνευματικαὶ ἱκανότητες τῶν μαθητῶν καὶ καθίστανται οὗτοι συνειδητοὶ ἀκροαταὶ τῶν μουσικῶν ἐκδηλώσεων, δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὴν μουσικὴν ἀνωτέρου ἐπιπέδου.

Ἡ ἀνάπτυξις μουσικῶν, ἱστορικῶν, βιογραφικῶν καὶ πολιτιστικῶν στοιχείων ἐπιδιδῶν εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῆς μουσικῆς καλλιτεργίας τῶν μαθητῶν.

Ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς πρέπει νὰ συνδυάζεται μὲ τὰς σχετικὰς πρὸς αὐτὴν γνώσεις τῶν μαθητῶν ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ δύναται νὰ τοποθετῇ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς ἐν ἐκάστη ἐποχῇ ἐν τῷ πλασίῳ ὅλων τῶν πολιτιστικῶν δημιουργιῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

— Ἐφ' ὅσον θὰ διδασθῇ τὸ μάθημα, θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

16ον ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΑ

(Στοιχεῖα Οἰκιακῆς Οἰκονομίας καὶ Παιδοκομίας)

I. Σκοπὸς

Γενικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι νὰ παράσχῃ εἰς τὰς μαθητρίδας τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις, νὰ διεγείρῃ καὶ καθοδηγήσῃ τὴν ἔμφυτον κλίσιν αὐτῶν πρὸς τὸν ρόλον τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ τῆς μητρὸς, νὰ καλλιεργήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὰ σχετικὰ διαφέροντά των, νὰ προπαρασκευάσῃ ἐκάστην μαθήτριάν διὰ τὰς μελλοντικὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ὡς συζύγου, οἰκοδεσποίνης καὶ μητρὸς, ὥστε νὰ ἀποβῇ αὕτη ἐπωφελὴς οἰκογενειακὸς, κοινωνικὸς καὶ ἐθνικὸς παράγων.

Εἰδικώτερον τὸ μάθημα τοῦτο ἐπιδίδωκει νὰ παράσχῃ εἰς τὰς μαθητρίδας τὰς ἀπαραιτήτους θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις εἰς τοὺς τομεῖς τῆς ἐνδύσεως, τῆς διατροφῆς, τῆς κατοικίας, τῆς νοσηλευτικῆς, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς παιδοκομίας καὶ νὰ καταστήσῃ συνειδητὴν εἰς αὐτὰς τὴν μεγάλην κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀποστολὴν αὐτῶν διὰ τῆς ἐπωφελοῦς δράσεώς των εἰς τοὺς τομεῖς τούτους.

2. Διδακτέα ὕλη

Τάξις Α'.

Ἐνδύσεις

Α'. Θεωρητικὸν μέρος

Πρώται ὕλαι : ἔριον, βάμβαξ, μέταξα, κλπ.-Νεώτεραι συνθετικαὶ ὕλαι.

Μηχανικὴ καὶ χημικὴ ἐπεξεργασία τῶν πρώτων ὑλῶν. Σχετικὴ βιοτεχνία καὶ βιομηχανία.

Ὑφάσματα : εἶδη ὑφασμάτων κατὰ τὰς πρώτας ὕλας. τὰ χρώματα τῶν ὑφασμάτων· ἀνδρικὰ καὶ γυναικεῖα ὑφάσματα. Σχεδίασις, ὕφανσις. Ἡ σχετικὴ βιοτεχνία καὶ βιομηχανία. Ὁ Ἑλληνικὸς ἀργαλεὺς-Σχετικὰ λαογραφικὰ στοιχεῖα.

Ἡ ἀμφίεσις : ἀνδρική καὶ γυναικεῖα ἀμφίεσις. Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς ἀμφίεσεως. Αἱ χαρακτηριστικαὶ τοπικαὶ ἐνδυμασίαι. Ἡ παιδικὴ ἐνδυμασία.

Ἡ ὑγιεινὴ τῆς ἐνδυμασίας, ὑγιεινὴ ἐσωρούχων. πρώται ὕλαι, σχέδια, καθαριότης. Ὑγιεινὴ τῆς παιδικῆς ἐνδυμασίας.

Περιποιήσεις καὶ διατήρησις τῶν εἰδῶν ἐνδύσεως. Πλύσις, σιδέρωμα, κ.λ.π. Τὰ σύγχρονα μηχανικὰ μέσα· ἡ χρήσις καὶ ἡ συντήρησις αὐτῶν. Τὰ ἀπορρυπαντικά.

Καταρτισμὸς δειγματολογίου τῶν κυριωτέρων πρώτων ὑλῶν καὶ δειγματολογίου τῶν πλέον γνωστῶν ὑφασμάτων.

Β'. Π ρ α κ τ ι κ ὸ ν μ έ ρ ο ς

Πλεκτική. Στοιχειώδης ἀσκήσις τῶν μαθητριῶν εἰς τὴν πλεκτικήν. Χρήσις βελονῶν, πλέξις ἀπλῶν πλεκτῶν εἰδῶν.

Κεντητική. Στοιχειώδης ἐνημέρωσις εἰς τὴν τέχνην τοῦ κεντήματος. Χειροκεντήματα καὶ μηχανοκεντήματα. Ἀσκήσις τῶν μαθητριῶν εἰς τὰ ἀπλὰ κεντήματα.

— Ραπτική. Στοιχειώδης εἰσαγωγή τῶν μαθητριῶν εἰς τὴν τέχνην τῆς ραπτικῆς Ἀσκήσις εἰς τὰς βασικὰς ραπτικὰς ἐργασίας. Ἀσκήσις εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ραπτικῶν ὀργάνων. Ἐφαρμογὴ ἐπὶ ἀπλοῦ παιδικοῦ ἐνδύματος.

Τάξις Β'.

Ο ὕ κ η σ ι ς

Α'. Θ ε ω ρ η τ ι κ ὸ ν μ έ ρ ο ς

Ἡ κατοικία· τύποι συγχρόνου κατοικίας· Ἀγροτικὴ καὶ ἀστικὴ κατοικία.

— Ἡ ὑγιεινὴ τῆς κατοικίας· προσανατολισμός, ἀερισμός, κατανομή τῶν χώρων ἀναλόγως τῶν οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν καὶ ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινῆς. Βοθηθητικοὶ χώροι.

— Τεχνικαὶ ἐγκαταστάσεις.

— Ὑδραυλικαὶ ἐγκαταστάσεις. Ὑδρευσις, ἀποχέτευσις, ἔλεγχος τῶν σχετικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ προφύλαξις ἐκ μολύνσεων.

Ἡλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις. Φωτισμός, ἡλεκτρικὴ κουζίνα, θερμοσίφων, ἡλεκτρικὴ θερμάστρα, ἡλεκτρικὸν ψυγεῖον, ἡλεκτρικὸν σίδηρον, ἀνεμιστήρ, ἡλεκτρικὴ σκούπα, Τηλέφωνον, Ραδιόφωνον κ.λ.π. Ἐλεγχος τῶν σχετικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ συσκευῶν. Χρήσις αὐτῶν καὶ προφύλαξις ἐκ τῶν κινδύνων τῆς ἡλεκτροπληξίας.

— Ἡ θέρμανσις τῆς κατοικίας. Τὰ διάφορα μέσα θερμάνσεως. Ἡ χρῆσις τῶν σχετικῶν ὀργάνων, μέτρα ὑγείας.

Ἡ ἐπιπλώσις τῆς κατοικίας. Ἡ ἐπιπλώσις κατὰ χώρους. Εἶδη ἐπιπλώσεως.

Ἡ Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη τῆς ἐπιπλώσεως. Οἰκονομικὴ, πρακτικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐπιπλώσις. Ὑφάσματα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐπιπλώσεως.

Ἡ διακοσμησις τῆς κατοικίας. Τὰ διάφορα μέσα τῆς διακοσμῆσεως. Ἡ αἰσθητικὴ τῆς διακοσμῆσεως.

Ἡ συντήρησις καὶ ἡ καθαριότης τῆς κατοικίας. Σύγχρονα ὄργανα καθαριότητος.

Β'. Π ρ α κ τ ι κ ὸ ν μ έ ρ ο ς

— Ἀσκήσεις ἐλέγχου τῶν μηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς κατοικίας, καταλλήλου χρησιμοποίησεως τῶν χώρων, τακτοποίησεως τῆς ἐπιπλώσεως, διακοσμῆσεως.

— Ἀσκήσεις καθαριότητος τῆς κατοικίας κατὰ χώρους, ὡς καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν σχετικῶν ὀργάνων.

Ἐνδύσεις

Α'. Θεωρητικὸν μέρος

Τὰ οἰκιακῆς χρήσεως ὑφάσματα. Ὁ οἰκιακὸς ἱματισμός. Ἐπιτραπέζια εἶδη. Λινოსτολή. Κλινოსκεπάσματα. Τάπητες, παραπετάσματα, κεντήματα, καλύμματα ἐπίπλων κ.λ.π.

— Ἡ αἰσθητικὴ τῆς ἀμφιέσεως. Χρώματα καὶ σχέδια. Ἡ μόδα.

Β'. Πρακτικὸν μέρος

— Ἀσκήσεις πλεκτικῆς, κεντητικῆς, ραπτικῆς καὶ κοπτικῆς κατὰ προέκτασιν τῶν σχετικῶν ἀσκήσεων τῆς Α' τάξεως. Στοιχειώδης ἀσκήσις εἰς πλύσιν καὶ σιδερωμα εἰδῶν ἐνδύσεως κατὰ πρώτας ὕλας. Ἀσκήσις εἰς τὴν χρῆσιν τῶν σχετικῶν ὀργάνων. Ἀσκήσις εἰς τὸ καθάρισμα κηλίδων διὰ τῆς χρήσεως καταλλήλων ἀπορροπαντικῶν.

Τάξις Γ'.

Διατροφή

Α'. Θεωρητικὸν μέρος

Τροφονομία. Αἱ τροφαί. Τροφαὶ καὶ ὑγεία. Αἱ ἀνάγκαι τοῦ ὀργανισμοῦ εἰς θρεπτικὰς οὐσίας. Κανονικὸς σιτισμός. Ὑποσιτισμός. Ὑπερσιτισμός. Μὴ κανονικὸς σιτισμός. Τὰ εἶδη τῶν τροφῶν καὶ ἡ θρεπτικὴ ἀξία αὐτῶν κατ'εἶδος. Φυτικαὶ τροφαί. Ζωϊκαὶ τροφαί. Καρποὶ καὶ ὀπώραι. Καρυκεύματα. Εἶδη ζαχαροπλαστικῆς. Ποτά. Τὸ καθημερινὸν διαιτολόγιον. Διαιτολόγιον παιδῶν, διαιτολόγιον ἐνηλίκων.

Νωπαὶ τροφαί. Διατηρημέναι τροφαί. (κονσερβοποῖα, κατὰψυξις).

— Αἱ ἀλλοιώσεις τῶν τροφῶν καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν κίνδυνοι τῆς ὑγείας. σχετικαὶ ἐνδείξεις, προφύλαξις.

— Ἡ νοθεία τῶν τροφῶν.

— Ἡ διατήρησις τῶν τροφῶν. Μέσα διατηρήσεως, Ψυγεῖα.

Β'. Πρακτικὸν μέρος

— Στοιχειώδης εἰσαγωγή τῶν μαθητριῶν εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν τροφῶν. Βασικοὶ τρόποι παρασκευῆς τροφῶν. Τὸ μαγειρεῖν. Τὰ μαγειρικὰ σκεύη. Ἡ ὑγιεινὴ τοῦ μαγειρείου. Στοιχεῖα μαγειρικῆς. Ἡ ζαχαροπλαστικὴ. παρασκευάσματα αὐτῆς, ἀπαραίτητα ὄργανα, ὑγιεινὴ, αἰσθητικὴ.

Οἰκησις — Κοινωνικὴ ἀγωγή

Στοιχειώδεις γνώσεις κηπουρικῆς, δειροκομίας, ἀνθοκομίας, ἀνθοδετικῆς καὶ διακοσμητικῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἀνθέων.

Κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ ἐκδηλώσεις. παράθεσις γεύματος, τακτοποίησις τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης σκευῶν, θέσις προσκεκλημένων, ἀμφιέσις κ.λ.π. Οἰκογενειακαὶ ἔορται (τακτοποίησις χώρων ὑποδοχῆς, ἀμφιέσις, ὑποδοχὴ ἐπισκεπτῶν, συστάσεις, προσφορά ἀναψυκτικῶν κ.λ.π.).

Ἀμφίσεις κατὰ περίπτωσιν κοινωνικῆς ἐκδηλώσεως (εἰς ἐκκλησίαν, εἰς ἄγοράν, εἰς ἐορτήν, εἰς δεξίωσιν, εἰς θέατρον κ.λ.π.).

Στάσις καὶ συμπεριφορὰ κατὰ τὰς διαφόρους ἐκδηλώσεις τῶν κοινωνικῶν σχέσεων.

Ἐνδυσίς

Πρακτικὸν μέρος

Συνέχισις πρακτικῆς ἀσκήσεως τῶν μαθητριῶν εἰς τὴν πλεκτικήν, τὴν ραπτικήν καὶ κοπτικήν, τὴν κεντητικήν.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις :

Τὰ θέματα τοῦ θεωρητικοῦ μέρους ἐκάστου κλάδου θὰ διδάσκωνται πλήρως. Ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ θὰ γίνεται ἀναλόγως τῶν ὑπάρχόντων εἰς ἕκαστον σχολεῖον μέσων, τῶν ἰδιαιτέρων κλίσεων, διαφερόντων καὶ δεξιότητων τῶν μαθητριῶν καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων ἀπαιτήσεων. Τὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια διαθέτουσιν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέσα, δὲν θὰ παραλείψωσι τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν διαλαμβανομένων εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος ἐκάστου κλάδου.

Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου σχολικοῦ ἔτους αἱ διδάσκουσαι ὀφείλουσι νὰ ὀργανώσωσιν ἐκθεσιν παρουσιάζουσαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος. Ἡ ἐκθεσις αὕτη δέον νὰ ἀποβλέπῃ ἀποκλειστικῶς εἰς παιδευτικοὺς σκοποὺς.

Γραπτῶς ἐξετάζονται τὰ θέματα τοῦ θεωρητικοῦ μέρους ἐκάστου κλάδου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΚΥΚΛΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ (Δ' Ε' ΣΤ' ΤΑΞΕΩΝ)

ΜΕΤΟΣ ΣΤΥΓΕΡΟΝ
ΑΛΛΑΥΤΙΑ Α ΠΡΟΤΥΜΜΑΤΑ
ΝΟΜΜΑΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ
ΕΥΘΑΛΕΙΑ Α ΕΣΤ ΤΑΙΣ

1ον ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α' ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

Α' Κλάδος : Θρησκευτικά ὥραι 2 ἐβδομαδιαίως.

Σκοπὸς

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν εἶναι :

α) ἡ καλλιέργεια καὶ διάπλασις ὑγιоῦς Θρησκευτικοῦ συναισθήματος διὰ τῆς μεταδόσεως καὶ ἐμπεδώσεως ἐν ταῖς καρδίαις τῶν μαθητῶν τῶν διὰ τῆς θείας ἀποκαλύψεως γνωσθεισῶν Θρησκευτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀληθειῶν, ὡς αὗται εἶναι ἀποτεθησαυρισμέναι ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, διερμηνεύονται διὰ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ βιοῦνται ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

β) ἡ καλλιέργεια καὶ ἀνάπτυξις ὀρθοδόξων βιωμάτων δημιουργουμένων διὰ τῆς λειτουργικῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν καὶ τῆς οἰκειώσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ὀρθοδόξου ζωῆς.

γ) ἡ διάπλασις χριστιανικῶν προσωπικοτήτων ἐμφορουμένων ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ἐκδηλουμένης ἐν γενσίῳ Θρησκευτικῷ βίῳ καὶ ἐν ἔργοις φιλαλληλίας καὶ κοινωνικῆς εὐποιίας.

Εἰδικὸς Σκοπός. Ὁ εἰδικώτερος σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἶναι :

α) νὰ γνωρίσουν οἱ μαθηταὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία διεφύλαξε καὶ διαφυλάττει τὴν διὰ πολλῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν φθάσασαν μέχρι ἡμῶν χριστιανικὴν Πίστιν.

β) νὰ γνωρίσουν καὶ ἀναστραφοῦν μετὰ μεγάλας τῆς Ἐκκλησίας μορφὰς ἐμπνεόμενοι ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς.

Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Δ'

Μέρος Α'

Ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (313 μ.Χ.)

Α'. Οἱ Ἀποστολικοὶ χρόνοι.

1. Ἡ ἰδρυσις καὶ ἐπέκτασις τῆς Ἐκκλησίας (Πεντηκοστὴ καὶ πρώτη χριστιανικὴ κοινότης).

2. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. α) Ἀπὸ Ταρσοῦ μέχρι Δαμασκοῦ, β) Περιόδειαι καὶ κακουχίαι αὐτοῦ γ) Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ τὸ ἔργον του.

3. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. (Ὁ μαθητὴς τῆς Ὁμολογίας).

4. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (ὁ μαθητὴς τῆς Ἀγάπης).

5. Οἱ λοιποὶ μαθηταί.

6. Ἡ ἐξάπλωσις τοῦ χριστιανισμοῦ.

7. Οἱ διωγμοί.

8. Μαρτύριον, Μάρτυρες καὶ Μαρτυρολόγια, Ἀποστολικοὶ Πατέρες.

9. Ἀπολογηταὶ καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς.

10. Ὁ θρίαμβος τῆς Ἐκκλησίας.
11. Αἵρέσεις : Ὁ ἐσωτερικὸς ἐχθρὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Μέρος Β'

Ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τῆς Ἀλώσεως

1. Αἱ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.
2. Οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας (Οἱ Ἀλεξανδρινοί, οἱ Καππαδόκαι, ὁ Χρυσόστομος, οἱ Λατῖνοι συγγραφεῖς).
3. Ὁ Μοναχισμὸς (ἀπὸ Θηβαΐδος μέχρις Ἀγίου Ὁρους).
4. Αἱ εἰκονομαχίαι.
5. Ἡ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τοὺς Σλαβούς καὶ ἄλλους λαούς.
6. Διοικήσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ λατρεία.
7. Διαφοροποιήσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.
8. Τὸ σχίσμα καὶ τὰ αἷτια αὐτοῦ.
9. Χαρακτηριστικὰ γνῶρίσματα τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.
10. Οἱ Βυζαντινοὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς καὶ ὑμνογράφοι.
11. Ὁ Λούθηρος καὶ οἱ λοιποὶ μεταρρυθμισταί.
12. Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι.
13. Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία.

ΜΕΡΟΣ Γ'

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι σήμερον

1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας. Ὁργάνωσις καὶ δρᾶσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.
 2. Τὰ ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς.
 3. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἡ σημασία αὐτοῦ καὶ ἡ ἐθνικὴ κοινωνικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ αὐτοῦ δρᾶσις.
 4. Ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ πίστις κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν (Προπαγάνδα-Νεομάρτυρες).
 5. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεώς της ὡς αὐτοκεφάλου.
 6. Πανορθόδοξος καὶ Οἰκουμενικὴ κίνησις.
 7. Ὁ «Διάλογος» μεταξὺ Ὁρθοδόξου καὶ λοιπῶν Ἐκκλησιῶν.
- Κατὰ τὴν προσφορὰν τῆς ὕλης δέον ὅπως γίνεται χρῆσις συντόμων ἀποσπασμάτων ἱστορικοῦ περιεχομένου κειμένων. Τὰ κείμενα ταῦτα θὰ διδασκῶν ἐν συσχετισμῷ καὶ ἐν ἀντιστοιχίᾳ πρὸς τὰ οἰκεία κεφάλαια τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.
- Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν δι' ἕκαστον τῶν ὡς ἄνω μερῶν τὰ κάτωθι :

Κείμενα Ἀγιογραφικὰ

1. Ἱδρυσις καὶ ἐπέκτασις τῆς Ἐκκλησίας
 - α) Πεντηκοστὴ (Πραξ. β' 1-24)
 - β) Πρώτη Χριστιανικὴ κοινότης (Πράξ. δ' 32-35)
 - γ) Πρωτομάρτυς Στέφανος (Πραξ. ε' κεφ.)

- δ) Διάκονος Φίλιππος (Πραξ. η' 5-14, 26-40)
 2. 'Ο 'Απόστολος Παῦλος
 α) Νεότης καὶ χρόνοι ἐτοιμασίας (Πραξ. κα' 39/ιβ', 28)
 β) 'Η μεγάλη μεταστροφή ((Πραξ. θ' 1-19, ιβ' 6-11, ιστ' 12-18, Γαλ.
 α' 12)
 γ) 'Η α' ἀποστ. ὁδοιπορία (Πραξ. ιγ' 4-15, ιδ' 1-7)
 δ) 'Η ἀποστολική Σύνοδος (Πραξ. ιε' 1-35)
 ε) 'Η ἀποστολική ὁδοιπορία (Πραξ. ιστ' 9-40, ιζ' 1-15)
 1) Μακεδονία
 2) 'Αθῆναι (Πραξ. ιζ' 16-34)
 3) Κόρινθος (Πράξ. ιη' 1-12)
 4) 'Εφεσος (Πραξ. ιη' 13-14)
 στ) 'Η γ' ἀποστολική ὁδοιπορία (Πράξ. κ' 1-16 καὶ 17-40)
 ζ) Τὸ Ναύαγιον (Πραξ. κζ' 1-44, κη' 1-10)
 η) Ρώμη (Πραξ. κη' 11-16),
 θ) Τὸ τέλος (Β' Πρὸς Τιμόθεον)
 ι) Τὸ ἀποστολικὸν ἔργον τοῦ 'Αποστόλου Παύλου (Β' Κορ. ια 23 κ.ε.)
 3. 'Ο 'Απόστολος Πέτρος (Πραξ. θ' 36-43, ι' 1-48)
 4. 'Ο Εὐαγγελιστὴς 'Ιωάννης ('Αποκ. α' 1-12, 'Επιστολαὶ αὐτοῦ).

Τάξις Ε'

Α' Τετράμηνον

'Ιερὰ Κατήχησις

'Ανακεφαλαίωσις καὶ συστηματοποίησις τῶν ἐκ τῶν μαθημάτων τῶν προηγουμένων τάξεων ἐξαχθεῖσιν ὁρησκευτικῶν ἀληθειῶν. Εἰδικώτερον θὰ διδασθῶσι τὰ ἀκόλουθα:

- 1) 'Αγία Γραφή, 2) 'Ιερὰ παράδοσις, 3) Περὶ Θεοῦ,
 α) ἀποδείξεις περὶ ὑπάρξεως
 β) οὐσία τοῦ Θεοῦ
 γ) ιδιότητες τοῦ Θεοῦ (πανταχοῦ παρουσία, παντοδυναμία, αἰωνιότης, παγγνωσία, πανσοφία, ἀγιότης, δικαιοσύνη, ἀγάπη, ἀλήθεια-πιστότης).
- 4) Τριαδικὸν τοῦ Θεοῦ, 5) Δημιουργία Κόσμου, 6) Πρόνοια τοῦ Θεοῦ,
 7) 'Αγγελοι, 8) Περὶ ἀνθρώπου, 9) 'Η ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσις (Θεότης Ἰ. Χριστοῦ, Τὰ Πάθη καὶ ἡ 'Ανάστασις, 'Ανάληψις, 'Απολυτρωτικὸν ἔργον, Τρισσὸν ἀξίωμα, 10) Θεία Χάρις, 11) Περὶ 'Αγίου Πνεύματος, 12) Περὶ 'Εκκλησίας, 13) Περὶ 'Ιερῶν Μυστηρίων (Βάπτισμα, Χρῆσμα, Θ. Εὐχαριστία, Μετάνοια, 'Ιερωσύνη, Γάμος, Εὐχέλαιον) 14) Περὶ μελλούσης ζωῆς (μερική κρίσις, καθολική κρίσις).

Β' Τετράμηνον

1. Λειτουργική
2. Ὑμνολογία

Εἰδικώτερον ἐκ τῆς Λειτουργικῆς θὰ διδασθῶσι κατὰ τὸ δυνατόν ἐποπτικῶς τὰ ἀκόλουθα:

1) Ἡ χριστιανικὴ λατρεία, 2) Τόπος Λατρείας, 3) Τρόπος λατρείας (ἐσπερινὸς ἀπόδειπνον, ὦραι, ὄρθρος, Θ. Λειτουργία, (Μ. Βασιλείου, Ἱ. Χρυσόστομου, Προηγιασμένων). Ἱ. Μυστήρια.

Ἐκ τῆς Ὑμνολογίας δεόν νά διδαχθῶσι τὰ ἐξῆς :

Περὶ Ἑορτῶν

- Α' Ἀκίνητοι 1) Χριστοῦ γεννα, Ἐκ τοῦ κανόνος κατ' ἐκλογὴν
2) Θεοφάνεια, Τροπάρια Μεγ. Ἀγιασμοῦ καὶ Δοξαστικὸν
3) Ὑπαπαντή, — Ἐκ τοῦ κανόνος κατ' ἐκλογὴν
4) Μεταμόρφωσις, Ἐκ τῶν Αἰνῶν κατ' ἐκλογὴν
5) Ὑψωσις Τ. Σταυροῦ, Ἐκ τοῦ κανόνος κατ' ἐκλογὴν.

Β' Κινηταὶ 1) (Μ. Ἑβδομάς, Δοξαστικὰ ὄρθρων κατ' ἐκλογὴν καὶ δὴ τροπάριον τῆς Κασσιανῆς.

2) Μ. Πέμπτη, ἐκ τῶν καθισμάτων κατ' ἐκλογὴν καὶ δὴ τὰ «Λαὸς μου τὶ ἐποίησά σοι....» καὶ τὸ «Σήμερον κρεμάται....»

3) Ἐκ τοῦ κανόνος κατ' ἐκλογὴν καὶ τὸ Δοξαστικὸν τῆς Ἀποκαθηλώσεως, «Σὲ τὸν ἀναβαλλόμενον τὸ φῶς....»

4) Κυριακὴ τοῦ Πάσχα, Ἀπόστιχα Αἰνῶν— ἐκ τοῦ κανόνος κατ' ἐκλογὴν Λόγος Κατηχητικὸς Ἱω. Χρυσόστομου

5) Πεντηκοστή. Ἐκ τῶν στιχηρῶν τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τὸ Δοξαστικόν.

Γ' Θεομητορικαί. Ἀκάθιστος Ὑμνος, Ἐκ τοῦ Κανόνος κατ' ἐκλογὴν. 2) Κοίμησις, Δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ.

Δ' Ἑορταὶ Ἀγίων : Ἀπολυτίκια καὶ Κοντάκια κατ' ἐκλογὴν

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

Α) Ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ δι' ἀνακεφαλαίωσεως καὶ συστηματοποιήσεως τῶν εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις ἐξαχθειςτῶν ἀληθειῶν.

Β) Στοιχεῖα Ἀπολογητικῆς ὡς ἀκολούθως :

Κεφ. Α'. Ἡ Πίστις μας.

- 1) Γιατὶ πιστεῶ
- 2) Πίστις καὶ γνώσις
- 3) Τὰ δόγματα
- 4) Ὁ Θεὸς εἰς τὴν ζωὴν μας.

Κεφ. Β'. Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Πίστεως.

- 1) Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον
- 2) Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ
- 3) Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ
- 4) Ἡ Θεανδρική Του Ὑπόστασις
- 5) Ἀποδείξεις περὶ τῆς Θεότητός του.

Κεφ. Γ'. Ἡ Ἐκκλησία.

- 1) Ἐννοια καὶ Θεσμὸς
- 2) Οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας
- 3) Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας.

Κεφ. Δ'. Τί προσφέρει ὁ Χριστιανισμός.

- 1) Ἡ Νέα Κοινωνία
- 2) Ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἡθῶν
- 3) » » τοῦ δικαίου
- 4) » » τῆς Τέχνης
- 5) » » τοῦ Πολιτισμοῦ.

Κεφ. Ε'. Ὁ Χριστιανισμός καὶ τὰ Σύγχρονα Φιλοσοφικά ρεύματα.

- 1) Χριστιανισμός καὶ Ὑπαρξισμός
- 2) » καὶ Θετικὴ Φιλοσοφία
- 3) » καὶ Νεοεπιστημονισμός
- 4) » καὶ Μαρξισμός

Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου καὶ ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, καὶ εἰδικώτερον τὰ ἀκόλουθα :

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Ἰ. Εὐαγγελίου.

- α) Εὐαγγέλιον τῆς Διαθήκης (Ἰω. ιγ' κεφ. ἕως καὶ ιστ')
- β) Ἀρχιερατικὴ Προσευχὴ (Ἰω. ιζ' κεφ.)

Ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀπ. Παύλου

- α) Ὑμνος τῆς ἀγάπης (Α' πρὸς Κορινθίους κεφ. ιγ')
- β) Ἡ πρὸς Φιλίμονα Ἐπιστολὴ
- γ) Ἡ Α' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολὴ καὶ δὴ δ' κεφ. 6-16, στ' 11-16
- δ) Ἡ Β' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολὴ καὶ δὴ β' κεφ. (Ὀλόκληρον) γ' κεφ. 10-17 (Ὀλόκληρον)

Γενικαὶ Παρατηρήσεις: Τὰ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκόμενα μαθήματα τῶν Θρησκευτικῶν δλοκληροῦνται διὰ τῶν βιωμάτων, τὰ ὅποια δημιουργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἡ πεφωτισμένη συμμετοχὴ εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ πλέον ἐπιτυχὴς ἐν τῇ αἰθούσῃ διδασκαλία τῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν δύναται νὰ ἐπιθέσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν τὴν εἰδικὴν ἐκείνην σφραγίδα τοῦ ὁρθοδόξου φρονήματος, τὴν ὅποιαν ἐναποθέτει ἡ λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ μυσταγωγία τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ ὑποβλητικὸς Ἑσπερινός, ὁ Θριαμβικὸς Ἀκάθιστος, ὁ ἱκετήριος Παρακλητικὸς Κανὼν καὶ οἱ ἄλλοι θησαυροὶ τῆς ὁρθοδόξου λατρείας, ἀποτελοῦν ἀνεκτίμητον παιδαγωγικὸν καὶ μορφωτικὸν ὕλικόν, τὸ ὅποion καταλλήλως χρησιμοποιούμενον δύναται νὰ διαπλάσῃ προσωπικότητα μετὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ ὁρθοδόξου χριστιανικοῦ.

Ἐπὶ σειρὰς γενεῶν ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐστάθη ἡ μοναδικὴ πηγὴ, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ ὁρθόδοξοι ἤντλουν τὰς διδασκὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ εὑρισκον τὸ ὕλικόν τῆς ἡθικῆς οἰκοδομῆς των. Κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς δὲ χρόνους τῆς δουλείας ἡ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀνεπλήρου εἰς τὸ ἔργον τῆς καλλιέργειας ὁρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς, τόσον τὸν ἐξ ἀνάγκης σιγῶντα Ἀμβωνα, ὅσον καὶ τὴν ὑπόλοιπον χριστιανικὴν ἀγωγὴν. Ἐπέτυχε δὲ νὰ διατηρήσῃ ἐντὸς τοῦ ὁσπράκου τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως τὸν μαργαρίτην τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἀλώβητον καὶ νὰ παράσχῃ διὰ τῆς ὁρθοδόξου λατρείας μίαν ἑξοχον μορφωτι-

κὴν καὶ ἡθικοπλαστικὴν δύναμιν, ἀφοῦ ἡ λειτουργικὴ πράξις τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἦτο παρὰ ἡ εὐγλωττος ἐποπτικὴ διδασκαλία ἡ μεταδίδουσα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὸν ἐν αὐτῇ τεθησαυρισμένον πλοῦτον τῶν δογματικῶν καὶ ἡθικῶν ἀληθειῶν καὶ τῶν μορφωτικῶν ἀξιών τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς, ἀσκοῦσα τὴν «βιωματικὴν ἀγωγὴν».

Διὰ τοῦτο δέον ὅπως προβάλλεται διὰ τῆς διδασκαλίας ὁ ὀρθόδοξος λειτουργικὸς χαρακτήρ τοῦ Θρησκευτικοῦ μαθήματος.

Ὁ καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ, αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι, ἡ τελετουργικὴ λαμπρότης καὶ αἱ λοιπαὶ λειτουργικαὶ εὐκαιρίαι ὑπῆρξαν διὰ τὰς προγενεστέρας γενεάς αἱ πηγαὶ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, ἐνθα ἐδημιουργοῦντο βαθύτατα ὀρθόδοξα βιώματα μετ' ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παιδικῆς ἰδίᾳ ψυχῆς. Εἰς τοὺς τόπους τούτους, ἐντὸς τῶν ὁποίων σφύζει ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ καίει ἀκοίμητος ἡ κاندίλα τῆς λειτουργικῆς παραδόσεως, δύνανται καὶ σήμερον οἱ ἑλληνόπαιδες νὰ ἀνανεώσουν τὴν λειτουργικὴν ἐμπειρίαν των καὶ νὰ ἀποκτήσουν θερμότερα καὶ γνησιώτερα λειτουργικὰ βιώματα. Πρὸς τὸν σκοπόν, τοῦτον ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος δέον ὅπως συμπληροῦται καὶ ὁλοκληροῦται διὰ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ τῶν μαθητῶν, εἴτε ἐν τῷ ναῷ τῆς ἐνορίας, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται τὸ Σχολεῖον, εἴτε εἰς εἰδικὰ παρεκκλησία ἡ γειτονικὰς μονάς, διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς διοργανώσεως εἰδικῶν παιδικῶν λειτουργιῶν, διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὸ συμπάλλειν κατὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν πρὸς βαθμιαίαν ἐπαναφορὰν τοῦ ἀρχαίου ἔθους τοῦ συμπάλλειν, διὰ τῆς ἐπισικέψεως μνημείων λειτουργικῆς τέχνης, διὰ τῆς προβολῆς φωτεινῶν εἰκόνων καὶ κινηματογραφικῶν ταινιῶν λειτουργικοῦ περιχομένου, διὰ τῆς ἀκρόασης βυζαντινῶν ὕμνων ἀπὸ μαγνητοφώνου ἢ ἐκ δίσκων ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, διὰ τῆς προτύπου ἐκτελέσεως ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ὡς τοῦ Ἑσπερινοῦ, Ὁρθρου, Παρακλητικοῦ Κανόνος, εἰς ὥρας καθ' ἃς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν παρακολούθησις των.

Οἷκοθεν νοεῖται ὅτι πρωταρχικὴ προϋπόθεσις διὰ τὴν θρησκευτικὴν καθόλου ἀγωγὴν τῶν μαθητῶν εἶναι ἡ ὑποδειγματικὴ ζωὴ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἡ προβολὴ αὐτοῦ ὡς παραδείγματος πρὸς μίμησιν.

Τὸ πρόγραμμα δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968-69 καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις.

Μέχρι τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινόμενων πρὸς τὸ παρὸν πρόγραμμα θὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ἐγκεκριμένα σχολικὰ βιβλία τοῦ μαθήματος, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ λαμβάνονται κατ' ἐπιλογὴν τὰ κεφάλαια τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸ παρὸν πρόγραμμα.

Β'. ΚΛΑΔΟΣ. ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ Ὁρα 1 ἐβδομαδιαίως

(Θεωρητικὴ καὶ Θετικὴ Κατεύθυνσις)

1) Σκοπός.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Πατερικῶν Κειμένων εἶναι :

α) Ἡ μύησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ὡς αὕτη ἡρμηνεύ-

θη και ἐβιώθη ὑπὸ τῶν ἀγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ καλλιέργεια ἡθικοῦ βίου.

β) Ἡ συνειδητοποίησις τοῦ ἀδιασπάστου τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου διὰ τῆς ἐν τῇ γλωσσικῇ καὶ πνευματικῇ ἐνότητι διαπιστουμένης συνεχείας καὶ

γ) Ἡ διαμόρφωσις ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ ἡθους καὶ ἀκμαίου ἐθνικοῦ φρονήματος καὶ ἡ καλλιέργεια κοινωνικῶν ἀρετῶν (ἀγάπη - δικαιοσύνη).

2) Διδασκαλία ὕλης.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

ἽΟλόκληρα πατερικά ἔργα ἢ ἀποσπάσματα αὐτῶν : Εἰδικώτερον θὰ διδαχθῶσι τὰ ἀκόλουθα κείμενα:

1) Μεγάλου Βασιλείου, Ὁμιλία ἐν λιμῶ καὶ ἀρχμῶ (τμήματα κατ' ἐπιλογὴν).

2) Μεγάλου Βασιλείου, «ὅτι οὐκ ἔστιν αἷτιος ὁ Θεὸς τῶν κακῶν» (τὰ κεφ. 3,5 (μέχρι: «οἱ προενοικοῦντες Παλαιστίνην»), 6, 7 (ἀπό: «οὕτως οὐχὶ ὁ Θεὸς ἔκτισε θάνατον») καὶ 8 MPG 31, 329 ε.)

3) Μεγάλου Βασιλείου, Παραίνεσις πρὸς τοῦ νέου «ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων».

4) Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΙΗ' καὶ ΙΘ' εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (τμήματα κατ' ἐπιλογὴν).

5) Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Θ' εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον (διὰ τὰ Γυμνάσια Θελέων — τὸ τμήμα: «Αἱ μητέρες τὰς θυγατέρας μάλιστα... μισθὸν τοῖς γονεῦσιν» MPG, 62, 547 - 8).

6) Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολὴ Ε, 186 «Ἑλλήνων παισίν».

7) Μεγάλου Φωτίου, Ἐπιστολὴ πρὸς ἄρχοντα Βουλγαρίας (τὰ κεφ. 1, 24, 29, 31, 40 - 42 MPG, 102, 628 ε.)

8) Κοντάκια Ρωμανοῦ εἰς τὴν Γέννησιν καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

9) Ἐπιλογὴ ἐκκλ. ὕμνων (Τροπάρια ἐκ τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων καὶ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Ἐπιλογὴ ἐκ τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου καὶ τοῦ Κανόνος τῆς Ἀκαθίστου Ἀκολουθίας).

10) Ἐπιλογὴ ἐκκλ. εὐχῶν (Α' εὐχὴ τῆς γονυκλισίας ἐκ τοῦ Ἑσπερ. τῆς Πεντηκοστῆς, Εὐχὴ τῆς Τραπέζης (Ἀποστ. Διαταγαὶ 7,49).

ΤΑΞΙΣ Ε'.

Ὡς καὶ ἐν τῇ Δ' τάξει. Εἰδικώτερον θὰ διδαχθῶσι τὰ ἐξῆς :

1) Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, Α' ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν (τὰ κεφ. 61 - 67).

2) Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Ὑμνος τῶν παίδων πρὸς τὸν Παιδαγωγὸν Ἰησοῦν Χριστὸν (Παιδαγωγός, βιβλ. Γ' κεφ. 12).

3) Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Ἐκθεσις Πίστεως.

4) Μεγάλου Ἀθανασίου, Λόγος κατὰ Ἑλλήνων (MPG, 25, 3 κ.ε. κατ' ἐπιλογὴν)

5) Μεγάλου Βασιλείου, Λόγος κατὰ ὀργιζομένων (τεμάχια κατ' ἐπιλογὴν)

6) Μεγάλου Βασιλείου, Α' Ὁμιλία εἰς Ψαλμούς (τὸ τμήμα: «Πᾶσα Γραφή θεόπνευστος... τὴν εἰς ἡμᾶς ποιεῖαν» MPG, 29, 209 - 213).

7) Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Συντακτῆριος Λόγος (τὰ κεφ. 26 καὶ 27)

8) Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία «Εἰς Εὐτρόπιον Ὑπατον καὶ ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὐρεθεῖς».

9) Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία Δ' εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον (ιδίως διὰ τὰ Γυμνάσια Θηλέων, ἀπὸ τοῦ κεφ. 3 μέχρι τέλους. MPG. 62, 523 - 526)

10) Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου, Ἐπιστολαὶ Ε, 31 καὶ Δ, 71.

11) Ἐπιλογὴ ἐκκλ. ὕμνων (Κανόνες τῶν Χριστουγέννων καὶ Ὑμνοι Μ. Ἐβδομάδος κατ' ἐπιλογὴν).

12) Ἐπιλογὴ ἐκκλ. εὐχῶν (Εὐχὴ μετὰ τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμίων Δώρων ἐκ τῆς Λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου).

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

Ὅς καὶ ἐν τῇ Ε' τάξει. Εἰδικώτερον θὰ διδαχθῶσι τὰ ἑξῆς :

1) Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Παιδαγωγὸς (Βιβλ. Β' κεφ. 2, 5, 6 καὶ Βιβλ. Γ' κεφ. II. ΒΕΠ. 7, 138 - 46 καὶ 151 - 4 καὶ 213 - 25) ἀποσπάσματα.

2) Μεγάλου Βασιλείου, εἰς τὸ «Πρόσεχε σεαυτῷ».

3) Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἐπιτάφιος εἰς Μ. Βασίλειον (τὸ κεφ. III, 14 - 24).

4) Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ ὕμνος εἰς τὸν Θεὸν καὶ περὶ ἀγνείας (MPG 37, 507 καὶ 648/9).

5) Ἰωάννου Χρυσοστόμου. ΚΑ' ὁμιλία εἰς ἀνδριάντας.

6) Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΞΑ' εἰς τὸν Ἰωάννην (ιδίως διὰ τὰ Γυμνάσια Θηλέων — τὸ τμήμα: «Διὸ καὶ τὰς γυναῖκας... καὶ ἐτέρας χρειώδεις προφάσεις» MPG 59, 340 - 42).

7) Βασιλείου τοῦ Ρωμαίων Βασιλέως, Κεφάλαια παραινετικὰ ΞΣΤ' πρὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Λέοντα (MP.G. 107, XXI - LVI κατ' ἐπιλογὴν).

8) Ἐκλογὴ ἐκκλ. ὕμνων (Κανὼν Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ εἰς τὸ Πάσχα, Χερουβικοὶ Ὑμνοι).

9) Ἐκλογὴ ἐκκλ. εὐχῶν (Ἑσπερινὴ προσευχὴ ἐκ τῶν εὐχῶν τοῦ Ἑσπερινοῦ)

Β' ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε' καὶ ΣΤ'

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τοῦ Γυμνασίου Θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Γ' ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

ΤΑΞΕΙΣ Δ' καὶ Ε'

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τοῦ Γυμνασίου Θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρῶτον ἡμῖς τοῦ προγράμματος τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου Θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ Ζ'

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ προγράμματος τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου Θεωρητικῆς κατεύθυνσεως.

2ον ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Ἀρχαῖα Ἑλληνικά)

Θεωρητικὴ κατεύθυνσις

1. Σκοπὸς

Γενικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν εἶναι ἡ ἐνεργητικὴ — δημιουργικὴ βίωσις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἀξιο-λογικοῦ περιεχομένου τῶν κλασσικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ λόγου, τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών καὶ τῶν ἀνθρωποπλαστικῶν δυνάμεων τῶν ἀποκρυσταλλωμένων εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἀρχαίου λόγου, καὶ ἡ ὑποβοήθησις τοῦ μαθητοῦ διὰ τῆς βιώσεως ταύτης νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ μορφωθῇ εἰς ἐθνικῶς καὶ ἀνθρωπιστικῶς καλλιεργημένην προσωπικότητα, εἰς ὁλοκληρωμένην ἠθικὴν, πνευματικὴν καὶ ἐθνικὴν προσωπικότητα, ἱκανὴν νὰ ἐνταχθῇ, νὰ ζήσῃ καὶ νὰ δράσῃ δημιουργικῶς ἐντὸς τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς Κοινότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (σκοπὸς παιδευτικὸς, ἀνθρωπιστικὸς — ἐθνικὸς).

Εἰδικώτερον διὰ τοῦ μαθήματος τούτου ἐπιδιώκονται καὶ ἐπιτυγχάνονται οἱ ἀκόλουθοι μερικοὶ σκοποί, οἱ ὁποῖοι συντείνουν καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ γενικοῦ τελικοῦ σκοποῦ:

α) ἡ κατάρτισις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι νὰ κατανοῶσιν εὐχερῶς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς διὰ λελογισμένης χρήσεως βοηθημάτων. Διὰ τῆς γλωσσικῆς ταύτης καταρτίσεως τῶν μαθητῶν καθίσταται ἀρτιωτέρα ἡ γλωσσικὴ ἱκανότης αὐτῶν διὰ τὴν ὁρθὴν, ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, χρήσιν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, εἰς τε τὸν προφορικὸν καὶ τὸν γραπτὸν λόγον, δεδομένου ὅτι ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι μία τῶν τελειοτάτων ὑπὸ ἔποψιν ἐκφραστικῶν δυνάμεων γλωσσῶν καὶ ἀποτελεῖ τὰς ρίζας καὶ τὴν πηγὴν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Διὰ τῆς τοιαύτης γλωσσικῆς κατάρτισεως τῶν μαθητῶν ἐξυψοῦνται παραλλήλως καὶ αἱ νοητικαὶ λειτουργίαι αὐτῶν καὶ καλλιεργεῖται ἡ σκέψις των. Ἐπὶ τούτοις ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι μόνον φορεὺς ἀξιών, ἀλλ' ἀποτελεῖ ἀξίαν αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, διὸ ἡ γνώσις καὶ ἡ βίωσις αὐτῆς πειθαρχεῖ τὸ πνεῦμα καὶ ἀσκεῖ γενικωτέραν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν (σκοπὸς γλωσσικὸς, εἰδολογικὸς, παιδευτικὸς).

β) διὰ τῆς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας ἐπιτυγχάνεται ἡ μύησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τέχνην τῆς ἐρμηνείας γενικώτερον καὶ καθίστανται οὗτοι ἱκανοὶ νὰ εἰσδύουν εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κρύπτεται ὑπὸ τὰ ἐκφραστικὰ σύμβολα, νὰ κατανοοῦν καὶ νὰ ἐρμηνεύουν τὰ δημιουργήματα τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἐρμηνεύουν καὶ νὰ ἀναβιώνουν τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὰ κλασσικὰ ἔργα βιώματα. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ ἐργασία τῆς ἐρμηνείας ἀσκεῖται

οὐχὶ παθητικῶς ἢ μονομερῶς διὰ μιᾶς μόνον ψυχικῆς λειτουργίας, ἀλλὰ δι' ἐνεργητικῆς συμμετοχῆς ὅλων τῶν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων, διὰ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων κειμένων ἐργασίας ἐπιτυγχάνεται ὅχι μόνον ἐξύψωσης τῶν νοητικῶν λειτουργιῶν τοῦ μαθητοῦ, ἀλλὰ καὶ γενικωτέρα πνευματικὴ ἐξύψωσης καὶ ψυχικὴ καλλιέργεια αὐτοῦ, ἥτις παραμένει ὡς μόνιμον παιδευτικὸν ἀποτέλεσμα (σκοπὸς εἰδολογικὸς - παιδευτικὸς).

γ) διὰ τῆς γνωριμίας τῶν μαθητῶν πρὸς τὰ θαυμαστά ἐπιτεύγματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς πολιτικῆς δράσεως καὶ τῆς πολιτιστικῆς δημιουργίας, διὰ τῆς προβολῆς τῆς δράσεως καὶ τῆς θυσίας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς συνειδητοποιήσεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς μεγίστης πνευματικῆς εἰσφορᾶς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἰς τὴν θεμελίωσιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σημερινοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀναπτύσσονται καὶ καλλιεργοῦνται εἰς τοὺς μαθητὰς συναισθήματα ἐθνικῆς ὑπερηφανείας διὰ τοὺς ἐνδόξους προγόνους, ἀλλὰ καὶ ἡ συναισθησις τῆς εὐθύνης καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, τῶν ἀπορρυσσῶν ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐθνικῆς κληρονομίας, διὰ τε τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, καλλιεργεῖται δὲ οὕτω εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἱστορικὴ μνήμη (σκοπὸς ἐθνικὸς - φρονηματιστικὸς).

δ) διὰ τῆς προβολῆς εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἀνθρώπου - πολίτου, ὅπως τὸν συνέλαβον δ.ά. τοῦ πνεύματος των καὶ τὸν ἐπραγματοποίησαν εἰς τὸν δημόσιον βίον των οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν καλυτέρων ὑποδειγμάτων καὶ κατὰ τὸν ἀποδοτικώτερον τρόπον ἡ πολιτικὴ ἀγωγή τῶν μαθητῶν (σκοπὸς πολιτικὸς — φρονηματιστικὸς).

ε) διὰ τῆς διδασκαλίας ἀνυπερβλήτων προτύπων ὑπὸ ἔποψιν περιχομένου, δομῆς καὶ μορφῆς εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς Λογοτεχνίας καὶ διὰ τῆς γνωριμίας τῶν μαθητῶν πρὸς τὰ ἀπαράμιλλα ἔργα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης, ἐπιτυγχάνεται ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἡ λογοτεχνικὴ ἀγωγή τῶν μαθητῶν καὶ καλλιεργεῖται τὸ διαφέρον καὶ ἡ ἀγάπη αὐτῶν πρὸς τὸ ὅραϊον καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὴν Λογοτεχνίαν, ἀρχαίαν καὶ νέαν, Ἑλληνικὴν καὶ Ξένην (αἰσθητικὴ — λογοτεχνικὴ ἀγωγή).

στ) διὰ τῆς ἀναβιώσεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ ἰδεολογικοῦ καὶ ἀξιολογικοῦ περιχομένου τῶν κλασσικῶν συγγραφέων, τῶν ἀποκρυσταλλωμένων εἰς τὰ κλασσικὰ κείμενα ἀνθρωπιστικῶν ἀξιών καὶ ἀνθρωποπλαστικῶν δυνάμεων, διευρύνεται ὁ πνευματικὸς ὀρίζων τῶν μαθητῶν καὶ ἐξυψοῦται τὸ πνεῦμα των, καλλιεργοῦνται αἱ ἰδιαιτέρας ἰδιότητες τῆς ψυχῆς των, ἀναπτύσσονται ἐν ἀρμονίᾳ ὅλαι αἱ ψυχοφυσικαὶ ἰδιότητες καὶ δυνάμεις των, ὑψοῦται ὁ νοῦς, ἐξευγενίζεται τὸ ἦθος, διαπλάσσεται ὁ χαρακτήρ, ἀναπτύσσεται καὶ μορφοῦται ἡ προσωπικότης (ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις, ἀνθρωπιστικὴ παιδεία).

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία: α) Συστηματικὴ ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων συντακτικῶν φαινομένων πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Συντακτικοῦ, ὡς ἐν τῇ Γ' τάξει.

Ποικίλαι ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν πρὸς ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων συντακτικῶν φαινομένων, ὡς ἐν τῇ Γ' τάξει.

Ἀσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου τοῦ Συντακτικοῦ.

β) Ποικίλαι λεκτικά ἀσκήσεις πρὸς πλουτισμὸν τοῦ λεξιλογίου τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν διδαχθέντων γλωσσικῶν φαινομένων. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν κειμένων τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου διδασκαλία τῶν ιδιοτυπιῶν τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Ἀττικὴν.

Γενικῶς ἐν τῇ τάξει ταύτῃ συστηματικὴ καὶ οὐσιαστικὴ γλωσσικὴ διδασκαλία, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ μνηθεύῃ εἰς τὴν δομὴν τοῦ ἀρχαίου λόγου καὶ νὰ δύνανται νὰ κατανοοῦν τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς διὰ λελογισμένης χρήσεως βοήθημάτων.

Β'. Ἑρμηνεία κειμένων (συγγραφέων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐνὸς τῶν Ὀλυνθιακῶν καὶ ἐνὸς τῶν Φιλίππειων λόγων τοῦ Δημοσθένους καὶ περικοπῶν ἐκ τοῦ κατὰ Λεωκράτους λόγου τοῦ Λυκούργου, κατὰ τὸ Α' τετράμηνον. Τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας θὰ προηγηθῇ κατάλληλος εἰσαγωγή, ἀπαραίτητος διὰ τὴν κατανόησιν τῶν λόγων τούτων.

Γλωσσικὴ, πραγματικὴ, νοηματικὴ, λογικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐρμηνευομένων ἐνοτήτων πρὸς πλήρη κατανόησιν καὶ βίωσιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου καὶ τῶν μορφολογικῶν στοιχείων αὐτῶν.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας ἐπὶ ἐκάστου λόγου, συνολικὴ θεώρησις τοῦ λόγου πρὸς σχηματισμὸν ὑπὸ τῶν μαθητῶν πλήρους καὶ σαφοῦς ἀντιλήψεως περὶ τῆς ἐπιχειρηματολογίας, τῆς διαρθρώσεως, τοῦ ὅρους καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν τοῦ λόγου.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διδασκαλίας τοῦ Δημοσθένους ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐνὸς ἀκόμῃ Ὀλυνθιακοῦ καὶ ἐνὸς Φιλίππειο ἐκ δοκίμου μεταφράσεως. Καθοδήγησις τῶν μαθητῶν πρὸς κατανόησιν τῆς ρητορικῆς δεινότητος τοῦ Δημοσθένους.

Ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Ἰσοκράτης ὡς πολιτικοὶ καὶ ρήτορες. Σύγκρισις τῶν διδαχθέντων ρητόρων πρὸς συναγωγὴν συμπερασμάτων διὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ρητορικὴν, τὰ εἶδη αὐτῆς καὶ τοὺς κυριωτέρους ἐκπροσώπους ἐκάστου εἶδους: Ὁ Λυσίας, ὁ Ἰσοκράτης, ὁ Δημοσθένης, ὁ Λυκούργος ὡς ρήτορες ὁ κανὼν τῶν ἀττικῶν ρητόρων.

β) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τῆς Α' καὶ Β' Ἐπιστολῆς τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς Φίλιππον ἐν συνεχείᾳ τῆς διδασκαλίας τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Λυκούργου. Ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν ὡς ἀνωτέρω.

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία περικοπῶν κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου, ἐξαίρουμένων τῶν δημηγοριῶν, κατὰ τὸ Β' τετράμηνον. Γλωσσικὴ, πραγματικὴ, νοηματικὴ, λογικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐρμηνευομένων ἐνοτήτων ὡς ἀνωτέρω. Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας δι' ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας γλαφυρᾶς φιλολογικῆς μεταφράσεως ἢ ἐκτενῶν, σαφῶν καὶ γλαφυρῶν περιλήψεων τῶν μὴ ἐρμηνευομένων ἐνοτήτων. Μύησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἱστορικὴν τέχνην τοῦ Θουκυδίδου καὶ τὸ προσωπικὸν ὅφος τοῦ λόγου του. Σύγκρισις τοῦ Θουκυδίδου πρὸς τοὺς λοιποὺς διδαχθέντας ἱστορικοὺς συγγραφεῖς. Συμπλήρωσις τῆς ἐννοίας τῆς ἱστοριογραφίας.

δ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ραψωδιῶν τῆς Ὀδυσσεΐας καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος: γλωσσική, πραγματική, νοηματική, λογική καὶ αἰσθητική ἐπεξεργασία τῶν ἐρμηνευομένων ἐνοτήτων. Τὰ πρόσωπα, ὁ ὁμηρικὸς πολιτισμὸς, ἡ γλῶσσα τοῦ Ὀμήρου. Καταρτισμὸς ὁμηρικοῦ λεξιλογίου — Ταξινομήσεις τῶν στοιχείων τοῦ ὁμηρικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἐποπτικότης τῶν λέξεων, τῶν ἐκφράσεων, τῶν εἰκόνων τοῦ Ὀμήρου· τὸ ὁμηρικὸν μέτρον. Μῦθους τῶν μαθητῶν εἰς τὰ παιδευτικὰ στοιχεῖα καὶ τὴν ὅλην ποιητικὴν ἀξίαν τοῦ Ὀμήρου. Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας δι' ἀναγνώσεως τῶν ὑπολοίπων ραψωδιῶν ἐκ δοκίμου μεταφράσεως, ὥστε νὰ σχηματίσουν οἱ μαθηταὶ συνολικὴν εἰκόνα τοῦ ἔπους. Ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν ἐρμηνευομένων ραψωδιῶν πρὸς βαθεῖαν κατανόησιν καὶ βίωσιν τῶν παιδευτικῶν στοιχείων καὶ τῶν ποιητικῶν ἀρετῶν τῆς Ὀδυσσεΐας.

Ὀδύσσεια, τὸ ἔπος τοῦ νόστου τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

— Ἡ ἐρμηνευτική ἐν τῇ τάξει ἐργασία θὰ σκοπῇ εἰς τὴν πλήρη ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατανόησιν καὶ βίωσιν τοῦ ἰδεολογικοῦ καὶ ἀξιολογικοῦ περιεχομένου καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ λόγου τῶν διδασκόμενων κειμένων, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει. Πρὸς τοῦτο τὰ κείμενα θὰ προσφέρονται κατὰ πλήρεις ἐνότητες, χωρὶς τὸν τεμαχισμόν εἰς μικρὰ τμήματα, ἡ δὲ ἐρμηνευτικὴ ἐπ' αὐτῶν ἐργασία θὰ διεξάγεται μὲ γοργὸν ρυθμόν, ὥστε ἡ διδασκαλία ἐκάστης ἐνότητος νὰ ἐκτελεσθῇ ἐντὸς τῆς διδακτικῆς ὥρας ἢ τοῦ διδακτικοῦ διώρου. Θὰ συμπληροῦνται δὲ ἡ ἐρμηνευτικὴ ἐργασία μὲ ποικίλας γλωσσικὰς ἀσκήσεις πρὸς ἐπαρκῆ κατάρτισιν τῶν μαθητῶν διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ ἀρχαίου λόγου. Συστηματικὴ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν λεξικῶν καὶ ἐρμηνευτικῶν βοηθημάτων. Μεθοδικὴ καθοδήγησις αὐτῶν εἰς τὴν μεταφραστικὴν τῶν κειμένων ἐργασίαν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀκαταλλήλων (σχολικῶν) μεταφράσεων, ἡ χρῆσις τῶν ὁποίων παρεμποδίζει τὴν αὐτενεργὸν ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν καὶ δυσκολεῖ τὴν μύσιν εἰς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῶν κειμένων.

Γ'. Γ ρ α μ μ α τ ο λ ο γ ί α : Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν κειμένων θὰ παρέχονται ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ τὰ ἀπαραίτητα κατὰ περίπτωσιν στοιχεῖα ἐκ τῆς Γραμματολογίας.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

Α'. Γ λ ω σ σ ι κ ῇ δι δ α σ κ α λ ί α : α) Ἐπ' εὐκαιρίᾳ διαπιστουμένων ἐλλείψεων καὶ ἀδυναμιῶν τῶν μαθητῶν συμπλήρωσις τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας διὰ ποικίλων ἀσκήσεων. Ἐπίμονος προσπάθεια διὰ τὸν πλουτισμὸν τοῦ λεξιλογίου τῶν μαθητῶν. Σύγκρισις Ἰωνικῆς καὶ Ἀττικῆς διαλέκτου, γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία τῶν κυριωτέρων γλωσσικῶν φαινομένων. Συγκρίσεις γλωσσικῶν φαινομένων (γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν) πρὸς ἀντίστοιχα φαινόμενα τῆς Νέας Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς, γνωστὰ εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκ τῆς ἀντιστοίχου διδασκαλίας, ἔτι δὲ συγκρίσεις πρὸς γνωστὰ εἰς τοὺς μαθητὰς γλωσσικὰ φαινόμενα τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς, ἐφ' ὅσον ὁ διδάσκων γνωρίζει καλῶς τὰς γλώσσας ταύτας. Εἰδικὴ προσπάθεια διὰ τὴν πλήρη κατανόησιν καὶ τὴν ἀφομοίωσιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἰδιαίτερας δομῆς τοῦ ἀρχαίου λόγου, ὥστε νὰ ἀποκτήσουν οὗτο το γλωσσικὸν αἶσθημα τοῦ ἀρχαίου λόγου ἀκουστικῶς καὶ ὁπτικῶς.

β) **Θεματογραφία:** Γραφή καθ' ὑπαγόρευσιν περικοπῶν ἐξ ἀδιδακτων κειμένων τοῦ πεζοῦ ἀττικῷ λόγῳ, ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν καὶ μεταφορὰ τῶν εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν. Αἱ περικοπαὶ αὗται πρέπει νὰ ἔχουσιν αὐτοτελεῆ νόημα καὶ νὰ προσφέρονται διὰ τὴν ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ ἀρχαίου λόγου. Ἀσκήσεις μεταφορᾶς περικοπῶν ἀπλῶν Νεοελληνικῶν κειμένων τῆς καθαρειούσης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. Γυμνάσματα τῶν μαθητῶν διὰ τὴν σύνταξιν μικρῶν ἐκθέσεων καὶ ἐπιστολῶν εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Β'. **Ἑρμηνεία κειμένων (συγγραφέων).**

α) Μετὰ κατάλληλον εἰσαγωγὴν εἰς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τοῦ Κρίτωνος κατὰ τὸ Α' τετράμῃνον. Γλωσσικὴ, πραγματικὴ, νοηματικὴ, λογικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐπεξεργασία, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει. Κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ταύτην καὶ εἰς τὴν τελικὴν φάσιν αὐτῆς θὰ ὀδηγοῦνται οἱ μαθηταὶ καὶ πέραν τοῦ πραγματικοῦ περιεχομένου εἰς τὴν κατανόησιν καὶ βίωσιν τοῦ φιλοσοφικοῦ περιεχομένου ἐκάστης ἐνότητος. Πρὸς τοῦτο αἱ ἐνότητες θὰ προσφέρονται κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς συνολικότητος καὶ ἀναλόγως τοῦ φιλοσοφικοῦ τῶν περιεχομένου. Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐρμηνευτικῆς τοῦ φιλοσοφικοῦ τῶν περιεχομένου. Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐρμηνευτικῆς τοῦ φιλοσοφικοῦ τῶν ἐνοτήτων θὰ γίνῃ συνολικὴ θεώρησις τοῦ διαλόγου, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ ἀκριβῆ ἀντίληψιν τῆς ἐξελικτικῆς πορείας τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως ἐν τῷ διαλόγῳ, τοῦ ἥθους τῶν διαλεγομένων προσώπων, τῆς ἀρκετοκτονικῆς τοῦ διαλόγου, τῆς λογοτεχνικῆς χάριτος αὐτοῦ. Μικραὶ πραγματεῖαι τῶν μαθητῶν ἀναπτύσσουσαι φιλοσοφικὰς σκέψεις καὶ διδάγματα ἐκ τοῦ διαλόγου· χαρακτηρισμοὶ τῶν προσώπων, ἰδίᾳ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Κρίτωνος κατ' ἀντιπαράβολήν.

β) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία χαρακτηριστικῶν περικοπῶν ἐκ τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ξενοφῶντος ἐκ δοκίμου φιλολογικῆς μεταφράσεως, κατὰ τὸ Α' τετράμῃνον καὶ μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ διδασκαλία αὕτη θὰ γίνεταί ἐξ εἰδικῆς σχολικῆς ἐκδόσεως, ἥτις θὰ περιλαμβάνῃ ἐπὶ τῆς μιᾶς σελίδος κείμενον καὶ κάτωθι αὐτοῦ ὀλίγας ἐρμηνευτικὰς (γλωσσικὰς) σημειώσεις, ἐπὶ τῆς ἀπέναντι δὲ σελίδος τὴν μετάφρασιν.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ φιλοσοφικοῦ περιεχομένου τῆς ἐνότητος ἐκ τῆς μεταφράσεως, θὰ γίνεταί προσεκτικὴ κατ' ἔννοιαν ἀνάγνωσις τοῦ πρωτοτύπου κειμένου πρὸς ἄμεσον εἰσαγωγὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς ἐνότητος. Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς διδασκαλίας ταύτης συμβεράσματα: Ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ξενοφῶν ὡς μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους καὶ πηγαὶ διὰ τὴν γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ. Ὁ Σωκράτης καὶ οἱ σοφισταί.

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου ἐκ τῶν ἀπλουστέρων κατὰ τὸ Α' τετράμῃνον καὶ μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κρίτωνος. Ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία αὐτῆς, ὡς ἀνωτέρω. Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας δι' ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας μιᾶς ἀκόμη δημηγορίας (ἐκ τῶν ἀπλουστέρων) ἐκ δοκίμου φιλολογικῆς μεταφράσεως. Κατανόησις καὶ χαρακτηρισμοὶ τῆς ἰδιομορφίας (ἰδιοτυπίας) τῶν δημηγοριῶν τοῦ Θουκυδίδου ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς λόγους τῶν ρητόρων καὶ τὴν ἱστορικὴν ἀφήγησιν τῶν ἱστορικῶν συγγραφέων.

δ) Μετά περιεκτικήν ἀλλὰ σαφῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὰ σχετικὰ πρὸς τὸ ἀρχαῖον δράμα καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου (Ίφιγένεια ἢ ἐν Αὐλίδι, Ίφιγένεια ἢ ἐν Ταύροις, Τρωάδες, Ἰκέτιδες, Ἡρακλεΐδαι) κατὰ τὸ Β' τετράμηνον. Γλωσσικὴ, πραγματικὴ, νοηματικὴ, λογικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐπεξεργασία κατὰ ἐνότητα, ὡς ἀνωτέρω κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κρίτωνος, μὲ προσαρμογὴν εἰς τὸν ἰδιαιτέρον χαρακτῆρα τοῦ δράματος. Αἱ ἐνότητες θὰ καθορίζωνται βάσει τῆς δραματικῆς ἐξελίξεως τοῦ ἔργου.

Κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἐνοτήτων, ψυχολογία τῶν προσώπων, ἐρμηνεία τῶν δραματικῶν καταστάσεων, παρακολούθησις καὶ κατανόησις τῆς οἰκονομίας τοῦ δράματος, τῆς σκηνικῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ. Στοιχειώδης εἰσαγωγὴ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μετρικὴν κατασκευὴν τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ δράματος καὶ ἄσκησις αὐτῶν εἰς τὴν ἔμμετρον ἀνάγνωσιν τῶν διαλογικῶν μερῶν. Ὁλοκλήρωσις τῆς διδασκαλίας τοῦ δράματος δι' ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ὑπολοίπων μερῶν ἐκ δοκίμου μεταφράσεως, ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῇ ἡ διδασκαλία ὅλου ἐκ τοῦ πρωτοτύπου. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐπεξεργασίας ὅλων τῶν ἐνοτήτων συνολικὴ θεώρησις τοῦ δράματος πρὸς πλήρη κατανόησιν τοῦ μύθου καὶ τῆς πλοκῆς αὐτοῦ, τῶν στοιχείων, τὰ ὅποια συνθέτουν τὸ δράμα, τῶν μερῶν αὐτοῦ, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του, τῶν δραματικῶν συγκρούσεων, τῶν δραματικῶν προσώπων καὶ καταστάσεων, τῆς σκηνικῆς οἰκονομίας, τοῦ ἰδεολογικοῦ τῶν περιεχομένου, τῶν δραματικῶν ἐν γένει στοιχείων, τῆς ποιητικῆς του ἀξίας. Τελικὸς σκοπὸς τῆς ὅλης ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ κατανόησις καὶ βίωσις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς δραματικῆς οὐσίας τοῦ ἔργου.

ε) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ὀλίγων ἀντιπροσωπευτικῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας λυρικῆς ποιήσεως κατὰ τὸ τελευταῖον διμήνην. Ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία ἐκάστου ποιήματος πρὸς κατανόησιν καὶ βίωσιν τῆς ποιητικῆς του οὐσίας, τοῦ λυρισμοῦ του. Διαστολὴ τῆς λυρικῆς ποιήσεως ἀπὸ τῆς ἐπικῆς καὶ διάκρισις τῶν εἰδῶν τῆς ἀρχαίας λυρικῆς ποιήσεως. Σύγκρισις τῆς ἀρχαίας λυρικῆς ποιήσεως πρὸς τὴν νεωτέραν, ἑλληνικὴν καὶ ξένην, καὶ προσδιορισμὸς τῶν ὁμοιοτήτων καὶ τῶν διαφορῶν. Τὸ μέρος εἰς τὴν ἀρχαίαν λυρικὴν ποίησιν.

στ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ραψωδιῶν τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Φεβρουαρίου. Ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία καὶ ποικίλαι ἄλλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν τῇ Δ' τάξει κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀδυσσεΐας.

Γενικῶς περὶ τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐργασίας καὶ τῆς χρήσεως βοηθημάτων ἰσχύουσι καὶ διὰ τὴν τάξιν ταύτην, ὅσα σχετικῶς διαλαμβάνονται ἀνωτέρω διὰ τὴν Δ' τάξιν.

Γ'. Γ ρ α μ μ α τ ο λ ο γ ί α : Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τῶν κειμένων θὰ παρέχωνται ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ τὰ ἀπαραίτητα κατὰ περίπτωσιν γραμματολογικὰ στοιχεῖα.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

Α'. Γ λ ω σ σ ι κ ῇ δ ι δ α σ κ α λ ί α :

Γλωσσικὴ διδασκαλία, ἐπ' εὐκαιρίᾳ, καὶ θεματογραφία, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

Ἐξέτασις τῶν ἰδιοτυπιῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν διαλέκτων ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς διδασκαλίας ἀντιστοιχοῦν καμμένων. Σχετικαὶ συγκρίσεις καὶ γλωσσολογικὴ ἐρμηνεία. Μετατροπὴ λέξεων, φράσεων, περιόδων, ἐνοτήτων τῶν ἄλλων διαλέκτων εἰς τὴν Ἀττικὴν. Περισσότερον συστηματικὴ ἢ θεματογραφία.

Β'. Ἑρμηνεία καμμένων (συγγραφέων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους ἢ τοῦ Αἰσχύλου κατὰ τὸ Α' τετράμηνον (Σοφοκλέους Ἀντιγόνη, Φιλοκτήτης, Αἴας, Οἰδίπους Τύραννος, Αἰσχύλου Πέρσαι). Ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία κατὰ ἐνότητας καὶ συνολικὴ θεώρησις τῆς τραγωδίας, ὡς εἰς τὴν Ε' τάξιν κατὰ τὴν διδασκαλίαν δράματος τοῦ Εὐριπίδου. Ἡ γλωσσικὴ μορφή τῶν χορικῶν καὶ τῶν διαλογικῶν μερῶν. Μετρικὴ ἀνάλυσις τοῦ δράματος καὶ ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἰς ἔμμετρον ἀνάγνωσιν τῶν διαλογικῶν μερῶν. Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς εἰσέτι τραγωδίας τοῦ ἐτέρου τῶν ποιητῶν τούτων ἐκ δοκίμου μεταφράσεως. Ἀνακεφαλαίωσις τῶν διδαχθέντων περὶ τῆς γενέσεως τοῦ ἀρχαίου δράματος, τῶν εἰδῶν αὐτοῦ, τῆς διδασκαλίας του, τῶν στοιχείων του, τῶν ἐκπροσώπων ἐκάστου εἶδους. Ἐμβάθυνσις εἰς τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀρχαίου δράματος, τὴν δραματικὴν καὶ ποιητικὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Σύγκρισις τῶν τριῶν τραγικῶν ποιητῶν, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου, καὶ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς δραματικῆς τέχνης ἐκάστου. Ἀνάγνωσις σχετικῶν ἀποσπασμάτων ἐκ δοκίμου μεταφράσεως τῶν Βατράχων τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἀνάλυσις τοῦ ὀρισμοῦ τῆς τραγωδίας κατ' Ἀριστοτέλη. Ἐπίδρασις τοῦ ἀρχαίου δράματος εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας καὶ δὴ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν πλαστικὴν. Ἐπίδρασις τοῦ ἀρχαίου δράματος εἰς τὴν νεωτέραν δραματογραφίαν. Δράματα τῶν νεωτέρων χρόνων κατὰ μίμησιν τῶν ἀρχαίων. Ἀνάγνωσις ἐνὸς ἀντιπροσωπευτικοῦ τούτων ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατ' οἶκον καὶ σύγκρισις πρὸς τὸ ἀρχαῖον δράμα βάσει καὶ τῶν γνωστῶν εἰς τοὺς μαθητὰς περὶ τοῦ νεωτέρου δράματος ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν Νέων Ἑλληνικῶν.

Μικραὶ πραγματεῖαι τῶν μαθητῶν ἐπὶ θεμάτων τοῦ ἀρχαίου δράματος.

β) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ραψωδιῶν τῆς Ἰλιάδος κατὰ τὸ Α' τετράμηνον.

Ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία καὶ ποικίλαι ἐργασίαι τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν τῇ Δ' τάξει κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ ἐν τῇ Ε' τάξει κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἰλιάδος. Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ δακτυλικοῦ ἐξαμέτρου καὶ ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἔμμετρον ἀνάγνωσιν. Ὀμηρικὴ γλῶσσα καὶ ὁμηρικὴ γραμματικὴ. Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας τῆς Ἰλιάδος δι' ἀναγνώσεως τῶν ὑπολοίπων ραψωδιῶν ἐκ δοκίμου μεταφράσεως.

Ἡ Ἰλιάς ὡς τὸ ἔπος τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἀνασκόπησις τῶν διδαχθέντων περὶ Ὀμήρου καὶ Ὀμηρικῶν ἐπῶν. Ὁ Ὀμηρος, ὁ Ὀμηρικὸς πολιτισμός. Τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη ὡς ἀπεικονίσεις τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, τοῦ ψυχικοῦ κόσμου γενικώτερον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη ἐν συγκρίσει πρὸς μεταγενέστερα καὶ νεότερα ἔπη. Τὰ παιδευτικὰ στοιχεῖα καὶ ἡ ποιητικὴ ἀξία τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν. Τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη ὡς ἀνυπέρβλητα πρότυπα τοῦ εἶδους. Ἡ ἐπίδρασις τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὴν μεταγενεστέραν καὶ τὴν νεωτέραν λογοτεχνίαν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας καὶ δὴ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν πλαστικὴν.

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ Ἐπιταφίου τοῦ Περι-
κλέους, μετὰ κατάλληλον εἰσαγωγὴν, κατὰ Φεβρουάριον — Μάρτιον. Γλωσσική,
πραγματική, νοηματική, λογική καὶ αἰσθητική ἐπεξεργασία τῶν ἐνοτήτων.
Συνολικὴ θεώρησις τῆς δημηγορίας. Ἰδεολογικὸν περιεχόμενον τῆς δημηγο-
ρίας. Ἀθῆναι καὶ Σπάρτη, ὁ δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος ἐν αὐταῖς. Πολιτικὴ
κοσμοθεωρία καὶ πολιτικὴ πράξις εἰς ἑκατέραν τούτων. Συγκρίσεις πρὸς τὴν
ἐξέλιξιν τῆς πολιτικῆς ὁργανώσεως κατὰ τοὺς νεωτέρους καὶ νεωτάτους χρό-
νους. Ὁ ἄνθρωπος — πολίτης τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ ἄτομον — πολίτης τῶν νεω-
τέρων χρόνων. Τὸ ὕψος τῆς δημηγορίας. Ἀντιστοιχία περιεχομένου καὶ ὕψους.
Ἀνάγνωσις ἐκ δοκίμου μεταφράσεως τῶν ἐπιταφίων τοῦ Λυσίου καὶ Ὑπερεί-
δου καὶ συγκρίσεις. Διδάγματα καὶ βιώματα πολιτικῆς ἀγωγῆς ἐκ τῆς διδασκα-
λίας τῆς δημηγορίας. Σημ. Ἡ καλὴ διδασκαλία τῆς δημηγορίας ταύτης δύναται
νὰ ἀποτελέσῃ τὸ καλὺτερον μάθημα πολιτικῆς ἀγωγῆς.

δ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τῶν κυριωτέρων κεφαλαίων ἐνὸς διαλόγου
τοῦ Πλάτωνος (τοῦ Πρωταγόρου, τοῦ Γοργίου, τοῦ Φαίδωνος, τοῦ Εὐθύφρονος,
τοῦ Μένωνος) καὶ συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ δι' ἀναγνώσεως καὶ
ἐρμηνείας τῶν ὑπολοίπων κεφαλαίων ἐκ δοκίμου μεταφράσεως, κατὰ τὸ Β' τετράμηνον.

Ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία κατὰ ἐνότητας, συνολικὴ θεώρησις τοῦ διαλό-
γου, σχετικαὶ ἐργασίαι τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει κατὰ τὴν διδασκαλίαν
τοῦ Κρίτωνος. Μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ διαλόγου τούτου ἀνάγνωσις καὶ ἐρμη-
νεία περικοπῶν ἄλλων διαλόγων τοῦ Πλάτωνος ἐξ εἰδικῆς σχολικῆς ἐκδόσεως,
ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει. Ἀνακεφαλαίωσις τῶν διδασκόντων περὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ
τῶν ἔργων του. Ὁ Πλάτων ὡς φιλόσοφος καὶ λογοτέχνης. Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ
φιλοσοφία.

ε) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἀντιπροσωπευτικῶν ἔργων τῆς ἀρχαίας λυρι-
κῆς ποιήσεως, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ὡς καὶ ἔργων
τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὕμνογραφίας, κατὰ τὸ τελευταῖον δίμηνον, ὡς ἐν τῇ Ε'
τάξει. Συμπληρωματικὴ διδασκαλία ἄλλων ποιημάτων ἐκ δοκίμων μεταφρά-
σεων, περιλαμβανομένων εἰς εἰδικὴν ἐκδοσιν μετὰ τοῦ ἀρχαίου κειμένου καὶ ὀλί-
γων ἐρμηνευτικῶν σχολίων. Τὰ εἶδη τῆς ἀρχαίας λυρικῆς ποιήσεως καὶ οἱ σπου-
δαιότεροι ἐκπρόσωποι ἑκάστου εἶδους. Τὸ μέλος εἰς τὴν ἀρχαίαν λυρικὴν ποίησιν.
Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὕμνογραφία. Σύγκρισις πρὸς τὴν νεωτέραν λυρικὴν ποίησιν,
Ἑλληνικὴν καὶ ξένην, καὶ προσδιορισμὸς τῶν ὁμοιοτήτων καὶ τῶν διαφορῶν.
Ἐπίδρασις τῆς ἀρχαίας λυρικῆς ποιήσεως εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν τῶν Ρωμαίων.

Γ'. Γραμματολογία.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ παρέχωνται, κατὰ περίπτωσιν,
καὶ τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα. Κατὰ τὸ Β' τετράμηνον συστη-
ματικὴ ἐπισκόπησις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας καὶ διδασκαλία
στοιχείων τῆς Βυζαντινῆς Γραμματολογίας, ὥστε νὰ σχηματίσωσιν οἱ μαθηταὶ
σαφῆ ἀντίληψιν τῆς ἀδιαλείπτου συνεχείας τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας,
ὅπως ἀδιάλειπτος ὑπῆρξεν ἡ συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. (Ἡ νεοελλη-
νικὴ Γραμματολογία θὰ διδασθῇ εἰς τὸ μάθημα τῶν Νέων Ἑλληνικῶν).

Γενικαὶ Παρατηρήσεις.

Κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν τὸ ἀρχαῖον κείμενον πρέπει νὰ μὴ κατα-
τεμαχίζεται εἰς μικρὰ καὶ ἀσύνδετα νοηματικῶς τμήματα, ἀλλὰ νὰ προσφέ-
ρεται εἰς ὁλοκληρωμένους νοηματικῶς ἐνότητες, τηρουμένης τῆς ἀρχῆς τῆς
συνολικότητος. Πρὸς τοῦτο ἡ διδακτικὴ ἐργασία πρέπει νὰ διεξάγεται μὲ
γοργὸν ρυθμὸν καὶ χωρὶς χαλάρωσιν μὲ ἀσκόπους παρεμβάσεις ἢ μὲ χρονοτριβὴν
δι' ἐνασχολήσεως περὶ δευτερεύοντα ἢ ἀσήμαντα.

Ἡ ἐξέτασις δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τυποποιημένην μορφήν τῆς ἀποδόσεως
ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν μεμαθημένων διὰ μηχανικῆς μνήμης, ἀλλὰ νὰ ἀποτελῇ
ἀνασύνθεσιν τῶν μεμαθημένων εἰς νέας μορφὰς διὰ πνευματικῆς αὐτενεργείας
τῶν μαθητῶν.

Ὁ διδάσκων ὀφείλει νὰ ἔχῃ προγραμματίσει τὴν διδακτικὴν ἐργασίαν
του, νὰ εἶναι ἀπολύτως ἐνήμερος τῶν ὁδηγίων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Εἰδικῆς
Διδακτικῆς τοῦ μαθήματος καὶ νὰ προσέρχεται πάντοτε καλῶς προπαρασκευα-
σμένος τόσοις ὡς πρὸς τὴν διδακτέαν ὕλην, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν μεθόδου
τῆς διδασκαλίας του κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Παιδαγωγικῆς.

Ἡ ἀπαιτήσις περὶ αὐτενεργείας τῶν μαθητῶν δύναται κάλλιστα νὰ ἱκα-
νοποιηθῇ κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν ἐργασίαν, μετὰ τὴν μύησιν τῶν μαθητῶν
εἰς αὐτήν, τῆς ὅλης διδακτικῆς ἐργασίας διεξαγομένης ὑπὸ τῶν μαθητῶν,
τοῦ διδάσκοντος δὲ περιοριζομένου εἰς καθοδήγησιν, ἔλεγχον καὶ συμπληρώ-
σεις.

Ἡ ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία τῶν κειμένων δέον νὰ ἔχῃ ὡς κατακλιεῖδα
τὴν ἀνθρωπιστικὴν ἐρμηνείαν, δι' ἧς ἐπιτυγχάνεται ἡ βίωσις τῶν ἀποκρυ-
σταλλωμένων εἰς τὰ κλασσικὰ κείμενα ἀξιών.

Ἐπιβάλλεται ἡ ἐκδόσις σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινόμενων πρὸς τὰς
ἀπαιτήσεις τοῦ παρόντος προγράμματος. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τούτων δύνανται
νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ἀκόλουθα ἐγκριμένα σχολικὰ ἐγχειρίδια ἐκδόσεως
Ο.Ε.Δ.Β.

Διὰ τὴν Δ' τάξιν :

1. Γραμματικὴ Α. Τζαρτζάνου
2. Συντακτικὸν Α. Τζαρτζάνου
3. Δημοσθένους Λόγοι Κ. Κοσμᾶ
4. Θουκυδίδης Χ. Παπαναστασίου
5. Ὀμήρου Ὀδύσσεια Ν. καὶ Κ. Ἐλεοπούλου
6. Λυκούργου κατὰ Λεωκράτους Ν. Φραγκίσκου — Μ. Πετρίδη
7. Ἰσοκράτους Ἐπιστολαὶ Γ. Παπαϊκονόμου — Μ. Πετρίδη

Διὰ τὴν Ε' τάξιν

1. Πλάτωνος Κρίτων Χ. Παπαναστασίου
2. Θουκυδίδης Χ. Παπαναστασίου
3. Ὀμήρου Ἰλιάς Ν. καὶ Κ. Ἐλεοπούλου
4. Εὐριπίδου Ἰφιγένεια ἡ ἐν Αὐλίδι Φ. Βουσβούνη — Θ. Σταύρου
5. Εὐριπίδου Ἰφιγένεια ἡ ἐν Ταύροις Θ. Σταύρου
6. Ἀρχαῖοι Ἑλληνες Λυρικοὶ Β. Κρητικοῦ — Μ. Τσέλιου

Διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν :

1. Σοφοκλέους Ἀντιγόνη Π. Δημοπούλου
2. Σοφοκλέους Οἰδίπους Τύραννος Π. Δημοπούλου
3. Ὀμήρου Ἰλιάς Ν. καὶ Κ. Ἐλεοπούλου
4. Θουκυδίδης Χ. Παπαναστασίου
5. Πλάτωνος Πρωταγόρας Ζαφειρίου — Ἐλεοπούλου
6. Πλάτωνος Φαίδων Ν. Κοντοπούλου
7. Ἀρχαῖοι Ἕλληνες Λυρικοὶ Β. Κρητικοῦ — Μ. Τσέλιου
8. Θεοκρίτου Εἰδύλλια Θ. Σταύρου

Θετική κατευθύνσεις

Τάξις Δ'.

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Τάξις Ε'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία — Θεματογραφία. Ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Β'. Ἑρμηνεία κειμένων (συγγραφέων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τοῦ Κρίτωνος, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

β) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ραψωδιῶν τῆς Ἰλιάδος, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Γ'. Γραμματολογία. Ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Τάξις ΣΤ'

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία — Θεματογραφία. Ὡς ἐν τῇ ΣΤ' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Β'. Ἑρμηνεία κειμένων (συγγραφέων).

α) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία μιᾶς τραγωδίας τοῦ Σοφοκλέους ἢ τοῦ Αἰσχύλου, ὡς ἐν τῇ ΣΤ' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

β) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ραψωδιῶν τῆς Ἰλιάδος, ὡς ἐν τῇ ΣΤ' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

γ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τοῦ παρὰ Θουκυδίδη Ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους ἐκ δοκίμου φιλολογικῆς μεταφράσεως.

δ) Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία τῶν κυριωτέρων κεφαλαίων ἐνὸς διαλόγου τοῦ Πλάτωνος, ὡς ἐν τῇ ΣΤ' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Γ'. Γραμματολογία. Ὡς ἐν τῇ ΣΤ' τάξει τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

Σημείωσις : Τὸ πρόγραμμα τοῦτο θὰ ἐφαρμοσθῇ σταδιακῶς ὡς ἑξῆς : Ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968-69 διὰ τὴν Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν, ἀπὸ δὲ τοῦ σχολ. ἔτους 1969 - 1970 καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις.

Διὰ τὴν Δ' τάξιν κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1968 - 69 θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα Δ' τάξεως σχολ. ἔτους 1967 - 68.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τοῦ Ἀνωτέρου κύκλου τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου θεωρητικῆς κατευθύνσεως ὡς ἀκολουθῶς :

ΤΑΞΙΣ Δ'

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τοῦ Α' τετραμήνου καὶ μέρος τοῦ προγράμματος Β' τετραμήνου τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδασκτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος Β' τετραμήνου τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

2. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδασκτικοῦ ἔτους, θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα Α' τετραμήνου τῆς Ε' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδασκτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Μαρτίου θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα Β' τετραμήνου τῆς Ε' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

2. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τέλους τοῦ διδασκτικοῦ ἔτους θὰ ἐφαρμοσθῇ μέρος τοῦ προγράμματος Α' τετραμήνου τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ζ'.

Θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

3ον ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Νέα Ἑλληνικά)

1. Σκοπός : Ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος εἶναι πολυμερὴς καὶ σύνθετος, ἤτοι: γλωσσικός, πολιτιστικός, φρονηματοπιστικός (ἐθνικός, ἠθικός, θρησκευτικός), αἰσθητικός, παιδευτικός.

Διὰ τοῦ γλωσσικοῦ σκοποῦ ἐπιδιώκεται ἡ ἀρτία γλωσσικὴ κατάρτισις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐκφράζωνται ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὀρθῶς εἰς τε τὸν προφορικὸν καὶ τὸν γραπτὸν λόγον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ κατανοῶσι πάντα τὰ πνευματικὰ δημιουργήματα τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου. Διὰ τῆς γλωσσικῆς τῶν καταρτίσεως εἰς τὴν μητρικὴν τῶν γλῶσσαν ὁδηγοῦνται ἀκόμη οἱ μαθηταὶ νὰ κατανοήσουν τὴν ψυχρὴν σύνθεσιν καὶ τὴν νοοτροπίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὥς αὐτὰ ἀποκρυσταλλοῦν καὶ ἀντικατοπτρίζονται εἰς τὴν γλῶσσαν του, καὶ βοηθοῦνται διὰ τὴν προσαρμογὴν καὶ τὴν ὁμαλὴν ἐντάξιν των εἰς τοὺς κόλπους τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ Ἑθνους. Προσέτι διὰ τῆς γλωσσικῆς κατάρτισεως ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ πνευματικὴ ἐξύψωσις τῶν μαθητῶν, δεδομένης τῆς συναρτήσεως μεταξὺ γλωσσικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ γλωσσικὴ κατάρτισις ἐπιτυγ-

χάνεται διὰ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς ἐρμηνείας καταλλήλων νεοελληνικῶν κειμένων, διὰ τῶν γλωσσικῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐκθέσεων, προφορικῶν καὶ γραπτῶν.

Διὰ τοῦ πολιτιστικοῦ σκοποῦ ἐπιδιώκεται ἡ γνωριμία τῶν μαθητῶν πρὸς ὅλα τὰ πολιτιστικὰ δημιουργήματα τοῦ νεοελληνικοῦ πνεύματος, ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν εἰς τὸν νεοελληνικὸν πολιτισμόν, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησε, συντηρεῖ καὶ καλλιεργεῖ ἡ πολιτικὴ Κοινότης τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Διὰ τῆς ἀναγωγῆς καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ἐκλεκτοτέρων δημιουργημάτων, πεζῶν καὶ ποιητικῶν, τὰ ὁποῖα παρήγαγον αἱ μεγάλοι πνευματικοὶ φυσιογνώμιοι τοῦ Ἑθνους καὶ ἡ λαϊκὴ μούσα ἀπὸ τῶν ριζῶν τοῦ νεοελληνικοῦ πνευματικοῦ βίου νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ: τὴν θρησκείαν, τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα, τὸ δίκαιον, τὴν τέχνην, τὴν λογοτεχνίαν, τὴν μουσικὴν, τὸν χορόν, τὴν ἐπιστήμην, τοὺς ἐθνικοὺς πόθους καὶ τὰ ἐθνικὰ ἰδανικά, τὰ ἠθικὰ ἰδεώδη. Γνωρίζουν τὰς ἱστορικὰς περιπτώσεις, τοὺς κινδύνους, τὰ παθήματα, τοὺς ἥρωϊσμούς καὶ τὰς θυσίας τοῦ Ἑθνους εἰς τὸν μακραίωνα ἀγῶνα του διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐπιβίωσίν του, διὰ τὴν ἀνάκτησιν καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας του. Γνωρίζουν ἀκόμη τὰς ἰδιαιτέρας ψυχικὰς ἀρετὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὡς εἶναι ἡ πίστις εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰ ἀγνὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα, ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν καὶ τὴν πατρίδα, ἡ φιλοξενία, ἡ γενναιοδωρία, ἡ ἐτοιμότης, ἡ πρωτοβουλία κ.λ.π. Οὗτοι καλλιεργεῖται εἰς τοὺς μαθητὰς πίστις πρὸς τὰς δημιουργικὰς δυνάμεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἑνωτικότητα τοῦ Ἑθνους, συνειδητοποιεῖται ὑπ' αὐτῶν ἡ βιολογικὴ, ἡ ψυχικὴ, ἡ πνευματικὴ ἑνότης των ἐντὸς τῆς ὁλότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑθνους καὶ ἡ προσωπικὴ εὐθύνη των διὰ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν πρόδον, διὰ τὴν ἱστορικὴν μοῖραν τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν παιδευτικῶν αὐτῶν στοιχείων δημιουργεῖται εἰς τοὺς μαθητὰς ἄρρηκτος ψυχικὸς καὶ πνευματικὸς δεσμός πρὸς τὴν σύγχρονον πολιτικὴν μορφήν καὶ τὰς πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἑθνους των, καλλιεργεῖται ἡ ἐθνικὴ συνείδησις των καὶ ἐξυψώνεται τὸ ἠθικὸν καὶ ἐθνικὸν φρόνημα αὐτῶν. Διὰ τὸν τοιοῦτον δὲ ἠθικὸν καὶ ἐθνικὸν φρονηματισμόν τῶν μαθητῶν περιέχει ἄφθονα παιδευτικὰ στοιχεῖα ἡ νεοελληνικὴ Γραμματεία.

Διὰ τῆς γνωριμίας τῶν μαθητῶν πρὸς ἐκλεκτὰ δημιουργήματα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἀντιπροσωπευτικὰ ὅλων τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου, ἐπιτυγχάνεται ἡ μύησις αὐτῶν εἰς τὴν τέχνην τοῦ λόγου καὶ ἡ δημιουργία αἰσθητικῶν βιωμάτων καὶ αἰσθητικῆς ἀπολαύσεως, οὕτω δὲ καλλιεργεῖται ἡ καλαισθητικὴ ἀντίληψις τῶν μαθητῶν, ἀναπτύσσεται ἡ ψυχικὴ ἰκανότης αὐτῶν νὰ κατανοοῦν, νὰ αἰσθάνωνται καὶ νὰ ἐκτιμοῦν τὸ ὠραῖον εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης τοῦ λόγου, δημιουργεῖται εἰς αὐτοὺς ἀγάπη πρὸς τὴν λογοτεχνίαν, ἥτοι ἐπιτυγχάνεται ἡ αἰσθητικὴ ἀγωγή τῶν μαθητῶν. Ἡ καλαισθητικὴ δὲ αὕτη ἀγωγή τῶν μαθητῶν ἀσχεῖ καὶ γενικωτέραν ψυχικὴν καλλιέργειαν αὐτῶν, ἠθικὴν ἐξυψώσιν καὶ ψυχικὴν ἐξευγενισμόν των, ἐφ' ὅσον διδάσκονται κείμενα μὲ ἀνώτερον ἰδεολογικὸν καὶ ἀξιολογικὸν περιεχόμενον καὶ μὲ τελείαν μορφήν.

Διὰ τῆς βιώσεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ ἰδεολογικοῦ καὶ ἀξιολογικοῦ περιεχομένου καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς μορφῆς ἐκλεκτῶν ἔργων τῆς λογοτεχνίας εὐρίσκεται ὁ παραστατικὸς κύκλος αὐτῶν, καλλιεργοῦνται αἱ ψυχικαὶ λειτουργ-

γίαι των (παρατηρητικότης, νόησις, μνήμη, φαντασία), πλουτίζεται ἡ συναισθηματικὴ ἐμπειρία των καὶ ἐκλεπτύνεται ἡ συναισθηματικὴ εὐαίσθησίς των, προκαλοῦνται βουλευτικαὶ παρορμήσεις πρὸς μίμησιν ἰδανικῶν προτύπων καὶ ἐξυψοῦται τὸ ἥθικόν φρόνημα.

Ἐπὶ τούτοις ὡς μάθημα ἐκφράσεως τὰ Νέα Ἑλληνικά, καὶ ἰδίᾳ αἱ ἐκθέσεις ἰδεῶν, βοηθοῦν τοὺς μαθητὰς νὰ καλλιεργοῦν καὶ ἀναπτύσσουσιν τὰ προσωπικά των ἐκφραστικὰ μέσα, νὰ καλλιεργοῦν καὶ νὰ ἐκδηλώνουν τὴν ἰδιοτυπίαν τῆς προσωπικότητός των.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ μέρους σκοπῶν θὰ ἐπικρατοῦν, κατὰ περίπτωσιν, εἰς ἡ πλείονες ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν καὶ τῆς φύσεως τοῦ διδασκομένου λογοτεχνήματος· π.χ. εἰς τὰς μικρὰς τάξεις ἡ ἐπιδιώξις αἰσθητικῆς ἀγωγῆς θὰ εἶναι περιορισμένη, διότι οἱ μαθηταὶ τῆς ἡλικίας αὐτῆς δὲν εἶναι ὄριμοι δι' αἰσθητικὴν ἀγωγὴν. Εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς θὰ ἐπικρατῇ ὁ γλωσσικός, ὁ πολιτιστικός καὶ ὁ φρονηματιστικός σκοπός. Ἀντιθέτως εἰς τὰς μεγαλύτες τάξεις θὰ ἀποδίδεται μεγάλη σημασία καὶ εἰς τὸν αἰσθητικὸν σκοπὸν.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν πεζογραφήματος μετ' ἄφθονα πολιτιστικὰ στοιχεῖα θὰ ἐπικρατῇ ὁ πολιτιστικὸς σκοπός, ἐνῶ κατὰ τὴν διδασκαλίαν πεζοῦ ἡ ἐμμέτρου μετ' πλούσιον λυρισμὸν θὰ ἐπικρατῇ ὁ αἰσθητικὸς σκοπός.

Ὁ φρονηματιστικὸς σκοπὸς πρέπει νὰ μὴ παραμελῇται εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν, ἰδίᾳ ὅταν τὰ διδασκόμενα κείμενα προσφέρωνται διὰ φρονηματιστικὴν διδασκαλίαν.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

Α. Γλωσσικὴ διδασκαλία:

Συμπλήρωσις τῆς γλωσσικῆς κατάρτισεως τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης διὰ ποικίλων γλωσσικῶν ἀσκήσεων, ὡς ἐν τῇ Γ' τάξει. Ὁ πλουτισμὸς τῆς γλώσσης καὶ παράγοντες συντελοῦντες εἰς αὐτόν. Ἡ πλαστικὴ ἱκανότης τῆς γλώσσης (μετασχηματισμοὶ λέξεων, δημιουργία νέων λέξεων, νεολογισμοί, κ.τ.τ.). Αἱ ξενικαὶ ἐπιδράσεις ἐκ τῆς βιομηχανικῆς, τῆς ἐμπορικῆς, τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας πρὸς ἄλλους λαοὺς. Ἡ ἀφομοίωσις τῶν ξένων λέξεων καὶ ἡ καθαρότης τῆς γλώσσης. Ὁ πλουτισμὸς τοῦ λεξιλογίου ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς δημιουργίας νέων συνθηκῶν ζωῆς (διαβιώσεως). Εἰδικὰ λεξιλόγια ἐμπορίου, βιομηχανίας, κατοικίας, τουρισμοῦ, τεχνικοῦ καὶ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ κ.λ.π. Ἡ ἐπιστημονικὴ ὁρολογία. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς πηγὴ πλουτισμοῦ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

Συστηματικὴ εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὴν δομὴν καὶ τὸ ὕψος τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων ἐπισήμανσις χωρίων χαρακτηριστικῶν διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν σύνθεσιν των καὶ τὴν ἐκφραστικὴν των πληρότητα καὶ αἰσθητικὴν ἀνάλυσις αὐτῶν. Φράσις ἀρμονικὴ, ρυθμικὴ, μουσικὴ. Ἀνάλυσις τοῦ ὕψους (ὕψος ἄτονον, νευρῶδες, πλαδαρόν, πυκνόν, ἀπλοῦν, ἐπιτηδευμένον, ἀνθηρὸν κ.τ.τ.).

Β'. Διδασκαλία κειμένων.

Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκλεκτῶν ἔργων τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας, πεζῶν καὶ ποιητικῶν, δημοτικῶν καὶ ἐντέχνων (προσωπικῶν), ἐκ καταλλήλου καὶ ἐγκριμένης συλλογῆς νεοελληνικῶν ἀναγνωσμάτων, ἢ καὶ ἐξ αὐτοτελῶν ἐκδόσεων ἐγκριμένων. Τὰ ἔργα ταῦτα θὰ ἀναφέρονται εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Ἑπτανησιακὴν Σχολὴν καὶ τὸν Ρωμαντισμὸν, καὶ θὰ ἀντιπροσωπεύωσιν ὅλα τὰ εἶδη τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου (διηγήσεις, διηγήματα, ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα μυθιστορημάτων, βιογραφιῶν, χαρακτηρισμῶν, ἡμερολογίων, κριτικῶν, μελετῶν, κ.τ.τ., λυρικά καὶ ἐπικολυρικά ποιήματα). Κατὰ τὸ μέγεθος ἐκτενέστερα τῶν διδασκομένων εἰς προηγουμένας τάξεις, ἀλλὰ προσιτὰ εἰς σχολικὴν διδασκαλίαν.

Ἑρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία τῶν κειμένων ὡς εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις, ἀλλὰ ἐπὶ ἐπιπέδου ἀνωτέρου, ἀναλόγου πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης. Ἀνάλυσις τῶν πραγματικῶν, ἰδεολογικῶν καὶ μορφολογικῶν στοιχείων τῶν διδασκομένων ἔργων. Βαθυτέρα ἐξέτασις τῆς δομῆς αὐτῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων μέσων καὶ τρόπων τῆς λογοτεχνικῆς ἐκφράσεως. Ἀνάλυσις καὶ χαρακτηρισμὸς τοῦ ὕφους. Χαρακτηρισμὸς τῶν διδασκομένων ἔργων καὶ κατάταξις αὐτῶν εἰς τὰ ἀντίστοιχα λογοτεχνικά εἶδη. Περαιτέρω ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἀνάγνωσιν τῶν πεζογραφημάτων καὶ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν ποιημάτων.

Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν Λεξικῶν, Γραμματολογίας καὶ ἄλλων βοηθημάτων, προσιτῶν εἰς τὴν πνευματικὴν τῶν ἀνάπτυξιν.

Γ'. Γραμματολογία — Μετρική:

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ παρέχωνται καὶ τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα: Σύντομοι καὶ οὐσιαστικαὶ πληροφορίες περὶ τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἔργων των, περὶ τῶν εἰδῶν τῆς πεζογραφίας καὶ τῆς ποιήσεως, περὶ τῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν ἐκάστου εἶδους. Ἰδιαιτέροι ἐκφραστικοὶ τρόποι κατὰ λογοτεχνικὸν εἶδος καὶ κατὰ συγγραφέα. Τὸ ὕψος, τὰ προσδιοριστικὰ στοιχεῖα του, τὰ εἶδη του. Τὸ προσωπικὸν ὕψος.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ποιημάτων θὰ γίνῃ ἐμπέδωσις τῶν διδασκόντων περὶ νεοελληνικῆς μετρικῆς καὶ συμπλήρωσις αὐτῶν. Εἶδη στίχων μὴ διδασκόντων (Βσύλλαβος, 17σύλλαβος), ἀπόλεια μετρικοῦ τόνου, χωρίσμα λέξεως, διασκελισμὸς στίχου καὶ στροφῆς (ἐλεύθερος στίχος), συστηματικὴ διδασκαλία τῆς μετρικῆς ποιημάτων σταθερᾶς μορφῆς (δίστιχον, ἐπίγραμμα, σονέττον).

Δ'. Ἐκθέσεις.

α) Προφορικαί. Συνέχεις τῆς ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὸν προφορικὸν λόγον, ὡς εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις (ἀνακινῶσεις, ἀφηγήσεις, διαλογικαὶ συζητήσεις). Ἐκθέσις ἔργασιων εἰς συνεχῆ λόγον μὲ τὴν βοήθειαν μόνον σημειώσεων. Ἀσκήσεις εἰς τὴν ἀπαγγελίαν ρητορικοῦ λόγου (στάσις, ἐκφρασις, ρυθμὸς, τόνος καὶ χροῖμα φωνῆς κ.λ.π.). Ἀσκήσεις εἰς τὴν ἀτομικὴν καὶ τὴν ὁμαδικὴν ἀπαγγελίαν.

β) Γραπταί. Γραφὴ μιᾶς ἐκθέσεως ἰδεῶν ἀνὰ 15 ἡμέρας ἐν τῷ σχολεῖν καὶ ἐντὸς μιᾶς καὶ ἡμισείας ἢ δύο διδακτικῶν ὥρων. Δέον νὰ γραφῶσι τοιαῦτα ἐκθέσεις τοὐλάχιστον 10 κατὰ τὸ διδακτικὸν ἔτος.

Θέματα εκθέσεων : έντυπώσεις έξ επισηκέψεων ιστορικών τόπων και μνημείων, έργων τέχνης, τεχνικών έργων, βιομηχανιών, μουσείων, πόλεων κλπ. και έκ τριζιδίων. Περιγραφαί και χαρακτηρισμοί προσώπων, ομάδων, τάξεων, καταστάσεων, ενεργειών, χαρακτηριστικών τύπων κοινωνικών, επαγγελματικών κ.λπ. Συγκριτικά περιγραφαί και χαρακτηρισμοί αντιθέτων προσώπων, ομάδων, γεγονότων, καταστάσεων κ.τ.τ. Περιλήψεις διδασθέντων λογοτεχνικών και στοιχειώδους κριτική ανάλυσις αὐτῶν. Ταξινομήσεις διδασθέντων ύλικού έκ τῶν διαφόρων μαθημάτων. Περιλήψεις και ανάλυσις μεγάλων έννοτήτων διδασθέντων αρχαίων κειμένων. Μικραί πραγματεΐαι επί θεμάτων λαμβανόμενων έκ τῶν διδασκομένων μαθημάτων. Σύνταξις επιστολῶν, αναφορῶν, αἰτήσεων, δημοσίων έγγραφων. Σύνθεσις μικρῶν και ἀπλῶν λογοτεχνημάτων (διηγημάτων ἢ και ποιημάτων). Τά θέματα θά προέρχονται έκ τῆς ἐκλογῆς τῆς τάξεως ἢ θά ὁρίζονται ὑπό τοῦ διδάσκοντος. Δύνανται νά εἶναι και άτομικά κατ' ἐκλογήν ἐκάστου μαθητοῦ.

Αἱ ἐκθέσεις θά διορθώνονται ὑπό τοῦ διδάσκοντος μετὰ προσοχῆς κατ' οἶκον και θά σχολιάζονται ἐν τῇ τάξει ἐντός μιᾶς διδακτικῆς ὥρας. Κατά τήν ἐργασίαν ταύτην θά ἐπισημαίνονται τὰ συνήθη και κοινά σφάλματα (πραγματικά, λογικά, συντακτικά, ὀρθογραφικά, στίξεως, κυριολεξίας, διαρθρώσεως, συνθέσεως κ.λπ.), πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως τῶν, και θά παρέχονται ὁδηγίαί συνθέσεως και ἐκθέσεως ἰδεῶν.

Εἰς ὅλας τὰς φάσεις τῆς περὶ τὰς ἐκθέσεις διδακτικῆς ἐργασίας θά καταβάλλεται ἐπίμονος προσπάθεια διὰ τὴν ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν κυριολεκτικὴν και ἀκριβολόγον ἔκφρασιν, τὴν σαφεῖ, σύντομον και παραστατικὴν διατύπωσιν, τὴν λογικὴν διάρθρωσιν τῶν νοημάτων, τὴν ὀρθὴν σύνθεσιν. Θά ἐπισημαίνεται ὡς κύριος στόχος ἡ πλήρης ἀρμονία μεταξὺ περιεχομένου και μορφῆς και θά καταπολεμῆται συστηματικῶς ἡ κενολογία και ἡ ἀνευ περιεχομένου γραπτὴ φλυαρία, ἥτις προδίδει ἀνεπάρκειαν διανοημάτων και ἀδυναμίαν σκέψεως.

Τάξις Ε'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία :

Γλωσσικὴ διδασκαλία ὡς ἐν τῇ Δ' τάξει. Γλωσσολογικὴ ἐξέτασις και ἐρμηνεία βασικῶν γλωσσικῶν φαινομένων τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης και συναγωγὴ συμπερασμάτων ἀναφερομένων εἰς τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὴν ἐξέλιξιν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Μελέτη και ανάλυσις τοῦ γλωσσικοῦ ὅφους ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς διδασκαλίας τῶν κειμένων (εἰκόνες, μεταφοραί, σχήματα λόγου, ἀπλότης, ἀνθηρότης κ.λπ.).

Β'. Διδασκαλία κειμένων :

Ἀνάγνωσις και ἐρμηνεία ἀντιπροσωπευτικῶν έργων τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας, πεζῶν και ποιητικῶν, μὲ ἰδιαίτεραν παιδευτικὴν και λογοτεχνικὴν ἀξίαν. Ταῦτα θά λαμβάνονται ἐξ ἐγκεκριμένης συλλογῆς νεοελληνικῶν ἀναγνωσμάτων και ἐξ αὐτοτελῶν ἐκδόσεων, ἐγκεκριμένων, και θά ἀναφέρονται εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας και εἰς ὅλα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, συμπεριλαμβανομένου και τοῦ θεάτρου. Ἐκ τῆς παλαιότερας νεοελληνικῆς Γραμματείας θά ἐπιλεγῶσιν ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα έργων ἀπὸ τῆς

άλωσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι καὶ τῆς Ἐπαναστάσεως, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῆς Κρητικῆς λογοτεχνίας. Ἐκτενέστερα θὰ εἶναι ἡ ἐπιλογή ἔργων, ἐμμέτρων καὶ πεζῶν, ἀπὸ τῆς γενεᾶς τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἐντεῦθεν. Ἐπίσης θὰ ἐπιλεγῶσιν ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ δημωδεστέρου λόγου τῆς τελευταίας Βυζαντινῆς περιόδου.

Μελέτη τῶν κειμένων ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατ' οἶκον βάσει ὁδηγίων τοῦ διδάσκοντος καὶ ἐρμηνευτικῆς ἐπεξεργασίας αὐτῶν ἐν τῷ σχολείῳ, ὡς εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Βαθυτέρα ἐξέτασις τοῦ ἰδεολογικοῦ περιεχομένου, τῶν ἰδιαιτέρων ἐκφραστικῶν μέσων, τῆς τεχντροπίας, τοῦ ὅρους ἐκάστου διδασκόμενου ἔργου. Χαρακτηρισμὸς τοῦ ἔργου καὶ κατὰ τάξιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἀντίστοιχον λογοτεχνικὸν εἶδος. Στοιχειώδης ἐνημέρωσις τῶν μαθητῶν περὶ τοῦ θεάτρου ὡς ἰδιαιτέρου εἶδους τῆς λογοτεχνίας. Σύντομοι καὶ σαφεῖς πληροφορίες περὶ τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἔργων των, περὶ τῶν εἰδῶν τῆς πεζογραφίας καὶ τῆς ποιήσεως, περὶ τῶν ἰδιαιτέρων τεχντροπιῶν καὶ σχολῶν ἐν τῇ πεζογραφίᾳ καὶ τῇ ποιήσει (κλασικισμός, ρωμαντισμός, ρεαλισμός, νατουραλισμός, συμβολισμός, κ.λ.π.). Μετρικὴ ἀνάλυσις τῶν ποιημάτων. Ἐπιδράσεις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας εἰς τὴν νεοελληνικὴν πεζογραφίαν καὶ ποιήσιν.

Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκλεκτῶν ἀποσπασμάτων κλασσικῶν ἔργων τῆς Εὐρωπαϊκῆς λογοτεχνίας ἐξ εἰδικῆς ἀνθολογίας. Μελέτη τῶν κειμένων ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατ' οἶκον καὶ ἐρμηνευτικῆς ἐπεξεργασίας αὐτῶν ἐν τῷ σχολείῳ, ὡς ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν κειμένων. Στοιχειώδης γραμματολογικὴ ἐνημέρωσις τῶν μαθητῶν περὶ τῶν ἔργων τούτων καὶ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς διδασχθέντα ἀντίστοιχα ἑλληνικὰ ἔργα.

Συνέχισις τῆς ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν. Ἐπίσης συνέχισις τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν εἰς τὴν χρῆσιν Λεξικῶν, Γραμματολογίας, βοηθημάτων. Καθοδήγησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν αὐτενεργὸν μελέτην κατ' οἶκον λογοτεχνικῶν ἔργων.

Γ ρ α μ μ α τ ο λ ο γ ί α — Μ ε τ ρ ι κ ή :

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ παρέχονται τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα περὶ τῶν συγγραφέων, τῶν εἰδῶν τῆς ποιήσεως καὶ τῆς πεζογραφίας, τῶν τεχντροπιῶν, τῶν Σχολῶν κ.λ.π. Κατὰ τὸ δεῦτερον τετράμηνον συστηματικὴ διδασκαλία συνοπτικῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος μὲ ἀναφορὰν εἰς χαρακτηριστικὰ ἔργα ἐκάστης περιόδου καὶ ἐκάστου λογοτεχνικοῦ εἶδους. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν ποιημάτων ἀνακεφαλαίωσις καὶ ἐμπέδωσις τῶν διδασχθέντων στοιχείων μετρικῆς καὶ συμπλήρωσις αὐτῶν (ὥδῃ, μπαλλάντα, ἀλφάβητοι, ἀκροστιχίδες).

Δ'. Ἐκθέσεις :

α) Προφορικαί : ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὸν προφορικὸν λόγον, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει. Μύθισις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τέχνην τῆς διαλέξεως. Μικραὶ διαλέξεις μαθητῶν.

β) Γραπταί : γραφὴ μιᾶς ἐκθέσεως ἀνὰ 15 ἡμέρων ἐν τῷ σχολείῳ καὶ

κατ' οἶκον ἐναλλάξ. Δέον νὰ γραφῶσι 10 τουλάχιστον ἐκθέσεις κατὰ τὸ δι-
δακτικὸν ἔτος.

— Θέματα τῶν ἐκθέσεων : ἀνάλογα πρὸς τὰ θέματα τῆς προηγούμενης
τάξεως μὲ διεύρυνσιν τοῦ κύκλου αὐτῶν ὡς ἀκολουθῶς :

— Κριτικὴ ἀνάλυσις διδαχθέντων ἔργων τῆς ἀρχαίας καὶ νέας λογοτεχνίας.

— Περιγραφή μνημείων καὶ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων μετὰ προσωπικῶν
σχέσεων καὶ κρίσεων.

— Λίσθητικὴ ἀνάλυσις ἔργων τέχνης.

— Χαρακτηρισμοὶ καὶ συγκρίσεις ἱστορικῶν προσωπικοτήτων, βιογραφίαι.

— Συγκρίσεις καὶ χαρακτηρισμοὶ ἱστορικῶν γεγονότων καὶ καταστάσεων,
ἐποχῶν, θεσμῶν, ἔργων τέχνης κ.λ.π.

— Μικραὶ πραγματεῖαι καὶ μελέται ἐπὶ θεμάτων ποικίλου περιεχομένου.

— Ἀνάπτυξις ἐννοιῶν, γνωμικῶν, ἀποφθεγμάτων.

— Ἀνάπτυξις παροιμιῶν καὶ παροιμιακῶν φράσεων.

— Ἀνάπτυξις χωρίων πεζῶν κειμένων καὶ στίχων ἢ στροφῶν ποιημάτων.

— Σύνθεσις ὁμιλιῶν, διαλέξεων, πανηγυρικῶν λόγων.

— Σύνθεσις λογοτεχνημάτων, πεζῶν καὶ ἐμμέτρων.

— Γενικῶς τὰ θέματα τῶν ἐκθέσεων τῆς τάξεως ταύτης πρέπει νὰ ἔχωσιν
οὐσιαστικὸν περιεχόμενον, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ κινήται ἡ σκέψις τῶν μαθητῶν
καὶ νὰ ἀσχοῦνται οὗτοι εἰς τὴν λογικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἔκθεσιν διανοημάτων.

— Ἡ διόρθωσις τῶν ἐκθέσεων, ὡς ἐν τῇ προηγούμενῃ τάξει. Ἐπίμονος
προσπάθεια καὶ εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς κενολογίας καὶ τὴν
ἀσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ὀρθὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἔκθεσιν τῶν διανοημάτων
τῶν, ὡς ἐν τῇ προηγούμενῃ τάξει.

Τάξις ΣΤ'.

Α'. Γλωσσικὴ διδασκαλία :

— Γλωσσικὴ διδασκαλία, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει, καὶ ἐπιπροσθέτως : Ἀνάλυσις
τοῦ ρητορικοῦ ὅφους. Ἐπισκόπησις τῆς ἐξελλίξεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης
ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι σήμερον. Ἡ ἀδιάλειπτος ἐνότης αὐτῆς. Αἱ δύο μοφαί
τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ἡ Δημοτικὴ καὶ ἡ Καθαρεύουσα. Ἱστορικὴ προέ-
λευσις καὶ ἐξελιξις ἑκατέρας τούτων. Αἱ ἰδιαίτεραι ἐκφραστικαὶ ιδιότητες
ἑκάστης καὶ οἱ πνευματικοὶ τομεῖς, τοὺς ὁποίους καλύπτει ἑκάτερα τούτων.
Ἡ ἱστορικὴ ὀρθογραφία. Ἡ γλωσσικὴ ὁμοιομορφία εἰς τὸν γραπτὸν λόγον.

Β'. Διδασκαλία κειμένων

— Ὁλοκλήρως τῆς διδασκαλίας τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας δι' ἀνα-
γνώσεως καὶ ἐρμηνείας ἀντιπροσωπευτικῶν ἔργων εὐρυτέρας συνθέσεως καὶ
ἀνωτέρας λογοτεχνικῆς ἀξίας ἐκ καταλλήλου συλλογῆς νεοελληνικῶν ἀναγνω-
σμάτων καὶ ἐξ αὐτοτελῶν ἐκδόσεων, ἐγκεκριμένων.

— Συστηματικὴ εἰσαγωγὴ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μελέτην τοῦ θεάτρου,
ὡς ἰδιαιτέρου λογοτεχνικοῦ εἶδους. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς θεατρικῆς τέχνης εἰς
τὴν νεοελληνικὴν Γραμματείαν. Τὰ εἶδη τῶν θεατρικῶν ἔργων. Τὰ βασικά
γνωρίσματα ἑκάστου εἶδους. Τὰ κύρια στοιχεῖα τοῦ θεατρικοῦ ἔργου (ὑπό-
θεσις, πλοκή, πρόσωπα, σκηνικὴ οἰκονομία, διάλογος κ.λ.π.). Ἐπιδράσεις
τῆς ἀρχαίας δραματικῆς τέχνης καὶ τοῦ νεωτέρου Εὐρωπαϊκοῦ θεάτρου εἰς

τὴν διαμόρφωσιν τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις καὶ οἱ παράγοντες αὐτῶν, (ἔργον, θέατρον, ἡθοποιοί, σκηνοθέτης, σκηνογράφος κ.λ.π.).

— Ἡ νεωτέρα πεζογραφία. Χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα καὶ τάσεις αὐτῆς. Ἐπιδράσεις ἐπ' αὐτῆς. Ἡ νεωτέρα ποίησις. Χαρακτηριστικὰ αὐτῆς. Σύγκρισις πρὸς τὴν ποίησιν τῆς παραδόσεως καὶ οὐσιώδεις διαφοραί. Ἐπιδράσεις ἐπ' αὐτῆς.

— Μελέτη τῶν κειμένων κατ' οἶκον καὶ ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν ἐν τῷ σχολείῳ, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει. Εὐρύτερα χρῆσις βοηθημάτων. Τὸ βάρος τῆς διδακτικῆς ἐργασίας θὰ μετατοπίζεται εἰς τὴν κατ' οἶκον μελέτην, ὥστε ἡ ἐν τῷ σχολείῳ ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία νὰ προσλαμβάνῃ ἐλεγκτικὸν χαρακτῆρα καὶ νὰ διεξάγεται μετὰ γοργὸν ρυθμὸν. Μόνον οὕτω θὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ περισσότερα καὶ ὁλόκληρα ἔργα τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας. Βαθυτέρα ἐξέτασις τῆς δομῆς τοῦ λόγου καὶ τοῦ προσωπικοῦ ὅρου. Ὁ ρητορικὸς λόγος. Συστηματικὴ ἐξέτασις τῶν τεχνотροπιῶν καὶ τῶν Σχολῶν. Πλουσιώτερα καὶ οὐσιαστικώτερα τὰ γραμματολογικὰ στοιχεῖα.

— Μελέτη κατ' οἶκον καὶ ταχύρρυθμος ἐν τῷ σχολείῳ ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία ἐκλεκτῶν ἀποσπασμάτων κλασσικῶν ἔργων τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας, πεζῶν καὶ ποιητικῶν, ἐξ εἰδικῆς ἐγκριμένης ἀνθολογίας (Γαλλία, Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἀγγλία, Γερμανία, Σκανδιναβία, Ρωσία, Ἀμερική). Ἰδεολογικὸν περιεχόμενον καὶ μορφολογικὰ στοιχεῖα τῶν ἔργων τούτων. Σύγκρισις πρὸς ἀντίστοιχα γνωστά εἰς τοὺς μαθητὰς ἔργα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Γραπτὰ ἔργα τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν ἔργων τούτων. Διδασκαλία ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀπαραιτήτων γραμματολογικῶν στοιχείων.

— Μελέτη κατ' οἶκον ἀντιπροσωπευτικῶν ἔργων τοῦ παγκοσμίου κλασσικοῦ θεάτρου, γραπτὰ ἔργα τῶν μαθητῶν ἐπ' αὐτῶν καὶ σχετικαὶ ἀνακοινώσεις ἐν τῇ τάξει. Ἀνάγνωσις καὶ ταχύρρυθμος ἐρμηνευτικὴ ἐπεξεργασία ἐνὸς τοῦλάχιστον τοιοῦτου ἔργου ἐν τῇ τάξει. Διδασκαλία ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀπαραιτήτων γραμματολογικῶν στοιχείων. Ἐπίδρασις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ δράματος ἐπὶ τῆς νεωτέρας δραματικῆς τέχνης. Ὁ Σαίξπηρ, ὁ Γκαίτε, ὁ Σίλλερ, ὁ Κορνήλιος, ὁ Ρακίνας, ὁ Μολιέρος, ὁ Ἴψεν, ὁ Χάουπτμαν, ὡς θεατρικοὶ συγγραφεῖς. Σύγκρισις τούτων πρὸς τοὺς δραματικούς ποιητὰς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Γ'. Γ ρ α μ μ α τ ο λ ο γ ί α — Μ ε τ ρ ι κ ῆ.

— Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν κειμένων θὰ παρέχωνται ἐπ' εὐκαιρίᾳ τὰ ἀπαραίτητα γραμματολογικὰ στοιχεῖα περὶ τῶν συγγραφέων, τῶν λογοτεχνικῶν εἰδῶν, τῶν τεχνотροπιῶν, τῶν Σχολῶν κ.λ.π., ὡς εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Ἀνακεφαλαίωσις καὶ ὁλοκλήρωσις τῆς διδασκαλίας συνοπτικῆς ἱστορίας τῆς ἐξελίξεως τῆς νεοελληνικῆς Γραμματείας ὡς συνέχεια τῆς σχετικῆς διδασκαλίας ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει. Συστηματικὴ διδασκαλία στοιχείων τῆς ἱστορίας τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας μετὰ ἀναφορὰν εἰς ἀντιπροσωπευτικὰς περιόδους, συγγραφεῖς καὶ ἔργα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας (Γαλλία, Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἀγγλία, Γερμανία, Σκανδιναβία, Ρωσία, Ἀμερική).

Οὕτως ἐνημερωμένοι οἱ μαθηταὶ θὰ δύνανται νὰ ἐπιλέγωσι πρὸς μελέτην μετ' ἐπιγνώσεως ἔργα μὲ μορφωτικὸν περιεχόμενον καὶ πραγματικὴν λογοτεχνικὴν ἀξίαν καὶ νὰ ἀποφεύγωσι τὰ προχειρογραφήματα τῆς λογοτεχνικῆς ἐπικαιρότητας.

—'Επ' εὐκαιρίᾳ τῆς διδασκαλίας ποιημάτων, ἀνασκόπησις καὶ ἐμπέδωσις τῆς διδαχθείσης ὕλης ἐκ τῆς Μετρικῆς. Στοιχειώδης ἔκθεσις διαφορῶν τῆς Μετρικῆς τῆς ποιήσεως τῆς παραδόσεως καὶ τῆς Μετρικῆς τῆς νεωτάτης ποιήσεως.

Δ'. Ἐκθέσεις :

α) Προφορικαί : 'Ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει, ἰδίᾳ δὲ πραγματεῖαι, μικραὶ ὁμιλίαι, διαλέξεις, πανηγυρικοὶ λόγοι.

β) Γραπταί : Γραφὴ ἐκθέσεων ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον μὲ θέματα ποικίλου (οὐσιαστικοῦ) περιεχομένου, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει. Εἰσηγήσεις, ἀνακοινώσεις, πραγματεῖαι, μελέται, μονογραφίαι, μικραὶ διαλέξεις κ.λ.π. Συστηματικὴ προσπάθεια νὰ ἀποφεύγεται ἡ κενολογία, ἡ προχειρολογία, ἡ κοινολογία, τὸ δημοσιογραφικὸν ὕφος, καὶ νὰ καλλιεργῆται ἡ ἐπιστημονικὴ ἀκριβολογία, ἡ κυριολεξία, ἡ σαφήνεια, ἡ πυκνότης τοῦ λόγου, ἡ λογικὴ διάρθρωσις, ἡ γλωσσικὴ ὁμοιομορφία, ἡ κριτικὴ σκέψις, ὁ προσωπικὸς στοχασμὸς, τὸ προσωπικὸν ὕφος. Εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ρητορικῆς τέχνης διὰ τῆς διδασκαλίας καταλλήλων προτύπων καὶ τῆς γραφῆς ρητορικῶν γυμνασμάτων.

— Συστηματικὴ διόρθωσις τῶν ἐκθέσεων, ὡς ἐν τῇ Ε' τάξει.

Σημείωσις :

α) Τὸ πρόγραμμα τοῦτο δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1968-69 δι' ὅλας τὰς τάξεις.

β) Μέχρι τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινομένων πρὸς τὸ παρὸν Πρόγραμμα δύνανται νὰ χρησιμοποιοῦνται (Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα), ἐκδόσεως τοῦ Ο.Ε.Δ.Β., ἐγκεκριμένα μέχρι τοῦ 1963.

γ) Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἔγκρισις καὶ ἐκδόσις Σχολικῶν ἐγχειριδίων Μετρικῆς, Νεοελληνικῆς Γραμματολογίας, παγκοσμίου Γραμματολογίας, Ἀνθολογίας κειμένων τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας καὶ Ἀνθολογίας κειμένων τῆς παγκοσμίου κλασσικῆς Γραμματείας. Ἐπίσης εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἔγκρισις καὶ ἐκδόσις ἀξιολόγων ἔργων τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου καὶ κλασσικῶν ἔργων τοῦ παγκοσμίου Θεάτρου.

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ.

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε', ΣΤ'.

Θά Ισχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τῆς θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

Θά ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου θά συνεχισθῇ καὶ θά ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

2. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θά ἐφαρμοσθῇ μέρος τοῦ προγράμματος τῆς Ε' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Φεβρουαρίου θά συνεχισθῇ καὶ θά ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς Ε' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

2. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαρτίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θά ἐφαρμοσθῇ μέρος τοῦ προγράμματος τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ζ'.

Θά συνεχισθῇ καὶ θά ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

4ον. ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Σκοπὸς

Τελικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς ιστορικῆς σκέψεως τῶν μαθητῶν, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι νὰ κατανοοῦν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα κατὰ τὴν χρονικὴν διαδοχὴν καὶ ἀλληλουχίαν αὐτῶν, ἐν τῇ συναφείᾳ καὶ τῇ ἀλληλεξαρτήσει των, καὶ νὰ ἐρμηνεύουν αὐτά, νὰ δύνανται νὰ κατανοοῦν, νὰ ἐρμηνεύουν καὶ νὰ ζοῦν (νὰ ἔχουν προσωπικὰ βιώματα) τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν, τὸ ἱστορικὸν γίνεσθαι, διὰ τῆς κατανοήσεως δὲ, τῆς ἐρμηνείας καὶ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος νὰ ἀντλοῦν ἐξ αὐτοῦ διδάγματα διὰ τὸ παρόν. Δηλαδή κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει ὁ μαθητὴς νὰ δύνανται νὰ αἰσθανθῇ καὶ νὰ κατανοήσῃ δι' ὅλου τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ δυναμικοῦ του, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐν βιολογικὸν ὄν ἀλλ' εἶναι ὄν ἱστορικόν, καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν συναισθήσιν τῆς προσωπικῆς του εὐθύνης διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν ἐπιβίωσιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἱστορικοῦ ὄντος.

Εἰδικώτερον διὰ τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας ἐπιδιδόνονται καὶ ἐπιτυγχάνονται τὰ ἀκόλουθα παιδευτικὰ ἀποτελέσματα :

α) Διὰ τῶν προσφερομένων ἱστορικῶν γνώσεων καὶ διὰ τῆς κριτικῆς καὶ βιωματικῆς ἐπεξεργασίας αὐτῶν καλλιεργοῦνται αἱ ψυχικαὶ καὶ πνευματικαὶ ἱκανότητες τοῦ μαθητοῦ καὶ δημιουργοῦνται εἰς αὐτὸν προσωπικὰ βιώματα.

β) Διὰ τῆς προβολῆς τῶν ἀξιολόγων ἐπιτευγμάτων τῶν προσωπικοτήτων τῆς ἱστορίας καὶ καταλλήλων ἱστορικῶν παραδειγμάτων, ὀδηγεῖται ὁ μαθητὴς εἰς αὐτογνωσίαν, ἀναπτύσσεται ἡ κοινωνικότης του καὶ δημιουργεῖται εἰς αὐτὸν ἡ διάθεσις προσωπικῆς εἰσφορᾶς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ, ἥτοι φρονηματίζεται ὁ μαθητής.

γ) Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὰς ἀξίας τοῦ ἔθνικοῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ ὡς πνευματικὰ δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκτᾷ ὁ μαθητὴς ἀξιολογικὴν εὐαισθησίαν καὶ καθίσταται ἱκανὸς νὰ ἐκτιμᾷ μὲ ἀντικειμενικότητα τὰς ἀξίας τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ ἔθνικοῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου.

δ) Διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας γνωρίζει ὁ μαθητὴς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἱστορικῆς ζωῆς τοῦ Ἑθνους μας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, γνωρίζει τοὺς ἀγῶνας, τὰς περιπετείας, τοὺς κινδύνους, τοὺς ἡρωϊσμούς, τὰς θυσίας, τὰ κατορθώματα, οὕτω δὲ αἰσθάνεται ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς συνδεδεμένος πρὸς τὸ Ἑθνος του καὶ καλλιεργεῖται τὸ ἐθνικὸν του φρόνημα.

ε) Διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ Ἑθνους μας καὶ τῆς συναγωγῆς ἐξ αὐτῆς διδαγμάτων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀγωγή τῶν μαθητῶν ὡς μελλόντων πολιτῶν.

στ) Διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας τῶν ἄλλων λαῶν γνωρίζει ὁ μαθητὴς τὴν ἱστορικὴν ζωὴν τῶν ἄλλων λαῶν, τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ἰδιοσυγασίαν των, συνειδητοποιεῖ ὅτι ἡ ἱστορικὴ ζωὴ τῶν λαῶν ἐξελίσσεται μὲ ἀλληλοεξάρτησιν καὶ ἀλληλοεπιδράσεις, οὕτω δὲ καταπολεμεῖται ἡ μισαλλοδοξία καὶ καλλιεργεῖται ἡ διάθεσις πρὸς διεθνῇ κατανόησιν καὶ συνεργασίαν.

ζ) Διὰ τῆς κατανόησεως καὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος βοηθεῖται ὁ μαθητὴς εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ παρόντος καὶ εἰς τὴν ὁμαλὴν προσαρμογὴν του πρὸς τὸ κοινωνικόν, τὸ πολιτικόν, τὸ ἐθνικόν καὶ τὸ πολιτιστικὸν περιβάλλον καὶ παρακινεῖται πρὸς δημιουργικὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν τελουμένην ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦ ἐργασίαν διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ παρόντος καὶ τὴν προετοιμασίαν τοῦ μέλλοντος.

η) Διὰ τῆς κατανόησεως τοῦ ἱστορικοῦ βίου γνωρίζει καὶ κατανοεῖ καλύτερον ὁ μαθητὴς τὸν δημιουργὸν καὶ φορέα τοῦ ἱστορικοῦ βίου, τὸν ἄνθρωπον, καὶ συνδέεται στενότερον δι' ἀγάπης πρὸς αὐτόν.

θ) Διὰ τῆς προβολῆς τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπου προβάλλονται εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ μαθητοῦ αἱ μεγάλαι δυνάτοτητες τοῦ ἀνθρώπου πρὸς κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς φύσεως, πρὸς αὐτοβελτίωσιν, πρὸς πνευματικὴν δημιουργίαν, οὕτω δὲ καλλιεργεῖται εἰς τοὺς μαθητὰς αἰσιοδοξία καὶ αὐτοπεποίθησις καὶ διευρύνεται ὁ ὅριζον πρὸς δημιουργικὴν ἐλευθερίαν.

Οὕτω νοούμενον καὶ διδασκόμενον τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας καθίσταται μάθημα κατ' ἐξοχὴν φρονηματιστικὸν καὶ ἀνθρωπιστικόν.

2. Διδασκτέα ὕλη.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

Τάξις Δ'.

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων (146 π.Χ.). Σύντομος Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν. Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'.

1. Σκοπὸς καὶ ὑποκείμενον τῆς Ἱστορίας.
2. Πολιτικὴ Ἱστορία καὶ Ἱστορία τῶν πολιτισμῶν.
3. Γενικαὶ ἱστορικαὶ καὶ κοινωνιολογικαὶ ἐννοιαὶ : φυλὴ, ἔθνος, λαός, κράτος, πολιτισμός.
4. Ἡ διαίρεσις τῆς Ἱστορίας εἰς ἐποχάς : Προϊστορία, Ἀρχαϊότης, Μέσος αἰὼν, Νεώτεροι χρόνοι, σύγχρονος ἐποχὴ.

Β'.

1. Αἱ Ἑλληνικαὶ χῶραι : ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς, αἱ νῆσοι, ἡ Μεσόγειος θάλασσα.
2. Συντελεσταὶ ἐπικοινωνίας καὶ ἀπομονώσεως.
3. Ὁ γεωγραφικὸς παράγων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ βίῃ καὶ τῇ Ἑλληνικῇ Ἱστορίᾳ.
4. Ἡ οἰκονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

- Α'. Αἴγυπτος καὶ Αἰγυπτιακὸς πολιτισμός.
- Β'. Ἡ Μεσοποταμία : κράτη καὶ πολιτισμοὶ : Σουμέριοι, Βαβυλώνιοι, Ἀσσύριοι.
- Γ'. Οἱ Ἑβραῖοι.
- Δ'. Οἱ Φοίνικες.
- Ε'. Μῆδοι καὶ Πέρσαι.
- ΣΤ'. Μικρὰ Ἀσία : οἱ Χετταῖοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΕΛΛΑΣ ΠΡΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΦΥΛΩΝ

- Εἰσαγωγή : Ἡ προϊστορικὴ Ἀρχαιολογία.
- Α'. Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ λίθου : παλαιολιθική, μεσολιθική καὶ νεολιθική ἐποχὴ.
 - Β'. Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὴν πρόϊμον χαλκῆν ἐποχὴν.
 - Γ'. Ὁ Αἰγαῖος πολιτισμός : Κράτη, Κυκλάδες, Μυκῆναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΦΥΛΑ

- Α'. Ἡ καταγωγὴ τῶν Ἑλλήνων.
- Β'. Ἡ ἐγκατάστασις τῶν πρώτων Ἑλληνικῶν φύλων εἰς τὴν Ἑλλάδα.

- Γ'. Ἡ Κρήτη.
Δ'. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.
Ε'. Ὁ πρῶτος Ἑλληνικὸς ἀποικισμὸς.
ΣΤ'. Ἡ προϊστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΟΙ ΠΡΩΙΜΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ
Ἡ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

- Α'. Ἡ κάθοδος καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς.
Β'. Ἡ παρακμὴ τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.
Γ'. Πρωτογεωμετρικὴ καὶ Γεωμετρικὴ περίοδος.
Δ'. Ὁμηρὸς καὶ Ἡσίοδος.
Ε'. Ὁ δεῦτερος Ἑλληνικὸς ἀποικισμὸς.
ΣΤ'. Ἡ θρησκεία τῶν Ἑλλήνων.
Ζ'. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ
ΟΙ ΑΡΧΑΪΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

- Α'. Τὰ πρῶτα πολιτεύματα : βασιλεία καὶ ὀλιγαρχία. Τυραννίς.
Β'. Αἱ τάξεις τῆς κοινωνίας καὶ ἡ οἰκονομία.
Γ'. Αἱ πρῶται νομοθεσίαι.
Δ'. Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι.
Ε'. Ἡ ἀνοδος τῆς Σπάρτης.
ΣΤ'. Αἱ Ἀθῆναι. Συναρισμὸς—Δράκων—Σόλων.
Ζ'. Ὁ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνισμὸς.
Η'. Ἡ διαμόρφωσις τῆς ἐνότητος τῶν Ἑλλήνων.
Θ'. Ἡ θρησκεία καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἐνότης.
Ι'. Ἡ πνευματικὴ ἐνότης : ἡ Γλῶσσα, ἡ Ποίησις, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Ἱστο-

ρία.

- ΙΑ'. Ἡ Τέχνη.
ΙΒ'. Ἡ ἐσωτερικὴ κρίσις τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ γένεσις τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας. Ἡ τυραννίς τοῦ Πεισιστράτου καὶ αἱ Μεταρρυθμίσεις τοῦ Κλεισθέους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ
ΤΑ ΜΗΔΙΚΑ

- Α'. Ἑλληνες καὶ Βάρβαροι.
Β'. Τὸ Περσικὸν Κράτος.
Γ'. Ἡ Ἰωνικὴ Ἐπανάστασις.
Δ'. Ὁ Πρῶτος Μηδικὸς Πόλεμος.
Ε'. Ὁ Δεύτερος Μηδικὸς Πόλεμος.
ΣΤ'. Οἱ Ἑλληνες τῆς Δύσεως καὶ ἡ ἐπίθεσις τῶν Καρχηδονίων.
Ζ'. Συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ
Ἡ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑ

- Α'. Ἡ Ἑλλάς μετὰ τοὺς Περσικοὺς Πολέμους.
Β'. Ἡ Συμμαχία τῆς Δήλου.

- Γ'. Σπάρτη καὶ Ἀθῆναι.
Δ'. Ἡ Ἀθηναϊκὴ Ἡγεμονία.
Ε'. Ὁ Περικλῆς. Ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἡ ἡγεμονικὴ αὐτοῦ πολιτικὴ.
ΣΤ'. Ἡ Ἀθηναίων πολιτεία. Αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ θεσμοί.
Ζ'. Ἡ κοινωνία καὶ ἡ οἰκονομία.
Η'. Ἡ θρησκεία.
Θ'. Τὰ Γράμματα καὶ αἱ Τέχναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

- Α'. Τὰ αἷτια καὶ τὰ προόμια τοῦ Πολέμου.
Β'. Μέχρι τῆς Νικίειου Εἰρήνης.
Γ'. Μετὰ τὴν Νικίειον Εἰρήνην.
Δ'. Ἡ Σικελικὴ καταστροφὴ.
Ε'. Ἡ πτώσις τῆς Ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΩΝ ΘΗΒΩΝ

- Α'. Ἡ ὀλιγαρχία ἐν Ἀθήναις καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς δημοκρατίας.
Β'. Ὁ μετὰ τῆς Περσίας πόλεμος.
Γ'. Ὁ Κορινθιακὸς πόλεμος.
Δ'. Ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη.
Ε'. Ἡ δευτέρα Ἀθηναϊκὴ συμμαχία.
ΣΤ'. Ἡ ἄνοδος τῶν Θηβῶν.
Ζ'. Ἡ μάχη τῶν Λεύκτρων.
Η'. Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη.
Θ'. Ὁ Διονύσιος τῶν Συρακουσῶν καὶ οἱ Καρχηδονιοὶ πόλεμοι.
Ι'. Διονύσιος ὁ Νεώτερος.
ΙΑ'. Τὰ γράμματα καὶ αἱ τέχναι.
ΙΒ'. Ἡ Φιλοσοφία : οἱ Σοφισταί, ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων, ἡ Ἀκαδημία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

- Α'. Ἡ Μακεδονία καὶ οἱ Μακεδόνες.
Β'. Φίλιππος ὁ Β'.
Γ'. Ὁ Ἰερὸς Πόλεμος.
Δ'. Ἡ Φιλοκράτειος Εἰρήνη.
Ε'. Ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχη.
ΣΤ'. Τὸ κοινὸν Συνέδριον τῶν Ἑλλήνων.
Ζ'. Δημοσθένης καὶ Ἰσοκράτης. Ὁ Ἀριστοτέλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ

- Α'. Ἀλέξανδρος : ὁ ἄνθρωπος καὶ αἱ ἰδέαι αὐτοῦ.

- Β'. Τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἴστρον.
 Γ'. Ἡ κατάκτησις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μέχρι τῆς ἐν Ἰσσοῦ μάχης.
 Δ'. Ἡ ἐκστρατεία τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ἡ κτίσις τῆς Ἀλεξαν-
 δρείας.
 Ε'. Ἀπὸ τοῦ Νείλου εἰς τὸν Τίγρητα. Ἡ ἐν Γαυγαμήλοις μάχη καὶ ἡ πτώ-
 σις τοῦ Περσικοῦ Κράτους.
 ΣΤ'. Ἡ κατάκτησις τῆς Βακτριανῆς, τῆς Σογδιανῆς καὶ τῆς Ἰνδικῆς.
 Ζ'. Τὸ Κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου : ἰδέαι καὶ θεσμοί.
 Η'. Ἡ οἰκουμενικὴ ἰδέα καὶ ἡ καθολικὴ μοναρχία.
 Θ'. Τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, ἡ ἐπιστήμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

- Α'. Ἡ διαδοχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου.
 Β'. Οἱ πόλεμοι τῶν Διαδόχων : ὁ Λαμιακὸς πόλεμος, ἡ ἐν Ἰψῷ μάχη, ἡ
 μάχη ἐν Κύρου πεδίῳ.
 Γ'. Ἡ γένεσις τῶν Ἑλληνιστικῶν κρατῶν.
 Δ'. Οἱ Πτολεμαῖοι τῆς Αἰγύπτου.
 Ε'. Οἱ Σελευκίδαι ἐν Ἀσίᾳ.
 ΣΤ'. Ἡ Πέργαμος.
 Ζ'. Ἡ Μακεδονία.
 Η'. Ἡ Ἑλλάς : Χρεμωνίδειος Πόλεμος, Αἰτωλικὴ καὶ Ἀχαϊκὴ Συμπο-
 λιτεία.
 Θ'. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Δύσεως.
 Ι'. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς καὶ ἡ οἰκουμενικότης τῆς
 Ἑλληνικῆς παιδείας : ἡ γλῶσσα, τὰ γράμματα, ἡ ἐπιστήμη, αἱ τέχναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΡΩΜΗ

- Α'. Ἡ Ἰταλία. Ἡ χώρα καὶ οἱ κάτοικοι.
 Β'. Ἐτροῦσκοι καὶ Ἐτροუსικὸς πολιτισμὸς.
 Γ'. Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ Ἕλληνες.
 Δ'. Αἱ ἀπαρχαὶ τῆς Ρώμης.
 Ε'. Ὁ πρότερος πολιτικὸς καὶ θρησκευτικὸς βίος.
 ΣΤ'. Ἡ κατάκτησις τῆς Ἰταλίας.
 Ζ'. Οἱ Καρχηδονικοὶ πόλεμοι.
 Η'. Τὸ πολίτευμα καὶ οἱ θεσμοὶ τῆς Δημοκρατίας.
 Θ'. Ὁ Ρωμαϊκὸς πολιτισμὸς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΡΩΜΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

- Α'. Ἡ πρὸς ἀνατολὰς ἐπέκτασις τῆς Ρώμης.
 Β'. Ἡ Ρώμη καὶ τὰ Ἑλληνιστικὰ κράτη.

Γ'. Οἱ Μακεδονικοὶ Πόλεμοι.

Δ'. Ἡ μάχη τῆς Πύδνης.

Ε'. Ἡ καταστροφή τῆς Κορίνθου καὶ ἡ πτώσις τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

ΣΤ'. Ρώμη καὶ Ἑλλάς.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἐν τέλει τοῦ διδακτικοῦ ἐγχειριδίου ἐνδείκνυται νὰ προστεθῇ σημείωμα, ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ γίνη λόγος : α) περὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σπουδῶν τῆς Ἀρχαιοτήτος.

β) Περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῶν βοηθημάτων τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας.

γ) Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν καὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν.

δ) Περὶ τῶν παπύρων καὶ τῶν παπυρολογικῶν ἐρευνῶν.

ε) Περὶ τῆς Γλωσσολογίας καὶ τῶν γλωσσολογικῶν ἐρευνῶν, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Γραμμικῆς γραφῆς Β, κ.λ.π.

Τάξις Ε'.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΗΣ ΥΠΟΤΑΓΗΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ (146 π.Χ. — 1453 μ.Χ.) ΜΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Αἱ περίοδοι.

Β'. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας.

Γ'. Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας κατὰ τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους.

Δ'. Τὸ Βυζαντινὸν Κράτος καὶ ὁ Βυζαντινὸς πολιτισμός.

Ε'. Ἡ Γενικὴ Ἱστορία κατὰ τοὺς Μέσους αἰῶνας.

ΣΤ'. Πηγαι καὶ βοηθήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΕΛΛΑΣ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ (146 — 30 π.Χ.)

Α'. Τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος κατὰ τὸν Β' καὶ τὸν Α' π.Χ. αἰῶνα.

Β'. Αἱ κατακτήσεις τῆς Ρώμης.

Γ'. Ὁ Ρωμαϊκὸς πολιτισμός.

Δ'. Τὸ τέλος τῆς Δημοκρατίας.

Ε'. Ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους.

ΣΤ'. Ἡ πτώσις τῆς Ἑλληνιστικῆς Ἀνατολῆς.

Ζ'. Τὸ ἄστυ καὶ οἱ ἀστικοὶ θεσμοί.

Η'. Ὁ Ὀρησκευτικὸς βίος.

Θ'. 'Ο κοινωνικός και οικονομικός βίος.

Γ'. 'Η Φιλοσοφία, τὰ Γράμματα και αἱ Τέχναι.

ΙΑ'. 'Ο ἐξελληνισμός τῆς Ρώμης : Θρησκεία, Γράμματα, Τέχναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΙΡΗΝΗ

Α'. 'Η παρὰ τὸ "Ακτιον νίκη και ἡ ἰδρύσις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

Β'. Οἱ αὐτοκρατορικοὶ θεσμοί : 'Ο Αὐτοκράτωρ και ἡ Σύγκλητος, ὁ Στρατός, ἡ Διοίκησις.

Γ'. Τὸ Οἰκουμενικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος.

Δ'. Θεωρία και Σύστημα τῆς «Ρωμαϊκῆς Εἰρήνης».

Ε'. 'Η κρίσις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

ΣΤ'. Αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ Διοκλητιανοῦ.

Ζ'. 'Ο 'Ελληνισμός ἐν τῷ συστήματι τῆς «Ρωμαϊκῆς Εἰρήνης».

Η'. 'Ο θρησκευτικός, κοινωνικός και οικονομικός βίος τῶν 'Ελλήνων.

Θ'. Οἱ 'Ελληνες και οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες.

Γ'. 'Η κοινότης τοῦ πολιτισμοῦ τῶν 'Ελλήνων : Φιλοσοφία, Γράμματα και Τέχναι. 'Η «Κοινή», αἱ ἐπιγραφαὶ και οἱ πάπυροι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΟΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑ

Α'. 'Η Ρώμη και ὁ ἐξελληνισμός τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Β'. 'Η 'Ελληνικὴ διασπορά.

Γ'. 'Η οἰκουμενικότης τῆς 'Ελληνικῆς παιδείας.

Δ'. 'Η παγκόσμιος ἀποστολὴ τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης.

Ε'. 'Η 'Ελληνιστικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τὴν περὶ Κράτους θεωρίαν και τοὺς πολιτικούς και διοικητικούς θεσμούς τῶν Ρωμαίων.

ΣΤ'. Οἱ 'Ελληνίζοντες Ρωμαῖοι.

Ζ'. Οἱ 'Ελληνίζοντες 'Ιουδαῖοι και 'Ασιᾶται.

Η'. 'Η ἡγεμονικὴ πολιτικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας και ἡ ἡγεμονικὴ ροπὴ τῆς 'Ελληνικῆς παιδείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Α'. 'Ο θρησκευτικὸς συγκρητισμός.

Β'. 'Η διδασκαλία τοῦ 'Ιησοῦ.

Γ'. 'Η ἐπέκτασις τοῦ Χριστιανισμοῦ και ἡ ὀργάνωσις τῶν Χριστιανικῶν κοινοτήτων.

Δ'. Τὰ χριστολογικὰ προβλήματα και αἱ πρῶται αἱρέσεις.

Ε'. 'Η θρησκευτικὴ πολιτικὴ τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.

ΣΤ'. Χριστιανισμός και 'Ελληνισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΡΩΜΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

- Α'. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ ἡ Κωνσταντίνεος Μοναρχία.
- Β'. Ἡ κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
- Γ'. Ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἡ ἐπικράτης τοῦ Χριστιανισμοῦ.
- Δ'. Ἡ νέα περὶ Κράτους καὶ περὶ Ρωμαϊκῆς εἰρήνης θεωρία.
- Ε'. Πρὸς τὸ Βυζάντιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΔΥΤΙΚΟΝ ΡΩΜΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

- Α'. Ὁ Θεοδόσιος ὁ Α' καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ.
- Β'. Τὸ σχίσμα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κόσμου.
- Γ'. Ἡ ἀναγέννησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ στρατευομένη Ἑλληνική.
- Δ'. Ἡ κρίσις τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν : Γερμανικά καὶ Οὐννικά φύλα.
- Ε'. Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος.
- ΣΤ'. Τὸ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος καὶ οἱ Βάρβαροι.
- Ζ'. Ἡ ἐθνολογικὴ καὶ πολιτικὴ διαμόρφωσις τῆς Δύσεως.
- Η'. Βυζάντιον καὶ Περσία.
- Θ'. Ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Θεοδοσίου. Ὁ θρίκιμβος τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας καὶ αἱ χριστολογικαὶ αἵρέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ

- Α'. Ὁ Ἰουστινιανός : ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ προσωπικότης αὐτοῦ. Ἡ Ἰουστινιάνεος δυναστεία.
- Β'. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἰδέα. Ἀμυντικοὶ καὶ ἐπιθετικοὶ πόλεμοι. Οἱ ἄγῳνες κατὰ τῶν Περσῶν καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς Αὐτοκρατορίας ἐν τῇ Δύσει.
- Γ'. Ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ.
- Δ'. Τὸ Ἰουστινιάνειον Δίκαιον.
- Ε'. Ἡ Ἁγία Σοφία. Ἡ παλαιοχριστιανικὴ καὶ ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη.
- ΣΤ'. Ὁ Προκόπιος.
- Ζ'. Ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ.
- Η'. Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

Η ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

- Α'. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ.
- Β'. Οἱ Περσικοὶ πόλεμοι καὶ ἡ συντριβὴ τοῦ Περσικοῦ Κράτους.

Γ'. Οἱ Ἀβάροι καὶ ἡ πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Δ'. Ἡ ἐμφάνισις καὶ αἱ κατακτήσεις τοῦ Ἰσλαμισμοῦ.

Ε'. Ἡ πτώσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς.

ΣΤ'. Οἱ Σλάβοι καὶ ἡ ἐγκατάστασις αὐτῶν εἰς τὴν χερσονήσον τοῦ Αἰμου.

Ζ'. Ἡ ἱδρυσις τοῦ Βουλγαρικῦ Κράτους τοῦ Δουνάβεως.

Η'. Ἡ κατάρρευσις τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ κρατικοῦ συστήματος καὶ ἡ γένεσις τοῦ θεσμοῦ τῶν Θεμάτων.

Θ'. Ἡ θρησκευτικὴ πολιτικὴ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

Α'. Ὁ Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ.

Β'. Ὁ ἀγὼν ἐναντίον τῶν Ἀράβων.

Γ'. Βούλγαροι καὶ Σλάβοι ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἰμου.

Δ'. Ἡ Εἰκονομαχία.

Ε'. Ἡ κατάρρευσις τῆς Βυζαντινῆς δυνάμεως ἐν Ἰταλίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ Η ΔΥΣΙΣ

Α'. Ἡ Δυτικὴ Χριστιανικὴ Εὐρώπη.

Β'. Ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης.

Γ'. Ἡ Φραγκικὴ Μοναρχία ὑπὸ τοὺς Μερουϊγίδας.

Δ'. Πιπῖνος ὁ Βραχὺς καὶ ἡ ἱδρυσις τῆς δυναστείας τῶν Καρολιδῶν.

Ε'. Ἡ Λογγοβαρδικὴ ἀπειλή, οἱ Πάπαι καὶ οἱ Φράγκοι.

ΣΤ'. Ὁ Κάρολος ὁ Μέγας καὶ ἡ ἀναγόρευσις αὐτοῦ εἰς αὐτοκράτορα.

Ζ'. Τὸ Βυζάντιον καὶ ὁ Κάρολος.

Η'. Τὸ σχίσμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Θ'. Ἡ πνευματικὴ ἀναγέννησις κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

Α'. Οἱ διάδοχοι τῶν Ἰσαύρων καὶ ἡ ἐξ Ἀμορίου δυναστεία.

Β'. Ἡ δευτέρα φάσις τῆς Εἰκονομαχίας.

Γ'. Οἱ κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἀγῶνες κατὰ τῶν Ἀράβων.

Δ'. Οἱ Βουλγαρικοὶ πόλεμοι ἐπὶ Κρούμου.

Ε'. Ἡ ἐμφάνισις τῶν Ρώσ.

ΣΤ'. Τὸ τέλος τῆς Εἰκονομαχίας.

Ζ'. Ἡ πνευματικὴ ἀναγέννησις τοῦ Βυζαντίου : Θεόδωρος ὁ Στουδίτης καὶ Λέων ὁ Φιλόσοφος ἢ Μαθηματικὸς. Ἡ ἐπιστροφή εἰς τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν.

Η'. Τὸ μέγα ἀποστολικὸν ἔργον τοῦ Βυζαντίου : ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλάβων καὶ τῶν Βουλγάρων, Κωνσταντῖνος — Κύριλλος καὶ Μεθόδιος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (867-959)

- Α'. Ἡ Μακεδονικὴ Δυναστεία.
Β'. Αἱ μετὰ τῶν Ἀράβων σχέσεις καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Ἀσιατικοῦ συνόρου.
Γ'. Ἡ Βυζαντινὴ Ἰταλία.
Δ'. Οἱ Βουλγαρικοὶ πόλεμοι. Συμμεῶν.
Ε'. Οἱ Οὐγγροι καὶ ἡ ἐγκατάστασις αὐτῶν ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ.
ΣΤ'. Ὁ ἡρυστοῦς αἰὼν τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν διοικητικῶν θεσμῶν.
Ζ'. Ἡ νομοθεσία.
Η'. Ἡ κοινωνικὴ πολιτικὴ.
Θ'. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ καὶ αἱ σχέσεις μετὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.
Ι'. Ὁ πατριάρχης Φώτιος.
ΙΑ'. Ἡ ἀκμὴ τῶν κλασσικῶν σπουδῶν. Ὁ Ἑλληνικὸς Διαφωτισμὸς. Φώτιος, Ἀρέθας καὶ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος.
ΙΒ'. Ἡ Τέχνη τῆς μέσης Βυζαντινῆς περιόδου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ (959-1025) Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΠΟΙΑ

- Α'. Ἡ Μακεδονικὴ δυναστεία καὶ οἱ κηδεμόνες αὐτοκράτορες.
Β'. Ἡ ἐσωτερικὴ κρίσις. Αἱ ἐπαναστάσεις τοῦ Βάρδα Φωκᾶ καὶ τοῦ Βάρδα Σκληροῦ.
Γ'. Αἱ τελευταῖαι φάσεις τοῦ μετὰ τῶν Ἀράβων ἀνταγωνισμοῦ.
Δ'. Ἡ ἐπέκτασις τῶν Βυζαντινῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ.
Ε'. Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη. Τὸ Ἅγιον Γερμανικὸν Κράτος.
Ο' Ὅθων ὁ Μέγας καὶ οἱ Ὅθωνίδαι.
ΣΤ'. Ἡ Βυζαντινὴ Ἰταλία καὶ ἡ Βυζαντινὴ πολιτικὴ ἐν τῇ Δύσει.
Ζ'. Ἡ Βενετία.
Η'. Οἱ μετὰ τῶν Βουλγάρων πόλεμοι. Ὁ Βασίλειος ὁ Β' καὶ ἡ ὑποταγὴ τῆς Βουλγαρίας.
Θ'. Ἡ ἀνακαίνισις τοῦ μοναστικοῦ βίου. Τὸ Ἅγιον Ὅρος τοῦ Ἀθῶ.
Ι'. Ἡ Μυστικὴ Φιλοσοφία τῶν μέσων Βυζαντινῶν χρόνων. Συμμεῶν ὁ Νέος Θεολόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ
(1025-1057) ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ (1057-1081)

- Α'. Συμπτώματα ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας.
Β'. Οἱ Σελτζούκοι Τούρκοι καὶ ἡ παρακμὴ τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.
Γ'. Οἱ Νορμανδοὶ καὶ ἡ πτώσις τῆς Βυζαντινῆς Ἱταλίας.
Δ'. Τὸ Σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.
Ε'. Ἡ Πλατωνικὴ Φιλοσοφία κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα. Μιχαὴλ Ψελλός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΕΝ ΤΗ ΔΥΤΙΚῃ ΕΥΡΩΠῃ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΑ' ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΒ' ΑΙΩΝΑ

- Α'. Ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη κατὰ τὸν Ι', τὸν ΙΑ' καὶ τὸν ΙΒ' αἰῶνα.
Β'. Κοινωνία καὶ οἰκονομία. Ἡ ἀνθesis τοῦ Φεουδαρχικοῦ καθεστώτος.
Γ'. Ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία. Ὁ ἀγὼν Ἐκκλησίας καὶ Κράτους. SACER-
DOTIUM καὶ REGNUM.
Δ'. Ὁ ἀγὼν κατὰ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ καὶ αἱ Σταυροφορίαι.
Ε'. Ἡ ἀναγέννησις τῆς Παιδείας.
ΣΤ'. Ὁ Ρωμανικὸς Ρυθμὸς καὶ τὰ προοίμια τοῦ Γοτθικοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΜΕΤΑΞΕΥ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΕΩΣ

- Α'. Ἡ δυναστεία τῶν Κομνηνῶν.
Β'. Ἡ κατάρρευσις τῆς Ἑλληνικῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἡ ἔδρουσις τοῦ Σουλ-
τανάτου τῆς Ρωμανίας.
Γ'. Ἡ Νορμανδικὴ εἰσβολή.
Δ'. Αἱ Σταυροφορίαι καὶ τὸ Βυζάντιον.
Ε'. Ἡ Πρώτη Σταυροφορία καὶ ὁ Ἀλέξιος Κομνηνός.
ΣΤ'. Ἡ Λατινικὴ Ἀνατολή.
Ζ'. Ἡ Βυζαντινὴ κυριαρχία ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ οἱ ἀγῶνες κατὰ τῶν Τούρ-
κων.
Η'. Ἰωάννης Β' καὶ Μανουὴλ Α' οἱ Κομνηνοί.
Θ'. Ἡ Δευτέρα Σταυροφορία.
Ι'. Ἡ Νορμανδικὴ ἐπίθεσις κατὰ τῆς Ἑλλάδος.
ΙΑ'. Ἡ Γερμανικὴ συμμαχία καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ πολιτικὴ τῶν Κομνηνῶν.
ΙΒ'. Ἡ ἐπικυριαρχία τῆς Λατινικῆς Ἀνατολῆς.
ΙΓ'. Ἡ καταστροφὴ τοῦ Μυριοκεφάλου.
ΙΔ'. Ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ τῶν Κομνηνῶν.
ΙΕ'. Ἀνδρόνικος ὁ Κομνηνός, ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς Λατινικῆς διεισδύσεως
καὶ ἡ Νορμανδικὴ ἐκστρατεία.
ΙΣΤ'. Ἡ δυναστεία τῶν Ἀγγέλων.
ΙΖ'. Ἡ ἔδρουσις τοῦ «δευτέρου Βουλγαρικοῦ Κράτους» καὶ ἡ χειραφέτη-
σις τῶν Σέρβων.

- ΙΗ'. Ἡ Τρίτῃ Σταυροφορία.
 ΙΘ'. Ἡ Λατινικὴ διείσδυσις καὶ ἡ οἰκονομικὴ παρακμὴ τοῦ Βυζαντίου.
 Κ'. Ἡ Τετάρτῃ Σταυροφορία καὶ ἡ κατάλυσις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.
 ΚΑ'. Τὰ Γράμματα καὶ αἱ Τέχναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Η ΔΙΑΣΠΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

- Α'. Ἡ Λατινικὴ κυριαρχία.
 Β'. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν τῇ ἐξορίᾳ καὶ τὰ κέντρα τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιστάσεως.
 Γ'. Ἡ γένεσις καὶ ἡ ἐδραίωσις τῶν κρατῶν τοῦ διεσπασμένου Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ : ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Νικαίας, ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τὸ Δεσποτάτον τῆς Ἡπείρου.
 Δ'. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Νικαίας καὶ ἡ δυναστεία τῶν Λασκάρεων.
 Ε'. Ἀνταγωνισμοὶ μετὰ τῶν Ἑλληνικῶν κρατῶν.
 ΣΤ'. Αἱ σχέσεις μετὰ τῶν Βουλγάρων.
 Ζ'. Αἱ σχέσεις μετὰ τῆς Δύσεως.
 Η'. Ἡ Μογγολικὴ ἐπιδρομὴ καὶ αἱ σχέσεις μετὰ τῶν Τούρκων.
 Θ'. Ἡ ἀνάκτησις τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπαρχιῶν.
 Ι'. Ἡ δυναστικὴ κρίσις : Θεόδωρος Β', Ἰωάννης Δ' καὶ Μιχαὴλ Παλαιολόγος.
 ΙΑ'. Ἡ ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΔΙΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

- Α'. Ἡ δυναστεία τῶν Παλαιολόγων.
 Β'. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς Αὐτοκρατορίας.
 Γ'. Τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ Δύσις, Μιχαὴλ Παλαιολόγος καὶ Κάρολος ὁ Ἀνδεγαυός.
 Δ'. Ἡ Ἀνατολικὴ πολιτικὴ.
 Ε'. Ὁ διαμελισμὸς τοῦ Κράτους τῶν Σελτζουκιδῶν. Ἡ ἐμφάνισις τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων καὶ ἡ ἱδρυσις τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.
 ΣΤ'. Ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἡ πτώσις τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.
 Ζ'. Οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι. Δυναστικαὶ κρίσεις καὶ κοινωνικαὶ ἀναστατώσεις. Ἀνδρόνικος ὁ Β' καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Γ', Παλαιολόγοι καὶ Καντακουζηνοί.
 Η'. Ἀνταγωνισμοὶ ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἰμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Α'. Ἡ κατάληψις τῆς Καλλιπόλεως καὶ ἡ ἀπόβασις τῶν Τούρκων εἰς τὴν Εὐρώπην.

Β'. Ἡ «Βαλκανικὴ Συνεννόησις» καὶ ἡ συντριβὴ τῆς ἀντιστάσεως τῶν λαῶν τοῦ Αἴμου.

Γ'. Ἡ διάσπασις τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ ἡ κατάκτησις τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν μέχρι τοῦ 1402.

Δ'. Ἡ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπικράτησις τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας καὶ ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Βυζαντίου.

Ε'. Ἡ ἐκκλησιὰ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς Σταυροφορίας.

ΣΤ'. Ἡ κρίσις τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ζ'. Ἡ ἀποτυχία τῆς Σταυροφορίας. Ἡ Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς Βάρνης.

Η'. Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος καὶ Μωάμεθ ὁ Πορθητῆς.

Θ'. Πολιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ κατάλυσις τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Ι'. Ἡ ἀκμὴ τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Παλαιολόγων.

ΙΑ'. Ἀνακεφαλαιώσεις καὶ συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΓ', ΙΔ' καὶ ΙΕ' ΑΙΩΝΑ

Α'. Ἡ παρακμὴ τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἡ ἀνάδειξις τῶν ἐθνικῶν κρατῶν.

Β'. Διασπαστικαὶ ροπαὶ ἐν τῇ Χριστιανικῇ κοινότητι τῆς Δύσεως καὶ ἡ κρίσις τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Γ'. Ἡ ἄνοδος τῶν πόλεων. Ἀστικοὶ θεσμοί, ἀστικὴ κοινωνία καὶ οἰκονομία.

Δ'. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς τεχνικῆς καὶ τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου. Αἱ μεγάλαι ναυτικαὶ πολιτεῖαι.

Ε'. Πολιτικοὶ ἀνταγωνισμοὶ καὶ δυναστικαὶ κρίσεις.

ΣΤ'. Ὁ Ἑκατονταετής Πόλεμος.

Ζ'. Τὰ Πανεπιστήμια.

Η'. Ἡ γένεσις τῶν νεωτέρων ἐθνικῶν γλωσσῶν.

Θ'. Ἡ γένεσις τῆς νεωτέρας Εὐρωπαϊκῆς ποιήσεως : Δάντης καὶ Πετράρχης.

Ι'. Ἡ Φιλοσοφία.

ΙΑ'. Ἡ Γοτθικὴ Τέχνη, οἱ πρόδρομοι τῆς Ἱταλικῆς Ἀναγεννήσεως.

ΙΒ'. Ὁ πρῶτος Ἀθροπισμός.

ΙΓ'. Τὸ τέλος τοῦ Μέσου αἰῶνος. Συμπεράσματα.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

ΝΕΩΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΠΟΧΗ

Νεώτεροι χρόνοι καὶ σύγχρονος ἐποχή.
Γενικὴ Εἰσαγωγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ Μεγάλαι Εὐρωπαϊκαὶ Μοναρχίαι κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον καὶ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Αἱ μεγάλοι Ἀνακαλύψεις καὶ ἡ παγκόσμιος αὐτῶν σημασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ Οἰκονομικὴ καὶ Κοινωνικὴ Ἐπανάστασις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἀνθρωπισμὸς καὶ Ἀναγέννησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Μεταρρύθμισις καὶ Ἀντιμεταρρύθμισις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Ἡ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΤΩΣΙΝ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Α'. Γενικὴ ἐπισκόπησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Β'. Ἡ Τουρκοκρατία.

Γ'. Αἱ ὑπὸ Λατινικὴν Κυριαρχίαν Ἑλληνικαὶ χῶραι καὶ νῆσοι.

Δ'. Οἱ Τουρκοβενετικοὶ πόλεμοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΥΠΟ ΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΝ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΝ

Α'. Τὰ διοικητικὰ καὶ στρατιωτικὰ πλαίσια τοῦ Κατακτητοῦ.

Β'. Τὸ καθεστὼς τῆς ἐγγείου κτήσεως καὶ τὸ φορολογικὸν σύστημα.

Γ'. Ἡ δημογραφικὴ μείωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Ἐξισλαμισμοὶ καὶ παιδομάζωμα, αἰχμαλωσία καὶ πειρατεία.

Δ'. Ἡ νομικὴ θέσις τῶν ὑποδούλων.

Ε'. Ἡ κοινωνικὴ διάθροωσις τῶν Ἑλλήνων.

ΣΤ'. Ὁ ἐν τῇ Διασπορᾷ Ἑλληνισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΙ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΑΙ

- Α'. Ὁ θρησκευτικὸς βίος τῶν Ἑλλήνων.
Β'. Τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία.
Γ'. Τὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
Δ'. Τοπικὰ προνόμια.
Ε'. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς κοινότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ
ΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ ΑΙΩΝΑ

- Α'. Ἡ Ἰσπανικὴ Μοναρχία.
Β'. Ὁ τριακονταετὴς Πόλεμος.
Γ'. Ἡ Γαλλία, ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ Διαδοχὴ τῆς Ἰσπανίας.
Δ'. Λουδοβίκος ὁ ΙΔ' καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ πολιτικὴ.
Ε'. Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη.
ΣΤ'. Τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος.
Ζ'. Ἡ Ρωσικὴ Μοναρχία. Αἱ μεταρρυθμίσεις. Πέτρος ὁ Μέγας.
Η'. Ἀποικιοκρατία καὶ Ἐμποριοκρατία.
Θ'. Αἱ Ἐπιστήμαι, αἱ Τέχναι καὶ τὰ Γράμματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ
Ἡ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ἙΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

- Α'. Ἡ Ὀθωμανικὴ Δύναμις κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Οἱ Τουρκοβενετικοὶ πόλεμοι.
Β'. Οἱ Θεσμοὶ τῆς Αὐτοδιοικήσεως : ἡ Κοινότης.
Γ'. Στρατιωτικὰ σώματα ἀντιστάσεως : ἄρματαλοι καὶ κλέφται. Ἡ κατὰ θάλασσαν ἀντίστασις.
Δ'. Ἡ Ἐκκλησία.
Ε'. Ἡ γένεσις τῆς διοικητικῆς ἀριστοκρατίας.
ΣΤ'. Ἡ Παιδεία, ἡ Φιλοσοφία, τὰ Γράμματα καὶ αἱ Τέχναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Ὁ αἰὼν τοῦ Διαφωτισμοῦ

- Α'. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Μεγάλη Βρετανία.
Β'. Ἡ Περφωτισμένη Δεσποτεία. Ἡ Πρώσσια καὶ τὰ Γερμανικὰ κράτη.
Γ'. Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη. Ἡ Ρωσία καὶ τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος.
Δ'. Αἱ ἀποικίαι καὶ ἡ ἀποικιακὴ πολιτικὴ.
Ε'. Αἱ ἐξερυνήσεις κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ ὁ οἰκονομικὸς βίος.
ΣΤ'. Τὰ Γράμματα καὶ αἱ Τέχναι. Αἱ νέαι ροπαὶ τῆς Λογοτεχνίας.
Ζ'. Αἱ κατακτήσεις τῆς Ἐπιστήμης καὶ ἡ ἐπανάστασις τῆς Τεχνικῆς.
Η'. Τὰ νέα ρεύματα τῶν ἰδεῶν καὶ ὁ Εὐρωπαϊκὸς Διαφωτισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερικὴ

Αἱ ἀποικίαι καὶ ἡ γένεσις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις καὶ ἡ αὐτοκρατορία.

Οἱ Ναπολεόντειοι πόλεμοι καὶ ἡ Εὐρώπη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἡ Ἀναγέννησις τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἡ παρασκευὴ τῆς Ἐπαναστάσεως.

Α'. Ἡ διεθνὴς πολιτικὴ καὶ ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Μεσογείῳ κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα.

Β'. Ἡ ρωσικὴ πολιτικὴ καὶ οἱ Ρωσοτουρκικοὶ πόλεμοι.

Γ'. Ἡ ἀκμὴ τῆς διοικητικῆς ἀριστοκρατίας τῶν Ἑλλήνων : Οἱ Μεγάλοι Διερχομῆδες, οἱ Διερχομῆδες τοῦ Στόλου καὶ οἱ Ἑλληνες Ἠγεμόνες τῶν Παραδουναβίων Ἐπαρχιῶν.

Δ'. Ἡ ἀριστοκρατία τῆς γῆς.

Ε'. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Διασποράς. Ὁ δεῦτερος ἀποικισμός.

ΣΤ'. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ οἰκονομικοῦ βίου.

Ζ'. Τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικόν.

Η'. Ἐπαναστατικαὶ κινήσεις καὶ ἡ ἀκμὴ τῶν σωμάτων τῆς ἀντιστάσεως.

Θ'. Ὁ Ἑλληνικὸς Διαφωτισμός. Ρεύματα καὶ συγκρούσεις ἰδεῶν. Οἱ Διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Ἡ ἀκμὴ τοῦ ἐθνικοῦ συστήματος τῶν Ἑλλήνων.

Ι'. Οἱ πρόδρομοι τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ρήγας ὁ Φεραῖος. Τὸ πολέμικόν καὶ ἐθνικὸν πρόγραμμα αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

Ἡ Εὐρώπη τῆς Ἰερᾶς Συμμαχίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ἡ ἐπικράτησις τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἐν Εὐρώπῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις καὶ ἡ ἰδρυσις τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος (1821 — 1832).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ἡ Μοναρχία ἐν Ἑλλάδι. Ὁ Βασιλεὺς Ὅθων (1832 — 1843)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Ἡ ἐπαναστατικὴ κίνησις ἐν Εὐρώπῃ. Ὁ Κριμαϊκὸς Πόλεμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἡ Συνταγματικὴ Μοναρχία ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Ἰδέας (1843 — 1862).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἐθνικισμός καὶ ἡγεμονικὴ πολιτικὴ. Ἡ ἀποικιοκρατία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Οἰκονομικὴ καὶ Τεχνικὴ ἀκμὴ. Ἡ ἀνθσις τῆς Ἐπιστήμης ἐν Εὐρώπῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον αἰῶνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἡ Δυναστικὴ μεταβολὴ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἔνωσις τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἡ ἀνακαίνισις τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου (1862 — 1877).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

Ἡ Μεγάλῃ Ἰδέᾳ ἀντιμέτωπος τῶν Βαλκανικῶν ἔθνικισμῶν (1877 — 1896)'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ἡ Ἑλληνοτουρκικὴ κρίσις, τὸ Κρητικὸν καὶ τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα (1896 — 1909).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Συμμαχίαι καὶ τὰ προνόμια τῶν διεθνῶν ἀνταγωνισμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι. Ἡ Ἑλλάς, δύναμις Βαλκανικὴ καὶ Μεσογειακὴ (1909 — 1914).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ

Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀποκορύφωσις καὶ πτώσις τῆς Μεγάλῃς Ἰδέας (1914 — 1923).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Μεταξὺ τῶν δύο πολέμων. Ἡ κρίσις τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν. Διεθνὴς κομμουνισμός καὶ ὁλοκληρωτικὰ κράτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ Ἑλλάς μεταξὺ τῶν δύο πολέμων. Ἀκμὴ καὶ παρακμὴ τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν (1923 — 1940).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ὁ δεῦτερος Παγκόσμιος πόλεμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ὁ δεῦτερος Παγκόσμιος πόλεμος καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἡ Νίκη καὶ ἡ Κατοχὴ. Οἱ μεταπολεμικοὶ χρόνοι. Ἡ ἔνωσις τῆς Δωδεκανήσου (1940 — 1949).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

Ἡ παγκόσμιος εἰρήνη καὶ οἱ διεθνεῖς ἀνταγωνισμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ἡ Ἑλλάς δύναμις Εὐρωπαϊκῇ. Ἡ ἀνασυγκρότησις καὶ αἱ συμμαχίαι.
Τὸ Κυπριακὸν ζήτημα (1949—1964).

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

Τάξεις Δ', Ε', ΣΤ'.

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Τάξις Δ'.

Θὰ διδαχθῇ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ' τάξιν τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

Τάξις Ε'.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου, θὰ διδαχθῇ ἡ ὑπόλοιπος ὕλη ἐκ τοῦ προγράμματος τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θὰ διδαχθῇ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ προγράμματος τῆς Ε' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

Τάξις ΣΤ'.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου θὰ διδαχθῇ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ προγράμματος τῆς Ε' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θὰ διδαχθῇ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

Τάξις Ζ'.

Θὰ ολοκληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς ὕλης τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις

Διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ μαθήματος δεόν νὰ ἐπιτελῶνται αἱ ἀκόλουθοι διδακτικαὶ ἐνέργειαι κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐκάστης ἐνότητος τῆς Ἱστορίας : α) ἡ προσφορὰ τῆς ἱστορικῆς ὕλης, ἡ προσφορὰ τῆς νέας ἱστορικῆς ἐνότητος. Ἡ ἐνέργεια αὕτη ἐξυπηρετεῖ τὸν ὕλικόν μόνον σκοπὸν τοῦ μαθήματος καὶ εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὰς ἐπομένους δύο ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι

ὡδηγοῦν εἰς τὸν τελικὸν σκοπὸν τοῦ μαθήματος, β) ἡ κριτικὴ ἐπεξεργασία τῆς δοθείσης ἱστορικῆς ὕλης, ὥστε νὰ κατανοήσουν οἱ μαθηταὶ τὴν ἀλληλουχίαν καὶ τὴν συνάφειαν, ἢ ὅποια ὑπάρχει εἰς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, γ) ἡ συναισθηματικὴ διέγερσις τῶν μαθητῶν καὶ ἡ δημιουργία εἰς αὐτοὺς βιωμάτων καὶ βουλητικῶν παρορμήσεων, ὥστε νὰ συναισθανθοῦν οὗτοι ὅτι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ὅποια ἐγνώρισαν, κατενόησαν καὶ ἡρμήνευσαν, ἀφοροῦν εἰς τὴν μοῖραν τοῦ Ἑθνους των, ἐπομένως καὶ εἰς τὴν ἰδικήν των μοῖραν, καὶ νὰ ἀποκητῇσιν τὴν συναίσθησιν ὅτι ἔχουν καὶ αὐτοὶ προσωπικὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἱστορικὴν μοῖραν τοῦ Ἑθνους των καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του. Ἡ τρίτη αὕτη ἐνέργεια δύναται καὶ νὰ διασταυροῦται κατὰ τὴν διδασκαλίαν πρὸς τὰς δύο προηγουμένας.

Ὁ διδάσκων εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν του πρέπει νὰ μὴ παραλείπῃ νὰ χρησιμοποίῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐποπτικὰ μέσα, ὥστε ἡ διδασκαλία νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαραίτητον ἐποπτικότητα (χάρται, εἰκόνες, σχεδιαγράμματα, χρονολογικοὶ πίνακες, γενεολογικὰ δένδρα, ἐπισκέψεις ἀρχαιολογικῶν καὶ ἱστορικῶν τόπων, κ.λ.π.), Ἐπίσης εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν πρέπει νὰ τηρῶνται αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τῆς βιωματικότητος, τῆς αὐτενεργείας, τῆς συνολικότητος.

Ὁ διδάσκων πρέπει νὰ προγραμματίζῃ τὴν διδακτικὴν του ἐργασίαν ἐπὶ τοῦ μαθήματος δι' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος. Οὕτω θὰ κατανείμῃ τὴν διδασκτέαν ἱστορικὴν ὕλην εἰς ἐνότητα ἀντιστοίχους πρὸς τὰς ὥρας διδασκαλίας καὶ θὰ μεριμνήσῃ, ὥστε νὰ διδαχθῇ ὅλη ἡ διδασκτέα ὕλη. Ἐν περιπτώσει περικοπῆς τῶν ὥρῶν διδασκαλίας θὰ συμπτύξῃ ὠρισμένως ἐνότητα, περιοριζόμενος εἰς τὰ οὐσιώδη καὶ παραλείπων τὰ δευτερεύοντα. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπονται ἄλλατα, διὰ τῶν ὁποίων καθίσταται ἀδύνατος ἡ κατανόησις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς ἀλληλουχίας καὶ τῆς συναφείας τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐπίσης ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐπιτρέπονται κενὰ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορικῆς ὕλης ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν.

Σημείωσις: α) Χρήσιμον εἶναι νὰ ἐκδοθῶσιν Ἱστορικαὶ Ἀνθολογίαι διὰ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, διὰ τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν καὶ διὰ τὴν Νεωτέραν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. Ἐκάστη τούτων θὰ περιλαμβάνῃ ἐκλεκτὰ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν μὲ βραχείας εἰσαγωγικὰς σημειώσεις καὶ ὀλίγα ἐρμηνευτικὰ σχόλια. Οὕτω ἡ διδασκαλία ἐκάστης μεγάλῃς ἱστορικῆς ἐνότητος θὰ συμπληροῦται καὶ διὰ τῆς ἀναδρομῆς εἰς τὰς πηγάς. Προκειμένου περὶ ἀρχαίων κειμένων μὴ προσιτῶν γλωσσικῶς εἰς τοὺς μαθητάς ἢ περὶ νεωτέρων κειμένων ξενογλώσσων, ἡ Ἀνθολογία δεόν νὰ περιλαμβάνῃ καὶ ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου εἰς τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν.

Μέχρι τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων ἀνταποκρινομένων πρὸς τὸ παρὸν πρόγραμμα, θὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ ἀκόλουθα ἐγκριμένα ἱστορικὰ ἐγχειρίδια ἐκδόσεως Ο.Ε.Δ.Β.

Διὰ τὴν Δ' τάξιν: Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Ἱστορία. Α' μέρος: Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἐκ τοῦ βιβλίου Χ. Μαλλιάρου. «Ἱστορία ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου». Β' μέρος: Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς ὑπο-

Ὁ διδάσκων, διὰ τὴν ἐπιτελέσθαι ἀποδοτικῶς τὸ ἔργον τοῦ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τούτου, πρέπει νὰ κατέχῃ καλῶς τὴν διδακτέαν ἱστορικὴν ὕλην (ἀντλῶν ταύτην οὐ μόνον ἐκ τῶν σχολικῶν ἐγχειριδίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπιστημονικῶν βοηθημάτων), τὰ θεωρητικὰ καὶ τὰ μεθοδολογικὰ προβλήματα τῆς Ἱστορίας καὶ τὴν Εἰδικὴν Διδακτικὴν τοῦ μαθήματος. Ἐπίσης πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα βοηθητικὰ μέσα.

5ον. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΗΣ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι :

α) Νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ ψυχικὰ φαινόμενα καὶ δι' αὐτῶν τὴν ψυχικὴν δομὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ τὰς βασικὰς μορφὰς τοῦ ὁρθῶς λογίζεσθαι.

β) Νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς μεθόδους τῶν ἐπιστημῶν.

γ) Νὰ μύσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὰ θεμελιώδη προβλήματα τῆς Φιλοσοφίας καὶ νὰ δημιουργήσῃ εἰς αὐτοὺς τὰς στερεὰς βάσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων δύναται νὰ οἰκοδομηθῇ ὁρθὴ καὶ ἀσφαλὴς φιλοσοφικὴ ἀντίληψις περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

δ) Νὰ καλλιεργήσῃ τὴν κριτικὴν σκέψιν τῶν μαθητῶν καὶ νὰ διεγείρῃ τὴν ὑπάρχουσαν ἐνδεχομένως εἰς ἐνίους ἐξ αὐτῶν φιλοσοφικὴν διάθεσιν.

2. Διδακτέα ὕλη.

Τάξις Ε'.

ΓΕΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Α'. Εἰσαγωγή.

Φυσικὰ καὶ ψυχικὰ φαινόμενα. Ἡ ψυχολογία. Ἀντικείμενον καὶ ὅρισμός αὐτῆς. Φιλοσοφικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ψυχολογία (σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις). Κλάδοι τῆς Ψυχολογίας. Ἀξία καὶ χρησιμότης τῆς ψυχολογίας. Αἱ μέθοδοι τῆς ἐπιστημονικῆς ψυχολογίας.

ταγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους, ἐκ τοῦ βιβλίου Α. Λαζάρου — Δ. Χατζῆ : « Ἱστορία Ἑλληνικῆ - Ρωμαϊκῆ », τὸ τμήμα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους).

Διὰ τὴν Ε' τάξιν : 1) Ἱστορία Ἑλληνικῆ - Ρωμαϊκῆ (τὸ τμήμα ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου), ἐκ τοῦ βιβλίου Α. Λαζάρου - Δ. Χατζῆ, 2) Ἱστορία Μέσων Χρόνων ἐκ τοῦ βιβλίου Ε. Βουραζέλη - Μαρινάκου.

Διὰ τὴν Στ' τάξιν : 1) Ἱστορία Νεωτέρων Χρόνων, ἐκ τοῦ βιβλίου Α. Λαζάρου - Λ. Διάφα, 2) Ἱστορία τῶν Νεωτάτων Χρόνων ἐκ τοῦ βιβλίου Α. Λαζάρου. Ἐξ ἀμφοτέρων κεφάλαια κατ' ἐπιλογὴν.

Ἡ ἐνόησις τοῦ ψυχικοῦ βίου. Ἡ συνείδησις (τὸ ὑποσυνείδητον, τὸ ἀσυνείδητον). Τὸ ἐγώ, σχέσεις ἐγώ καὶ ψυχικῶν φαινομένων.

Β'. Τὸ Γνωστικόν.

Ἀπλὰ καὶ σύνθετα ψυχικὰ φαινόμενα. Τὸ αἶσθημα. Εἶδη αἰσθημάτων. Ἡ ἀντίληψις. Ἐννοια καὶ ὁρισμὸς αὐτῆς. Ἡ παράστασις. Νόμοι συνειρμοῦ καὶ ἀναπλάσεως. Ἀντίληψεις καὶ παραστάσεις. Ἡ ἀντίληψις τοῦ χώρου, ἡ ἀντίληψις τοῦ χρόνου.

Ἡ μνήμη. Ἡ φαντασία. Ἡ νόησις. Νοημοσύνη - Εὐφυΐα. Μέτρησις εὐφυΐας, κριτήρια μετρήσεως (ΤΕΣΤ). Νόησις καὶ γλῶσσα. Διανοητικὴ κόπωσις.

Ἡ προσοχὴ (ἐννοια καὶ ὁρισμὸς, εἶδη καὶ ιδιότητες, σχέσεις πρὸς ἀντίληψιν, σημασία προσοχῆς διὰ τὴν μάθησιν).

Τὸ διαφέρων (ἐννοια καὶ ὁρισμὸς, νόμοι καὶ εἶδη, κίνητρα, ἡ σημασία του διὰ τὴν μάθησιν).

Ἡ μάθησις (ἐννοια τῆς μαθήσεως, νόμοι διέποντες τὴν μάθησιν, παράγοντες συντελοῦντες εἰς τὴν μάθησιν. Μάθησις καὶ ἀντίληψις, μάθησις καὶ μνήμη, μάθησις καὶ νοημοσύνη. Μάθησις κατὰ συμβεβηκὸς καὶ μάθησις δι' αὐτενεργείας. Πορεία αὐτενεργοῦ μαθήσεως).

Ἀνακεφαλαίωσις καὶ συμπεράσματα περὶ τοῦ γνωστικοῦ καὶ τῆς σημασίας αὐτοῦ διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ κόσμου.

Γ'. Τὸ Συναισθηματικόν.

Φύσις τοῦ συναισθηματικοῦ βίου καὶ ὁρισμὸς τοῦ συναισθήματος. Γνωρίσματα καὶ ιδιότητες τοῦ συναισθήματος. Κατηγορίαι καὶ εἶδη συναισθημάτων. Χαρακτηριστικὰ φαινόμενα τῶν συναισθημάτων. Τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ συναισθήματα. Συμπεράσματα περὶ τοῦ συναισθηματικοῦ βίου.

Δ'. Τὸ Βουλητικόν.

Ἡ ἐννοια τῆς βουλήσεως. Μορφαὶ τῆς βουλήσεως. Ἐνστικτα, ὁρμαί, τάσεις, ἐπιθυμίαι, ἐξεις, κλίσεις, ροπαί, πάθη. Αἱ πράξεις ὡς κύριαι ἐκδηλώσεις καὶ μορφαὶ βουλήσεως. Ὁρισμὸς καὶ σημασία τῆς βουλήσεως ἐν τῷ ψυχικῷ βίῳ. Ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως.

Ε'. Ἡ ἀτομικότης, ὁ χαρακτήρ, ἡ προσωπικότης.

ΣΤ'. Φυσιολογικὰ καὶ ψυχικὰ φαινόμενα.

Τὸ νευρικὸν σύστημα. Ὁ ἐγκέφαλος. Σωματικὴ εὐεξία καὶ ψυχικὴ ὑγεία.

Ζ'. Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς ἐξελέξεως τῆς ψυχολογίας.

Ἡ συμβολὴ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων εἰς τὴν μελέτην τῶν ψυχικῶν φαινομένων. Ἡ ἐπιστημονικὴ ψυχολογία. Τὰ ψυχολογικὰ ἐργαστήρια καὶ σπουδαστήρια. Τὰ ψυχολογικὰ τέστ. Οἱ κλάδοι τῆς ψυχολογίας. Αἱ νεώτεραι κατευθύνσεις τῆς Ψυχολογίας.

Παρατηρήσεις.

Ἡ διδασκαλία θὰ ἀφορμᾶται ἐκ τῆς αὐτοπαρατηρήσεως καὶ ἑτεροπαρατηρήσεως τῶν μαθητῶν, καταλλήλως καθοδηγουμένων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, καὶ θὰ ἀνάγεται εἰς τὴν διαπίστωσιν καὶ περιγραφὴν τῶν ψυχικῶν φαινομένων

καὶ εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν συμπερασμάτων. Μετὰ τὴν διδασκαλίαν μεγαλυτέρων ἐνοτήτων ἐπιβάλλεται νὰ γίνονται σχετικαὶ ἀσκήσεις.

Τὸ μεθοδικὸν καὶ ἐπαγωγὸν σχολικὸν βιβλίον εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐπιτυχή διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος.

Τάξις ΣΤ'.

Α'. ΛΟΓΙΚΗ

Α'. Εἰσαγωγή.

Ἀντικείμενον, ὁρισμός καὶ διαίρεσις τῆς Λογικῆς. Λογικὴ καὶ Φιλοσοφία. Λογικὴ καὶ Ψυχολογία. Ἱστορία τῆς Λογικῆς (διὰ βραχυτάτων).

Β'. Τυπικὴ Λογικὴ ἢ Στοιχειολογία. Λογικαὶ ἀρχαί. Κατηγορίαι. Αἱ ἔννοιαι. Αἱ ἔννοιαι καθ' ἑαυτὰς (σχηματισμός, ὁρισμός, διαίρεσις, γνωρίσματα, βάθος, πλάτος). Αἱ ἔννοιαι πρὸς ἀλλήλας (κατὰ βάθος καὶ πλάτος, λογικὴ κλίμαξ, σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις ἐννοιῶν). Αἱ κρίσεις. Τὰ εἶδη κρίσεων, αἱ σχέσεις τῶν κρίσεων. Οἱ συλλογισμοί. Τὰ εἶδη τῶν συλλογισμῶν. Συλλογιστικὰ σχήματα. Ἐπαγωγή-Παραγωγή. Ἀνακεφαλαιώσεις περὶ τῶν στοιχειωδῶν μορφῶν ἐνεργείας τῆς νόησεως.

Γ'. Γενικὴ Μεθοδολογία. Ἀντικείμενον καὶ ὁρισμός τῆς Γενικῆς Μεθοδολογίας. Ὅρισμός καὶ εἶδη αὐτοῦ. Διαίρεσις καὶ ταξινόμησις. Ἀποδείξεις καὶ εἶδη αὐτῆς. Σοφίσματα. Ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις.

Δ'. Κλασσικὴ λογικὴ καὶ νεώτεραι Λογικαί.

Παρατηρήσεις:

Ἡ διδασκαλία ἐκάστης ἐνότητος πρέπει νὰ συμπληροῦται δι' ἀσκήσεων.

Β. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

(Ἐισαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν.)

Α'. Εἰσαγωγή.

— Ἐννοια καὶ ἀντικείμενον τῆς Φιλοσοφίας. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς Φιλοσοφίας διὰ βραχυτάτων. Φιλοσοφία καὶ ἐπιστήμη. Διαίρεσις τῆς Φιλοσοφίας (κλάδοι). Ἡ ἀξία τῆς σπουδῆς τῆς Φιλοσοφίας.

Β'. Γνωσιολογία.

— Τὸ πρόβλημα τῆς γνώσεως γενικῶς.

— Αἱ πηγαὶ τῆς γνώσεως. Αἱ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου φιλοσοφικαὶ θεωρίαι.

— Τὸ κύρος τῆς γνώσεως. Αἱ κυριώτεραι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου φιλοσοφικαὶ θεωρίαι.

— Τὸ πρόβλημα τῆς πραγματικότητος τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Αἱ ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου φιλοσοφικαὶ θεωρίαι.

Γ'. Ὀντολογία.

Τὸ ὀντολογικὸν πρόβλημα γενικῶς.

Ἡ φιλοσοφία τῆς φύσεως (ὁ ἀνόργανος κόσμος, ὁ ἐνόργανος κόσμος).

— Φιλοσοφία τοῦ πνευματικοῦ κόσμου (ἡ ψυχὴ, τὸ πνεῦμα).

Δ'. Ἐπιστημολογία.

Αἱ ἐπιστῆμαι. Ταξινόμησις τῶν ἐπιστημῶν. Ἀνάγκη φιλοσοφικῆς διερευνήσεως τῶν Ἐπιστημῶν (ἀρχαί, ἀντικείμενον, μέθοδοι).

— Αἱ Μαθηματικαὶ Ἐπιστῆμαι.

— Αἱ φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι. Αἱ περιγραφικαὶ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι.

Αἱ πειραματικαὶ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, τὸ πρόβλημα τῆς μαθηματικοποιήσεως τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν.

Ἰδιαίτερα προβλήματα τῆς Βιολογίας.

Ἡ Ψυχολογία, ἡ Ἱστορία, ἡ Κοινωνιολογία.

Ε'. Ἡθικὴ.

— Ἡ ἔννοια τῆς φιλοσοφικῆς ἠθικῆς.

— Ἡ ἠθικὴ συνείδησις ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν ψυχολογικὴν συνείδησιν. Καθῆκον, ἀγαθόν, ἠθικὴ πράξις, ἠθικὴ εὐθύνη, ἀρετὴ.

Παράγοντες τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως: α) Τὸ ἠθικὸν συναίσθημα. β) Ἡ ἠθικὴ νόησις. γ) Ἡ ἠθικὴ βούλησις. Αἱ κυριώτεραι θεωρίαι περὶ τῶν πηγῶν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως.

— Τὸ ἀγαθόν. Αἱ κυριώτεραι περὶ αὐτοῦ θεωρίαι.

— Αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι καὶ τὰ πρὸς αὐτάς συνδεόμενα προβλήματα. Οἱ ἠθικοὶ κανόνες.

— Τὸ πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας τῆς βουλήσεως.

ΣΤ'. Αἰσθητικὴ.

Ἡ ἔννοια τοῦ ὥραίου. Ἡ Τέχνη. Αἰσθητικαὶ κατηγορίαι.

Ζ'. Ἡ φιλοσοφία τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων.

— Σύντομος ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας.

Τὰ κύρια Φιλοσοφικὰ συστήματα.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις. Εἰς τὴν Ε' τάξιν πρέπει νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς ψυχολογίας. Πρὸς τοῦτο ὁ διδάσκων δέον νὰ προγραμματίσῃ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ σχολικοῦ ἔτους τὴν διδακτικὴν ἐργασίαν του, κατανέμων τὴν διδασκτέαν ὕλην εἰς ἐνότητες ἀντιστοίχους πρὸς τὰς διατιθεμένας διδακτικὰς ὥρας.

— Εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν θὰ διδασκῶσιν ὅπωςδὴποτε αἱ ἐνότητες τῆς Λογικῆς, τῆς Γνωσιολογίας καὶ τῆς Ἐπιστημολογίας. Αὗται δύνανται νὰ διδασκῶσιν βάσει τοῦ ἐγκεκριμένου ἤδη σχολικοῦ ἐγχειριδίου. Αἱ ἄλλαι ἐνότητες τῶν Στοιχείων Φιλοσοφίας (Ὀντολογία, Ἡθικὴ, Αἰσθητικὴ, Φιλοσοφία τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων) θὰ διδασκῶσιν μόνον ὑπὸ τὰς ἀκολουθούς προϋποθέσεις: Ἐφ' ὅσον τὸ Ὁρολόγιον Πρόγραμμα θὰ προβλέπῃ τρίωρον διδασκαλίαν ἐβδομαδιαίως καὶ ἐφ' ὅσον θὰ ἐκδοθῇ εἰδικὸν σχολικὸν ἐγχειρίδιον διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ εἰδικὸν βοήθημα διὰ τοὺς διδάσκοντας.

— Ἡ διδασκαλία τῶν Στοιχείων Φιλοσοφίας θὰ συμπληροῦται δι' ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας ἐκ δοκίμου μεταφράσεως χαρακτηριστικῶν περικοπῶν ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν ἔργων τῶν μεγάλων φιλοσόφων. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐκδοθῶσι: α) Ἀνθολογία Ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων φιλοσόφων περιλαμβάνουσα: Εἰσαγωγὴν, κείμενον, ὀλίγα ἐρμηνευτικὰ σχόλια, μετάφρα-

σιν. β) Ἀνθολογία ἐκ τῶν ἔργων τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῶν Νεωτέρων χρόνων εἰς δόκιμον μετάφρασιν. γ) Ἀνθολογία κειμένων χριστιανικῆς φιλοσοφίας (Βυζαντινῆς καὶ Νεωτέρων χρόνων).

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΑΞΕΙΣ Ε' καὶ Στ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

ΤΑΞΙΣ Στ'.

Ψυχολογία

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ζ'.

Λογική, Γνωσιολογία, Ἐπιστημολογία.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

6ον ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

Ι. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι νὰ εἰσαχθῶσιν οἱ μαθηταί, βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων φρονηματοστικῶν μαθημάτων, εἰς τὴν σύγχρονον ὁργάνωσιν τοῦ κοινωνικοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων, νὰ συνειδητοποιήσῃσι τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν μελῶν τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ νὰ καταστῶσιν ἱκανοὶ νὰ ἐνταχθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Κοινότητος ὡς δημιουργικὰ καὶ χρήσιμα μέλη αὐτῆς, ἱκανοὶ νὰ συμβάλουν εἰς τὴν διατήρησιν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόδον τῆς πολιτικῆς Κοινότητος τοῦ Ἔθνους.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

Α'. Σκοπὸς καὶ ἀντικείμενον τοῦ μαθήματος: Ὁ ἄνθρωπος ὡς κοινωνικὸν ὄν. Ἡ ἐν τῇ κοινωνίᾳ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ συμβιωτικὴ Κοινότης. Ἡ σύστασις καὶ τὰ γνωρίσματα αὐτῆς. Μορφαὶ κοινωνικῆς συμβιώσεως. Θεσμοὶ ἐν τῇ συμβιωτικῇ Κοινότητι. Ἡ Οἰκογένεια. Φυσικὴ καὶ ἰσόρροπος οἰκογένεια. Γονεῖς καὶ τέκνα. Τὸ μυστήριον τοῦ γάμου. Ἡ Ὁρησκεία. Ἡ Παιδεία. Ἡ Διοίκησις. Ἡ κοινωνικὴ ἀναστροφή τῶν μελῶν. Ἡ ἐπαγγελματικὴ ὁργάνωσις. Τὰ κοινόχρηστα ἔργα. Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ συμβιωτικῇ Κοινότητι. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα. Ὁ σεβασμὸς τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων καὶ ὁ αὐτοσεβασμός.

Β'. Ἡ ὀργάνωσις τῆς κοινωνίας εἰς Κράτος. Αἱ σχετικαὶ θεωρίαι. Ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους. Χώρα, λαός, ἐξουσία. Ἡ ἔννοια τοῦ ἔθνους. Ἔθνος καὶ Κράτος. Κράτη πολυεθνῆ καὶ Κράτη ἔθνικα.

Γ'. Κράτος καὶ Πολίτευμα. Τὰ πολιτεύματα εἰς τὰ Ἀσιατικὰ κράτη. Ἡ θέσις τοῦ πολίτου εἰς αὐτά. Ὁ ἄνθρωπος-πολίτης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τὰ πολιτεύματα εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Τὰ Πολιτεύματα κατ' Ἀριστοτέλη. Τὰ ὀρθὰ πολιτεύματα καὶ αἱ παρεκβάσεις των. Τὸ κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν σύστημα τοῦ Μεσαίωνα. Ἡ διαμόρφωσις τῶν Ἑθνικῶν Κρατῶν καὶ τῶν πολιτευμάτων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἀπόλυτος Μοναρχία. Συνταγματικὴ Μοναρχία. Ἀντιπροσωπευτικὸν σύστημα. Δημοκρατία, βασιλευμένη καὶ προεδρική. Τὰ σύγχρονα κοινωνικά καὶ πολιτικά συστήματα, ἡ ἀστική δημοκρατία, ὁ φασισμός, ὁ ἔθνικοσοσιαλισμός, ὁ κομμουνισμός.

Τὸ ἀστικὸν Δημοκρατικὸν Κράτος καὶ ἡ ὀργάνωσις του. Ἡ λαϊκὴ κυριαρχία. Τὸ Σύνταγμα. Ἡ διάκρισις τῶν ἐξουσιῶν, ὁ ἀνώτατος Ἀρχων (κληρονομικός, αἰρετός). Ἡ Νομοθετικὴ ἐξουσία. Καθολικὴ ψηφοφορία, κόμματα, ἐκλογικὰ συστήματα, Βουλὴ. Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία. Ἡ Κυβέρνησις. Κυβέρνησις κοινοβουλευτικὴ καὶ κυβερνήσις προεδρική. Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία. Τὸ δίκαιον καὶ ἡ Δικαιοσύνη. Ἀστικὴ δικαιοσύνη, ποινικὴ δικαιοσύνη, διοικητικὴ δικαιοσύνη, φορολογικὴ δικαιοσύνη. Ἡ Οἰκονομικὴ ὀργάνωσις τοῦ ἀστικοῦ Κράτους. Γενικαὶ ἀρχαί. Ἡ ἰδιοκτησία. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα αὐτῆς εἰς τὸ ἀστικὸν Κράτος. Νόμισμα, Τράπεζαι, Γεωργία, Ἐμπόριον, Βιομηχανία, Βιοτεχνία. Δημόσια καὶ ἰδιωτικά ἐπιχειρήσεις. Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία. Τὰ δημόσια οἰκονομικά. Κράτος καὶ πολῖται. Ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους πρὸς τοὺς πολίτας: Παιδεία, ὑγεία, συγκοινωνία, ἀσφάλεια, ἐργασία, κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις, ἐλευθερία.

Δικαιώματα τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν πολιτῶν. Ὑποχρεώσεις τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ Κράτος: στράτευσις, φόροι, παραγωγικὴ ἐργασία κ.λ.π. Δικαιώματα τῶν πολιτῶν ἔναντι τοῦ Κράτους. Ἡ νεολαία καὶ τὸ Κράτος. Ὀργάνωσις Νεολαίας. Δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν νέων. Αἱ ἐλευθερίαι τοῦ πολίτου. Ἱστορικὴ εξέλιξις: HABEAS CORPUS, διακήρυξις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀνεξαρτησίας, διακήρυξις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν, Οἰκουμένην διακήρυξιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ 1948. Ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καὶ τοῦ συνεταίριζεσθαι. Αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐργασίας. Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ τύπου. Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως. Ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία. Τὰ ὅρια τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτου καὶ ἡ κατάχρησις αὐτῶν. Ἡ προστασία τῶν πολιτῶν ἔναντι τῆς καταχρήσεως ἐξουσίας τοῦ Κράτους καὶ ἡ προστασία τοῦ κράτους καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τῶν ἐλευθεριῶν τῶν πολιτῶν. Ἡ δημαγωγία, ἡ ἀπειθαρχία, ἡ ἀναρχία.

Δ'. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Ἡ συγκρότησις του. Τὰ Ἑλληνικὰ Συντάγματα ἀπὸ τοῦ Ὁθωνος μέχρι σήμερον. Ἡ σύγχρονος ὀργάνωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Τὸ Σύνταγμα. Ὁ ἀνώτατος Ἀρχων. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία. Καθολικὴ ψηφοφορία, κόμματα, ἐκλογικὰ συστήματα. Βουλὴ, Νόμοι, Νομοθετικὰ Διατάγματα, Ἀναγκαστικοὶ Νόμοι, ἐκτελεστικὰ Διατάγματα. Βασιλικά Διατάγματα, Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως.

— 'Η ἐκτελεστική ἐξουσία. 'Η Κυβέρνησις. 'Ο Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως. Οἱ Ὑπουργοί. 'Η ὀργάνωσις τῆς διοικήσεως. Τὰ Ὑπουργεῖα. Αἱ Νομαρχίαι, οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι (κεντρικοὶ καὶ περιφερειακοί). Τὰ Νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Διοικητικὴ ἀποκέντρωσις.

— 'Η δικαστικὴ ἐξουσία. Τὸ δίκαιον καὶ τὰ εἶδη αὐτοῦ. 'Η ὀργάνωσις τῶν δικαστηρίων (Εἰρηνοδικεῖα - Πταισματοδικεῖα, Πρωτοδικεῖα, Πλημμελειοδικεῖα, Κακουργιοδικεῖα, Ἐφετεῖα, Ἀρειος Πάγος). 'Η διοικητικὴ Δικαιοσύνη. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. 'Η φορολογικὴ Δικαιοσύνη καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς.

— Τὰ δημόσια οἰκονομικά. Ἀμειστοὶ καὶ ἔμμεστοι φόροι. 'Ο δημόσιος Προϋπολογισμός. Τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τοῦ Κράτους. Τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον. Τὸ Ἐθνικὸν νόμισμα. Τὸ συνάλλαγμα. 'Η Ἐκδοτικὴ Τράπεζα.

— 'Η Παιδεία καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς.

— 'Η δημοσία υγεία, ἡ κοινωνικὴ πρόνοια, ἡ προστασία τῆς ἐργασίας, ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλισις.

— 'Η Ἐθνικὴ ἀσφάλεια. 'Ο Στρατός. 'Ο Στόλος. 'Η Ἀεροπορία. Τὰ Σώματα Ἀσφαλείας. 'Η Ἀγροφυλακὴ. 'Η στρατιωτικὴ Δικαιοσύνη.

— 'Η Ἐκκλησία καὶ ὀργάνωσις τῆς. 'Η Ἐκκλησία ὡς θρησκευτικὸς, ἐθνικὸς καὶ πολιτιστικὸς παράγων. Κράτος καὶ Ἐκκλησία.

— 'Η τοπικὴ αὐτοδιοίκησις. Δήμοι καὶ Κοινότητες.

— 'Η δημοσιογραφία. Ὀργάνωσις, δικαιώματα, καθήκοντα, ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ δημοσίου βίου. 'Ο κίτρινος τύπος.

— Τὰ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Παράγοντες δημιουργίας αὐτῶν. Ἔργασία, Κεφάλαιον, Ἐπιχειρηματίας.

— 'Η Οἰκονομικὴ ὀργάνωσις τῆς χώρας. Ὁρυκτὸς πλοῦτος. Γεωργία. Ἐμπόριον, Βιοτεχνία, Βιομηχανία, Ναυτιλία, Τουρισμός, Συγκοινωνία, Τραπεζικὸν σύστημα. Προσωπικαὶ ἐπιχειρήσεις. Συνεταιρισμοί. Ἐταιρεῖαι. Δημόσιαι ἐπιχειρήσεις: ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΣΕΚ, κλπ.

— 'Η ἀποστολὴ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν. 'Ο ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμός. Παράγοντες ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ. Ἀνάλυσις τοῦ ἐπαγγέλματος. 'Η ἐκλογὴ τοῦ ἐπαγγέλματος, τὰ ὁρὰ κριτήρια.

— 'Η πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας. Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα (Πανεπιστήμια, Ἀκαδημίαι, Ἰδρύματα Ἐπιστημονικῶν Ἑρευνῶν). Ἐπιστήμαι, Τέχναι — Γράμματα — Βιβλιοθήκαι — Μουσεῖα.

— 'Η κοινὴ Γνώμη. Παράγοντες ἐπιδρῶντες εἰς τὴν διαμόρφωσιν αὐτῆς: 'Ο τύπος, τὸ ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις, ὁ κινηματογράφος, τὸ θέατρον, τὰ προπαγανδιστικὰ ἔντυπα. Αἱ δυσμενεῖς ἐκ τῆς ἐκτροπῆς τούτων ἐπιδράσεις, ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς νεολαίας, καὶ τὰ ἀπαραίτητα προφυλακτικὰ μέτρα.

Τὰ σύγχρονα μέσα ψυχαγωγίας. Αἱ ὑπερβολαὶ καὶ αἱ ἐκτροπαὶ αὐτῶν καὶ ἡ ἐκ τούτων προφύλαξις τῆς νεολαίας.

Κοινωνικά ἐλαττώματα, ἀλκοολισμός, ἐκφυλισμός, χαρτοπαίξιμα, ἀσωτία, κ.λ.π. Κοινωνικοὶ καὶ Ἐθνικοὶ κίνδυνοι ἐξ αὐτῶν καὶ προστατευτικὰ μέτρα τῆς Πολιτείας.

Κήρυξις τῆς χώρας εἰς κατάστασιν πολιορκίας λόγω ἐξωτερικοῦ ἢ ἐσωτερικοῦ κινδύνου. Ἄρσις ἄρθρων τοῦ Συντάγματος καὶ κήρυξις τοῦ Στρατιωτικοῦ νόμου.

Ε'. Αἱ Διεθνεῖς σχέσεις τῶν κρατῶν. Διεθνὲς Δίκαιον, δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν. Τὸ Δίκαιον τοῦ πολέμου. Ἡ ἐδαφικὴ ἀκεραιότης καὶ ἡ Ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία τῶν κρατῶν. Διεθνεῖς συμμαχίαι καὶ συμβάσεις. Διεθνεῖς ὀργανισμοί. Ὁργανισμὸς Ἡνωμένων Ἐθνῶν (Ο.Η.Ε.) καὶ παραρτήματα αὐτοῦ. Διεθνὲς δικαστήριον Χάγης. Ἀτλαντικὴ Ἀμυντικὴ Συμμαχία (Ν.Α.Τ.Ο.). Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης, Διεθνὴς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς κ.λ.π.

ΣΤ'. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος. Θεμελιώδη πνευματικὰ γνωρίσματά του. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ ἡ εἰσφορά του εἰς τὸν πολιτισμὸν. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος κατ' ἐξοχὴν κράτος Ἑθνικόν. Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος (ὁ Ἑλληνισμὸς) ἔννοια εὐρυτέρα καὶ ὑπερτέρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ Πατρίς. Τὰ Ἐθνικὰ Σύμβολα. Τὰ καθήκοντα τοῦ Ἑλλήνου πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸ Ἔθνος. Ὁ κομμουνισμὸς ὡς ἐθνικὸς κίνδυνος.

Παράτηρήσεις :

Τὸ σχολικὸν βιβλίον πρέπει νὰ γράφῃ οὐχὶ ὡς ξηρὰ δεοντολογία, ἀλλ' ὡς ἀνάγνωσμα δυνάμενον οὐ μόνον νὰ διδάξῃ ἀλλὰ καὶ νὰ ἀσκήσῃ βιωματικὰς ἐπιδράσεις. Παραλλήλως πρὸς αὐτὸ πρέπει νὰ εἰσαχθῇ Ἀνθολογία ἐκλεκτῶν κειμένων, ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ἀναφερομένων εἰς θέματα πολιτικῆς ἀγωγῆς. Ἐκ τούτων θὰ γίνεταί κατὰ περίπτωσιν ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διδασκαλίας καὶ δημιουργίαν εἰς τοὺς μαθητὰς βιωματικῶν ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς. Εἰδικώτερον ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεία ἐκ δοκίμων φιλολογικῶν μεταφράσεων τῆς Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ ἐπιταφίου τοῦ Περικλέους, καταλλήλων ἀσπασμάτων ἐκ τῶν Νόμων καὶ τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, ἐκ τῶν Πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους.

— Πρακτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς ἔργα κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀγωγῆς.

— Τὸ μάθημα θὰ διδασχθῇ, λόγῳ τῆς φύσεώς του καὶ πρὸς ἀποφυγὴν παρανοήσεων κατὰ τὴν διδασκαλίαν, μόνον ἐφ' ὅσον ἐγκριθῇ καὶ ἐκδοθῇ ἐπίσημον σχολικὸν βιβλίον. Μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τούτου ἡ σχετικὴ ὥρα θὰ διατεθῇ εἰς τὸ μάθημα τῆς ἱστορίας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ὁποίας θὰ γίνεταί καὶ πολιτικὴ ἀγωγή ἐπ' εὐκαιρίαν.

7ον. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Α'. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

Τάξις Δ' Γυμνασίου

Ἀλγεβρα

Α' τετράμηνον ὥραι 3. Β' τετράμηνον ὥραι 2.

1. Ἐκ τοῦ λογισμοῦ τῶν προτάσεων νὰ διδασχθῶν τὰ κάτωθι : Λογικὴ πρότασις. Ἀπλὰι λογικαὶ προτάσεις. Λογικοὶ σύνδεσμοι. Σύνθετοι λογικαὶ προτάσεις πρώτης καὶ δευτέρας βαθμίδος. Πίνακες ἀληθείας.

Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνωτέρω θεμάτων νὰ γίνεται χρῆσις παραδειγμάτων κυρίως ἐκ τῆς ὕλης τῶν Μαθηματικῶν καὶ νὰ ἀκολουθοῦν μαθηματικαὶ ἐφαρμογαί.

Ἐκ τοῦ διανυσματικοῦ λογισμοῦ :

Ὁρθογώνιον καὶ πλαγιογώνιον σύστημα ἀναφορᾶς. Ὁρθοκανονικὸν σύστημα ἀναφορᾶς. Συντεταγμέναι σημείου καὶ διανύσματος εἰς τὸ ἐπίπεδον. Ἰσότης ἐφαρμοστῶν διανυσμάτων. Τὸ ἐλεύθερον διάνυσμα. Συνθήκη παραλληλίας δύο διανυσμάτων. Ἀθροισμα δύο ἢ περισσοτέρων διανυσμάτων. Διαφορὰ διανύσματος ἀπὸ ἄλλο διάνυσμα. Γινόμενον πραγματικοῦ ἀριθμοῦ ἐπὶ διάνυσμα. Λόγος δύο διανυσμάτων.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις τῶν διδασθέντων ἐκ τῆς Ἀλγέβρας εἰς τὴν Γ' τάξιν : Ἀνάλυσις πολωνύμου εἰς γινόμενον παραγόντων. Ταυτότητες. Ἀλγεβρικά κλάσματα (ρητά). Λύσις συστημάτων α' βαθμοῦ μὲ δύο καὶ τρεῖς ἄγνωστους διὰ τῶν ὀριζουσῶν. Κανόνες Cramer καὶ τοῦ Sarrus. Ἀσύμμετροι ἀριθμοί. Πραγματικοὶ ἀριθμοί. Ἀπόλυτος τιμὴ πραγματικοῦ ἀριθμοῦ.

Περὶ ριζῶν : Ἰδιότητες. Πράξεις μὲ ἀρρήτους παραστάσεις. Τροπὴ κλάσματος μὲ ἀρρητον παρονομαστήν εἰς ἰσοδύναμον μὲ ρητὸν παρονομαστήν. Δυνάμεις μὲ ρητὸν ἐκθέτην.

Μιγαδικοὶ ἀριθμοί. Ὅρισμός τοῦ φανταστικοῦ καὶ τοῦ μιγαδικοῦ ἀριθμοῦ. Τρόποι συμβολισμοῦ. Ἰσότης εἰς τὸ σύνολον τῶν μιγαδικῶν. Αἱ τέσσαρες πράξεις εἰς τὸ σύνολον τῶν μιγαδικῶν ἀριθμῶν. Γραφικὴ παράστασις μιγαδικοῦ.

Γενικὴ παρατήρησις : Τὰ πολωνύμα, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται κατωτέρω θεωροῦνται ἔχοντα συντελεστὰς πραγματικοὺς ἀριθμούς.

Ἐξισώσεις Β' βαθμοῦ : Ἐπίλυσις ἐξισώσεως β' βαθμοῦ μὲ ἓνα ἄγνωστον. Εἶδος τῶν ριζῶν τοῦ δευτεροβαθμίου τριωνύμου. $ax^2 + bx + \gamma$. Συμμετρικαὶ παραστάσεις τῶν ριζῶν τοῦ δευτεροβαθμίου τριωνύμου συναρτῆσαι τῶν συντελεστῶν αὐτοῦ. Πρόσημον τῶν ριζῶν τοῦ δευτεροβαθμίου τριωνύμου (ὅταν αὗται εἶναι πραγματικά.) Τροπὴ τοῦ τριωνύμου $ax^2 + bx + \gamma$ εἰς γινόμενον πρωτοβαθμίων ὡς πρὸς x παραγόντων. Εὗρεσις δευτεροβαθμίου ἐξισώσεως ἐκ τῶν ριζῶν αὐτῆς. Πρόσημον τῆς ἀριθμητικῆς τιμῆς τοῦ τριωνύμου $ax^2 + bx + \gamma$ διὰ τὰς διαφόρους πραγματικὰς τιμὰς τοῦ x . Θέσις πραγματικοῦ ἀριθμοῦ ὡς πρὸς τὰς ρίζας τοῦ τριωνύμου $ax^2 + bx + \gamma$.

Ἀνισώσεις β' βαθμοῦ ὡς πρὸς ἓνα ἄγνωστον : Ἐπίλυσις δευτεροβαθμίου ἀνισώσεως. Ἀνισώσεις ἀναγόμεναι εἰς δευτεροβαθμίους. Συστήματα ἀνισώσεως β' βαθμοῦ.

Ἐξισώσεις ἀναγόμεναι εἰς ἐξισώσεις β' βαθμοῦ. Διτετράγωνοι ἐξισώσεις. Τροπὴ διπλῶν τιμῶν ριζικῶν εἰς ἀπλά. Ἀντίστροφοι ἐξισώσεις. Διωνύμοι καὶ τριώνυμοι ἐξισώσεις. Ἐξισώσεις μὲ ριζικὰ δευτέρας καὶ ἀνωτέρας τάξεως. Ἀπλά συστήματα β' βαθμοῦ. Προβλήματα λυόμενα δι' ἐξισώσεων καὶ συστημάτων β' βαθμοῦ.

Ἐκ τῆς Στατιστικῆς.

Ἐπανάληψις τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος διδαχθέντων. Κεντρικὴ τιμὴ. Διασπορά. Τὸ διάγραμμα διασποράς καὶ ἡ ἔννοια τῆς συσχέτισεως.

Τριγωνομετρία.

Β' τετράμηνον ὥρα 1.

Προσανατολισμένος κύκλος καὶ προσανατολισμένον τόξον. Τὸ τόξον κύκλου καὶ ἡ γωνία. Μονάδες μετρήσεως. Ἐπέκτασις τῆς ἔννοιας τοῦ τόξου τοῦ κύκλου. Ἀλγεβρική τιμὴ προσανατολισμένου τόξου ἐπὶ προσανατολισμένον κύκλον. Συνθήκη ἀναγκασίας καὶ ἰκανή, ἵνα δύο τόξα (τοῦ αὐτοῦ κύκλου), ἔχοντα κοινὴν ἀρχήν, ἔχωσι κοινὸν πέρας. Ἐπέκτασις τῆς ἔννοιας τῆς γωνίας. Προσανατολισμένη γωνία. Ἀλγεβρική τιμὴ προσανατολισμένης γωνίας. Ὁ τριγωνομετρικὸς κύκλος.

Τριγωνομετρικαὶ καὶ κυκλικαὶ συναρτήσεις. Τὸ ἡμίτονον καὶ τὸ συνημίτονον τόξου. Ἡ ἐφαπτομένη καὶ ἡ συνεφαπτομένη τόξου. Ἡ τέμνουσα καὶ ἡ συντέμνουσα τόξου. Κυκλικαὶ συναρτήσεις γωνίας. Θεμελιώδεις σχέσεις μεταξὺ τῶν τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν τοῦ αὐτοῦ τόξου. Οἱ τριγωνομετρικοὶ ἀριθμοὶ τῶν τόξων 45° , 30° , 60° .

Ἡ μεταβολὴ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων καὶ γραφικὴ παράστασις αὐτῶν. Περιοδικότης.

Σχέσεις μεταξὺ τῶν τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν ἀντιθέτων τόξων, τόξων ἐχόντων ἄθροισμα μίαν περιφέρειαν, παραπληρωματικῶν τόξων, συμπληρωματικῶν τόξων, τόξων διαφερόντων κατὰ ἡμιπερίφειραν, τόξων διαφερόντων κατὰ τέταρτον περιφέρειας. Ἀναγωγὴ τριγωνομετρικοῦ ἀριθμοῦ τυχόντος τόξου εἰς τριγωνομετρικὸν ἀριθμὸν θετικοῦ τόξου μικροτέρου τῶν 45° . Βασικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν πρωτευόντων στοιχείων τριγώνου (νόμος τῶν ἡμιτόνων, νόμος τῶν συνημιτόνων), Ἐφαρμογαὶ. Τριγωνομετρικαὶ ταυτότητες.

Θεωρητικὴ Γεωμετρία

Ὡραι 2

Ἐκ τῆς γεωμετρίας τοῦ ἐπιπέδου: Σύντομος ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων εἰς τὴν Γ' τάξιν, ἰδίᾳ τὰ περὶ γεωμετρικῶν τόπων καὶ μεθόδων. Γινόμενον καὶ λόγος δύο εὐθυγράμμων τμημάτων. Ἀναλογία εὐθυγράμμων τμημάτων καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Θεώρημα τοῦ Θαλῆος. Κατασκευὴ τετάρτης ἀναλόγου τριῶν δοθέντων εὐθυγράμμων τμημάτων. Θεώρημα τῆς διχοτόμου (ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς) γωνίας τριγώνου. Διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς εἰς λόγον ἴσον πρὸς τὸν λόγον δύο δοθέντων εὐθυγράμμων τμημάτων (ἁρμονικὴ διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος). Κύκλος τοῦ Ἀπολλωνίου.

Ὅμοια εὐθύγραμμα σχήματα. Κριτήρια ὁμοιότητος. Θεώρημα τῆς δέσμης εὐθειῶν καὶ τὰ δύο ἀντίστροφα αὐτοῦ. Πυθαγόρειον θεώρημα καὶ παρίσματα αὐτοῦ. Βασικαὶ μετρικαὶ σχέσεις μεταξὺ πρωτευόντων καὶ δευτερευόντων στοιχείων τριγώνων. Κατασκευαὶ εὐθυγράμμων τμημάτων, ὀριζομένων ὑπὸ γεωμετρικῶν ἐξισώσεων. Ὁμοιοθεσία καὶ ὁμοιότης. Κατασκευαί.

Ἐμβαδὼν ἐπιπέδων χωρίων: Ἐμβαδὼν ὀρθογωνίου παραλλήλογραμμοῦ, τριγώνου, τραπεζίου. Μετασχηματισμὸς εὐθυγράμμων πολυγώνων σχημάτων εἰς ἄλλα ἰσοδύναμα. Ὁ λόγος τῶν ἐμβαδῶν δύο τριγώνων, εἰς τὰ ὅποια μία γωνία τοῦ ἐνὸς εἶναι ἴση ἢ παραπληρωματικὴ μιᾶς γωνίας τοῦ ἄλλου. Ὁ λόγος τῶν ἐμβαδῶν δύο ὁμοίων πολυγώνων.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ χώρου: Τὸ ἐπίπεδον καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ ἀξιώματα. Σχετικαὶ θέσεις εὐθειῶν καὶ ἐπιπέδων. Θεωρήματα παραλλήλης. Γωνία δύο εὐθειῶν τοῦ χώρου. Καθετότης εὐθειῶν καὶ ἐπιπέδων. Σχετικοὶ γεωμετρικοὶ τόποι. Δίεδρος γωνία. Μέτρον διέδρου γωνίας. Ὁρθὴ προβολὴ εὐθείας καὶ εὐθυγράμμου σχήματος ἐπὶ ἐπιπέδου. Γωνία εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. Πολύεδρος γωνία. Ἡ τριέεδρος καὶ ἡ παραπληρωματικὴ αὐτῆς. Κριτήρια ἰσότητος εἰς τὰς τριέδρους γωνίας. Ἀπλαῖ κατασκευαί.

ΤΑΞΙΣ Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Ἀλγεβρα καὶ Ἀναλυτικὴ Γεωμετρία.

Α' τετράμηνον ὥρα 2. Β' τετράμηνον ὥρα 1.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις τῶν εἰς τὴν Δ' τάξιν ἀναπτυχθέντων ἐκ τοῦ προτασιακοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς θεωρίας τῶν συνόλων. Ἀπόλυτος τιμὴ πραγματικοῦ ἀριθμοῦ. Ἀπόλυτος τιμὴ ἀθροίσματος, γενομένου κλπ. Ἐξισώσεις εἰς ἃς ὑπερέρχονται ἀπόλυτοι τιμαὶ πραγματικῶν ἀριθμῶν. Ἀπλαῖ ἐφαρμογαί. Ἀκολουθαί. Ἀπλᾶ παραδείγματα. Ἀριθμητικαὶ καὶ γεωμετρικαὶ πρόοδοι. Ἀρμονικὴ πρόοδος (ἐπὶ πραγματικῶν ἀριθμῶν). Λογάριθμος ἀριθμοῦ. Βάσις λογαρίθμων. Ἰδιότητες. Δεκαδικοὶ λογάριθμοι. Χρήσις λογαριθμικῶν πινάκων Ἐκθετικά καὶ λογαριθμικὰ ἐξισώσεις καὶ συστήματα. Ἀνατοκισμός, ἴσαι καταθέσεις, χρεωλύσια. Στοιχεῖα συνδιαστικῆς. Μεταθέσεις. Διατάξεις. Συνδυασμοί.

Ἐκ τῆς Θεωρίας τῶν πιθανοτήτων. Περὶ τοῦ Δειγματικοῦ χώρου. Τομή, ἔνωσις δύο ἢ περισσοτέρων συμβάντων· συμπληρωματικὸν ἐνὸς συμβάντος. Παραδείγματα. Στοιχειώδης ὁρισμὸς τῆς πιθανότητος τῶν συμβάντων ὡς πηλίκον τῶν εὐνοϊκῶν πρὸς τὰ δυνατὰ συμβάντα. Παραδείγματα (οῤῃς νομίσματος, ἡριθμισμένου κύβου, παιχνιοχάρτων, κληρωτῆς κτλ.). Ὅρισμός τῆς πιθανότητος μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν ὑποσυνόλων τοῦ δειγματικοῦ χώρου. Προσθετικαὶ πιθανότητες $P(A + B + G + \dots)$ Πιθανότητες συμπληρωματικῶν συμβάντων $P(GA) = \dots$ Ἐφαρμογαί.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις ἐκ τοῦ Διανυσματικοῦ Λογισμοῦ (ὅλης Β' τάξεως) Ἀνάλυσις διανύσματος εἰς δύο διευθύνσεις. Συντεταγμέναι ἐλευθέρου διανύσματος. Συνθῆκαι ἰσότητος δύο διανυσμάτων. Ἐφαρμογαί.

Ἐσωτερικὸν γινόμενον δύο διανυσμάτων. Ἰδιότητες. Καρτεσιανὸν ἀνάπτυγμα ἐσωτερικοῦ γινομένου (σύστημα ὀρθοκανονικόν). Συνθῆκαι καθετότητος δύο διανυσμάτων.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις ἐκ τῶν στοιχείων τῆς Ἀναλυτικῆς Γεωμετρίας (ὅλη Δ' τάξεως). Ἐξισώσεις τῆς εὐθείας εἰς τυχόν Καρτεσιανὸν σύστημα ἀναφορᾶς. Διάφοροι μορφαὶ τῆς ἐξισώσεως τῆς εὐθείας. Συντελεστὴς διευθύν-

σεως εὐθείας. Εὐθεῖα ὀριζομένη ἀπὸ ἑνα σημείου καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς. Εὐθεῖα ὀριζομένη ἀπὸ δύο σημεία. Σχετικαὶ θέσεις δύο εὐθειῶν. Συνθήκη ἵνα τρία σημεία κείνται ἐπ' εὐθείας καὶ συνθήκη ἵνα τρεῖς εὐθεῖαι διέρχονται δι' ἑνὸς σημείου (χρῆσις τῆς ὀριζούσης). Γραφικὴ λύσις τοῦ συστήματος δύο ἐξισώσεων πρώτου βαθμοῦ μὲ δύο ἀγνώστους. Σημεῖον τοῦ τριωνύμου τοῦ πρώτου βαθμοῦ $\alpha\chi + \beta\psi + \gamma$. Γραφικὴ λύσις τῆς ἀνισώσεως $\alpha\chi + \beta\psi + \gamma > 0$. Ἐφαρμογαί.

2. Θεωρητικὴ Γεωμετρία

Ἔρροι 2

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ Ἐπιπέδου. Δύναμις σημείου πρὸς κύκλον. Ριζικὸς ἄξων δύο κύκλων. Προβλήματα γεωμετρικῶν τόπων καὶ γεωμετρικῶν κατασκευῶν. Διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος εἰς μέσον καὶ ἄκρον λόγον.

Κανονικὰ πολύγωνα καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Κατασκευὴ τῶν κανονικῶν πολυγώνων, ἐξαγώνου, τριγώνου, τετραγώνου, δεκαγώνου, πενταγώνου. Ὑπολογισμὸς τῆς πλευρᾶς ἐκάστου τῶν πολυγώνων τούτων συναρτήσῃ τῆς ἀκτίνος τοῦ εἰς αὐτὰ περιεγεγραμμένου κύκλου. Ὅρισμοὶ καὶ θεωρήματά τινα ἐπὶ τῶν ὀρίων.

Μῆκος περιφερείας κύκλου καὶ τόξου. Ἐμβαδὸν κύκλου, κυκλικὸ τομέως καὶ κυκλικὸ τμήματος.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ Χώρου. Πολύεδρα. Πρίσματα. Ἰδιότητες αὐτῶν. Παραλληλεπίπεδα. Ἰδιότητες αὐτῶν. Ὑπολογισμὸς τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν πρισμάτων.

Πυραμίδες. Ἰδιότητες αὐτῶν. Τετραέδρον. Εἶδη τετραέδρων καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Ὑπολογισμὸς τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν πυραμίδων. Κόλουρος πυραμίδος. Ὑπολογισμὸς τοῦ ὄγκου κολούρου πυραμίδος.

Κολοβὸν πρίσμα. Ἰδιότητες αὐτοῦ. Ὑπολογισμὸς τοῦ ὄγκου κολοβοῦ πρίσματος.

Ἡ συμμετρία ἐν τῷ χώρῳ (πρὸς εὐθεῖαν, πρὸς σημεῖον, πρὸς ἐπίπεδον) Κύλινδρος ἐκ περιστροφῆς. Ἰδιότητες αὐτοῦ. Ὑπολογισμὸς τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας κυλίνδρου καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ. Κῶνος ἐκ περιστροφῆς. Ἰδιότητες αὐτοῦ. Ἐφαπτόμενον ἐπίπεδον. Ὑπολογισμὸς τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας κώνου καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ. Κόλουρος κῶνος ἐκ περιστροφῆς ὑπολογισμὸς τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ.

Σφαῖρα. Σχετικαὶ θέσεις σφαίρας καὶ ἐπιπέδου. Σχετικαὶ θέσεις σφαίρας καὶ εὐθείας. Πόλοι κύκλου σφαίρας καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Εὗρεσις τῆς ἀκτίνος δοθείσης σφαίρας. Γεωμετρικαὶ κατασκευαὶ ἐπὶ σφαίρας. Σφαιρικὸν τρίγωνον. Ὁ γεωμετρικὸς τόπος τῶν διὰ σημείου ἐφαπτομένων εὐθειῶν πρὸς σφαῖραν καὶ ἡ περιβάλλουσα τῶν διὰ τοῦ σημείου τούτου ἐφαπτομένων ἐπιπέδων τῆς σφαίρας. Τομὴ δύο σφαιρῶν. Βασικαὶ συνθήκαι ὀρίζουσαι τὴν σφαῖραν. (Κατασκευαί). Σφαιρικὴ ζώνη καὶ ὑπολογισμὸς τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ὑπολογισμὸς ἐπιφανείας σφαίρας. Σφαιρικὸς τομεὺς καὶ ὄγκος αὐτοῦ. Ὁγκὸς σφαίρας. Σφαιρικὸς δακτύλιος καὶ ὄγκος αὐτοῦ. Σφαιρικὸν τμήμα καὶ ὄγκος αὐτοῦ.

3. Τριγωνομετρία

Β' τετράμηνον ὥρα 1.

Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῶν τόξων $(\alpha \pm \beta)$ τῇ βοηθείᾳ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῶν τόξων α καὶ β . Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῶν τόξων 2α καὶ 3α τῇ βοηθείᾳ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τοῦ τόξου α . Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τοῦ τόξου ἢ $\frac{\alpha}{2}$ τῇ βοηθείᾳ τοῦ συνα. Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῇ βοηθείᾳ τῆς ἢ ἐφ. $\frac{\alpha}{2}$ Τριγωνομετρικαὶ ταυτότητες. Μετασχηματισμὸς τοῦ ἄθροισματος καὶ τῆς διαφορᾶς δύο ὁμωνύμων τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων εἰς γινόμενον. Μετασχηματισμὸς τοῦ γινομένου ἡμιτόνων καὶ συνημιτόνων εἰς ἄθροισμα ἢ διαφοράν. Τριγωνομετρικαὶ ταυτότητες ἐν γένει καὶ εἰδικώτερον ἀφορῶσαι εἰς τὰ πρωτεύοντα στοιχεῖα τοῦ τριγώνου. Ἐφαρμογαί. Λογαριθμικοὶ πίνακες τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν. Εὗρεσις τοῦ τόξου δοθέντος τοῦ λογαριθμοῦ τοῦ τριγωνομετρικοῦ ἀριθμοῦ του. Ἐφαρμογαί.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

I. Ἀλγεβρα καὶ στοιχεῖα ἀναλύσεως

Ὡρα 2

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις ἐκ τῆς θεωρίας τῶν συνόλων. Νόμος ἐσωτερικῆς συνθέσεως. Ὁρισμοὶ καὶ ιδιότητες. Νόμος ἐξωτερικῆς συνθέσεως Ὁρισμοὶ καὶ ιδιότητες. Ἰσομορφισμός. Ὁμάς. Δακτύλιος. Σῶμα. Ὁρισμοὶ καὶ ιδιότητες. Σῶμα διατεταγμένον. Ὁ δακτύλιος τῶν ἀκεραίων (θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν, ἀκεραίων πολυνύμων) καὶ τὸ Σῶμα τῶν ρητῶν (θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν ρητῶν συναρτήσεων).

Συναρτήσεις μιᾶς πραγματικῆς μεταβλητῆς. Αὐξουσα καὶ φθίνουσα συνάρτησις. Μέγιστα καὶ ἐλάχιστα μιᾶς συναρτήσεως. Ὁρισμοὶ καὶ θεωρήματα ἐπὶ τῶν ὁρίων. Περὶ συνεχῶν συναρτήσεων (συνέχεια εἰς ἓν σημεῖον καὶ εἰς ἓν διάστημα, σχετικὰ θεωρήματα)—Σπουδὴ καὶ γραφικὴ παράστασις τῶν συναρτήσεων : $\psi = \alpha\chi^2$, $\psi = \alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$, $\psi = \chi^{\alpha/\chi}$,

$\frac{\alpha\chi + \beta}{\gamma\chi + \delta}$, ὅταν οἱ συντελεσταὶ εἶναι πραγματικοὶ ἀριθμοί, ἢ δὲ χ λαμβάνει

πραγματικὰς τιμὰς. Σπουδὴ καὶ γραφικὴ παράστασις τῶν συναρτήσεων αὐτίνες προκύπτουν ἀπὸ τὰς σχέσεις $\chi^2 + \psi^2 = \rho^2$ $(\chi - \alpha)^2 + (\psi - \beta)^2 = \rho^2$, $\beta^2\chi^2 - \alpha^2\psi^2 = \alpha^2\beta^2$.

Παράγωγος συναρτήσεως. Ὁρισμὸς καὶ γεωμετρικὴ σημασία τῆς παραγώγου. Ὑπολογισμὸς τῶν παραγῶγων τῶν στοιχειωδῶν συναρτήσεων Θεώρημα τοῦ Rolle (ἄνευ ἀποδείξεως). Γεωμετρικὴ ἐρμηνεία. Θεώρημα τῶν πεπερασμένων αὐξήσεων. Σπουδὴ καὶ γραφικὴ παράστασις διαφόρων στοιχειωδῶν συναρτήσεων (ὁρισμὸς συστημάτων, εἰς τὰ ὅποια ἡ συνάρ-

τησις εἶναι συνεχῆς, σπουδὴ τῆς ἐννοίας τῆς μεταβολῆς τῆς συναρτήσεως καὶ κατάρτισις πίνακος τῶν μεταβολῶν, χάραξις τῆς ἀντιστοίχου καμπύλης. Καθορισμὸς τῶν σημείων, εἰς τὰ ὅποια ἡ συνάρτησις ἔχει μέγιστον ἢ ἐλάχιστον, ὑπολογισμὸς ὁριακῶν τιμῶν ἀπλῶν συναρτήσεων. Κανὼν τοῦ de l'Hospital. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν Γεωμετρίαν καὶ τὴν Μηχανικὴν.

Τὸ ἀόριστον ὁλοκλήρωμα. Ἰδιότητες. Πίναξ τῶν στοιχειῶν ὁλοκληρωμάτων.

Τὸ ὠρισμένον ὁλοκλήρωμα. Ἰδιότητες. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν Γεωμετρίαν.

2. Γεωμετρία

Ὡραι 2.

Σημειακοὶ μετασχηματισμοί. (Εἰς τὸ ἐπίπεδον καὶ τὸν χῶρον). Ἐπαναλήψεις ἐκ τῶν ἀπειρονίσεων μεταξὺ δύο συνόλων. Ἡ ἐννοια τοῦ μετασχηματισμοῦ. Μετασχηματισμὸς ἀμφιμονοσήμαντος. Ἀντίστροφος μετασχηματισμός. Μετασχηματισμὸς ταυτότητος. Γινόμενον δύο ἢ περισσοτέρων μετασχηματισμῶν. Προσεταυριστικὴ ιδιότης τοῦ γινομένου. Ὁμὰς μετασχηματισμῶν.

Ἡ μεταφορά. Γινόμενον μεταφορῶν. Ὁμὰς μεταφορῶν. Ἐφαρμογαί.

Στροφή εἰς τὸ ἐπίπεδον. Ἰδιότητες. Συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεῖαν εἰς τὸ ἐπίπεδον. Γινόμενον δύο συμμετριῶν ὡς πρὸς εὐθεῖαν ὡς καὶ στροφῶν καὶ συμμετριῶν ὡς πρὸς εὐθεῖαν. Ἡ ἰσότης εἰς τὸ ἐπίπεδον. Στροφή ὡς πρὸς ἄξονα εἰς τὸν χῶρον. Συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεῖαν εἰς τὸν χῶρον. Γινόμενον συμμετριῶν ὡς πρὸς ἄξονα τεμνομένους ἢ παραλλήλους. Ἡ στροφή εἰς τὸν χῶρον ὡς ἰσότης ἔχουσα ἓν διπλοῦν σημεῖον. Γινόμενον δύο συμμετριῶν ὡς πρὸς ἄξονας μὴ κειμένους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου. Ἐλίξεις. Συμμετρία ὡς πρὸς ἐπίπεδον. Γινόμενον συμμετριῶν ὡς πρὸς ἐπίπεδον. Συμμετρία ὡς πρὸς σημεῖον. Γινόμενον δύο συμμετριῶν ὡς πρὸς δύο κέντρα. Σχετικὰ θεωρήματα. Ἐπίπεδα, ἄξονες καὶ κέντρα συμμετρίας ἐνὸς σχήματος. Παραδείγματα καὶ ἐφαρμογαὶ τῆς θεωρίας τῶν Ὁμάδων.

3. Τριγωνομετρία

Ὡρα 1.

Αἱ θεμελιώδεις τριγωνομετρικαὶ ἐξισώσεις. Τριγωνομετρικαὶ ἐξισώσεις ἐν γένει. Τριγωνομετρικὴ ἐπίλυσις ἐξισώσεων δευτέρου βαθμοῦ. Συστήματα τριγωνομετρικῶν ἐξισώσεων. Τριγωνομετρικαὶ ἀνισώσεις. Ἀντίστροφοι κυκλικαὶ συναρτήσεις. Ἐπίλυσις τριγώνου ἐκ τῶν πρωτευόντων στοιχείων αὐτοῦ. Ἐφαρμογαί.

Βον ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΑΞΙΣ Δ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ἀλγεβρα

α' τετράμηνον ὥραι 4 — β' τετράμηνον ὥραι 2.

Σύνολα καὶ στοιχεῖα Μαθηματικῆς Λογικῆς.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις τῶν διδασχθέντων εἰς τὴν Γ' Τάξιν ἀπὸ τῆν

θεωρίαν τῶν συνόλων. Τὰ ἀκόλουθα στοιχεῖα τοῦ μαθηματικοῦ συλλογισμοῦ. Πρότασις, προτασιακὸς τύπος, ἰδίως ἐπὶ τῇ βάσει ἀριθμητικῶν καὶ γεωμετρικῶν παραδειγμάτων. Ἀρνησις, διάζευξις, σύζευξις προτάσεων ἢ προτασιακῶν τύπων. Συνεπαγωγή καὶ (λογικὴ) ἰσοδυναμία, συσχετισμὸς μετὰ τὰς ἐννοίας «ἀναγκαία συνθήκη» «ἰκανὴ συνθήκη», «ἀναγκαία καὶ ἰκανὴ συνθήκη», πάντοτε ἐπὶ τῇ βάσει συγκεκριμένων παραδειγμάτων. Ταυτολογία, ἐφαρμογαὶ τῶν ἀνωτέρω διὰ μίαν πρώτην μῆσιν εἰς τὸν Μαθηματικὸν Συλλογισμόν: Ὑπόθεσις καὶ συμπέρασμα εἰς μίαν μαθηματικὴν πρότασιν, βάσει συγκεκριμένων παραδειγμάτων.

Ἀντίστροφος πρότασις, ἀντίθετος πρότασις, ἀντιστροφoαὐτίθετος πρότασις.

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς. Ἐκ τοῦ λογισμοῦ τῶν προτάσεων: Τὰ περὶ συνθέτων προτάσεων πρώτης καὶ δευτέρας βαθμίδος τῇ βοηθεῖα πινάκων ἀληθείας, μετὰ μαθηματικὰ παραδείγματα.

Ἐκ τοῦ διανυσματικοῦ λογισμοῦ

Ἰσότης ἐφαρμοστῶν διανυσμάτων. Τὸ ἐλεύθερον διάνυσμα. Ἀθροισμα δύο ἢ περισσοτέρων διανυσμάτων. Διαφορὰ διανύσματος ἀπὸ ἄλλο διάνυσμα. Γινόμενον πραγματικοῦ ἀριθμοῦ ἐπὶ διάνυσμα. Λόγος δύο συγγραμμικῶν διανυσμάτων. Διευθύνον διάνυσμα εὐθείας. Διανυσματικὴ ἰσότης τοῦ Chasles. Ὁρθογώνιον καὶ πλαγιογώνιον σύστημα ἀναφορᾶς. Ὁρθοκανονικὸν σύστημα ἀναφορᾶς. Συντεταγμέναι σημείου καὶ διανύσματος εἰς τὸ ἐπίπεδον. Συνθήκη παραλληλίας εἰς τὸ ἐπίπεδον. Διανυσματικὴ ἐξίσωσις εὐθείας εἰς τὸ ἐπίπεδον.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις τῶν διδασχθέντων ἐκ τῆς Ἀλγέβρας εἰς τὴν Γ' τάξιν. Ἀνάλυσις πολυωνύμου εἰς γινόμενον παραγόντων. Ταυτότητες. Ἀλγεβρικὰ κλάσματα (ρητὰ). Λύσις συστημάτων α' βαθμοῦ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἀγνώστους διὰ τῶν ὀρίζουσῶν. Κανόνες τοῦ Gramer καὶ τοῦ Sarrus. Ὁμογενῆ γραμμικὰ συστήματα. Ἐξισώσεις συμβιβασταί. Ἀπροσδιόριστος ἀνάλυσις α' βαθμοῦ. Ἀσύμμετροι ἀριθμοί. Πραγματικοὶ ἀριθμοί. Ἀπόλυτος τιμὴ πραγματικοῦ ἀριθμοῦ. Βασικαὶ ιδιότητες.

Π ε ρ ῖ ρ ι ζ ῶ ν. Ἰδιότητες. Πράξεις μετὰ ἀρρήτους παραστάσεις. Τροπὴ κλάσματος μετὰ ἀρρήτον παρανομαστήν εἰς ἰσοδύναμον μετὰ ρητὸν παρανομαστήν. Δυνάμεις μετὰ ρητὸν ἐκθέτην.

Μ ι γ α δ ι κ ο ῖ ἀ ρ ῖ θ μ ο ῖ. Ὅρισμός τοῦ φανταστικοῦ καὶ τοῦ μιγαδικοῦ ἀριθμοῦ. Τρόποι συμβολισμοῦ. Ἰσότης εἰς τὸ σύνολον τῶν μιγαδικῶν. Αἱ τέσσαρες πράξεις εἰς τὸ σύνολον τῶν μιγαδικῶν ἀριθμῶν. Γραφικὴ παράστασις τοῦ μιγαδικοῦ. Ἀπόλυτος τιμὴ (μέτρον) μιγαδικοῦ ἀριθμοῦ.

Γ ε ν ι κ ῇ π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς. Τὰ πολυώνυμα, τὰ ὅποια ἐμφανίζονται κατωτέρω θεωροῦνται ἔχοντα συντελεστὰς πραγματικούς ἀριθμούς.

Ἐξίσωσις Β' βαθμοῦ. Ἐπίλυσις ἐξισώσεως β' βαθμοῦ μετὰ ἓνα ἄγνωστον. Εἶδος τῶν ριζῶν τοῦ δευτεροβαθμίου τριωνύμου $\alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$. Συμμετρικαὶ παραστάσεις τῶν ριζῶν τοῦ δευτεροβαθμίου τριωνύμου συναρτήσει τῶν συντελεστῶν αὐτοῦ. Πρόσημον τῶν ριζῶν τοῦ δευτεροβαθμίου τριωνύμου (ὅταν αὗται εἶναι πραγματικά). Τροπὴ τοῦ τριωνύμου $\alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$ εἰς γινόμενον πρωτοβαθμίου ὡς πρὸς τὸ χ παραγόντων. Εὗρεσις δευτεροβαθμίου ἐξισώσεως ἐκ τῶν ριζῶν αὐτῆς.

Πρόσημον τῆς ἀριθμητικῆς τιμῆς τοῦ τριωνύμου $\alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$ διὰ τὰς διαφόρους πραγματικὰς τιμὰς τοῦ χ .

Ἀνισώσεις β' βαθμοῦ ὡς πρὸς ἓνα ἄγνωστον. Ἐπίλυσις δευτεροβαθμίου ἀνισώσεως. Ἀνισώσεις ἀναγόμεναι εἰς δευτεροβαθμίους. Συστήματα ἀνισώσεων β' βαθμοῦ. Θέσις πραγματικοῦ ἀριθμοῦ ὡς πρὸς τὰς ρίζας τοῦ τριωνύμου $\alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$ (εἰς τὴν περίπτωσιν πραγματικῶν ριζῶν). Ἐφαρμογαί εἰς τὴν διερεύνησιν παραμετρικῶν ἐξισώσεων καὶ ἀνισώσεων. β' βαθμοῦ. Σχέσεις συντελεστῶν δύο β' βαθμίων ἐξισώσεων, ἵνα αἱ ρίζαι των πληροῦν ὀρισμέναις συνθήκαις (ἀνάλογοι, ἀντίθετοι κ.λ.π.). Ἀπαλείφουσα δύο τριωνύμων τοῦ β' βαθμοῦ.

Τὸ τριώνυμον ὡς συνεχῆς συνάρτησις τοῦ χ . Μέγιστα καὶ ἐλάχιστα τοῦ τριωνύμου. Γραφικὴ παράστασις τῆς συναρτήσεως $\psi = \alpha\chi + \beta$ καὶ τῆς $\psi = \alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$.

Ἐξισώσεις ἀναγόμεναι εἰς ἐξισώσεις Β' βαθμοῦ.

Διτετράγωνοι ἐξισώσεις. Τροπὴ διπλῶν τινων ριζικῶν εἰς ἀπλᾶ. Ἀντίστροφοι ἐξισώσεις. Διωνύμοι καὶ τριωνύμοι ἐξισώσεις. Ἐξισώσεις μὲ ριζικὰ δευτέρου καὶ ἀνωτέρας τάξεως. Ἀπλᾶ συστήματα β' βαθμοῦ. Προβλήματα λυόμενα δι' ἐξισώσεων καὶ συστημάτων β' βαθμοῦ.

Ἐκ τῆς Στ α τ ι σ τ ι κ ῆς. Ἐπανάληψις τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος διδασκόμενων. Κεντρικὴ τιμὴ. Διασπορά. Τὸ διάγραμμα διασπορᾶς καὶ ἡ ἔννοια τῆς συσχετίσεως.

Τριγωνομετρία

β' τετράμηνον ὥραι 2

Προσανατολισμένος κύκλος καὶ προσανατολισμένον τόξον. Μονάδες μετρήσεως τόξου. Ἀλγεβρικὴ τιμὴ προσανατολισμένου τόξου. Ἐπέκτασις τῆς ἐννοίας τοῦ τόξου τοῦ κύκλου. Προσανατολισμένη γωνία. Ἀλγεβρικὴ τιμὴ προσανατολισμένης γωνίας. Ἐπέκτασις τῆς ἐννοίας τῆς γωνίας. Συνθήκη ἀναγκαίᾳ καὶ ἱκανή, ἵνα δύο τόξα (τοῦ αὐτοῦ κύκλου ἢ γωνίας) ἔχοντα κοινὴν ἀρχήν, ἔχωσι κοινὸν πέρας. Ὁ τριγωνομετρικὸς κύκλος.

Τριγωνομετρικαὶ ἢ κυκλικαὶ συναρτήσεις. Τὸ ἡμίτονον καὶ συνημίτονον τόξου. Ἡ ἐφαπτομένη καὶ συνεφαπτομένη τόξου. Ἡ τέμνουσα καὶ ἡ συντέμνουσα τόξου. Κυκλικαὶ συναρτήσεις γωνίας. Θεμελιώδεις σχέσεις μεταξὺ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τοῦ αὐτοῦ τόξου. Οἱ τριγωνομετρικοὶ ἀριθμοὶ τῶν τόξων 45° , 30° , 60° . Ἡ μεταβολὴ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων (ἐποπτικὴ παράστασις αὐτῶν) καὶ γραφικὴ παράστασις αὐτῶν. Περιοδικότης.

Σχέσεις μεταξὺ τῶν τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν ἀντιθέτων τόξων, τόξων ἔχοντων ἄθροισμα μίαν περιφέρειαν, παραπληρωματικῶν τόξων, τόξων διαφερόντων κατὰ ἡμιπερίφειραν, τόξων διαφερόντων κατὰ τέταρτον περιφέρειας. Ἡ ἀναγωγὴ τριγωνομετρικοῦ ἀριθμοῦ τυχόντος τόξου εἰς τριγωνομετρικὸν ἀριθμὸν θετικοῦ τόξου μικροτέρου τῶν 45° . Βασικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν πρωτευόντων στοιχείων τριγώνου (Νόμος τῶν ἡμιτόνων. Νόμος τῶν συνημιτόνων). Ἐφαρμογαί. Τριγωνομετρικαὶ ταυτότητες.

Θεωρητικὴ Γεωμετρία

Ὁραι 3.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ ἐπιπέδου: Σύντομος ἐπανάληψις τῶν διδασκέντων εἰς τὴν Γ' τάξιν, ἰδία τὰ περὶ γεωμετρικῶν τόπων καὶ μεθόδων. Γινόμενον καὶ λόγος δύο εὐθυγράμμων τμημάτων. Σύμμετρα καὶ ἀσύμμετρα εὐθύγραμμα τμήματα. Ἀναλογίαι εὐθυγράμμων τμημάτων καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Θεώρημα τοῦ Θαλῶ. Κατασκευὴ τετάρτης ἀναλόγου τριῶν δοθέντων εὐθυγράμμων τμημάτων. Θεώρημα τῆς διχοτόμου (ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς) γωνίας τριγώνου. Διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς εἰς λόγον ἴσον πρὸς τὸν λόγον δύο δοθέντων εὐθυγράμμων τμημάτων (ἁρμονικὴ διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος). Κύκλος τοῦ Ἀπολλωνίου. Ὅμοια εὐθύγραμμα σχήματα. Κριτήρια ὁμοιότητος. Θεώρημα τῆς δέσμης εὐθειῶν καὶ τὰ δύο ἀντίστροφα αὐτοῦ. Πυθαγόρειον θεώρημα καὶ τὰ πορίσματα αὐτοῦ. Βασικαὶ μετρικαὶ σχέσεις μεταξὺ πρωτευόντων καὶ δευτερευόντων στοιχείων τριγώνου. Κατασκευαὶ εὐθυγράμμων τμημάτων ὀριζομένων ὑπὸ γεωμετρικῶν ἐξισώσεων. Ὁμοιοθεσία καὶ ὁμοιότης. Γεωμετρικαὶ κατασκευαί.

Ἐμβαδὸν εὐθυγράμμου σχήματος. Ἐμβαδὸν ὀρθογωνίου παραλληλογράμμου, τετραγώνου, τυχόντος παραλληλογράμμου, τριγώνου, τραπέζιου. Μετασχηματισμὸς εὐθυγράμμων σχημάτων εἰς ἄλλα ἰσοδύναμα.

Ὁ λόγος τῶν ἐμβαδῶν δύο τριγώνων, εἰς τὰ ὅποια μία γωνία τοῦ ἐνὸς εἶναι ἴση ἢ παραπληρωματικὴ μιᾷς γωνίας τοῦ ἄλλου. Ὁ λόγος τῶν ἐμβαδῶν δύο ὁμοίων πολυγώνων. Γενικαὶ ἀσκήσεις ἐπὶ τῆς Γεωμετρίας τοῦ τριγώνου καὶ τῶν ἐγγραφίμων τετραπλεύρων.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ χώρου. Τὸ ἐπίπεδον καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ ἀξιώματα. Σχετικαὶ θέσεις εὐθειῶν καὶ ἐπιπέδων. Θεωρήματα παραλληλίας. Γωνία δύο εὐθειῶν τοῦ χώρου. Καθετότης εὐθειῶν καὶ ἐπιπέδων. Σχετικοὶ γεωμετρικοὶ τόποι. Διέδρος γωνία. Μέτρον διέδρου γωνίας. Κάθετα ἐπίπεδα, ιδιότητες αὐτῶν. Ὁρθὴ προβολὴ εὐθείας καὶ εὐθυγράμμου σχήματος ἐπὶ ἐπίπεδον. Γωνία εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. Πολύεδρος γωνία. Ἡ τριέεδρος καὶ ἡ παραπληρωματικὴ αὐτῆς. Κριτήρια ἰσότητος εἰς τὰς τριέδρους γωνίας. Ἀπλᾶ κατασκευαί.

ΤΑΞΙΣ Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Ἀλγεβρα καὶ Ἀναλυτικὴ Γεωμετρία

Α' τετράμηνον ὥραι 2—Β' τετράμηνον ὥραι 3

Ἐπανάληψις καὶ συμπληρώσεις τῶν εἰς τὴν Δ' τάξιν ἀναπτυχθέντων ἐκ τοῦ προτασιακοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς θεωρίας τῶν συνόλων. Τελεία ἐπαγωγή.

Ἀπόλυτος τιμὴ πραγματικοῦ ἀριθμοῦ. Ἀπόλυτος τιμὴ ἀθροίσματος, γινόμενου κ.λ.π. Ἐξισώσεις, εἰς ἃς ὑπείσρχονται ἀπόλυτοι τιμαὶ πραγματικῶν ἀριθμῶν, ἀνισώσεις καὶ συστήματα, εἰς τὰ ὅποια εἰσέρχονται αἱ ἀπόλυτοι τιμαὶ τῶν ἀγνώστων. Ἀπλᾶ ἐφαρμογαί.

Στοιχειώδης θεωρία τῶν ἀκεραίων πολυωνύμων. Πολυώνυμα ὁμογενῆ καὶ συμμετρικά. Ἀνάλυσις ἀπλοῦ ρητοῦ κλάσματος εἰς ἄθροισμα ρητῶν κλασμάτων. Γενικὴ μορφή δυνάμου ἐξισώσεως. Τύπος τοῦ Moivre.

Ἀκολουθαί μονότονοι, ὅρια αὐτῶν. Ἀπλᾶ παραδείγματα. Ἀριθμητικά καὶ γεωμετρικά πρόδοι. Ἀρμονικὴ πρόδοις (ἐπὶ πραγματικῶν ἀριθμῶν). Ἀπλᾶ σειραί.

Λογάρριθμος ἀριθμοῦ. Βάσις λογαρίθμων. Ἰδιότητες. Δεκαδικοὶ λογάριθμοι. Χρῆσις λογαριθμικῶν πινάκων. Ἐκθετικά καὶ λογαριθμικά ἐξισώσεις καὶ συστήματα. Ἀνατοκισμός, ἴσα καταθέσεις, χρεωλύσια. Ἀπροσδιόριστος ἀνάλυσις β' βαθμοῦ γενικῶς.

Στοιχεῖα συνδυαστικῆς. Μεταθέσεις. Διατάξεις. Συνδυασμοί. Μεταθέσεις μετ' ἐπαναλήψεως, διατάξεις μετ' ἐπαναλήψεως, συνδυασμοὶ μετ' ἐπαναλήψεως. Τύπος τοῦ δυνάμου τοῦ Νεύτωνος. Στοιχεῖα ἐκ τῆς θεωρίας τῶν πινάκων. Ὁρίζουσαι Ἐφαρμογαί εἰς τὴν λύσιν πρωτοβαθμίων συστημάτων.

Ἐκ τῆς θεωρίας τῶν πιθανοτήτων. Περὶ τοῦ Δειγματικοῦ χώρου. Τομή, ἔνωσις δύο ἢ περισσοτέρων συμβάντων. συμπληρωματικὸν ἐνὸς συμβάντος. Παραδείγματα. Στοιχειώδης ὁρισμὸς τῆς πιθανότητος τῶν συμβάντων, ὡς πηλίκον τῶν εὐνοϊκῶν πρὸς τὰ δυνατὰ συμβάντα. Παραδείγματα (ῥῆψις νομίσματος, ἡριθμημένου κύβου, παιγνιοκάρτων, κληρώτις κ.τ.λ.). Ὁρισμὸς τῆς πιθανότητος μετ' ἐπὶ βοήθειαν τῶν ὑποσυνόλων τοῦ δειγματικοῦ χώρου. Προσθετικά πιθανότητες $P(A \dot{+} B \dot{+} \Gamma \dot{+} \dots)$. Πιθανότητες συμπληρωματικῶν συμβάντων $P(GA) = \dots$. Ἐφαρμογαί. Συμβάντα ἀνεξάρτητα ἀλλήλων. Πιθανότης τῆς τομῆς αὐτῶν $P(A \Lambda B \Lambda \Gamma \Lambda \dots)$. Ἐφαρμογαί. Πιθανότητες ὑπὸ συνθήκην $P(A/B)$. Ἐφαρμογαί. Πιθανότητες τῆς ἐνώσεως συμβάντων ἢ σύνθετος πιθανότης $P(A \cup B \cup \Gamma \cup \dots)$. Ἐφαρμογαί.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις ἐκ τοῦ Διανυσματικοῦ Λογισμοῦ ὅλης Γ' καὶ Δ' τάξεως). Ἀνάλυσις διανύσματος εἰς δύο διευθύνσεις. Συντεταγμέναι ἐλευθέρου διανύσματος. Συνθῆκαι ἰσότητος δύο διανυσμάτων. Ἐφαρμογαί. Ἐσωτερικὸν γινόμενον δύο διανυσμάτων. Ἰδιότητες. Καρτεσιανὸν ἀνάπτυγμα ἐσωτερικοῦ γινομένου (σύστημα ὀρθοκανονικόν). Συνθῆκαι καθετότητος δύο διανυσμάτων. Ἐφαρμογαί.

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις ἐκ τῶν στοιχείων τῆς Ἀναλυτικῆς Γεωμετρίας (ὅλης Δ' τάξεως). Ἀλλαγὴ συστήματος συντεταγμένων. Εἰδικαί περιπτώσεις. Τὸ σύστημα τῶν πολικῶν συντεταγμένων. Σχέσις Καρτεσιανῶν καὶ πολικῶν συντεταγμένων. Ἐξισώσεις τῆς εὐθείας εἰς τυχόν Καρτεσιανὸν σύστημα ἀναφορᾶς. Διάφοροι μορφαί τῆς ἐξισώσεως τῆς εὐθείας. Συντελεστής διευθύνσεως εὐθείας. Εὐθεῖα ὀριζομένη ἀπὸ ἓν σημεῖον καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς. Εὐθεῖα ὀριζομένη ἀπὸ δύο σημεία. Σχετικά θέσεις δύο εὐθεϊῶν.

Συνθῆκαι ἵνα τρία σημεία κεῖνται ἐπ' εὐθείας καὶ συνθῆκαι ἵνα τρεῖς εὐθεῖαι διέρχονται διὰ σημείου (χρῆσις τῆς ὀριζούσης) Γραφικὴ λύσις τοῦ συστήματος δύο ἐξισώσεων πρώτου βαθμοῦ μετ' ἀγνώστους. Σημεῖον τοῦ τριωνύμου τοῦ πρώτου βαθμοῦ $\alpha\chi + \beta\psi + \gamma$. Γραφικὴ λύσις τῆς ἀνίσώσεως $\alpha\chi + \beta\psi + \gamma > 0$. Ἐφαρμογαί. Κανονικὴ μορφή τῆς ἐξισώσεως εὐθείας (σύστημα

ὀρθοκανονικόν). Γωνία δύο εὐθειῶν, συνθήκη καθετότητας (σύστημα ὀρθοκανονικόν). Ἀπόστικσις σημείου ἀπὸ εὐθείας (σύστημα ὀρθοκανονικόν). Ἐφαρμογαί.

2. Θεωρητικὴ Γεωμετρία

Α' τετράμηνον ὥραι 3—Β' τετράμηνον ὥραι 2.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ Ἐπιπέδου.

Δύναμις σημείου πρὸς κύκλον. Ριζικός ἄξων δύο κύκλων. Κύκλοι τεμνόμενοι ὀρθογωνίως. Δέσμη κύκλων. Τὸ πρόβλημα τοῦ Ἀπολλωνίου. Εἰδικαὶ περιπτώσεις. Προβλήματα γεωμετρικῶν τόπων καὶ γεωμετρικῶν κατασκευῶν. Διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος εἰς μέσον καὶ ἄκρον λόγον. Κατασκευή τοῦ ἀγνώστου δευτεροβάθμιου ἢ διτετραγώνου γεωμετρικῆς ἐξίσωσης.

Ὑπολογισμὸς τῆς ἀκτίνος τοῦ περιγεγραμμένου, τοῦ ἐγγεγραμμένου καὶ τῶν παραγεγεγραμμένων εἰς τρίγωνον κύκλων, καθὼς ἐπίσης τῶν ὕψων, τῶν διχοτόμων, τῶν διαμέσων καὶ τοῦ ἐμβαδοῦ, συναρτήσῃ τῶν πλευρῶν τριγώνου. Θεώρημα τοῦ γινομένου δύο πλευρῶν τριγώνου, ἥτοι $βγ=2Rα$. Διάφοροι τύποι ἐμβαδοῦ τριγώνου. Θεωρήματα τοῦ Πτολεμαίου. Θεωρήματα τοῦ Μενελάου καὶ Ceva. Ἐφαρμογαί.

Κανονικὰ πολύγωνα καὶ ἰδιότητες αὐτῶν. Κατασκευή τῶν κανονικῶν πολυγώνων ἐξαγώνου, τριγώνου, τετραγώνου, δεκαγώνου, πενταγώνου, δεκαπενταγώνου. Ὑπολογισμὸς τῆς πλευρᾶς ἐκάστου τῶν πολυγώνων τούτων συναρτήσῃ τῆς ἀκτίνος τοῦ εἰς αὐτὰ περιγεγραμμένου κύκλου. Ὅρισμοί καὶ θεωρήματα τινὰ ἐπὶ τῶν ὀρίων. Μήκος περιφέρειας κύκλου καὶ τόξου. Ἐμβαδὸν κύκλου, κυκλικοῦ τομέως καὶ κυκλικοῦ τμήματος.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας τοῦ Χώρου.

Πολύεδρα. Πρίσματα. Ἰδιότητες αὐτῶν. Παρλληλεπίπεδα. Ἰδιότητες αὐτῶν. Ὑπολογισμὸς τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν πρισματῶν.

Πυραμίδες. Ἰδιότητες αὐτῶν. Τετραέδρον. Εἰδῆ τετραέδρων καὶ ἰδιότητες αὐτῶν. Ὑπολογισμὸς τῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου τῶν πυραμίδων. Ἡ κόλουρος πυραμίδος. Ὑπολογισμὸς τοῦ ὄγκου κολούρου πυραμίδος. Τὸ κολοβὸν πρῖσμα. Ἰδιότητες αὐτοῦ. Ὑπολογισμὸς τοῦ ὄγκου κολοβοῦ πρίσματος. Ὁγκος πρισματοειδοῦς. Ἡ συμμετρία ἐν τῷ χώρῳ (πρὸς σημεῖον, πρὸς εὐθεῖαν καὶ πρὸς ἐπίπεδον).

Ὁμοια πολύεδρα. Ἰδιότητες αὐτῶν. Θεώρημα τοῦ EULER. Πορίσματα αὐτοῦ. Κυρτὰ κανονικὰ πολύεδρα. Θεώρημα ὑπάρξεως τῶν πολυέδρων τοῦ Πλάτωνος.

Κύλινδρος ἐκ περιστροφῆς. Ἰδιότητες αὐτοῦ. Ὑπολογισμὸς τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας κύλινδρου καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ.

Κῶνος ἐκ περιστροφῆς. Ἰδιότητες αὐτοῦ. Ἐφαπτόμενον ἐπίπεδον. Ὑπολογισμὸς τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας κώνου καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ. Κόλουρος κῶνος ἐκ περιστροφῆς. Ὑπολογισμὸς τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ.

Θεωρήματα τοῦ Πάππου—GULDIN διὰ τεθλασμένην, τρίγωνον καὶ πολὺγωνον. Σφαῖρα. Σχετικαὶ θέσεις σφαίρας καὶ ἐπιπέδου. Σχετικαὶ θέσεις σφαίρας καὶ εὐθείας. Πόλοι κύκλου σφαίρας καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Εὗρεσις τῆς ἀκτίνος δοθείσης σφαίρας. Γεωμετρικὰ κατασκευαὶ ἐπὶ τῆς σφαίρας. Σφαιρικὸν τρίγωνον. Ὁ γεωμετρικὸς τόπος τῶν διὰ σημείου ἐφαπτομένων εὐθειῶν πρὸς σφαῖραν, καὶ ἡ περιβάλλουσα τῶν διὰ τοῦ σημείου τούτου ἐφαπτομένων ἐπιπέδων τῆς σφαίρας. Τομὴ δύο σφαιρῶν. Βασικαὶ συνθῆκαι ὁρίζουσαι τὴν σφαῖραν (κατασκευαί). Σφαιρικὴ ζώνη καὶ ὑπολογισμὸς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ὑπολογισμὸς ἐπιφανείας σφαίρας. Σφαιρικὸς τομεὺς καὶ ὄγκος αὐτοῦ. Ὁγκὸς σφαίρας. Σφαιρικὸς δακτύλιος καὶ ὄγκος αὐτοῦ. Σφαιρικὸν τμήμα καὶ ὄγκος αὐτοῦ.

3. Τριγωνομετρία

Α' τετράμηνον ὥραι 2

Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῶν τόξων $(\alpha \pm \beta)$ καὶ $(\alpha + \beta + \gamma)$ τῇ βοηθείᾳ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῶν τόξων α, β καὶ γ . Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῶν τόξων 2α καὶ 3α , τῇ βοηθείᾳ τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τοῦ τόξου α . Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τοῦ τόξου $\alpha/2$, τῇ βοηθείᾳ τοῦ συνα. Ἐκφράσεις τῶν τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων τῇ βοηθείᾳ τῆς $\epsilon\phi \alpha/2$. Τριγωνομετρικὰ ταυτότητες. Μετασχηματισμὸς τοῦ ἀθροίσματος καὶ τῆς διαφορᾶς δύο ὁμωνύμων τριγωνομετρικῶν συναρτήσεων εἰς γινόμενον. Μετασχηματισμὸς τοῦ γινομένου ἡμιτόνων καὶ συνημιτόνων εἰς ἀθροισμα ἢ διαφοράν. Τριγωνομετρικὰ ταυτότητες ἐν γένει καὶ εἰδικώτερον ἀφορῶσαι εἰς τὰ πρωτεύοντα στοιχεῖα τοῦ τριγώνου. Μετασχηματισμὸς ἀθροισμάτων εἰς παραστάσεις λογιστὰς διὰ λογαριθμῶν διὰ χρήσεως βοηθητικῆς γωνίας. Ἐφαρμογαί. Λογαριθμικοὶ πίνακες τριγωνομετρικῶν ἀριθμῶν. Εὗρεσις τοῦ λογαρίθμου τριγωνομετρικοῦ ἀριθμοῦ δοθέντος τόξου. Εὗρεσις τοῦ τόξου δοθέντος τοῦ λογαρίθμου τοῦ τριγωνομετρικοῦ ἀριθμοῦ του. Ἐφαρμογαί.

4. Παραστατικὴ Γεωμετρία

Β' τετράμηνον ὥραι 2

Εἰσαγωγή. Σκοπός. Αἱ μέθοδοι παραστάσεως. Ἡ μέθοδος τῆς κεντρικῆς προβολῆς. Ἡ μέθοδος τῆς παραλλήλου καὶ ὀρθῆς προβολῆς.

Παράστασις τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων διὰ δύο προβολῶν. Τὸ σύστημα τῶν ἐπιπέδων προβολῆς. Παράστασις σημείου καὶ συνεταγμένα αὐτοῦ. Θέσεις σημείου, ὡς πρὸς τὰ ἐπίπεδα προβολῆς. Τὰ ἐπίπεδα συμμετρίας καὶ συμπτώσεως. Σήμανσις τῶν ὁρατῶν καὶ καλυπτομένων γραμμῶν ἐνὸς σχήματος. Παράστασις εὐθείας, ἡ εὐθεῖα παριστωμένη ὑπὸ τῶν δύο προβολῶν τῆς καὶ ἀντιστροφῶς ὁριζομένη ὑπ' αὐτῶν (ἐξαιρεταί περιπτώσεις). Θέσις σημείου ὡς πρὸς εὐθεῖαν. Ἰχνη εὐθείας ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων προβολῆς. Εὗρεσις τῶν ἰχνῶν ἐκ τῶν προβολῶν καὶ ἀντιστροφῶς. Ἰχνη εὐθείας ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων συμπτώσεως καὶ συμμετρίας. Χαρακτηριστικαὶ θέσεις εὐθειῶν ὡς πρὸς τὰ ἐπίπεδα προβολῆς. Εὐθεῖαι συμβαταὶ καὶ ἀσύμβατοι. Εὐθεῖαι παράλληλοι. Γωνίαι κλίσεως εὐθείας πρὸς τὰ ἐπίπεδα προβολῆς. Παράστασις ἐπι-

πέδου, Συνθήκη διὰ τὰ καίται δοθεῖσα εὐθεῖα ἐπὶ δοθέντος ἐπιπέδου. Κατασκευὴ τῶν ἰχνῶν ἐπιπέδου ὀριζομένου διὰ δύο δοθεισῶν εὐθειῶν. Πλέγματα εὐθειῶν δοθέντος ἐπιπέδου, ἰχνοπαράλληλοι, ἰχνοκάθετοι. Χαρακτηριστικαὶ θέσεις ἐπιπέδων, ὡς πρὸς τὰ ἐπίπεδα προβολῆς. Τομὴ δύο ἐπιπέδων, (διάφοροι περιπτώσεις). Παράλληλία δύο ἐπιπέδων. Τομὴ εὐθείας καὶ ἐπιπέδου (διάφοροι περιπτώσεις). Καθετότης εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. (Σχετικὰ προβλήματα).

ΤΑΞΙΣ ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Ἀλγεβρα καὶ Στοιχεῖα Ἀναλύσεως

Ὡρμι 2

Ἐπαναλήψεις καὶ συμπληρώσεις ἐκ τῆς θεωρίας τῶν συνόλων. Νόμος ἐσωτερικῆς συνθέσεως. Ὁρισμοὶ καὶ ἰδιότητες. Νόμος ἐξωτερικῆς συνθέσεως. Ἰσομορφισμὸς. Ὁμάς. Δακτύλιος. Σῶμα. Ὁρισμοὶ (καὶ ἰδιότητες. Σῶμα διατεταγμένον. Ὁ δακτύλιος τῶν ἀκεραίων (θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν, ἀκεραίων πολυωνύμων) καὶ τὸ σῶμα τῶν ρητῶν (θετικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἀριθμῶν, ρητῶν συναρτήσεως). Παραδείγματα.

Συναρτήσεις μιᾶς πραγματικῆς μεταβλητῆς: Αὔξουσα καὶ φθίνουσα συνάρτησις. Μέγιστα καὶ ἐλάχιστα μιᾶς συναρτήσεως. Ὁρισμοὶ καὶ θεωρήματα ἐπὶ τῶν ὁρίων. Ἀκολουθίαι. Ὁριακαὶ τιμαὶ συναρτήσεων. Περὶ συνεχῶν συναρτήσεων (συνέχεια εἰς ἓν σημεῖον καὶ ἓν διάστημα. (σχετικὰ θεωρήματα). Σπουδὴ καὶ γραφικὴ παράστασις τῶν συναρτήσεων: $\psi = \alpha\chi^2$, $\psi = \alpha\chi^2 + \beta\chi + \gamma$, $\psi = \alpha/\chi$, $\psi = \alpha\chi + \beta/\chi + \delta$, ὅταν οἱ συντελεσταὶ εἶναι πραγματικοὶ ἀριθμοί, ἡ δὲ χ λαμβάνει πραγματικὰς τιμὰς. Σπουδὴ καὶ γραφικὴ παράστασις τῶν συναρτήσεων. αἵτινες προκύπτουν ἀπὸ τοὺς τύπους $\gamma^2 + \psi^2 = \rho^2$, $(\chi - \alpha)^2 + (\psi - \beta)^2 = \rho^2$, $\beta^2\chi^2 + \alpha^2\psi^2 = \alpha^2\beta^2$ $\psi = \eta\mu\chi$, $\psi = \sigma\eta\chi$, $\psi = \epsilon\phi\chi$, $\psi = \sigma\phi\chi$. Ὁ ἀριθμὸς ρ ὡς ὅριον τοῦ

$$\left(1 + \frac{1}{v}\right)^v \quad \text{ἐνθα } v = \infty \quad \text{Αἱ συναρτήσεις } \psi = r^x, \psi = a^x.$$

Παράγωγος συναρτήσεως: Ὁρισμὸς καὶ γεωμετρικὴ σημασία τῆς παραγώγου. Ὑπολογισμὸς τῶν παραγώγων τῶν στοιχειωδῶν συναρτήσεων. Θεώρημα τοῦ ROLLE (ἄνευ ἀποδείξεως, μόνον γεωμετρικὴ ἐρμηνεία). Θεώρημα τῶν πεπερασμένων αὐξήσεων. Σπουδὴ καὶ γραφικὴ παράστασις διαφόρων στοιχειωδῶν συναρτήσεων (ὁρισμὸς συστημάτων, εἰς τὰ ὅποια ἡ συνάρτησις εἶναι συνεχὴς, σπουδὴ τῆς ἐννοίας τῆς μεταβολῆς τῆς συναρτήσεως καὶ κατάρτισις πίνακος τῶν μεταβολῶν, χάραξις τῆς ἀντιστοίχου καμπύλης. Καθορισμὸς τῶν σημείων, εἰς τὰ ὅποια ἡ συνάρτησις ἔχει μέγιστον ἢ ἐλάχιστον, τῶν ἐφαπτομένων εἰς χαρακτηριστικὰ σημεῖα καὶ τῶν τυχόν ὑφισταμένων ἀσυμπτήτων καὶ σημείων καμπῆς, ὑπολογισμὸς ὁριακῶν τιμῶν ἀπλῶν συναρτήσεων. Κανὼν τοῦ DE L'HOSPITAL. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν Γεωμετρίαν καὶ τὴν Μηχανικὴν.

Τὸ ὁρίστικον ὁλοκληρώμα. Ἰδιότητες. Πίναξ τῶν στοιχειωδῶν ὁλοκληρωμάτων. Τὸ ὁρίστικον ὁλοκληρώμα. Ἰδιότητες. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν Γεωμετρίαν.

2. Γεωμετρία

Ώραι 3

Μερικὸς λόγος τριῶν σημείων ἑνὸς ἄξονος. Διπλοῦς ἢ ἀναρμονικὸς λόγος τεσσάρων σημείων μιᾶς εὐθείας. Ἀρμονικὴ τετράς σημείων. Ἰδιότητες. Διπλοῦς λόγος τεσσάρων εὐθειῶν παραλλήλων ἢ συντρεχουσῶν εἰς ἓν σημεῖον. Ἀρμονικὴ δέσμη τεσσάρων εὐθειῶν. Πολικὴ σημείου ὡς πρὸς δύο εὐθείας τεμνομένης ἢ παραλλήλους. Ἐφαρμογαὶ (Κύκλος τοῦ Ἀπολλωνίου κλπ.). Τόξα προσανατολισμένα ἐπὶ προσανατολισμένου κύκλου. Γωνίαι προσανατολισμέναι. Ἐφαρμογαὶ εἰς γνωστὰ θεωρήματα τῆς ἐπιπέδου Γεωμετρίας, ἀφορῶντα εἰς τὸν κύκλον, τὸ τρίγωνον, τὸ ἐγγράψιμον τετράπλευρον, τὰς ἰσογωνίους εὐθείας κλπ. Συζυγῆ σημεῖα ὡς πρὸς κύκλον. Πολικὴ σημείου ὡς πρὸς κύκλον. Πόλος εὐθείας ὡς πρὸς κύκλον. Συζυγεῖς εὐθεῖαι. Ἐφαρμογαί. Βαρύνκεντρον ἑνὸς συστήματος γ σημείων εἰς τὸ ἐπίπεδον καὶ τὸν χῶρον. Κέντρον βάρους τριγώνου καὶ τετραέδρου. Ἐφαρμογαί.

Σημειακοὶ μετασχηματισμοί. (εἰς τὸ Ἐπίπεδον καὶ τὸν χῶρον). Ἐπαναλήψεις ἐκ τῶν ἀπεικονίσεων μεταξὺ δύο συνόλων. Ἡ ἔννοια τοῦ μετασχηματισμοῦ. Μετασχηματισμὸς ἀμφιμονοσήμαντος. Ἀντίστροφος μετασχηματισμὸς. Μετασχηματισμὸς ταυτότητος. Γινόμενον δύο ἢ περισσοτέρων μετασχηματισμῶν. Προσεταιριστικὴ ιδιότης τοῦ γινομένου. Ὁμὰς μετασχηματισμῶν.

Ἡ μεταφορά. Γινόμενον μεταφορῶν. Ὁμὰς τῶν μεταφορῶν. Ἐφαρμογαί. Στροφὴ εἰς τὸ ἐπίπεδον. Ἰδιότητες. Συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεῖαν εἰς τὸ ἐπίπεδον. Γινόμενον δύο συμμετριῶν ὡς πρὸς εὐθεῖαν ὡς καὶ στροφῶν καὶ συμμετριῶν ὡς πρὸς εὐθεῖαν. Ἡ ἰσότης εἰς τὸ ἐπίπεδον. Στροφὴ ὡς πρὸς ἄξονα εἰς τὸν χῶρον. Συμμετρία ὡς πρὸς εὐθεῖαν εἰς τὸν χῶρον. Γινόμενον συμμετριῶν ὡς πρὸς ἄξονα τεμνομένους ἢ παραλλήλους. Ἡ στροφὴ εἰς τὸν χῶρον ὡς ἰσότης ἔχουσα ἓν διπλοῦν σημεῖον. Γινόμενον δύο συμμετριῶν ὡς πρὸς ἄξονα μὴ κειμένους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου. Ἐλίκωσις.

Συμμετρία ὡς πρὸς τὸ ἐπίπεδον. Γινόμενον συμμετριῶν ὡς πρὸς ἐπίπεδον. Συμμετρία ὡς πρὸς σημεῖον. Γινόμενον δύο συμμετριῶν ὡς πρὸς δύο κέντρα. Γινόμενον μιᾶς συμμετρίας ὡς πρὸς σημεῖον καὶ μιᾶς συμμετρίας ὡς πρὸς ἐπίπεδον. Σχετικὰ θεωρήματα. Ἐπίπεδα, ἄξονες καὶ κέντρα συμμετρίας ἑνὸς σχήματος. Παραδείγματα καὶ ἐφαρμογαὶ τῆς Θεωρίας τῶν Ὁμάδων.

Ὁμοιοθεσίαι (εἰς τὸ Ἐπίπεδον καὶ τὸν χῶρον). Γινόμενον δύο ὁμοιοθεσιῶν. Γινόμενον ὁμοιοθεσιῶν καὶ μεταφορῶν. Ὁμὰς ὁμοιοθεσιῶν—μεταφορῶν. Ὁμοιοθεσίαι κύκλων καὶ σφαιρῶν. Ἐφαρμογαὶ (θεωρήματα Μενελάου καὶ CEVA, κύκλος τῶν ἑννέα σημείων, πρόβλημα τοῦ Ἀπολλωνίου κλπ.).

Ὁμοιότης ὁμόρροπος εἰς τὸ ἐπίπεδον. Κέντρον ὁμορρόπου ὁμοιότητος. Γινόμενον μιᾶς ὁμοιότητος καὶ μιᾶς στροφῆς. Ἡ ὁμὰς τῶν ὁμοιοτήτων τοῦ ἐπιπέδου Γεωμετρικαὶ ἐφαρμογαὶ τῶν μιγαδικῶν ἀριθμῶν (γεωμετρικὴ ἔκφρασις τοῦ ἀθροίσματος, τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γινομένου δύο μιγαδικῶν ἀριθμῶν).

Παράλληλος ὁμολογία εἰς τὸ ἐπίπεδον. Σχετικά θεωρήματα. Ὅρθη ὁμολογία. Σχετικά θεωρήματα.

Ἀντιστροφή. Σχετικά θεωρήματα. Ἐφαρμογαὶ (Σχέσεις τοῦ FULLER, θεώρημα τοῦ FEWER—BACH, θεώρημα τοῦ Πτολεμαίου, πρήοβλημα τοῦ Ἀπολλωνίου κ.λ.π.).

3. Τριγωνομετρία

Ὡρα 1

Αἱ θεμελιώδεις τριγωνομετρικαὶ ἐξισώσεις. Τριγωνομετρικαὶ ἐξισώσεις ἐν γένει. Τριγωνομετρικὴ ἐπίλυσις ἐξισώσεως δευτέρου βαθμοῦ. Συστήματα τριγωνομετρικῶν ἐξισώσεων. Τριγωνομετρικὴ ἀπαλοιφή. Τριγωνομετρικαὶ ἀνισώσεις. Ἀντιστροφὴ κυκλικαὶ συναρτήσεις. Ἐπίλυσις τριγώνου ἐκ τῶν πρωτευόντων στοιχείων αὐτοῦ. Σχέσεις μεταξύ δευτερευόντων καὶ πρωτευόντων στοιχείων τοῦ τριγώνου (ἀκτίνων ἐγγεγραμμένου καὶ περιγεγραμμένου κύκλων τοῦ τριγώνου, ὕψων, διχοτόμων, διαμέσων καὶ ἐμβαδοῦ). Ἐπίλυσις τριγώνου ἐκ δευτερευόντων καὶ πρωτευόντων στοιχείων αὐτοῦ. Ἐπίλυσις κυρτοῦ τετραπλεύρου. Ἐφαρμογαί. Τριγωνομετρικαὶ σειραί.

4. Παραστατικὴ Γεωμετρία

Ὡρα 1

I. Παράστασις τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων διὰ δύο προβολῶν. Συστηματικαὶ μέθοδοι. Ἡ μέθοδος τῆς ἀλλαγῆς ἐπιπέδων προβολῆς. Σχετικά προβλήματα. Ἡ μέθοδος τῆς περιστροφῆς. Σχετικά προβλήματα. Ἡ μέθοδος τῆς κατακλίσεως. Σχετικά προβλήματα. Πολύεδρα. Παράστασις πυραμίδων καὶ πρίσμάτων. Τομὴ πυραμίδος ὑπὸ ἐπιπέδου. Ἀληθὲς σχῆμα τῆς τομῆς. Τομὴ πρίσματος ὑπὸ ἐπιπέδου. Ἀληθὲς σχῆμα τῆς τομῆς. Τομὴ πυραμίδος ὑπὸ εὐθείας. Τομὴ πρίσματος ὑπὸ εὐθείας. Ἀνάπτυγμα πυραμίδος. Ἀνάπτυγμα πρίσματος.

II. Παράστασις τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων διὰ μιᾶς προβολῆς. Ἀριθμητικὴ κλίμαξ σχεδίου. Γραφικὴ κλίμαξ σχεδίου. Παράστασις σημείου. Παράστασις εὐθείας, ἔχνος, γωνία κλίσεως, βαθμὸς, ὕψομετρικὴ κλίμαξ εὐθείας. Θέσις σημείου ὡς πρὸς εὐθεῖαν. Εὐθεῖαι συμβαταὶ καὶ ἀσύμβατοι. Εὐθεῖαι παράλληλοι. Παράστασις ἐπιπέδου, ἰχνοπαράλληλοι, ἰχνοκάθετοι, ὕψομετρικὴ κλίμαξ ἐπιπέδου. Ἀμοιβαῖαι θέσεις σημείων, εὐθεϊῶν καὶ ἐπιπέδων κριτήρια. Τομὴ δύο ἐπιπέδων. Ἐπίπεδα παράλληλα. Τομὴ εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. Καθετότης εὐθείας καὶ ἐπιπέδου. Κατάκλισις ἐπιπέδου σχήματος. Σχετικά προβλήματα.

8. ΦΥΣΙΚΑ

(Φυσικαὶ Ἐπιστῆμαι)

I. Σκοπός :

Α' Γενικὸς σκοπὸς τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

Γενικὸς σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Φυσικῶν ἐν γένει Ἐπιστημῶν εἶναι :

α) Νὰ κατανοήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν φύσιν ὡς ἐνιαῖον σύνολον, τὴν διέ-

πουσαν αὐτὴν νομοτέλειαν καὶ σκοπιμότητα, τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν αὐτῇ τάξιν καὶ ἁρμονίαν, τὸν «κόσμον» κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἔκφρασιν, καὶ νὰ ἀναχθῶσι διὰ τοῦ θαυμασμοῦ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ βαθυτέρου θρησκευτικοῦ συναισθήματος αὐτῶν.

β) Νὰ κατανοήσωσιν οἱ μαθηταὶ ὅτι διὰ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καθίσταται ἱκανὸς ὁ ἄνθρωπος νὰ κυριαρχῇ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς φύσεως, νὰ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτῆς καὶ νὰ θέτῃ ὠρισμένας φυσικὰς δυνάμεις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς του.

γ) Νὰ γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τὰς μεθόδους ἐργασίας καὶ ἐρεύνης τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, τὰς τεχνικὰς ἐφαρμογὰς διὰ τὴν πρόοδον τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, τὴν συμβολὴν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων.

δ) Νὰ γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἐργασίαν τῶν μεγάλων ἐπιστημόνων τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ νὰ καταστῇ εἰς αὐτοὺς συνείδησις ὅτι ἡ πρόοδος τῶν Ἐπιστημῶν ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν θυσίαν τῶν ἐρευνητῶν ἐπιστημόνων.

Β' Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῶν Βιολογικῶν Ἐπιστημῶν.

Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς διδασκαλίας τῶν βιολογικῶν μαθημάτων εἶναι :

α) Νὰ κατανοήσωσιν οἱ μαθηταὶ γενικῶς μὲν τὸ φαινόμενον τῆς ζωῆς ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ καὶ δὴ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ ἔναντι τῶν φαινομένων τῆς νεκρᾶς ὕλης, εἰδικώτερον δὲ τὴν ζωὴν τῶν ἐμβίων ὄντων (φυτῶν, ζώων, ἀνθρώπων).

β) Νὰ γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τοὺς τρόπους ἐρεύνης καὶ μελέτης τῶν ὁργανικῶν ὄντων καὶ νὰ κατανοήσωσι τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ μελέτη τῶν ἐμβίων ὄντων, ἀπὸ τῶν κατωτέρων μέχρι τῶν ἀνωτέρων, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν γνώσεών μας ἐπὶ τοῦ κόσμου τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

γ) Νὰ καλλιεργήσωσι τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὸ ἔμβιον κόσμον, νὰ διεγείρωσι τὸ διαφέρον αὐτῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προστασίαν τοῦ κόσμου τούτου καὶ νὰ ἀναπτύξωσι τὴν καλαισθησίαν τῶν μαθητῶν διὰ τῆς μελέτης καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ ἐν τῷ ἐμβίῳ κόσμῳ παρατηρουμένου ἀλλοιῶς.

δ) Νὰ ἀναπτύξωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν παρατηρητικὴν καὶ νὰ ἀνυψώσωσι τὰς πνευματικὰς λειτουργίας αὐτῶν.

Γ'. Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας.

Εἰδικώτεροι σκοποὶ τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας εἶναι :

α) Νὰ γνωρίσωσιν οἱ μαθηταὶ τὰ φυσικὰ καὶ χημικὰ φαινόμενα, νὰ κατανοήσωσι τοὺς διέποντας αὐτὰ φυσικοὺς νόμους καὶ νὰ δύνανται νὰ ἐρμηνεύωσιν αὐτά.

β) Νὰ ἀσκηθῶσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ τὴν πειραματικὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τοῦ ὕλικου κόσμου καὶ διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης νὰ ἀναπτύξωσι τὴν παρατηρητικὴν, τὴν κρίσιν, τὴν φαντασίαν, τὴν ἐφευρετικὴν ἱκανότητα.

γ) Νὰ διεγείρωσι τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν διὰ τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν πρὸς πρακτικὰς ἐφαρμογὰς διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων.

δ) Νὰ ἐκτιμῶσιν οἱ μαθηταὶ τὴν σημασίαν τῆς συνεργασίας τῶν ἐπιστημόνων ὅλων τῶν λαῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνικοῦ πεδίου διὰ τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

ΦΥΣΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Δ' (ὥραι 3)

ΤΜΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Εἰσαγωγή: Θέμα καὶ μέθοδοι τῆς Φυσικῆς. Ὑλὴ καὶ φυσικαὶ καταστάσεις αὐτῆς. Δομὴ τῶν ὑλικῶν σωμάτων. Φυσικὰ μεγέθη. Μετρήσεις φυσικῶν μεγεθῶν. Συστήματα μονάδων (C.G.S., M.K.S. καὶ T.S.). Διαστάσεις τῶν φυσικῶν μεγεθῶν καὶ ἐξισώσεις διατάσεων. Μᾶζα καὶ βάρος τῶν σωμάτων. Πυκνότης καὶ εἰδικὸν βάρος.

ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ

Κίνησις τῶν στερεῶν. Στοιχειώδης ἔννοια τῆς ἡρεμίας καὶ τῆς κινήσεως ἐνὸς σώματος. Κίνησις. Εὐθύγραμμος ὁμαλὴ καὶ ὁμαλῶς μεταβαλλομένη κίνησις. Ἐλευθέρη πτώσις. Κυκλικὴ ὁμαλὴ κίνησις. Ἀρχὴ ἀνεξαρτησίας τῶν κινήσεων. Σύνθεσις δύο εὐθυγράμμων κινήσεων.

Στατικὴ τῶν στερεῶν: Ἡ δύναμις. Ἡ ἔννοια τῆς δυνάμεως (ὀρισμός, μονάδες, παράστασις αὐτῆς). Σύνθεσις δυνάμεων ἐφηρμοσμένων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος. Ἀνάλυσις δυνάμεων. Ροπὴ δυνάμεως ὡς πρὸς ἄξονα. Ζεύγος δυνάμεων. Κέντρον βάρους. Ἰσοροπία στερεοῦ σώματος, στηριζομένου ἐπὶ ὀριζοντίου ἐπιπέδου ἢ στρεπτοῦ περὶ ὀριζόντιον ἄξονα.

Δυναμικὴ: Ἀρχὴ τῆς ἀδρανείας. Θεμελιώδης ἐξίσωσις τῆς Δυναμικῆς. Ὅρισμός μονάδων δυνάμεως. Δράσις καὶ ἀντίδρασις. Κεντρομόλος καὶ φυγόκεντρος δύναμις. Ἐφαρμογαί.

* Βολαί. (Σύντομος περιγραφή τῆς κατακορύφου καὶ ὀριζοντίας καὶ πλαγίας βολῆς).

Ἔργον - Ἰσχύς - Ἐνέργεια: Ἔργον καὶ μονάδες αὐτοῦ. Ἔργον βάρους. Ἰσχύς καὶ μονάδες αὐτῆς. Μεγάλαι μονάδες ἔργου. Ἐνέργεια καὶ μορφαὶ αὐτῆς. Ἀρχὴ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνεργείας.

* Ὅρμη: Νόμοι μεταβολῆς τῆς ὁρμῆς καὶ ἀρχὴ τῆς διατηρήσεως αὐτῆς. Πύραυλοι. Κρούσις ἴσων ἐλαστικῶν σφαιρῶν. Περιστροφικὴ κίνησις στερεοῦ σώματος περὶ ἄξονα. Ροπὴ ἀδρανείας καὶ κινητικῆς ἐνέργειας αὐτοῦ. Σφόνδυλος. Θεμελιώδης ἐξίσωσις τῆς περιστροφικῆς κινήσεως. Στροφορμὴ. Νόμος παγκοσμίου ἑλξεως. Πεδίον βαρύτητος. Μεταβολὴ τοῦ G μετὰ τοῦ ὕψους. Τεχνητοὶ δορυφόροι.

Τριβή. Ἐλαστικότης: Τριβὴ ὀλισθήσεως καὶ τριβὴ κυλίσεως. Ἐλαστικότης (ἐλκυσμός, κάμψις, στρέψις). Ἐλαστικὴ ὑστέρησις.

Ἀ π λ α ῖ Μ η χ α ν α ῖ : Μοχλοί, Τροχαλῖαι, κεκλιμένον ἐπίπεδον. Ζυγός

ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΩΝ ΡΕΥΣΤΩΝ

Ὑδροστατική : Πίσεις καὶ μονάδες αὐτῆς. Ὑδροστατικὴ πίσις. Θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ὑδροστατικῆς. Μετάδοσις τῶν πιέσεων διὰ μέσου τῶν ὑγρῶν. Δυνάμεις ἀσκούμεναι ἐπὶ τοῦ ὀριζοντίου πυθμένος καὶ τῶν τοιχωμάτων δοχείου. Ἀνωσις, ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους. Ἰσορροπία στερεοῦ βυθιζομένου ἐντὸς ὑγροῦ. Μέτρησις τῆς πυκνότητος στερεῶν καὶ ὑγρῶν (μέθοδος τῆς ἀνώσεως). Πυκνόμετρα καὶ ἀραιόμετρα.

Ἀεροστατική : Χαρακτηριστικὰ τῶν ἀερίων καὶ βάρος αὐτῶν. Ἀτμοσφαιρικὴ πίσις καὶ μέτρησις αὐτῆς. Βαρόμετρα. Ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους εἰς τὰ ἀέρια. Σχέσις μεταξὺ πίσεως καὶ ὄγκου τῶν ἀερίων (νόμος Boyle - Mariotte) : * Πίσις μείγματος ἀερίων. (Νόμος τοῦ Dalton).

Μανόμετρα. Ἐφαρμογαὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίσεως. Ἀντλῖαι (ἀερίων καὶ ὑγρῶν).

Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Γῆς, ὕψος καὶ ζῶναι αὐτῆς. Μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίσεως μετὰ τοῦ ὕψους. Ἀερόστατα.

* Κίνησις τῶν Ρευστῶν : Νόμοι τῆς ροῆς. Ἀντίστασις τοῦ ἀέρος. Στήριξις τοῦ ἀεροπλάνου εἰς τὸν ἀέρα. Ἀριθμὸς τοῦ Mach. Ὑπερηχητικαὶ ταχύτητες. Ὑδροκινήτηρες.

Μοριακὰ Φαινόμενα : * Μοριακαὶ δυνάμεις : * Κρυσταλλικὰ καὶ ἄμορφα στερεά. Ἰσότροπα καὶ ἀνισότροπα στερεά. Ἐπιφανειακὴ τάσις. Τριχοειδῆ φαινόμενα. Διάχυσις. Διαπύδησις. Ὡσμωσις. Κίνησις Brown. Κινητικὴ θεωρία τῶν ἀερίων.

ΘΕΡΜΟΤΗΣ

Διαστολὴ τῶν σωμάτων : Θερμότης. Θερμοκρασία. Θερμόμετρα. Διαστολὴ τῶν στερεῶν. Ἐξισώσεις γραμμικῆς, ἐπιφανειακῆς καὶ κυβικῆς διαστολῆς. Διαστολὴ τῶν ὑγρῶν. Ἀνωμαλία τῆς διαστολῆς τοῦ ὕδατος. Μεταβολὴ τῆς πυκνότητος τῶν στερεῶν καὶ ὑγρῶν μετὰ τῆς θερμοκρασίας. Πειραματικὴ μελέτῃ τῶν μεταβολῶν τῶν ἀερίων. Τέλεια ἀέρια, ἐξισώσεις, αὐτῶν. Ἀπόλυτον μηδὲν καὶ ἀπόλυτος κλίμαξ θερμοκρασιῶν. Πυκνότης ἀερίου.

Θερμιδομετρία : Ποσότης θερμότητος καὶ μονὰς αὐτῆς. Εἰδικὴ θερμότης καὶ μέτρησις αὐτῆς (στερεῶν καὶ ὑγρῶν διὰ τῆς μεθόδου τῶν μιγμάτων). Θερμιδόμετρα. Εἰδικαὶ θερμότητες τῶν ἀερίων. Θερμότης καύσεως (καυσίμων καὶ τροφῶν).

Μεταβολαὶ τῆς κατστάσεως τῶν σωμάτων : Τῆξις καὶ πήξις, νόμοι αὐτῆς. Θερμότης τήξεως καὶ μέτρησις αὐτῆς. Θερμιδόμετρον Laplace. Ἐξάερωσις. Κεκορεσμένοι καὶ ἀκόρεστοι ἀτμοί. Ἐξάτμισις. Βρασμός καὶ νόμοι αὐτοῦ. Θερμότης ἐξάερώσεως. Ἐξάχνωσις. Ὑγροποιήσις τῶν ἀερίων καὶ τοῦ ἀέρος, ἀπόλυτος καὶ σχετικὴ ὑγρασία τοῦ ἀέρος. Ὑγρόμετρα.

Διάδοσις τῆς θερμότητος : Τρόποι διάδόσεως τῆς θερμότητος. Ἐφαρμογαί.

Μηχανικὸν ἔργον καὶ θερμότης: Μηχανικὴ θεωρία τῆς θερμότητος. Μετατροπὴ τοῦ μηχανικοῦ ἔργου εἰς θερμότητα. Μηχανικὸν ἰσοδύναμον τῆς θερμότητος. * Θερμοδυναμικὰ ἀξιώματα. Ὑποβάθμισις τῆς ἐνεργείας.

* Σύντομος μελέτη τῶν ἀτμομηχανῶν, βενζινοκινητῆρων, κινητῆρων. Ντίζελ καὶ ἀεροστροβίλων. Ἀποδόσις θερμικῆς μηχανῆς (βιομηχανικὴ καὶ θεωρητικὴ). Διὰ τὰ Νυκτερινὰ Γυμνάσια. Δ' τάξις: ὅ,τι καὶ ἡ Δ' τῶν ἡμερησίων, ἀλλὰ μέχρι καὶ τὰ μοριακὰ φαινόμενα.

ΦΥΣΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Ε'

ΤΜΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Μαγνητισμός: Μαγνήται καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Μαγνήτησις ἐξ ἐπαφῆς καὶ ἐξ ἐπαγωγῆς. Νόμος τοῦ Coulomb. Μονὰς ποσότητος μαγνητισμοῦ. Μαγνητικὸν φάσμα. Μαγνητικὸν πεδίον καὶ στοιχεῖα αὐτοῦ. Μαγνητικὴ ροὴ καὶ μονὰς αὐτῆς. Μαγνητικὸν δίπολον καὶ συμπεριφορὰ αὐτοῦ ἐντὸς ὁμογενοῦς μαγνητικοῦ πεδίου. * Μαγνητικὴ ροπή. Μαγνητικὴ διαπερατότης τοῦ σιδήρου, κατὰτάξις τῶν ὑλικῶν. Γήινον μαγνητικὸν πεδίον καὶ στοιχεῖα αὐτοῦ. * Μαγνητικοὶ χάρται. Μαγνητικὴ πυξίς.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

Θεμελιώδη ἠλεκτροστατικά φαινόμενα. Ἠλεκτρίσις. Ἠλεκτρικὸν φορτίον καὶ εἶδη αὐτοῦ. Νόμος τοῦ Coulomb. Μονάδες ἠλεκτρικοῦ φορτίου. Φύσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἠλεκτρονικὴ ἐρμηνεία τῆς ἠλεκτρίσεως τῶν σωμάτων. Ἠλεκτρικὸν πεδίον καὶ στοιχεῖα αὐτοῦ. Δυναμικὸν καὶ διαφορὰ δυναμικοῦ. Χωρητικότης ἀγωγοῦ καὶ μονάδες αὐτῆς. Ἐνέργεια φορτισμένου ἀγωγοῦ. Πυκνωταί. Χωρητικότης πυκνωτοῦ καὶ ἐνέργεια φορτισμένου πυκνωτοῦ. Διηλεκτρικὴ σταθερά. Σύνδεσις πυκνωτῶν (ἐν παραλλήλῳ καὶ κατὰ σειράν). Ἠλεκτροστατικὰ μηχαναί. (Van der Graaff καὶ Wimshurst).

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΝ ΡΕΥΜΑ

ΣΥΝΕΧΕΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΝ ΡΕΥΜΑ

Τὸ συνεχὲς ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ὡς ροὴ ἠλεκτρονίων. Πηγὴ καὶ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Φορὰ καὶ ἀποτελέσματα τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἐντάσις τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, μονὰς αὐτῆς, ἀμπερόμετρον. Διαφορὰ δυναμικοῦ εἰς δύο σημεῖα ρευματοφόρου ἀγωγοῦ, βολτόμετρον. Ἀντιστάσις ἀγωγοῦ. Νόμος τοῦ OHM. Μονὰς ἀντιστάσεως. Νόμοι τῆς ἀντιστάσεως ἀγωγοῦ. Εἶδη ἀντιστάσεων. Σύνδεσις ἀντιστάσεων. Ρυθμιστικαὶ ἀντιστάσεις.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΚΑΙ ΙΣΧΥΣ ΤΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ

Ἐνέργεια καὶ ἰσχύς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Νόμος τοῦ Joule. Ἐφαρμογαὶ τοῦ φαινομένου Joule.

ΚΕΙΣΤΟΝ ΚΥΚΛΩΜΑ

Ἠλεκτρεγερτικὴ δύναμις καὶ ἐσωτερικὴ ἀντίστασις γεννητρίδας. Νόμος τοῦ OHM διὰ κλειστὸν κύκλωμα. Σύνδεσις γεννητρίδων. Ἀποδέκται.

ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΣ

Μαγνητικὸν πεδίου εὐθυγράμμου ρεύματος. (Πείραμα τοῦ Oersted). Νόμος τοῦ Biot-Savart. Μαγνητικὸν πεδίου κυκλικοῦ ρεύματος καὶ σω-
ληνοειδοῦς. Ἡλεκτρικὸν σύστημα μονάδων. Ἑρμηνεία τῆς προελεύσεως τῶν
μαγνητικῶν πεδίων.

Ἡλεκτρομαγνήται καὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῶν. Ἡλεκτρομαγνητικαὶ δυνάμεις.
Νόμος τοῦ Laplace.

Ἡλεκτροδύσεις.

Μελέτη τῆς ηλεκτρολύσεως καὶ νόμοι αὐτῆς. Πόλωσις τῶν ηλεκτροδίων.
Συσσωρευταί. Ἡλεκτρικὰ στοιχεῖα. Ἐφαρμογαὶ τῆς ηλεκτρολύσεως.

ΟΠΤΙΚΗ

Γεωμετρικὴ Ὀπτικὴ.

Εὐθύγραμμος διάδοσις τοῦ φωτός καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς. Καχύτης τοῦ
φωτός (ἄνευ περιγραφῆς μεθόδων μετρήσεων αὐτῆς). Ἀνάκλασις τοῦ φωτός
καὶ νόμοι αὐτῆς. Ἐπίπεδον κάτοπτρον καὶ περιστροφὴ αὐτοῦ. Σφαιρικὰ κά-
τοπτρα (κοίλα καὶ κυρτά). Εὗρεσις τῶν ἐξισώσεων τῶν σφαιρικῶν κατόπτρων.
* Σφάλματα τῶν σφαιρικῶν κατόπτρων.

Διάθλασις τοῦ φωτός καὶ νόμοι αὐτῆς. Ὅριχὴ γωνία, ὀλικὴ ἀνάκλασις,
ἀποτελέσματα τῆς διάθλασεως. Διάθλασις διὰ πλακὸς μὲ παραλλήλους ἑδρας
καὶ διὰ πρίσματος. Πρίσματα ὀλικῆς ἀνακλάσεως. Φακοὶ (συγκλίνοντες καὶ
ἀποκλίνοντες), εὗρεσις τῶν γενικῶν ἐξισώσεων τῶν φακῶν. Ἰσχύς τοῦ φω-
τός. Ὁμοαξονικὸν σύστημα φακῶν. * Σφάλματα τῶν φακῶν.

Λειτουργία καὶ ἐλαττώματα τοῦ ὀφθαλμοῦ. Στερεοσκοπικὴ ὄρασις. Ὀ-
πτικὰ ὄργανα. Ἀπλοῦν μικροσκοπίον (ἰσχύς καὶ μεγένθυσις αὐτοῦ). Σύνθε-
τον μικροσκοπίον (ἰσχύς, μεγένθυσις καὶ διαχωριστικὴ ἱκανότης).

Τηλεσκόπια, περισκόπιον, προβολεὺς, φωτογραφικὴ μηχανή, κινηματο-
γραφικὴ μηχανὴ φωτογραφία. (Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ὀργάνων, ὅχι περιγραφαὶ
μακροσκελεῖς, ἀλλὰ νὰ τονισθοῦν μόνον ὡς ἐφαρμογαὶ ὀπτικῶν ὀργάνων).

Ἀνάλυσις τοῦ λευκοῦ φωτός διὰ πρίσματος καὶ ἑρμηνεία τοῦ φαινομένου.
Ἀνασύνθεσις τοῦ λευκοῦ φωτός. Συμπληρωματικὰ χρώματα. Φασματοσκό-
πιον. Φασματοσκόπια. Ὑπερυθρὸς καὶ ὑπεριώδης, ἀκτινοβολία. Οὐράνιον τό-
ξον. Ἡλιακὸν φάσμα. Τὸ χρῶμα τῶν σωμάτων.

Φωτομετρία.

Φωτομετρικὰ μεγέθη καὶ μονάδες αὐτῶν. Νόμοι τοῦ φωτισμοῦ. Φωτό-
μετρα. * Ἀπόδοσις φωτεινῆς πηγῆς. * Φωτομετρικὸν ἰσοδύναμον τοῦ φωτός.

Ε΄ ΤΑΞΙΣ ΝΥΚΤΕΡΙΝΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Θερμότης, θερμιδομετρία, μεταβολαὶ τῆς καταστάσεως τῶν σωμάτων,
διάδοσις θερμότητος, Μηχανικὸν ἔργον καὶ θερμότης. Μαγνητισμὸν καὶ
Στατικὸν ἡλεκτρισμὸν.

ΦΥΣΙΚΗ
ΤΑΞΙΣ ΣΤ'
ΤΜΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΓΘΥΝΣΕΩΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Ταλαντώσεις

Ἀρμονικὴ ταλάντωσις καὶ ἐξισώσεις αὐτῆς. Ἀπλοὺν ἐκκρεμές. Φυσικὸν ἐκκρεμές. Σύνθεσις ἀρμονικῶν ταλαντώσεων. Ἐλευθέρα καὶ ἐξηγκασμένη ταλάντωσις. Συντονισμός. Συνεζευγμένοι ταλαντώσεις.

Κύματα.

Ἐγκάρσια καὶ διαμήκη κύματα καὶ διάδοσις αὐτῶν ἐντὸς ἐλαστικοῦ μέσου. Συμβολὴ κυμάτων. Στάσιμα κύματα. Πόλωσις ἐγκαρσίων κυμάτων. Ἀρχὴ τοῦ Huygens καὶ δι' αὐτῆς ἐρμηνεία τῆς ἀνακλάσεως, διαθλάσεως καὶ περιθλάσεως τῶν κυμάτων.

Ἀκουστικὴ.

Κυματικὴ φύσις τοῦ ἤχου, παραγωγὴ καὶ διάδοσις αὐτοῦ. Χαλύτης διάδοσεως τῶν ἡχητικῶν κυμάτων. Ἀνάκλασις, διάθλασις, συμβολὴ καὶ περιθλασις τοῦ ἤχου. Ἔντασις τοῦ ἤχου. Φυσιολογικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν ἤχων (ὕψος, ἀκουστότης, χροιά). Ὑπέρηχοι. Μουσικοὶ ἤχοι, διαστήματα, μουσικὴ κλίμαξ. Πηγαὶ τῶν μουσικῶν ἤχων. (Χορδαί, ἡχητικοὶ σωλῆνες). Ἡχοληψία καὶ ἀναπαραγωγὴ τῶν ἤχων.

Φυσικὴ Ὀπτικὴ.

Θεωρίαι περὶ τῆς φύσεως τοῦ φωτός. Συμβολὴ, περιθλασις, πόλωσις καὶ διπλὴ διάθλασις τοῦ φωτός. Πολωτικαὶ συσκευαί. Φάσματα ἐκπομπῆς καὶ ἀπορροφήσεως. Νόμος τοῦ Kirchhoff. Φθορισμός καὶ φωσφορισμός. Χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡλεκτρισμός.

Ἐπαγωγὴ.

Ἐπαγωγικὰ ρεύματα καὶ τρόποι παραγωγῆς αὐτῶν. Νόμος τοῦ Lenz. Νόμοι τῆς ἐπαγωγῆς. Ἔντασις τοῦ ἐπαγωγικοῦ ρεύματος καὶ ἡλεκτρικὸν φορτίον ἐξ ἐπαγωγῆς. Ρεύματα Foucault. Ἀμοιβαία ἐπαγωγὴ καὶ αὐτεπαγωγὴ. Ἐπαγωγικὸν πηνίον Ruhmkorff. Μαγνητόφωνον. Ἡλεκτρομαγνητικὴ ἀναπαραγωγὴ τοῦ ἤχου (πικιάπ).

Ἐναλλασσόμενον ρεῦμα.

Ἐναλλασσομένη τάσις. Ἐξισώσεις τοῦ ἐναλλασσομένου ρεύματος. Ἐνεργὸς ἔντασις καὶ ἐνεργὸς τάσις. Ἐνέργεια καὶ ἰσχύς ἐναλλασσομένου ρεύματος. Ὁ νόμος τοῦ Ohm εἰς κύκλωμα ἄνευ αὐτεπαγωγῆς καὶ χωρητικότητος. Τριφασικὸν ρεῦμα. Μετασχηματισταί.

*Ἡλεκτρικαὶ μηχαναί.

Γεννήτριαι καὶ κινητήρες συνεχοῦς καὶ ἐναλλασσομένου ρεύματος. Παραγωγὴ καὶ μεταβάσις τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Ἀγωγιμότης τῶν στερεῶν.

Ἡλεκτρονική ἀγωγιμότης τῶν στερεῶν. Ἡμιαγωγοί. Κρυσταλλοδιόδοι. Ἀνόρθωσις. *Θερμοηλεκτρισμός. *Θερμοηλεκτρικὸν στοιχεῖον. *Πιεζοηλεκτρισμός.

Ἀγωγιμότης τῶν ἀερίων.

Ἡλεκτρικαὶ ἐκκενώσεις ἐντὸς ἡραιωμένων ἀερίων. Καθοδικαὶ καὶ θετικαὶ ἀκτῖνες. Γήινον ἡλεκτρικὸν πεδῖον. Ἡλεκτρικαὶ ἐκκενώσεις ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἀγωγιμότης εἰς τὸ κενόν.

Θερμικὴ ἐκπομπὴ ἡλεκτρονίων. Δίοδος ἡλεκτρονικῆς λυχνίας. Σωλὴν Braun. Τρίοδος ἡλεκτρονικῆς λυχνίας. *Κρυσταλλοτρίοδος. Φωτοηλεκτρικὸν φαινόμενον. Φωτοκῆτταρον. Ὁμιλῶν κινηματογράφος. Φωτοστοιχεῖον. Σωλὴν τοῦ Coolidge διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ἀκτίνων Rontgen. Ἰδιότητες καὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῶν. *Ἀρχὴ τοῦ ἡλεκτρονικοῦ μικροσκοπίου.

Ἡλεκτρομαγνητικὰ κύματα.

Ἡλεκτρικαὶ ταλαντώσεις καὶ παραγωγὴ αὐτῶν. Φθίνουσαι καὶ ἀμείωτοι ἡλεκτρικαὶ ταλαντώσεις. *Ἐπαγωγικὴ σύζευξις κυκλωμάτων ταλαντώσεων. *Συντονισμός. *Παλλόμενον ἡλεκτρικὸν δίπολον. Ἐκπομπὴ ἡλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων. *Τὸ φάσμα τῶν ἡλεκτρομαγνητικῶν ἀκτινοβολιῶν. Ἐφαρμογαὶ τῶν ἡλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων εἰς τὰς τηλεπικοινωνίας (Ραδιόφωνον, τηλεγράσις, ραντάρ, ραδιοαστρονομία).

ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΦΘΣΙΚΗ

Εἰσαγωγή. Βασικαὶ ἰδέαι. Φωτόνια, ἐνέργεια αὐτῶν. Μεταβολὴ τῆς μάζης τῶν σωμάτων μετὰ τῆς ταχύτητος. Ἴσοδυναμία μάζης καὶ ἐνεργείας. Θεωρία τῶν κβάντα. Ἀτομικὸς καὶ μαζικὸς ἀριθμός.

Ἀτομικὴ Φυσικὴ.

Εἰσαγωγή. Δομὴ τοῦ ἀτόμου. Στοιχεῖα τῆς θεωρίας τοῦ Bohr. Μελέτη τοῦ ἀτόμου τοῦ ὕδρογόνου. Ἄτομον μὲ πολλὰ ἡλεκτρόνια. Τὸ περιοδικὸν σύστημα τῶν στοιχείων.

Πυρηνικὴ Φυσικὴ.

Εἰσαγωγή. Ἰσότοπα. Ἴσοβαρεῖς πυρῆνες. Πειραματικὰ μέθοδοι ἀνιχνεύσεως σωματιδίων. Θάλαμος ἰονισμού. Ἀπαριθμηταὶ Geiger.

Σπινθηρηστής, θάλαμος Wilson. Θάλαμος φυσαλίδων.

Ραδιενεργοὶ μετατροπαί. Νόμος αὐτῶν. Μονάδες ραδιενεργείας. Δοσιμετρία. Ἀκτινοβολία α, β, γ.

Πυρηνικαὶ ἀντιδράσεις. Σχάσις τῶν πυρήνων. Ἀλυσωτὴ ἀντίδρασις. Ἀντιδραστήρες. Σύντηξις τῶν πυρήνων, ἐφαρμογαὶ καὶ ἀξιοποιήσεις τοῦ φαινομένου (μόνον εἰρηνικαὶ ἐφαρμογαί). Ἡλιακὴ ἐνέργεια. Ραδιοϊσότοπα καὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῶν.

Στοιχειώδη σωματίδια. Εἰσαγωγή. Κοσμικὴ ἀκτινοβολία. *Ἐπιταχυνταί.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ' ΝΥΚΤΕΡΙΝΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Δυναμικός ηλεκτρισμός (συνεχές ηλεκτρικόν ρεύμα). 'Ενέργεια και 'Ισχύς τοῦ ρεύματος, κλειστόν κύκλωμα, 'Ηλεκτρομαγνητισμός, 'Ηλεκτρόλυσις, Γεωμετρική 'Οπτική, Φωτομετρία.

ΤΑΞΙΣ Ζ' ΝΥΚΤΕΡΙΝΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τὸ ἰσχύον διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων.

ΑΝΟΡΓΑΝΟΣ ΧΗΜΕΙΑ

Δ' ΤΑΞΕΩΣ (κλασσικοῦ τύπου) (ὥραι 1)

ΓΕΝΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

Ἔλη και ἐνέργεια. Φυσικὰ και χημικὰ φαινόμενα.

Θέμα τῆς Χημείας. Σημασία τῆς Χημείας διὰ τὴν σύγχρονον ζωὴν. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς Χημείας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μέχρι σήμερον.

Ἀπλὰ και σύνθετα σώματα. Στοιχεῖα. Μέταλλα και ἀμέταλλα. Μείγματα και χημικὰ ἐνώσεις. Διαφοραὶ μεταξὺ αὐτῶν. Ἀτομικὴ θεωρία τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Σύγχρονοι ἀντιλήψεις περὶ ἀτόμων και μορίων.

Ἀτομικὸν και μοριακὸν βάρος. Γραμμοάτομον και γραμμομόριον. Ὑπόθεσις Avogadro. Γραμμομοριακὸς ὄγκος. Σχετικὴ πυκνότης ἀερίου. Νόμος τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης. Νόμος τῶν σταθερῶν λόγων (Proust). Στοιχεῖα ἀτομικῆς θεωρίας και φυσικῆς τοῦ ἀτόμου. Ἡλεκτρονικαὶ στιβάδες. Ἀτομικὸς και μαζικὸς ἀριθμὸς. Χημικὰ σύμβολα τῶν στοιχείων. Χημικοὶ τύποι. Ἐμπειρικοὶ, μοριακοὶ, συντακτικοὶ τύποι.

Χημικὰ ἐξισώσεις. Κατάστροφαις χημικῶν ἐξισώσεων.

Ὑπολογισμὸς τοῦ μοριακοῦ βάρους και τῆς ἐκατοστιαίας συνθέσεως.

Νόμος τῶν ἀπλῶν πολλαπλασίων (DALTON). Νόμος τῶν ἀερίων ὀγκῶν (Gay-Lussac).

Χημικὴ ἀντίδρασις. Εἶδη χημικῶν ἀντιδράσεων. Ἐνδόθερμοι και ἐξώθερμοι ἀντιδράσεις.

Θερμοχημεία. Ἀμφίδρομοι ἀντιδράσεις. Καταλύται. Μέσα προκαλοῦνται τὰς ἀντιδράσεις.

Χημικὴ συγγένεια. Σθένος τῶν στοιχείων.

Ἡλεκτρονικὴ ἐρμηνεία τοῦ σθένους και τῆς χημικῆς συγγενείας. Σειρὰ δραστηότητος τῶν διαφόρων στοιχείων (μετάλλων και ἀμετάλλων).

Ρίζαι. Χημικὸν ἰσοδύναμον και γραμμοῖσοδύναμον στοιχείου ἢ ρίζης.

Μέθοδοι μετρήσεως μοριακῶν και ἀτομικῶν βαρῶν.

Ἡλεκτρόλυσις, Ἡλεκτρολύται, ἰόντα. Θεωρία τῆς Ἡλεκτρολυτικῆς διαστάσεως (Arrhenius).

Ὄξέα. Βάσεις. Ἐξουδετέρωσις ὀξέος ὑπὸ βάσεως.

Ἀλατα, εἶδη ἀλάτων, ὕξινα, βασικά και οὐδέτερα.

Ἰσχύς τῶν ὀξέων και τῶν βασέων. Ἐνεργὸς ὀξύτης PH. Διαλύματα. Γε-

νικά. Είδη διαλυμάτων. Κανονικά διαλύματα. Όξειδια, Κανονικά όξειδια, υποόξειδια, υπεροόξειδια, ανυδρίται όξέων και βάσεων.

Όξειδωσις και αναγωγή.

Όνοματολογία τών χημικών ενώσεων.

Περιοδικόν σύστημα τών στοιχείων. Ισότοπα και Ισοβαρή στοιχεία.

ΑΜΕΤΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Όξυγόνο. Βραδεία και ταχεία όξειδωσις. Όζον.

Υδρογόνο. Ισότοπα του Υδρογόνου.

Ηλεκτρονική έρμηνεία της όξειδοαναγωγής. Όξειδωτικά και αναγωγικά σώματα.

Τό ύδωρ. Υπεροόξειδον του υδρογόνου.

Άλογονικά στοιχεία. Φθόριο, υδροφθόριο. Χλώριο, υδροχλώριον και υδροχλωρικόν όξύ.

Βρώμιον, υδροβρώμιον. Ιώδιον, υδροϊώδιον.

Σύντομος επανάληψις τών κυριωτέρων θεμάτων του Γενικού μέρους της Χημείας.

ΑΝΟΡΓΑΝΟΣ ΧΗΜΕΙΑ

(Ε' ΤΑΞΕΩΣ)

(κλασσικού τύπου)

Όμας του όξυγόνου. Θεϊον, διοόξειδον του θεϊου, τριοόξειδον του θεϊου,θεικόν όξύ. Υδροθειον.

Όμας τρισθενών αμετάλλων. Άζωτον. Άτμοσφαιρικός άήρ.

Εύγενή άέρια. Όόξειδια του άζώτου, άμμωνία, νιτρικόν όξύ.

Φωσφόρος, πυρεΐα, λιπάσματα. Όόξειδια του φωσφόρου. Φωσφοροϋχον υδρογόνο.

Άρσενικόν. Άντιμόνιον. Κράματα άρσενικού και άντιμονίου.

Όμας άνθρακος. Άνθραξ. Φυσικοί και τεχνητοί άνθρακες.

Μονοόξειδον και διοόξειδον του άνθρακος.

Πυρίτιον. Διοόξειδον του πυριτίου, ύαλος.

Βόριον, βορικόν όξύ, βόραξ.

ΜΕΤΑΛΛΑ

Γενικά ιδιότητες. Κράματα, έξαγωγή τών μετάλλων, μεταλλεύματα, μεταλλουργία.

Όμας άλκαλίων. Νάτριον, υπεροόξειδον του νατρίου, υδροόξειδον του νατρίου. Χλωριοϋχον, άνθρακικόν, νιτρικόν και όξινο άνθρακικόν νάτριον.

Κάλιον, υδροόξειδον, άνθρακικόν, νιτρικόν και χλωρικόν κάλιον. Πυρίτις.

Όμας άλκαλικών γαιών. Μαγνήσιον, όόξειδον μαγνησίου,θεικόν μαγνήσιον.

Άσβέστιον, όόξειδον του άσβεστίου. Κονιάματα, άνθρακικόν άσβέστιον, χλωριοϋχον άσβέστιον, χλωρόσβεστος.

Άργίλιον, στυπτηρία, άργίλος, κεραμευτική.

Ψευδάργυρος, όόξειδον ψευδαργύρου, θεικός ψευδάργυρος.

Σίδηρος. Χυτοσίδηρος, Χάλυψ, ελατός σίδηρος, μεταλλουργία σημασία.
Χρώμιον. Νικέλιον. Κοβάλτιον.

Κασσίτερος. Μαγγάνιον.

Μόλυβδος. Ἐνώσεις τοῦ μολύβδου.

Χαλκός. Μεταλλουργία τοῦ χαλκοῦ, ἐνώσεις τοῦ χαλκοῦ.

Ἵδράργυρος. Ἐνώσεις τοῦ ἱδραργύρου, ἀμαλγάματα. Χρυσός, λευκόχρυσος, ἄργυρος.

ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ

ΣΤ'. Κλασσικοῦ.

Ἱστορική ἀνασκόπησις τῆς ὀργανικῆς χημείας.

Ὅργανικαὶ ἐνώσεις. Προέλευσις, διάδοσις καὶ σημασία τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων.

Σύστασις τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων. Ἀνίχνευσις ἄνθρακος, ὑδρογόνου καὶ ἀζώτου. Ποσοτικὴ ἀνάλυσις ὀργανικῶν ἐνώσεων.

Προσδιορισμὸς ἄνθρακος, ὑδρογόνου καὶ ἀζώτου. Ὑπολογισμὸς τοῦ χημικοῦ τύπου ἐκ τῶν δεδομένων τῆς ἀνάλυσεως.

Ἴσομέρεια καὶ ἰσομερεῖς ἐνώσεις. Ἐμπειρικός, μοριακὸς καὶ συντακτικὸς τύπος.

Πολυμέρεια καὶ πολυμερεῖς ἐνώσεις. Ὁμόλογοι σειραὶ καὶ ἐνώσεις. Κατάταξις τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων. Ἀκυκλοὶ καὶ κυκλικαὶ ἐνώσεις. Κεκορεσμένοι ὑδρογονάνθρακες. Μεθάνιον, αἰθάνιον. Λοιποὶ ὑδρογονάνθρακες τῆς σειρᾶς τοῦ μεθανίου καὶ γενικὸς τύπος αὐτῶν.

Προϊόντα τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τῶν λιθανθράκων (φωταέριον).

Πετρέλαιον. Προϊόντα ἀποστάξεως αὐτοῦ. Συνθετικὴ βενζίνη. Γαιάκιον.

Ἀκόρεστοι ὑδρογονάνθρακες, Αἰθυλένιον. Ὁμόλογα τοῦ αἰθυλενίου.

Ἀκετυλένιον. Βουταδιένιον, ἰσοπρένιον. Καουτσούκ, συνθετικὸν καουτσούκ, γουταπέρκα.

Ἀλκοόλαι. Μεθυλικὴ ἀλκοόλη, Αἰθυλικὴ ἀλκοόλη, ἀλκοολικὴ ζύμωσις.

Ζυμώσεις καὶ φυράματα.

Ἀλκοολοῦχα ποτά. Οἶνος, ζῦθος, ἀποσταζόμενα ποτά, ἡδύποτα.

Γλυκερίνη, νιτρογλυκερίνη, δυναμίτις.

Αἰθέρες. Αἰθυλικὸς αἰθήρ.

Ἀλδεΐδι καὶ κετόναι. Μυρμηκικὴ ἀλδεΐδη, ἀκεταλδεΐδη. Ἀκετόνη.

Κεκορεσμένα μονοκαρβονικά ὀξέα. Μυρμηκικὸν καὶ ὀξεικὸν ὀξύ. Ὄξεικὴ ζύμωσις, Ὄξος.

Ἀνότερα κεκορεσμένα ὀξέα. Παλμιτικὸν καὶ στεατικὸν ὀξύ.

Ἀκόρεστα μονοκαρβονικά ὀξέα. Ἐλαϊκὸν ὀξύ.

Δικαρβονικά ὀξέα. Ὄξαλικὸν ὀξύ.

Ὑδροξυοξέα ἢ ὀξυοξέα. Γαλακτικόν, τρυγικὸν καὶ κιντρικὸν ὀξύ.

Ἀμινοξέα. Βιολογικὴ σημασία τῶν ἀμινοξέων.

Πρωτεΐναι. Βιολογικὴ σημασία αὐτῶν.

Ἐστέρες τῶν ἀλκοολῶν μὲ ἀνόργανα καὶ ὀργανικά ὀξέα. Κηροὶ Λίπη καὶ ἔλαια. Βιομηχανικὴ ἐπεξεργασία αὐτῶν. Μαργαρίνη.

Σάπωνες. Συνθετικὰ ἀπορρυπαντικά.

Ἀζωτοῦχοι ἐνώσεις. Ἀμῖναι. Οὐρία.

Υδατάνθρακες. Ἀπλᾶ σάκχαρα. Γλυκόζη, φρουκτόζη.

Σακχαροειδεῖς πολυσακχαριται. Καλαμοσάκχαρον, γαλακτοσάκχαρον, μαλτόζη.

Μη σακχαροειδεῖς πολυσακχαριται. Ἀμυλον, δεξτρίναι, γλυκογόνον, ἰνουλίνη, κυτταρίνη, νιτροκυτταρίνη, βαμβάκοπυρίτις, χάρτης.

Τεχνηταὶ ὑφαντικά ὕλαι. Τεχνητὴ μέταξα, τεχνητὸν ἔριον.

Κυκλικαὶ ἐνώσεις. Ἀρωματικά ἐνώσεις. Βενζόλιον, νιτροβενζόλιον το-λουόλιον, ναφθαλίνοιον, ἀνθρακένιον.

Φαινόλαι, Φαινόλη.

Ἀρωματικά ὀξέα. Βενζοϊκὸν ὀξύ, σαλικυλικὸν ὀξύ, δεψικά ὕλαι, μελάνη.

Ἀρωματικά αἷναι. Ἀνίλη, χρώματα.

Τερπενικά σώματα. Καμφορά, τερεβινθέλαιον. Αἰθέρια ἔλαια.

Ἀλκαλοειδῆ.

Βιταμῖναι, ὁρμόναι.

Χημειοθεραπεία, Ἀντιβιοτικά.

Ἐντομοκτόνα.

Πλαστικά. Τεχνηταὶ ὕλαι. Ρητῖναι.

9ον ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

Διὰ τὸ Κλασσικὸν καὶ Πρακτικὸν Τμήμα

Ε΄ ΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Εἰσαγωγή: Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ναὸς τοῦ πνεύματος.

Γενικά χαρακτηριστικά: Σπονδυλόζωα - Θηλαστικὰ - Πρωτεύοντα.

Εἰδικὰ χαρακτηριστικά: Ὅρθιαι στάσεις, ἐλεύθεροι χεῖρες, ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου, ἑναρθρὸς λόγος. Ἐπανάληψις κυττάρων, ἰστῶν, ὀργάνων, συστημάτων, τμημάτων τοῦ σώματος, ἀτόμου, εἵδους.

2. Ἀνατομία καὶ Φυσιολογία τοῦ Ἀνθρώπου.

1. Καλυπτήριον σύστημα: Δέρμα, χροιά, τρίχες, ὀνυχες, ἀδένες. Διαφοραὶ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τοῦ φύλου, τῆς φυλῆς. Λειτουργία τοῦ δέρματος. Σύγκρισις μετὰ τὸ δέρμα καὶ τὰ παράγωγα αὐτοῦ εἰς τὰ λοιπὰ σπονδυλόζωα.

2. Ἐρειστικὸν σύστημα. Σκελετὸς ἐν ὅλῳ καὶ κατὰ χώρας. Ὅστᾱ, σύνδεσμοι, χόνδροι, ἀρθρώσεις. Ἱστολογία καὶ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ὀστέων, στατικὴ καὶ δυναμικὴ τοῦ σκελετοῦ. Χημικὴ σύστασις καὶ μεταβολισμὸς τῶν οὐσιῶν.

Στοιχεῖα ἀνθρωπομετρίας καὶ σημασία αὐτῶν. Κρανίον, πρόσωπον, ἀνάστημα, ἄκρα, ἀνθρώπινος τύπος (ἐξωμορφικός, μεσομορφικός, ἐνδομορφικός). Σύγκρισις μετὰ τὸν σκελετὸν τῶν ἄλλων σπονδυλόζων.

3. Μυτικὸν σύστημα: Ἱστολογία καὶ διαίρεσις τῶν σπλαγχνικῶν καὶ σκελετικῶν μυῶν. Τύποι μυῶν, σχέσεις μυῶν πρὸς ὀστᾱ καὶ λοιπὰ συστήματα. Συνεργοὶ καὶ ἀνταγωνιστικοὶ μύες. Φυσιολογία τῆς μυϊκῆς συσπάσεως

(τόνος, κάματος, ἐνεργειακή τοῦ μυός). Κινητική τῶν μυῶν τοῦ προσώπου. Μιμητική καὶ ἐκφραστικότης.

4. Κυκλοφορικὸν σύστημα: Ἀγγεῖα καὶ αἷμα. Ἀνατομία καὶ φυσιολογία τῆς καρδίας, τῶν ἀρτηριῶν, φλεβῶν, τριχοειδῶν (συστολή, ροή, πίεσις, ἀνταλλαγὴ οὐσιῶν). Μορφολογικὴ καὶ βιομημικὴ σύστασις τοῦ αἵματος, ἐρυθρὰ καὶ λευκὰ αἰμοσφαίρια, αἰμοτετάλια, πλάσμα, πηῖς. Αἰμοποιητικὰ ὄργανα. Δικτυοενδοθηλιακὸν σύστημα. Ἀντιγόνα καὶ ἀντισώματα, ἀνασποίησις.

Ὅμαδες αἵματος (Α, Β, ΑΒ, Ο. Ρέζους) σημασία αὐτῶν διὰ τὴν ἀνθρωπολογίαν. Λεμφικὸν σύστημα, λέμφοι. Σύγκρισις μετὰ τὸ κυκλοφορικὸν ἄλλων σπονδυλοζώων.

5. Ἀναπνευστικὸν σύστημα: Πνεύμονες, ἀνατομία καὶ ἀγγείωσις. Βρόγχοι, τραχεῖα, λάρυγξ, στοματικὴ κοιλότης. Μηχανισμὸς τῆς ἀναπνοῆς. Θώραξ. Διαφοραὶ ἀναπνοῆς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Νευρικὸν κέντρον ἀναπνοῆς καὶ λειτουργία αὐτοῦ. Ἀνακλαστικὰ τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος. ὀμιλία, ἄσμα κ.λ.π.

6. Πεπτικὸν σύστημα: Στοματικὴ κοιλότης. Πεπτικὸς σωλήν. Ἀδένες. Πέψις. Σύγκρισις μετὰ τὸ πεπτικὸν ἄλλων σπονδυλοζώων.

7. Ἀπεκκριτικὸν σύστημα: Νεφροί, νεφρικὸν σωληνάριον, διήθησις τοῦ αἵματος. Ἀπορρόφησις οὐσιῶν, σχηματισμὸς οὐραν. Οὐρητῆρες, κύστις, οὐρήθρα. Σύγκρισις μετὰ τὸ ἀπεκκριτικὸν ἄλλων σπονδυλοζώων.

8. Ἐνδοκρινικὸν σύστημα: Διαφορὰ ἐνδοκρινικῶν καὶ ἐξωκρινῶν ἀδένων. Ὁρμόναι, ὁρμονικὴ ρύθμισις, θυροειδής, ἐπινεφρίδια, πάγκρεας, ὑπόφυσις, ἀδένες ἀναπαγωγῆς. Σχέσεις ὁρμονῶν καὶ ὀργάνων, ἐνδοκρινῶν ἀδένων καὶ νευρικοῦ συστήματος.

9. Νευρικὸν σύστημα: Συντονισμὸς τῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἐγκέφαλος, νωτιαῖος μυελός, γάγγλια, νεῦρα, νευρικαὶ ἀπολήξεις, αἰσθητήρια ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικά. Λειτουργία τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Νευρικὸς παλμός. Νόμος τῆς λειτουργίας τῶν νεύρων καὶ τῶν κέντρων, ἐρεθισμός, κωδικοποιήσις, μετάδοσις, σνάψεις, ἀναστολή. Σύγκρισις μετὰ τὸ νευρικὸν σύστημα ἄλλων σπονδυλοζώων.

3. Γενικὴ Ἀνθρωπολογία.

Ἀνατομικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ προσαρμογαὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ φυσικὸν καὶ βιολογικὸν περιβάλλον. Ἀλληλοεπίδρασις σωματικῶν χαρακτήρων καὶ πολιτισμοῦ. Ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρώπου. Πῦρ, ἐργαλεῖα, Παλαιολιθικὴ, Μεσολιθικὴ, Νεολιθικὴ ἐποχὴ. Κυνήγιον, γεωργία, κτηνοτροφία.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Διὰ τὸ Κλασσικὸν καὶ Πρακτικὸν Τμήμα

ΣΤ' ΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1. Εἰσαγωγή. Ἱστορία τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν. Ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι. Ἀναγέννησις. 17ος—19ος αἰών. Αἱ σύγχρονοι τάσεις. Διαίρεσις τῆς Βιολογίας. Περιεχόμενον τῶν κλάδων αὐτῆς.

2. Τὸ Κύτταρον. Αεπτή ὕψι καὶ φυσικοχημικὴ σύστασις τοῦ Κυττάρου. Κοινὰ καὶ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῶν μικροβιακῶν φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν κυττάρων. Σημασία τῶν νουκλεϊνικῶν ὀξέων, τοῦ ἐργατοπλάσματος, τῶν ριβοσωμάτων τῶν μιτοχονδρίων καὶ τῶν χλωροπλάστων διὰ τὴν φυσιολογίαν τοῦ κυττάρου. Κυτταρική διαίρεσις. Μηχανισμός. Χρωματοσώματα.

3. Στοιχεῖα συγχρόνου γενετικῆς. Κληρονομικαὶ ἰδιότητες. Περιληπτικὴ ἐπανάληψις τῶν μενδελικῶν νόμων. Ὑβριδισμός (Μονο-Δι-Πόλυ). Φυλοσύνδετος κληρονομικότης. Προσδιορισμός τοῦ φύλου. Μεταλλάξεις. Γονίδια. Νουκλεϊνικὰ ὀξέα. Μοριακὴ βιολογία καὶ γενετικὴ (στοιχειωδῶς). Γενετικὴ τῶν πληθυσμῶν.

4. Ἀναπαραγωγή. Μονογαμία καὶ ἀμφιγονία. Μείωσις καὶ Μίτωσις. Παρθενόγενεσις. Γονιμοποίησις. Ἐμβρυογενεσις. Στοιχεῖα πειραματικῆς Ἐμβρυολογίας. Ὁργάνωσις. Ἐπαγωγή. Ἀλλομετρικὴ ἀνάπτυξις. Μορφολογικὴ καὶ λειτουργικὴ διαφοροποίησις. Ἀναγέννησις. Ἐμβρυολογία καὶ ἀνάπτυξις τῶν φυτῶν.

5. Κεφάλαια ἐκ τῆς φυσιολογίας τῶν ὀργανισμῶν. Κοινοὶ καὶ ἰδιαίτεροι μηχανισμοὶ λειτουργίας εἰς τὰ Μετάζωα καὶ τὰ Μετάφυτα. Μηχανισμοὶ ὁλοκληρώσεως. Ὁμοιόστασις. Λειτουργία τοῦ νευρικοῦ συστήματος εἰς τὰ ζῶα. Ἐρεθίσματα. Νευρικοὶ παλμοί. Ὁλοκλήρωσις. Ἀναστολή. Δράσις. Ἐνδοκρινικὴ ὁλοκλήρωσις.

6. Οἰκολογία τῶν ὀργανισμῶν. 1. Γενικὴ οἰκολογία. Φυσικοχημικαὶ συνθήκαι τοῦ περιβάλλοντος. Βιολογικὸν περιβάλλον. Βιότοποι. Βιολογικὴ ἰσορροπία. Ἀποικίαι. Συμβίωσις. Παρασιτισμός. Ἀγὼν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τῶν ἐπιβλαβῶν ὀργανισμῶν. Προστασία τῆς φύσεως. 2. Συστηματικὴ οἰκολογία: Χερσαῖαι βιοκοινότητες. Παράγοντες αὐξήσεως καὶ ἐξαπλώσεως, μειώσεως καὶ ἐξαφανίσεως τῶν ὀργανισμῶν. Θαλάσσιαι βιοκοινότητες. Βένθος καὶ πέλαγος. Πλαγκτόν. Ἴχθυοπανίδες.

7. Ἐξέλιξις. Ἱστορία τῶν ὀργανισμῶν. Ἐξέλιξις. Μεταμορφισμός. Θεωρίαι καὶ πραγματικότης. Ἐνδείξεις περὶ ἐξελίξεως (παλαιοντολογικαί, ἐμβρυολογικαί, συγκρ. ἀνατομικῆς, βιοχημικαί, ζωογεωργικαί, συστηματικῆς ταξινομήσεως). Οἱ νόμοι τῆς ἐξελίξεως (Πολυφυλετισμός, Ἀσυνέχεια, Ὁρθογένεσις κλπ.). Ἐξελικτικοὶ μηχανισμοὶ (Μεταλλάξεις, Ἐπιλογή, Απομόνωσις). Σημασία τῆς ἐξελίξεως διὰ τὸν ἄνθρωπον. Βελτίωσις καλλιεργουμένων φυτῶν καὶ ἐκτρεφόμενων ζώων. Παραδείγματα.

11. ΥΓΙΕΙΝΗ

Διὰ τὸ θεωρητικὸν καὶ θετικὸν τμῆμα

(Ε' ΤΑΞΕΩΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

1. Εἰσαγωγή. Ὑγεία (ὄρισμός) τὸ πολυτιμώτερον κεφάλαιον τοῦ ἀνθρώπου. Ἀένας ἀναζητήσις αὐτῆς. Θεοποίησις τῆς ὑγείας ὑπὸ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Παραμέλησις αὐτῆς κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους. Σημερινὴ κατάστασις. Μέτρησις ὑγείας.

Παράγοντες καλῆς σωματικῆς, ψυχικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑγείας. Κληρονο-

μικαί καταβολαί, ἐνδομήτριος ζωὴ καὶ ἡ περίοδος τῆς σωματικῆς διαπλάσεως. Προσαρμογὴ πρὸς τὸ φυσικόν, βιολογικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον. Αἵτια διαταραχῆς τῆς υἱείας καὶ ἡ καταπολέμησις αὐτῶν (γενικότητες).

2. Ὑγιεινὴ τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς οἰκογενείας.

α) Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ καὶ ὁ τρόπος δομῆς αὐτοῦ (κληρονομικότης καὶ ἐνδομήτριον περιβάλλον). Εὐγονικοί-δυσγονικοί παράγοντες καὶ συγγενεῖς ἀνωμαλίαι. Προσαρμογὴ πρὸς τὸ ἐξωμήτριον περιβάλλον.

β) Ἡ κοπιώδης ἀνέλιξις τοῦ νεογνοῦ μέχρι τῆς πλήρους σωματικῆς ὀριμότητος. Βιολογικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἀνάγκαι κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους (νεογνόν, βρέφος, νήπιον, μαθητὴν, ἔφηβον, ἐνῆλιν). Βιολογικὴ ἀπάντησις εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἐρεθίσματα. Σωματομετρικὰ κριτήρια (πίνακες). Κίνησις, παιγνίδια, ἀθλοπαιδιὰ, ὕπνος.

γ) Γέννησις καὶ διάπλασις τῆς προσωπικότητος. Ἡ ἀνάδυσις τοῦ ἐγὼ καὶ ἡ πίεσις τοῦ περιβάλλοντος. Θεμελίωσις ἠθικοῦ κώδικος καὶ ἀνέλιξις τῆς διανοίας. Ἡ μέτρησις τῆς εὐφυΐας. Ψυχικοὶ τραυματισμοὶ καὶ διλήμματα. Ψυχικὴ υἱεινὴ.

δ) Ἡ διατροφή τοῦ ἀνθρώπου. Θερμιδικαὶ καὶ βιολογικαὶ ἀνάγκαι κατὰ φύλλον, ἡλικίαν καὶ ἐπάγγελμα. Αἱ θρεπτικαὶ οὐσίαι (πρωτεΐναι, λίπη, ὑδατάνθρακες, βιταμῖναι καὶ ἄλλα). Τὰ διάφορα τρόφιμα φυτικῆς καὶ ζωικῆς προελεύσεως περιεκτικότητος εἰς θρεπτικὰς οὐσίας καὶ θερμιδικὴν ἀξίαν τῶν διαφόρων (ἐλληνικῶν τροφίμων) Πίναξ. Γάλα καὶ γαλακτοκομικὰ προϊόντα. Ἡ βιομηχανία τῶν τροφίμων. Διαιτολογικαὶ παρεκτροπαί. Ὑποσιτισμός, δυσσιτισμός καὶ παχυσαρκία. Πρωτεϊνοπενία καὶ ἀβιταμινώσεις. Καρκεύματα καὶ εὐφραντικά. Οἰνοπνευματώδη ποτὰ καὶ κάπνισμα.

ε) Ὑδροεῖς. Αἱ δι' ὕδωρ ἀνάγκαι τοῦ ὀργανισμοῦ. Χαρακτῆρες τοῦ πρὸς πόσιν ὕδατος. Προέλευσις καὶ ἐπεξεργασία αὐτοῦ (πηγαί, φρέατα, ὁδραγωγεία). Συστήματα ἀποχετεύσεως καὶ ἀποκομιδῇ στερεῶν ἀπορριμμάτων.

στ) Ὑγιεινὴ τῆς κατοικίας. Ἐνδυμασία καὶ ὑπόδησις. Προσανατολισμός, κατανομή τῶν χώρων, ὑπνοδωμάτια. Ἡλιασμός, ἀερισμός, θέρμανσις καὶ φωτισμός τῆς κατοικίας. Προβλήματα ἀγροτικῆς κατοικίας. Κλωστικαὶ ἔνδεις καὶ ιδιόττες αὐτῶν. Λάθη περὶ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ὑπόδησιν τῶν ἀνθρώπων.

ζ) Τὸ φυσικὸν περιβάλλον. Ἡλιακὴ ἀκτινοβολία, ἡ πηγὴ πάσης ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ἐνεργείας. Ἡ ἀτμόσφαιρα παράγων καὶ προστάτης ζωῆς. Ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις, θερμοκρασία καὶ ὑγρασία τοῦ ἀέρος. Κλίμα καὶ ζώνη εὐεξίας. Σύνθεσις εἰσπνεομένου καὶ ἐκπνεομένου ἀέρος. Ρύπανσις τῆς ἀτμοσφαιρας.

3. Βλαπτικοὶ ἐπὶ τῆς υἱείας παράγοντες.

α) Ὁ κόσμος τῶν παθογόνων μικροβίων. Τὰ λοιμώδη νοσήματα. Ἐπιδημίαι καὶ ἐνδημίαι. Ὁ λοιμογόνος παράγων κατὰ νοσήματα. Τρόποι μετάδοσεως τῶν μικροβίων. Μόλυνσις, ἐπώασις, λοίμωξις. Τρόποι βιολογικῆς

τοῦ ὁργανισμοῦ ἀμύνης, ἀνοσία (παιδικὰ νοσήματα). Ἡ καταπολέμησις τῶν λοιμωδῶν νοσημάτων. Ἐμβόλια, ἐντομοκτόνα, γλωρίωσης ὕδατος, παστερίωσις γάλακτος, ἔλεγχος τροφίμων, ἐξυγιάνσις περιβάλλοντος.

β) Χρόνιαι παθήσεις καὶ ἀναπηρία. Νεοπλασίες, ἀγγαιοκαρδιακὰ παθήσεις, διαβήτης, ψυχικὰ νοσήματα. Τὸ ἀτύχημα καὶ ἡ πρόληψις αὐτοῦ. Τρόποι καταπολεμήσεως τῶν χρονίων παθήσεων καὶ τῶν ἀναπηριῶν.

γ. Κίνδυνοι ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡλίας, θερμοπληξία καὶ κρυολογήματα. Νόσος τῶν δυτῶν. Ἐπαγγελματικαὶ παθήσεις. Μεμολυσμένα τρόφιμα. Ἀκαθαρσία εἰς τὸν ἀέρα καὶ τὸ πόσιμον ὕδωρ. Θόρυβοι. Ἴοντογόνος ἀκτινοβολία (ὑπεριώδεις, ἀκτίνες Χ, κατὰλοιπα θερμοπυρηνικῶν ἐκρήξεων. Προβλήματα ἀστροναυτῶν.

4. Συστήματα Δημοσίας Ὑγιεινῆς.

α. Προστασία εὐπαθῶν ομάδων. Μητρότης καὶ παιδικὴ ἡλικία. Τὰ προβλήματα τῆς Σχολικῆς ἡλικίας. Ἐφηβία καὶ ὠριμότης. Ὁ σχηματισμὸς τῆς οἰκογενείας. Προστασία τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν γερόντων. Νοσηλεία τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀποκατάστασις ἀναπήρων.

β. Ἡ μέτρησις τῆς υἱείας. Δημογραφικαὶ ροπαὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. (Μέγεθος, αὐξήσις καὶ δόμησις τοῦ πληθυσμοῦ). Γεννητικότης, θνησιμότης, νοσηρότης καὶ μέση διάρκεια ζωῆς.

Πρῶται Βοήθειαι. Κατ' ἀλφαριθμητικὴν σειρὰν εἰς ἐκάστην ομάδα: Ἀτυχήματα (κατάγματα κλπ.) δηλητηριάσεις, δῆγματα ζώων, ὄφρων, πνιγμός, ἔκτακτοι περιστάσεις (αἰματέμεσις, λιποθυμία, κώμα κλπ.).

12. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

1. Σκοπός. Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας εἶναι:

α) Νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς μαθητὰς ὅσον τὸ δυνατὸν πληρεστεράν εἰκόνα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐν τῷ συνόλῳ τῆς καὶ κατὰ περιοχὰς ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐν τῇ αὐτῇ διαβίωσιν τῶν ἀνθρώπων.

β) Νὰ καταδείξῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος διὰ τῆς ἐκτελέσεως τεχνικῶν καὶ ἄλλων πολιτιστικῶν ἔργων.

γ) Νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν καὶ τὴν πατρίδα καὶ νὰ διεγείρῃ τὸ εἰδικὸν διαφέρον αὐτῶν διὰ τὴν διατήρησιν καὶ διαφύλαξιν τῆς ἰδιαίτερας μορφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ τοπίου ὡς φυσικοῦ βάρους τῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

δ) Διὰ τῆς γνωριμίας τῶν ἄλλων γεωγραφικῶν περιοχῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς διαβιούντων λαῶν νὰ καλλιεργήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως, βοηθείας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν λαῶν.

ε) Νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς πηγὰς τοῦ φυσικοῦ πλούτου τῆς χώρας καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, ἐν συσχετισμῷ καὶ συγκρίσει πρὸς

τὰς ἄλλας χώρας, καὶ τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (ΤΑΞΙΣ Δ')

Διὰ τὸ Κλασσικὸν καὶ Πρακτικὸν Τμήμα

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΕΩΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑΣ

Σχῆμα καὶ διαστάσεις τῆς Γῆς.

Κατασκευὴ τῆς Γῆς. Λιθόσφαιρα, μανδύας τῆς Γῆς, πυρὴν, γηγενὲς θερμότης, πετρώματα, κυριώτερα εἶδη πετρωμάτων.

Μέθοδοι μελέτης τῆς ἱστορίας τῆς Γῆς. Ἀπολιθώματα. Γεωλογικοὶ αἰῶνες. Ἀζωϊκός, Ἡωζωϊκός, Παλαιοζωϊκός, Μεσοζωϊκός καὶ Καινοζωϊκός αἰών.

Διάρκεια τῶν γεωλογικῶν αἰώνων. Ἡλικία τῆς Γῆς.

Αἷτια μεταβάλλοντα τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τῆς γῆς. Ἐνδογενεῖς καὶ ἐξωγενεῖς δυνάμεις. Ἐνδογενεῖς δυνάμεις. Πτυχωσεις, ρήγματα, σχηματισμὸς ὄρεων, ἐξάρσεις καὶ συνιζήσεις τοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς. Ἡφαίστεια. Τύποι ἡφαιστειῶν. Σεισμοί. Θερμαὶ πηγαί. Κυριώτεραι λαματικά πηγαὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐξωγενεῖς δυνάμεις. Γεωλογικὴ ἐνέργεια τῆς ἀτμοσφαιράς. Γεωλογικὴ ἐνέργεια τῶν ὑδάτων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Γεωλογικὴ ἐνέργεια τῶν παγετῶν. Γεωλογικὴ ἐνέργεια τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου.

Ἐξέτασις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως.

Ἡ Γῆ ἐντὸς τοῦ σύμπαντος.

Ἀπλανεῖς ἀστέρες. Ἡλιακὸν σύστημα.

Περὶ τροφὴ τῆς Γῆς περὶ ἄξονα. Ἀξὼν καὶ πόλοι τῆς Γῆς. Ἰσημερινός. Μεσημβρινοί. Παράλληλοι κύκλοι. Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος. Ἡμέρα καὶ Νύξ.

Κίνησις τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἐκλειπτικὴ, ἰσημεριαί, ἡλιοστάσια, τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι.

Διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. Ζῶναι τῆς Γῆς.

Ἡλιακὴ ἡμέρα. Τοπικὴ καὶ διεθνὴς ὥρα. Ἡμερολόγιον. Ἰουλιανὸν καὶ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον.

Κατανομὴ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς γῆνινθς σφαίρας. Ἡπειροὶ καὶ ὠκεανοί, νῆσοι καὶ θάλασσα.

Ἡ Ξηρὰ. Μορφολογία τῆς ξηρᾶς. Ὀροπέδια, πεδιάδες, λίμναι, ποταμοί, ἀκταί.

Τὰ ὕδατα. Ἡ θάλασσα. Πυθμὴν τῶν θαλασσῶν, θαλάσσιοι ζῶναι, σύστασις καὶ θερμοκρασία τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Κινήσεις τῆς θαλάσσης, κύματα, παλίρροιαι, ρεύματα, κυριώτερα θαλάσσια ρεύματα, παγετῶνες. Λίμναι, κατηγορίαι λιμνῶν.

Ἡ Ἀτμόσφαιρα. Σύστασις καὶ ὕψος τῆς ἀτμοσφαιράς, στρώματα, θερμοκρασία, ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις. Κινήσεις τῆς ἀτμοσφαιράς, ἀνεμοὶ, εἶδη ἀνέμων, ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαιράς, νέφη, βροχαί, κατανομὴ τῶν βροχῶν ἐπὶ τῆς Γῆς. Κλίμα, παράγοντες τοῦ κλίματος, κατηγορίαι κλιμάτων.

Γεωγραφική κατανομή τῶν φυτῶν ἐπὶ τῆς Γῆς. Ζῶναι βλαστήσεως. Γεωγραφική κατανομή τῶν ζώων. Πάντες τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Ἐξέτασις τοῦ κλίματος τῆς Ἑλλάδος.

Ὁρυκτολογία. Ὀρυκτά, μεταλλεύματα, κοιτάσματα ὀρυκτῶν.

Φυσικὰ γνωρίσματα τῶν ὀρυκτῶν. Μορφή τῶν ὀρυκτῶν. Κρυστάλλωσις, κρυσταλλικὰ συστήματα.

Ἰδιότητες τῶν ὀρυκτῶν. Χρῶμα, λάμψις, σκληρότης, σχισμός, εἰδικὸν βάρος.

Ταξινομήσεις τῶν ὀρυκτῶν. 1η τάξις : Αὐτοφυῆ ὀρυκτά. Χρυσός, Χαλκός, Θεῖον.

2α τάξις : Ὄξυγονοῦχοι ἐνώσεις. Χαλαζίας, αἱματίτης, λειμωνίτης, Κορύνδιον, Βωξίτης, Χρωμίτης, Μαγνητίτης, Πυρολουσίτης.

3η τάξις : Θειοῦχοι ἐνώσεις. Γαληνίτης. Σφαλερίτης, Σιδηροπυρίτης, Χαλκοπυρίτης.

4η τάξις : Ἀλατα. Ὀρυκτὸν ἄλας, Φθορίτης, Ἀσβεστίτης, Γύψος.

5η τάξις : Ὀργανικαὶ ἐνώσεις : Πετρέλαιον, ἤλεκτρον, ὀρυκτοὶ ἄνθρακες.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (Ε' Τάξεως)

Διὰ τὸ Κλασσικὸν καὶ Πρακτικὸν Τμήμα

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ὁ προϊστορικὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ του.

Ἡλικία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐποχὴ τοῦ λίθου. Ἐποχὴ τῶν μετάλλων.

Γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς Γῆς.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ φύσις. Ἐπίδρασις τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπίδρασις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως.

Πληθυσμὸς τῆς Γῆς. Δημογραφικὰ φαινόμενα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς. Μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ. Συγκέντρωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς πόλεις. Αἷτια καὶ συνέπειαι τῆς συγκέντρώσεως τῶν ἀνθρώπων. Ζῶναι τῆς Γῆς μὲ μικράν καὶ μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ. Φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων. Κυριώτεροι γλῶσσαι τῶν λαῶν τῆς Γῆς. Ὁ πολιτισμός. Ἔννοια τοῦ πολιτισμοῦ. Βαθμοὶ τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων συγχρόνων λαῶν. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ. Στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Θρησκεία. Κυριώτεροι θρησκεῖται ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἐπιστήμη. Τέχνη. Οἰκονομία. Πολιτεία. Κράτος. Σύγχρονα κέντρα πνευματικοῦ πολιτισμοῦ.

Οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου

Στοιχεῖα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Μεγάλα κέντρα γεωργικῆς, κτηνοτροφικῆς, ἀλιευτικῆς, δασικῆς, μεταλλευτικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Πηγαὶ ἐνεργείας. Ραϊάνθραξ, Πετρέλαιον, λευκὸς ἄνθραξ, πυρηνικὴ ἐνέργεια.

Συγκοινωνία, μεταφοραί, ἐμπόριον.

Μεγάλαι οἰκονομικαὶ δυνάμεις καὶ ὑποανάπτυκτοι χώραι.

Ἐθνικὴ οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος καὶ σχέσις αὐτῆς μετὰ τὴν διεθνή ἀγοράν.

Κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ ἀγορὰ καὶ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ αὐτήν.

ΦΥΣΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Δ'

ΤΜΗΜΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Εἰσαγωγή: Θέμα καὶ μέθοδοι τῆς Φυσικῆς. Ὑλὴ καὶ φυσικαὶ καταστάσεις αὐτῆς. Δομὴ τῶν ὑλικῶν σωμάτων. Φυσικὰ μεγέθη. Μετρήσεις φυσικῶν μεγεθῶν. Συστήματα μονάδων (C.G.S., M.K.S. καὶ T.S.).

Διαστάσεις τῶν φυσικῶν μεγεθῶν καὶ ἐξισώσεις διαστάσεων,

Βάρος καὶ μᾶζα τῶν σωμάτων. Πυκνότης καὶ εἰδικὸν βάρος.

ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ

Κίνησις τῶν Στερεῶν: Κίνησις, Σύστημα ἀναφορᾶς. Εὐθύγραμμος ὁμαλὴ κίνησις. Εὐθύγραμμος μεταβαλλομένη κίνησις καὶ ὁμαλῶς μεταβαλλομένη κίνησις. Ἐλευθέρη πτώσις.

Καμπυλόγραμμος κίνησις. Κυκλικὴ ὁμαλὴ κίνησις. Ἀρχὴ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν κινήσεων. Σύνθεσις δύο εὐθυγράμμων κινήσεων.

Στατικὴ τῶν Στερεῶν: Ἡ δύναμις. Ἡ ἔννοια τῆς δυνάμεως (ὀρισμός, μονάδες, παράστασις αὐτῆς). Σύνθεσις δυνάμεων ἐφηρμοσμένων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος. Ἀνάλυσις δυνάμεων. Ροπὴ δυνάμεως ὡς πρὸς σημεῖον καὶ ἄξονα. Ζεύγος δυνάμεων. Κέντρον βάρους καὶ εὑρεσις τοῦ κέντρου βάρους διαφόρων σχημάτων μετὰ παραδειγμάτων. Ἴσοροπία στερεοῦ σώματος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τριῶν δυνάμεων. Ἴσοροπία στερεοῦ σώματος στηριζομένου ἐπὶ ὀριζοντίου ἐπιπέδου ἢ στρεπτοῦ περὶ ὀριζόντιου ἄξονα.

Δυναμικὴ: Ἀρχὴ τῆς ἀδρανείας. Θεμελιώδης ἐξίσωσις τῆς Δυναμικῆς. Δράσις, ἀντίδρασις. Κεντρομόλος καὶ φυγόκεντρος δύναμις. Ἐφαρμογαί. Κινούμενα συστήματα ἀναφορᾶς. Στρεφόμενον σύστημα ἀναφορᾶς. Ἐφαρμογαὶ τοῦτου εἰς τὴν περιστροφικὴν κίνησιν τῆς Γῆς.

Ἔργον. Ἴσχυς. Ἐνέργεια. Ἔργον καὶ μονάδες αὐτοῦ. Ἔργον βάρους. Ἔργον ἀντιστάσεων καὶ μεταβλητῆς δυνάμεως. Ἴσχυς καὶ μονάδες αὐτῆς. Μεγάλαι μονάδες ἔργου. Ἐνέργεια καὶ μορφαὶ αὐτῆς. Ἀρχὴ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνεργείας.

Ὁρμὴ: Νόμοι μεταβολῆς τῆς ὁρμῆς καὶ ἀρχὴ διατηρήσεως αὐτῆς. Πύρραιοι. Κρούσις.

Βολαὶ (κατακόρυφος, ὀριζοντία, πλαγία).

Περὶ περιστροφικὴν κίνησιν στερεοῦ σώματος περὶ ἄξονα, ροπὴ ἀδρανείας καὶ κινητικὴ ἐνέργεια αὐτοῦ. Σφόνδυλος. Θεμελιώδης ἐξίσωσις τῆς περιστροφικῆς κινήσεως. Στροφορμὴ. Περιστροφή στερεοῦ σώματος περὶ ἐλευθερον ἄξονα. Γυροσκόπιον.

Νόμος τῆς παγκοσμίου ἑλξεως. Πεδίον βαρύτητος. Μεταβολὴ τοῦ G μετὰ τοῦ ὕψους. Τεχνητοὶ δορυφόροι.

Τριβή. Ἐλαστικότης: Τριβὴ ὀλισθήσεως καὶ τριβὴ κυλίσεως. Ἐλαστικότης (ἐλκυσμός, κάμψις, στρέψις). Ἐλαστικὴ ὑστέρησις. Ἀντοχὴ τῶν ὑλικῶν.

Ἀπλὰ ἢ Μηχαναί: Μοχλοί, τροχαλῖαι, κεκλιμένον ἐπίπεδον, πολυσ-
παστος, βαροῦλον, κοχλίας, Ζυγός.

Μηχανικὴ τῶν Πρυστῶν Ὑδροστατικὴ: Πίσεις καὶ
μονάδες αὐτῆς. Ὑδροστατικὴ πίσις. Θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ὑδροστατικῆς.
Μετὰδοσις τῶν πιέσεων διὰ μέσου τῶν ὑγρῶν. Δυνάμεις ἀσκούμεναι ὑπὸ τῶν
ὑγρῶν ἐπὶ τοῦ ὁριζοντίου πυθμένος καὶ τῶν τοιχωμάτων δοχείου. Ἀνωσις,
ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους. Ἰσορροπία στερεοῦ βυθισμένου ἐντὸς ὑγροῦ. Μέτρησις
τῆς πυκνότητος στερεῶν καὶ ὑγρῶν. Ἀραιόμετρα καὶ πυκνόμετρα.

Ἀεροστατικὴ: Χαρακτηριστικὰ τῶν ἀερίων καὶ βάρος αὐτῶν.
Ἀτμοσφαιρικὴ πίσις καὶ μέτρησις αὐτῆς. Βαρόμετρα. Ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμή-
δους εἰς τὰ ἀέρια. Σχέσις μεταξὺ τῆς πίσεως καὶ τοῦ ὄγκου τῶν ἀερίων (Νό-
μος Boule-Mariotte). Πίσις μίγματος ἀερίων (Νόμος τοῦ Dalton). Μανό-
μετρα. Ἐφαρμογαὶ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίσεως. Ἀντλία (ἀερίων καὶ ὑγρῶν).
Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Γῆς, ὕψος καὶ ζῶναι αὐτῆς. Μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς
πίσεως μετὰ τοῦ ὕψους. Ἀερόστατα.

Κίνησις τῶν Πρυστῶν: Νόμοι τῆς ροῆς. Νόμος Bernoulli - ἐφαρ-
μογαί. Ἀντίστασις τοῦ ἀέρος. Στήριξις τοῦ ἀεροπλάνου εἰς τὸν ἀέρα. Ἀριθμὸς
τοῦ MAH. Ὑπερχηχτικαὶ ταχύτητες. Ὑδροκίνητηρες.

ΜΟΡΙΑΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Μοριακὰ δυνάμεις, κρυσταλλικὰ καὶ ἄμορφα στερεά. Ἰσότροπα καὶ ἀνι-
σότροπα στερεά. Ἐπιφανειακὴ τάσις. Τριχοειδῆ φαινόμενα. Διάχυσις. Διαπί-
δουσις. Ὡσμωσις Κίνησις Brown. Διαλύματα, κρυσταλλικὰ καὶ κολλοειδῆ δια-
λύματα, γαλακτώματα. Διαλύματα ἀερίων. Κινητικὴ θεωρία τῶν ἀερίων.

ΘΕΡΜΟΤΗΣ

Διαστολὴ τῶν Σωμάτων: Θερμότης, Θερμοκρασία. Θερμόμετρα,
τύποι θερμομέτρων. Διαστολὴ τῶν στερεῶν. Ἐξισώσεις γραμμικῆς, ἐπιφα-
νειακῆς καὶ κυβικῆς διαστολῆς. Διόρθωσις τῶν μετρήσεων μήκους. Διαστολὴ
τῶν ὑγρῶν (ἀπόλυτος καὶ φαινόμενη). Ἀνωμαλία τῆς διαστολῆς τοῦ ὕδατος.
Ἀναγωγή τοῦ βαρομετρικοῦ ὕψους εἰς 0°C. Μεταβολὴ τῆς πυκνότητος στε-
ρεῶν καὶ ὑγρῶν μετὰ τῆς θερμοκρασίας. Πειραματικὴ μελέτη τῶν μεταβολῶν
τῶν ἀερίων. Τέλεια ἀέρια, ἐξισώσεις αὐτῶν. Ἀπόλυτον μηδὲν καὶ ἀπόλυτος
κλίμαξ θερμοκρασιῶν. Πυκνότης ἀερίου. Ἀδιαβατικὴ μεταβολὴ ἀερίου.

Θερμιδομετρία: Ποσότης θερμότητος καὶ μονὰς αὐτῆς. Εἰδικὴ
θερμότης καὶ μέτρησις αὐτῆς (στερεῶν καὶ ὑγρῶν) διὰ τῆς μεθόδου τῶν μειγ-
μάτων). Εἰδικὰ θερμότητες τῶν ἀερίων. Θερμότης καύσεως (καυσίμων καὶ
τροφῶν). Ἀτομικὴ καὶ μοριακὴ θερμότης.

Μεταβολαὶ τῆς καταστάσεως τῶν Σωμάτων: Τήξεις
καὶ πήξις, νόμοι αὐτῆς. Θερμότης τήξεως καὶ μέτρησις αὐτῆς. Θερμιδομέτρον
Laplace. Ἐξάερωσις, κεκορεσμένοι καὶ ἀκόρεστοι ἀτμοί. Ἐξάτμισις. Βρασ-
μὸς καὶ νόμοι αὐτοῦ. Θερμότης ἐξάερώσεως. Ἐξάχνωσις. Τριπλοῦν σημεῖον.
Ἐγροποιήσις τῶν ἀερίων καὶ τοῦ ἀέρος. Θερμοκρασία πήξεως ἀραιῶν διαλυ-
μάτων καὶ θερμοκρασία βρασμοῦ ἀραιῶν διαλυμάτων. Ἀπόλυτος καὶ σχετικὴ
ὕγρασις τοῦ ἀέρος. Ἐγρόμετρα.

Διάδοσις τῆς Θερμότητος: Τρόποι διαδόσεως τῆς θερμότητος. Ἐφαρμογαί.

Μηχανικὸν ἔργον καὶ Θερμότης: Μηχανικὴ θεωρία τῆς θερμότητος. Μετατροπὴ τοῦ μηχανικοῦ ἔργου εἰς θερμότητα. Μηχανικὸν ἰσοδύναμον τῆς θερμότητος. Θερμοδυναμικὰ ἀξιώματα. Ὑποβάθμισις τῆς ἐνεργείας.

Ἀτμομηχαναί, βενζινοκινητῆρες, κινητῆρες Diesel, ἀεριοστρόβιλοι. Ἀπόδοσις θερμικῆς μηχανῆς (βιομηχανικὴ καὶ θεωρητικὴ).

ΑΝΟΡΓΑΝΟΣ ΧΗΜΕΙΑ

Δ' Τάξεως (Πρακτικοῦ)

Ἵλη καὶ ἐνέργεια. Φυσικὰ καὶ χημικὰ φαινόμενα. Θέμα τῆς Χημείας καὶ σημασία αὐτῆς διὰ τὴν σύγχρονον ζωὴν.

Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς Χημείας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μέχρι σήμερον.

Ἀπλὰ καὶ σύνθετα σώματα. Στοιχεῖα. Μέταλλα καὶ ἀμετάλλα. Μείγματα καὶ χημικαὶ ἐνώσεις. Διαφοραὶ μεταξὺ αὐτῶν. Ἀτομικὴ θεωρία τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἀτομικὴ θεωρία τοῦ Dalton.

Σύγχρονος ἠλεκτρονικὴ ἀτομικὴ θεωρία. Δομὴ τοῦ ἀτόμου. Ἠλεκτρονικαὶ στιβάδες. Κβαντικοὶ ἀριθμοί. Ἀρχὴ τοῦ Pauli. Πλήρωσις τῶν ἠλεκτρονικῶν τροχιῶν. Ἀτομικὸς καὶ μαζικὸς ἀριθμὸς.

Καταστάσεις τῆς ὕλης. Στερεά, ὑγρά, ἀέρια. Νόμος Boyle-Mariotte. Ἀπόλυτος θερμοκρασία, ἐξίσωσις τῶν τελείων ἀερίων, κανονικαὶ συνθήκαι ἀερίου μάζης, ἀναγωγὴ ὅγκου ἀερίου ὑπὸ κανονικὰς συνθήκας. Νόμος τῶν μερικῶν πιέσεων τοῦ Dalton. Ἀτομικὸν βάρος ἢ ἀτομικὴ μάζα στοιχείου. Μοριακὸν βάρος ἢ μοριακὴ μάζα στοιχείου ἢ χημικῆς ἐνώσεως. Γραμμοβάτομον καὶ γραμμομόριον. Γραμμοῖσοδύναμον στοιχείου. Σταθερὰ τοῦ Loschmidt ἢ ἀριθμὸς τοῦ Avogadro. Ὑπόθεσις τοῦ Avogadro. Ἀτομικὸς καὶ γραμμομοριακὸς ὄγκος. Σχετικὴ πυκνότης ἀερίου. Νόμοι τῆς Χημείας. Νόμος τῆς ἀφθαρσίας τῆς ὕλης (Lavoisier). Νόμος τῶν σταθερῶν λόγων (Proust). Νόμος τῶν ἀπλῶν πολλαπλασίων (Dalton) Νόμος τῶν ἀερίων ὀγκῶν (Gay-Lussac). Νόμος τῶν ἰσοδυνάμων βαρῶν (Richter).

Χημικὰ σύμβολα τῶν στοιχείων. Χημικοὶ τύποι.

Ὑπολογισμοὶ τοῦ μοριακοῦ βάρους καὶ τῆς ἐκατοστιαίας συνθέσεως χημικῆς ἐνώσεως.

Χημικαὶ ἐξισώσεις. Κατάστρωσις χημικῶν ἐξισώσεων.

Εἶδη χημικῶν ἀντιδράσεων. Μεταβολαὶ τῆς ἐνεργείας κατὰ τὰς χημικὰς ἀντιδράσεις. Παράγοντες ἐπηρεάζοντες τὰς χημικὰς ἀντιδράσεις. Ἐξώθερμοι καὶ ἐνδόθερμοι ἀντιδράσεις, θερμοχημικαὶ ἐξισώσεις, χημικὴ ἰσορροπία. Καταλύται.

Χημικὴ συγγένεια. Σθένος τῶν στοιχείων.

Ἠλεκτρονικὴ ἐρμηνεία τοῦ σθένους. Τυπικὸν σθένος ἢ ἀριθμὸς ὀξειδώσεως, θετικὸν καὶ ἀρνητικὸν σθένος, σθένη τῶν κυριωτέρων στοιχείων.

Σειρὰ δραστηκότητος τῶν διαφόρων στοιχείων (ἠλεκτροθετικῶν καὶ ἠλεκτροαρνητικῶν). Σχηματισμὸς τῶν χημικῶν ἐνώσεων.

Δεσμοί τῶν μορίων, ἑτεροπολιτικὸς καὶ ὁμοιοπολικός.

Ρίζαι. Κυριώτεραι ρίζαι. Χημικὸν ἰσοδύναμον καὶ γραμμοῖσοδύναμον στοιχείου ἢ ρίζης.

Εἶδη τῶν χημικῶν τύπων. Ἐμπειρικοί, μοριακοί, συντακτικοί, στερεοχημικοί καὶ ἠλεκτρονικοί τύποι. Εὗρεσις τοῦ ἐμπειρικοῦ καὶ μοριακοῦ τύπου χημικῆς ἐνώσεως.

Ὑπολογισμὸς τῶν συντελεστῶν χημικῆς ἐξισώσεως.

Ἡλεκτρόλυσις, ἠλεκτρολύται, ἰόντα. Διαφορὰ μεταξὺ ἰόντος καὶ ἀτόμου.

Θεωρία τῆς ἠλεκτρολυτικῆς διαστάσεως κατὰ Arrhenius.

Ὁξέα, ιδιότητες τῶν ὀξέων, κυριώτερα ὀξέα.

Βάσεις, ιδιότητες τῶν βάσεων, κυριώτεραι βάσεις. Ἐξουδετέρωσις ὀξέος ὑπὸ βάσεως.

Ἄλατα. Μέθοδοι παρασκευῆς ἀλάτων, ιδιότητες, εἶδη ἀλάτων, οὐδέτερα, ὄξινα, βασικά. Ἀπλά, διπλά, σύμπλοκα, ἔνυδρα.

Σχῆς τῶν ὀξέων καὶ τῶν βάσεων κατὰ Arrhenius.

Συγκέντρωσις ἰόντων ὑδρογόνου ἢ ἐνεργὸς ὀξύτης PH. Ὑδρόλυσις ἀλάτων.

Νεώτεροι ἀντιλήψεις περὶ ὀξέων καὶ βάσεων.

Διαλύματα. Γενικά περὶ διαλυμάτων. Διαλύματα ἠλεκτρολυτῶν.

Κανονικά διαλύματα.

Νόμοι τοῦ Raoult. Κρυσκοπία καὶ ζεσεσκοπία.

Μέθοδοι προσδιορισμοῦ μοριακῶν καὶ ἀτομικῶν βαρῶν.

Ὄνοματολογία τῶν χημικῶν ἐνώσεων.

Ὁξειδια, ὑποξειδια, ὑπεροξειδια. Ἀνυδρίται ὀξέων καὶ βάσεων.

Περιοδικὸν σύστημα τῶν στοιχείων. Ἡλεκτρονικὴ ἐρμηνεία τοῦ περιοδικοῦ συστήματος.

Ἰσότοπα καὶ ἰσοβαρῆ στοιχεῖα.

ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΑΜΕΤΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ὁξυγόνον. Βραδεῖα καὶ ταχεῖα ὀξειδώσεις. Ὁζον.

Ὑδρογόνον. Ἀναγωγὴ δι' ὑδρογόνου. Ἰσότοπα τοῦ ὑδρογόνου.

Ὁξειδώσεις καὶ ἀναγωγή. Ὁξειδωτικά καὶ ἀναγωγικά σώματα.

Ἡλεκτρονικὴ ἐρμηνεία τῆς ὀξειδοαναγωγῆς, ἀριθμὸς ὀξειδώσεως.

Τὸ ὕδωρ, φυσικὸν ὕδωρ, καθαρισμὸς τοῦ ὕδατος, ιδιότητες αὐτοῦ σύστασις.

Ὑπεροξειδίου τοῦ ὑδρογόνου.

Ἀλαγονικά στοιχεῖα. Φθόριον, ὑδροφθόριον καὶ ὑδροφθορικὸν ὀξύ. Χλώριον, ὑδροχλώριον καὶ ὑδροχλωρικὸν ὀξύ. Βρώμιον, ὑδροβρώμιον.

Ἰώδιον, ὑδροϊώδιον.

Ἐπανάληψις ἐν συντομίᾳ τῶν κυριωτέρων μερῶν τοῦ γενικοῦ μέρους.

ΦΥΣΙΚΗ (Τάξις Ε')

ΤΜΗΜΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Μαγνητισμός: Μαγνήται, καὶ ιδιότητες αὐτῶν. Νόμος τοῦ Coulomb. Μονὰς ποσότητος μαγνητισμοῦ. Μαγνητικὸν φάσμα. Μαγνητικὸν πεδίου καὶ στοιχεῖα αὐτοῦ. Μαγνητικὴ ροὴ καὶ μονὰς αὐτῆς. Μαγνητικὸν δι-

πολον και συμπεριφορα αυτου εντος ομογενοϋς μαγνητικοϋ πεδιου. Μαγνητικη ροπή. Μαγνητικη διαπερατότης, κατάταξις των υλικων. Μαγνήτησις, μαγνητικη ύστέρησις. Γήινον μαγνητικόν πεδίον και στοιχεία αυτου. Μαγνητικοι χάρται. Μαγνητικη πυξις.

Ἡλεκτρισμός: Θεμελιώδη ηλεκτροστατικά φαινόμενα. Ἠλεκτρικαί. Ἠλεκτρικὸν φορτίον και εἶδη αυτου. Νόμος του Coulomb. Μονάδες ηλεκτρικοϋ φορτίου. Φύσις του ηλεκτρισμοϋ και ηλεκτρονική έρμηνεία τῆς ηλεκτρίσεως των σωμάτων. Ἠλεκτρικὸν πεδίον και στοιχεία αυτου. Δυναμικὸν και διαφορά δυναμικοϋ. Ἠλεκτρικὴ ροή και νόμοι αυτῆς. Χωρητικότης άγωγοϋ και μονάδες αυτῆς. Ἐνέργεια φορτισμένου άγωγοϋ. Πυκνωτής, χωρητικότης αυτου και ενέργεια φορτισμένου πυκνωτοϋ. Ἐπίδρασις του διηλεκτρικοϋ επί τῆς χωρητικότητος πυκνωτοϋ. Διηλεκτρικὴ σταθερά. Σύνδεσις πυκνωτών. Ἠλεκτροστατικαί μηχαναί (Van der Graaff και Wimshurst).

Ἡλεκτρικὸν Ρεῦμα. Συνεχὲς Ἠλεκτρικὸν Ρεῦμα:

Τὸ συνεχὲς ηλεκτρικὸν ρεῦμα ὡς ροή ηλεκτρονίων. Πηγαι ηλεκτρικοϋ ρεύματος. Φορά και αποτελέσματα του ηλεκτρικοϋ ρεύματος. Ἐντασις ηλεκτρικοϋ ρεύματος, μονὰς αυτῆς, άμπερόμετρον.

Διαφορά δυναμικοϋ εἰς δύο σημεία ρευματοφόρου άγωγοϋ, βολτόμετρον. Ἀντίστασις άγωγοϋ. Νόμος του OHM.

Μονὰς αντίστάσεως. Νόμοι τῆς αντίστάσεως άγωγοϋ. Εἶδη αντίστάσεων. Ρυθμιστικαί αντίστάσεις. Ρυθμιστῆς τάσεως. Μέτρησις αντίστάσεων.

Ἐνέργεια και ἰσχὺς τοϋ ηλεκτρικοϋ ρεύματος:

Ἐνέργεια και ἰσχὺς τοϋ ηλεκτρικοϋ ρεύματος. Νόμος του Joule. Ἐφαρμογαί του φαινομένου Joule.

Κλειστὸν κύκλωμα: Ἠλεκτρεγερτικὴ δύναμις και έσωτερικὴ αντίστασις γεννητριάς. Νόμος του OHM διὰ κλειστὸν κύκλωμα. Σύνθετον κύκλωμα. Κανόνες του Kirchhoff. Σύνδεσις γεννητριῶν. Ἀποδέκται.

Ἠλεκτρομαγνητισμός: Μαγνητικὸν πεδίον εὐθυγράμμου ρεύματος (πείραμα του Oersted). Νόμος των Biot-Savart. Μαγνητικὸν πεδίον κυκλικοϋ ρεύματος και σωληνοειδοϋς. Κίνησις ηλεκτρονίου εντος μαγνητικοϋ πεδιου. Ἠλεκτρομαγνητικὸν σύστημα μονάδων. Ἐρμηνεία τῆς προσελύσεως των μαγνητικων πεδιων. Ἠλεκτρομαγνήται και έφαρμογαί αυτών. Ἠλεκτρομαγνητικαί δυνάμεις, νόμος του Laplace. Ὅργανα ηλεκτρικων μετρήσεων.

Ἠλεκτρόλυσις: Μελέτη τῆς ηλεκτρολύσεως και νόμοι αυτῆς. Πόλωσις των ηλεκτροδίων. Συσσωρευταί. Ἠλεκτρικαί στοιχεία. Ἐφαρμογαί τῆς ηλεκτρολύσεως.

ΟΠΤΙΚΗ

Γεωμετρικὴ Ὀπτικὴ:

Εὐθύγραμμος διάδοσις τοϋ φωτός και αποτελέσματα αυτῆς. Ταχύτης τοϋ φωτός. Ἀνάκλασις τοϋ φωτός και νόμοι αυτῆς. Ἐπίπεδον κάτοπτρον, περιστροφὴ και ὀπτικὸν πεδίον αυτου. Σφαιρικὰ κάτοπτρα (κοίλα και κυρτά). Ἐύρεσις των εξισώσεων των σφαιρικων κατόπτρων, ὀπτικὸν πεδίον αυτών και

σφάλματα αὐτῶν. Διάθλασις τοῦ φωτός καὶ νόμοι αὐτῆς. Ὀρικὴ γωνία, ὀλικὴ ἀνάκλασις, ἀποτελέσματα τῆς διαθλάσεως. Διάθλασις διὰ πλακὸς μὲ παραλλήλους ἑδρας καὶ διὰ πρίσματος. Πρίσματα ὀλικῆς ἀνακλάσεως. Φακοὶ (συγκλίνοντες καὶ ἀποκλίνοντες). Εὗρεσις τῶν γενικῶν ἐξισώσεων τῶν φακῶν. Ἴσχυς φακοῦ. Ὁμοαξονικὸν σύστημα φακῶν. Σφάλματα τῶν φακῶν. Λειτουργία καὶ ἐλαττώματα τοῦ ὀφθαλμοῦ. Στερεοσκοπικὴ ὄρασις. Ὀπτικὰ ὄργανα. Ἀπλοῦν μικροσκοπίον (ἰσχύς καὶ μεγένθυσις αὐτοῦ). Σύνθετον μικροσκοπίον (ἰσχύς, μεγένθυσις καὶ διαχωριστικὴ ἱκανότης). Τηλεσκόπια, περισκόπια, προβολεὺς, κινηματογραφικὴ μηχανή, φωτογραφία (περιληπτικὴ διδασκαλία τῶν ὀργάνων τούτων).

Ἀνάλυσις τοῦ λευκοῦ φωτός διὰ πρίσματος καὶ ἑρμηνεία τοῦ φαινομένου. Ἀνασύνθεσις τοῦ λευκοῦ φωτός. Συμπληρωματικὰ χρώματα. Φασματοσκόπιον. Ἀχρωματικὸν σύστημα πρισμάτων καὶ φακῶν. Οὐράνιον τόξον. Ἡλιακὸν φάσμα. Ὑπέρυθρος καὶ ὑπεριώδης ἀκτινοβολία. Τὸ χρῶμα τῶν σωμάτων.

Φωτομετρία :

Φωτομετρικὰ μεγέθη καὶ μονάδες αὐτῶν. Νόμοι τοῦ φωτισμοῦ. Φωτόμετρα. Ἀπόδοσις φωτεινῆς πηγῆς. Φωτομετρικὸν ἰσοδύναμον τοῦ φωτός.

ΑΝΟΡΓΑΝΟΣ ΧΗΜΕΙΑ

Ε' ΤΑΞΕΩΣ (Πρακτικοῦ)

Ὁ μ ᾱ ς ὀ ξ υ γ ὶ ο υ : Θεῖον. Ἀλλοτροπία. Κρυσταλλικὰ συστήματα. Διοξειδιον καὶ τριοξειδιον τοῦ θεῖου. Θεϊῶδες καὶ θεϊκὸν ὀξύ.

Ὁ μ ᾱ ς τ ρ ι σ θ ε ν ὶ ὡ ν ἁ μ ε τ ᾱ λ λ ὡ ν : Ἀζωτον, Σημασία αὐτοῦ διὰ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. Κύκλος τοῦ ἀζώτου εἰς τὴν φύσιν. Ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ. Εὐγενὴ ἀέρια. Ἡλεκτρονικὴ δομὴ. Χρήσεις. Ἀμμωνία. Ὁξειδία τοῦ ἀζώτου. Ὑποξειδιον, διοξειδιον, τριοξειδιον, καὶ πεντοξειδιον. Νιτρικὸν ὀξύ. Βασιλικὸν ὕδωρ. Νιτρῶδες ὀξύ. Φωσφόρος, πυρεῖα, λιπάσματα. Φωσφοροῦχον ὕδρογόνον. Ὁξειδία τοῦ φωσφόρου. Φωσφορικὸν ὀξύ. Φωσφορικὰ ἄλατα. Ἀρσενικόν, ἀνίχνεισις αὐτοῦ, συσκευὴ τοῦ Marsch. Κράματα. Ἀντιμόνιον, κράματα τοῦ ἀντιμονίου. Ἀνθραξ. Φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ ἄνθρακες. Μονοξειδιον καὶ διοξειδιον τοῦ ἄνθρακος. Ἀνθρακικὸν ὀξύ, Ἀνθρακικὰ ἄλατα. Πυρίτιον, διοξειδιον τοῦ πυριτίου, πυριτικὰ ἄλατα, ὕαλος. Βόριον, βορικὸν ὀξύ, βόραξ.

ΜΕΤΑΛΛΑ

Γενικαὶ ιδιότητες, ἐξαγωγή τῶν μετάλλων, μεταλλεύματα, μεταλλουργία, κράματα.

Ὁ μ ᾱ ς ἁ λ κ α λ ι ὶ ὡ ν : Νάτριον, ὑπεροξειδιον τοῦ νατρίου, ὑδροξειδιον νατρίου, χλωριούχον, ἀνθρακικόν, ὄξινον ἀνθρακικόν καὶ νιτρικὸν νάτριον.

Κάλιον. Ὑδροξειδιον τοῦ καλίου, ἀνθρακικόν, νιτρικόν καὶ χλωρικόν κάλιον, πυρίτις.

Ὁ μ ᾱ ς ἁ λ κ α λ ι κ ὶ ὡ ν γ α ι ὶ ὡ ν : Μαγνήσιον. Ὁξειδιον μαγνησίου, Θεϊκὸν καὶ ἀνθρακικόν μαγνησίον. Ἀσβέστιον. Ὁξειδιον ἀσβεστίου, ὑδροξειδιον, κονιάματα, ὑδραυλικὴ ἀσβεστος (τσιμέντο) χλωράσβεστος, χλωριούχον, θεϊκόν καὶ ἀνθρακικόν ἀσβέστιον. Ἀργίλιον. Στυπτηρία, ἀργίλος, κεραμευτικὴ.

Κασσίτερος. Βισμούθιον. Μόλυβδος. Ὁξειδία τοῦ μολύβδου. Ἀνθρακικός καὶ νιτρικός μολύβδος. Χαλκός. Μεταλλουργία τοῦ χαλκοῦ. Χλωριούχος, νιτρικός καὶ θειικός χαλκός.

Ψευδάργυρος, ὀξειδίου ψευδαργύρου, θειικός ψευδάργυρος. Ὑδράργυρος, ενώσεις τοῦ ὑδραργύρου, ἀμαγάλματα. Χρώμιον, ενώσεις τοῦ χρωμίου. Μαγγάνιον, ενώσεις τοῦ μαγγανίου, πυρολουσίτης. Σίδηρος. Μεταλλουργεῖα, χιτοσίδηρος, χάλυψ, ἐλατὸς σίδηρος, σημασία αὐτοῦ διὰ τὸν σύγχρονον πολιτισμόν. Κοβάλτιον. Νικέλιον. Ἀργυρος, χρυσός, λευκόχρυσος. Ἀκτινεργὰ στοιχεῖα. Ράδιον, οὐράνιον.

ΦΥΣΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

ΤΜΗΜΑ ΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Τ α λ α ν τ ὠ σ ε ι ς : Ἀρμονικὴ ταλάντωσις καὶ ἐξισώσεις αὐτῆς. Ἀπλοῦν φυσικὸν καὶ ἀντιστρεπτὸν ἐκκρεμές. Σύνθεσις ἀρμονικῶν ταλαντώσεων καὶ ἀνάλυσις περιοδικῆς κινήσεως (κατὰ Fourier). Ἐλευθέρα καὶ ἐξηναγκασμένη ταλάντωσις. Συντονισμός. Συνεξευγμέναι ταλαντώσεις. Στροβοσκοπικὴ μέθοδος παρατηρήσεως περιοδικῶν φαινομένων.

Κ ύ μ α τ α : Ἐγκάρσια καὶ διαμήκη κύματα καὶ διάδοσις αὐτῶν ἐντὸς ἐλαστικοῦ μέσου. Συμβολὴ κυμάτων. Στάσιμα κύματα. Ἐνέργεια μεταφερομένη ὑπὸ τοῦ κύματος. Πόλωσις ἐγκαρσίων κυμάτων. Ἀρχὴ τοῦ Huygens καὶ δι' αὐτῆς ἐρμηνεία τῆς ἀνακλάσεως, διαθλάσεως καὶ περιθλάσεως τῶν κυμάτων.

Ἀ κ ο υ σ τ ι κ ή : Κυματικὴ φύσις τοῦ ἤχου, παραγωγή καὶ διάδοσις αὐτοῦ. Ταχύτης διαδόσεως τῶν ἡχητικῶν κυμάτων. Ἀνάκλασις, διάθλασις, συμβολὴ καὶ περίθλασις τοῦ ἤχου. Φαινόμενον Doppler. Ἐντασις τοῦ ἤχου. Φυσιολογικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ἤχων (ὕψος, ἀκουστότης, χροιά). Ὑπέρηχοι. Μουσικοὶ ἤχοι, διαστήματα, μουσικὴ κλίμαξ. Πηγαὶ τῶν μουσικῶν ἤχων : (χορδαί, ἡχητικὸι σωλήνες, διαπασῶν). Ἠχοληψία καὶ ἀναπαραγωγή τῶν ἤχων.

Φ υ σ ι κ ή ὀ π τ ι κ ή : Θεωρίαι περὶ τῆς φύσεως τοῦ φωτός. Συμβολή, περίθλασις, πόλωσις καὶ διπλῇ διάθλασις τοῦ φωτός. Πολωτικαὶ συσκευαί. Στροφή τοῦ ἐπιπέδου πόλωσεως, ὀπτικῶς ἐνεργὰ σώματα. Φάσματα ἐκπομπῆς καὶ ἀπορροφῆσεως, νόμος τοῦ Kirchhoff. Τὸ φάσμα ἐκπομπῆς τοῦ ὑδρογόνου, ἡ σειρὰ Balmer. Φθορισμός καὶ φωσφορισμός. Χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ.

ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ

Ἐ π α γ ω γ ή.

Ἐπαγωγικὰ ρεύματα καὶ τρόποι παραγωγῆς αὐτῶν. Νόμος τοῦ LENZ. Νόμοι τῆς ἐπαγωγῆς. Ἐντασις τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ ἡλεκτρικὸν φορτίον ἐξ ἐπαγωγῆς. Ρεύματα FOUCAULT. Ἀμοιβαία ἐπαγωγή καὶ αὐτεπαγωγή. Ἐνέργεια τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου. Ἐπαγωγικὸν πηνίον RUHKORFF Μαγνητόφωνον, ἡλεκτρομαγνητικὴ ἀναπαραγωγή τοῦ ἤχου (πικ-απ).

Ἐναλλασσόμενον Ρεύμα.

Ἐναλλασσομένη τάσις. Ἐξισώσεις τοῦ ἐναλλασσομένου ρεύματος. Ἐνεργὸς ἔντασις καὶ ἐνεργὸς τάσις. Ἐνέργεια καὶ ἰσχὺς τοῦ ἐναλλασσομένου ρεύματος. Ἀνυσματική παράστασις ἐναλλασσομένων μεγεθῶν, τῆς διαφορᾶς φάσεως καὶ τῆς συνισταμένης αὐτῶν. Ὁ Νόμος τοῦ OHM εἰς κύκλωμα μὲ ὁμικὴν ἀντίστασιν, αὐτεπαγωγὴν καὶ χωρητικότητα. Σύνθετος ἀντίστασις. Συντονισμός. Συντελεστὴς ἰσχύος. Τριφασικὸν ρεῦμα. Μετασχηματίζεται.

Ἡλεκτρικαὶ Μηχαναί.

Γεννήτριαι καὶ κινητῆρες συνεχοῦς καὶ ἐναλλασσομένου ρεύματος. Παραγωγὴ καὶ μεταβίβασις τῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Ἀγωγιμότης τῶν Στερεῶν.

Ἡλεκτρονικὴ ἀγωγιμότης τῶν στερεῶν. Ἡμιαγωγοί. Κρυσταλλοδιόδος. Ἀνόρθωσις. Θερμοηλεκτρικὸν φαινόμενον, θερμοηλεκτρικὸν στοιχεῖον. Φαινόμενον PELTIER καὶ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ θερμοηλεκτρικὸν φαινόμενον. Πιεζοηλεκτρισμός.

Ἀγωγιμότης τῶν Ἀερίων.

Μορφαὶ ἀγωγιμότητος τῶν ἀερίων. Ἡλεκτρικαὶ ἐκκενώσεις ἐντὸς ἡραιωμένων ἀερίων. Ἐφαρμογαί. Καθοδικαὶ καὶ θετικαὶ ἀκτῖνες. Φασματογράφος τῶν μαζῶν. Γήινον ἡλεκτρικὸν πεδίον. Ἡλεκτρικαὶ ἐκκενώσεις ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ἀγωγιμότης εἰς τὸ κενόν.

Θερμικὴ ἐκπομπὴ ἡλεκτρονίων. Δίοδος ἡλεκτρονικῆς λυχνίας. Σωλὴν BRAUN. Τρίοδος ἡλεκτρονικῆς λυχνίας. Κρυσταλλοτρίοδος. Φωτοηλεκτρικὸν φαινόμενον, φωτοκύτταρον, ὁμιλῶν κινηματογράφος. Φωτοστοιχεῖον. Φωτοπολλαπλασιαστής. Σωλὴν τοῦ COOLIDGE διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ἀκτίνων RÖNTGEN, ιδιότητες καὶ ἐφαρμογαὶ αὐτῶν. Ἀρχὴ τοῦ ἡλεκτρονικοῦ μικροσκοπίου.

Ἡλεκτρομαγνητικὰ Κύματα.

Ἡλεκτρικαὶ ταλαντώσεις καὶ παραγωγὴ αὐτῶν. Φθίνουσαι καὶ ἀμείνωται ἡλεκτρικαὶ ταλαντώσεις. Ἐπαγωγικὴ σύζευξις κυκλωμάτων, συντονισμός, Παλλόμενον ἡλεκτρικὸν δίπολον. Ἐκπομπὴ ἡλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων. Τὸ φάσμα τῶν ἡλεκτρομαγνητικῶν ἀκτινοβολιῶν. Ἐφαρμογαὶ τῶν ἡλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων εἰς τὰς τηλεπικοινωνίας (ραδιόφωνον, τηλεόρασις, ραντάρ, ραδιοαστρονομία).

Ἀτομικὴ καὶ Πυρηνικὴ Φυσική.

Εἰσαγωγὴ - βασικαὶ ιδέαι. Φωτόνια, ἐνέργεια αὐτῶν. Μεταβολὴ τῆς μάζης τῶν σωμάτων μετὰ τῆς ταχύτητος. Ἰσοδυναμία μάζης καὶ ἐνεργείας. Θεωρία τῶν κβάντων. Ἀτομικὸς καὶ μαζικὸς ἀριθμός.

Ἀτομικὴ Φυσική.

Εἰσαγωγὴ. Δομὴ τοῦ ἀτόμου. Στοιχεῖα τῆς θεωρίας τοῦ BOHR. Μελέτῃ τοῦ ἀτόμου τοῦ ὕδρογόνου. Φάσμα ἐκπομπῆς αὐτοῦ. Κβαντικοὶ ἀριθμοί. Ἀρχὴ

τῆς ἀβεβαιότητος. Εἰσαγωγή εἰς τὴν κβαντομηχανικὴν. Σπὶν τοῦ ἡλεκτρονίου. Ἀρχὴ τοῦ PAULI. Ἀτομα μετὰ πολλὰ ἡλεκτρόνια. Τὸ περιοδικὸν σύστημα.

Πυρηνικὴ Φυσικὴ.

Εἰσαγωγή. Ἴσότοπα. Ἴσοβαρεῖς πυρῆνες. Πειραματικαὶ μέθοδοι ἀνιχνεύσεως σωματιδίων. Θάλαμος ἰονισμού, ἀπαριθμηταὶ GEIGER, σπινθηριστῆς, ὀπτικαὶ μέθοδοι. Θάλαμος WILSON, θάλαμος φυσαλίδων.

Ραδιενεργαὶ μετατροπαὶ—Νόμος αὐτῶν. Μονάδες ραδιενεργείας. Δοσιμετρία. Ἀκτινοβολίαι α, β καὶ γ.

Πυρηνικαὶ ἀντιδράσεις. Σχάσις τῶν πυρῆνων, ἀλυσωτὴ ἀντιδράσεις, ἀντιδραστῆρες. Σύντηξις τῶν πυρῆνων, ἐφαρμογαὶ καὶ ἀξιοποιήσεις τοῦ φαινομένου (μόνον εἰρηνικαὶ ἐφαρμογαί). Ἡλιακὴ ἐνέργεια. Ραδιοϊσότοπα καὶ ἐφαρμογαί.

Στοιχειώδη Σωματίδια. Εἰσαγωγή. Κοσμικὴ ἀκτινοβολία. Ἐπιταχυνταί. Μεσόνια, νουκλεόνια, ὑπερόνια. Σημασία τῆς μελέτης αὐτῶν καὶ ὁ ρόλος αὐτῶν εἰς τὰς πυρηνικὰς δυνάμεις.

ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΧΗΜΕΙΑ

ΣΤ' ΤΑΞΕΩΣ (ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ)

Ἱστορικὴ ἀνασκόπησις τῆς ὀργανικῆς χημείας.

Ὄργανικαὶ ἐνώσεις. Προέλευσις, διάδοσις καὶ σημασία τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων.

Ποιοτικὴ ὀργανικὴ ἀνάλυσις. Ἀνίχνευσις ἀνθράκος, ὕδρογόνου, ἀζώτου καὶ θείου.

Ποσοτικὴ ὀργανικὴ ἀνάλυσις. Προσδιορισμὸς ἀνθράκος, ὕδρογόνου καὶ ἀζώτου.

Ἀνίχνευσις καὶ προσδιορισμὸς ὕδρογόνου.

Ἑπολογισμὸς 100αίας συνθέσεως, ἐμπειρικῶ καὶ μοριακοῦ τύπου ἐκ τῶν δεδομένων τῆς ἀνάλυσεως.

Ἰσομέρεια. Περιπτώσεις ἰσομερείας. Ἐμπειρικοί, μοριακοί, συντακτικοὶ καὶ στερεοχημικοὶ τύποι. Πολυμέρεια. Πολυμερεῖς ἐνώσεις. Σημασία τῶν πολυμερῶν ἐνώσεων.

Ὁμόλογοι σειραὶ καὶ ἐνώσεις.

Κατάταξις τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων. Ἀκυκλοὶ, ἰσοκυκλικά, ἑτεροκυκλικά ἐνώσεις.

Ἀκυκλοὶ Ἐνώσεις: Κεκορεσμένοι ὕδρογονάνθρακες. Γενικὸς τύπος. Ὀνοματολογία. Ἀλκύλια, ἰσομέρεια. Μέθοδοι παρασκευῆς, ιδιότητες. Μεθάνιον, Αἰθάνιον, Προπάνιον, Βουτάνιον. Ἀνώτεροι ὕδρογονάνθρακες.

Φωτάριον. Παρασκευὴ, καθαρσις, σύστασις, ιδιότητες, χρήσεις. Ἔτερα προϊόντα λαμβανόμενα κατὰ τὴν ξηρὰν ἀπόσταξιν τῶν λιθανθράκων.

Πετρέλαιον. Προϊόντα ἀποστάξεως αὐτοῦ. Συνθετικὴ βενζίνη. Ἀκρόεστοι ὕδρογονάνθρακες: Ἀλκένια. Αἰθυλένιον. Ὁμόλογα τοῦ Αἰθυλενίου.

Ἀλκίνια. Ἀκετυλένιον. Σημασία τοῦ ἀκετυλενίου διὰ τὴν σύγχρονον βιομηχανίαν. Ὁμόλογα τοῦ ἀκετυλενίου. Ἀλκαδιένια. Βουταδιένιον, ἰσοπρένιον. Καουτσούκ. Φυσικὸν καὶ συνθετικὸν καουτσούκ, ἐβονίτης, γουταπέρκα.

Ἄλογογοναράγωγα τῶν κεκορεσμένων ὑδρογονάνθρακων. Αἰθυλοχλωρίδιον, χλωροφόρμιον, τετραχλωράνθραξ, ἰωδοφόρμιον.

Ἀλκοόλαι : Κεκορεσμένοι μονοσθενεῖς ἀλκοόλαι. Παράσκευή, ἰδιότητες. Μεθυλικὴ ἀλκοόλη, αἰθυλικὴ ἀλκοόλη ἀλκοολικὴ ζύμωσις. Ζυμώσεις καὶ φυράματα. Ἀλκοολοῦχα ποτά.

Πολυσθενεῖς ἀλκοόλαι. Γλυκόλη, γλυκερίνη, νιτρογλυκερίνη, δυναμίτις. Αἰθέρες : Διαιθυλικὸς αἰθήρ.

Καρβονυλικαὶ ενώσεις : Ἀλδεῦσαι καὶ κετόναι. Μυρμηκικὴ ἀλδεῦδῃ ἢ φορμαλδεῦδῃ, Βακελίτης, γαλάλιθος, λανιτάλη. Ἀκεταλδεῦδῃ, πολυμερισμὸς αὐτῆς. Ἀκετόνη, χλωράλη.

Ὀργανικὰ ὀξέα : Κεκορεσμένα μονοκαρβονικὰ ὀξέα. Μυρμηκικὸν ὀξύ, ὀξεικὸν ὀξύ. Ὄξος.

Ἀνώτερα κεκορεσμένα μονοκαρβονικὰ ὀξέα. Παλμιτικὸν καὶ στεατικὸν ὀξύ.

Ἀκόρεστα μονοκαρβονικὰ ὀξέα. Ἐλαϊκὸν ὀξύ.

Δικαρβονικὰ ὀξέα. Ὄξαλικὸν ὀξύ.

Τδροξυοξέα ἢ ὀξυοξέα. Γαλακτικὸν ὀξύ, τρυγικὸν ὀξύ, κιτρικὸν ὀξύ.

Ἀμινοξέα. Κυριώτερα ἀμινοξέα. Βιολογικὴ σημασία τῶν ἀμινοξέων. Ἀζωτοῦχοι ενώσεις. Ἀμῖναι, οὐρία, κυάνιον, ὑδροκυάνιον. Πρωτεΐναι, πρότευσαι, σύστασις, χημικὴ κατάταξις, φυσικαὶ ἰδιότητες καὶ βιολογικὴ σημασία αὐτῶν.

Τδατάνθρακες. Γενικά. Ἀπλᾶ σάκχαρα. Γλυκόζη, φρουκτόζη, γλυκοζίται.

Σακχαροειδεῖς πολυσακχαῖται. Καλαμοσάκχαρον, γαλακτοσάκχαρον, maltόζη.

Μὴ σακχαροειδεῖς πολυσακχαῖται. Ἀμυλον, δεξτρίται, γλυκογόνον, ἰνουλίνη, κυτταρίνη, νιτροκυτταρίνη, βαμβάκοπυρίτις, χάρτης.

Τεχνηταὶ ὑφαντικαὶ ὕλαι. Τεχνητὴ μέταξα, τεχνητὸν ἔριον.

Κυκλικαὶ ενώσεις : Γενικὰ περὶ κυκλικῶν ενώσεων.

Ἀρωματικαὶ ενώσεις, ἀρωματικὸς χαρακτήρ, ἀρωματικοὶ ὑδρογονάνθρακες, λιθανθρακόπισσα.

Βενζόλιον, ὁμόλογα τοῦ βενζολίου, τολουόλιον.

Νίτρωσις ὀργανικῶν οὐσιῶν, νιτροβενζόλιον.

Ναφθαλίον, ἀνθρακένιον.

Φαινόλαι, Φαινόλη, πικρικὸν ὀξύ, πυρογαλλόλη.

Ἀρωματικὰ ὀξέα. Βενζοϊκόν, Σαλικυλικόν καὶ Γαλλικόν ὀξύ.

Δεψικαὶ ὕλαι. Μελάνη.

Ἀρωματικαὶ ἀμῖναι. Ἀνιλίνη, χρώματα.

Υδραρωματικαὶ ενώσεις. Τερεβινθέλαιον, καμφορά, αἰθέρια ἔλαια. Ἀλκαλοειδῇ. Κινίνη, μορφίνη, ἥρωϊνη, κωδεΐνη, κοκαΐνη, νικοτίνη, στρυχνίνη, ἀτροπίνη, πιλοκαρπίνη, καφεΐνη.

Βιταμῖναι, ὁρμόναι. Φυράματα ἢ ἔνζυμα, βιοκαταλύται.

Χημειοθεραπεία, ἀντιβιοτικά.

Ἐντομοκτόνα.

Πλαστικά. Τεχνηταὶ ὕλαι, ρητῖναι.

ΧΗΜΕΙΑ

Διὰ τὴν Δ' τάξιν τῶν Νυκτερινῶν Σχολείων.

Θὰ διδασθῇ τὸ Γενικὸν μέρος τῆς Ἀνοργάνου Χημείας τὸ ἀντιστοιχοῦν διὰ τὴν Δ' τάξιν τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων.

Διὰ τὴν Ε' τάξιν τῶν Νυκτερινῶν Σχολείων.

(χημεία)

Θὰ συνεχισθῇ τὸ εἰδικὸν μέρος τῆς χημείας δηλ. τὸ ὑπόλοιπον τῆς Δ' ἡμερησίων Γυμνασίων καὶ ἐκ τῆς Εἰς τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων μέχρι τὰ μέταλλα.

Διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν Νυκτερινῶν Γυμνασίων.

(χημεία)

Τὸ ὑπόλοιπον τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν Ε' ἡμερησίων Γυμνασίων δηλ. τὰ μέταλλα.

Διὰ τὴν Ζ' τάξιν τῶν Νυκτερινῶν Γυμνασίων.

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τὸ ἀντιστοιχοῦν διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων.

Ἡ Βιολογία θὰ διδασθῇ εἰς τὴν Ζ' τάξιν.

Ἡ Ἀνθρωπολογία εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν.

Ἡ Μαθηματικὴ Γεωγραφία θὰ διδασθῇ εἰς τὴν Δ' τάξιν καὶ ἡ Ἀνθρωπογεωγραφία εἰς τὴν Ε' τάξιν.

Ἡ Ὑγιεινὴ θὰ διδασθῇ εἰς τὴν Ε' τάξιν.

ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ

Νυκτερινῶν Γυμνασίων.

Δ' τάξις : Θὰ διδασθῶσιν ὅ,τι καὶ ἡ Δ' ἡμερησίων Γυμνασίων ἀλλὰ μέχρι καὶ τὰ Μοριακὰ φαινόμενα.

Ε' τάξις : Θερμότης, Θερμιδομετρία, Μεταβολαὶ τῆς καταστάσεως τῶν σωμάτων, διάδοσις θερμότητος δηλ. τὴν ὑπόλοιπον ὕλην τῆς Δ' τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων καὶ ἐκ τῆς Ε', τὸν Μαγνητισμὸν καὶ τὸν Στατικὸν ἠλεκτρισμόν.

ΣΤ' τάξις : Ἡ ὑπόλοιπος ὕλη τῆς Εἰς τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων δηλ. Δυναμικὸς ἠλεκτρισμὸς (συνεχὲς ἠλεκτρικὸν ρεῦμα).

Ἐνέργεια καὶ Ἴσχυς τοῦ ρεύματος, κλειστὸν κύκλωμα, Ἡλεκτρομαγνητισμός, ἠλεκτρόλυσις, Ὀπτικὴ (Γεωμετρικὴ Ὀπτικὴ) Φωτομετρία.

Ζ' τάξις : Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τὸ ἰσχύον διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων.

ΟΔΗΓΙΑΙ :

1. Αἱ δι' ἀστερίσκου (*) σημειούμεναι παράγραφοι εἰς τὰ τμήματα θεωρητικῆς κατευθύνσεως εἶναι προαιρετικαὶ καὶ δύνανται νὰ διδασθῶσιν ὥρι-

σμέναι τούτων κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ὁ διατιθέμενος πρὸς τούτο χρόνος.

2. Λίαν ὀφελίμος θεωρεῖται ἡ συχνὴ χρῆσις ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῆς γραφικῆς παραστάσεως, ἡ ὁποία ἀπλουστεύει τοὺς συλλογισμοὺς καὶ δίδει σαφεῖς εἰκόνα τῆς πορείας τῶν φαινομένων.

3. Διὰ τὴν ἀσφαλῆ λύσιν τῶν ἀσκήσεων Φυσικῆς πρέπει νὰ ἀκολουθῇται ὠρισμένη μέθοδος, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν εὕρεσιν πρῶτον τοῦ τελικοῦ τύπου καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ ἀντικατάστασιν τῶν δεδομένων τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀναφέρονται εἰς τὸ αὐτὸ σύστημα μετρήσεως.

4. Ἐπισκέψεις εἰς ἐγκαταστάσεις Τεχνικῶν Ἐφαρμογῶν τῶν οἰκείων διδασκομένων κεφαλαίων τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας εἶναι ἀναγκαῖαι.

13ον ΞΕΝΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1. Σκοπὸς

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης εἶναι :

α) Νὰ καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς νὰ κατανοοῦν εὐχερῶς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ, νὰ ἀναγινώσκουν ὁρθῶς καὶ νὰ κατανοοῦν πλήρως τὰ Ἀγγλικά κείμενα, νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ γράφουν ὁρθῶς τὴν γλῶσσαν ταύτην.

β) Νὰ διεγείρῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν, ὅπως γνωρίσωσι τὴν ἰδιαιτέραν νοοτροπίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει τῶν ἀγγλοφώνων λαῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ἀμερικανῶν, ὡς καὶ τὰς ἐπιδράσεις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τούτων ἐπὶ τοὺς ἄλλους λαοὺς.

γ) Νὰ καλλιεργήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν λογοτεχνίαν καὶ ἐπιστήμην καὶ νὰ παραινέσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν μελέτην κλασσικῶν ἔργων τῆς ἀγγλοφώνου Γραμματείας.

Ἐπὶ τούτοις τὸ μάθημα τοῦτο ὡς γλωσσικὸν μάθημα ἀσκεῖ καὶ γενικωτέραν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοὺς μαθητὰς.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

1. Προφῶρα. Αἱ ἀσκήσεις φωνολογίας καὶ ὁρθῆς προφορᾶς λέξεων καὶ φράσεων συνεχίζονται διὰ τὴν ἐννοήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν σημασίαν τῆς ὑπ' αὐτῶν ὁρθῆς ἐκφορᾶς των.

2. Ἀνάγνωσις. Μελέτη βιβλίου ποικίλου περιεχομένου καὶ λεξιλογίου 2.000 περίπου λέξεων, ἐξ ὧν 400-500 νέαι.

Τὸ περιεχόμενον τῶν ἀναγινωσκομένων ἀναφέρεται εἰς τὴν σύγχρονον πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν, χαρακτηριστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς ζωῆς, ὡς ἐπισκέψεις εἰς ἰδρύματα, μουσεῖα, κήπους, συντό-

μους βιογραφίας προσωποποιήτων, ἐξερευνήσεις λιμνῶν, ὀρέων, πεδιάδων, ἐπαγγέλματα, ἑορτάς, δῶρα, ἀθλοπαιδιάς. Λογοτεχνικά ἐπίσης ἀποσπάσματα ποικίλου περιεχομένου διαφόρων συγγραφέων.

Ἀπομνημόνευσις τῶν ἀπαντωσῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων, ἀπαγγελία ἀπὸ στήθους ἐνίων ποιημάτων.

Συνιστάται ἡ χρῆσις βοηθητικοῦ βιβλίου συμπληρωματικῶς ἀπλουστευμένου, 2ας καὶ 3ης βαθμίδος, μὲ περιεχόμενον βιογραφίας ἢ μυθιστορήματα τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς Λογοτεχνίας. Τοῦτο ἐπεξεργάζεται ὁ καθηγητὴς ἐν τῇ τάξει καὶ ἀποδίδεται περιληπτικῶς ὑπὸ τῶν μαθητῶν γραπτῶς. Ἡ ἐργασία αὕτη παραδίδεται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους συνολικῶς.

3. Γ ρ α μ μ α τ ι κ ῆ καὶ Σ υ ν τ α κ τ ι κ ὀ ν. Ἐπανάληψις καὶ ἐμπέδωσις τῶν διδαχθέντων εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Μετατροπὴ ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν καὶ ἀντιστρόφως. Κύρια καὶ δευτερεύουσαι προτάσεις. Εὐθὺς καὶ πλάγιος λόγος, ὡς καὶ πλάγια ἐρωτήσεις. Ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

4. Π ρ ο φ ο ρ ι κ αὶ ἐ κ θ ἑ σ ε ι ς. Ὀλιγόλεπτοι ὁμιλίας ὑπὸ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τάξιν κατόπιν προπαρασκευῆς καὶ συζητήσεως Ἀγγλιστί. Δραματοποιήσις ἐπίσης τῶν ἀναγνωσθέντων ἢ ἄλλων γεγονότων, ὡς καὶ ἀπόδοσις τούτων περιληπτικῶς πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν προφορικὴν χρῆσιν τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης.

Θέματα πρὸς συζήτησιν: αὶ χῶραι, ἰδίᾳ ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Ἀγγλία, ἡ χώρα μας, ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, τὰ ἐπαγγέλματα, αἱ ψυχχαγῶλαι.

5. Γ ρ α π τ α ἰ ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς. Αὗται θὰ ἔχωσι τὴν μορφήν συμπληρώσεως προτάσεων μὲ κενά, μεταβολῆς τοῦ χρόνου τῶν ρημάτων, μεταβολῆς τῶν καταφατικῶν προτάσεων εἰς ἀποφατικὰς ἢ εἰς ἐρωτηματικὰς, ὡς καὶ μὲ μορφήν ἀπαντήσεων εἰς ἐρωτήσεις.

6. Ἐ κ θ ἑ σ ε ι ς. Σύνταξις συνήθων ἐπιστολῶν, μικρὰ περιγραφά, ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντων, ἅπαντα διὰ 50 τὸ πολὺ λέξεων.

Πρὶν ἀρχίσωσι νὰ γράφωσιν οἱ μαθηταὶ τίθενται εἰς αὐτοὺς ἐρωτήσεις, ὡς προφορικὴ ἐπεξεργασία διὰ τὴν ὑπενθύμισιν τοῦ λεξιλογίου καὶ τῶν ὑποδειγματικῶν φράσεων τῶν σχετικῶν μὲ τὸ θέμα ἢ κατὰ τὴν συζήτησιν καθορίζονται ὠρισμένα σημεῖα τοῦ πρὸς ἐπεξεργασίαν θέματος (ἰδίᾳ διὰ τοὺς ἀρχαρίους) (Διάγραμμα).

ΤΑΞΙΣ Ε'.

1. Π ρ ο φ ο ρ ᾶ. Ἀσκήσεις φωνολογίας καὶ προφορᾶς λέξεων καὶ φράσεων, ὡς καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει, εἶναι ἀπαραίτητοι. Αἱ σχετικαὶ ἀσκήσεις μὲ τὴν δομὴν τῆς γλώσσης δεόν νὰ ἐπαναλαμβάνωνται ἐπίσης δι' ὑποδειγματικῶν φράσεων καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, ἀλλαγῆς τῶν χρόνων κλπ. ὡς καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει.

2. Ἀ ν ᾱ γ ν ω σ ι ς. Ἐκ καταλλήλου συλλογῆς ἀναγνωσμάτων ἀναφερομένων εἰς χαρακτηριστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς ζωῆς,

ὡς βιογραφίαι συγγραφέων ἢ ἄλλων προσωπικοτήτων, εἰκόνες πόλεων, ἐπιστολαί, διάλογοι ἐπὶ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, ἀνέκδοτα, περιλήψεις λογοτεχνικῶν ἔργων καὶ ἀποσπασμάτων νεωτέρων Ἀγγλῶν καὶ Ἀμερικανῶν συγγραφέων. Λεξιλόγιον 2.500 λέξεων. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην θὰ γίνεται χρῆσις τῆς σιωπηρᾶς ἀναγνώσεως πρὸς ἄσκησιν εἰς τὴν ταχεῖαν τοιαύτην (ιδεὶ ὁδηγίαις κλπ.).

3. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν. Ἐπανάληψις καὶ συμπλήρωσις τῆς Ἀγγλικῆς γραμματικῆς μεῖς ἰδιαιτέραν ἐπισήμανσιν ἐπὶ τῆς σημασίας τῶν ρηματικῶν τύπων (ἀπαρεμφάτου, μετοχῶν, γερονδίων), εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων, τῶν ἀκλίτων λέξεων καὶ τῶν ιδιωματικῶν ἐκφράσεων.

4. Προφορικαὶ ἐκθέσεις. Εἰς τὴν ὁμίλιαν, συζητήσεις καὶ δραματοποιήσεις, θέματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς πρὸς κατὰκτησιν τοῦ προφορικοῦ λόγου. Θέματα πρὸς συζήτησιν ἐπίσης δύνανται νὰ εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα, αἱ κοινωνικαὶ συνήθειαι ὡς καὶ τὰ εὐκαιρικὰ τοιαῦτα παντὸς εἵδους.

5. Γραπτὰ Ἀσκήσεις. Αὗται θὰ ἔχωσι τὴν μορφήν τῶν ἀσκήσεων τοῦ προηγουμένου ἔτους.

6. Ἐκθέσεις. Σύνταξις ἐπιστολῶν, ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντων, ὡς καὶ ἐν τῇ 4ῃ τάξει, διὰ 60-80 λέξεων.

7. Μετάφρασις. Ἀσκήσεις εἰς τὴν μετάφρασιν κατὰ 150ήμερον ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὰνάπαλιν.

Παρατηρήσεις. Οἱ μαθηταὶ θ' ἀσχοληθῶσι κατ' οἶκον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν δύο βιβλίων τῆς Ἀγγλικῆς ἢ Ἀμερικανικῆς Λογοτεχνίας, ἀπλουστευμένου κειμένου, 3ης καὶ 4ης βαθμίδος καὶ θὰ ὑποβάλωσι περιλήψιν τούτων. Τοῦ πρώτου κατὰ τὸ τέλος τοῦ α' τετραμήνου, τοῦ δευτέρου εἰς τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

1. Προφoρά. Εἶναι ἀπαραίτητοι ἀσκήσεις φωνολογίας καὶ προφορᾶς, ὡς καὶ ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσιν.

2. Ἀνάγνωσις. Ἐκ καταλλήλου συλλογῆς ἀναγνωσμάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν, ὡς καὶ ἀποσπάσματα ἢ αὐτοτελῆ ἐκλεκτὰ πεζογραφήματα ἢ ποιήματα ἐκ τῶν κλασσικῶν καὶ νεωτέρων συγγραφέων καὶ ποιητῶν Ἀγγλῶν καὶ Ἀμερικανῶν. Πιθανῶς ἀναγνώσματα ἐπίσης ἀναφερόμενα εἰς τοὺς διαφόρους κύκλους τῶν γνώσεων, ἵνα ἐξοικειωθῶσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν εἰδικῶν ὄρων. Λεξιλόγιον 3.000 λέξεων.

Ἐνδείκνυται χρῆσις ὁμοίως τῆς σιωπηρᾶς ἀναγνώσεως, ὡς καὶ ἐν τῇ προηγούμενῃ τάξει.

3. Γραμματικὴ - Συντακτικόν. Ἐπανάληψις τῶν διδασθέντων εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Συμπλήρωσις πιθανῶν ἐλλείψεων καὶ ἀσκήσις ἐπὶ τῶν σημείων ἐκείνων, εἰς τὰ ὅποια ἡ τάξις ἀντιμετωπίζει δυσκολίαν.

4. Προφορικὰ ἀσκήσεις. Ἀνάπτυξις ἀναγνωσθέντων, ἐπικαίρων γεγονότων καὶ συζητήσεως ἐπ' αὐτῶν. Αἱ εὐκαιρίαι πρὸς συζήτησιν Ἀγγλιστὶ δέον νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεραι.

5. Γραπτὰ ἀσκήσεις. Ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ τάξει καὶ οἰκογένεια λέξεων, παράγωγα, συνώνυμα. Σύνθεσις φράσεων ἐκ λέξεων.

6. Ἐκθέσεις. Γραπταὶ ἐκθέσεις ποικίλου περιεχομένου, ἀκριβῆς ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντων, περιγραφαί, ἐπιστολαὶ διὰ 100-120 λέξεων.

7. Μετάφρασις. Ἀσκήσεις εἰς τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τάνανταλιν. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ δίδεται εἰς τὴν μετάφρασιν εἰδικῶν ὅρων χρησιμοποιουμένων εἰς τὰ διάφορα μαθήματα. Ἐνδείκνυται ἡ μετάφρασις ἐξ ἀπλῶν Ἑλληνικῶν λογοτεχνικῶν κειμένων.

Παρατηρήσεις: Οἱ μαθηταὶ θὰ ἀσχοληθῶσιν κατ' οἶκον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν δύο βιβλίων καὶ τὴν σύνταξιν σχετικῶν περιλήψεων. Τὴν πρώτην ταύτην θὰ ὑποβάλλωσι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἀ' τετραμήνου, τὴν δευτέραν πρὸ τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Τὰ κείμενα θὰ εἶναι ἀπλουστευμένα 4ης καὶ 5ης βαθμίδος.

I. Ὁδηγίαι :

1. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους ἐπισταμένη ἀναθεώρησις, συμπλήρωσις καὶ ταξινομήσις τῶν προσκτηθεισῶν γνώσεων κατὰ τὰ προηγουμένα τρία ἔτη. Αἱ ἐπαναλήψεις αὗται διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικαὶ δέον νὰ συνεχίζωνται καθ' ἅπαντα τὰ ἔτη τοῦ ἀνωτέρου κύκλου καὶ ν' ἀναφέρονται εἰς τὴν προφορὰν καὶ τὴν δομὴν τῆς γλώσσης, ὅσον καὶ εἰς τὴν Γραμματικὴν καὶ τὸν Συντακτικόν. Εἶναι ἀναγκαῖον ἐπίσης νὰ ἀξαντηλῇται τὸ περιεχόμενον τοῦ προηγουμένου βιβλίου διὰ νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον.

2. Συνιστᾶται ὅπως, ὥς καὶ διὰ τὸν κατώτερον κύκλον, ἡ διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ γίνεται ἐπαγωγικῶς διὰ παραδειγμάτων καὶ φράσεων περιεχουσῶν τὰ πρὸς διδασκαλίαν φαινόμενα καὶ οὐχὶ θεωρητικῶς διὰ κανόνων.

3. Κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστου μαθήματος οἱ καθηγηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἐρωτῶσι τοὺς μαθητὰς Ἀγγλιστὶ, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀπαντῶσι οὗτοι Ἀγγλιστὶ ἐπίσης, διὰ μιᾶς τοῦλάχιστον ἀπαντήσεως.

4. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῇται ὅτι ἡ ὁμιλουμένη γλῶσσα ἀποτελεῖ βασικὸν μέρος τῆς διδασκαλίας καὶ αἱ ἀσκήσεις συνομιλίας εἶναι ἀπαραίτητοι. Οἱ μαθηταὶ δέον νὰ ἐθίζωνται ὅχι μόνον εἰς τὴν ἀπάντησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν. Τὰ σχετικὰ θέματα πρέπει νὰ εἶναι ὀργανωμένα εἰς κέντρα διαφέροντος ὡς : ἀγορὰ προμηθειῶν, διαδρομαὶ εἰς τὸν πόλιν, ἐξοχὴν κλπ. ταξίδια, κινηματογράφος, θέατρον κλπ. διὰ νὰ ἐννοήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν πρακτικὴν χρησιμότητα τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης.

5. Οἱ καθηγηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ρυθμὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ξένης γλώσσης ἐν τῇ τάξει πρέπει νὰ εἶναι ταχύς, διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικός.

6. Σιωπηρὰ ἀνάγνωσις. Ἀνατίθεται εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἀνάγνωσις μιᾶς

ἢ δύο παραγράφων τοῦ κειμένου. Μετὰ παρέλευσιν 2—3 λεπτῶν λύνονται αἱ ἀπορίαι, ὡς πρὸς τὰς ἀγνώστους λέξεις ἢ φράσεις καὶ ἀκολουθῶς ὁ καθηγητὴς ἀπευθύνει ἐρωτήσεις ἐπὶ τοῦ ἀγνωσθέντος κειμένου, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι ν' ἀπαντήσωσι γραπτῶς ἢ προφορικῶς.

7. Αἱ ἀσκήσεις Γραμματικῆς, Συντακτικοῦ, ὡς καὶ αἱ προφορικαὶ τοιαῦται δέον νὰ βασίζωνται ἐπὶ τῶν διδαχθέντων ὑποδειγματικῶν φράσεων, (Structures) καὶ νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἀντιστοίχου ὕλης.

8. Τὰ διδόμενα πρὸς μετάφρασιν κείμενα δέον ν' ἀποτελῶσιν μίαν ἐνότητα μὲ ἐνιαῖον νόημα.

ΓΑΛΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης εἶναι :

1. Νὰ καταστήσῃ τὸν μαθητὴν ἱκανὸν ὅπως κατανοῇ τὴν Γαλλικὴν Γλῶσσαν ὁμιλουμένην, ἀναγινώσκῃ ὀρθῶς καὶ κατανοῇ τὰ γραπτὰ κείμενα αὐτῆς, καὶ χρησιμοποιοῇ ὀρθῶς ταύτην προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

2. Νὰ διεγείρῃ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ διαφέρον τοῦ μαθητοῦ διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ διὰ τῆς γλώσσης κυρίως ἐκφραζομένου τρόπου ζωῆς, τῶν ἀντιλήψεων καὶ γενικώτερον τοῦ Γαλλικοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ, ὡς καὶ τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τὸν σύγχρονον πολιτισμόν.

3. Νὰ παρορμήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐκτίμησιν ἔργων τῶν κυριωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς κλασσικῆς καὶ νεωτέρας Γαλλικῆς λογοτεχνίας

Ἐπὶ τούτοις ἡ διδασκαλία τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὡς γλωσσικοῦ μαθήματος ἀσχεῖ καὶ γενικωτέραν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοὺς μαθητάς.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΤΑΞΙΣ Δ'

1. Προφορά. Αἱ ἀσκήσεις φωνολογίας καὶ ὀρθῆς προφορᾶς τῶν λέξεων καὶ φράσεων πρέπει νὰ συνεχίζωνται διὰ νὰ ἐννοήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν σημασίαν τῆς ὀρθῆς ὑπ' αὐτῶν ἐκφορᾶς των π.χ. Salle-Chale, Satin - Chatain, Casser - Caehér. Αἱ ὑποδειγματικαὶ φράσεις, ἐπίσης, εἶναι ἐνδεδειγμένον νὰ ἐπαναλαμβάνωνται δι' ἀντικαταστάσεως τῶν ὅρων τῆς προτάσεως, ἀλλαγῆς τῶν χρόνων, μετατροπῆς τῶν ἐρωτηματικῶν προτάσεων εἰς ἀρνητικὰς κ.τ.λ.

2. Ἀνάγνωσις κειμένων :

Ἀνάγνωσις περιγραφῶν καὶ διηγήσεων ἀναφερομένων εἰς τὴν σύγχρονον πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τῆς Γαλλίας καὶ τὸν πολιτισμόν της, ὡς αἱ ἐπισκέψεις εἰς ἐργοστάσια, πόλεις, δάση, ἐξοχὴν, ἡ ζωὴ τῶν φοιτητῶν, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐργασία τῶν καλλιτεχνῶν, ἡ γνωριμία μὲ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς ἐπαγ-

γελματίας. Λογοτεχνικά αποσπάσματα ποικίλου περιεχομένου ἐκ νεωτέρων συγγραφέων, περιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἱστορίας. Βιογραφικαὶ προσωπογραφίαι μεγάλων ἀνδρῶν.

Ἀπομνημόνευσις τῶν ἐκάστοτε ἀπαντωσῶν νέων λέξεων καὶ φράσεων, ἀπαγγελίαι ἀπὸ στήθους ἐνίων ποιημάτων. Τὸ λεξιλόγιον πρέπει νὰ περιέχῃ περὶ τὰς 2,000 λέξεις, ἐξ ὧν 400—500 νέαι εἰλημένα ἐκ τοῦ βασικοῦ λεξιλογίου Βασιβαθμίδος.

3. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν.

Διδασκαλία τῆς Ὀριστικῆς τοῦ Ἀορίστου. Χρήσις τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ Ἑνεστώτος καὶ τοῦ Παρακειμένου. Συμφωνία χρόνων (σαφὲς διαχωρισμὸς τῶν τοῦ παρελθόντος) ὡς καὶ ἐγκλίσεων.

Ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλῶσσῃ πρὸς ἐπισήμενισιν τῶν διαφορῶν. Σύνθετα συντακτικὰ φαινόμενα ἐπὶ τῇ βάσει διδομένων ἀσκήσεων καὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων. Συμφωνία παθητικῆς μετοχῆς λεπτομερῶς. Τρόποι ἐκφορᾶς τῆς ἀρνήσεως (μετὰ τοῦ PAS ἢ ἄλλων ἀρνητικῶν μορίων). Διάκρισις σαφὲς τῶν παθητικῶν καὶ μέσων ρημάτων. Χρήσις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν δεικτικῶν καὶ ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν ταῖς φράσεσι. Χρήσις παρατατικοῦ (διακείας καὶ ἐπαναλήψεως). Μετατροπὴ τῆς συντάξεως ἀπὸ ἐνεργητικῆς εἰς παθητικὴν καὶ ἀντιστρόφως.

4. Προφορικαὶ ἐκθέσεις.

Σύντομοι ἀνακινώσεις τῶν μαθητῶν, 5' λεπτοί, ἐπὶ θεμάτων προετοιμασθέντων κατ' οἶκον καὶ ἀναφερομένων εἰς τὰς διαφόρους χώρας, τὴν χώραν μας, τὴν καλλιτεχνικὴν κίνησιν, τὸ θέατρον τὸν κινηματογράφον, τὸν συρμόν.

5. Γραπτὰὶ ἀσκήσεις καὶ ἐκθέσεις.

Ἀσκήσεις ὡς ἐν τῇ Γῇ τάξει. Περιλήψεις ἀναγνωσθέντος κειμένου, μεταφράσεις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν, συνήθεις ἐπιστολαί, μικραὶ περιγραφαὶ κ.λ.π.

6. Μετάφρασις.

Ἀσκήσεις εἰς τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν κατὰ 15ήμερον.

7. Ὁρθογραφία.

Σύντομος ἀσκήσις εἰς τὴν ὀρθογραφίαν ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος ἐπὶ προετοιμασθέντος κειμένου καθ' ὑπαγόρευσιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ καὶ διόρθωσις ὑπ' αὐτοῦ κατ' ἐκλογὴν ὀρισμένων ἐκάστοτε τετραδίων.

ΤΑΞΙΣ Ε'

1. Προφορά.

Ἀσκήσεις φωνολογίας καὶ προφορᾶς λέξεων καὶ φράσεων, ὡς καὶ ἐν τῇ

προηγούμενη τάξει, κρίνονται απαραίτητοι, π.χ. Seine-Chaine, Seize-Chaise, Mousse-Mouche κλπ. Αἱ ἀσκήσεις ὁμοίως αἱ σχετικαὶ μετὰ τὴν δομὴν τῆς γλώσσης δέον νὰ ἐπαναλαμβάνωνται δι' ὑποδειγματικῶν φράσεων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζητοῦνται ἀντικαταστάσεις τῶν ὄρων, ἀλλαγαὶ χρόνων κλπ.

2. Ἀνάγνωσις κειμένων.

Ἐκ καταλλήλου συλλογῆς Γαλλικῶν ἀναγνωσμάτων ἐξ ἀπλουστευμένων κειμένων πεζογράφων ὡς οἱ Voltaire, P. Merimée, H. Balzac, C. Daudet, M. Proust, Th. Gautier, J. Moreas, P. Verlain, G. Apollinaire, Abbé Bremond, J. Prevert. Ἐπεξεργασία τῶν ἐκάστοτε ἀναγινωσκομένων, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἐξαγωγήν τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ νεωτέρου Γαλλικοῦ πολιτισμοῦ, ὡς καὶ παραλληλισμὸς καὶ σύγκρισις μετὰ τὰ ἀντίστοιχα ρεύματα τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας (κλαστικισμός, Ρωμαντισμός, Παραρρασιασμός, Ρεαλισμός, Συμβολισμός Λεξιλόγιον 2.500 λέξεων).

3. Γραμματικὴ καὶ Συντακτικόν.

Συμπλήρωσις τῆς διδασκαλίας τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγινωσκομένων λογοτεχνημάτων. Ἰδιωματικαὶ ἐκφράσεις, παροιμίαι καὶ συνώνυμα τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης. Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἀσκηθῶσι μετὰ προσοχῆς εἰς τὴν πλοκὴν τῆς φράσεως τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ἡ κατὰ λέξιν μεταφορὰ τῶν Ἑλληνικῶν ἐκφράσεων εἰς τὴν Γαλλικὴν.

4. Προφορικαὶ ἀσκήσεις.

Ἐπανάληψις τῶν ἀριθμητικῶν, τῶν ὀνομάτων τῶν χωρῶν, τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος. Χρῆσις συνθέτων ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς καὶ ἀπαρεμφάτου εἰς ἀμφοτέρους τοὺς χρόνους αὐτοῦς. Ἐφαρμογαὶ ἐπὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐρωτηματικῶν καὶ ἀρνητικῶν ἐκφράσεων. Ἐφαρμογαὶ ἐπὶ τῶν περιφραστικῶν ρημάτων. (Avoir Faim, Honte, Mal, Peur) καὶ ἐπὶ τῶν ἀπρόσωπων ρημάτων (Il Fait Froid, Chaud. il Pleut).

5. Ἀσκήσεις εἰς τὴν συνομιλίαν μετὰ θέματα σχετικὰ μετὰ τὰς ἐφευρέσεις, τὰς τέχνας, τὸν κινηματογράφον, τὸ θέατρον. Δραματοποιήσεις κλπ.

6. Ἀσκήσεις εἰς τὸ Γαλλιστὶ γράφειν δι' ἐπανάληψιν ἐπὶ τῶν δεδιδαγμένων, δι' ἀσκήσεων ἐκ τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ καὶ διὰ συντόμων συνθέσεων ποικίλου περιεχομένου.

7. Ἐκθέσεις. Σύνταξις ἐπιστολῶν, ἀπόδοσις ἀναγνωσθέντων ἢ συζητηθέντων θεμάτων σχετικῶν μετὰ τὸν κινηματογράφον, τὸ θέατρον, τὰς τέχνας, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὰς σπουδὰς κλπ. διὰ 80 περίπου λέξεων. Ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τήρησιν σχετικοῦ πρὸς τὸ θέμα διαγράμματος, ἀφοῦ διὰ προφορικῆς συνομιλίας ἐπαναλάβωμεν εἰς αὐτοὺς τὰς κυριωτέρας σχετικὰς πρὸς τὸ θέμα λέξεις καὶ ὑποδειγματικὰς φράσεις.

8. Μετάφρασις : Ἀσκήσεις εἰς αὐτὴν κατὰ 15θήμερον ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν.

9. Ὁρθογραφία : Σύντομος ἄπαξ τῆς ἐβδομάδος ἄσκησις εἰς τὴν ὀρθογραφίαν ἐπὶ προετοιμασθέντος κειμένου, ὡς καὶ ἐν τῇ Δ' τάξει. Διόρθωσις ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κατ' ἐπιλογὴν ὀρισμένων ἐκάστοτε τετραδίων.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

1. Π ρ ο φ ο ρ ά : 'Ασκήσεις φωνολογίας και προφορᾶς λέξεων και φράσεων, ὡς ἐν τῇ προηγουμένη τάξει, εἶναι πάντοτε ἀπαραίτητοι. 'Επίσης δέον νὰ ἐπαναλαμβάνονται ἀσκήσεις σχετικαὶ μὲ τὴν δομὴν τῆς γλώσσης δι' «ὑποδειγματικῶν φράσεων», καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν ὁρων τῆς προτάσεως, ἀλλαγῆς τῶν χρόνων, μετατροπῆς ἀρνητικῆς προτάσεως εἰς καταφατικὴν κ.λ.π.»

2. Ἀ ν ά γ ν ω σ ι ς κ ε ι μ έ ν ω ν : 'Ανάγνωσις ἀποσπασμάτων κειμένων ἢ συντόμων αὐτοτελῶν διηγημάτων, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνηται ἡ μεθοδικὴ γνῶσις καὶ διδασκαλία τῆς Γαλλικῆς λογοτεχνίας καὶ τοῦ Γαλλικοῦ πολιτισμοῦ. Πρὸς τοῦτο δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἀναγνωστικὰ ἐξ ἀποσπασμάτων ἢ ἐκλεκτῶν πεζογραφημάτων ἢ ποιημάτων ἀπλουστευομένων ἐκ τῶν Moliere, la Fontaine, Bl. Pascal, J. J. Rousseau, J. Michelet, E. Montesquieu, G. Fleubert, Stendhal, Guy de Maupassant. P. Claudel, A. Camus, Ch. Peguy P. Valery, G. Duhamel, A. Maurois, F. Mauriac, C. Anouilh, S. Exupery, A. Malreaux, A. Baudelaire, An. France, P. Bourjet, G. Bernanos I. Bainville. Δεξιλόγιον 3.000 λέξεων.

Σύγκρισις τῆς Γαλλικῆς λογοτεχνίας πρὸς τὴν Νεοελληνικὴν καὶ διαπίστωσις τῆς ἐπιδράσεως τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς δευτέρας.

3. Γ ρ α μ μ α τ ι κ ῆ καὶ Σ υ ν τ α κ τ ι κ ὶ ν : 'Επιμελὴς ἀναθεώρησις καὶ συμπλήρωσις τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ γενικῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγινωσκομένων λογοτεχνημάτων. 'Εμβάθυνσις εἰς λεπτομερείας, ὡς ἡ συστηματικὴ καὶ ὁρθὴ χρῆσις τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων, ἡ σύνταξις τῶν ἀποσπασμῶν ρημάτων, αἱ ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι κλπ.

4. Π ρ ο φ ο ρ ι κ αὶ ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς : Εἰς τὴν συνομιλίαν, ὡς : συζητήσεις, δραματοποιήσεις, σύντομοι 5' λεπτοὶ προφορικαὶ ἐκθέσεις μὲ θέματα ὁμιλίας σχετικὰ μὲ τὴν ἐκπαίδευσιν, τὰς κοινωνικὰς συνηθείας, τὸ θέατρον, τὰς διακοπὰς, τὰ ὀνόματα πόλεων, χωρῶν, ποταμῶν, ὁρέων, τὰ μεταφορικὰ μέσα, τὰς ταυτότητας καὶ τὰς ληξιαρχικὰς πράξεις, περιλήψεις ἀστυνομικῶν διηγημάτων, τὸν κινηματογράφον, τὰς τέχνας, τὰς Ἀνωτέρας Σπουδὰς, τὴν ἐπίδοσιν εἰς τὰ μαθήματα καὶ τὰς σχετικὰς ἐκφράσεις. Τοὺς ἰδιωματισμούς, τὴν ὁρολογίαν τῶν εἰδικῶν μαθημάτων καὶ γενικώτερον τῶν ἐπιστημῶν.

5. Γ ρ α π τ αὶ ἐ κ θ έ σ ε ι ς : 'Επιστολαί, σύντομα βιογραφικὰ σημεῖωματα, συμπληρώσεις ἐντύπων εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας, σύνταξις αἰτήσεων, διευθύνσεων ἐπιστολῶν, μικρῶν περιγραφῶν κλπ. μέχρις 120 λέξεων. Τὰ θέματα γενικῶς ἐπὶ δεδιδαγμένης ὕλης.

6. Μ ε τ ά φ ρ α σ ι ς : 'Ασκήσις εἰς τὴν μετάφρασιν ἐκ τῆς 'Ελληνικῆς εἰς τὴν Γαλλικὴν, ὡς ἐν τῇ προηγουμένη τάξει, κατὰ 150 ἡμέρον.

7. Ὁ ρ ο θ ο γ ρ α φ ί α . 'Ασκήσις εἰς τὴν ὁρογραφίαν διὰ συντόμου κειμένου προητοιμασμένου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγνωρισθέντων κειμένων ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος. 'Ελεγχος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κατ' ἐπιλογὴν, ὡς ἐν τῇ προηγουμένη τάξει, τῶν τετραδίων τῶν μαθητῶν.

Ὁ δ η γ ί α ι :

1. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους ἐπισταμένη ἀναθεώρησις, συμπλήρωσις καὶ ταξινόμησις τῶν προσκτιθεισῶν γνώσεων κατὰ τὰ προηγούμενα τρία ἔτη.

Αἱ ἐπαναλήψεις αὐται, διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικά, πρέπει νὰ συνεχίζονται καθ' ἅπαντα τὰ ἔτη τοῦ ἀνωτέρου κύκλου καὶ νὰ ἀναφέρονται τόσον εἰς τὴν προφορὰν καὶ τὴν δομὴν τῆς γλώσσης, ὅσον καὶ εἰς τὴν Γραμματικὴν καὶ τὸ Συντακτικόν.

2. Συνιστᾶται ὅπως ἡ διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ γίνεται ἐπαγωγικῶς καὶ «λειτουργικῶς» διὰ παραδειγμάτων καὶ φράσεων περιεχουσῶν τὰ πρὸς διδασκαλίαν φαινόμενα καὶ οὐχὶ θεωρητικῶς διὰ κανόνων.

3. Κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστου μαθήματος οἱ καθηγηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἐρωτῶσι τοὺς μαθητὰς γαλλιστὶ εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀπαντῶσι οὗτοι εἰς Γαλλικὴν γλῶσσαν ἐπίσης διὰ μιᾶς τοῦλάχιστον ἀπαντήσεως.

4. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῇται ὅτι ἡ ὁμιλουμένη γλῶσσα ἀποτελεῖ βασικὸν μέρος τῆς διδασκαλίας καὶ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παραλείπωνται αἱ ἀσκήσεις συνομιλίας. Οἱ μαθηταὶ δεόν νὰ ἐθίζωνται ὅχι μόνον εἰς τὴν ἀπάντησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν. Τὰ σχετικὰ θέματα πρέπει νὰ εἶναι ὀργανωμένα εἰς κέντρα διαφέροντος ὡς : ἐπίσκεψις εἰς Μουσεῖον, ἀγορὰ προμηθειῶν, διαδρομαὶ εἰς τὴν πόλιν π.χ. τῶν Παρισίων, Ἀθηνῶν κ.τ.λ. ταξίδια, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ ἐννοήσωσι τὴν πρακτικὴν χρησιμότητα τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης.

5. Οἱ καθηγηταὶ ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ρυθμὸς τῆς ἐν τῇ τάξει διδασκαλίας τῆς ξένης γλώσσης πρέπει νὰ εἶναι ταχὺς καὶ ζωηρός, διὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὸς.

14ον ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ-ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι : α) ἡ ὑποβοήθησις τῆς κανονικῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως τῶν μαθητῶν ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν,

β) ἡ καλλιέργεια εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ πνεύματος τῆς τάξεως καὶ τῆς πειθαρχίας, γ) ἡ ἀνάπτυξις τοῦ διαφέροντος καὶ τῆς ἀγάπης τῶν μαθητῶν διὰ τὸν ὑγιᾶ ἀθλητισμὸν συμφῶνως πρὸς τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν ἀθλητικὸν πνεῦμα, δ) ἡ ἄσκησις τῶν ἀθλητῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιαιτέρων ἀθλητικῶν ἐπιδόσεων αὐτῶν.

Εἰδικώτερον διὰ τοῦ μαθήματος ἐπιδιώκονται οἱ ἀκόλουθοι μερικοὶ σκοποί :

α) ἡ ἐξασφάλισις σωματικῆς υγείας καὶ εὐεξίας, ἡ ἐπίρρωσις τῶν σωματικῶν δυνάμεων καὶ ἡ βασικὴ σκληραγώγησις τοῦ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ.

β) ἡ διόρθωσις ἐλαττωμάτων καὶ ἐλλείψεων τῆς στάσεως καὶ τῶν ὀργάνων κινήσεως καὶ ἡ πρόληψις τοιούτων ἐλαττωμάτων.

γ) ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀποδόσεως τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ ὀργανισμοῦ, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἀναπνευστικοῦ καὶ τοῦ κυκλοφοριακοῦ συστήματος.

δ) ἡ ἀσκήσις τοῦ μυϊκοῦ συστήματος καὶ γενικώτερον τοῦ ὀργανισμοῦ πρὸς μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν ἔργου.

ε) ἡ ἐπίτευξις συμμέτρου καὶ ἁρμονικῆς διαπλάσεως καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρθῆς στάσεως, κινήσεως, σωματικῆς ἐκφράσεως.

στ) ἡ καλλιέργεια τῆς συνειδήσεως τῆς ἀξίας καὶ τοῦ βαθυτέρου προσορισμοῦ τοῦ σώματος καὶ ἡ ἀνάπτυξις πνεύματος σεβασμοῦ πρὸς αὐτό.

ζ) ἡ καλλιέργεια τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν τῆς ὑπαίθρου, ἡ ἀνάπτυξις τῆς διαθέσεως πρὸς κίνησιν, πρὸς ἐργασίαν, πρὸς δρᾶσιν, ἡ καλλιέργεια αἰσιοδόξου ἀντιλήψεως περὶ τῆς ζωῆς.

η) ἡ ἀσκήσις τῆς ἐτοιμότητος καὶ τῆς πρωτοβουλίας τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ἀπροβλέπτων φυσικῶν ἐμποδίων.

θ) ἡ καλλιέργεια ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ πνεύματος τῆς τάξεως, τῆς αὐτοκυριαρχίας, τῆς πειθαρχίας, τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς συνεργασίας.

ι) ἡ διατήρησις τῶν ἐθνικῶν ἁσμάτων, τῶν ἐθνικῶν χορῶν καὶ ἄλλων συναφῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

ια) ἡ καλλιέργεια τοῦ ὑγιоῦς ἀθλητικοῦ πνεύματος.

ιβ) ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἰδιαιτέρων ἀθλητικῶν ἐπιδόσεων τῶν μαθητῶν καὶ ἡ προποικασκευὴ ἀθλητῶν.

2. Διδασκέα ὕλη.

A. Τμήματα Ἀρρένων.

Δεύτερος κύκλος.

ΤΑΞΕΙΣ Γ', Δ'.

A'. Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ.

1. Ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως καὶ μετασχηματισμῶν.
2. Ἐλευθεραὶ ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν.
3. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπιστροφῶν πλέον συνθέτου μορφῆς ἥτοι : συνδυασμοὶ κυβιστήσεων καὶ ἀνακυβιστήσεων μετὰ κατακορύφων ἀναστροφῶν, ἐμπρός, ὀπίσω, πλαγίῳ κυβιστήσεων (τροχοῦ) χειροβαδίσσεων ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν, κυβιστήσεων, ἀλμάτων διὰ στηρίξεως τῆς κεφαλῆς καὶ ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν ὀπίσω, δηλαδὴ ἀναρρίψεων ὀπίσω (FLICK-FLACK).
4. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίων συνθετωτέρως μορφῆς ἥτοι : κυβιστήσεις, ἄλματα ἐνδιάμεσα, ἄλματα διὰ τῶν χειρῶν περιστροφικὰ καὶ ἄλματα μετ' ἀναπτέρωσας (ἄλμα τίγρεως), μετὰ βοηθῶν εἰς ὅλα τὰ ἄλματα.

5. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις, ἐπὶ πολυζύγων, δοκῶν, μονοζύγων καὶ διζύγων εἰς δυσκολωτέρας μορφάς. Ἐξαρθήσεις, ἑλξεις, αἰωρήσεις, ἄρσεις, ὀρθία στήριξις, ἀνακυβιστήσεις, ἰσοροπία, ἐπὶ μονοζύγου λαβαὶ 1η, 2α, 3η, καὶ δι' αἰωρήσεως ἀλλαγὴ λαβῆς καὶ μετώπου, διαπέρασιν τοῦ ποδὸς ὑπὸ τὸ γόνυ εἰς τὸν ὀριζόντιον ἄξονα, ἀνάβασιν, αἰώρησιν ἐμπρός, ὀπίσω, αἰώρησις-γωνίωσις-ἀνάβασιν εἰς τὴν ὀρθίαν στήριξιν-γωνίωσιν αἰώρησιν περιφορὰ πέραν τοῦ ἄξονος, προσγειώσεις ἐμπρός εἰς τὴν ἀνάτασιν.

Δίζυγον : Ἐξαρθήσεις ὑπὸ μάλῃς, αἰώρησιν ἐμπρός-ὀπίσω, στήριξις ἐπὶ τῶν βραχιόνων αἰώρησιν, κατακόρυφος ἀναστροφὴ-στήριξις ἐπὶ τῶν ὤμων, γωνίωσιν προσγειώσεις ἐμπρός. Στήριξις ἐπὶ τῶν βραχιόνων αἰώρησιν, πτώσιν ὀπίσω μὲ τεταμένους βραχίονας, γωνίωσιν δι' αἰωρήσεως τῶν σκελῶν ἐμπρός, ἀνὸρθωσιν εἰς τὴν προτέραν θέσιν, ἐκείθεν αἰώρησις-γωνίωσιν, πλαγία κατάβασιν μὲ τεταμένα σκέλη. Διαστάδην ἐπὶ τοῦ διζύγου, λαβὴ ἐμπρός-κυβίστησις ἐμπρός. Λαβὴ ὀπίσω ἀνακυβίστησις ὀπίσω-πλαγία κατάβασιν δι' αἰωρήσεως.

Εἰς ὅλας τὰς ἐνοργάνους ἀσκήσεις πάντοτε δεόν νὰ ὑπάρχουν δύο βοηθοί.

6. Ἀσκήσεις μὲ βάρη, πιέσεις, ὠθήσεις, ὀκλάσεις μὲ ἄξονα βαρῶν μέχρις εἴκοσι χιλιογράμμων καὶ βαθμιαίως ἀναλόγως τῆς δυναμικότητος τῶν ἀσκουμένων μὲ ὅλα τὰ βάρη τῶν 38 χιλιογράμμων. Ἐπίσης ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ πλινθίου εἰς κεκλιμένην θέσιν μὲ ἐλαφρὰ βάρη, λόγῳ ἐλλείψεως εἰδικοῦ πάγκου.

Β'. Ἀθλοπαιδικαί : Πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, ποδοσφαίρισις, χειροσφαίρισις ἤτοι : τεχνικὴ ἀνάλυσις, τακτικὴ, στρατηγικὴ, συνδυασμοί, μεταβιβάσεις, ἐλιγμοί, ἐπίθεσις, ἀμυνα, ἐπεξήγησις κανονισμῶν παιδιᾶς, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 2.000 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροί : Καλαματιανός, Κλέφτικος καὶ οἰτοπικοὶ χοροί.

Ε'. Δυνητικῶς ὀρθοστάδην πάλην.

ΤΡΙΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ'

Α' Παιδαγωγικὴ Γυμναστικὴ : Ἐλεύθεραι ἀσκήσεις μὲ κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν, συνθετωτέρας μορφῆς.

2. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ στρωμάτων ἤτοι : συνδυασμοὶ κυβιστήσεων, ἀνακυβιστήσεων ἐμπρός-ὀπίσω μετὰ κατακορύφων ἀναστροφῶν, χειροβαδίσεις, συνδυασμοὶ ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν, κυβιστήσεων καὶ ἀλμάτων διὰ τῆς κεφαλῆς, συνεχῆ ἄλματα διὰ τῶν χειρῶν, διὰ τῆς κεφαλῆς περιστροφικῶς, συνεχῆ ἄλματα ὀπίσω διὰ τῶν χειρῶν δι' ἀναρρίψεως (Flick-Flack), περιστροφικὸν ἄλμα ὀπίσω ἀνευ στηρίξεως τῶν χειρῶν (Salto).

3. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίων δυσκολω-
τέρας μορφῆς ἤτοι: κυβιστήσεις διὰ τῶν χειρῶν καὶ ἄνευ χρήσεως
τούτων, κυβιστήσεις διὰ τῆς χρήσεως δύο πλινθίων, ἡ κεφαλὴ θὰ εἰσέρχεται
εἰς τὸ διάκενον τῶν πλινθίων, διὰ χρήσεως τῶν χειρῶν καὶ ἄνευ τούτων, ἐπίσης
ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν δύο πλινθίων περιστροφικὸν ἄλμα διὰ τῶν χειρῶν καὶ ἄνευ
χρήσεως αὐτῶν, ἐπὶ τῶν δύο πλινθίων εἰς σχῆμα τοῦ γράμματος T κυβιστή-
σεις καὶ ἄλματα διὰ τῶν χειρῶν, ἐπὶ πλινθίου κατὰ πλάτος, ἄλματα περιστρο-
φικὰ διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς ἢ καὶ ἄνευ χειρῶν, περιστροφικὸν ἄλμα
δι' ἀναπτερώσεως κυβίστησις ἐπὶ τοῦ στρώματος, ἄλματα διὰ τῶν χειρῶν μὲ
μειωμένον ὕψος τοῦ πλινθίου εἰς τρία μέρη. Πάντοτε χρησιμοποιοῦνται δύο
βοηθοὶ καὶ συγκεκριμένως ὁ ἐκτελὼν τὸ ἄλμα καταλαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ βο-
ηθοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ ὅλοι ἐκτελοῦν καὶ βοηθοῦν.

Α' Ἐνόργανοι ἀσκήσεις ἐπὶ πολυζύγων, δοκῶν,
μονοζύγων καὶ διζύγων ἤτοι: ἐξαρτήσεις, ἔλξεις, ἄρσεις
κατακόρυφοι ἀναστροφαι ὕρθαι στηρίξεις, δυναμικαὶ ἀνάβασεις ἢ δι' αἰω-
ρήσεως, χειροβαδίσαις πλάγαι ἢ ἀπὸ τῆς ὑπτίας ἐξαρτήσεως μὲ λαβὰς 1ην,
2αν, 3ην ἐπὶ μονοζύγων, ἐξαρτήσεις διὰ τῶν τριῶν λαβῶν, αἰωρήσεις δι' ἀρχι-
κῆς ἔλξεως, ἰωνιώσεις καὶ ἀνάβασεις, ἐπὶ τῆς ὀριζοντίας δοκοῦ (ΚΙΡ ἢ
Ἑλβετική). Ἐκεῖθεν ἀνακυβίστησις, αἰωρήσις ἀνάβασις διὰ διαπεράσεως τοῦ
ἐνὸς ἢ ἀμφοτέρων τῶν σκελῶν, κάθισμα ἐπὶ τοῦ ὀριζοντίου ἄξονος, τὴν πρώτην
ἐκτελοῦν εἰς τὸν δεύτερον κύκλον, ἐκεῖθεν καθήμενοι εἰς τὸ κέντρον τῶν μηρῶν
ἐπὶ τοῦ ἄξονος πτώσις ἐμπρὸς ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω περιστροφικῶς, αἰωρήσεις,
ἀνάβασις, ἀνακυβίστησις, προσγειώσεις ἐμπρὸς, εἰσαγωγή βαθμιαίως εἰς γι-
γανταίωρημα.

Δίζυγον: Μετὰ φορᾶς ἐξάρτησις ὑπὸ μάλης, αἰωρήσις περιστροφή
μὲ τεταμένον τὸ σῶμα, ἀλλαγὴ μετώπου, ἀνάβασις μὲ αἰωρήσιν (ΚΙΡ)—στή-
ριξις ἐπὶ τῶν βραχιόνων αἰωρήσις μὲ τεταμένον σῶμα, ἡ λεκάνη θὰ προω-
θῇται ἐμπρὸς καὶ ἡ σιαγὼν θὰ ἔρχεται πρὸς τὸ στήθος, δηλαδὴ ἄνευ γωνιώ-
σεως κατὰ τὴν αἰωρήσιν. Ἐκεῖθεν προοδευτικῶς πρὸς τὴν κατακόρυφον
ἀναστροφήν δι' αἰωρήσεως πλαγία κατὰβασις, ἀνάβασις δι' αἰωρήσεως (ΚΙΡ)
καὶ αἰωρήσις ἐμπρὸς, ὅταν οἱ πόδες ἔρχονται ὀπίσω κάμψις τῶν βραχιόνων
καὶ ὅταν ἔρχονται ἐμπρὸς τάσις. Ὅλοι αἱ ἀσκήσεις μὲ δύο βοηθοὺς καὶ τὸν
καθηγητὴν ἐποπτεύοντα.

5. Ἀσκήσεις μὲ βάρη: πιέσεις, ὠθήσεις, ὀκλάσεις
καὶ ἀπὸ τῆς ἀκροστασίας βαθμιαίως μὲ ὅλα τὰ βάρη καὶ ἐπὶ τοῦ ἄνω
μέρους τοῦ πλινθίου ἀπὸ τῆς ὑπτίας θέσεως ἐλλείψει πάγκου, ἀσκήσεις διὰ
τῶν ἀλτήρων μὲ ἀναπηδήσεις, ἢ τρέχοντες.

Β'. Ἀθλοπαίδιαί: Πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, ποδοσφαίρι-
σις, χειροσφαίρησις, ἤτοι: τεχνικὴ ἀνάλυσις, τακτικὴ καὶ στρατη-
γικὴ ἀγώνων, συνδυασμοί, ἐλιγμοί, μεταβιβάσεις, ἐπιθesis, ἄμυνα, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 3.000 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροί. Καλαματιανός, Κλέφτικος
καὶ οἱ Τοπικοὶ χοροί.

Β' Τμήματα Θηλέων

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Γ', Δ'

Α'. Παιδαγωγική Γυμναστική

1. Ἀσκήσεις πυκνῆς τάξεως καὶ μετασχηματισμῶν.
2. Ἐλεύθεραι ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν ὡς ἀναφέρεται εἰς τὸν πρῶτον κύκλον.
3. Ἀσκήσεις μετ' φορητὰ ὄργανα ἥτοι κορύνας, ἐλαστικὰς σφαίρας, ξυλῖνας στεφάνας, σχοινάκια, ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν.

4. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ στρωμάτων πλέον συνθέτου μορφῆς ἥτοι: συνδυασμοὶ κυβιστήσεων καὶ ἀνακυβιστήσεων μετὰ κατακορύφων ἀναστροφῶν ἐμπρός, ὀπίσω, πλαγίων κυβιστήσεων (τροχοῦ), χειροβαδίσεων, ἀλμάτων διὰ τῶν χειρῶν, κυβιστήσεων καὶ ἀλμάτων διὰ τῆς κεφαλῆς.

5. Ἐφηρμοσμένα ἄλματα ἐπὶ πλινθίου καὶ ἐφαλτηρίου, ἥτοι: κυβιστήσεις, ἄλματα διὰ τοῦ διακένου τῶν χειρῶν, ἄλματα περιστροφικὰ διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς.

6. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις: ἐπὶ πολυζύγων, δοκοῦ ἰσορροπίας, χαμηλοῦ μονοζύγου καὶ γυναικείου διζύγου εἰς συνθέτους μορφὰς ἥτοι: ἐξάρτησεις, ἑλξεις, ἄρσεις, ἰσορροπίαι-βαδίσεις ἐπὶ τῆς δοκοῦ δι' αἰωρήσεως ἑκατέρου τῶν σκελῶν, κυβιστήσεις, ἀνακυβιστήσεις μετὰ βοηθῶν. Ἐπὶ γυναικείου διζύγου, ἐξάρτησις ἐκ τῆς ἄνω δοκοῦ, αἰωρήσις ἡμιεδράα θέσις ἐπὶ τῆς κάτω δοκοῦ, ἐκεῖθεν λαβὴ πρώτη ἐκ τῆς ἄνω δοκοῦ, κυβίστησις, ἀνάβασις ἱππαστί, κατάβασις.

Β'. Ἀθλοπαιδιαί: Πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, σφαιροπόλεμος (Γερμανικόν). Τεχνικὴ ἀνάλυσις, τρόποι μεταβιβάσεως, συνδυασμῶν, τακτικῆς, ἐπιθέσεως, ἀμύνης καὶ ἐλιγμῶν, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 800 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροὶ: Καλαματιανός, Κλέφτικος, Κρητικός, Κερκυραϊκὸς καὶ οἱ τοπικοὶ χοροί.

ΤΡΙΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ, ΤΑΞΕΙΣ Ε' ΚΑΙ ΣΤ'

Α' Παιδαγωγική Γυμναστική.

1. Ἐλεύθεραι ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν.

2. Ἀσκήσεις μετ' φορητὰ ὄργανα, ἥτοι: κορύνας, ἐλαστικὰς σφαίρας, ξυλῖνας στεφάνας, σχοινάκια, ἀσκήσεις μετ' κινήσιολογικὴν βάσιν τὸν ρυθμὸν.

3. Ἀσκήσεις ἐδάφους καὶ ἐπὶ στρωμάτων, ἦτοι: συνδυασμοὶ κυβιστήσεων, ἀνακυβιστήσεων ἐμπρός-ὀπίσω μετὰ κατακλύφων ἀναστροφῶν, χειροβαδίσεις, συνδυασμοὶ ἁλμάτων διὰ τῶν χειρῶν, κυβιστήσεων καὶ ἁλμάτων διὰ τῆς κεφαλῆς, συνεχῆ ἅλματα διὰ τῶν χειρῶν περιστροφικά καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς, συνεχῆ ἅλματα ὀπίσω διὰ τῶν χειρῶν δι' ἀναρίψους (Flick-Flack).

4. Ἐφηρμοσμένα ἅλματα ἐπὶ πλινθίου ἢ πλινθίων ἦτοι: κυβιστήσεις διὰ τῶν χειρῶν καὶ ἄνευ χρήσεως τούτων, κυβιστήσεις διὰ χρήσεως δύο πλινθίων, ἢ κεφαλὴ εἰσέρχεται εἰς τὸ διάκνον τῶν πλινθίων, διὰ χρήσεως τῶν χειρῶν καὶ ἄνευ τούτων. Ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἢ τῶν δύο πλινθίων περιστροφικὸν ἅλμα διὰ τῶν χειρῶν, πλινθίον κατὰ πλάτος, περιστροφικὸν ἅλμα διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς, ἅλματα διὰ τῶν χειρῶν μὲ τρία μέρη τοῦ πλινθίου κατὰ μῆδος καὶ πλάτος. Πάντοτε δύο μαθήτρια τοποθετοῦνται ὡς βοηθοί.

5. Ἐνόργανοι ἀσκήσεις: Ἐπὶ πολυζύγων, δοκοῦ ἰσορροπίας, χαμηλοῦ μονοζύγου καὶ γυναικείου διζύγου ἦτοι: ἐξαρτήσεις, ἔλξεις, ἄρσεις, ἰσορροπία, βαδίσεις ἐπὶ τῆς δοκοῦ δι' αἰωρήσεως ἐκατέρου τῶν σκελῶν κεκαμμένου ἢ τεταμένου, κυβιστήσεις, ἀνακυβιστήσεις μετὰ βοηθῶν. Ἐπὶ γυναικείου διζύγου, ἐὰν ὑπάρχῃ ἡμιεδραία θέσις ἐπὶ τῆς κάτω δοκοῦ, λαβὴ τῆς ἄνω δοκοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τῆς κάτω διὰ τῆς ἀριστερᾶς-γωνίως τῶν σκελῶν εἰς τὸ διάκνον τῶν δοκῶν καὶ ἐκεῖθεν ἡμιεδραία θέσις ἀντιθέτως, λαβὴ ἄνω διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ κάτω διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ πάλιν γωνίως καὶ ἐκεῖθεν προσγειώσεις μὲ ἀντίθετον μέτωπον.

Β'. Ἀθλοπαιδικαί: Πετοσφαίρισις, καλαθοσφαίρισις, χειροσφαίρισις ἦτοι: τεχνικὴ ἀνάλυσις, τακτικὴ καὶ στρατηγικὴ ἀγώνων, συνδυασμοί, ἐλιγμοί, μεταβιβάσεις, ἐπιθεσις, ἀμυνα, προπόνησις.

Γ'. Δρόμος ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους 1.000 μέτρων.

Δ'. Ἑλληνικοὶ χοροὶ: Καλαματιανός, Κλέφτικος, Κρητικός, Κερκυραϊκός καὶ οἱ τοπικοὶ χοροί.

ΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Α' Τμήματα Ἀρρένων

Δεύτερος κύκλος, Τάξεις Γ', Δ'.

1. Δρόμος ταχύτητος 100 μέτρων.
2. Δρόμος παρατεταμένης ταχύτητος 300 μέτρων.
3. Δρόμος ἡμιαντοχῆς 800 μέτρων.
4. Σκυταλοδρομία 4 X 100 μέτρα.
5. Δρόμος μετ' ἐμποδίων 80 μέτρων δυνητικῶς ἐφ' ὅσον προμηθευθῶν τὰ σχολεῖα ἐμπόδια. (Τὰ ἐμπόδια εἶναι 7, ὕψους 91,4, ἢ ἀπόστασις ἀπὸ ἀφετηρίας μέχρι τοῦ πρώτου ἐμποδίου εἶναι 13,25 μ., μεταξὺ τῶν ἐμποδίων 8,75 καὶ ἀπὸ τοῦ τελευταίου μέχρι τοῦ τέρατος 14,25).

6. "Άλμα εις μῆκος (Τεχνική ἑκτατικοῦ, συσπειρωτικοῦ ἢ ἀναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος).

7. "Άλμα εις ὕψος (τεχνική διασκελισμοῦ διὰ κοιλιακῆς περιφορᾶς (STRADDLE).

8. "Άλμα τριπλοῦν. Τεχνική δρομέων, κοινὴ τεχνική, τεχνική δύο βραχιόνων.

9. Σφαιροβολία (σφαῖρα 4 χιλιογράμμων—νεωτέρα τεχνική O, BRIEN).

10. Δισκοβολία (Δίσκος $1\frac{1}{2}$ χιλιογράμμων βαθμιαίως με κατὰ ἄλῃψιν εἰς τὴν στροφὴν $1\frac{3}{4}$).

11. Ἀκοντισμὸς (ἀκόντιον 600 γραμματίων — Βελτιωμένος Φινλανδικὸς ἢ Εὐρωπαϊκὸς τρόπος ρίψεως).

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς τεχνικῆς ἐκάστου ἀγωνίσματος θὰ διδάσκεται ὁ ἐπικρατέστερος παλμὸς ἢ τεχνικὴ αὐτοῦ.

Πρὸς τοῦτο ὁ διδάσκων πρέπει νὰ εἶναι ἐνήμερος τῶν νεωτέρων μεθόδων διδασκαλίας ὑπὸ ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνικὴν ἔποψιν.

Τρίτος κύκλος. Τάξεις Ε' καὶ ΣΤ'.

1. Δρόμος ταχύτητος 100 μέτρων.

2. Δρόμος παρατεταμένης ταχύτητος 400 μέτρων.

3. Δρόμος ἡμιαντοχῆς 800 μέτρων.

4. Δρόμος ἀντοχῆς 3.000 μέτρων.

5. Σκυταλοδρομία 4 X 100 μέτρα.

6. Δρόμος 110 μέτρων μετ' ἐμποδίων ὕψους 91,4 δυνητικῶς ἐφ' ὅσον διατεθοῦν ἐμπόδια. (Τὰ ἐμπόδια εἶναι 10, ἢ ἀπόστασις ἀπὸ ἀφετηρίας μέχρι τοῦ πρώτου ἐμποδίου 13,72 μ., μεταξύ τῶν ἐμποδίων 9,14 μ. καὶ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἐμποδίου μέχρι τοῦ τέλους 14,02 μ. Διασκελισμοὶ ἀπὸ ἀφετηρίας μέχρι πρώτου ἐμποδίου 8—10 καὶ με ἀντιστροφὴν 7—9, μεταξύ τῶν ἐμποδίων 3—5 καὶ μετὰ τὸ τελευταῖον ἐμπόδιον διασκελισμοὶ ταχύτητος.

7. "Άλμα εις μῆκος ἀπλοῦν (τεχνική ἑκτατικοῦ, συσπειρωτικοῦ ἢ ἀναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος).

8. "Άλμα τριπλοῦν (Τεχνική δρομέων, κοινὴ τεχνική καὶ τεχνική δύο βραχιόνων).

9. "Άλμα εις ὕψος (τεχνική διασκελισμοῦ κοιλιακῆς περιφορᾶς (STRADDLE).

10. "Άλμα ἐπὶ κοντῷ (τεχνική μεταλλικοῦ κοντοῦ). Δυνητικῶς καὶ τεχνικὴ πλαστικοῦ κοντοῦ.

11. Σφαιροβολία (σφαῖρα 5 χιλιογράμμων — νεωτέρα τεχνική O, BRIEN).

12. Δισκοβολία (Δίσκος $1\frac{1}{2}$ χιλιογράμμων βαθμιαίως κατὰ ἄλῃψιν εἰς τὴν στροφὴν $1\frac{3}{4}$).

13. Ἀκοντισμὸς (ἀκόντιον 800 γραμματίων — βελτιωμένος Φινλανδικὸς ἢ Εὐρωπαϊκὸς τρόπος ρίψεως).

14. Ἑλληνικὴ δισκοβολία με δίσκον τοῦ αὐτοῦ βάρους καὶ λιθοβολία με λίθον βάρους 4.000 χιλιογράμμων δυνητικῶς.

Β' Τμήματα Θηλέων.

Δεύτερος κύκλος, Τάξεις Γ', Δ'.

1. Δρόμος ταχύτητας 80 μέτρων.
2. Σκυταλοδρομία 4 X 80 μέτρα.
3. "Άλμα εις μήκος άπλοῦν (τεχνική έκτακτικού, συσπειρωτικού, έναερίου διασκελισμού (ψαλίδος).
4. "Άλμα εις ύψος (τεχνική διασκελισμού διὰ κοιλιακῆς περιφορᾶς — STRADDLE).
5. Ἐπισκυροβολία (ἐπίσκυρος ἐνὸς χιλιογράμμου — βαθμιαίως μὲ στροφὴν $1\frac{3}{4}$).
6. Ρίψις ἐλαστικῆς σφαίρας μετὰ φορᾶς.
7. Δισκοβολία (δίσκος ἐνὸς χιλιογράμμου δυνητικῶς).
Τρίτος κύκλος. Τάξεις Ε' καὶ ΣΤ'.

1. Δρόμος ταχύτητας 100 μέτρων.
2. Δρόμος ἡμιαντοχῆς 600 μέτρων.
3. Σκυταλοδρομία 4 X 100 μέτρα.
4. Δρόμος 80 μέτρων μετ' ἐμποδίων δυνητικῶς, ἐφ' ὅσον διατεθοῦν ἐμπόδια. Τὰ ἐμπόδια εἶναι 8, ὕψους 76,2 μ. ἡ δὲ απόστασις ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ πρώτου ἐμποδίου εἶναι 12 μέτρα, μετὰξὺ τῶν ἐμποδίων 8 μέτρα καὶ ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἐμποδίου μέχρι τοῦ τέρματος 12 μέτρα.

Οἱ διασκελισμοὶ ἀπὸ ἀφετηρίας μέχρι τοῦ πρώτου ἐμποδίου 7—9, μετὰξὺ τῶν ἐμποδίων 3—5, ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἐμποδίου μέχρι τοῦ τέρματος διασκελισμοὶ ταχύτητας.

5. "Άλμα εις μήκος ἄπλοῦν (τεχνική έκτακτικού, συσπειρωτικού ἢ έναερίου διασκελισμοῦ (ψαλίδος).

6. "Άλμα εις ὕψος (τεχνική διασκελισμοῦ διὰ κοιλιακῆς περιφορᾶς (STRADDLE).

6. Σφαιροβολία (σφαῖρα 4 χιλιογράμμων — νεωτέρα τεχνική O'BRIEN).

8. Δισκοβολία (δίσκος ἐνὸς χιλιογράμμου — βαθμιαίως κατάληξις εἰς τὴν στροφὴν $1\frac{3}{4}$).

9. Ἀκοντισμὸς (ἀκόντιον 600 γραμμαρίων — βελτιωμένος Φινλανδικὸς ἢ Εὐρωπαϊκὸς τρόπος ρίψεως).

ΚΟΛΥΜΒΗΣΙΣ — ΑΓΩΝΕΣ

Δεύτερος Κύκλος (Ἀρρένων καὶ Θηλέων).

Τάξεις Γ'. Δ'.

Προσθία κολύμβησις 50 μέτρα.

Ὑπτία κολύμβησις 50 μέτρα.

Ἐλευθέρα κολύμβησις (CROWL) 50 μέτρα.

Σκυταλοδρομία 4 X 50 μέτρα ἐλευθέρως.

Καταδύσεις ἀπὸ ἀναπηδητηρίου ὕψους 1,50 μ.

Ὑδατοσφαίρισις.

Ναυαγοςωστικὴ : λαβαὶ διασώσεως, μεταφορὰ πνιγομένου καὶ ἐφαρμογὴ τεχνητῆς ἀναπνοῆς.

Τρίτος Κύκλος (Ἀρρένων καὶ Θηλέων)

ΤΑΞΕΙΣ Ε' καὶ ΣΤ'.

Προσθία κολύμβησις 100 μέτρα

Υπτία κολύμβησις 100 μέτρα

Ἐλευθέρα κολύμβησις 100 μέτρα

Πεταλούδας προσθίως 50 μέτρα

1) Σκυταλοδρομία 4 × 50 μέτρα μεικτὴ 1.- ὑπτίως, 2.- προσθίως, 3.- πεταλούδας προσθίως, 4.- ἐλευθέρας κολυμβήσεως.

2) Σκυταλοδρομία 4 × 100 μέτρα ἐλευθέρως.

Καταδύσεις ἀπὸ ἀναπηδητηρίου τριῶν (3) μέτρων.

Υδατοσφαίρισις.

Ναυαγοςωστικὴ: λαβαὶ διασώσεως, μεταφορὰ πνιγομένου καὶ ἐφαρμογὴ τεχνιτῆς ἀναπνοῆς.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις:

1. Ἐὰν λόγῳ δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως καταλλήλων χώρων δὲν πραγματοποιητῇ τὸ μάθημα ὑπαιθρίως, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά διδάσκονται ἐντὸς τῆς αἰθούσης διδασκαλίας των τὴν τεχνικὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀγωνισμάτων τοῦ κλασσικοῦ ἀθλητισμοῦ, τὴν προπόνησιν, τὴν τακτικὴν ἀγώνων, ὡς ἐπίσης τὴν τεχνικὴν τῶν ἀθλοπαιδιῶν, τῶν γυμναστικῶν ἀσκήσεων, τῆς κολυμβήσεως καὶ τῶν δρόμων ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους. Προσέτι διδάσκονται στοιχεῖα ναυαγοςωστικῆς, στοιχεῖα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς γυμναστικῆς, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας καὶ τὸ Ὀλυμπιακὸν ἰδεῶδες, τὴν ἐπιδρασιν τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἀθλητισμοῦ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς φυλῆς μας, τὴν ἀξίαν τῶν χειμερινῶν ἀγωνισμάτων, τῶν ἐκδρομῶν καὶ κατασκηνώσεων.

2. Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριά τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαίδευσεως ἀναλόγως τῆς ἡλικίας των διαιροῦνται εἰς τρεῖς κύκλους:

Πρῶτος κύκλος ἐκ τῶν Α' - Β' τάξεων μέχρις ἡλικίας 14 ἐτῶν.

Δεύτερος κύκλος ἐκ τῶν Γ' - Δ' τάξεων μέχρις ἡλικίας 16 ἐτῶν.

Τρίτος κύκλος ἐκ τῶν Ε' - ΣΤ' τάξεων μέχρις ἡλικίας 20 ἐτῶν.

Μαθηταὶ καὶ μαθήτριά μεγαλυτέρας ἡλικίας τῶν μικροτέρων τάξεων μετέχουν εἰς τοὺς κύκλους τῆς ἡλικίας των.

3. Τὸ σχολικὸν ἔτος διὰ τὴν σωματικὴν ἀγωγὴν διαιρεῖται εἰς τρεῖς περιόδους:

α) Τὴν φθινοπωρινὴν περίοδον ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων καὶ λήγουσαν τὴν 30ὴν Νοεμβρίου.

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δίδεται ἐμφασίς εἰς τὸν κλασσικὸν ἀθλητισμὸν χωρὶς ὅμως νὰ παραγνωρίζεται καὶ ὁ ὀρθοσωμικὸς σκοπὸς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος δι' εἰδικῶν πρὸς τοῦτο σωματικῶν ἀσκήσεων. Συγκεκριμένως πραγματοποιεῖται μεθοδικὴ διδασκαλία - τεχνικὴ ἀνάλυσιν καὶ προπόνησις εἰς τὰ ἀγωνίσματα ἐκάστου κύκλου καὶ διεξάγονται ἡμερίδες μεταξὺ τῶν τάξεων ἐκάστου κύκλου τοῦ αὐτοῦ σχολείου καὶ μεταξὺ τῶν τάξεων τοῦ αὐτοῦ κύκλου σχολείων τῆς αὐτῆς πόλεως. Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην καὶ Πάτρας διεξάγονται ἡμερίδες μεταξὺ τῶν τάξεων τοῦ αὐτοῦ κύκλου τῶν σχολείων κατὰ Γενικὰς Ἐπιθεωρήσεις Μ. Ἐκπαίδευσεως, ἄνευ βαθμολογίας. Εἰς ἕκαστον Γυμνάσιον τελοῦνται δύο ἡμερίδες δι' ἕκαστον κύκλον

και τηρεῖται εἰδικὸν βιβλίον ἡμερίδων καὶ ἀγώνων ἐν τῷ ὁποίῳ ἀναγράφονται αἱ σημειούμεναι ἐπιδόσεις τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Ἐπίσης ἀναγράφεται ἐν αὐτῷ τὸ πρόγραμμα τῶν τελουμένων κατὰ τὸ τέλος τοῦ διδασκτικοῦ ἔτους Γυμναστικῶν Ἐπιδείξεων.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μαθήματος διατίθενται 15' λεπτά δι' ὑποθερμίαν καὶ ἐκτέλεσιν γενικῶν καὶ εἰδικῶν ἀσκήσεων δι' ἕκαστον ἀγώνισμα καὶ ἐπακολουθεῖ μεθοδικὴ προπόνησις κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς διδασκτικῆς ὥρας.

β) Τὴν χειμερινὴν περίοδον, ἀρχομένην ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου καὶ λήγουσαν τὴν 31ην Μαρτίου. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δίδεται ἔμφασις:

1. Εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν γυμναστικὴν διὰ τῆς ἐκτέλεσεως γυμναστικῶν ἀσκήσεων ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ὁποίων ἐκλέγονται αἱ κατάλληλοι διὰ τὸ πρόγραμμα τῶν ἐτησίων Γυμναστικῶν ἐπιδείξεις.
2. Εἰς τὰς παιδιάς: Παιδαγωγικὰς καὶ ἀγωνιστικὰς, πετοσφαίρισιν, καλαθοσφαίρισιν, ποδοσφαίρισιν καὶ χειροσφαίρισιν.
3. Εἰς τοὺς δρόμους ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους καὶ
4. Εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν.

γ) Τὴν Ἐαρινὴν περίοδον, ἀρχομένην ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου καὶ λήγουσαν τὴν 5ην Ἰουνίου. Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δίδεται ἔμφασις καὶ πάλιν εἰς τὸν κλασσικὸν ἀθλητισμὸν καὶ κυρίως εἰς τὴν προπόνησιν, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῶν Γυμναστικῶν ἐπιδείξεων, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλληνικῶν χορῶν, τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ πρόγραμμα ἐπιδείξεων διὰ τὰς μαθητρίδας καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν δυνατότητες εἰς τὰ παραθαλάσσια σχολεῖα μετὰ τὴν τέλεσιν τῶν γυμναστικῶν ἐπιδείξεων καὶ ἐπιτρέπουν αἱ καιρικαὶ συνθήκαι διδάσκειται ἡ κολύμβησις. Αὐτονόητον ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραμελῇται ἡ διδασκαλία τῆς Παιδαγωγικῆς Γυμναστικῆς.

4. Αἱ ἐβδομαδιαῖαι ὥραι διδασκαλίας τοῦ μαθήματος ὀρίζονται διὰ τοῦ ὥρολογίου προγράμματος. Ἐπὶ πλέον τούτων διὰ τὰς ἀθλητικὰς ομάδας διατίθεται ἐν δίωρον ἐβδομαδιαίως κατὰ ἐλεύθερον ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀπόγευμα διὰ τὴν ἐλευθέραν ἀσκήσιν εἰς τὸν κλασσικὸν ἀθλητισμὸν καὶ τὰς ἀγωνιστικὰς παιδιάς, πρὸς δὲ διὰ τὴν τέλεσιν ἀθλητικῶν ἡμερίδων, δρόμων ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους, πρωταθλημάτων ἀθλοπαιδιῶν, κολυμβητικῶν ἡμερίδων, ἐὰν αἱ δυνατότητες καὶ τὰ μέσα τὸ ἐπιτρέπουν.

Τὰ τοῦ χρόνου καὶ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς: α) τῶν ἐσωτερικῶν πρωταθλημάτων ἀθλοπαιδιῶν μεταξύ τάξεων τοῦ αὐτοῦ κύκλου ἐκάστου σχολείου, β) τῶν περιφερειακῶν πρωταθλημάτων ἀθλοπαιδιῶν καὶ δρόμων μεταξύ σχολείων, γ) τοῦ Πανελληνίου πρωταθλήματος ἀθλοπαιδιῶν καὶ δρόμων, δ) τῶν ἐσωτερικῶν κολυμβητικῶν ἀγώνων, ε) τῶν ἐσωτερικῶν σχολικῶν ἀγώνων καὶ γυμναστικῶν ἐπιδείξεων, στ) τῶν περιφερειακῶν σχολικῶν ἀγώνων, ζ) τῶν Πανελληνίων σχολικῶν ἀγώνων, ὡς καὶ πάσης σχετικῆς ἐκδηλώσεως, ρυθμίζονται ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεων ἢ ἐγκυκλίων διαταγῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν.

5. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν πραγματοποιουμένων ἐν ἐκάστῳ σχολεῖῳ ἐκδρομῶν, αἱ ἀθλητικαὶ μαθητικαὶ ομάδες ἀσκοῦνται εἰς ἀνίχνευσιν, προσανατολισμῶν, ἐκτίμησιν ὕψους, βάθους καὶ μήκους, κατὰδείξιν ἀντικειμένων.

6. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος θὰ προσαρμύζεται πρὸς τὰ διατιθέμενα ἐν ἐκάστῳ Σχολείῳ μέσα (συνθήκαι στεγάσεως, γυμναστικὸς χώρος, ὄργανα κ.λ.π.).

ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε', ΣΤ', Ζ'.

8. Εἰς τὰ ἐσπερινὰ Γυμνάσια θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου προγράμματος τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων μόνον ἡ Παιδαγωγικὴ Γυμναστική, προσαρμοζομένη πρὸς τὰς συνθήκας λειτουργίας τοῦ Ἑσπερινοῦ Γυμνασίου, τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν κατατασσομένων εἰς κύκλους κατὰ φύλον καὶ ἡλικίαν. Οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν κληρικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ἔχοντες ἐκπληρώσει τὰς στρατιωτικὰς τῶν υποχρεώσεις ἀπαλλάσσονται τῆς υποχρεωτικῆς παρακολούθησως τοῦ μαθήματος. Ἐπίσης ἀπαλλάσσονται αἱ μαθήτριαι αἱ ἔχουσαι συμπληρώσει τὸ 20ον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν.

15ον ΤΕΧΝΙΚΑ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῶν Τεχνικῶν εἶναι :

α) Νὰ προβάλῃ τὴν σημασίαν τῶν Τεχνικῶν καὶ Καλλιτεχνικῶν κατασκευῶν διὰ τε τὰς θεωρητικὰς-ἐπιστημονικὰς ἀσχολίας καὶ διὰ τὸν καθ' ἡμέραν βίον, νὰ καταστήσῃ αὐτὴν συνειδητὴν εἰς τοὺς μαθητάς, νὰ διεγείρῃ καὶ καλλιέργησῃ τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν διὰ τὰς κατασκευὰς ταύτας, νὰ ἐξυψώσῃ εἰς τὴν συνειδησιν τῶν μαθητῶν τὴν ἀξίαν τῶν χειροτεχνικῶν καὶ κατασκευαστικῶν ἐν γένει ἐργασιῶν.

β) Νὰ διεγείρῃ τὰ ἰδιαιτέρα τεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ διαφέροντα καὶ τὰς σχετικὰς κλίσεις τῶν μαθητῶν, νὰ καλλιέργησῃ τὰς δημιουργικὰς κατασκευαστικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς δυνάμεις αὐτῶν, νὰ ἀσκήσῃ τὰς σχετικὰς δεξιότητάς των, αἵτινες διὰ τοῦ μαθήματος τούτου τίθενται εἰς ἐνέργειαν κατὰ ἄμεσον τρόπον.

γ) Νὰ ἀσκήσῃ τοὺς μαθητάς εἰς τὴν χρῆσιν τῆς χειρὸς, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοήν, κατὰ τὴν πρόσκτησιν τῶν γνώσεων, ὑπερβοῦθαι εἰς τὴν βαθυτέραν κατανόησιν καὶ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν διδασκομένων γνώσεων, εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ μαθητοῦ καὶ εἰς τὴν ἔμμεσον προπαρασκευὴν αὐτοῦ διὰ τὸν ἐπαγγελματικὸν βίον.

δ) Νὰ καλλιέργησῃ τὸ καλαισθητικὸν συναίσθημα τῶν μαθητῶν καὶ νὰ βοηθήσῃ γενικώτερον εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἀγωγὴν αὐτῶν.

2. Διδακτέα ὕλη.

ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

1. Γραμμικὸν Σχέδιον.

Α. Εἰδικὸς Σκοπός. Ὁ εἰδικώτερος σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τοῦ Γραμμικοῦ Σχεδίου εἶναι :

1. Ἀνάπτυξις τῆς δεξιότητος εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν ὀργάνων καὶ λοιπῶν μέσων σχεδιάσεως.

2. Ἀνάπτυξις τῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν, ὅπως δι' ἀπλῶν γεωμετρικῶν κατασκευῶν ἀποδίδουν μὲ ἀκριβείαν καλαισθητικὰς ἢ ἄλλας τεχνικὰς συνθέσεις, χρησιμοποιοῦντας τὸν κανόνα καὶ τὸν διαβήτην.

3. Ἀνάπτυξις ἱκανότητος ἀναπαραστάσεως ἀντικειμένων τοῦ χώρου δι' ἀκριβοῦς καὶ ἐντέχνου σχεδιάσεως ὑπὸ κλίμακα.

4. Προπαρασκευὴ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν μεθόδων καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῆς συγχρόνου τεχνολογίας.

Β. Ὁ δ ἡ γ ἰ α ι

1. Ἡ ἐργασία τῶν μαθητῶν πρέπει νὰ συστηματοποιῇται καὶ παρουσιάζεται εἰς πίνακας ἡριθμημένους, ὠρισμένων σταθερῶν διαστάσεων, οἱ ὅποιοι θὰ θεωροῦνται καὶ θὰ βαθμολογοῦνται ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τὸσον τῆς ἀκριβείας σχεδιάσεως, ὅσον καὶ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς καθαριότητος μὲ τὴν ὁποίαν ὁ μαθητὴς τακτοποιεῖ τὴν ἐργασίαν του.

2. Εἰς τὴν κρίσιν τοῦ καθηγητοῦ ἐπαφίεται ποῖοι ἐκ τῶν πινάκων θὰ ἐμφανισθοῦν μὲ ἀπλὸ μολύβι, ποῖοι μὲ σινικὴν μελάνην καὶ ποῖοι μὲ χρώματα.

3. Τὸ μάθημα θὰ γίνεται ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος εἰς ἓν ὥριον ἄνευ διαλείματος.

4. Ἐκλογαὶ ἐκ τῶν καλυτέρων πινάκων θὰ τοποθετοῦνται εἰς εἰδικὴν ἔκθεσιν κατὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

5. Τὰ προτεινόμενα κατωτέρω θέματα ἀποτελοῦν ἓν μέγιστον προγράμματος, τὸ ὅποιον ἀφήνει εἰς τοὺς καθηγητὰς τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐκλέξουν ἐκεῖνα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα νομίζουν ὅτι ἀνταποκρίνονται καλύτερα εἰς τὴν στάθμην τῆς τάξεως καὶ εἰς τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτουν.

Γ. Π ρ ό γ ρ α μ μ α.

ΤΑΞΙΣ Δ'

1. Γ ρ α μ μ ι κ ὸ ν Σ χ ε δ ι ο ν.

1. Ἡ ἔννοια τοῦ γραμμικοῦ σχεδίου. Ὅργανα καὶ ὕλिका σχεδιάσεως. Ἀσκήσεις εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἐπὶ ἀπλῶν θεμάτων γραμμογραφίας. Διαγραμμίσεις. Συνθηματικαὶ παρατηρήσεις διαφόρων ὑλικῶν ἐν τομῇ διὰ χρωμάτων ἢ διαγραμμίσεων. Γενικοὶ κανόνες διὰ τὴν χάραξιν γραμμάτων καὶ ἀριθμῶν ἐπὶ τῶν σχεδίων.

2. Χάραξις καθέτων καὶ παραλλήλων. Διχοτόμησις γωνιῶν. Διαίρεσις εὐθυγράμμου τμήματος εἰς ὅσαδῆποτε ἴσα μέρη. Κατασκευὴ γραφικῆς κλίμακος ἀπλῆς καὶ συνθέτου. Διαίρεσις περιφερείας εἰς ἴσα μέρη καὶ κατασκευὴ κανονικῶν πολυγώνων. Κατασκευὴ γωνιῶν 30° , 45° , 36° , 24° κ.λπ. ἄνευ χρήσεως μοιρογνωμονίου. Κατασκευὴ ἀτομικοῦ μοιρογνωμονίου ἐπὶ χάρτου διαφανοῦς (διὰ χάραξιν περιφερείας ἀκτίνος $360^\circ : 2\pi = 57,3$ MM).

3. Χάραξις ἐφαπτομένων εἰς περιφέρειαν α) ἀπὸ σημείου ἐκτὸς αὐτῆς, β) ἐκ σημείου κειμένου ἐπ' αὐτῆς, γ) παραλλήλων πρὸς δοθεῖσαν εὐθεῖαν.

4. Κατὰ προσέγγισιν ἀνάπτυξις κυκλικοῦ τόξου μικροτέρου τῶν 90° ἐπὶ μῆς τῶν ἀκραίων ἐφαπτομένων του. Νὰ ὀρισθῇ ἐπὶ περιφερείας τόξου ἴσον πρὸς δοθὲν εὐθύγραμμον τμήμα.

5. Μὲ κυκλικὸν τόξον δοθείσης ἀκτίνος νὰ συνδεθοῦν α) δύο σημεία, β)

σημείον και εὐθεΐα, γ) σημείον και περιφέρεια, δ) δύο εὐθεΐαι τεμνόμεναι ἢ παράλληλοι, ε) δύο περιφέρειαι, στ) εὐθεΐα και περιφέρεια.

6. Κωνικά τομαί. Χάραξις αὐτῶν διὰ σημείων και διὰ συνεχοῦς κινήσεως. Ἀρχιμήδειος σπεῖρα. Κυκλοειδὴς και ἐπικυκλοειδὴς καμπύλη. Πολύκεντρα τόξα και ὠσειδεῖς καμπύλαι.

7. Ἡ μέθοδος τῶν προβολῶν. Ὅρθαι και πλάγαι προβολαὶ σημείου, εὐθείας ἐπιπέδων γεωμετρικῶν σχημάτων και στερεῶν σωμάτων ἀφ' ἑνός, δύο και τριῶν ἐπιπέδων μετὰ κατακλίσεως αὐτῶν.

8. Διάφοροι ὅψεις ἀντικειμένων τοῦ χώρου. Συμβατικὴ θέσις τῶν ὤψεων πρὸς ἀλλήλας ἐπὶ τοῦ χάρτου σχεδιάσεως. Γενικοὶ κανόνες περιγραφῆς τῶν ἀντικειμένων τοῦ χώρου διὰ τριῶν ἢ περισσοτέρων ὤψεων.

9. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν σχεδίασιν συνθέτων ἐπιπέδων σχημάτων λαμβανόμενων ἐξ ἀντικειμένων τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς (δάπεδα, ὀροφαί, κιονόκρανα, κυμάτια, θύραι σιδηραῖ, ξύλιναί, κιγκλιδώματα κ.λ.π.) και τῆς Βιομηχανίας (πλάκες πολύγωνοι ἢ πολύκεντροι ἐκ μετάλλου μετὰ διατεταγμένων διατρήτων σχημάτων, ἑλικες πλοίων κ.λ.π.).

II. Ἐλευθερον Σχέδιον.

Ἐλευθέρα διὰ τῆς χειρὸς σχεδίασις ἐκ τοῦ φυσικοῦ διαφόρων εὐμεγέθων στερεῶν μακρὰς ὁρατότητος (πυραμίδος, κώνου, κύβου κ.ἄ.), ὡς ἐπίσης μηχανολογικῶν, τεχνικῶν και βιομηχανικῶν ἀντικειμένων (ἀγγείων, σκευῶν, μικρῶν ἐπίπλων κλπ.). Ἡ φωτοσκόπιασις τούτων θὰ ἀποδίδεται δι' ἐλευθέρας γραμμοσκοπίας (διασταυρούμεναι γραμμαί, εὐθεΐαι ἢ καμπύλαι ἀναλόγως τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ὑπὸ σχεδίασιν σχήματος). Εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐλευθέρας σχεδιάσεως θὰ δίδεται μεγαλύτερα προσοχὴ και σημασία εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐστηροῦ περιγράμματος τοῦ σχήματος και τῆς προοπτικῆς αὐτοῦ.

III. Χειροτεχνία.

Πλαστικὴ και γυψοτεχνία, ξυλοτεχνία και ξυλογλυπτική, συρματοπλεκτική και μεταλλοτεχνία, συναρμολογήσεις και χειροτεχνικαὶ κατασκευαί, ὡς εἰς τὴν Γ' τάξιν. Κατασκευαὶ γεωμετρικῶν στερεῶν και ποικίλων σκευῶν και ἀντικειμένων ἐχόντων γεωμετρικὸν σχῆμα.

IV. Ζωγραφικὴ.

Χρώματα και ἀνάμειξις αὐτῶν πρὸς παραγωγὴν διαμέσων τόνων. Ὑδατογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ἀπὸ μνήμης και ἐλευθέρα, ἰδίᾳ μνημείων τέχνης. Κατ' ἐλευθέραν ἐνασχόλησιν τῶν ἐχόντων ἰδιαίτεράν κλίσιν μαθητῶν.

Παρατηρήσεις:

Τὴν προτεραιότητα τῆς διδασκαλίας θὰ ἔχη τὸ Σχέδιον, κυρίως τὸ γραμμικὸν και συμπληρωματικῶς τὸ ἐλευθερον. Ἡ χειροτεχνία θὰ διδασθῇ κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὰ διατιθέμενα εἰς ἕκαστον σχολεῖον μέσα και ὑπὸ μορφὴν καθοδηγήσεως τῶν μαθητῶν δι' ἐλευθέρας χειροτεχνικὰς ἐργασίας, ἀναλόγως πρὸς τὰ διαφέροντα, τὰς κλίσεις και τὰς δεξιότητας αὐτῶν.

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

I. Γ ρ α μ μ ι κ ὸ ν Σ χ έ δ ι ο ν.

1. Σχεδιασμοὶ ὀφείων ὑπὸ κλίμακα. Ἀναγραφὴ τῶν διαστάσεων, συμβόλων, γραμμάτων, ὑπομνημάτων. Σχεδιασμοὶ τομῶν. Ἀπὸ ὀρίσμενας ὀφείας, αἱ ὁποῖαι δίδονται μὲ τὰς διαστάσεις των, νὰ προσδιορισθοῦν ἄλλαι ὀφείας καὶ τομαὶ τοῦ ἀντικειμένου. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν ὑπὸ κλίμακα παράστασιν ἀπλῶν οἰκοδομημάτων. Ἐπεξεργασία κατόψεων, κυρίως ὀφείας, τομῶν, θυρῶν, παραθύρων, κιγκλιδωμάτων.

2. Ὅφεις καὶ ἀναπτύγματα πρίσματος, κυλίνδρων πυραμίδος καὶ κώνου. α) εἰς τὴν ὀρθὴν θέσιν β) εἰς τὴν πλαγίαν θέσιν γ) ἀποτετμημένων ὑπὸ ἐπιπέδου λοζοῦ ὡς πρὸς τὴν βάσιν (κολοβά στερεά).

Ἀπλᾷ χαρακτηριστικαὶ ἀλληλοτομίαι στερεῶν. Ἀναζήτησις ἀπλῶν γραμμῶν διεισδύσεως ἐν προβολῇ καὶ ἀναπτύγματι. Κατασκευὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναπτυγμένων ἐπιφανειῶν ὑποδειγμάτων ἐκ χάρτου ἢ λεπτοῦ ἐλάσματος.

3. Στοιχεῖα προοπτικῆς, Ἀνάπτυξις τῶν σπουδαιότερων κανόνων περὶ προοπτικῆς. Ὀπτικὸς χώρος. Ὀπτικὴ γωνία καὶ ἀνάλυσις αὐτῆς. Αὐξομοίωσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ἀναλόγως τῆς θέσεως τοῦ παρατηρητοῦ. Γραμμαὶ ὀρίζοντος καὶ ἐδάφους. Σημεῖα ὀράσεως, ἀποστάσεως καὶ φυγῆς. Καθορισμὸς τῆς προοπτικῆς θέσεως σημείου στερεογραφικῶς καὶ ἐπιτεδογραφικῶς.

4. Προοπτικὴ εὗρεσις γραμμῶν καὶ ἐπιπέδων γεωμετρικῶν σχημάτων εἰς διαφόρους φάσεις ὡς πρὸς τὴν γεωμετρικὴν αὐτῶν τοποθέτησιν κάτωθι τῆς γραμμῆς τοῦ ἐδάφους. Ὑψομετρικὴ κλίμαξ καὶ ὀπτικὴ γωνία αὐτῆς. Γεωμετρικὸν καὶ προοπτικὸν ὕψος.

5. Εὗρεσις τοῦ προοπτικοῦ ὕψους ἐπὶ διαφόρων γεωμετρικῶν καὶ ἄλλων στερεῶν (πρίσματος, κώνου, πυραμίδος, ἐπίπλων κλπ.). Εὗρεσις τῆς προοπτικῆς τῶν ἀνωτέρω σωμάτων μὲ βάσιν τὰς γεωμετρικὰς κατόψεις καὶ τὸ γεωμετρικὸν ὕψος ὑπὸ τύπον προβλημάτων.

II. Ἐ λ ε ὕ θ ε ρ ο ν Σ χ έ δ ι ο ν.

Συνέχισις τῆς ἐν τῇ Δ' τάξει σχετικῆς ἐργασίας. Παραστατικὴ σχεδιασμοὶ συνθετωτέρων ἀντικειμένων μὲ ἀκριβεστέραν ἀπόδοσιν τῶν περιγραμμάτων καὶ τῆς προοπτικῆς αὐτῶν. Δύνανται νὰ λαμβάνωνται θέματα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν λαϊκὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ ἀπὸ τὰ διδασκόμενα εἰς τὸ προοπτικὸν Σχέδιον (γεωμετρικὰ καὶ ἄλλα στερεὰ σώματα, μηχανολογικά, βιοτεχνικά, βιομηχανικά κατασκευάσματα κλπ.).

III. Χ ε ι ρ ο τ ε χ ν ί α — Ζ ω γ ρ α φ ι κ ή : Ὡς ἐν τῇ Δ' τάξει.

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς : Ἰσχύουν τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τῇ Δ' τάξει.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ΄

I. Γ ρ α μ μ ι κ ὸ ν Σ χ έ δ ι ο ν

1. Προοπτικὴ παράστασις ἐκ κατόψεων δαπέδων πλακοστρώτων, ὀροφῶν ἐσωτερικῶν δωματίων μετὰ θυρῶν, παραθύρων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὐρισκομένων ἐπίπλων καὶ λοιποῦ διακόσμου.

2. Προοπτική παράστασις διαφόρων ἑξωτερικῶν ὄψεων οἰκιῶν, ναῶν περιπτέρων μετὰ πεζοδρομίων, ἡλεκτρικῶν στύλων, δεινδροστοιχιῶν, γεφυρῶν, κλιμάκων κ.λ.π.

3. Μετωπικαὶ καὶ πλάγαι ἀπεικονίσεις διαφόρων οἰκοδομημάτων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων τῆς τέχνης καὶ βιομηχανίας.

4. Προοπτικὴ σκιάς, εὐθειῶν, ἐπιπέδων καὶ στερεῶν γεωμετρικῶν σχημάτων. Διάφορα συνθετώτερα σχέδια ἀναγόμενα εἰς τὴν προβολικὴν καὶ προοπτικὴν τῶν στερεῶν. Γεωμετρικὴ σκιαγραφία.

5. Τὰ Ἀρχιτεκτονικὰ - προοπτικὰ ταῦτα σχεδιαγράμματα εἶναι δυνατόν νὰ σκιάζονται μὲ σινικὴν μελάνην εἰς εὐρισκομέναις αὐτῶν ἐπιφανείαις διὰ γραμμοσκιᾶς ἢ νὰ χρωματίζονται ἐξ ὁλοκλήρου διὰ ὕδατογραφίας, ὥστε νὰ καθίστανται φυσικώτερα καὶ καλλιτεχνικώτερα, παρέχοντα τὴν ἐντύπωσιν γεωγραφικῶν ἔργων. Πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς προοπτικῆς εἰς τὸ ὑπαίθριον δι' ἐλευθέρας σχεδιάσεως.

II. Ἐλευθέρον Σχέδιον.

Ὅς ἐν τῇ Ε' τάξει. Συνθετώτεραι σχεδιαστικαὶ παραστάσεις μὲ αὐστηρὰν ἀπόδοσιν τοῦ περιγράμματος καὶ τῆς προοπτικῆς. Δύνανται νὰ λαμβάνονται θέματα καὶ ἀπὸ τὰ ἐν τῇ προοπτικῇ διδασκόμενα.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις:

α) Γραπτῶς θὰ ἐξετάζεται μόνον τὸ Σχέδιον.

β) Εἰς τὸ τέλος τοῦ διδασκτικοῦ ἔτους ἕκαστος διδάσκων ὀφείλει νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ ἑκθεσιν μαθητικῶν ἔργων, ἐμφανίζουσιν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος. Ἡ ἑκθεσις αὕτη θὰ ἀποβλέπῃ εἰς παιδευτικοὺς σκοποὺς.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΑΞΙΣ Δ'

1. Ἐλευθέρον Σχέδιον.

A. Ἐλευθέρα Σχεδίασις. Συνθετώτεραι σπουδαὶ ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ πίνακος ἢ ἀπὸ μνήμης, ἐπὶ θεμάτων εἰλημμένων ἐκ τοῦ φυσικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου ἢ ἐκ βιομηχανικῶν καὶ ἄλλων τεχνικῶν κατασκευασμάτων (τοπία, ἄνθρωποι ἐνστάσις ἢ ἐν κινήσει, νεκρά φύσις, σκεύη, ἐπιπλά, συνθέσεις), ὡς ἐπίσης ἐκ διαφόρων ἀρχιτεκτονικῶν ρυθμῶν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, Βυζαντινῆς καὶ Νεωτέρας Τέχνης, εἰ δυνατόν, συναφῇ μὲ τὰ διδασκόμενα ἐν τῇ τάξει μαθήματα τῶν Ὑποκειμένων, Ἱστορίας, Φυσικῆς κ.ἄ.

B. Ἐνὸργανος ἢ Ἐλευθέρα Διακόσμησις. Ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἢ ἐκ τοῦ πίνακος ἢ ἀπὸ μνήμης ἑχνογράφησις ἢ σκιαγράφησις ἢ ἐγχρωμάτισις σχεδίων διαφόρων ρυθμῶν, ἰδία Ἑλληνικῶν Ἀρχαϊκῶν, Βυζαντινῶν καὶ Νεωτέρων-λαϊκῆ διακοσμητικῆ Τέχνη-εἰς στύλ μαϊάνδρων, ἀνθεμίων, βυζαντινῶν-Ἀγιογραφικῆ Διακοσμητικῆ-ὑφαντῶν Ἑλληνικῶν νήσων, Ἡπειρου, Πελοποννήσου κ.ἄ.

Γ. Ἐλευθέρα ἢ Πρακτικὴ Προοπτικὴ. Ἐλευθέρα σχεδίασις ἐπιπέδων στερεῶν ἢ κυλινδρικῶν ἀντικειμένων ἀπὸ διαφόρου θέσεως.

— Ἐφαρμογαὶ τῆς Προοπτικῆς διὰ τῆς προφορικῆς ἀναπτύξεως ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος τῶν κυριωτέρων αὐτῆς κανόνων.

— Ἡ ἐλευθέρα ἢ πρακτικὴ προοπτικὴ σχεδιάσις ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τῶν περιγραμμάτων τοῦ σχήματος καὶ τὴν προοπτικὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν αὐτοῦ (συγκλινουσῶν) ἀναλόγως τῆς θέσεως καὶ τῆς τοποθετήσεως τοῦ ἀντικειμένου (κατακορύφως, ὀριζοντίως, ἢ ἐπικλινῶς).

— Θέματα ἐπιπέδων, στερεῶν ἀντικειμένων. Τράπεζα, καρέκλα, ντουλάπα, βιβλίον, ψυγεῖον, ραδιόφωνον, ἐσωτερικὸν δωματίου, ἐξωτερικὴ ὄψις οἰκίας κ.ἄ.

— Θέματα κυλινδρικῶν ἀντικειμένων: Φιάλη, ποτῆρι, φλυτζάνι, διάφορα σκεύη, πύραυλος κ.ἄ.

II. Γεωμετρικὸν Σχέδιον. Συμπλήρωσις καὶ ἐμπέδωσις τῆς ἐν τῇ Γ' τάξει διδασκείας ὕλης.

III. Ζωγραφικὴ. Χρόματα καὶ ἀναμείξεις αὐτῶν πρὸς παραγωγὴν διαμέσων τόνων. Ὑδατογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ, ἀπὸ μνήμης καὶ ἐλευθέρα ἰδίᾳ τοπίων. Κατ' ἐλευθέραν ἐνασχόλησιν τῶν ἐχόντων ἰδιαίτεραν κλίσιν μαθητῶν.

IV. Χειροτεχνία.

— Πλαστικὴ καὶ γυψοτεχνία, ξυλοτεχνία καὶ ξυλογλυπτικὴ, συρματοπλεκτικὴ καὶ μεταλλοτεχνία, συναρμολογήσεις καὶ χειροτεχνικαὶ κατασκευαί, ὡς εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς. Τὴν προτεραιότητα τῆς διδασκαλίας θὰ ἔχῃ τὸ Σχέδιον. Ἡ χειροτεχνία θὰ διδασκῇ κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὰ διατιθέμενα εἰς ἕκαστον σχολεῖον μέσα καὶ ὑπὸ μορφήν καθοδηγήσεως τῶν μαθητῶν δι' ἐλευθέρας χειροτεχνικὰς ἐργασίας, ἀναλόγως πρὸς τὰ διαφέροντα, τὰς κλίσεις καὶ τὰς δεξιότητας αὐτῶν.

16ον ΜΟΥΣΙΚΗ

1. Σκοπός.

Σκοπὸς τοῦ μαθήματος τῆς Μουσικῆς εἶναι: α) νὰ καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς νὰ κατανοοῦν στοιχειωδῶς τὰ ἔργα τῆς Μουσικῆς δι' ἀκροάσεως καὶ δι' ἀναγνώσεως αὐτῶν. β) νὰ διεγείρῃ τὸ διαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν μουσικὴν, ἰδίᾳ πρὸς τὴν ἐθνικὴν, καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ μουσικὸν αἰσθητήριον αὐτῶν, ὥστε νὰ διακρίνωσι οὗτοι καὶ προτιμῶσι τὴν καλὴν μουσικὴν. γ) νὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων μουσουργῶν. δ) νὰ παρορμήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν ἐκμάθησιν μουσικοῦ ὀργάνου, τὴν ἀκρόασιν μουσικῶν ἔργων καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς μουσικὰς ἐκδηλώσεις. ε) νὰ καλλιεργήσῃ τὴν φωνὴν τῶν μαθητῶν καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὰς μουσικὰς προδιαθέσεις καὶ κλίσεις αὐτῶν. στ) νὰ ἀσκήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν παιδευτικὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἡ μουσικὴ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

2. Διδακτέα ὕλη

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

1. Θεωρία.

Διαστήματα ἐλάσσονος τρόπου. Ἐναρμόνιοι κλίμακες. Τονικότης. Τόνος. Μείζων καὶ Ἐλάσσων τρόπος. Χαρακτηρισμὸς τῶν τρόπων. Οἱ τρεῖς ἀρχαῖοι

κύριοι τρόποι : Δώριος, Φρύγιος, Λύδιος, Τρίφωνοι συγχορδίαί. Ἡ σπουδαί-
οτης τῆς τρίτης εἰς τὴν συγχορδίαν. Συγχορδίαί ἐπὶ τῆς Ντὸ μείζονος καὶ εἰδῆ
αὐτῶν. Μεικτὰ μέτρα $5/4, 5/8, 7/4, 7/8$, ἀνάλυσις αὐτῶν. Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν
Ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν Τραγωδίαν. Ἀρχαῖα ὄργανα. Σύντομος
σκιαγραφία τῶν ἱστορικῶν περιόδων μέχρι σήμερον καὶ οἱ μεγαλύτεροι μου-
σικοὶ τῶν περιόδων αὐτῶν. Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ καὶ οἱ ἤχοι αὐτῆς. Ἱστορικὴ
ἀνασκόπησις αὐτῆς μέχρι σήμερον.

2. Στοιχεῖα Μορφολογίας ἐπὶ τῶν κυριωτέρων μουσικῶν
μορφῶν, Σουίτας, Σονάτας, Συμφωνίας, κονσέρτου κ.τ.λ. Μορφή τοῦ LIED.
Συνέχεια περὶ Ἑλλήνων Μουσουργῶν. Οἱ μεγάλοι Μουσουργοὶ τῆς Ρωμαντι-
κῆς Σχολῆς.

3. Πρακτικὴ ἐξάσκησις καὶ ἐφαρμογῇ.

Συνέχεια φωνητικῶν γυμνασμάτων καὶ ἀσκήσεων. Ἀσκήσεις δυσκολώτε-
ραι μὲ ὅλας τὰς ρυθμικὰς μορφάς, ἤτοι συγχοπαί, ἀντιχρονισμοί, τρίηχα, δέ-
κατα ἔκτα κ.τ.λ. Μεταφορὰ μελωδιῶν (TRANSPORTO).

Ὀλίγα εὐκολοὶ ἀσκήσεις εἰς τὸ κλειδί τοῦ Φά.

4. Ἀσματα

Δημοτικὰ ᾄσματα καὶ Ἑλληνικοὶ χοροί. Ἀσματα δίφωνα ξένων χωρῶν.

5. Μουσικὴ ἀκρόασις

Ἀκρόασις ἔργων Προκλασσικῆς—Κλασσικῆς καὶ Ρωμαντικῆς ἐποχῆς.
Μορφολογικὴ ἀνάλυσις αὐτῶν. Αἱ μεγάλοι μουσικαὶ μορφαί. Σοῦμπερ—Σοῦμαν—
Μέντελσον—Λίστ—Σοπὲν—Μπράμς—Μπερλιόζ κ.λ.π.

Περιγραφή κατ' οἶκον τῶν ἐντυπώσεων ἐκ τῆς μουσικῆς ἀκροάσεως.

ΤΑΞΙΣ Ε'

(Προαιρετικῶς)

1. Θεωρία

Χρωματισμοὶ ἐν ἑκτάσει. Μουσικοὶ καλλωπισμοί. Μουσικὴ ἔκφρασις.
Μουσικαὶ φράσεις. Μουσικαὶ συντομίαι. Παραπομπή. Κορῶνα.

2. Ἱστορία

Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν Ἀρχαιότητα. Αἰγύπτιοι, Ἀσσύριοι, Κινέζοι, Ἰνδοί,
Ἑβραῖοι. Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Αἱ μεγάλοι μουσικαὶ μορφαί.
Πυθαγόρας, Ἀριστόξενος, Πίνδαρος. Περίοδοι τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μου-
σικῆς. Μουσικὴ γραφή. Διασωθέντα μουσικὰ μνημεῖα. Μουσικὰ ὄργανα. Οἱ
τρεῖς κύριοι Τρόποι : Δώριος—Φρύγιος—Λύδιος. Τραγοῦδια τῆς ἀρχαιότητος.
Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν Τραγωδίαν. Εὐριπίδης, Σοφοκλῆς, Αἰσχύλος. Παρακμὴ
τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς. Ἡ Μουσικὴ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑκ-
κλησίαν. Οἱ μεγαλύτεροι Ὑμνογράφοι ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀθανασίου μέχρι τοῦ Ἰωάν.
Κουκουζέλη.

3. Μορφολογία

Μονοφωνία—Πολυφωνία. Κανόν. Φοῦγκα. Αἱ πρῶται μουσικαὶ μορφαί.
Ἡ Σουίτα καὶ τὰ μέρη αὐτῆς. Ἡ μορφή τῆς Σονάτας, τὰ θέματα καὶ ἡ ἀνά-

πτυξεις αὐτῶν. Σονάτα—Συμφωνία—Κονσέρτο καὶ τὰ μέρη αὐτῶν. Ἀνάλυσις τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ μεταδιδομένης μουσικῆς.

4. Μουσικὴ ἀκρόασις

Ἀκρόασις ἔργων Προκλασσικῆς—Κλασσικῆς—Ρωμαντικῆς καὶ Νεορωμαντικῆς ἐποχῆς. Ἀνάλυσις τῶν μουσικῶν μορφῶν ἐπὶ μεταδιδομένης μουσικῆς.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

(Προαιρετικῶς)

1. Ἱστορία

Ἐποχαί : Ἀρχαίотης. Βυζαντινῆ. Πολυφωνία. Προκλασσικῆ. Κλασσικῆ Ρωμαντικῆ. Νεορωμαντικῆ. Νεοκλασσικῆ. Σύγχρονος. Οἱ σπουδαιότεροι μουσικοὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν. Οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς Κλασσικῆς ἐποχῆς Χάινδν—Μότσαρτ, Μπετόβεν καὶ τὸ ἔργον τῶν. Ὁ Μπετόβεν καὶ αἱ συμφωνίαι τοῦ. Ἡ 9η Συμφωνία. Οἱ μεγάλοι Ρωμαντικοί. Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον. Ἡ ἐμφάνισις τῆς Ὀπερας καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς μέχρι σήμερον. Οἱ τρεῖς μεγάλοι σταθμοὶ τῆς Ὀπερας. Μοντεβέρντι—Γκλόουκ—Βάγνερ.

2. Μορφολογία

Αἱ σπουδαιότεραι μουσικαὶ μορφαὶ ἐν λεπτομερεστέρᾳ ἀναλύσει. Φοῦγκα, Σουίτα, Σονάτα. Συμφωνία. Κονσέρτο. Συμφωνικὸν Ποίημα.

3. Εἶδη Μουσικῆς

Ἀπόλυτος Μουσικῆ. Περιγραφή Μουσικῆ. Μουσικὴ εἰκόν. Μουσικὴ Σκηπῆς.

4. Μουσικὰ Ὀργανα

Ἡ ἐξέλιξις τῶν ὀργάνων ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ ἡ συνένωσις αὐτῶν εἰς διαφόρους ομάδας ἦτοι : Μουσικὴ Δωματίου, Κουαρτέτο, διττέτο. Ὀρχήστρα Ἐγχόρδων. Συμφωνικὴ Ὀρχήστρα. Ὀρχήστρα ὑπαίθρου (Μπάντα).

5. Μουσικὴ Ἀκρόασις.

Ἀκρόασις ἔργων Προκλασσικῆς, Κλασσικῆς, Νεοκλασσικῆς, Ρωμαντικῆς, Νεορωμαντικῆς καὶ συγχρόνου Μουσικῆς, ὅλων τῶν μουσικῶν μορφῶν. Ἀκρόασις τῶν Συμφωνιῶν τοῦ Μπετόβεν (9ης Συμφωνίας).

6. Μουσικαὶ Ὀμιλίαι

Ὀμιλία τῶν μαθητῶν ὑπὸ τύπον διαλέξεων ἐνώπιον τῆς τάξεως διὰ τὴν ζοὴν καὶ τὸ ἔργον ἐκάστου τῶν μεγάλων Μουσικῶν δημιουργῶν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον.

Παρατηρήσεις

Διὰ τὴν ἀποδοτικωτέραν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος ἕκαστον σχολεῖον δέον ὅπως μεριμνήσῃ νὰ ἀποκτήσῃ : α) φορητὸν ἁρμόνιον ἢ κλειδοκούμεβαλον (πιάνον) διὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μουσικῶν κειμένων καὶ τῶν ᾠσμάτων, β)

σειράν δίσκων και ηλεκτροφώνων ή μαγνητόφωνων διά τας μουσικάς εκδηλώσεις ακροάσεις και γ) άλλα απαραίτητα εις τὸ μάθημα ὁπτικοακουστικά μέσα. Τὰ πρότυπα σχολεῖα δύνανται νὰ ἐφοδιασθῶσι και μὲ σχολικὴν ὀρχήστραν συστήματος CARL ARFF (SELUCL WERK SYSTEM).

Ἐκαστος διδάσκων ὀφείλει νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χορωδίαν ἐκ καλλιφώνων μαθητῶν ὅλων τῶν τάξεων, τῇ συνδρομῇ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου και τοῦ συλλόγου τῶν διδασκόντων, Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν χορωδίαν ταύτην τῶν μαθητῶν τῶν κρινομένων ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ὡς καταλλήλων και ἀπαραιτήτων εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτούς. Ἡ ἀσκήσις εἰς τὴν χορωδίαν θὰ γίνεται κατὰ τὰ ἐλεύθερα ἀπογεύματα ἢ κατὰ τὴν λῆξιν τῶν μαθημάτων ἐκαστῆς ἡμέρας, πάντως δὲ κατὰ τρόπον, ὥστε οὔτε νὰ διαταράσσεται ἡ διεξαγωγὴ τῶν μαθημάτων οὔτε οἱ μαθηταὶ τῆς χορωδίας νὰ παρακωλύωνται ἐκ τῆς μελέτης των. Διὰ τῆς χορωδίας δύναται νὰ δημιουργηθῇ εἰς τὸ σχολεῖον ἀξιόλογος σχολικὴ ζωὴ και νὰ ἐπιτευχθῇ κοινωνικὴ προβολὴ αὐτοῦ. Ἡ προγραμματισμένη και συστηματικὴ ὀργάνωσις μουσικῶν ακροάσεων ἐκ δίσκων ἢ ταινιῶν μαγνητοφώνου μετὰ κατατοπιστικῶν εἰσγηγήσεων και ἀναλύσεων συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν μουσικὴν ἀγωγὴν τῶν μαθητῶν.

Τὸ μάθημα ἐξετάζεται και γραπτῶς ἐπὶ θεμάτων τῆς θεωρίας.

Ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος εἰς τὴν Ε' και ΣΤ' τάξιν, μὴ προβλεπομένη ὑπὸ τοῦ ἐγκεκριμένου ὁρολογίου προγράμματος, θὰ εἶναι προαιρετικὴ. Εἰς ὅσα σχολεῖα δὲν θὰ σχηματισθῶσιν εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς τμήματα προαιρετικῆς διδασκαλίας δύνανται νὰ ὀργανοῦνται μουσικαὶ ακροάσεις κατὰ ἓν ἐλεύθερον ἀπόγευμα ἀνὰ 150 ἡμέραν.

Δύναται νὰ σχηματισθῇ ἐκ μαθητῶν τῶν μεγαλύτερων τάξεων Ὁρχήστρα ἀπὸ φλογέρας, ἡ ὁποία θὰ ἀσκῆται εἰς ἐλευθέρᾳ ὥρᾳ, ἡ δὲ συμμετοχὴ τῶν μαθητῶν ἢ μαθητριῶν θὰ εἶναι προαιρετικὴ. Ἡ ὀρχήστρα αὕτη κατόπιν τῆς κτηθείσης πείρας τῶν μαθητῶν ἐκ τοῦ Σολφέζ, θὰ δύναται νὰ ἐκτελῇ ἔργα Κλασσικῆς Μουσικῆς και νὰ ἐμφανίζεται δημοσίᾳ εἰς συναυλίας.

Ὁ δ ἡ γ ι α ι

Ἡ θεωρία και πρακτικὴ ἐξάσκησις δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν ἀνεξαρτήτους τομεῖς τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ νὰ διασταυροῦνται και νὰ συνάπτωνται εἰς ἐνιαῖον σύνολον.

Κατὰ τὴν πρακτικὴν ἐξάσκησιν ἰδιαιτέρᾳ θέσιν πρέπει νὰ κατέχῃ ἡ ἐκτέλεσις ᾠσμάτων μὲ συμμετοχὴν ὅλων τῶν μαθητῶν. Ἐπιλογὴ τῶν πλεόν καλλιφώνων γίνεται μόνον διὰ τὴν χορωδίαν.

Αἱ ἀσκήσεις ὀρθοφωνίας και ἀρθρώσεως εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἐκτέλεσιν τῶν ᾠσμάτων.

Ἀπαιτεῖται προσοχὴ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκφώνησιν τῶν κειμένων και τὴν ἐνδεδειγμένην τοποθέτησιν τῶν συλλαβῶν.

Διὰ τῆς καλλιεργείας τῆς μουσικῆς ἀκοῆς διεγείρονται ὅλαι αἱ μουσικαὶ ψυχοπνευματικαὶ ἱκανότητες τῶν μαθητῶν και καθίστανται οὗτοι συνειδητοὶ ἀκροαταὶ τῶν μουσικῶν ἐκδηλώσεων, δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὴν μουσικὴν ἀνωτέρου ἐπιπέδου.

Ἡ ἀνάπτυξις μουσικῶν, ἱστορικῶν, βιογραφικῶν και πολιτιστικῶν στοιχείων ἐπιδρᾷ εὐνοϊκῶς ἐπὶ τῆς μουσικῆς καλλιεργείας τῶν μαθητῶν.

Ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς πρέπει νὰ συνδυάζεται μὲ τὰς σχετικὰς πρὸς αὐτὴν γνώσεις τῶν μαθητῶν ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων, ὥστε ὁ μαθητὴς νὰ δύναται νὰ τοποθετῇ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς ἐν ἐκάστη ἐποχῇ ἐν τῷ πλαισίῳ ὅλων τῶν πολιτιστικῶν δημιουργιῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης.

Θετικὴ κατευθύνσεως

ΤΑΞΕΙΣ Δ' Ε' ΣΤ'.

Θὰ ἰσχύσῃ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τοῦ ἀνωτέρου κύκλου θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

17ον ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Σκοπὸς

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν Λατινικῶν γενικῶς μὲν εἶναι μία πρώτη γνωριμία τῶν μαθητῶν μὲ τὴν ἑτέραν τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν γλωσσῶν καὶ ἡ στοιχειώσις αὐτῶν διὰ τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐφ' οὗ κατ' ἰσομοιρίαν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν θεμελιούται ἡ πολιτιστικὴ παράδοσις τῶν προηγμένων λαῶν τῶν νεωτέρων χρόνων.

Εἰδικώτερον διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Λατινικῶν γραμμάτων ἐπιδιώκεται :

α) ἡ ἀνάγνωσις χαρακτηριστικῶν διὰ τὸ κάλλος τῆς μορφῆς, τὸ ἀξιόλογον νοηματικὸν περιεχόμενον καὶ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν ἀποσπασμάτων ἐξ ἔργων ἀπασῶν τῶν περιόδων τῆς λατινικῆς γραμματείας, ὥστε οἱ μαθηταὶ νὰ αἰσθανθοῦν διαφέρον καὶ πνευματικὴν περιέργειαν, διὰ νὰ μελετήσουν βραδύτερον, ἔστω καὶ ἐν μεταφράσει, ὁλόκληρα ἔργα τῆς λατινικῆς γραμματείας.

β) ἀδρομερὲς ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ λατινικοῦ πολιτισμοῦ καὶ πρώτη γνώσις τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ, ἅτινα ἐνέχουν σπουδαίαν εκπαιδευτικὴν ἐξανθρωπιστικὴν σημασίαν.

γ) ἀνάγνωσις κειμένου γεγραμμένου διὰ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου καὶ πρόσκτησις πλούτου λεξιλογικοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τῶν μὲν λατινογενῶν γλωσσῶν τὸ κύριον μέρος, ὅλων δὲ τῶν γλωσσῶν τῶν πεπολιτισμένων λαῶν σημαντικὸν συστατικὸν εἰς τὰς περιοχὰς τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλοσοφίας.

ΤΑΞΙΣ Δ'.

I) Α'. Τετράμηνον :

Ἀνάγνωσις καὶ μετάφρασις περικοπῶν ἐξ ἐγκειριμένου λατινικοῦ ἀναγνωστικοῦ καὶ παράλληλος διδασκαλία τῶν κυριωτέρων μερῶν τοῦ τυπικοῦ τῆς λατινικῆς γραμματικῆς. Ἡ ἐργασία αὕτη δέον νὰ ἀκολουθῇ παράλληλον συνεξέτασιν τῶν γλωσσικῶν φαινομένων, ἥτοι οὐσιαστικῶν καὶ ρημάτων, ἐπιθέτων καὶ ρημάτων καὶ οὐχὶ τὴν συστηματικὴν κατὰτάξιν τῶν σχολικῶν ἐγχειριδίων τῆς γραμματικῆς.

Ἐνιαχοῦ θὰ γίνεται ἀναφορὰ εἰς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τῆς ἀρχαίας ἑλλην. γλώσσης.

Συντακτικὴ στοιχειώσις θὰ ἐπιχειρῇται, ὅπου ἐπιτρέπεται τοῦτο ἐν τῇ ἐπαρκoῦς γλωσσικῆς διδασκαλίᾳ τῆς γραμματικῆς τοῦ ἀρχαίου ἑλλην. λόγου.

Ὅπως δὴ ποτε κατὰ τὸ Α' τετράμηνον πρέπει νὰ ολοκληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῶν τεσσάρων συζυγιῶν τῶν ὁμαλῶν ρημάτων. Ἀσκήσεις ποικίλαι τῶν μαθητῶν γραπταὶ καὶ προφορικαὶ ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' οἶκον διὰ τὴν ἐμπέδωσιν τῶν ἐκάστοτε ἐξεταζομένων μερῶν τῆς γραμματικῆς καὶ ἐνδεχομένως τοῦ συντακτικοῦ, ὡς λ.χ. μετάφρασις εὐθεῖα καὶ ἀντίστροφος εὐκόλων προτάσεων ἐκ γνησίου λατινικοῦ κειμένου, ἐπιλεγομένων καὶ προσαρμοζομένων πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος, παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις ρῆσεις μεγάλων ἀνδρῶν πρὸς ἀπομνημόνευσιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν, βαθμιαία ἀποστήθις τῆς Κυριακῆς προσευχῆς καὶ τοῦ συμβούλου τῆς πίστεως κ.λ.π.

II) Β'. Τετράμηνον

Παραλλήλως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς γραμματικῆς βάσει τοῦ ἀναγνωστικοῦ, ἀνάγνωσις καὶ μετάφρασις ἐπὶ μίαν ὥραν καθ' ἑβδομάδα ἐξ ἀνθολογίου βατῶν (εὐκόλων) περικοπῶν ἐκ λατίνων συγγραφέων. ὅλων τῶν περιόδων τῆς ρωμαϊκῆς γραμματικῆς μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς INFIMAE LATINITATIS.

Αἱ περικοπαὶ αὐταὶ καταλλήλως διασκευάζονται ἐπὶ τοῦ ἀπλούστερον δύνανται νὰ εἶναι 1) ἐκ τῶν VELLEIUS PATERCULUS, QUINTUS CURTIUS, AULUS CELLIUS, VALERIUS MAXIMUS καὶ ἄλλων, νὰ διακρίνονται δὲ διὰ τὸ παιδευτικὸν (ἡθοπλαστικόν) αὐτῶν περιεχόμενον 2) ἐκ τοῦ μυθογράφου Φαίδρου π.χ. οἱ ἐξῆς μῦθοι :

- 1,1, (Λύκος καὶ ἄμνος)
- 1,2 10-31 (Βάτραχοι αἰτοῦντες βασιλέα),
- 1,3, (Κολιδὸς ἀλλοτρίοις πτεροῖς ἀγαλλόμενος),
- 1,4,
- 1,5,
- 1,7, (Ἀλώπηξ πρὸς μορμολύκειον),
- 1,8, (Λύκος καὶ ἐρῳδιδὸς) (γέρας),
- 1,11, (Λέων καὶ ὄνος ὁμοῦ θηρεύοντες),
- 1,12 (Ἐλαφος ἐπὶ νάματος καὶ Λέων).
- 1,13, . . . (Κόραξ καὶ Ἀλώπηξ).

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἀναγνωσκόμενων περικοπῶν ἀδρομερῆς ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων στοιχείων τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ μετὰ συντόμου βιογραφῆσεως τοῦ συγγραφέως τῆς περικοπῆς.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

Α'. καὶ Β'. Τετράμηνον

Βάσει εἰδικοῦ ἀνθολογίου βαθυτέρα ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων φαινομένων τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἰδίᾳ τῆς ὑποτακτικῆς, τοῦ γερονδίου, γερονδιακοῦ, ὑπτίου, τῆς χρήσεως τῆς ἀφαιρετικῆς, τῆς γερονδιακῆς ἑλξεως καὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων. Αἱ περικοπαὶ τοῦ ἀνθολογίου ἐκτενέστεραι καὶ βαθύτερον νοηματικῶς περιεχομένου δέον νὰ λαμβάνονται ἐκ δοκιμωτέρων συγγραφέων τοῦ ἀργυροῦ καὶ τοῦ χρυσοῦ λατινισμοῦ, ὡς :

1) ὁ Σαλλούστιος

α) De Coniuratione Catilinae :

Οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Κάτωνος,

(LIII, 1-6 καὶ LIV, 1-5),
 ἡ ρωμαϊκὴ ἀρετὴ (IX, 1-5),
 τὰ αἰτία τῆς διαφθορᾶς (X, 1-6),
 ἡ αἰτία τῶν ἐνδόξεων κατορθωμάτων τῆς Ρώμης,
 (LIII, 1-6),
 σύγκρισις τῶν χαρακτήρων τοῦ Μάρκου Κάτωνος καὶ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος
 (LIV), 1-6).

2) ὁ Τίτος Λίβιος

- α) προσίμιον 9-12,
- β) ἐγκώμιον Καμίλλου (VII, 1, 9-10),
- γ) λόγος τοῦ Καμίλλου (Y, 51-54).

3) ὁ Κικέρων

Pro Lege Manilia (de Imperio Cn. Pompei ad Quirites Oratio) τὰ ἀπο-
 σπάσματα:

ὁ Μιθριδάτης ἐκθέτει τὴν δόξαν τοῦ ρωμαϊκοῦ ὀνόματος (III, 7-8) καὶ
 τὴν ρωμαϊκὴν ἰσχὺν (IV, 9-10),
 Χαρακτηρισμὸς τοῦ Πομπηίου,
 X, 28, XI, 29-31, XIII, 36-39,
 XIV, 40-42, XV, 43-45, 47-49.

Pro Archia Poeta: ἡ ἀξία τῶν γραμμάτων,
 (VI, 12-14, VII, 15-16, VIII, 17-18),
 ἡ ἀγάπη τῆς δόξης,

XI Neque Enim Volunt, 27, 28, 29, 30

Pro Sestio,

ὁ Κικέρων ἀπολογητὴς τῆς συγκλήτου,

ὁ ἐπίλογος,

Vos Adulescentes,

Ἐκ τῶν In Catinam:

τὸ προσίμιον (Exordium) τοῦ 1ου,

τὴν ἀπόδειξιν (Argumentatio) τοῦ 2ου,

ἰδίᾳ 5, 6, 7, 8, 9, 10,

17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,

τὴν διήγησιν (Narratio) τοῦ 3ου,

(5-113),

τὸν ἐπίλογον (Peroratio) τοῦ 4ου,

(22-24).

Ἐκ ποιητικῶν κειμένων, ἐλεγείας καὶ ἐπιγράμματα,

α) Τιβούλλου I, 1, 1-44,

β) Προπερτίου III, 4.

Μὴ ἐξαρκούντος τοῦ χρόνου πρὸς διδασκαλίαν ἀπάντων τῶν διαλαμβανο-
 μένων ἐν τῷ ἀνθολογίῳ κειμένων, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν διδάσκοντα ἐπιλογὴ ἀνα-
 λόγως τῶν γνώσεων καὶ τῆς γλωσσικῆς στάθμης τῶν μαθητῶν του. Ἐπ' εὐκαι-
 ρίᾳ τῶν ἐρμηνευομένων κειμένων ἀδρομερῆς ἐξέτασις ἐκ τῆς γραμματολογίας
 τῶν κεφαλαίων τῆς ἱστοριογραφίας, ρητορικῆς καὶ λυρικῆς ποιήσεως.

ΤΛΞΙΣ ΣΤ'.

Α) Ἐκ τῆς Γραμματικῆς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἐρμηνευομένων κειμένων ἐξέ-
τασις τῶν δυσχερεστέρων καὶ σπανιωτέρων γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν
φαινομένων.

Β) Συγγραφεῖς: βάσει ἀνθολογίας, ἀνάγνωσις, μετάφρασις καὶ ἐρμηνεία
(πραγματολογική, ἠθική, αἰσθητική) περικοπῶν ἐκ τῶν ἐξῆς συγγραφέων κατ'
ἀμφοτέρα τὰ τετράμηνια, κατ' ἐπιλογὴν τοῦ διδάσκοντος, ἀναλόγως τῆς γλωσ-
σικῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν τοῦ εἰς τὸν λατινικὸν λόγον.

1) Π ε ζ ο λ ό γ ω ν :

1) Κικέρωνος:

α) ἐκ τοῦ 4ου Φιλιππικοῦ (30-35), ἐπικήδειος ἔπαινος εἰς τοὺς ὑπὲρ πα-
τρίδος πεσόντας.

β) ἐκ τοῦ de Oratore (30-34), ἐγκώμιον τῆς ρητορικῆς,
214 (Haec Ideo Dico Pluribus) - 221 (Actio Oratoria),
(ὑπόκρισις ρητορική),

γ) ἐκ τοῦ Brutus,
283-211 (περὶ ἀττικισμοῦ),

δ) ἐκ τοῦ De Leclibus I (42-44) (ὑπάρχουν ἄδικοι νόμοι),

Π (1-6) (ἡ γενέθλιος γῆ: ἐν ὥραϊον τοπίον, ἡ μικρὰ πατρίς, μικρὰ καὶ με-
γάλη πατρίς).

ε) ἐκ τῶν Tusculanes Disputationes (Τουσκουλαναὶ διατριβαί),

I 1-6, τὸ ἐλληνικὸν καὶ τὸ ρωμαϊκὸν πνεῦμα.

II) Π ο ι η τ ῶ ν :

1) ἐκ τῆς Βιργιλίου Αἰνείιδος:

τὸ προοίμιον (Α, 1-10),

ἡ καταγίς (81-156),

ὑπόσχεσις Διδὸς πρὸς Ἀφροδίτην (Α, 254-299),

ἀραιὰ τῆς Διδούς κατὰ τοῦ Αἰνείου (IV, 584-629),

οἱ ἥρωες τῆς Ρώμης εἰς τὰ Ἡλύσια Πεδία,

συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος,

ἡ ἀποστολὴ τῆς Ρώμης ἐν τῷ κόσμῳ,

μέγα μήνυμα τοῦ Βιργιλίου πρὸς τοὺς Ρωμαίους,

(VI, 756-892),

αἱ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Αἰνείου παραστάσεις σκηνῶν τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστο-
ρίας (VIII, 626-731).

ἐκ τῶν Βιργιλίου Γεωργικῶν:

ὁ ἀγροτικὸς βίος, (II, 458-542).

2) Κ α τ ο ύ λ λ ο υ :

εἰς τὸν Κικέρωνα XLIX, 1-7,

εἰς τὴν ψυχὴν ἀγαπημένου ἀδελφοῦ CI, 1-10.

3) ἐκ τῶν Ὁρατίου Ὡδῶν:

1, (1-36) εἰς τὸν Μακρήναν,

1, III, εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Βιργιλίου,

1, 4, (1-18) Ad Sestium,
11, 3, (1-28) Ad Delium,
III, 2, III, 3, III, 5, III, 6, IV, 15,

ἐκατονταέτηρος ὕμνος,
ἐκ τῶν Ὁρατίου ἐπωδῶν:

II, (1-70) ἡ ἀγροτική ζωή.

4) ἐκ τῶν Ἑλεγειῶν Ποιητῶν:

α) Προπερτίου IV, 6, 1-36 (Κορηλία),

β) Ἰουβενάλη,

Satirarum X, (147-167) Vanitas Vanitatum.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκάστοτε ἐρμηνευομένης περικοπῆς σύντομος καὶ περιεκτικὴ ἐπισκόπησις τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τῶν συγγραφέων, ὡς καὶ περιληπτικὴ ἀπόδοσις τοῦ περιεχομένου ἐκάστου ἔργου, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ ἐρμηνευόμενον, ὥστε νὰ καθίσταται εὐχερὴς ἡ σύλληψις τῆς διαθρώσεως αὐτοῦ καὶ ἡ ἐνταξίς τῆς περικοπῆς εἰς τὸ σύνολον ἔργον.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις :

α) Οἱ διδάσκοντες πρέπει νὰ ἔχωσι πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Λατινικὴ γλῶσσα εἶναι διὰ τοὺς μαθητὰς ξένη καὶ τελείως ἄγνωστος. Ἐκ τούτου προκύπτει ἡ ἀνάγκη συστηματικῆς καὶ ἐπιμόνου γλωσσικῆς διδασκαλίας, ὥστε νὰ ἀποκτήσωσιν οἱ μαθηταὶ τὴν ἀπαραίτητον διὰ τὴν κατανόησιν τῶν συγγραφέων λατινομάθειαν. Οὕτω ἡ ἐπαρκὴς γλωσσικὴ κατάρτισις τῶν μαθητῶν δέον νὰ θεωρῆται πάντοτε ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ νὰ προχωρήσῃ ἡ διδακτικὴ ἐργασία εἰς τὴν ἐρμηνευτικὴν τῶν συγγραφέων. Ἡ ἀποθησαύρισις ὑπὸ τῶν μαθητῶν λέξεων καὶ φράσεων, ἡ ἐμπέδωσις τῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων, αἱ ἀσκήσεις μεταφορᾶς λέξεων, φράσεων, προτάσεων, περιόδων ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἀντιστρόφως, προφορικῶς καὶ γραπτῶς, εἶναι διδακτικαὶ ἐργασίαι ἀπολύτως ἀπαραίτητοι διὰ τὴν γλωσσικὴν κατάρτισιν τῶν μαθητῶν. Εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν δύναται νὰ γίνεσθαι καὶ θεματογραφία πρὸς ἀσκήσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μετάφρασιν ἀπλοῦ διδακτικοῦ κειμένου ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τῇ βοηθεῖα λεξικοῦ καὶ εἰς τὴν μεταφορὰν ὀλιγοστίχου ἀπλοῦ κειμένου τῆς καθαρευούσης εἰς τὴν λατινικὴν βάσει τοῦ γνωστοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς λατινικοῦ λεξιλογίου καὶ τῶν δεδιδαγμένων γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν φαινομένων.

β) Εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν πρέπει νὰ διδαχθῇ κατὰ τὸ Β' τετράμηνον συνοπτικὴ ἱστορία τῆς λατινικῆς γραμματολογίας, ἀναφερομένη εἰς τὰς χαρακτηριστικὰς περιόδους, τὰ εἶδη τῆς γραμματικῆς καὶ τοὺς ἀντιπροσωπευτικούς συγγραφείς. Δι' ἐκάστην ἐποχὴν θὰ ἐπισημαίνωνται τὰ ἔργα τῆς γραμματικῆς, τὰ ὅποια ἀπεικονίζουσιν τὰ πνευματικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς.

γ) Μέχρι τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐκδόσεως σχολικῶν βιβλίων, ἀνταποκρινόμενων πρὸς τὸ παρὸν πρόγραμμα, θὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ ἐγκεκριμένα ἤδη σχολικὰ ἐγχειρίδια ἐκδόσεως τοῦ ΟΕΔΒ.

δ) Κρίνεται ἀπαραίτητος ἡ ἔκδοσις βοηθημάτων διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς διδάσκοντας, ἰδίᾳ ἐρμηνευτικῶν ἐκδόσεων τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ πρόγραμμα ἔργων κατ' ἐκλογὴν καὶ μιᾶς ἀπλῆς συνοπτικῆς καὶ σαφοῦς γραμματολογίας. Τὸ ἔργον τοῦ Γκόου καὶ Ραῖνὰξ «Ἡ Ἀθηνᾶ» (εἰσαγωγὴ εἰς

τάς κλασσικάς σπουδάς, έκδοσις Ἑλευθερουδάκη) εἶναι χρήσιμον βοήθημα διὰ τοὺς διδάσκοντας. Δύναται νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ ΟΕΔΒ καὶ νὰ ἐφοδιασθοῦν δι' αὐτοῦ αἱ σχολικαὶ βιβλιοθήκαι.

Ἑσπερινὸν Γυμνάσιον

Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοιχῶν τάξεων τοῦ ἡμερησίου Γυμνασίου ὡς ἀκολουθῶς :

ΤΑΞΙΣ Δ'.

Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Δεκεμβρίου θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς Δ' τάξεως.

2. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Ε' τάξεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

1. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Φεβρουαρίου θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς Ε' τάξεως.

2. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαρτίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς ΣΤ' τάξεως.

ΤΑΞΙΣ Ζ'.

Θὰ συνεχισθῇ καὶ θὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς ΣΤ' τάξεως.

18ον ΟΙΚΟΚΥΡΙΚΑ

(Στοιχεῖα Οἰκιακῆς Οἰκονομίας καὶ Παιδοκομίας)

1. Σκοπὸς

Γενικὸς σκοπὸς τοῦ μαθήματος εἶναι νὰ παράσχη εἰς τὰς μαθητρίδας τὰς ἀπαραίτητους διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις, νὰ διεγείρῃ καὶ καθοδηγήσῃ τὴν ἔμφυτον κλίσιν αὐτῶν πρὸς τὸν ρόλον τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ τῆς μητρὸς, νὰ καλλιεργήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὰ σχετικὰ διαφέροντά των, νὰ προπαρασκευάσῃ ἐκάστην μαθήτριαν διὰ τὰς μελλοντικὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς ὡς συζύγου, οἰκοδεσποίνης καὶ μητρὸς, ὥστε νὰ ἀποβῇ αὕτη ἐπωφελὴς οἰκογενειακός, κοινωνικὸς καὶ ἐθνικὸς παράγων.

Εἰδικώτερον τὸ μάθημα τοῦτο ἐπιδιώκει νὰ παράσχη εἰς τὰς μαθητρίδας τὰς ἀπαραίτητους θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις εἰς τοὺς τομεῖς τῆς ἐνδύσεως, τῆς διατροφῆς, τῆς κατοικίας, τῆς νοσηλευτικῆς, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς παιδοκομίας καὶ νὰ καταστήσῃ συνειδητὴν εἰς αὐτάς τὴν μεγάλην κοινωνικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀποστολὴν αὐτῶν διὰ τῆς ἐπωφελοῦς δράσεώς των εἰς τοὺς τομεῖς τούτους.

2. Διδακτέα ὕλη

ΤΑΞΙΣ Δ'.

Διατροφή

A. Διαιτητική

Θεωρητικὸν μέρος

Σκοπὸς τῆς τροφῆς. Θρεπτικαὶ ἀξίαι τῶν τροφίμων. Θερμίδες. Αἱ ἀνάγκαι τοῦ ὀργανισμοῦ εἰς θερμίδας. Ἡ ἀξία τῶν διαφόρων τροφῶν εἰς θερμίδας. Ἀνάλυσις θρεπτικῶν οὐσιῶν (λευκώματα, ὑδατάνθρακες, λίπη, ἔλαια, βιταμῖναι, ὕδωρ, ἄλατα). Ἡ ἀξία τῶν Ἑλληνικῶν προϊόντων εἰς τὴν διατροφήν (ἐλαῖαι ἐλαιόλαδον, σταφίς, σῦκα, μέλι κ.λ.π.). Διαιτολόγιον. Κανόνες καταρτισμοῦ διαιτολογίου. Ὁρθολογικὴ σύνθεσις γευμάτων διὰ τὴν ὑγιεινὴν διατροφήν. Καταρτισμὸς ἐδεσματολογίου τῆς ἐβδομάδος. Ἑορταστικὰ γεύματα. Συσχετισμὸς τοῦ διαιτολογίου πρὸς τὸ οἰκογενειακὸν εἰσόδημα. Εἰδικὰ διαιτολόγια. Διαιτολόγιον βρέφους, νηπίου, παιδίων, ἐνηλίκων, γερόντων. Διαιτολόγιον σωματικῶς ἐργαζομένων, πνευματικῶς ἐργαζομένων, εἰς βαρεῖας ἐργασίας ἐργαζομένων. Διαιτολόγιον ἀσθενῶν κατὰ περιπτώσεις ἀσθενειῶν. Διαιτολόγιον ἐγκυμοσύνης καὶ γαλουχίας. Διαιτολόγιον πρὸς ἀποφυγὴν παχυσαρκίας καὶ λελογισμένην ἀπίσχνανσιν.

Ἀσκήσις εἰς τὸν καταρτισμὸν διαιτολογίων διαφόρων κατηγοριῶν.

B. Ζαχαροπλαστική.

Εἶδη ζαχαροπλαστικῆς. Πρῶται ὕλαι. Συνταγαί. Τρόποι παρασκευῆς. Διάφοροι συνθέσεις. Ὁργάνωσις τῆς σχετικῆς ἐργασίας. Νεώτερα ὄργανα καὶ σκευὴ καὶ χρήσις ἐκάστου τούτων. Ὑγιεινὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐν τῇ ζαχαροπλαστικῇ. Πρακτικὴ ἀσκήσις εἰς τὴν παρασκευὴν εἰδῶν ζαχαροπλαστικῆς ἀναλόγως τῶν διατιθεμένων μέσων.

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Περιποίησις ἀσθενοῦς κατ' οἶκον. Τὸ δωμάτιον τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ἡ ὑγιεινὴ αὐτοῦ (ἀερισμὸς, φωτισμὸς, καθαριότης κ.λ.π.).

Καθημερινὴ παρακολούθησις καὶ φροντίς περὶ τοῦ ἀσθενοῦς (ἀτομικὴ καθαριότης, περιποίησις κλίνης, τήρησις δελτίου πορείας ἀσθενείας, ὥραριον λήψεως φαρμάκων, καθαριότης καὶ ἀπολύμανσις χρησιμοποιουμένων σκευῶν κλπ.). Νοσηλευτικὴ περίθαλψις τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ θεράποντος ἱατροῦ. Προφυλακτικὰ μέτρα διὰ τὴν ὑγίαν τῶν συγκατοικούντων μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ περίπτωσιν ἀσθενείας. Οἰκιακὸν φαρμακεῖον.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας καὶ ὁ ρόλος τῆς οἰκοδεσποίνης ἐν αὐτῇ. Ὁ οἰκογενειακὸς βίος. Τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ἡ ἱεραρχία ἐν αὐτῇ καὶ ἡ συμπεριφορὰ ἐν τῇ οἰκογενειακῇ βίῳ. Αἱ ἰδιαιτέρας εὐθῦναι τῆς οἰκοδεσποίνης διὰ τὸν ὅμαλόν οἰκογενειακὸν βίον. Ἡ διοίκησις τοῦ οἴκου. Ἡ διαχείρισις τῶν οἰκονομικῶν τῆς οἰκογενείας. Κατανομὴ τοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος ἀναλογικῶς εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας. Οἰκιακὴ λογιστική.

Προϋπολογισμός, ἡμερολόγιον διαχειρίσεως κ.λ.π. Οἰκιακὰ προγράμματα ἐργασίας. Προμήθεια ἀπαραιτήτων εἰδῶν. Ἀποταμίευσις. Ἀνατροφή καὶ ἀγωγή τῶν παιδῶν. Ψυχαγωγία τῶν παιδῶν. Ραδιόφωνον, παιδικὰ περιοδικὰ καὶ βιβλία, κινηματογράφος, μουσική. Παιδικὰ παιχνίδια, παιδικαὶ ἐορταί. Θέματα ἐθιμοτυπίας κατὰ τὰς κοινωνικὰς συναναστροφάς (ἀμφίσεις, τρόποι συμπεριφορᾶς, ὑποδοχὴ, δεξιώσεις κ.λ.π.). Ἰδιάζοντα οἰκογενειακὰ προβλήματα. Ἡ ἐργαζομένη ἐπαγγελματικῶς οἰκοδέσποινα καὶ τὰ πρόσθετα δι' αὐτὴν οἰκογενειακὰ προβλήματα.

ΠΑΙΔΟΚΟΜΙΑ

α. Βρεφοκομία. Ἡ εὐγονική. Ἡ ὑγεία τῶν γονέων, ἡ κληρονομικότης, ὑγιεινὴ τῆς ἐγκύου. Ὁ τοκετός. Αἱ πρῶται φροντίδες διὰ τὸ βρέφος. Καθαριότης, ἐνδυμασία, ὕπνος, διατροφή. Ἡ μητρικὴ γαλουχία καὶ ἡ σημασία αὐτῆς. Ἡ διατροφή καὶ ἡ ὑγεία τῆς θηλαζούσης μητρός. Κωλύματα τῆς μητρικῆς γαλουχίας. Τεχνητὸς θηλασμός, μεικτὸς θηλασμός, θηλασμός διὰ τροφῶν. Ἀποθηλασμός, ἀπογαλακτισμός. Αἱ πρῶται τροφαὶ τοῦ βρέφους, παρασκευὴ τῶν βρεφικῶν γευμάτων. Ἡ φυσιολογικὴ ἀνάπτυξις τοῦ βρέφους, τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς, ἡ παρακολούθησις αὐτῆς ὑπὸ τῆς μητρός. Ἡ ὑγεία τοῦ βρέφους. Αἱ κυριώτεραι διαταραχαὶ τῆς ὑγείας καὶ νοσηρὰ ἐκδηλώσεις. Αἱ συνήθεις παιδικαὶ νόσοι. Οἱ προφυλακτικοὶ ἐμβολιασμοί.

β. Στοιχεῖα παιδολογίας. Ἡ σωματικὴ καὶ ἡ ψυχικὴ ἐξέλιξις τοῦ παιδὸς ἰδίᾳ κατὰ τὴν προσχολικὴν ἡλικίαν. Ἡ κοινωνικὴ καὶ ἠθικὴ ἀγωγή τοῦ παιδός. Ἡ σημασία τῆς προσχολικῆς ἡλικίας εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τοῦ παιδός. Ἡ ἀξία τοῦ παραδείγματος εἰς τὴν ἀγωγήν τοῦ παιδός. Ἀγωγή συμπεριφορᾶς. Ἐτοιμασία τοῦ παιδὸς διὰ τὸ νηπιαγωγεῖον, διὰ τὸ σχολεῖον. Ὁ ρόλος τῆς οἰκογενείας καὶ ἡ εὐθὺνὴ τῶν γονέων, ἰδίᾳ δὲ τῆς μητρός εἰς τὴν βασικὴν ἀγωγήν τῶν παιδῶν.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

(Προαιρετικῶς)

Κοινωνικὴ Ἀγωγή.

Οἰκησις. Ὑγιεινὴ, ἐπιπλώσις, διακόσμησις τῆς κατοικίας. Ὁργάνωσις τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Κανόνες οἰκογενειακῆς συμπεριφορᾶς. Οἰκογενειακαὶ συγγεντρώσεις, γεύματα δεξιώσεις.

Ἀμφίσεις. Ἡ αἰσθητικὴ τῆς ἀμφιέσεως. Ἀμφίσεις παιδῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν. Ἡ ἀμφίσεις κατὰ περίπτωσιν οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς συναναστροφῆς. Ἡ ἀμφίσεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰς ἐπίσημους τελετάς.

Διακοσμητικὴ. Στοιχεῖα διακοσμητικῆς, ἀνθοκομίας, ἀνθοδετικῆς καὶ διακοσμητικῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἀνθῶν.

Κοινωνικαὶ ἀναστροφαί. Κανόνες ἐθιμοτυπίας καὶ συμπεριφορᾶς κατὰ τὰς κοινωνικὰς συναναστροφάς, εἰς τὰς κατοικίας, εἰς τὰ δημόσια κέντρα, κατὰ τὰς ἐορτάς, εἰς τελετάς κ.λ.π. Κανόνες τρόπων τοῦ φέρεσθαι.

Γενικά Ἡ παρατηρήσεις.

Τὰ θέματα τοῦ θεωρητικοῦ μέρους ἐκάστου κλάδου θὰ διδάσκωνται πλήρως. Ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ θὰ γίνεται ἀναλόγως τῶν ὑπαρχόντων εἰς ἕκαστον σχολεῖον μέσων, τῶν ἰδιαιτέρων κλίσεων, διαφορόντων καὶ δεξιοτήτων τῶν μαθητηρίων καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων ἀπαιτήσεων. Τὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα διαθέτουν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέσα, δὲν θὰ παραλείψωσι τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τῶν διαλαμβανομένων εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος ἐκάστου κλάδου.

Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου σχολικοῦ ἔτους αἱ διδάσκουσαι ὀφείλουσι νὰ ὀργανώσωσιν ἑκθεσιν παρουσιάζουσιν τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθημάτος. Ἡ ἑκθεσις αὕτη δέον νὰ ἀποβλέπῃ ἀποκλειστικῶς εἰς παιδευτικὸς σκοποὺς.

Γραπτῶς ἐξετάζονται τὰ θέματα τοῦ θεωρητικοῦ μέρους ἐκάστου κλάδου.

19ον ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑ

Εἰσαγωγή. Οὐρανός, οὐράνια σώματα. Σύμπαν. Ἀστρονομία καὶ Κοσμογραφία. Πρακτικὴ, θεωρητικὴ καὶ ἡθοπλαστικὴ χρησιμότης τῆς Κοσμογραφίας.

Τὸ Σύμπαν. Σχῆμα δομὴ καὶ ἔκτασις τοῦ Σύμπαντος. Ἔτος φωτός. Γαλαξίαι· σύστασις τῶν Γαλαξιών, ἀστέρες, ἥλιοι, νεφελώματα, μεσοαστρικὴ ὕλη. Πλῆθος, μεγέθη καὶ σχήματα τῶν Γαλαξιών. Διαγαλαξιακὴ ὕλη. Τοπικὴ ὁμάς Γαλαξιών. Ὁ Γαλαξίας μας. Σχῆμα, μέγεθος καὶ δομὴ τοῦ Γαλαξίου μας. Τοπικὸν Σύστημα. Τὸ ἡλιακὸν μας σύστημα, Ἡλιος, πλανῆται, δορυφόροι, κομήται, θέσις τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἰς τὸν Γαλαξίαν μας καὶ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸ Σύμπαν.

Ἀστέρες καὶ ἀστρικὰ συστήματα. Ὀπτικὰ μεγέθη τῶν ἀστέρων καὶ ὀνομασία αὐτῶν. Ἀστερισμοί. Οὐρανογραφία τῶν ὁρατῶν ἀστερισμῶν ἐξ Ἑλλάδος. Προσανατολισμός. Πραγματικὰ μεγέθη καὶ ἀποστάσεις τῶν ἀστέρων. Παράλλαξις τῶν ἀστέρων. Θερμοκρασίαι καὶ χρώματα τῶν ἀστέρων. Διάγραμμα Χέρμπруντς-Ράσσελ. Γίγαντες καὶ νῆοι ἀστέρες. Ἰδία κίνησις τῶν ἀστέρων. Ἰδία κίνησις τοῦ ἡλίου. Περιτροφὴ τοῦ Γαλαξίου. Μεταβλητοὶ ἀστέρες. Διπλοὶ καὶ πολλαπλοὶ ἀστέρες. Ἀνοικτὰ καὶ σφαιρωτὰ σμήνη ἀστέρων. Οἱ δύο πληθυσμοὶ τῶν ἀστέρων.

Ἡλιος. Ἀπόστασις τοῦ ἡλίου. Ἀστρονομικὴ μονάς. Σχῆμα, μέγεθος, μᾶζα καὶ πυκνότης τοῦ ἡλίου. Ἡλιακαὶ στιβάδες. Πυρὴν καὶ ἀδιαφώρητος ὕλη αὐτοῦ. Φωτόσφαιρα. Ἀτμόσφαιρα τοῦ ἡλίου: ἀπορροφητικὴ στιβάς, χρωμόσφαιρα, στέμμα. Θερμοκρασίαι τῶν στιβάδων. Φυσικὴ κατάστασις καὶ χημικὴ σύστασις τοῦ ἡλίου. Ἡλιακὸν φάσμα. Στοιχεῖα ἀπαντώμενα εἰς τὸν ἥλιον. Ραδιοηλεκτρικὴ, θερμικὴ, φωτεινὴ, ὑπεριώδης, Χ καὶ γ ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου. Ἡλιακὸν φάσμα. Ὁψις τῆς ἡλιακῆς ἐπιφανείας. Κόκκοι, πυρσοί, κηλίδες· προεξοχαὶ καὶ ἐκλάμψεις. Ἐπιδράσεις τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡλιακὴ σταθερά. Θεωρίαι διατηρήσεως τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας. Ἡ ἐξέλιξις καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἡλίου.

Τὸ ἡλιακὸν σύστημα. Μεγάλοι καὶ μικροὶ πλανῆται. Ἀποστάσεις αὐτῶν ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ νόμος τοῦ Bode. Κινήσεις τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τῶν δορυφόρων περὶ τοὺς οἰκειοὺς πλανῆτας. Νόμοι τοῦ Kepler καὶ τοῦ Newton. Ἡλιοκεντρικὸν καὶ γεωκεντρικὸν σύστημα. Ἑσωτερικοὶ καὶ ἐξωτερικοὶ πλανῆται. Φάσεις τῶν πλανητῶν. Ἀποχαί, συζυγίαι καὶ ἀντιθέσεις τῶν πλανητῶν. Συνθῆκαι ὁρατότητος τῶν πλανητῶν ἐκ τῆς γῆς. Περιστροφή, σχῆμα καὶ πλάτυνσις, μέγεθος, μᾶζαι καὶ πυκνότητες τῶν πλανητῶν. Περιγραφή τῆς ὕψεως τῶν μεγάλων πλανητῶν καὶ τῶν δορυφόρων αὐτῶν. Οἱ μικροὶ πλανῆται ἢ ἀστεροειδεῖς καὶ ἡ προέλευσίς των. Κομήται περιοδικοὶ καὶ μὴ. Σχῆμα, μέγεθος καὶ μᾶζα. Ἡ ἄγρια τῶν κομητῶν ἀπὸ τοὺς πλανῆτας. Πλῆθος τῶν κομητῶν. Περιγραφή καὶ ἱστορία τῶν κομητῶν Halley καὶ Biela. Διάττοντες, βολίδες καὶ μετεωρίζται. Σχέσις αὐτῶν πρὸς τοὺς κομήτας. Μετεωρικὰ σμήνη. Ζωδιακὸν καὶ ἀντιζωδιακὸν φῶς.

Γ ᾱ. Ἡ Γᾱ ὡς πλανῆτης. Σχῆμα, μέγεθος, μᾶζα καὶ πυκνότης αὐτῆς. Γεωειδὲς. Στιβάδες τῆς γήινης σφαίρας. Πυρὴν, μανδύας, λιθόσφαιρα, ὑδρόσφαιρα, ἀτμόσφαιρα. Στιβάδες τῆς γήινης ἀτμοσφαίρας. Τροπόσφαιρα, στρατόσφαιρα, μεσόσφαιρα, θερμόσφαιρα, ἐξώσφαιρα. Γήινον πλάσμα. Ἴονόσφαιρα καὶ Ἴονισμένα στρώματα· στρώμα Van Allen. Στρώμα ἔζοντος. Πολικὸν σέλας. Σχέσις κηλίδων ἐκλάμψεων καὶ προσερχῶν τοῦ ἡλίου πρὸς τὸν Ἴονισμόν τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τὸ πολικὸν σέλας. Ἀτμοσφαιρικὴ διάθλασις καὶ συνέπειαι αὐτῆς. Ἀέων τῆς γῆς καὶ κύκλοι τῆς ἐπιφανείας τῆς· ἰσημερινὸς, παράλληλοι, μεσημβρινοὶ. Γεωγραφικαὶ συντεταγμέναι. Αἱ κινήσεις τῆς γῆς περὶ ἄξονα καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Κλίσις τοῦ ἄξονος τῆς γῆς καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς, ζῶναι τῆς γῆς, ἀνίσότης ἡμερῶν καὶ νυκτῶν, ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. Τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι. Αἱ κινήσεις τῆς γῆς, μετὰπτωσις καὶ κλόνησις.

Σ ε λ ῆ ν η. Σχῆμα, μέγεθος, μᾶζα καὶ πυκνότης τῆς Σελήνης. Ὅψις τῆς ἐπιφανείας τῆς Σελήνης. Ὅρη, (θάλασσαι), κίρκοι, Σελήνογραφικαὶ θεωρίαι. Κινήσεις τῆς Σελήνης περὶ ἄξονα καὶ περὶ τὴν γῆν. Φάσεις τῆς Σελήνης. Ἀστρικός καὶ συνοδικὸς μῆν. Ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης. Παλίρροιαι.

Ἡ οὐράνιος σφαίρα. Σχῆμα καὶ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ. Κατακόρυφοι, κατακόρυφοι κύκλοι, αἰσθητὸς καὶ φυσικὸς ὀρίζων, ὕψος καὶ ζενιθία ἀπόστασις ἀστέρος. Ἀέων οὐρανοῦ σφαίρας, ἰσημερινὸς καὶ παράλληλοι κύκλοι αὐτῆς, ὠριαῖοι κύκλοι, οὐράνιος μεσημβρινὸς, ἀπόκλισις, πολικὴ ἀπόστασις καὶ ὠριαία γωνία ἀστέρος. Μεσημβρινὴ γραμμὴ, ἄξων τοῦ μεσημβρινοῦ, κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Φαινόμενη κίνησις οὐρανοῦ σφαίρας. Ἡμερήσιον καὶ νυκτερινὸν τῶν ἀστέρος. Μεσουρανήσεις τῶν ἀστέρων. Ἰδιότητες τοῦ οὐρανοῦ μεσημβρινοῦ. Ἐκλειπτικὴ, ζωδιακὸς κύκλος, ζῶδια. Ἰσημερινὴ γραμμὴ, γραμμὴ τῶν τροπῶν, ἰσημερινὰ σημεῖα, ἡλιοστάσια. Κόλουρος ἰσημεριῶν. Ὅρθη ἀναφορὰ ἀστέρος.

Μέτρησις τοῦ χρόνου. Ἀστρική ἡμέρα, ἀστρικός χρόνος Ἀληθὴς ἡλιακὴ ἡμέρα, ἀληθὴς ἡλιακὸς χρόνος. Μέση ἡλιακὴ ἡμέρα, μέσος ἡλιακὸς χρόνος. Ἐξίσωσις τοῦ χρόνου. Σχέσις μεταξὺ ὀρθῆς ἀναφορᾶς, ὠριαίας γωνίας καὶ ἀστρικοῦ χρόνου. Τοπικὸς χρόνος, παγκόσμιος χρόνος, σύστημα ὠριαίων ἀτράκτων. Ἀστρικὸν ἔτος, τροπικὸν ἔτος. Ἡμερολόγια ἡλιακὰ, σελήνιακὰ, σεληνοῦλιακὰ. Ἡμερολόγια Νουμᾶ, Πλουινιανόν, Γρηγοριανόν καὶ Νέον Παγκόσμιον. Ὁ ἑορτασμός τοῦ Πάσχα.

Κοσμογονία. Μικροκοσμογονία και Μακροκοσμογονία. Γένεσις τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος. Δυναμικαὶ ἢ δυαδικαὶ καὶ νεφελικαὶ ἢ ἐξελικτικαὶ θεωρίαι. Νόμος τῆς ἀπώσεως, διαστολὴ τοῦ Σύμπαντος. Ἡλικία τοῦ Σύμπαντος.

Ἀστρονομικὰ ὄργανα. Γνώμων καὶ ἡλιακὰ ὥρολόγια. Χρονόμετρα καὶ ἐκκρεμῆ. Διοπτρικά καὶ κατοπτρικά τηλεσκόπια. Μεσημβρινόν καὶ ἡμερινόν τηλεσκόπιον. Τηλεσκόπια Σμίτ. Ραδιοτηλεσκόπια. Φωτόμετρα καὶ φασματογράφοι. Τὰ μεγαλύτερα Ἀστεροσκοπεῖα καὶ τηλεσκόπια τοῦ κόσμου.

Ἀστροναυτική. Αἱ τρεῖς κριτικαὶ ταχύτητες. Οἱ δι' ἀντιδράσεως κινήτηρες. Τεχνητοὶ δορυφόροι καὶ χρησιμότης αὐτῶν. Τεχνητὰ ἐξέδρα. Διαστημόπλοια Σερβέγιου, Μάρινερ, Ὀρμπίτερ, Ἀούτα. Διαπλανητικὰ ταξίδια.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Α' ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

1. Εἰς τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις τῶν ἡμερησίων Οἰκονομικῶν Γυμνασίων θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἐνιαῖον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ κατωτέρου κύκλου τῶν ἡμερησίων Γυμνασίων.

2. Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα μαθημάτων τοῦ ἀνωτέρω κύκλου (τάξεις Δ', Ε', ΣΤ') τῶν ἡμερησίων ἐξαταξίων οἰκονομικῶν γυμνασίων καθορίζεται ὡς ἑξῆς :

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε', ΣΤ'.

— Θὰ ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τὸ προβλεπόμενον διὰ τὰς ἀντιστοίχους τάξεις τῶν Γυμνασίων πρακτικῆς κατευθύνσεως.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τῶν ἡμερησίων γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως μετὰ τὰς ἀκολουθοῦσας προσαρμογὰς :

1. Ἡ γλωσσικὴ διδασκαλία θὰ εἶναι πλήρης, ὅπως εἰς τὰ Γυμνάσια θεωρητικῆς καὶ θετικῆς κατευθύνσεως.

2. Ἐκ τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους ἐκ τοῦ πρωτοτύπου θὰ διδασθῇ εἰς μόνον λόγος.

3. Ἀντὶ τοῦ Λυκούργου καὶ τοῦ Ἰσοκράτους ἐκ τοῦ πρωτοτύπου θὰ διδασθῇ ὁ Οἰκονομικὸς τοῦ Ξενοφώντος.

4. Ἐκ μεταφράσεως θὰ διδασθοῦν ὁ Τραπεζιτικὸς τοῦ Ἰσοκράτους καὶ τοῦ Ξενοφώντος «Πόροι ἢ περὶ προσόδων».

Π α ρ α τ ή ρ η σ ι ς : Μέχρι τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀνωτέρω εἰδικῶν διὰ τὰ Οἰκονομικὰ Γυμνάσια ἔργων θὰ διδάσκωνται τὰ ἔργα τὰ προβλεπόμενα διὰ τὴν Δ' τάξιν τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ Ε'

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Ε' τάξεως τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε', ΣΤ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε', ΣΤ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΗΣ

ΤΑΞΙΣ Ε'.

ΓΕΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Ε' τάξεως τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

ΛΟΓΙΚΗ. ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ.

— Θὰ διδασθῇ ἡ ἀντίστοιχος ὕλη ἡ προβλεπομένη διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΛΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΟΥ

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΤΑΞΕΙΣ Δ', Ε', ΣΤ'.

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀντιστοίχων τάξεων τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον

ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

1. Τὰ ἐκ τῶν γενικῶν μαθηματικῶν διδασκόμενα περὶ ἀπλοῦ τόκου. Βαθύτερα ἐπεξεργασία τούτων ἐπὶ τῷ τέλει τῆς μορφώσεως τῶν σχετικῶν ἀλγεβρικῶν τύπων, ὅταν ὁ χρόνος ἐκφράζεται εἰς ἔτη, μῆνας ἢ ἡμέρας. Ἐφαρμογαὶ δι' ἀσκήσεων.

Περὶ τοκαρίθμου καὶ σταθεροῦ διαιρέτου (ἔτος ἐμπορικόν, μεικτὸν ἢ πολιτικόν). Τύπος χορηγῶν τὸν τόκον συναρτήσῃ τοῦ τοκαρίθμου καὶ σταθεροῦ διαιρέτου. Διάφορα προβλήματα. Προβλήματα εὐρέσεως τόκου, ὅταν περισσότερα κεφάλαια τοκίζονται πρὸς τὸ αὐτὸ ἐπιτόκιον εἰς διαφόρους χρόνους.

Προβλήματα τόκου, εἰς τὰ ὅποια εἶναι γνωστὸν τὸ ἄθροισμα τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ τόκου, ἢ ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ τόκου. Σχετικοὶ τύποι καὶ οἱ εἰς αὐτῶν πρακτικοὶ κανόνες. Ἐφαρμογαὶ δι' ἀσκήσεων. Μέσον Ἐπιτόκιον.

2. Περὶ προεξόφλησεως γενικῶς. Παροῦσα ἀξία. Μέλλουσα ἀξία. Ὑφαίρεσις ἢ προεξόφλημα. Πλήρης ἀλγεβρικὴ ἐπεξεργασία τοῦ θέματος. Ἐφαρμογαὶ εἰς τὴν διὰ τῶν τύπων ἐπίλυσιν προβλημάτων. Τὸ ἀνωτέρω θέμα ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι κατὰ τὴν προεξόφλησιν λογίζονται καὶ διάφορα ἔξοδα (μόνον πρακτικῶς).

3. Ἀντικατάστασις γραμματίων διὰ δύο ἢ περισσοτέρων ἄλλων. Ἴσодυναμία. Ἀντίστοιχοι τύποι (μόνον ἐξωτερικῶς).

Κοινὴ καὶ μέση λῆξις γραμματίων. Σχετικὰ προβλήματα. Ἀντίστοιχοι τύποι (μόνον ἐξωτερικῶς).

4. Ἀλληλόχρεοι τοκοφόροι λογαριασμοί. Μέθοδοι μόνον. Εὐθεῖα καὶ Ἀμβουργικὴ μετ' ἐπιτόκιον ἀμοιβαῖον καὶ σταθερὸν καὶ μετὰ φύλλου τόκου. Ἐφαρμογαὶ δι' ἀσκήσεων.

5. Περὶ ἀνατοκισμοῦ. Λύσεις προβλημάτων διὰ πινάκων (οὐχὶ διὰ λογαρίθμων).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

— Θά ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

— Θά ἰσχύσῃ τὸ πρόγραμμα τῆς Ε' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΗΜΕΙΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΗΜΕΙΑ

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΗΜΕΙΑ

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῆς Ε' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΧΗΜΕΙΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΟΛΟΓΙΑ

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῆς ΣΤ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς : Ἡ Βιολογία θά διδασθῇ ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως καὶ θά ἀποτελῇ ἰδιαίτερον μάθημα δευτερεῦον.

— Ἡ Πειραματικὴ Φυσικὴ καὶ Χημεία ἀποτελοῦν πρωτεῦον μάθημα καὶ διὰ τὰς τρεῖς τάξεις.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΑΞΙΣ Ε'.

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Ε' τάξεως τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως.

ΑΓΓΛΙΚΑ

(Ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ Ἀγγλικὴ ἀλληλογραφία)

ΤΑΞΕΙΣ Δ' καὶ Ε'.

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῶν τάξεων Δ' καὶ Ε' τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

α) Ἀγγλικὴ γλῶσσα.

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

β) Ἀγγλικὴ ἀλληλογραφία.

— Θά διδασθῇ ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως καθ' ὅλον τὸ διδακτικὸν ἔτος.

ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΤΑΞΕΙΣ Δ, Ε, ΣΤ.

α) Τμήματα ἀρρένων.

β) Τμήματα θηλέων.

— Θά εφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῶν Γυμνασίων θετικῆς κατευθύνσεως, προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΤΕΧΝΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'

α) Καλλιγραφία

— Θα επαναληφθῇ μὲ συμπληρώσεις καὶ ἐπεκτάσεις ἡ ὕλη τοῦ κατωτέρου κύκλου.

β) Σχέδιον.

— Θα ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

Δακτυλογραφία - Μηχανολογιστική

1. Χειρισμὸς γραφομηχανῶν τῶν συνήθων συστημάτων ἐν τῷ ἐμπορίῳ.

2. Ἀσκήσεις γραφῆς πρὸς προαγωγὴν τῆς εὐκινήσιας τῶν δακτύλων. Δακτυλογράφησις ἐμπορικῶν ἐγγράφων καὶ ἐπιστολῶν ἑλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ ἢ Γαλλιστὶ.

3. Ἀνάπτυξις ἀπλῆ καὶ συστηματικῆ τῶν ἀρχῶν, εἰς ἃς στηρίζεται ἡ λειτουργία πολυγραφικῶν μηχανῶν τῶν συνηθεστάτων ἐν τῷ ἐμπορίῳ συστημάτων.

— Πρακτικαὶ ἀσκήσεις εἰς χρησιμοποίησιν πολυγράφου, λαμβανομένων ὡς θεμάτων ἐμπορικῶν ἐγγράφων ἢ ἐπιστολῶν.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

Δακτυλογραφία Μηχανολογιστική

1. Ἀσκήσεις πρὸς ταχείαν καὶ ἄπταιστον δακτυλογράφησιν ἐμπορικῶν ἐγγράφων, ἐπιστολῶν, τιμολογίων, ἐκθέσεων κ.λπ. εἰς ἑν ἢ πλείονα ἀντίτυπα. Ἑλληνιστὶ καὶ Ἀγγλιστὶ ἢ Γαλλιστὶ α) ἐπὶ τῇ βάσει χειρογράφου καὶ β) καθ' ὑπαγόρευσιν.

2. Παρόμοιαι ἀσκήσεις ἐπὶ θεμάτων, ἅτινα ὁ μαθητὴς σκέπτεται, καθ' ὃν χρόνον δακτυλογραφεῖ αὐτά.

3. Ἐπιδιώξις δεξιότητος, καθ' ἣν ὁ μαθητὴς δύναται νὰ δακτυλογραφήῃ χωρὶς νὰ προσβλέπῃ τὰ πλήκτρα τῆς γραφομηχανῆς, ἅτινα ἀπὸ σκοποῦ καλύπτονται δι' ἀδιαφανοῦς χάρτου.

4. Ἀσκήσεις πρακτικαὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ χρησιμοποιουμένων πολυγράφων.

5. Τεχνικαὶ γνώσεις ἐπὶ τοῦ χειρισμοῦ τῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ χρησιμοποιουμένων ἀθροιστικῶν καὶ ἐν γένει λογιστικῶν μηχανῶν. Πρακτικὴ ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων μηχανῶν.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

1. Περιουσία. Διάκρισις περιουσίας. Ε.Π.Κ.Π. Διαχειρίσις περιουσίας.

2. Λογιστική. Ὅρισμός, ἀντικείμενον, σκοπός, σημασία, κλάδοι Λογιστικῆς.

3. Ἀπογραφή — εἶδη ἀπογραφῆς. Νομικαὶ διατάξεις ἀπογραφῆς. Περιπτώσεις οἰκονομικῆς καταστάσεως. Ἰσολογισμός.

4. Μεταβολαὶ περιουσίας. Διαδοχικοὶ ἰσολογισμοί. Διαχειριστικὴ χρῆσις.

5. Λογαριασμός — μορφαὶ λογαριασμῶν. Τεχνικοὶ ὅροι τηρήσεως λογαριασμῶν. Κατηγορίαι λογαριασμῶν. Κανόνες χρεώσεως καὶ πιστώσεως λογαριασμῶν. Ἐφαρμογαί.

6. Θεωρία διπλογραφικῆς μεθόδου. Μεταβολαί. Ἀνάλλυσις οἰκονομικῶν πράξεων. Μεταφορὰ εἰς τοὺς λογαριασμούς.

7. Σύνθησεις λογαριασμοὶ ἐπιχειρήσεων Ε. Π. καὶ Κ. Π. καὶ λειτουργία αὐτῶν.

8. Βασικὴ διάκρισις λογαριασμῶν. α) Γενικοὶ ἢ περιληπτικοὶ καὶ ἐιδικοί ἢ ἀναλυτικοὶ λογαριασμοί. β) Λογαριασμοὶ ἀξιῶν. γ) Προσωπικοὶ λογαριασμοί. δ) ἀποτελεσματικοὶ λογαριασμοὶ καὶ ε) Ἀμιγεῖς καὶ μικτοὶ λογαριασμοί.

9. Λογιστικὰ Βιβλία : Βιβλίον Ἀπογραφῶν καὶ Ἰσολογισμῶν. Ἡμερολόγιον. Γενικὸν Καθολικόν. Ἀναλυτικὰ Καθολικὰ κ.λπ. Νομικαὶ διατάξεις περὶ βιβλίων.

10. Δικαιολογητικὰ ἔγγραφα.

11. Ἐλεγχος ἔγγραφων. Λογιστικὰ σφάλματα, ἰσοζύγιον, εἶδη ἰσοζυγίων, χρησιμότης ἰσοζυγίων. Ἀσκήσεις.

12. Ἰσολογισμὸς τέλους χρήσεως. Σύνταξις ἐσωτερικῆς ἀπογραφῆς (προσωρινοῦ ἰσοζυγίου). Σύνταξις ἐξωτερικῆς ἀπογραφῆς. Ἐκτίμησις στοιχείων περιουσίας. Σύγκρισις ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς Ἀπογραφῆς. Ἐγγραφαὶ τακτοποιήσεως. Λογαριασμοί. Ταμεῖον, Πλεόνασμα. Ἐλλειμμα. Ἀ/σμός Ἐμπορεύματα. Ἀμιγῆς — μικτός. Ἐκκαθάριστις μικτῶν λογαριασμῶν. Ἀπαιτήσεις (ἀσφαλεῖς — ἐπισφαλεῖς, ἀνεπίδεκτοι εἰσπράξεως). Ἀποσβέσεις ἐπισφαλῶν χρεωστῶν. Εἶδη ἀποσβέσεων. Ἀντίθετολογαριασμοί. Λογ/σμός Γραμμάτια εἰσπρακτέα. Ἀ/σμός Πιστώται — Προμηθευταί. Ἀ/σμός Γραμμάτια πληρωτέα. Ἀ/σμοὶ ἐξόδων : ἐξοδα δεδουλευμένα καὶ μὴ δεδουλευμένα. Ἀ/σμοὶ ἐσόδων : Ἐσοδα δεδουλευμένα καὶ μὴ δεδουλευμένα. Ἀσκήσεις. Πάγια στοιχεῖα ἐνεργητικοῦ. Ἀποσβέσεις τούτων. Εἶδη ἀποσβέσεων. Μέθοδοι ἀποσβέσεων. Ἐγγραφαί. Ἀσκήσεις.

13. Συγκέντρωσις ἀποτελεσματικῶν λ/σμῶν. Ἐγγραφαὶ διαθέσεως ἀποτελεσμάτων. Ἀσκήσεις.

14. Σύνταξις ὀριστικοῦ ἰσοζυγίου. Σύνταξις τελικοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ ἀνάλλυσις ἀποτελεσμάτων χρήσεως. Ἀσκήσεις.

15. Κλείσιμον καὶ ἀνοιγμα βιβλίων. Ἀσκήσεις.

16. Λογαριασμοὶ ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἀσκήσεις ἐπὶ παροχῆς ὑπηρεσιῶν.

ΤΑΞΙΣ Ε'.

Α' Θεωρία (4 ὥραι ἐβδομαδιαίως).

1. Ἀναλυτικώτερα ἐξέτασις τῶν μικτῶν λογαριασμῶν καὶ ἰδίως τοῦ λογαριασμοῦ. Ἐμπορεύματα. Τρόποι τήρησεως τοῦ λογαριασμοῦ ἔμπορεύματα (ἐνῆϊος ἀνεπτυγμένους εἰς πλεόνους λογαριασμούς).

2. Ἐκτενὴς διδασκαλία ἀναλυτικῶν λογαριασμῶν. Τήρησις ἀναλυτικῶν βιβλίων. Λογαριασμοὶ τάξεως.

3. Ἀποστολὴ φορτωτικῶν μέσῳ Τραπεζῆς (μετρητοῖς, ἐπὶ ἀποδοχῇ συναλλαγματικῆς). Προκαταβολαὶ ἐπὶ φορτωτικῶν. Ἀνοιγμα πιστώσεως.

4. Προαγοραὶ — Προπωλήσεις. Ἐμπορεύματα καὶ γενικῶς στοιχεῖα παρὰ τρίτοις. Ἀσκήσεις.

5. Λογαριασμὸς Γραμμάτια εἰσπρακτέα. Ἐκδοσις συναλλαγματικῆς, ἀνανέωσις, εἰσπράξις, διαμαρτύρησις. Παράδοσις πρὸς εἰσπραξίν, διαπραγματεύσεις. Συναλλαγματικαὶ εὐκολίαι. Ἀσκήσεις.

6. Λογαριασμὸς Γραμμάτια πληρωτέα. Ἀποδοχὴ συναλλαγματικῆς, πληρωμή, ἀνανέωσις, διαμαρτύρησις, Ἀσκήσεις.

7. Διάμεσοι λογαριασμοί.

8. Λογαριασμοί εις ξένον νόμισμα. Μέθοδος τοῦ εις δραχμάς ἀντιτίμου. Μέθοδος τοῦ λογιστικοῦ ἰσοτίμου. Ἀπαιτήσεις ἢ ὑποχρεώσεις εις συνάλλαγμα. Διαφοραὶ συνάλλαγματος. Ἀγορὰ ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων πραγμάτων εις συνάλλαγμα. Ἀσκήσεις.

9. Μέθοδοι λογιστικῆς. Ἀπλογραφία. Διπλογραφία.

10. Λογιστικὰ συστήματα. Κλασσικὸν ἢ Ἰταλικόν. Βιβλία. Πορεία λογιστικῶν ἐγγραφῶν κατὰ τὸ κλασσικὸν σύστημα. Συγκεντρωτικὸν σύστημα. Βιβλία. Δυσχέρεται συγκεντρωτικοῦ συστήματος. Συγκέντρωσις ἐγγραφῶν. Πορεία λογιστικῶν ἐγγραφῶν κατὰ τὸ συγκεντρωτικὸν σύστημα.

11. Λογιστικὴ ἐπιχειρήσεως μεθ' ὑποκαταστημάτων. Ἑνιαία λογιστικὴ ὀργάνωσις. Ἰδιαιτέρα λογιστικὴ ὀργάνωσις. Δοσοληψία ὑποκαταστημάτων. Ἰσολογισμὸς ἐπιχειρήσεως. Ἀσκήσεις.

12. Λογιστικὴ παραγγελιοδόχου πωλήσεως ἀγορᾶς. Λογιστικὴ ἀντιπροσώπου. Ἀσκήσεις μέχρι ἐμπειρώσεως.

Β' Πρακτικὸν Γραφεῖον (1 ὥρα ἐβδομαδιαίως).

Πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν διδασκέντων συντάσσονται ὑπὸ τῶν μαθητῶν τιμολόγια, ζυγολόγια-πιστωτικά σημειώματα, ἀποδείξεις κλπ. δικαιολογητικὰ ἐγγραφα. Ὡσαύτως συντάσσονται ἰσοζύγια, ἀπογραφαί, ἰσολογισμοὶ καὶ πάσης φύσεως λογιστικὰ κατὰστάσεις. Ὅμοιως γραμμογραφοῦνται ἔλα τὰ ἀναλυτικὰ ἡμερολόγια καὶ γίνονται ἐγγραφαί εἰς αὐτὰ, ὥστε νὰ ἐμπειρωθῇ ἡ χρησιμοποίησις των. Μετὰ ταῦτα γίνεται λογιστικὴ ὀργάνωσις μιᾶς ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

Α' Θεωρία (ὥραι 3 ἐβδομαδιαίως).

Γενικά. Λογιστικὴ ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν. Ἀρχὴ τῆς σταθερότητος τοῦ κεφαλαίου ἀπὸ λογιστικῆς ἀπόψεως.

1. Λογιστικὴ ὁμορρυθμῶν ἐταιρειῶν. Ἐγγραφαὶ συστάσεως. Ἀντικείμενον εἰσφορᾶς. Ἀρχικὸς Ἰσολογισμὸς. Λογαριασμοὶ ἐταίρων. Σύνταξις τελικοῦ Ἰσολογισμοῦ. Διανομὴ ἀποτελεσμάτων. Εἰσφορὰ εἰς συνιστωμένην Ο.Ε. τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως. Κλείσιμον βιβλίων ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ἐγγραφαὶ συστάσεως ὁμορρυθμοῦ ἐταιρείας. Διάλυσις-ἐκκαθάρισις-διανομή. Συγχώνευσις ἐταιρειῶν. Ἀσκήσεις.

2. Λογιστικὴ ἑτερορρυθμῶν ἐταιρειῶν. Διαφοραὶ ἀπὸ τὴν ὁμορρυθμῶν.

3. Λογιστικὴ συμμετοχικῶν ἐταιρειῶν. Περιπτώσεις συστάσεως συμμετοχικῆς Ἐταιρείας. Μορφαὶ συμμετοχικῶν Ἐταιρειῶν. Λογιστικὰ μέθοδοι ἐπὶ τῶν συμμετοχικῶν ἐταιρειῶν. Μέθοδος τοῦ τελικοῦ μερισμοῦ μόνον. Ἀσκήσεις.

4. Λογιστικὴ Ἀνωνύμων Ἐταιρειῶν. Ἐγγραφαὶ συστάσεως καὶ καταβολῆς τοῦ κεφαλαίου. Εἰδικοὶ λογαριασμοὶ μετοχῶν καὶ ἰδρυτικῶν τίτλων. Ἐκδόσις μετοχῶν ὑπὲρ τὸ ἄρτιον. Μεταβίβασις μετοχῶν. Αὐξήσις, μείωσις καὶ ἀπόσβεσις Κεφαλαίου. Δάνεια δι' ὁμολογιῶν. Ἐκδόσις καὶ ἀπόσβεσις δανείου δι' ὁμολογιῶν. Ἀποθεματικά Κεφάλαια. Τακτικὸν-ἐκτακτὸν-εἰδικόν. Διάλυσις, ἐκκαθάρισις, διανομή. Ἀπογραφὴ Ἰσολογισμὸς-Ἀποτελέσματα χρήσεως. Διάθεσις ἀποτελεσμάτων χρήσεως.

5) Λογιστική έταιρειών περιορισμένης ευθύνης. Έγγραφα συστάσεως. Μεταβίβασις εταιρικού μεριδίου. Συμπληρωματικά εισφορά έταίρων. Έξοδος και αποκλεισμός έταίρου. Απογραφή. Ίσολογισμός-διάθεσις κερδών. Λύσις, έκκαθάρισις, διανομή.

6) Λογιστική Συνεταιρισμών. Έγγραφή Συνεταιρίων. Αποχώρησις, διαγραφή συνεταίρων, έγγραφη συνεταιρισμού εις ένωσιν συνεταιρισμών. Κύριαι έργασίαι γεωργικών συνεταιρισμών. Δάνεια πρὸς συνεταίρους ἐξ ιδίων κεφαλαίων. Δάνεια πρὸς συνεταίρους λαμβανόμενα διὰ γραμματίων ἀπὸ τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν. Έγγραφα τέλους χρήσεως. Ίσολογισμός, διάθεσις κερδών.

7) Λογιστική Βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἀντικείμενον Βιομηχανικῆς λογιστικῆς. Κόστος. Εἴδη κόστους. Στοιχεῖα τοῦ κόστους ἀναλυτικῶς. Ὑλαι-πρώται ὕλαι, βοηθητικαὶ ὕλαι, καύσιμα καὶ λιπαντικά. Ἀνταλλακτικά καὶ ἐργαλεῖα, ὕλινά συσκευασίας. Ἀμοιβαὶ προσωπικοῦ. Καταστάσεις ἡμερομισθίων, μισθοδοτικαὶ καταστάσεις.

Ἀμοιβαὶ τρίτων. Γενικά ἔξοδα ἀγορῶν. Γενικά ἔξοδα πωλήσεων. Γενικά βιομηχανικά (παραγωγῆς) ἔξοδα. Γενικά ἔξοδα διοικήσεως, παραγωγῆς. Φύλλον μερισμοῦ δαπανῶν, φύλλον καταλογισμοῦ δαπανῶν. Ἐμπορικὸν κόστος. Ἐφαρμογαὶ κοστολογήσεως. Παραγωγή ἐνὸς προϊόντος. Παραγωγή δύο ἢ περισσοτέρων προϊόντων. Προϊόντα. Ὑπολείμματα, ἐλαττωματικὰ συμπαραγώγα. Παραγωγὴ ποικιλιῶν τοῦ αὐτοῦ προϊόντος. Παραγωγή διὰ λογαριασμῶν τρίτων. Παραγγελίαι τρίτων.

Β' Πρακτικὸν Γραφεῖον (ὥραι 2 ἐβδομαδιαίως).

1) Λογιστικὴ ὁργάνωσις ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως κατὰ τὸ κλασσικὸν καὶ συγκεντρωτικὸν σύστημα πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν διδαχθέντων κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη.

2) Λογιστικὴ ὁργάνωσις ἐπιχειρήσεως μετὰ ὑποκαταστημάτων.

3) Λογιστικὴ ὁργάνωσις ἐπιχειρήσεως μετὰ πλείονας τοῦ ἐνὸς κλάδους ἐκμεταλλεύσεως.

4) Λογιστικὴ ὁργάνωσις Βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, γνωστῶν εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Γυμνασίου. Σύνταξις τῶν ἐνδεικνυομένων δικαιολογητικῶν ἐγγράφων καὶ καθορισμός τοῦ τρόπου τῆς ταξινομήσεως τούτων.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'

ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ

1) Ὅρισμός. Χρησιμότης. Ἀνάγκαι καὶ διάκρισις τούτων. Μέσα θεραπείας τῶν ἀναγκῶν. Ἀγαθὰ καὶ διάκρισις τούτων. Καταμερισμός τῶν ἔργων. Φυσικὴ ἀνταλλαγή. Ἀξία. Δυσχέρεια φυσικῆς ἀνταλλαγῆς. Χρῆμα-νόμισμα-νομισματικὴ μονάς-τιμὴ.

2) Ἐμπόριον. Ἔννοια ἐμπορίου. Λόγοι δημιουργίας τοῦ ἐμπορίου. Αἷτια ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου. Ἐπίδρασις τοῦ ἐμπορίου εἰς τὴν καθόλου οἰκονομίαν. Κατηγορίαι ἐμπορίου ἐν σχέσει πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἀντικειμένων μετὰ τὰ ὅποια ἀσχολεῖται, πρὸς τὴν μεσολάβησιν ἐνὸς ἢ περισσοτέρων προσώπων, πρὸς τὴν ἄκτινα δράσεως, πρὸς τὸ πάγιον ἢ μὴ τῆς ἐγκαταστάσεως, πρὸς τὴν προέλευσιν καὶ τὸν προορισμὸν τῶν ἐμπορευμάτων. Περιορισμοὶ τοῦ ἐμπορίου. Σημασία τοῦ Ἐμπορίου.

- 3) Ἐμπορεύματα. Πότε ἐν ἀντικείμενον χαρακτηρίζεται ὡς ἐμπόρευμα.
- 4) Ἐμπορικὴ ἀγοραπωλησίαι. Ὅρισμός. Ἀντικείμενον ἀγοραπωλησίας, τίμημα. Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις συμβαλλομένων.
- 5) Συμπληρωματικοὶ ὅροι ἀγοραπωλησιῶν : α) ὅροι προσδιορισμοῦ ποιότητος (δεῖγμα, σῆμα, τύπος, χημικὴ ἀνάλυσις, ὑπὸ δοκιμὴν, ὑπὸ ἐξέτασιν). β) ὅροι καθορισμοῦ ποσότητος (μονάς βάρους, ὄγκου, μήκους κλπ. κατ' ἀποκοπὴν). Μικτὸν βάρος, ἀπόβαρον, εἶδη ἀποβάρου, καθαρὸν βάρος, μικτὸν διὰ καθαρὸν. Ἀπομείωσις, ἐκπτώσις. γ) ὅροι συσκευασίας. δ) ὅροι καθορισμοῦ χρόνου παραδόσεως. Ἀμεσος παράδοσις, μελλοντικὴ παράδοσις, (εἰς ὠρισμένην ἡμέραν ἢ ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας). Τμηματικὴ παράδοσις, παράδοσις ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ ἀτμοπλοίου. ε) ὅροι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν φόρτωσιν. Ἀμεσος φόρτωσις, ταχέα φόρτωσις. Φόρτωσις εἰς ὠρισμένην ἡμέραν, φόρτωσις ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας, πρῶτον ἀτμόπλοιον, ὠρισμένον ἀτμόπλοιον, φορτίον ἐν πλῶ, φορτίον ὑπὸ φόρτωσιν, φορτίον φορτωμένον. στ) Καθορισμὸς τόπου παραδόσεως ἐπὶ μεταφορᾷ διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τὸ κατὰ σταθμὸν τοῦ πωλητοῦ. Εἰς τὸν σταθμὸν παραδόσεως. Ἐπὶ τοῦ βαγονίου εἰς τὸν σταθμὸν προορισμοῦ. Εἰς τὸν σταθμὸν προορισμοῦ. Εἰς τὸ κατὰ σταθμὸν τοῦ ἀγοραστοῦ. Ἐπὶ μεταφορᾷ διὰ θαλάσσης. Εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ λιμένος φορτώσεως. Ἐπὶ τῆς φορτηγίδος εἰς τὸν λιμένα φορτώσεως (Sotto palago, fob, gif, tranzito). ζ) ὅροι ἀναφερόμενοι εἰς τὸν χρόνον καὶ τρόπον πληρωμῆς. Διακανονισμὸς τοῖς μετρητοῖς. Διακανονισμὸς ἐπὶ πιστώσει. η) Προσδιορισμὸς τιμῆς. θ) Αἴτια ἐπηρεάζοντα τὰς τιμὰς. ι) Διατυπώσεις ἀποστολῆς καὶ παραλαβῆς. ια) Ἀμεσοὶ ἀγοραπωλησίαι. Ἐμμεσοὶ ἀγοραπωλησίαι. ιβ) Ἀγοραπωλησίαι διὰ δημοπρασίας. Μειοδοτικαὶ—πλειοδοτικαὶ, ἐκούσιαι, ἀναγκαστικαί. ιγ) Ἐγγραφα ἀγοραπωλησίας, ἔγγραφα ἀποδεικνύοντα τὴν σύναψιν τῆς ἀγοραπωλησίας, συμφωνητικὸν ἀγοραπωλησίας. Ἐπιστολὴ παραγγελίας. Δελτίον παραγγελίας. Ἐγγραφα ἐκδιδόμενα κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀγοραπωλησίας. (Ζυγολόγιον, μετρολόγιον, τιμολόγιον, ἀποδείξεις παραλαβῆς, δελτίον εἰσαγωγῆς—ἐξαγωγῆς, πιστοποιητικὸν προελεύσεως). Ἐγγραφα ἐκδιδόμενα κατὰ τὸν διακανονισμὸν τῆς ἀγοραπωλησίας. Ἀποδείξεις πληρωμῆς. Γραμμάτιον εἰσπράξεως, ἔνταλμα πληρωμῆς. Ἀπαντα τὰ ἔγγραφα κατὰ τὰς ἰσχύουσας διατάξεις. ιδ) Ἄλλα ἐμπορικὰ ἔγγραφα (χρεωστικὸν σημείωμα, πιστωτικὸν σημείωμα. Δελτίον ἀποστολῆς. Ὑποδείγματα τούτων).
- 6) Ἀνταγωνισμὸς—ἀποτελέσματα ἀνταγωνισμοῦ. Θεμιτὸς καὶ ἀθέμιτος ἀνταγωνισμὸς. Νομοθετικὰ μέτρα κατὰ τοῦ ἀθεμίτου ἀνταγωνισμοῦ.
- 7) Ἐμπορικὰ ἐπαγγέλματα. Κύρια καὶ βοηθητικὰ πρόσωπα τοῦ ἐμπορίου. Ἐξερτημένα. πωλητὴς—πλασιέ, περιοδεύων. Ἀνεξάρτητα. Παραγγελιοδόχος, μεσίτης, ἀντιπρόσωπος.
- 8) Πίστις—πίστως. Ἡ πίστις εἰς τὸ ἐμπόριον. Πιστωτικὰ ὄργανα. Γραμμάτων εἰς διαταγὴν. Συναλλαγματικὴ, ἐπιταγὴ (σημασία τούτων, ὅχι νομικὴ).
- 9) Συγκοινωνία—Μέσα συγκοινωνίας. Σημασία συγκοινωνίας. Μεταφορὰ διὰ σιδηροδρόμων, αὐτοκινήτων, πλοίων, ἀεροπλάνων. (Διατυπώσεις ἀποστολῆς καὶ παραλαβῆς).

ΤΑΞΙΣ Ε'

Α) ΕΜΠΟΡΙΟΛΟΓΙΑ : (Α' τετραμ. ὥραι 2, Β' τετραμ. ὥραι 1 ἑβδομ.)

1. Τελωνεῖα. Σκοπὸς, σημασία, δασμοί, δασμολόγιον, διὰκρισις ἐμπο-

ρευμάτων από τελωνειακῆς απόψεως, ἐκτελωνισμός, διασάφησης, εἰσαγωγή. Δικαιώματα ὑπερήμερίας-ἀζητήτα ἐμπορεύματα. Ἐξαγωγή. Ἀποταμίευσις. Διαμετακόμισις. Μεταφορά. Τελωνειακὰ ἀμφισβητήσεις. Τελωνειακὴ Στατιστική.

2. Λαθρεμπόριον. Ἐλευθέρα ζώνη. Ἐλευθερος λιμήν.

3. Γενικὰ ἀποθηκὰ. Σκοπός. Σημασία. Προνομιούχος ἑταιρεία Γενικῶν Ἀποθηκῶν ἐν Ἑλλάδι. Διατυπώσεις ἀποθηκεύσεως. Τίτλοι ἀποθηκεύσεως. Ἀποθήκευτρα. Ἐνεχυρίασις ἐμπορευμάτων, πώλησις ἐμπορευμάτων, παραλαβὴ ἐμπορευμάτων. Δικαιώματα-ὑποχρεώσεις Γενικῶν Ἀποθηκῶν.

4. Περὶ ἀγορῶν. Αἰθουσα πλειστηριασμοῦ. Ἀγοραὶ-ἐμποροπανηγυρεῖς. Ἐχθέςαι καὶ διακρίσεις αὐτῶν.

5. Χρηματιστήρια: Διακρίσεις ἀξιῶν-ἐμπορευμάτων-σύμβαισις-χρηματιστηριακὰ πράγματα. Χρηματισταὶ-μεσίται. Σημασία χρηματιστηρίων.

6. Βιομηχανία. Ἐννοία βιομηχανίας-Βιοτεχνίας. Διακρίσεις Βιομηχανιῶν. Προϋποθέσεις ἰδρύσεως Βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ Βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι.

7. Τράπεζαι. Σημασία Τραπεζῶν, ἐργασίαι Τραπεζῶν (καταθέσεις-προεξοφλήσεις-Προκαταβολαὶ ἐπὶ φορτωτικῶν ἐγγράφων. Δάνεια ἐπὶ προσωπικῇ ἀσφαλείᾳ καὶ ἐπὶ ἐνεχυρῶν ἐμπορευμάτων, ἢ χρηματογράφων. Ἐνέργειαι πειστώσεως. Ἐγγυητικαὶ καὶ πιστωτικαὶ ἐπιστολαί. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν καὶ ἐντολῶν, εἰσπραγεῖς ἀξιῶν τρίτων. Ἀγορὰ χρεωγράφων διὰ λογαριασμῶν τρίτων. Ἐνοικιάσεις χρηματοκιβωτίων. Παροχὴ πληροφοριῶν). Διακρίσεις Τραπεζῶν ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ. Τράπεζαι ἐν Ἑλλάδι.

8. Ἐμπορικὰ Ἐπιμελητήρια. Σκοπός τούτων.

Β) ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: (Κατὰ τὸ Β' τετράμηνον ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως).

1. Σκοπός καὶ σημασία τῆς ἰδιωτικῆς καὶ δημοσίας ἀλληλογραφίας.

2. Ὅρισμός, σημασία, μεταφορά, ἀπόρρητον, λογοκρισία. Διακρίσεις ἀλληλογραφίας. Δημοσία-Ἰδιωτικὴ.

3. Ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία. Ὅρισμός, χρησιμότης καὶ διακρίσεις αὐτῆς (προσωπικαὶ καὶ ἐγκύκλιαι ἐπιστολαί). Ἐπιστολαί, δελτάρια, τηλεγραφήματα, αἰτήσεις.

4. Στοιχεῖα ἐπιστολῆς.

5. Εἰσερχομένη ἀλληλογραφία. Παραλαβὴ, ἀποσφράγισις, ἐνέργεια.

6) Ἐξερχομένη ἀλληλογραφία. Σύνταξις.

7. Καταχώρισις καὶ διεκπεραίωσις ἀλληλογραφίας. Πρωτόκολλον, Βιβλίον διεκπεραιώσεως.

8. Ταξινόμησις καὶ ταξιθέτησις ἀλληλογραφίας. Φάκελοι ταξινομήσεως. Ταξιθέτησις φακέλων.

9. Σύνταξις ἐμπορικῆς ἐπιστολῆς.

10. Ἀλληλογράφος. Σχέδιον ἐμπορικῆς ἐπιστολῆς.

Ἐγκύκλιαι ἐπιστολαί. Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ ἀναγγέλλουσα τὴν ἰδρυσιν ἐμπορικοῦ καὶ παραγγελιοδοχικοῦ οἴκου, τὴν πρόσληψιν συνταίρου, τὴν ἰδρυσιν ὁμορρύθμου ἑταιρείας, ἀποχώρησιν ἑταίρου.

11. Προσφορὰ ἐμπορευμάτων. Προσφορὰ ἐλαίου. Ἀπάντησις. Τηλεγράφημα προσφορᾶς ἐμπορευμάτων. Ἀπάντησις ἐπιβεβαίωσις τηλεγραφήματος. Ἀπάντησις τηλεγραφικῶς. Ἐπιστολαὶ προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν. Λογιστὴς προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του. Ἀπάντησις εὐμενῆς-δυσμενῆς.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ' (ώρα 1 εβδομαδιαίως)

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

1. 'Επιστολαὶ ἀναφερόμεναι :

Εἰς τὴν ζήτησιν δειγμάτων, τιμῶν καὶ ὥρων πωλήσεων. Εἰς τὴν ἀποστολὴν δειγμάτων. Εἰς τὴν ἐπίδοσιν παραγγελίας. Εἰς τὴν εἰδοποίησιν λήψεως παραγγελίας. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελίας. Εἰς τὴν εἰδοποίησιν περὶ ἀμέσου ἐκτέλεσεως δοθείσης παραγγελίας. Εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐκτέλεσεως παραγγελίας. Εἰς τὴν ἀκύρωσιν δοθείσης παραγγελίας. Εἰς εἰδοποίησιν περὶ ἀδυνατοῦ ἐκτέλεσεως παραγγελίας. Εἰς τὰ παράπονα διὰ τὴν μὴ ἐκτέλεσιν παραγγελίας.

Εἰς τὴν ἀποστολὴν ἐμπορευμάτων εἰς τρίτον πρὸς πώλησιν. Εἰς τὴν ἀναγγελίαν πωλήσεως ἐμπορευμάτων τρίτων. Εἰς τὴν ἀδυναμίαν πωλήσεως ἐμπορευμάτων τρίτων. Εἰς τὰ παράπονα καὶ δικαιολογίας ἐπὶ ἐκτελεσθεισῶν παραγγελιῶν.

2. 'Επιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς συμφωνίας καὶ διακανονισμοὺς λογαριασμῶν καὶ συναλλαγματικῶν. 'Αποστολὴ ἀντιγράφου λογαριασμοῦ.

'Απάντησις : συμφωνία. Ὑπάρχει λάθος εἰς ἀντίγραφον τοῦ λογαριασμοῦ.

'Απάντησις : ἀναγνωρίζεται τὸ λάθος, δὲν ἀναγνωρίζεται τὸ λάθος.

'Επιστολαὶ εἰς ἔντονον ὕψος περὶ ἐξοφλήσεως λ/σμοῦ-ὑπόμνησις ἐξοφλήσεως λ/σμοῦ-ἀπάντησις. ἀποστέλλεται ἡ ἐξόφλησις τῆς ἀξίας τοῦ τιμολογίου ἢ λ/σμοῦ. Ὑπόσχεσις συντομοῦ ἐξοφλήσεως. Πρότασις διακανονισμοῦ λ/σμοῦ διὰ συναλλαγματικῆς. Ἐκδοσις καὶ ἀποστολὴ συναλλαγματικῆς πρὸς διακανονισμὸν λ/σμοῦ. Ἀπάντησις. Ἐπιστροφὴ συναλλαγματικῆς ἀποδεδειγμένης. Αἰτήσεις παρατάσεως χρόνου πληρωμῆς συναλλαγματικῆς Ἀπάντησις. δίδεται παράτασις. Ἀνανέωσις συναλλαγματικῆς. Διαμαρτύρησις συναλλαγματικῆς.

3. 'Επιστολαὶ πληροφοριῶν.

Πληροφορίαι περὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἥθους κ.λ.π. ἐμπόρου πρὸς ἔμπορον. Ἀπάντησις. εὐμενῆς-δυσμενῆς. Πληροφορίαι περὶ ἱκανότητος ἀντιπροσώπου. Ἀπάντησις εὐμενῆς-δυσμενῆς.

4. 'Επιστολαὶ μετὰ Τραπεζῶν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Ε'

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Εἰσαγωγικαὶ ἐννοιαί.

'Ιστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου. 'Ιστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς Ἑλλάδος. Κοινωνικαὶ σχέσεις καὶ κοινωνικαὶ ἐπιστήμαι.

2. Ὁρισμὸς πολιτικῆς οἰκονομίας-διαίρεσις ταύτης. 'Ιστορικὴ ἐξέλιξις τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἐμποριοκράται. Φυσιοκράται-Κλασσικοί. Σοσιαλισταί. Διευθυνομένη Οἰκονομία.

3. Ἀρχαὶ τῆς Οἰκονομίας.

4. Θεμελιώδεις οἰκονομικαὶ ἐννοιαί. Ἀνάγκαι, διάκρισις ἀναγκῶν-ιδιότητες ἀναγκῶν. Ἀρχαὶ διέπουσαι τὰς ἀνάγκας. Ἀγαθὰ-διάκρισις ἀγαθῶν. Ἀξία-χρῆμα-τιμὴ.

5. Συντελεστοὶ τῆς παραγωγῆς (φύσις, ἐργασία, κεφάλαιον). Παραγωγή-παραγωγικότης-κέρδος.

α) Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος ὡς βάσις ἐγκαταστάσεως τῆς παραγωγῆς, γεωργικῆς, βιομηχανικῆς. Τὸ ἔδαφος ὡς πηγὴ φυσικῶν ὑλῶν καὶ δυνάμεων.

β) Ἔργασία. Παραγωγικὴ καὶ μὴ παραγωγικὴ ἔργασία. Διάκρισις ἐργασίας-διαθέσιμος ἐργασία-ἀπόδοσις ἐργασίας. Καταμερισμός ἐργασίας. Μηχαναί

γ) Κεφάλαιον. Διάκρισις κεφαλαίων. Τὸ κεφάλαιον ὡς συντελεστής τῆς παραγωγῆς-παραγωγικότης κεφαλαίου-δημιουργία κεφαλαίου. Ἀποταμίευσις-διάκρισις ἀποταμιεύσεως. Ἐπένδυσις.

6. Ὁργάνωσις τῆς παραγωγῆς. Αὐτόνομος παραγωγή. Ἐπιχειρήσεις. Διάκρισις ἐπιχειρήσεων-Οἰκονομικοὶ συνασπισμοὶ-Καρτέλ -Τράστ. -Ὁρθολογικὴ ὁργάνωσις ἐπιχειρήσεων-Παραγωγή καὶ Κράτος.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

Α'. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

(1 ὥρα ἑβδομαδιαίως)

1. Κυκλοφορία τοῦ πλούτου.

Ἀνταλλαγή, συναλλαγή, τιμαί, ἔννοιαι τιμῆς, ζήτησις, καμπύλη ζήτησεως, ἐλαστικότης ζήτησεως, μεταβολαὶ προσφορᾶς, ἰσορροπία τιμῶν, διαμόρφωσις τιμῶν ἐπὶ ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ. Διαμόρφωσις τιμῶν ἐπὶ μονοπωλίου, νόμος προσφορᾶς καὶ ζήτησεως, νόμος τῆς ἀδιαφορίας τῶν τιμῶν, διαφορισμός τιμῶν, αἱ τιμαὶ συνδεδεμένων προϊόντων, διατιμήσεις, χρήμα, φυσικὴ ἀνταλλαγή καὶ δυσχέρεια αὐτῆς. Χρηματικὴ ἀνταλλαγή καὶ τὰ πλεονεκτήματα αὐτῆς, λειτουργία τοῦ χρήματος. Ἐξέλιξις τῆς χρηματικῆς ὕλης, μεταλλικὸν χρήμα, νόμισμα. Νόμισμα καὶ Κράτος. Χάρτινα μέσα πληρωμῶν. Νομισματικὰ συστήματα, λατινικὴ νομισματικὴ ἑνωσις, Νόμος τοῦ Gresham.

Θεωρία περὶ χρημάτων, θεωρία παραγωγικῶν ἐξόδων, ποσοτικὴ θεωρία, πληθωρισμός, ἀντιπληθωρισμός, τιμάρθριμος.

Συναλλάγμα, τιμὴ συναλλάγματος, ἐξάρτησις τιμῆς συναλλάγματος.

2. Ἐμπόριον. Ἑννοια, σημασία, διαίρεσις. Ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ σημασία τούτου. Θεωρία περὶ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ. Ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον, ἰσοζύγιον λογαριασμῶν, ἰσοζύγιον πληρωμῶν.

3. Πίστις.

Πίστις, ὀρισμός, ἔννοια, πίστωσις, διάκρισις πιστώσεων. Προϋποθέσεις χορηγήσεως πιστώσεων. Τράπεζαι, σημασία Τραπεζῶν. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις. Τραπεζικαὶ ἐργασίαι. Γραφεῖα συμφητισμοῦ. Ὁργανισμοὶ τραπεζικοῦ χαρακτῆρος. Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων. Ταχυδρομικὰ Ταμειυτήρια. Ἐνεχυροδανειστήρια, Ὁργανισμός Χρηματοδοτήσεως Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (Ο.Χ.Ο.Α.).

Ὁργανισμός Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως (Ο.Β.Α.)

Ἄλλοι - νεώτεροι - πιστωτικοὶ Ὁργανισμοί.

4. Διανομὴ τοῦ πλούτου.

Εἰσπραγτικαὶ ἔννοιαι, περιουσία, πρόσοδος, εἰσόδημα, ἐθνικὸν εἰσόδημα. Τὸ πρόβλημα τῆς διανομῆς. Εἰσοδήματα ἐξ ἐργασίας. Ἐργατικὸς μισθός, εἶδη ἐργατικοῦ μισθοῦ. Εἰσόδημα ἐργάτου. Μέθοδοι ἀμοιβῆς τοῦ ἐργάτου. Θεωρία περὶ ἐργατικοῦ μισθοῦ. Θεωρία: Ricardo - Smith - Thunen. Σύγχρονοι ἀντιλήψεις περὶ ἐργατικοῦ μισθοῦ. Τὸ κέρδος τοῦ ἐπιχειρηματίου, διαφορὰ κέρδους καὶ εἰσοδήματος, ἀμοιβὴ ἐπιχειρηματίου καὶ ἀνάγκαις ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους. Διάκρισις κερδῶν ἐπιχειρηματίου. Θεωρία περὶ κέρδους, εἰσοδήματα ἐκ περιουσίας. Τόκος, θεωρία περὶ τόκου. Ἐγγειος πρόσοδος, εἶδη ἐγγείου προσόδου, θεωρία περὶ ἐγγείου προσόδου.

5. Οικονομικαὶ διακυμάνσεις καὶ κρίσεις.
Οικονομικαὶ διακυμάνσεις καὶ πρόβψεις οικονομικῶν διακυμάνσεων.
6. Οικονομικαὶ κρίσεις καὶ χαρακτηριστικὰ αὐτῶν. Θεωρίαι.
6. Κατανάλωσις πλούτου.
Ἐννοιαί καταναλώσεως, ἐξάρτησις καταναλώσεως.
7. Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ε.Ο.Κ. Προβλήματα
ἐκ τῆς συνδέσεως, ἀποτελέσματα.

Β. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑΣ (ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως).

1. Ἐννοια καὶ σκοπὸς τῆς Δημοσιονομίας.
2. Αἱ κυριώτεραι πηγαὶ τῶν Δημοσίων πόρων. (Φόροι, Δασμοί, Τέλη, Δημόσιοι Οἰκονομικοὶ Ὁργανισμοί.).
3. Φόρος, Γενικαὶ Ἀρχαὶ Φορολογίας. Ἀντικείμενον φορολογίας.
4. Διάκρισις Φόρων (ἄμεσοι, ἔμμεσοι, πλεονεκτήματα, μειονεκτήματα τούτων).
5. Φορολογικὰ Συστήματα (ἀναλογικόν, προοδευτικόν).
6. Αἱ κυριώτεραι διατάξεις διαχειρίσεως τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ.
7. Προϋπολογισμός: Σύνταξις, ψήφισις, ἐκτέλεσις. Προσωρινὴ ἐκτέλεσις τοῦ Προϋπολογισμοῦ, δωδεκατημέρια.
8. Ἀπολογισμός, Ἰσολογισμός.
9. Πιστώσεις. Διάκρισις πιστώσεων.
10. Δημόσιοι ὑπόλογοι.

NOMIKA

ΤΑΞΙΣ Ε'.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Ὅρισμός, διαίρεσις (Δημόσιον, Ἰδιωτικόν).
2. Ἀστικὸν Δίκαιον. Ὅρισμός. Πηγαί. (Νόμοι, ἔθιμα)
3. Κατάργησις Κανόνων Δικαίου.
4. Εἶδη κανόνων δικαίου, ἐρμηνεῖα κανόνων δικαίου.
5. Δικαιώματα. Ὅρισμός. Εἶδη δικαιωμάτων. Διαίρεσις δικαιωμάτων. Κτήσεις, ἀλλοιώσεις, ἀπώλεια δικαιωμάτων.
6. Ἀξιώσεις, ὅρισμός, διακρίσεις, ἀγωγή, ἐνστάσις.
7. Ἰθαγένεια. Ἀπόκτησις καὶ ἀπώλεια ταύτης.
8. Πρόσωπα, Φυσικά, Νομικά.
9. Πράγματα, διάκρισις τούτων.
10. Δικαιοπραξίαι. Εἶδη δικαιοπραξιῶν, περιεχόμενον δικαιοπραξιῶν,
11. Προαπαιτούμενα δικαιοπραξιῶν, α) ἱκανότης πρὸς τὸ δικαιοπρακτεῖν, (πρόσωπα ἀπολύτως ἱκανά, πρόσωπα ἀνίκανα, πρόσωπα περιορισμένης ἱκανότητος). β) Βούλησις πρὸς τὸ δικαιοπρακτεῖν. γ) Δήλωσις τῆς βουλῆσεως. δ) Συμφωνία δηλώσεως καὶ βουλῆσεως (πλάνη, φόβος) ε) Ἀναγνώρισις τοῦ περιεχομένου τῆς δηλώσεως ὑπὸ τοῦ Νόμου.
12. Αἱρέσεις, εἶδη αἱρέσεων, στάδια αἱρέσεων.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Ὅρισμός. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ ἐμπορικοῦ Δικαίου. Πηγαὶ τοῦ

ἐμπορικῷ Δικαίῳ. Ἐμπορικὰ ἔθιμα, ἐμπορικαὶ συνήθειαι. Διάκρισις ἐμπορικῷ Δικαίῳ.

2. Ἐμπορικαὶ πράξεις, θεωρία τῶν ἐμπορικῶν πράξεων. Συνέπειαι τῆς διακρίσεως τῶν πράξεων εἰς ἐμπορικὰς καὶ ἀστικές, ἑτέρα διάκρισις τῶν ἐμπορικῶν πράξεων (μονομερῶς, ἀμφιμερῶς ἐμπορικαί). Ἐμπορικαὶ πράξεις ἐξ ὑποκειμένου, σύντομος ἀπαρίθμησις καὶ ἀνάλυσις αὐτῶν.

3. Ἀρχὴ τοῦ παρεπομένου.

4. Ἐμπορικαὶ πράξεις ἐξ ὑποκειμένου (τεκμήριον ἐμπορικότητος).

5. Ἐμπορος, ἀπόκτησις τῆς ιδιότητος τοῦ ἐμπόρου. Νομικαὶ συνέπειαι τῆς κτήσεως τῆς ιδιότητος τοῦ ἐμπόρου. Περιορισμοὶ πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι. Ἰκανότης πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι. Ἀπώλεια τῆς ἐμπορικῆς ιδιότητος.

6. Ἐμπορικὰ βιβλία.

7. Περὶ προστασίας τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπαγγέλματος.

8. Ἐταιρεῖαι. Διάκρισις τούτων. α) Ὁμόρρυθμος ἔταιρεία, ὀρισμός. -Χαρακτηριστικά, ἐπωνυμία, σύστασις, λειτουργία, λύσις, ἐκκαθάρισις, διανομή.

β) Ἑτερόρρυθμος ἔταιρεία. Ὁρισμός, χαρακτηριστικά, σύστασις, ἐπωνυμία, διαχείρισις, λύσις, ἐκκαθάρισις, διανομή.

γ) Συμμετοχικὴ ἔταιρεία. Ὁρισμός, σύστασις, χαρακτηριστικά.

δ) Ἀνώνυμος ἔταιρεία. Ὁρισμός, σύστασις, ἑταιρικὸν κεφάλαιον, μετοχαί, δικαιώματα, ὑποχρεώσεις μετόχων, ἰδρυτικὸν τίτλον. Διοικήσις, Διοικητικὸν Συμβούλιον. Γενικὴ Συνέλευσις, ἐλεγκταί. Ἰσολογισμός. Ἀποθεματικὰ Κεφάλαια. Λύσις, ἐκκαθάρισις, διανομή.

ε) Ἐταιρεία περιορισμένης εὐθύνης. Ὁρισμός, σύστασις, ἐπωνυμία, χαρακτηριστικά, κεφάλαιον, διαχείρισις, λύσις, ἐκκαθάρισις, διανομή.

στ) Συνεταιρισμοί, ὀρισμός, σύστασις, ἐπωνυμία, κεφάλαιον. Διοικήσις λύσις, ἐκκαθάρισις, διανομή.

9. Πιστωτικὸν τίτλον.

α) Συναλλαγματική. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις. Ὁρισμός, στοιχεῖα συναλλαγματικῆς καὶ ἀνάλυσις αὐτῶν. Πρόσωπα, ὀπισθογράφησις, ἀποδοχή. Διαμαρτυρικὸν ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ. Ἀποδοχὴ κατὰ παρέμβασιν. Τριτεγγύησις. Πληρωμὴ. Διαμαρτυρικὸν ἐπὶ μὴ πληρωμῇ. Παραγραφή.

β) Γραμμάτιον εἰς διαταγὴν. Ὁρισμός, στοιχεῖα, πρόσωπα.

γ) Ἐπιταγὴ, ὀρισμός, στοιχεῖα καὶ ἀνάλυσις αὐτῶν. Μεταβίβασις ἐπιταγῆς, ἀντίκρουσμα, πληρωμὴ.

10. Σύμβασις μεταφορᾶς. Μεταφορὰ διὰ ξηρᾶς, μεταφορὰ διὰ θαλάσσης.

11. Κώδις φορολογικῶν στοιχείων. Σχοπός. Ὑπόχρεοι εἰς τήρησιν βιβλίων καὶ στοιχείων. Βιβλία καὶ στοιχεῖα ὑποχρέων Α', Β' καὶ Γ' κατηγορίας καὶ ἐλευθέρων ἐπαγγελματιῶν.

12. Πτωγεντικὸν Δικαίον. Πτώχευσις. Ὅροι κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως— Ἀπόφασις Δικαστηρίου.

Ἀποτελέσματα τῆς κηρύξεως τῆς πτωχεύσεως : α) ὡς πρὸς τὸ μέλλον, β) ὡς πρὸς τὸ παρελθόν — πρόσωπα δρῶντα ἐν τῇ πτωχεύσει — διασφάλισις καὶ διοικήσις ἐνεργητικοῦ τοῦ πτωχεύσαντος.

Ἐπίθεσις σφραγίδων καὶ ἀπογραφὴ. Συντηρητικαὶ πράξεις. Διοικήσις τοῦ ἐνεργητικοῦ. Ἐπαλήθευσις ἀπαιτήσεων. Ἀπλὴ καὶ δολία χρεωκοπία. Πέρας τῆς πτωχεύσεως — ἀπλοῦς συμβιβασμός. Ἐξώδικος ἢ φιλικὸς συμβιβασμός — συμβιβασμός ἐπὶ ἐγκαταλείψει τῆς περιουσίας. Ἐνωσις πιστωτῶν — ἀποκατάστασις πτωχεύσαντος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Πρωτεύοντα μαθήματα εἶναι :
 Ἀρχαία Ἑλληνική γλῶσσα καὶ Γραμματεία, Νέα Ἑλληνική γλῶσσα καὶ
 Γραμματεία, Μαθηματικά, Φυσική καὶ Χημεία, Λογική, Ἀγγλικά.

ΚΛΑΔΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Τὰ Στοιχεῖα τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ τὰ Στοιχεῖα τῆς Δημοσιονομίας ἀποτελοῦσι κλάδους τοῦ μαθήματος τῶν Οἰκονομικῶν.

Αἱ Γενικαὶ ἀρχαὶ Δικαίου καὶ τὰ Στοιχεῖα τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου ἀποτελοῦσι κλάδους τοῦ μαθήματος τῶν Νομικῶν.

Ἡ Καλλιγραφία, τὸ Σχέδιον, ἡ δακτυλογραφία καὶ ἡ Μηχανολογιστική ἀποτελοῦσι κλάδους τοῦ μαθήματος τῶν Τεχνικῶν.

Ὡς πρὸς τὰ Μαθηματικά, τὴν Φυσικὴν καὶ τὴν Χημείαν ἐφαρμόζονται τὰ ἱσχύοντα ἀντιστοίχως διὰ τὰ Γυμνάσια θεωρητικῆς κατευθύνσεως. Ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα καὶ ἡ ἀγγλικὴ ἀλληλογραφία ἐξετάζονται καὶ βαθμολογοῦνται ὡς ἓν ἐνιαῖον μάθημα.

Ὡσαύτως ἡ Ἐμποριολογία καὶ ἡ Ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία ἀποτελοῦσι τὸ ἐνιαῖον μάθημα τῶν Ἐμπορικῶν.

Τὰ Οἰκονομικὰ Μαθηματικά ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητον μάθημα δευτέρου.

— Εἰς τὰ Τεχνικά οἱ μαθηταὶ ἐξετάζονται γραπτῶς μόνον εἰς τὴν Καλλιγραφίαν καὶ τὸ Σχέδιον.

— Ἡ ἐπίδοσις εἰς τὴν Δακτυλογραφίαν καὶ τὴν Μηχανολογιστικὴν βαθμολογεῖται βάσει τῆς ἀποδόσεως ἐκάστου μαθητοῦ κατὰ τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις.

Β'. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΠΤΑΤΑΞΙΩΝ

ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

1. Εἰς τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις τῶν ἐπταταξίων ἐσπερινῶν οἰκονομικῶν γυμνασίων θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἐνιαῖον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ κατωτέρου κύκλου τῶν ἐπταταξίων ἐσπερινῶν γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

2. Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα μαθημάτων τοῦ ἀνωτέρου κύκλου (τάξεις Δ', Ε', ΣΤ', Ζ') τῶν ἐσπερινῶν ἐπταταξίων οἰκονομικῶν γυμνασίων καθορίζεται ὡς ἀκολούθως :

— Θεωρητικὰ. Νέα Ἑλληνική γλῶσσα καὶ Γραμματεία, Ἱστορία, Στοιχεῖα Φιλοσοφίας, Ψυχολογίας καὶ Λογικῆς, Ἀγωγή τοῦ Πολίτου :

Διὰ τὰ μαθήματα ταῦτα θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῶν ἐσπερινῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

— Μαθηματικά. Κοσμογραφία. Φυσικὴ καὶ Χημεία. Γεωγραφία. Γυμναστικὴ καὶ ἀθλητισμός.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀντίστοιχον πρόγραμμα τῶν τάξεων τῶν ἐσπερινῶν Γυμνασίων θεωρητικῆς κατευθύνσεως.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'.

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου ἐξατάξιου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου κατὰ τὰ πρῶτα δύο τρίτα (2/3) τῆς διδακτέας ὕλης αὐτοῦ.

ΤΑΞΙΣ Ε'

— 'Από τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων μέχρι τέλους Δεκεμβρίου θὰ ὀλοκληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς ὕλης τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

— 'Απὸ 1ης 'Ιανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θὰ διδασθῇ ἀνάλογον μέρος τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Ε' τάξιν τοῦ ἐξαταξίου ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

— 'Απὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων μέχρι τέλους Δεκεμβρίου θὰ ὀλοκληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Ε' τάξιν τοῦ ἐξαταξίου ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

— 'Απὸ τῶν ἀρχῶν 'Ιανουαρίου μέχρι τέλους τοῦ διδακτικοῦ ἔτους θὰ διδασθῇ ἀνάλογον μέρος τῆς ὕλης τῆς ΣΤ' τάξεως τοῦ ἐξαταξίου ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ζ'

— Θὰ ὀλοκληρωθῇ ἡ διδασκαλία τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν ΣΤ' τοῦ ἡμερησίου ἐξαταξίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΕΧΝΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Ζ'

α) Κ α λ λ ι γ ρ α φ ί α

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Δ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

β) Δ α κ τ υ λ ο γ ρ α φ ί α — Μ η χ α ν ο λ ο γ ι σ τ ι κ ῆ

— Θὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ πρόγραμμα τῆς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου προσαρμοζόμενον πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΛΓΓΛΙΚΑ

— 'Α γ γ λ ι κ ῆ Γ λ ῶ σ σ α. 'Η διδασκτέα ὕλη τῶν τάξεων Δ', Ε' καὶ ΣΤ' τῶν ἡμερησίων Οἰκονομικῶν Γυμνασίων θὰ κατανεμηθῇ εἰς τὰς τάξεις Δ', Ε', ΣΤ' καὶ Ζ' τῶν ἐσπερινῶν Γυμνασίων, καθ' ὃν τρόπον γίνεται πρόβλεψις ἀνωτέρω διὰ τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά.

— 'Α γ γ λ ι κ ῆ α λ λ η λ ο γ ρ α φ ί α. Θὰ διδασθῇ εἰς τὴν Ζ' τάξιν ἐπὶ μίαν ὥραν ἐβδομαδιαίως ἡ ὕλη ἡ προβλεπομένη διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Δ'

— Θὰ διδασθῇ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ' τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ε'

— Θὰ διδασθῇ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ' τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Δ΄

— Θά διδαχθῇ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

— Θά διδαχθῇ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΕΙΣ ΣΤ΄ καὶ Ζ΄

— Θά διδαχθῇ ἡ ὕλη ἡ προβλεπομένη διὰ τὰς τάξεις Ε΄ καὶ ΣΤ΄ τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου ἀντιστοίχως κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ

Ἐμποριολογία

ΤΑΞΙΣ Δ΄.

— Θά διδαχθῇ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

— Θά διδαχθῇ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν Δ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ΄.

— Θά διδαχθῇ ἡ ὕλη ἡ προβλεπομένη διὰ τὴν Ε΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΤΑΞΙΣ Ζ΄

Ἐμπορικὴ ἀλληλογραφία

— Θά διδαχθῇ ἡ ὕλη ἡ προβλεπομένη διὰ τὴν Ε΄ καὶ τὴν ΣΤ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὸν διατιθέμενον χρόνον.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ-ΝΟΜΙΚΑ

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

— Θά διδαχθῇ ἡ ὕλη ἡ προβλεπομένη διὰ τὴν Ε΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ΄.

— Θά διδαχθῇ τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν ΣΤ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

ΤΑΞΙΣ Ζ΄.

— Θά διδαχθῇ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς ὕλης τῆς προβλεπομένης διὰ τὴν ΣΤ΄ τάξιν τοῦ ἡμερησίου Οἰκονομικοῦ Γυμνασίου.

Παρατηρήσεις. Ἰσχύουσιν αἱ παρατηρήσεις αἱ διαλαμβανόμεναι εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τῶν ἡμερησίων Οἰκονομικῶν Γυμνασίων.

- Σελίς 74 Στίχος 13 Ἀντὶ τῶν λέξεων «(μονὰς μετρήσεως ἡ ὀρθὴ γωνία)» τίθενται αἱ λέξεις «(ἡ ὀρθὴ γωνία)»
- Στίχος 30 Διαγράφεται ἡ λέξις «(περιφέρειαν)»
- Στίχος 31 Ἀντὶ τῶν λέξεων «(περιφέρειας)» τίθενται αἱ λέξεις «(κύκλου)»
- Στίχος 37 Ἀντὶ τῆς λέξεως «(γωνιῶν)» τίθεται ἡ λέξις «(γωνιῶν)»
- Σελίς 169 Στίχος 32 Ἀμέσως μετὰ τὰς λέξεις «(ιδιότητες αὐτῶν)» προστίθενται αἱ λέξεις «(Ὅμοια τρίγωνα. Κριτήρια ὁμοιότητος τριγῶνων)»
- Στίχος 40 Διαγράφεται ἡ λέξις «(μετρικαί)»
- Σελίς 170 Στίχος 1 Ἀντὶ τῶν λέξεων : «(Εὐβαδὸν ἐπιπέδων χωρίων)» τίθενται αἱ λέξεις «(Εὐβαδὸν τριγώνου)»
- Στίχος 9 Ἀντὶ τῶν λέξεων «(διέδρου γωνίας)» τίθενται αἱ λέξεις «(τῶν διέδρων γωνιῶν)»
- Σελίς 171 Στίχος 19 Διαγράφεται ἡ λέξις «(περιφερείας)»
- Στίχος 24 Μετὰ τὰς λέξεις «(Ιδιότητες αὐτῶν)» προστίθενται αἱ λέξεις «(Τετράεδρον καὶ ὄγκος αὐτοῦ)»
- Στίχος 26 Διαγράφεται ἡ λέξις «(Τετράεδρον)»
- Σελίς 176 Στίχοι 5-6 Διαγράφονται αἱ λέξεις «(Σύμμετρα καὶ ἀσύμμετρα εὐθύγραμμα τμήματα)»
- Στίχος 7 Μετὰ τὰς λέξεις «(ιδιότητες αὐτῶν)» προστίθενται αἱ αἱ λέξεις «(Ὅμοια τρίγωνα. Κριτήρια ὁμοιότητος τριγῶνων)»
- Στίχος 14 Διαγράφεται ἡ λέξις «(μετρικαί)»
- Στίχος 18 Ἀντὶ τῶν λέξεων «(Εὐβαδὸν εὐθυγράμμου σχήματος)» τίθενται αἱ λέξεις «(Εὐβαδὸν τριγώνου)»
- Στίχος 19 Διαγράφεται ἡ λέξις «(τριγώνου)»
- Στίχος 28 Ἀντὶ τῶν λέξεων «(διέδρου γωνίας)» τίθενται αἱ λέξεις «(τῶν διέδρων γωνιῶν)»
- Σελίς 178 Στίχος 15 Ἀντὶ τῆς σχέσεως «(βγ=2R^υ_a)» τίθεται ἡ σχέσις «(βγ=2R^υ_a)»
- Στίχος 23 Διαγράφεται ἡ λέξις «(περιφερείας)»
- Στίχος 26 Μετὰ τὰς λέξεις «(Ιδιότητες αὐτῶν)» προστίθενται αἱ λέξεις «(Τετράεδρον καὶ ὄγκος αὐτοῦ)»
- Στίχος 28 Διαγράφεται ἡ λέξις «(Τετράεδρον)»
- Σελίς 179 Στίχος 4 Ἀντὶ τῆς λέξεως «(Γεωμητρικαί)» τίθεται ἡ λέξις «(Γεωμετρικαί)»
- Σελίς 182 Στίχος 3 Ἀντὶ τῆς λέξεως «(FULER)» τίθεται ἡ λέξις «(Euler)»
- Στίχος 4 Ἀντὶ τῆς λέξεως «(FEWER-BACH)» τίθεται ἡ λέξις «(Fewerbach)»
- Στίχος 4 Ἀντὶ τῆς λέξεως «(πρὸ βλημα)» τίθεται ἡ λέξις «(πρόβλημα)»

Ὁ Δ/τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως
ΑΝΔΡ. ΚΟΥΡΟΥΜΑΛΗΣ

Α.Λ.Α.

024000021187